Casa
Gab. R
Est.
Tab. 10
N.° 16

δ K. W. 4649

¶ Opuscula sancti Bonauenture ordinis minorum de obseruantia Cardinalis & doctoris eximii.

¶ Aureis notis digna. Impressi nuperrime in lucem edita.

BIBLIOTECA DA UNIVERSIDADE
55233
COIMBRA
LIVRARIA DA UNIVERSIDADE

¶ Opuscula sancti Bonauẽture: Cardinalis ac doctoris eximii: nec non generalis ordiuis minorum in hoc libello nouiter impressa. Hec sunt vz.
De formatione nouitiorum pars prima.
De informatione nouitiorum pars secunda.
De reformatione mentis: ⁊ diuitur in duas ptes:
Tractatus de natura singulorum vitiorum: ⁊ eorum remediis
Tractatua de processu religionis.
Tractatus de remediis tentationum:
Tractatus de exertitio virtutum.
Tractatus de perfectione vite spiritualis.
Regula nouitiorum.
Speculum disciplíne
De disciplina in generali.
De disciplina circa temporalia.
De disciplina inter extr aneos.
De generali exhortatione.
Itinerarium in seipsum.
Tractatus de quartuor mentalibus exercitiis.
Qualiter anima deuota conuertere debet ad interiora sua radium sue contemplationis.
Stimulus amoris.
Contemplatio in vitam christi.
Speculum anime.
Qualiter instabilis sit mundus.
De pena infernali.
De iuditio finali.
De celesti gaudio.

¶ Tabula opusculorum sancti Bonauen ture que in hoc libello cōtinentur: ⁊ ꝓmo.

De iformatiōe nouitiorꝫ. capl̄o. ꝑ. car. ij. continet capitula. xli. videlicet.

De obedientia ca. ij. ca. ij.
De pace cū ꝓlatis ca. iij. ca. ij.
De surgendo a somno cā. iiij. ca. ij.
Quomodo in choro te gubernare debes ca. v. ca. ij.
Qualr in capl̄o te hēas ca. vi. ca. ij.
De correctione ca. vij. ca. iij.
Qualr in mēsa te hēas ca. viij. ca. iij.
De dormitione ca. ix. ca. iij.
De obsequijs ca. x. ca. iij.
De obsequijs ad missam. ca. xi. ca. iij.
De ꝓfessione ca. xij. car. iiij.
De cella ⁊ obedientia ca. xiij. car. iiij.
De electione ca. xiiij. car. iiij.
De non considerando officium predicationis vel confessionis ca. xv. car. iiij.
De disciplina vbiqꝫ ſuāda ca. xvi. ca. iiij.
De ꝓpuatōe iter frēs hñda ca. xvij. ca. iiij.
De verecūdia hñda ca. xviij. ca. iiij.
De incessu ca. xix. car. v.
De lectione ca. xx. car. v.
De visu ca. xxi. car. v.
De leuitate verborꝫ ca. xxij car. v.
De detentione. ca. xxiij. car. v.
De rumoris rescindendis ca. xxiiij. ca. v.
De iactantia ca. xxv. car. v.
De multiloquio ca. xxvi. car. v.
De leuitate v̄borum ca. xxvij. car. v.
De collatione dei ca. xxviij. car. v.
De pacifico auditu ca. xxix. car. v.
De modo loquendi ca. xxx. car. v.
De otio ca. xxxi. car. v.
De exemplo christi in ommbus habendo capitulum xxxij. car. v.
doe vana gl̄ia ⁊ mō cātādi ca. xxxiij. ca. vi.
De egrediendo foras ca. xxxiiij. car. vi.
De nō circūſpiciēdo ꝑ loca ca. xxxv. c. vi.
Quō te hēas cū sotio ca. xxxvi. ca. vi.
De oratione ⁊ meditatione facienda inter exercitia ca. xxxvij. ca. vij.
De bono exemplo dando in conuersatione ca. xxxviij car. vij.
De euitādis mulierib⁹ ca. xxxix. car. vij.
De cordis libertate ca. xl. car. vij.
Epilogus siue compendium omnium supradictorum ca. xli. car. vij.

¶ De informatione nouitiorum pars secunda ca. i. car. viij.

De negligentia prelatorum seu mala libertate ca. ij. car. viij.
de religionis feruore ca. iij. car. viij.
de otio vitando ⁊ vanitate sensuum capitulum iiij. car. viij.
de euitatione prauarum cogitationum: ⁊ inutilium occupationum ca. v. car. ix.
de vitanda nobilitate ⁊ curiositate capitulum. vi. car. ix.
De compassione peccantibus habenda. capitulum vij. car. x
de tribus vitijs cōib⁹ ca. viij. car. x
de nō habēdo res curiosas. ca. ix. car. x.
Quod religiosus non debet affectare hominibus placere. ca. x. car. x.
de patiēdis humilr odio ⁊ detractione. capitulum. xij car. x.
de ipsius correctione. ca. xiij. car. xi.
de eodem. ca. xiij car. xi.
Quare non sit affectandi hominum dilectio. ca. xiij. car. xi

¶ Explicit libellus de informatiōe nouitiorum.

¶ Incipit liber secūdus qui intitulatur de reformatione mentis: qui diuiditur in duas partes quarum prima diuiditur in iij capitulum. xxxi.

de reformatiōe mētis pria ps. ca. i. car. xij.
Quod incipiētes debent esse cauti perfice re. capitulum ij car. xij.
de quatuor tentationibus carnis: mundi: dei: ⁊ diaboli. ca. iij car. xiij
de tribus generibus religiosorum capitulum iiij. car. xiiij
Primum genus ca. v. car. xiij.

Item primum religiosorum genus capitulum. vi. car.xiiij.
Secūdū religiosoꝝ genꝰ ca.vij. car.xiiij.
Tertiū religiosoꝝ genꝰ ca.viij. ca.xiiij.
De triplici religiosoꝝ statu.ca. ix. ca.xv.
De his que hominē reformare debēt capitulum. x. car.xv.
De reformatiōe aie ca.xi. car.xv.
De reformatione rōnis ca.xij. car.xvi.
De reformatione volūtatis ca.xiij. ca.xvi.
De reformatiōe memorie ca.xiiij. ca.xvi.
Quomodo naturales vires ⁊ motus affectionum deformate sunt ca.xv. car.xvi.
De origine viciorum ca.xvi. car.xvi.
De honoris appetitu ca.xvij. car.xvi.
De triplici superbia ca.xviij. car.xvij.
Quando bona nature, vel mala debemus occultare vel ostendere ca.xix. car.xvij.
De eodē. ca.xix. car.xvij.
Quare datꝰ sit appetitus ca. xx.car.xvij.
Diffinitio pctōꝝ mortaliū ca.xxi. c.xviij
De sancta inuidia ca.xxij car.xviij.
De sancta inuidia ca.xxij. ca.xviij.
De sancta ira ca.xxiij. car.xviij.
De bona tristitia ca.xxiiij. car.xviij.
Quare datus sit affectus gaudij capitulum. xxv. car.xviij.
De bōa auaritia ⁊ sancta ca.xxvi. ca.xix.
De appetitu victualiū ca.xxvij. car.xix.
De affectu dilectiōis ca.xxviij. car.xix.
Quare data sit spes ca.xxix. car.xix.
Quare datus sit timor ca.xxx. car.xix.
Quare datus sit pudor ca.xxxi. car.xix.
Quare tot bōa nobis ꝓtulit ca.xxxij.c.xix
¶ Pars secunda secundi libri in qua tractatur de singulorum viciorum natura ⁊ eorum remediis: ⁊ diuiditur in capl'.xxij. ⁊ primo de itētiōe tractātis ca.i. car.xx.
De triplici supbia ca.ij. car.xx.
De trib⁹ vitia expellētib⁹ ca.iij. car.xx.
De triplici idustria ꝯ vitia ca.iiij. car.xx.
de remediis gnālib⁹ ꝯ vitia ca.v. car.xx.
de remediis spiritualibus ca.vi.car.xxi.
De remediis ꝯ supbiā ca.vij. car.xxi.
De triplici inuidia ca.viij. car.xxi.
De remediis inuidie ca.ix. car.xxi.
De triplici ira ca.x. car.xxij.
De remediis eius ca.xi. car.xxij.
De accidia ca.xij. car.xxiij.
De eius remediis ca.xiij. car.xxiij.
De remediis tristitie ca.xiiij. car.xxiij.
In quibus se debet exercere seruus dei capitulum. xv. car.xxiij.
Que sit deterior accidia ca.xvi. car.xxiij.
De auaritia ca.xvij. car.xxiij.
De remediis ꝯ auaritiā ca.xviij. c.xxiij.
De speciebus gule ca.xix. car.xxiiij.
De remediis ꝯtra gulā ca.xx.car.xxiiij.
De remediis ꝯ oēs voluptates: aduersitates ⁊ tribulatiōes ca.xxi. car.xxiiij.
De peccato luxurie ca.xxij. car.xxv.
de.vij.remediis luxurie ca.xxiij.car.xxvi.
¶ Explicit liber de reformatione mentis. car.xxvij.
¶ Incipit tertiꝰ.s.de ꝓcessu religiōis qui distinguit in.vij.ꝓcessus car. xxvij.
De primo processu videtur qui cōsistit in feruore nouitiatus ca.i. car.xxvij.
Secundus processus cōsistit in labore corporali ca.ij. car.xxvij.
De tertio processu qui ꝯsistit in spūalis cōsolationis infusione ca.iij. car.xxviij.
Quartus processus ē intentiōis pugna ⁊ tribulatiōis.h̄ diuidit i ca.xiij.ca.i.c.xxviij
De speciebus tentationuꝫ ca.ij. car.xxix.
De scōa tētatiōis specie ca.iij. car.xxix.
de tertia tentatiōis specie ca.iiij. car.xxx.
de q̄rta tētationis specie ca.v. car.xxx.
dē quinta tentationis specie ca.vi. ca.xxx.
de sexta tentatiōis specie ca.vij. car.xxxi.
de remediis contra tentationem impetus. ca.viij. car.xxxi.
de tētatiōe generalissima ca.ix. car.xxi.
De subtractione consolationis interne capitulum x. car.xxxi.
Quot modis fit retractatis a verbo bono caplm. xi. car.xxxi.
Utrū tētatiōes sint vtiles ca.xij.car.xxxij.

De labore ⁊ pugna tẽtationũ. c. xiij. c. xxxij
¶ Quartus processus ꝺ distinguitur in capl'. x. de remedijs tentationum ⁊ vitioꝝ.
De sanitate anime ca. i. car. xxxiij.
De disciplina exteriꝝ ca. ij. car. xxxiij.
De vi. cordis ⁊ cõpũctiõe ca. iij. ca. xxxiiij.
De agilitate ad icipiendum bonum capitulum. iiij. car. xxxv.
De velocitate abstrahendi se a malo capitulum. v. car. xxxv.
De pace cordis ca. vi. car. xxxv.
De parcitate vtendi: habendi ⁊ cupiendi que mundi sunt ca. vij. car. xxxvi.
De hũili estimatiõe sui ca. viij. ca. xxxvi.
De maturitate ⁊ fiositate ca. ix. ca. xxxvi.
De suspensione mentis in deum capitulum. x. car. xxxvi.
¶ Sextus processus qui est in acquisitione ⁊ exercitio virtutũ diuidit in capi. xl.
De profectu ⁊ virtute boni ⁊ mali capitulum primum car. xxxvij.
De affectionibus mẽtis ca. ij. car, xxxvij.
De hitu religionũ extioꝝ ca. iij. ca. xxxvij.
De primo religiõis hitu ca. iiij. car. xxxvij.
De forma ꝓficiẽdi ca. v. car. xxxviij.
De. vij. virtutũ declaratione. vij. vitijs oppositorum ca. vi. car. xxxviij.
De caritate ca. vij. car. xxxviij.
Qualis est caritas ca. viij. car. xxxviij.
In quib⁹ ꝓsistit dilectio ca. ix. car. xxxviij.
De virtutibus ca. x. car. xxxix.
De ꝑ caritatis gradu. ca. xi. car. xxxix.
De scḋo gradu caritatis ca. xij. car. xxxix.
De tertio caritatis gradu ca. xiij. ca. xxxix.
De proximi dilectione ca. xiiij. car. xl.
De differentia inter spiritualem ⁊ carnalem amorem ca. xv. car. xl.
De. vij. iudicijs carnal' amoris. c. xvi. c. xl.
De dilectiõe proximi ca. xvij. ca. xli.
de humilitate ca. xviij. car. xli.
De humilitate ad nos ca. xix. ca. xliij.
De humilitate ad ꝓximũ ca. xx. car. xlij.
De humilitate ad deũ ca. xxi. ca. xlij.
De triplici gradu hũilitatis ca. xxij. ca. xlij.
De virtute patiẽtie ca. xxiij. ca. xliij.
De gradibus siue ꝓfectibus patientie. capitulum xxiiij. car. xliiij.
De obedientia ca. xxv. car. xlv.
De triplici rõne obie ca. xxvi. car. xlv.
De triplici obedientia ca. xxvij. car. xlv.
De gradibus ⁊ profectibus obediẽtie ca pitulum. xxviij. car. xlv.
De paupertate ca. xxix. car. xlvi.
De triplici ꝓtẽptu diuitiaꝝ ca. xxx. ca. xlvi.
De gdib⁹ ꝓtẽptu diuitiarũ c. xxxi. c. xlvij.
De sobrietate ca. xxxij. car. xlvij.
De trib⁹ in quibus consistit sobrietas. capitulum xxxiij. car. xlviij.
De gradib⁹ sobrietatis ca. xxxiiij. c. xlviij.
Qꝺ virtus consistit in medio: vitia in extremis ca. xxxv. car. xlviij.
De distictiõe ꝟtutũ a vitijs ca. xxxvi. c. xlix
De castitate ca. xxxvij. car. xlix.
De quatuor vtilitatibus castitatis capitulum. xxxviij. car. xlix.
De his qui valent ad castitatis profectum. ca. xxxix. car. xlix.
De gradib⁹ ⁊ ꝓfectib⁹ castitatis. c. xl. c. l.
¶ De septio ꝓcessu qui diuidit i ca. xxiij.
In quibus perfectio spiritualis vite consistit. ca. i. car. l.
De motu intentionis ca. ij. car. li.
De trib⁹ modis oꝛãdi ca. iij. car. li.
De formatione diuersarum vocum ⁊ personarum in oratione ca. iiij. car. li.
De gratiarũ actiõe ca. v. car. lij.
De septiplici consideratione attendẽte de gratiarum actione ca. vi. car. lij.
De laudatione dei ca. vij. car. liij.
De tertio modo oꝛandi ca. viij. car. liiij.
De multiplici vtilitate oꝛonis. c. ix. ca. lv.
De multiplici respectu dei ad oꝛantẽ capitulum i. car. lv.
Qꝺ oratio multipliciter delectat deus capitulum xi. car. lvi.
De tribus retrahentibus a profectu ⁊ salute. ca. xij. car. lvij.
De causis quare non exaudimur oꝛãtes. capitulum xiij. car. lvij.
De specialibus oꝛatiõib⁹ ca. xiiij. car. lvij.

Que est in vita hominis sublimior perfectio. ca.xv. car.lix.
De generibus compunctionum ⁊ deuotionum. ca.xvi. car.lx.
De reuelationibus: visionibus: ⁊ imaginationibus: demonstrationibus. ca.xvij. c.lx.
De generibus visionū ca.xviij. ca.lx.
De plurib⁹ modis reuelationū ca.xix.c.lxi.
De cautela in visionibus habenda: ⁊ de sensibili dulcedine ca.xx. car.lxij.
Consilium de his qui sunt debilitati causa deuotionis ca.xxi. car.lxij.
De diuersis affectionib⁹ quibus trahimur ad communicandum ca.xxij.ca.lxiij.
De his q̄ petunt in oratione. c.xxiij. c.lxiij.
¶ Incipit regula nouitior⁹ secundū sanctum Bonauentura cardialis ordinis minorum
De officio ca.i. car.lxv.
De oratione ca.ij. car.lxv.
De confessione ca.iij.car.lxvi.
De sacramento eucharistie. c.iij.c.lxvij.
De comestione ca.v. car.lxvij.
De abstinentia ca.vi.car.lxvij.
De dormitione ca.vij. car.lxviij.
De otiosi ate fugienda ca.viij.car.lxviij.
De honestate ca.ix. car.lxviij.
De tentatione ca.x. car.lxix.
De familiaritate mūdi ca.xi. car.lxix.
De iuditio vitando ca.xij. car.lxix.
De obedientia ca.xiij. car.lxxix.
De paupertate ca.xiiij. car.lxx.
De silentio ca.xv. car.lxx.
¶ In nomine ⁊ individue trinitatis beatissime virginis marie ⁊ omnium sanctorum. Incipit liber qui dicitur speculum disciplineː per fratrem sanctum Bonauenturam ordi. minorum editū.
De preparationis ad disciplinam ⁊ primo de vetustatis dispositiōe. ca.i. ca.lxxij.
De constantia mentis ⁊ cautela ꝓtra tētationes diaboli ca.ij. car.lxxij.
Rubrica q̄ necessaria sit ad disciplinē susceptionem hūilitas ca.iij. car.lxxij.
De captiuatione propie voluntatis captulum iiij. car.lxxiij.
De presumptione tam in re q̄ in signo vitanda ca.v. car.lxxiij.
De vitio irreuerentie fugiendo capitulum. .vi. car.lxxv.
¶ Pars secunda huius opis de disciplina in generali ca.i. car.lxxvij.
De disciplina in speciali circa spiritualia inter fratres ⁊ primo respectu amotionis mali. ca.ij. car.lxxvij.
De disciplia circa ꝓfessionē ca.ij.c.lxxvij.
De disciplina circa confessionem publicam. ca.iiij. car.lxxvij.
De disciplina respectu positionis boni capitulum. v. car.lxxviij.
De disciplina circa orationē ca.vi. c.lxxviij.
De disciplina in lectiōe ca.vij. ca.lxxix.
De disciplina circa diuinum officium adiscendum ca.viij. car.lxxix.
De disciplina circa diuinum officium in choro. ca.ix. car.lxxix.
De disciplina circa diuinum officium extra chorum. ca.x. car.lxxx.
De disciplina circa altaris ministerium capitulum xi. car.lxxxi.
¶ Incipit pars tertia huius operis que ē de disciplina circa temporalia: ⁊ primo ponetur distinctio tertie ptis.ca.i. ca.lxxxij.
De disciolina in gestu respectu que in nobis sunt ca.ij. car.lxxxij.
De disciplina locutiōis ca.iij.ca.lxxxij.
De disciplina comestiōis ca.iij.c.lxxxiij.
De disciplina circa exercitium operis manualis ca.v. car. lxxxv.
De disciplina circa icēssus ca.vi.ca.lxxxvi.
De disciplina circa membrorum offidia capitulum vij. car.lxxxvij.
De disciplina in habitu ca.viij. car.lxxxviij.
De disciplina i officinis ca.ix.ca.lxxxviij.
¶ Quarta pars huius operis de disciplina inter extraneos ⁊ primo de disc plina in villa. ca.i. car.lxxxviij.
de disciplina in itinere ca.ij. car.lxxxviij.

de disciplina in ecclesia ca.iij. car.lxxxix.
de disciplina in hospitio ca.iiij. car.xc.
de disciplina locutionis ca.v. car.xci.
de disciplina in comestiõe ca.vi. car.xcij.
¶ Explicit prima huiꝰ opusculi particula. Incipit secunda primi principalis que de generali exhortatione loquitur ꝛc̃.de partis ipsius distinctione ca.i. car.xcij.
De ordinatione respectu dei ca.ij.ca.xcij.
de disciplina respectu sui ca.iij. car.xciij.
de disciplina respectu primi.c.iij.ca.xciij.
de custodia rerum ca.v. car.xcv.
de diuersorum differentia conuersoꝝ capitulum vi. car.xcv.
de nouiter progressis ca. vij. car.xcvi.
¶ Incipit libellus pulcher ꝛ valde vtilis sancti Bonauenture cardinalis ac doctoris eximij: ordinis minorum: qui vocatur Itinerarium iñ seipsum. car.xcvij.
¶ Incipit prologus in opusculo qui intitulatur. de quatuor mentalibus exercitijs sancti Bonauenture cardinalis ordinis minorum car.cv.
Qualiter deuota anima radium sue contemplationis conuertere debet ad interiora sua: vt intelligat: ꝛ videat qualiter forma ta sit per naturam ca.i.ps p̃ma car.cv.
Qualiter anima sit reformata per gratiam. car.cix.
Qualiter instabilis sit mundus ꝛ nũdana opulentia. car.cxij.
Quomodo anima debet radium contemplationis conuertere ad inferiora.car.cxvi.
Qualiter debet radium contemplationis conuertere ad iudicij finalis formidabilem austeritatem. car.cxvi.
de pena infernali. car.cxvij.
¶ Quomodo anima cõuertere debet radiũ contẽplationis ad superiora. car.cxvij.
¶ Incipit stimulus amoris seraphici Bonauenture Cardinalis: ordinis minorum olim generalis prologus. car.cxxv.
Incipit prima pars quomodo homo debet libẽter xp̃i passionẽ mederari.ca.cxxv.
Quomodo homo debet compati dñio crucifixo. car.cxxvij.
Quomodo homo debet se reputare indignum tanto beneficio vt est in medio dñi passionis. car.cxxvij.
de plãtu ꝟginis marie iuxta crucẽ.car.cxxix.
Qũo hõ debz dare cor suũ deo.car.cxxxij
Qũo deus promisit se vulnerari: ꝛ de recotione tanti benefitij. car.cxxx.
Qualr hõ debet ad amore dei excitare ꝛ quãtũ põt ignire cor suũ. car.cxxvij.
Quomodo homo perfecte se odiat ꝛ deũ perfecte diligit. car.cxxxix
Quod hõ cõmutetur in deũ. car.cxlij.
de ordinatione ad proximum. car.cxlij.
Quod hõ semper sit ordinatus in loquela cogitatione ꝛ operatione. car.cxliij:
Qõ hõ p̃t cõseruare in statu. car.cxliij.
Qõ cõ in breui p̃t esse p̃fectus. car.cxliij.
Secũda pars stimuli amoris sci. Bonauẽture ordinis minorũ Qõ homo studeat se vilissimum ostendere. car.cxliij.
Qõ hõ nõ doleat nisi de pctõ. car.cxliij.
de dilectione paupertatis. car.cxliij.
Quod quilibet debet adiplere voluntatez dñi. car.cxliij.
Quod nullum despiciat. car.cxliij.
Quod nullum iudicet. car.cxlv.
Quod bonum proximi diligat. car.xclv.
Quod bonum proximi amet. car.cxlv.
Mater dñi etiam omnem reuerentiam exhibeat ꝛ dicat sic. car.cxlv.
de predestinatione. car.cxlv.
Hec sunt que ducunt hominez ad contemplationis quietem. car.cxlvi.
Contra superbiam. car.cxlvi.
Quod tentationis vtiles sunt. car.cxlvij.
Qualiter homo ordinet cogitationes suas q̃ semper habeat deũ in corde.car.cxlviij.
Qõ aĩa in ebriat i amorẽ dei. car.cxlvij.
Quando anima rapitur diuersimode in ebriatur. car.cxlvij.
Quomodo homo ferueat in amorem .de ad opera dei. car.cli.

Ad ꝓtẽplatiuus nõ iudicet alios. car.d.
de paucitate bene viuentium car.cliij.
Questio carnis ad deũ pꝛez de xpo ca.cliij
Clemẽtissimus deꝰ pꝛ rñdet carni.ca.cliiij.
¶ Biui bonauenture de iesu cꝛisti vita
siue cõtẽplatione pꝛologus. car.cliiij.
Pꝛeclaritas oꝛigis fructꝰ pꝛimus.car.clv.
Ramus secundus humilitas conuersatio-
nis.Fructus secundus:Jesus maria natus:
Jesus conformis patribus. car.clvi.
Ramus tertius celsitudo vꝛtutis. Fructꝰ
tertius. Jesus plenus vꝛtutibus. car.clvi.
Ramus quartus plenitudo pietatis.Fru-
ctus quartus. Jesus pati paratꝰ. car. clviij.
Ramus quintus cõfidẽtia in piculis.Fru-
ctus quintus. Jesus iudeis pditus.car.clvij
Ramꝰ sextus patiẽtia in iniurijs.Fructus
sextus. Jesus morte damnatus. car.clviij.
Ramꝰ septimꝰ ꝓstãtia in cruciatu. Fructꝰ
septimꝰ. Jesus in cruce positus. car.clviiij.
Ramus octauus victoꝛia in cõflictu.Fru-
ctus octauꝰ Jesus translãceatus. car.clviiij
Ramus nonus nouitas resurrectiõis.Fru
ctus nonꝰ. Jesus victoꝛ fortissimꝰ. car.clx.
Ramus decimus ascensionis sublimitas
Fructꝰ decimꝰ. Jesus spõsus ornatꝰ.ca.clxi.
Ramus vndecimus eqtas iudicij Fructꝰ
vndecimus Jesus iudex rectissimꝰ.ca.clxi.
Ramus duodecimus eternitas regni Fru
ctꝰ duodecimꝰ Jesus finis optatus.ca.clxij
¶ Incipit tractatus qui speculum aie dici-
tur editus a sancto Bonauentura Cardi-
nali ordinis minoꝛum. ca.clxiij
De pꝛio pꝛincipali ramo.s.superbia.ca.clxiiij
De ꝑmo ramo superbie.s.psũptio. ca.clxiiij.
Secũdꝰ ramꝰ ꝓcupiscẽtia diuitiaꝝ.ca.clxix.
Tertius pꝛincipalis ramus concupiscentia
carnis. car.clxxi.
Epilogus pꝛedictoꝛum. car.clxxvij.

Finis tabule.

¶ Incipit liber sancti Bonauenture ordinis minorum: cardinalis ⁊ doctoris eximii. De interiori homine: siue alias de triplici statu religiosorum: incipientium ⁊ proficientium ⁊ perfectorum: ⁊ primo de informatione nouitiorum. Capitulum primum. Prima pars.

Primo semper debes considerare ad qd veneris: quare veneris: ⁊ propter quid veneris. Propter qd enim venisti, nō solūmodo propter deū vt ipse fieret merces laboris tui in vita eterna. Sicut ergo ꝓpter nullū alium venisti: ita ꝓpter nullū aliū: nec propter aliud debuisti omittere: nec propter aliquitus euē pla te peruertere quin studeas ad illud qō venisti. Venisti enim ad seruitutem dei cui seruire debet omnis creatura: q nihil hēt nisi ab ipso. Et ideo debet ei dare totū qō est: ⁊ qō sit ⁊ pōt. Et si omnia seruiunt creatori pro omni posse suo: multo magis homo tenet quē non soluz creauit sicut ⁊ cetera: sed insuper intellectu decorauit libero arbitrio nobilitauit: mundi dominū constituit sibi similem fecit: natura eius assumpsit verbo: ⁊ exemplo proprio influxit: proprio sanguine suo de eterna damnatione redemit: spūm sanctū ei infudit: carnē suā in cibum tradidit: curā eius habet sicut mater paruuli sui: ⁊ eternā hereditatē ei dare instituit. Ecce quantū tenemur nos deuz pre ceteris: ⁊ super oia diligere: qui nos pre omnibus mūdi creaturis sic amauit.

¶ De obediētia. ca. ij.

Et quia non confidis tibiipsi: vt presumas te scire quid velit deus: ideo comisisti te superiori tuo vt ipse te regat: ⁊ dedisti ei manus tuas in professione vt ipse te in viam dei inducat: vnde non licet tibi viuere de cetero pro velle tuo: sed quo ductor tuus te ire iubet: ⁊ qō ipse prohibet euitare debes: quia qui artem aliquam addiscere cupit: sui doctoris regulas debet tenere: ⁊ proprias adinuentiones relinquere: ⁊ infirmus qui adhuc accersiones vitiorum patitur debet seruare dietam quam ei medicus suus indicit: si cito ⁊ plene vult curari. Ita ⁊ tu nihil facias: siue dicas q magistrū tuum nolle presumas. Te enim dedisti ei propter dominū: ⁊ propter regnū celorum: ⁊ iam non es tuus sed eius cui te vē didisti: ⁊ ideo nihil tibi licet agere de te fine eius voluntate. Ipse enim est dominus voluntatis tue. Et contrectatio rei aliene inuito domino furtum est. Fur autem celo nō appropriat. Ipsi rectores nostri: sunt vicarij dei super nos: ⁊ ideo debemus eis sicut domino obedire: ⁊ non sicut hominib⁹ quia non propter ipsos sed propter deum eis subiacemus. Talē enim te exhibeas ei vt libere iubeat te facere vel omittere qquid viderit expedire: q si ipse timet te iaz suus maior: ē dño suo: ⁊ discipulus est sup magistrum.

¶ De pace cum prelatis. Ca. iij.

Habe semper pacem cūm prelatis: non eis detrahas: nec libenter audias eis detrahentes: q deus specialiter ꝺ vitiū odit in subditis ⁊ inpūiti: vt ī cham pz: qui verenda patris sui nudata fratribus nuntiauit: ⁊ sibi maledictionem in ꝺ irremediabilem acquisiuit. Non ponderes excessus eorum: sed ignosce eis quasi hominibus: quia in multis curis non potest aliquando negligentia vitari. Et sepe quod in eis reprehendimus ex nostro vitio magis est ꝙ ex eorum culpa: quia sepe aliquid quod pro bono faciunt: quia eorum intentionē nō intelligim⁹ pro malo iudicam⁹: qō ad nos nō ptinet nobis nō vsurpemus nec reprehēdam⁹ ea que quo aio fiāt nescim⁹.

Honora eos in corde tuo: ⁊ non spernas: ne forte ⁊ deum spernas cuius vicem gerunt. Crede etiam q̄ deus inspirauit eis quicquid iubét te facere ꝓpter animę tuę vilitaté. Ordinationes eoꝝ ⁊ constitutiones ne fastidias: q̄ non sine causa faciunt: ꝛ tu nescias omnes causas. Qui autez simpliciter ambulat in via dei ei non nocet: ꝛ ad meritū maius: sibi prodest. Mā qui ambulat simpliciter ambulat confidéter. Seruus dei sic debet incedere viā recta in mādatis: q̄ statuta humana eū nō arceant in alliquo: q̄ semetipsum debet arctare: ita q̄ si non esset illud statutū tamen sibi caueret ab omni qđ sibi expediens non esset. Per talia enim statuta tm̄ reprimitur eorum excessus qui metas discipline transgrediunt. His de obedientia premissis que est initiū boni in religione ad aliud transeo: ⁊ primo ad corporalia exercitia ⁊ ad spūalia ꝓficiter: q̄ nō prius qđ spirituale é sed qđ aīale: deinde qđ spirituale.

¶ De surgendo a somno. ca. iiij.

a Sluesce cū oportune potes parū ante matutinas euigilare: vt spūs tuus dirigatur ad deum in oratione: ⁊ vt orationi ⁊ dei laudib⁹ magis sis sobrius ⁊ deuot⁹. Cū euigilas statim oés cogitatiões tuas abijce de corde tuo: ⁊ somnia que somniasti in nocte: quibus te diabolus vellet occupare: ⁊ primitias cogitationum tuarū offerre deo in cogitatiõe vel aliq̄ bona meditatione cū corporis exercitatione vel genuflexione donec aliquē effectū deuotionis concipias: ⁊ cogitationes vestras que tunc maxime infestant mēté a te abijcias. Et ex hō eris ad oé opus deuotior ⁊ expeditior tota die.

¶ Quō i choro te gubernare debes. ca. v.

i A diuino officio nō sis piger ⁊ fastidiosus: sed coge corpus spūi seruire ⁊ sta reuerenter ⁊ psalle alacriter in ecclesia ⁊ deuote coram angelis qui ibi iuxta te sunt presentes. Nō circūspicias hinc inde: nisi necessitas astit. Risus ⁊ verba inutilia penitus detestare vbi coram dño maiestatis cum metu ⁊ reuerétia debes assistere. Verba psalmodie distincte ⁊ integre ꝓnuntia. Nō discurras per choꝝ: nec ante finez horarū exeas nisi oporteat. Priusq̄ incipiatur officiuz: preuenire studeas si potes vt cor ad aliquā deuotionē sit adaptatū qñ officium inchoatur. Ideo enim tam desides ⁊ tepidi sumus in diuino officio: q̄ ante non simus in aliqua deuotione excitati: ⁊ ita sicut intramus frigidi: eximus corde dissoluti. Stude in ipso initio cogitationes vagas abijcere: ⁊ intéde his que psallunt: aliogn tumultus earū vix poteris euitare. Post officium etiā stude te seruare in deuotione q̄z concepisti: nec statim te ad inania effundas. Si autē non habes deuotionē interiꝰ: saltem conserua disciplinam ⁊ morum grauitatem humiliter exteriꝰ propter reuerentiam dei ⁊ aliorum exēplū.

¶ Qualiter in capitulo te habeas. ca. vj.

i A capitulo nō multū loquaris ⁊ multo minꝰ in ecclesia: nisi valde vtile sit: ⁊ h̄ humiliter ⁊ mānsuete ⁊ submisse culpam humiliter dic. Et correctus humiliter rñde: nec te excuses qñ corriperis. Si de consilio interrogatus fueris: libere ⁊ humiliter dic qđ tibi videt expedire. Si ät tuum ꝓsiliū nō req̄rit nō sit tibi cure: nec velis pnāciter defendere sniaz tuā. Sufficiat tibi acquietasse ꝓsciétiā tuā. In accusationibus nō sis anxius: dic tm̄ qđ scis factū ꝓtra rōnez ⁊ ordis institutā: sine odio alicuius: ⁊ cum verbis mānsuetis ⁊ placido vultu. Et qđ nescis non teneris dicere. Noli opinando aliquē accusare: q̄ opinio sepe fallit. Si e q̄ dixit tibi qđ nesciebas: dicet ipe si vez é ⁊ si prius erit. Si ät prius non fuerit tūc nō pōt ꝓbare eum testé non habeas. Nō graueris prio accusationibus tuis: sed tm̄ die

humiliter cuſpam tuã:licet magne ſint vel parue:q̃ maioꝝ tibi ſurget confuſio ſi pꝛo caciter te excuſes q̃ꝫ ſi humiliter ꝯfundaris. Si vero graues eſſent:ꝛ non vere maxime:que poſſent alios ſcandalizare:tunc humiliter audientia petita indica eis paucis verbis:ꝛ modeſtis q̃ non ſis tibi conſcius de quibus accuſaris. Seruus dei nõ timet confuſionẽ coꝝã hominibus:vbi cuꝫ coꝝam deo ꝯſcientia non accuſat:ſed ſuſtinet patienter:quicquid deus voluerit cum ſuſtinere.

¶ De coꝛrectione. Capi. viij.

Conſueſce vbiq̃ dum a ſupiore coripiaris:ſiue in cꝺoꝛo:ſiue extra q̃ ſtatim genibus flexis dicas tuã culpã. Hec é lex antiqua religionis a ſancto Franciſco ꝛ aliꝭ ſanctis tradita. Unde ꝛ tu debes ſtudere tibi oꝛdo a ſanctioꝛibus tuis traditus é:ita ꝛ tu tradas eũ poſteris tuis q̃ꝫtum in te eſt verbo ꝛ exẽplo. Hec aliquã nõ bonã conſuetudiné inducas vel diſcas:nec aliquam bonã ꝯſuetudiné neglectã per incuriã diaboli pmittas in te ꝛ in aliꝭ:quibus cũ modeſtia perſuadere poteris. Quicunq̃ enim aliq̃ exemplũ aliꝭ relinquit ſiue bonum ſiue malũ particeps eſt imitatoꝝ ſuoꝝ:ſiue in ſupplicio ſiue in pꝛemio ſempiterno.

¶ Qualiter i mẽſa te habeas. Ca. viij.

In mẽſa nõ ſint oculi tui gꝛouagi:nec hincinde ꝯſpicias ita q̃ neſcias quis ſedẽt in latere tuo vel quid faciat:vel quid coꝝ ſe habeat. Tibi ſoli intẽtus ſis vel deo vel lectioni. Cum diſciplina timoꝛe:ꝛ ſilentio comede. non cuꝫ impetu gule quaſi famelicus:nec vagis oculis:ꝛ inquieto coꝝde circonſpicias quid ſit in menſa delicaꝝ:nec ante queras ſaciare oculum q̃ꝫ palatũ:ſed cum gratiarũ actione ſufficiat habere:qõ potes. Et ſemper velis penuriam aliquã potius ſuſtinere q̃ꝫ plus habundare. Nihil ſpnas qõ tibi apponitur:nec indigneris ſi aliq̃s defectus ſit in cõdimento vel ſalis vel coctura:ſed cogita q̃ multo meliꝭoꝛes te vilioꝛibus ꝛ pauciꝭoꝛibus cibis ſunt contenti:qui illud qõ abicis pꝛo magnis delitijs reputarent. ¶ Pauptas xpi familiaris amica placeat tibi in omnib⁹:ꝛ ipſam cũ ſũmo conatu amplectere in menſis cibis:ꝛ potu in veſtibus inutenſilibus in libꝛis in hedificijs:ꝛ in omnibus. Videmus q̃ꝫ humiles geſtus pauperes habent q̃ꝫ ſimplex reſponſum:q̃ꝫ pauidũ animũ. Nunq̃ audiat aliqua querimonia de te pꝛo aliquo defectu in cibo vel potu vel veſtitu. Reputa te indignuꝫ eſſe de hijs que habes:quia defectus exterioꝛ creſcit in augmentum gratie interioꝛis:ꝛ in diuitias cõſcientie bone. Econtra exterioꝛ habundantia inopiam generat interioꝛuꝫ. ¶ De mẽſura vero comedendi difficile eſt dare certam regulam:niſi q̃ inter duo ſemper medium teneas. Ne ita parum ſumas:vt in viribus deficias:ꝛ ne cõmuni laboꝛe frangeris. Similiꝫ nec ita multũ ſumas:vt pp multum cibum ſumptũ non poſſis oꝛare vel legere vel agilis eſſe ad ea que pꝛecipiuntur. Et inter iſta pꝛopꝛia experientia eſt melioꝛ magiſtra cũ bona volũtate.

¶ De doꝛmitione. Cap. ix.

In doꝛmitoꝛio eſto quietus ne aliq̃s per te aliquo modo inquietetur ſiue oꝛãs ſiue doꝛmire volens. Quotiẽs ãt euigilaueris ſtatim occurrat tibi memoꝛia dei ꝛ eius paſſionis. cum gratiarum actiõe quia ipſe vigilat ſuper nos:quando doꝛmimus:vt ipſe cuſtodiat nos. Quando vis ire doꝛmitũ pꝛius attende oꝛationi vel deuote meditationi:ꝛ ſi ita hac occupatione doꝛmies:tunc ſomnus erit tibi dulcioꝛ ꝛ pulchra ſomnia ſomniabis ꝛ euigila-

bis deuotior: si surgens alacrior: ꝛ facilius redibis ad eádem deuotionem in qua ante somnia tu fuisti. Et licet dormiétibus nō imputandum esse videatur: qđ dormiétes faciunt vel patiuntur: indecens: tamen é religioso in obrutum esse somno sicut pecus: ꝛ iacere membris dissolutus át in compositus: ꝛ manibus in sinu retractus cum ob hoc maxime vestiti dormiamus: ꝛ cincti: vt non habeamus potestatem circunducé di manus hincinde in nudo corpore. Et vt magis simus parati ad surgendum ad oratione. ¶ De quantitate somni tene te sicut supra dictū est: de cibi mensura: vt mébra: ꝛ sensus ex quiete somni reficiantur: ꝛ ne nimio torpore somni corpus reddat pigrius: animus tepidior: ꝛ sensus obtusior. Nam diuturna quies: vitijs alimenta ministrat. Non potest tamen mediū semper in talibus custodiri: sed virtuti vicinius est si ex bone volūtatis feruore necessitati corporis aliquid interdum subtrahitur: ꝗ̄ꝫ si ex tepiditate cordis: carnis vitia: quasi sub discretionis palio in pinguato corpore nutriantur. Iurta illud. Melior est iniquitas viri ꝗ̄ mulier benefaciés. Hoc est: melior est qui per celeste desiderium accensus carnem ei necessaria subtrahendo affligit: ꝗ̄ qui per delectationé resolutus: omnia que necessaria sunt ei satisfacere contendit. Et licet hoc bonuꝫ: ꝛ aptum sit ad profectum spiritualem: tamen caute faciendum est: ne corpus deficiat in via anteꝗ̄ ad metā perueniat: vt possit sequi conuentuꝫ sine murmure destructi corporis: ꝛ cōmunem ordinis rigorem cum ceteris tenere. Quia qui post te ad ordinem veniunt non attendūt quid ante eos laborauerit: sed solum aspiciunt quale eis exemplum preferas in presenti. In laboribus. vigilijs i cibis: ꝛ i alijs obseruantijs ordinis in quibus vellent sibi seniores suos preire. Alioquin aut scandalizantur de ipsis: aut imitari eos incipiunt parcendo corpori plusꝗ̄ expediat. Nō. n. attendunt quid boni intus meruerint: sed quid exterius rigoris ostendant deuotiōeꝫ deo debemus intrinsecus: sed proximis bonum exemplum extrinsecus: vt ita cōgrue possimus nos vtiqꝫ exhibere discretio necessaria est: per quam corpus castiget prudenter ne aduersus spirituꝫ rebellet: ꝛ rursum discrete foueat ne sub sarcina corruat. Et spiritualis vite profectum preuimia debilitate impediat.

¶ De obsequijs. Capi. x.

B labores cōmunes: ꝛ ad humilitatis officia esto paratus.

a In coquina in ecclesia: ꝛ i alijs officijs: ꝛ maxime in illis officijs que alij pro sua vilitate abhorrent vt ligna portare: domum scopare: ollas ꝛ alia vtensilia purgare pedes lauare ꝛ fratrū tunicā excutere: ꝛ mūdare.

¶ De obsequio ad missam. Capi. xi.

B missas libenter ministra quia hoc est officium. Angelorum: ipsi enim deo suo vbiqꝫ ministrāt deuotissime. In hoc enim ministerio: multiplex fructus est. ¶ Primo boni operis exercitiuꝫ est. ¶ Secundo opus caritatis est: ꝛ ꝓmouens proximum in bono. ¶ Tertio opus deuotionis est: quia deo appropinquat in oratione. ¶ Quarto opus angelicum est cuꝫ quibus deo ibi presenti ministras sicut ꝛ illi. Et ex hoc non solum sacerdos cui ministras tūc orare ꝓ te specialiter: sed ꝛ omnes circonstantes quorum vices geris. Immo tota ecclesia vbiqꝫ terrarum: quia tu geris vicem omnium fidelium: qui deo suo de celo venienti cum gratissima gratiarum actione deberent ministrare si possent adesse. Et vix potest esse quin dominus speciali gratia remuneret etiam in presenti qui libenter ꝛ deuote ministrat ad illud sacramentum: quo nihil sanctius et de-

uotius potest esse in celo: ⁊ in terra: ⁊ qđ est admodum precipuum indicium diuine dignationis: ⁊ dilectionis ad hominē. Nō enim minus videt facere deus in hoc qꝫ quottidie dignatur descendere de celo super altare q̄z cum de celo descendens naturam humani generis assumpsit factus homo. Et ideo in hoc memoriale totius dilectionis sue: ⁊ quasi compendium qđdaz omnium beneficiorum suoꝝ qđ nobis reliquit. Incarnatiōis. R edemptionis. Glorificationis: ⁊ iustificationis figuram induxit. Sicut patet his qui considerant huius sacramenti institutionem celebrationem: ⁊ fructus participationem. Unde salubre ē sepe cōmunicare ei: qui cum deuotione: et studio virtutum et custodia sui non solum a magnis peccatis: sed etiam a leuitatibus verborum operum: ⁊ cogitationum se abstinens studet ad hoc se aptare. Licet enim omni tempore debeamus esse soliciti de omnibus que bona. sunt tamen tunc maxime conueniens est: cum ad sumptionem christi nos preparamus vel susceptū nobiscum habemus.

¶ De confessione. Capi. xij.

s Epe confitere ad minus ter i septimana: ⁊ simpliciter sicut Angelo qui sciret secreta cordis tui. Non adducas velamē excusationis: vel alleuiationis: nec implicas te: ita qꝫ confessor non intelligat quid dicas. Specifica ei quid feceris. Istorias autem ⁊ facta aliorum noli recitare. Singulos articulos: quos recolis te fecisse a tempore quo nuper confessus es. dic breuiter: ⁊ pure: ⁊ noli longum tractatum texere cuiusdam generalis: ⁊ affirmate confessionis: quia generatur tediuz confessori. Ista enim tria potes deo in oratione quottidie confiteri: ⁊ defectus tuos ei exponere quos feceris i singulis vtutib⁹ ⁊ de hijs: que ꝓfiteris studeas te emēdare.

¶ De cella ⁊ obediētia. Capi. xiij.

I cella libenter esto. Et aliqđ semper age qđ edificet te vel a maiore tibi iniungitur. Nā taz volūtarius debes esse ad obedientiam. qꝫ si in omni hora tibi preciperetur quid facere deberes libenter acciperes. Et qꝫ intantum tui iuris non esses. qꝫ non posses loqui verbum: nec ad alias necessitates proprias eundi sine licentia liberū habere arbitrium sicut olim sanctos in egipto: ⁊ alibi legimus viriisse quorum gloriam si cupimus adipisci imitemur eoꝝ virtutem.

¶ De lectione. Capi. xiiij.

Ege sanctorum vitam ⁊ doctrinam vt in comparatione eorū semper humilieris: et instruaris: ⁊ accendaris ad deuotionem: ⁊ prouoceris ad studium vt informeris in intellectu scripturaruz: ⁊ illumineris ad fidem. Et scias discernere verum a falso: bonum a malo: vitium a virtute: et remedia vitiorum ac tentationum: vt possis intelligere legas nō: vt doctior sis: nec causa curiositatis. Nec legas que hedificant: quia vana lectio vanas generat cogitationes: ⁊ extinguit mentis deuotionem.

¶ De non desiderando: officium predicationis: vel confessionis.

Capitulum. xv.

n On affectes fieri predicator: ⁊ ꝓfessor: qꝫ si dignus fueris dominꝰ ad hoc te vocabit. Si aūt indignꝰ: ⁊ nō idoneꝰ erit tibi ꝓfusio maior: iō qꝫ te iniecerit. Inde ē qꝫ aliqñ paꝝ ꝓsequimur fructū de ꝑdicatiōibꝰ nris vel ꝓfessiōibꝰ: qꝫ nō vocati a deo veniūt: ⁊ nō missi currunt: prius volētes facere fructum in alijs: quam in se fixerint radices virtutis. Et ideo fructus eorum nō est durabilis: quia immaturus ꝑducitur. Hinc

est q̄ in leui.xviij.ca.legimus. Quando ingressi fueritis terrā ⁊ plātaueritis in ea pomiſera ligna: auferetis p̄putia eorum poma que germinant īmunda erūt vobis nec ederitis ex eis. Quarto aūt anno omnis fructus eorum sanctificabitur domino. Quinto anno comedetis cōgregātes poma que proferunt. Arbor in terra plantata est homo de seculo sumptus ⁊ in religione plantatus qui fructum salutis debet proferre in se ⁊ in alijs tempore opportuno. Si aūt intēpestiuos fructus protulerit in mundi erunt et inutiles ad profectum spiritualem propter p̄sumptionem. Primus annus est vera penitentia de peccatis p̄teritis. Secundus est vera conuersatio in statu emendationis. Tertius est iā vsus bone cōsuetudinis. Quartus est pro bono ope laudes ⁊ humanos honores contēpnere ⁊ fastidire: ⁊ querere solius dei gloriam ⁊ salutem animarum. Quicūq; ante hunc annū se ingerit: nec salutem animarū profert: nec deo est acceptum: nec sibi meritorium propter vanitatem ⁊ leuitatem: nec alijs ē profectuū. Post vero hunc annum. i. quinto anno pure charitatis comedat fructus ⁊ congreget poma: quia tunc eius predicatio erit fructuosa in illis ⁊ in alijs ⁊ sibi meritoria. vt congreget fructus in vitā eternaz. Hoc dixi vt videas quibus sacra scriptura consulat subire officium predicationis. Stude ergo teipsum componere prius exteritus in bonis moribus: interius sanctis affectionibus ⁊ cogitationibus ordinare. Tūc demum vtiliter procedes ad alios in sana doctrina: quia nemo p̄sumit docere antē aliquantū quā nō prius habuerit adiscēdo.

¶ De disciplina vbiq; seruāda. ca.xvi.

n Unq̄ ita securus sis ⁊ abiectus quin ita disciplinate ⁊ caste te habeas in visu: gestu: tactu: ⁊ in ōnib⁹ alijs: ac si ab aliquo videreris: quia sancti angeli nobiscū sunt semper vident omnia opera que facimus. quoruz aspectus debemus vbiq; vereri: ⁊ pūtiaz reuereri. Videt nos etiam ipse deus ⁊ iudex noster. Videt etiam nos ipsa cōscientia nostra testis eorum que facimus ⁊ accusatrix. Qui aūt magis veretur hominum aspectus q̄z dei ⁊ conscientie proprie ⁊ sanctorum angelorum non est castus amator boni. Et qui non declinat ex amore veri boni: sed ex timore detrimenti temporalis honoris: talis non est verus christi seruus: qui adhuc magis placere cupit hominibus q̄z deo. vnde Apls. Si adhuc hoibus placerē christi seruus nō essez. Cui enim plus dolet displicere ei plus appetit placere. Nemo enim pōt duobus dominis p̄esse.

¶ De conuersatiōe inter frēs hōnda.ca.xvij.

i Inter fratres habe te p̄decēte gratiose ⁊ modeste. Affabilis ⁊ dulcis p̄uitiosus non onerosus alijs. Jocos dissolutos nequaq̄z exerceas. Nec vba scurilia alicui proferas: nec libēter audias. Que enim delectat audire si audiret libenter ipse proferret. Seruus autem dei ita castus debet esse in omnibus factis ⁊ verbis suis: non tantum horreat que indecenter sonant: sed etiam que nocent vt turpia: licet sint palliata aliqua honestate.

¶ De verecundia habenda.ca.xviij.

o Omnes gestus tui: mores: sermo: aspectus: ⁊ incessus: quadam humili verecundia debēt esse colorata vt in te nihil appareat elatum: vel audatie p̄sumptione notabile. Verecundia enim est maximus decor in religioso maxime in iuuenib⁹: ita vt qui eam postponit vix aliqua spes haberi possit de eo: q̄ fiat vnq̄z bonus religiosus vel virtuosus. Sicut enim timor dei hominem componit ⁊ ordinat intrinsecus ad bonitatez: ita verecundia componit eum ex-

terius ad disciplinam. C:ego. Verecundia est omnium virtutum ornatus:innocentie testis pudicitie mentis inditium:disciplinę specialis gloria. Fame custos:castitatis socia:ꝛ totius sanctitatis insigne. Nemo sit ita familiaris tibi:coram quo penitus obliuiscaris verecundie:tamen quando impediret in his que expediunt: vel necessaria sunt tunc est p:emittēda:non tamen abiicienda nec extinguenda quasi vitiū:sed regenda ꝛ ordinanda in virtutē sicut ꝛ alie affectiones naturales.

C Be incessu. ca.xix.

i Accessus tuus sit maturus: non leuiter curras:ꝛ sine necessitate:nec corpus multuꝫ errectum geras: sed mediocriter depressum:nec vagus sis oculis:nec brachijs ventilles:nec aliter more secularium icomposito gressu incedat:sed plano ꝛ humili mō:quasi a deuota oratione recedas.

C Be sessione. ca.xx.

s Edens non pigre in latus reclines te nec crura longa extendas maxime p:esentibus alijs. Exterior enim incōpositio corporis est inditium indeuote mentis.

C Be visu. ca.xxi.

r Visus tuus sit rarus ꝛ sine cachino:ꝛ benignitatē magis ostendens q̄ dissolutionem. Stude multuꝫ esse serenus nō turbulentus: nec indignabūdus.

C Be leuitate verborum. ca.xxij.

v Verba tua lenia sint:ꝛ responsio humilis sine compunctione amaritudinis vel oblique redargutionis: aut irrisionis. Sic verba tua forma ad alterꝫ sicut tu nō haberes p:o malo ab altero.

C Be detractione. ca.xxiiij.

s Ne loquere de absente:ac si scires eum p:opːie assistere ꝛ ausultare. Non timeat te quisq̄ꝫ q̄ in absentia sua famaꝫ eius denigres. Magnum vitium est religioso dicere de absente:q̄d erubesceret loq si audiret. Non libenter audias detrahere:sed aut fuge detractionem: aut oppːtune compesce si potes. Nihil enim p:odest tibi nisi q̄ aggrauaberis super illum de quo est sermo:aut sup eum qui refert. Quere potius si potes aliquid inuenire laudabile in aliquo quod edificet te ꝛ auditiones tuas.

C Be rumoribus rescindēdis. ca.xxiiij.

r Rumores nescias:quia inquietant cor:ꝛ mentem distrahunt: ꝛ deuotionem exhauriunt:ꝛ tēpus sine vtilitate consumunt. Etiaꝫ quescias non omnia effundas quasi vas sine opusculo:quod statim cum inclinatur effudit quicquid continet in se: ꝛ omni pulueri ꝛ immundicie patet. Nō sis libenter in turba nisi ibi tractetur de deo:ꝛ deuotione ꝛ anime edificatione. Non sis clamosus in loquendo: nec impetuosus ad euaporandum quod intus tenes inclusum sicut Elibicites. Job duodecimo. Caue etiam vt sicut nulli detrahis:ita ne p:obas detractionem apud illum cui detrahitur ne magis grauetur contra detrahentem sibi q̄ꝫ ex relatiōe tua minuatur. Pōtest nāq̄ esse q̄ ille qui dixit de altero verbum non ita intendit derogare ei sicut ille suspicatur de quo dicit. Et incitatur ad odium contra eum:vel ad vindictam p:ouocatur:cum tamen ille aut simpliciter:non animo detrahendi dixerit:aut forte statiꝫ penituit p:oponens decetero a simili cauere. Si autē talia dicerent de aliquo:que nō expediret eum scire de quo dicuntur: potes ei referre si vis non exprimendo quis dixerit:vt sciat quid cauere debeat:ꝛ tamē contra nullum in odio exardescat.

C Be iactantia. ca.xxv.

i Actāniā q̄ꝫ diligentissime caue

ꝫ nunq̃ des alicui intelligere qđ aliquid sit in te commendabile. vix enim potest in te aliquid laudabile esse quin etiam alij intelligant. Et si tu taces ꝫ abscõdis plus placebis. Si autem prodis ꝫ commendes irrideberis ꝫ vilescis. Et vnde prius hedificabantur inde postea despicient te.

De multiloquio. ca.xxvi.

m Alledicta conuitia: mẽdatia etiam leuia: friuola iuramenta ꝫ turpia verba: licet iocosa abore religiosi perpetuo anathemate sunt arcenda. Jaco. ṕmo. Qui se putat religiosum esse non refrenans linguam suam: sed seducens cor suuz huius vana est religio.

De leuitate verborum .ca.xxvij.

v Verba ociosa vndecũqz sint semper fuge: licet enim grande peccatum non putetur esse: tamen eorum consuetudo graue generat detrimentum spiritualium profectuuz. Et sepe dum quasi licenter relaxamus linguam in verba ociosa duz non auertimus paulatim dilabimur ad nociua. Ex quibus oriuntur quandoqz turbationes dissolutiones ꝫ graues conscientie corrosiones.

De collocutione dꝰi. ca.xxviij.

d Et deo libenter loquere ꝫ libẽtius audi: qꝫ incitat cor ad studium virtutis ꝫ affectum deuotionis.

De pacifico auditu. ca.xxix.

g Audi humiliter ꝫ pacifice bona que ab alijs dicuntur. Nec disputes econtra. Sicut quidam faciunt quando audiũt aliquid boni ipsi videantur ignorare qđ alter proposuit statim de hoc volunt disputare: vt videantur etiam ipsi aliquid scire. Non enim querunt sui hedificationem: sꝫ ostentationem apud alios. Et ideo multe bone collationes inter religiosos negligun tur. Noli esse contentiosus in aliquo. Cito cede: quia si bonum est ꝫ verum quod alter proponit tuum non est resistere propter aliquam ostentationem. Si autem bonum non esset: melius euz corrigis pacifice auertendo ꝫ humiliter ei veritatez ostendẽdo qꝫ acriter astruendo.

De modo loquendi. ca.xxx.

c Um loqueris voce remissa ꝫ vultu placido: moribus disciplinatus ꝫ quietus esse studeas: ꝫ quicqmid tunc loqueris magis autenticum ꝫ vtile erit. Nos sis audax coram senioribus tuis: sed verecundus auscultator doctrine eorꝫ: seniorum docere. Juuenum est humiliter addiscere.

De ocio. ca.xxxi.

n Oli esse ociosus ꝫ intendere rumoribus ꝫ fabulis: quia duplex in hoc malum contrahis: perdis enim tempus inutiliter ꝫ verecũdie tue: ꝫ humilitatis patieris detrimentum ex tali consuetudine. Insuper enim bonum dabis exẽplũ.

De exemplo dñi nri ihesu christi in omnibus habendo. capitulũ. xxxij.

i In omnibus virtutibus ꝫ bonis moribus prepone semp darissimum speculum ꝫ totiꝰ sanctitatis perfectissimum exemplar. s. vitam ꝫ mores filij dei domini nostri iesu christi. Qui adhuc nobis de celo missus est: vt aperiret nobis viam virtutũ ꝫ legem discipline suo exemplo daret nobis: ꝫ erudiret nos sicut semetipsum: vt sicut ad imaginem eius naturaliter creati sumus: ita ad morum eius similitudinem per imitationem virtutis pro nostra possibilitate reformemur: qui eius imaginem in nobis fedauimus per peccatum. Quanto enim quisqz se ei in virtutis imitatione hic

conformare studuerit tanto ei in prima glo
ria ⁊ claritate appropinquabit ⁊ similior
erit. ¶ Describe tibi in corde tuo mores ⁊
actus suos. Quá humiliter se habuit in
ter homines. Quá benignus inter discipu
los. Quá modestus in edendo ⁊ bibẽdo.
Quá misericors super pauperes. quibus
se similem fecerat per oia. Et qui de eius
specialiter familia videbantur. Quomo
do nullum spreuit vel horruit etiam si erat
leprosus. Quomodo diuitibus non adu
labatur. Quã liber fuit a curis mundi nec
anxius pro corporis necessitatibus. Quã
verecundus in visu. Quã patiẽs ad contu
melias: ⁊ q̃z mitis in responsis. Non enim
studuit se vindicare vbo mordaci: ⁊ ama
ro: sed blando ⁊ humili responso alterius
malitiam sanare. Jté q̃z compositus in oi
bus gestibus suis. Quã sollicitus de ani
marum salute: quarũ amore voluit icar
nari: ⁊ mou dignatus est. Quomodo seip̃z
prebuit exemplum omnis boni. Quomo
do mulierum familiaria colloquia vitauit
causa exempli: vnde etiam discipuli mira
bantur: quando solus cum samaritana lo
quebatur eo ꝙ quasi insolitum videbatur
in ipso. Item q̃z patiens labori ⁊ penu
rie. Quã compatiens afflictioni. Quo
modo condescendit ifirmari imperfectiõi.
Quomodo omne scãdalũ cauebat. Quo
modo peccatores non spreuit. Quomodo
penitentes clementer suscepit. Quã placi
dus in omnibus dictis suis. Quã studio
sus ad orationem. Quã promptus in mini
strando sicut ipse dixit. Ego in medio ve
strum sum: sicut qui ministrat. Item q̃z so
brius ad vigilias. Quã obediens parenti
bus. Quomodo omnem iactantiam ⁊ sin
gularitatis ostentationem declinauit. Quo
modo omnem gloriam ⁊ potestatez huius
mundi fugit. Et multa alia ipsius acta me
morie tue propinqua sint: vt in omnibus fa
ctis ⁊ verbis tuis semper ad hũc quasi exẽ
plar respicias incedens: stans: sedens: ⁊ co
medens: tacens: ⁊ loquẽs solus ⁊ cum alijs
Et ex hoc magis diliges eum: ⁊ familiari
tatis eius gratiam ⁊ hi duciam assequeris.
Et in omni virtute perfectior eris. Et hec
sit sapientia tua: ⁊ meditatio ⁊ studium: sem
per aliquid de ipso cogitare: vnde vl' pro
uoceris ad imitandum eum: vel afficiaris
ad eum amandum. Talia meditando ⁊ ru
minando: ⁊ tempus vtiliter expendis. duz
occuparis in bonis studijs circa ipsum do
minum ihesum christum: ⁊ mores tuos emẽ
das ad formam vite ipsius ⁊ conuersatio
nis semper ad eum respiciens: qualiter in
his se habuit vel se habere potuit secundũ
extimationem tuam. Quia qui in omnibus
semper est optimus optimo ⁊ perfectissi
mo modo se gerebat.

¶ De vanagloria ⁊ modo cantandi. ca
pitulum.xxxiij.

IN omnibus que facis caue v
tium ostentationis ⁊ iactantie.
i Esto planus in omnibus sicut
decet religiosum ⁊ pauperem.
Non habeas curialem incessum vel gestus curiales: nec vocem curia
liter frangas in cantando. Quia si queris
deo placere: quanto cãtabis simplicius tã
to magis ei placebis. Si queris auditori
bus placere inanis est gloria tua. Si tibi
places vana leuitas é. Si edificationé au
ditorum in cantando queris: quanto ma
gis cantando vanitatem fugis tanto ma
gis edificas omnem cordis deuotionem:
⁊ puritatem cordis deus magis attendit
q̃z sonoritatem vocis: facile clamabis ad
deum. Prope enim est omnibus inuo
cantibus eum in veritate. Intentio in diui
no officio d̃z magis eẽ ad hoc: vt ex vbis
sacre scripture elicias spũalẽ itellectũ ⁊ de
uotiõis affectũ q̃z vt curialitat̃ exp̃mas no

tas: et cantando vocem exaltes. Licet quidam religiosi in hoc frustra arbitrantur se obsequium prestare deo. Quia si deus delectaret vocis sonoritas: tunc et ipsa musica instrumentorum vel aliud cantus deum mulceret: que satis dulcia sunt suo modo. Puritas mentis: et cordis devotio sunt illa in quibus delectatur deus. Quicquid est de quo non est deo tuere de hoc etiam seruo dei non debes multum esse cure. Sufficit tibi ad omne curiositatem motus vocis et verborum: si nil appareat in te quo offendat vel scandalizet intuentes: si nil elatum: vel lacuum: vel dissolutum: vel in patientia turbidum: vel singularitatis colore notabile in te videatur.

¶ De egrediendo foras. Ca. xxxiiij.

c Cum exire te domum aliquando te continget: tam diu differas: vt per hoc aduertat: quo tardius ee desideras ad egrediendum: nisi quando obedientie cogit mandatum: vel alia vtilis: et rationabilis causa hoc requirit. In domo enim consistere: et turbe: et hominibus absconditum latere. semper est vtile religioso: qui sibi desiderat: et deo vacare. Quicquid deuotionis in domo colligis: hec foris egrediens spargis potius quam augeas: et consumes. ¶ Unde sepe experti sumus. tam in nobis: quam in aliis quo frequens exitus: et conuersatio cum seculo: et occupatio nimia exteriorum. Deuotionem mentis extinguat. Feruorem spus te patefacit. Forte propositum virtutis emollit. Cor dissoluit. Studium proficiendi debilitat. Delicias docet amare. Sine fructu tempus expendere. Verba ociosa multiplicare. Jocis et truffis intendere. Orationes negligere. Horas canonicas desidiose: et in cursu dicere. Tandem subintrat aque temptationum nauem cordis per rimas dissolutionis ex deuotionis ariditate: que cum non exhauriuntur per discussionem proprij status: et puram confessionem: vel non fouiter obstruuntur rime per diligentem custodiam paulatim augentur donec submergant homine in peccatum: et confusionem. Hoc tamen no dico: vt difficile te reddas ad obediendum quando iuberis exire. Sed non debet tibi esse cosolatio euagare extra domum: ita vt inquantum in te est semper magis diligas domi latere: quam nisi obedientia vel vtilitas anime requirat domum exire. Quia melior est obedientia: quam victime.

¶ De non circumspiciendo per loca.

Capitu. xxxv.

q Quando extra domum egrederis non multum circumspicias in plateis ne forte videas. vnde tempteris postmodum: vel ab oratione impediaris vel fantasias protrahas eorum quo intente respexisti. Dauid in culpa cecidit adulterij ex in cauto aspectu mulieris: quam forte nunquam antea concupierat: nisi postquam eam incaute respexit. Oculi tui sint in capite tuo. Hoc e quo cogitatio tua versetur circa deum. s. xpm: qui est caput omnium membrorum ecclesie: ita etiam no considereo que coram te foris sunt: nisi quantum necessitas vie vel vtilitas alia requirit: ita vt quantum vales talem te domum reportes qualis existi. Hoc e in deuotum: ita mundum corde: et vacuum rumoribus: vt ames silentium celle.

¶ Quo te habeas cum socio in via.

Capitu. xxxvi.

p Per terram autem vadens esto pacificus cum socio. Nunquam contendas de aliquo etiam si tu melius vel plus sentis quam ipse vel iustius noueris: sed cito tace in tranquillitate anime: quia protentionibus raro aliquis emendatur. Cogita in teipso quo si tu pacificus non es: vix vel nunquam poteris alium placare. Incipe prius a teipso: et tunc facilius alium corriges. Quicunque turbatus turbatum docet: magis reputat ex impatientia docere: vt eum pungat: quam maturo consi-

lio: vt cum fraterne eruditat. Magis autez edificabitur exemplo patiētie tue: q̄z a quibuscunqz rationibus quas ei propones. Virtus cum vitio non docetur: sicut per impatientiam: non potes alios patientiam docere: nec humilitatem per superbiam. Socialis esto in viam: & non dissolutus: ne deuotionis spiritum: p̄o societate extinguas.

¶ De oratione & meditatione facienda inter exercitia. ca.xxxvij.

Apta horas ad orandum meditandum tam in via: q̄z in hospitio. Noli ex toto negligēr. Nec etiam cogites q̄ velis vsqz domuz differre. Quia si tu nimis infrigidatus fueris a feruore deuotionis, postea difficilius recuperabis. Hoc tamen non dico: q̄ possis: ita foris in ea grauitate & deuotione plene te cōseruare: sicut in domo: sed vt scias metam ad quam studium dirrigere debeas quantum potes deo adiuuante.

¶ De bono exemplo dando in conuersatione. ca.xxxviij.

Iter homines quantum in te est: caue omne quod potest eis esse non bonum exemplum: sicut decet fidelem seruum dei: qui debet domini sui honorem promouere: & inhonorationem cauere vbi potest. Nos enim sumus familia ipsius. Sicut ergo pater familias: ex disciplina familie sue honoratur: vel ex indisciplina inhonoratur: ita scias: quicquid nos facimus inter homines. hoc aliquo modo redundat vel in laudem domini nostri: vel in contemptum. Et quia specialiter positi sumus inter homines: vt ipsi edificentur ex nobis: parum proficient verba nostra: si non etiam edificemus bono exemplo. Et si non sum⁹ tam perfecti: vt possimus eis magnum virtutis exemplum ostendere: saltem caueam⁹ omnia mala exempla: que nos ipsi solem⁹ reprehendere in alijs: vz. We rumores seculares recitemus apud eos: vel libēter audiamus: vel delicata fercula: vel multa fieri pro nobis diligamus: vel nimis mollis: vel pretiosa instrumēta: nec ire: vel discordie scintillas emittamus: vel verba scurilia: vel iocos dissolutos moueamus: & maxime ne auari pro muneribus possimus notari: q̄: ex hoc cito vilescimus apud eos: si viderit nos ea ambire: & auare querere: ad quorum contemptum nos eos hortamur predicando.

¶ De vitandis mulieribus. ca.xxxix.

Aue etiam ne cum feminis loquens: earum vultus studiose respicias: vel manus cōtractes vel nimis prope sedeas: vel leuiter eis arrideas. Nec diligenter cum eis susurres. Nec anguloo ad colloquia earum requiras. Quia hec omnia etiam si nil temptationis ingererent: tamen non effugies notam suspitionis ab alijs. Et facile postes infamie maculam contrahere: quam vix postmodum detergeres cum pudore. Sed habete cum omni femina a si maritus eius: vel prelatus iuxta vos sedet: considerans: vel audiens omnia que facitis: vel dicitis: Vt quicunqz superueniat & videat te loquentem cum ea: in nullo natcesse sit te erubescere. Nec aliquis postea tibi possit notam suspitionis impingere. Ea si meum consilium non spernis: consulo: q̄t nunq̄z cum aliqua muliere contrahas singularem familiaritatem: etiam si religiosa sit: & sancta. Quia excepto periculo carnalis temptationis: que ex tali familiaritate semper incurritur: dum non timetur malum quod sub specie boni latet. Excepta etiam macula infamie: & suspitionis: quaz alij

ob hoc sepe concipiunt: magnam generat inquietem cordi: talis priuata affectio: dum semper illi cupis ostendere dilectionez quā habes ad eam: ⁊ hoc sibi notus fieri desideras. Et cum aliquando non fit. doles: ⁊ times quod indigetur illa: ⁊ qꝫ affectus eiꝰ tepescat: ⁊ qꝫ minus oret pro eo. Econtra etiam ista turbatur: si videt qꝫ aliquam aliam benigne salutes: vel si aliquo tempore differas: qꝫ eam non videas: vel non salutes. Imꝓpat qꝫ aliā diligas ꝑ se: ⁊ qꝫ minus ores pro ea: ⁊ irascitur que vere sunt truffe. Et bonus homo non debet ista aliquatenus admittere: nec cor suum in talibꝰ occupare. Oratio enim earum non potest tantum cuiq̄ꝫ prodesse: quantuz potest talis occupatio in spiritualibus studijs impedire: quia etiā ipsa eius oratio tali carnali affectioni permixta: deo est insipida. Quod autem carnalis sit ista dilectio: ex maxima parte potest hoc perpendi in hoc: quia magis te vellet apud se minus perfectum. vt sepe posset tui copiaz habere. q̄ꝫ longe a se plus perfectum. Quibus autez indicijs discernat spiritualis dilectio a carnali: modo prętermitto: quia nimis ab alijs retardaret nos. Hoc tibi sufficiat si vis habere pacez cordis cum deo: honorem spiritualem inter fratres: abscide a te familiaritatem feminarum. Dilige communiter omnes bonas: ⁊ deuotas: ⁊ in nullo exasperes aliquam earum. Et meliores in corde tuo reuerere, ꝓpter habundantiorem gratiam spiritus sancti in eis. Noli te occupare cuz eis nisi breuiter. Benigne salutes eas quando ita occurreret: qꝫ non posses bono modo declinare: etiam cum maturitate earum orationibus te recomenda. Si enim discrete sunt ex hoc placebis eis. Si vero importune: tunc melius est tibi non occupari cum eis. Feminam quam videris bene conuersantez: mēte eam dilige: non carnali dilectione.

¶ De cordis libertate. ca. xl.

e Sto dominꝰ tui ipsius: nec deo alicui potestatem cordis tui: nisi deo: ⁊ prelato tuo: propter deum. Esto ita expeditus ab omnibus alienis occupationibus vel affectionibus: qꝫ in nullo prelato tuo ali quando molestus sis pro licentijs aliquid agendi: vel eundi: vel dandi: vel accipiendi. Et ita libere arbitrio suo te cōmittas: qꝫ tibi secure dicere possit. Fac hoc. Et dimitte illud. Et tu sine murmuratione cordis: ⁊ difficultate: facias: vel dimittas. Alioquin paruam fiduciam potes habere de merito tuo obediētie tue: quā vouisti deo: in manibus sui vicarij: vel tui prelati. Si tu per impatientiam: vel importunitatem: cum voluerit tibi seruire: vel te licentiare quo tempore velles: noluerit: murmurares: tunc nō intrares per hostium quod est christus: in ouile sancte religionis: quia non venit facere voluntatem suam: sed patris. Ita enim tu fur esses ⁊ latro. Fur quia rem alienam hoc est voluntatem propriam: quam prelato resignaueras eo inuito vsurpares. Latro quia tali exemplo animas simplices necares.

¶ Epilogus siue compendium omniuz su pradictorum. ca. xli.

v Tergo percurram omnia que supra dixi. Esto deuotus deo: ⁊ cor tuum semper quantum potes compara cuz ipso. Esto prelatus humiliter obediens: nec rancores contra eos teneas: nec spernas eos: nec iudices: nec murmures de eis. Esto cum fratribus pacificus. Patiens ad verba dura ⁊ ad reprehensiones. Noli facere iudicare aliquem. Nec sis suspitiosus. Esto obsequiosus maxime infirmis: ⁊

in humilibus obsequijs. Sepissime ora. Esto in choro disciplinatus. Et deo intentus. In victu discrete modestus. Et his que corporis necessitas requirit. Esto in cella libenter. Fuge verba ociosa. Plane loquere ⁊ modeste. Jocundus ⁊ verax valde. Verba tua sint sicut iuramentum. Nulli detrahas: nec detrahentem audias. Odium contra nullum teneas. Non sis elatus in verbis: vel moribus. Pecuniam odito. Ama paupertatem. In omnibus fuge mulieres. Esto compatiens afflictis. Castus in omnibus.

De informatione nouitiorum. Capitulum primum. Secunda ps.

Si vis in spiritu proficere: ⁊ ꝺ esse propter quod: vt ꝺ fieres: ad scolas virtutum idest ad religionez venisti: nefias similis illis: qui longo tempore in scolis manendo multum temporis ⁊ sumptum consumunt: ⁊ minime discunt. Istius formule compendium ante oculos habeto: ⁊ ad eius regulam ordina vitam tuam: ⁊ mores compone: ⁊ studium impende: ⁊ tempus expende. In primis esto sub tali rectore ⁊ magistro qui te predicta doceat verbo ⁊ exemplo: vel si talem habere nõ potes: tuipse magister esto. Sis strenuus: vt ad huius formule regulam viuere compellaris: ⁊ in nullo tue proprie voluntatis libertati relinquaris. Puer enim qui dimittitur voluntati sue idest puerili lasciuie confundit matrem suam idest religionem. Ideoqꝫ tot ordines confunduntur: quia puerilẽs mentes sibimet dimittuntur sine freno retrahente a noxijs: ⁊ sine virga ad salubria compellente: aut ex negligentia seniorum: aut ex nociua condescensione. Sicut imprudens medicus: qui ne contristet egrum quem curare deberet patitur eum nociua comedere: ex quibus grauius ⁊ diutius infirmatur: ⁊ cum in vno dissimilantur excessus eius ⁊ vitia cito ab alijs trahitur in exemplum ita vt etiam sibi impune talia permittantur que vident in alijs sustineri. Caueant tamẽ tales magistri ne teneros animos frangant seuera cohibitione.

De negligentia prelatorum seu mala libertate. ca.ij.

Tandem ad ꝺ ista mala libertas dilatatur ⁊ profluit ꝙ ꝺ a pluribus vident fieri: vt quasi pro lege ⁊ pro iure ordinis defendant. Et siquis contra docere arguendo presumpserit: singularis superstitionis imporperium sustinebit. Et quasi qui nouum ordinem: ⁊ insolitum morem inducere velit: vt delirus ⁊ vanus irredebitur: ⁊ omnibus fiet onerosius: ⁊ tanquam temerarius iudex aliorum actuum: persecutiones amarissimas sustinebit. Timent enim distracti: ⁊ a via dei exorbitantes: ne si parcerent zelantibus pro iustitia ⁊ religionis disciplina: multos ad partem suam traherent: ⁊ ita paulatim ad ordinis obseruantiam: etiam ipsi tandem cogerentur. Et precauent ardentissime: ne ad hoc perueniant. Et sub specie singularitatis extirpande: eiciunt a se illos ⁊ opprimũt qui desiderant religionem ad statum debitum reformari. Quod videtes alij quibus hoc displicent: aliquam bone voluntatis scintillaz habentes: sed tamen infirmã: terrent: ⁊ potius studẽt se illis cõformare quos for

tioꝝem partē habere vident in multitudie ꝛ potentiaq̄ cum illis tribulari: ꝛ insuper infirmari. Iuxta illud. Et qui recessit a malo prede patuit. ḃ omnia experti sumus in ordine nigro ꝛ in alijs. Numq̄ autē contingat nostram religionem ad statum similem peruenire.

¶ De religionis feruore. ca. iij.

Ui tali feruore ad religionem venit: qꝫ pro omnibus qui ei
q mundus promittere vel dare potuit noluit damnari in hoc seculo: nec pro diuitijs: honoribꝰ vel delitijs: nec amore amicorum vel ꝓpꝛij corporis dubitauit se tradere carceri pniē ꝓpter deū: non debet modo vilior esse q̄z tunc fuit: vt pro verbis hominum deserat modo viam dei a cuius ingressu: nec alicui aggressu: nec terroribus: nec blanditijs potum auerti. Ad̄ si timet de singularitate notari: ꝛ ob ḃ alijs fieri odiosus: scias qꝫ nullus sanctorum singularis glorie factus est in celo: nisi qui inter homines positus studuit esse in sanctitate vite singularis: qd̄ tamen de singularitate virtutum dico: nō de cerimonialibus obseruantijs: paruam autem nullam habentibus vtilitatem virtutis. Studia autem sanctitatis in his consistunt. In cauendo omne peccatum: omne scandalum: quantum in se est. In studendo omnibus virtutibus humiliter. Et in querendo familiaritatem dei per affectum deuotionis interne. Aduersus huiusmodi nulla est bona conformitas per quam ḃ studia destruerentur. Cum vero pro iustitia sicut ꝛ pro fide debeamus pati non solum irrisiones ꝛ despectiones: sed etiam persecutiones quaslibet: ꝛ mortem: sicut sunt passi ante nos: ꝛ patiendo post nos in diebus nouissimis potius q̄z fidem deserere: vel iustitiam vite peccando relinquere. Ita in nos peccantibus relinquere discamus in paruis: verborum ꝛ despectionum tribulationculis: vt si grauiora nobis imminerent

pro christo certamina sciamus per patientiam superare. Nam qui alleui flatu deijcitur: quomodo stabit a uento maxime tempestatis. Hoc ad premuniendum corpremissi: contra retrahentes a studio proficiendi in virtutibus. Quia qui tale studium nō in se diligit: vir potest pro alijs secum moꝛatibus equanimiter sustinere. Unde sicut illi non dimittunt consuetudines suas malas ꝓpter nos: ꝛ noxias: sic non oportet nos bona ꝛ vtilia studia abijcere ꝓpter illos: quia si volunt ad vitam eternam venire: oportet eos nobiscum viaꝫ dei nō suā ābulare.

¶ De occio vitando. Et vanitate sensiuum. ca. iiij.

Unq̄z debes ociosus vagari nec rumoribus vacare: ꝛ verbis ociosis: nec vsui: nec securi
n litantibus deditus esse: quia ḃ faciunt mentem vagam: ꝛ inanē. Et licentia istorum dissoluitur cor: a ponderе timoris dei: ꝛ affectum interne deuotionis exhauriunt. Non euageris tuis oculis. Hinc inde singula intuendo: quia leuitatis est indicium. Et ea que foris auris per oculos: vel per aures: strepitum quendam interius suscitant: quo puritas intelligentie: que in bonis meditationibus mentem pascit: quasi quodam puluere obscuratur. Quicquid non est necessarium tibi: vel vtile ad tuum: vel alterius profectum: pertransi: ꝛ noli immoꝛari: nec cor tuum in eo figatur: vel in eo tempus expēdatur. Semper aliquid defer tecum in memoria quod de deo rumines cogitando. Et mentis tue intuitum: semper in euꝫ defigere stude. Sicut docet propheta. ℟. Prouidebaꝫ dominū in conspectu meo semper. ꝛc. Hec enim cōtinet cor apud se: ne commoueatur a se per vanam leticiam: vel irrationabilem tristitiam. Mundus enim in quo fluctuamus: varijs tempestatum ventis agitatur: ꝛ qui non vult nauem cordis sui quassationibus, conteri vndarum influxione

demergi: vel in extremas plagas ventorum flatibus impelli affigere eam funibus bonarum cogitationum assuescat ad petram immobilē: que est christus. Funem ne facile rumpatur ex triplici resticulo cōponas. Videlicet ex sacrarum scripturarū deuota lectione. Ex sedule orationis compunctione. Ex bonarum actionū humili exercitatione. Lectio dat materiā: & quasi semen bone cogitationis. Oratio rigat: & ad perfectum roborat: & cor illuminat ad intelligentiam. Et impinguat affectū ad saporem. Bona actio maxime condita punguedine caritatis: & obedientie vel alterius virtutis letificat conscientiam. Et dat fiduciam spei in deum. Et si ad horam intercipit deuotionis quietem tamen meretur postea maiorem dulcedinis infusionem: & gratiam puritatis.

¶ De cuitatione prauarum cogitationum. Et inutilium occupationum.

Capitulum.v.

¶ Eriatus & vacans caue tibi a vanis: & a prauis cogitationibus ne vel modicū in te moretur: quia cito inquinant cuiuscunq; vitij colorem habeant: vt luxurie: vanegloie odij vel aliorum. Item caue tibi ab inutilibus occupationib⁹: que tempus perdūt cor inquietant: & vtilia impediūt: & deuotionem dissipant. Item a torpore accidie: & pigritie: que mentem tepidam & corpus delicatum reddunt: & ad bona opera desidiosum.

¶ De vitāda notabilitate: & curiositate.

Capitulum.vi.

Vter homines existens caue tibi a duobus quo ad teipsum.

i Et a duobus quo ad alios.

¶ Quo ad te caue ne aliqd facias: vt ab eis noteris. vñ gloriam queras. In gestu. In ꝓmone. In voce vel actu: quia peccatū est: & vanū & cum putas eis placere. forte displices et iudicant te quasi inanis glorie cupidus sis. vel forte non aduertūt quid agis. Et sic perdis conatū tuū inutiliter: & vane: sicut stulti qui puris imaginibus. quasi vinis hominibus obsequūtur. ps. Qui hominibus placent. idest placere volunt confusi sunt. &c.

¶ Item ne pudore superfluo obruaris in his que coram hominibus agere debes. loquendo cantando: vel aliud agēdo: sed ita liber esse stude cora eis sicut sine eis esses. Et si intus verecundia estuas foris repime. Quia quo magis te notabilem facis ex pudore eo plus considerāt te: & ita plus confunderis. Signum superbie videt nimis erubescere de illis defectib⁹ quos natura indidit: vt ō deformitate corporis vel vocis ruditate: & similibus. De vilitate autem vestis: vel de humilib⁹ obsequijs erubescere in paupere religioso superbia est. Vitium autem vel scandalum erubesce. vñ deus offenditur: vel aliquis scandalizatur. ¶ Apud temetipm erubesce de peccatis tuis. De torpore in seruitio dei. De negligentia bonorum que posses facere: & debueres. Ad tps defluit et profectus virtutis non crescit. De ipocrisi. q foris vis putari melior q̄z intus te inuenias. Ad vitia tua occultas non timore nocumenti alterius: sed timore displicendi: & ne vilipendaris. Ad bona que ostendis vis videri & placere hoibus: vt ex his suspicent multo plura: & maiora in occulto te habere ex quo talia foras prodeūt: quasi te dolente. Ad vir familiare habes ita vnanimē q̄z velles te ita agnoscere: sicut teipz agnoscis. Ad etiā in ꝓfessione quandoq; & si non audes subterfugere: quin peccata accuses tamē in illis in quibus te magis displicere times: ita ordinas verba submittēdo subiungendo vel colorādo q minus apparēt verecunda: vel si forte plus bene profers gloriaris: & vis inde apud ꝓfessorem san-

ctus reputari: q̄ taꝫ humilis sis: qui te magis quam necesse sit studeas confundere confitendo. Ad cuꝫ tentationibus vitioꝝ maxime carnalium ita desidiose compungeris: vt solo timore periculi vel confusionis pudore eas repellas: ⁊ quantū audes i affectu arrideas solo consensu operis vel morose delectationis exclusō. In hoc appareret maior peruersitas. q̄ cum facile quandoq̄ huiusmodi tentationis quasi muscas imundas non abigis ex negligentia eas pmittis calescere: ⁊ conualescere donec consortate iam periculosiores fiunt: ⁊ difficili⁹ vincuntur: ⁊ conscientiam sepius confundunt. Ad ita desidiosus es ad ea que dei sunt: ⁊ que ad virtutis: ⁊ deuotionis studiū pertinent: vt pudor humanus plura ex his a te exto: queat q̄ꝫ amor diuinus. Ad ita ingratus es de beneficijs dei: vt nō solum debitas non agas gratias de perceptis: sed etiam gratiam oblatam: ⁊ paratam in vacuum recipias: ⁊ negligas. Atq̄ꝫ cum gratiam sentis tui arridere occupas te vanioribus studijs: quasi qui texit arranearum telas: que non proderūt ad vestimentū salutis. Ad illa ad que teneris faciēda sicut sunt hore canonice: ⁊ similia ita negligēter ⁊ desidiose persoluis: vt non tam meritum inde speres: q̄ꝫ supplicium expectes: quia ⁊ si verba: vtcunq̄ proferas: tamē corde: taꝫ vagus es: ⁊ affectu frigidus. q̄ nec sensum orationis percipis: nec deuotiōis affectum. Et de ipsis verbis plurima defluūt accelerando: ⁊ vtinam nō multa transilias omittendo: dum non attendis si dixeris vel non dixeris: nisi forte ex coniectura alicuius verbi: quasi ex caude apprehensiōe reputes te dixisse. Deus aūt ⁊ si patienter dissimulat: ⁊ attendit nostras negligentias. tamen non minus odit eas: sed integre dinumerat distincte diiudicat: seuere puniet: nisi nos peruenianmus faciem eius in humili confessione in forti satisfactione: ⁊ in seriosa emendatione. Ad ad omnia que ad corporis curam vel comodum spectant studiosissim⁹ es. Que vero ad spiritus profectum: vel ad fraterne caritatis exhibitionem: vel ad prelati obedientiaꝫ: vel ad carnis castigationem spectant desidiosus es. Ad etiam hos ⁊ similes plurimos defectus in te aduertens: nec terreris: nec compungeris: nec discutis: nec corrigis: quasi deus tecum aliter acturus sit: q̄ꝫ cum omnibus alijs: vt mala tua incorrecta non puniat: ⁊ bona neglecta remuneret. Pdo his ⁊ similibus erubesce apud te: ⁊ ab alijs in te diiudicari nō mireris: nec indigneris: ſꝫ verecūderis. Nec ⁊ alia plura in me met ipso veraciter recognoscēs erubesco: ⁊ doleo: sed non tantum sicut debeo: ⁊ nō emendo sicut possem: ⁊ expediret. Ex meipso ät intelligo. q̄ hec vel aliqua istorum etiaꝫ proximo meo inesse possunt. Et iō vnusq̄sq̄ iudicet: ⁊ discutiat semetipsum: considerās ex vero latere qualis sit: maxime. quid sibi desit boni: ⁊ insit mali ex vitio proprio. Ex altera parte qualis esse debeat in virtutib⁹ ⁊ moribus bonis: vt ex hoc humilietur ex cognitione defectus sui: ⁊ prouocetur ad studium proficiendi ad illa que videt se debere facere vel habere. Et ideo regratiet deus si in aliquibus forte ex eius gratia profecerit. Quo ad alios caue a duobus idest vt non curiose respicias vel perquiras eorum personas: vultus dispositiones: habitaꝫ gestus: facta: vel verba: vel officia. In quantum tibi non attinet ista perscrutari: vilitatis causa: ita pertransi: ita cogita ac si oues essent vel alia animalia: vt in nullo circa illos occupes visum tuum vel cor: vt non iudices: vel diiudices de alijs: quales sint vel esse possint in mente in merito in moribus: vel in alijs: quia talis discussio vana est: ⁊ sepissime falsa: imo temeraria. Et insuper cor inquietatur: ⁊ aliquando indignatur: ⁊ conscientia leditur: ⁊ alia bona nō

gliguntur ex tali occupatione. Si aliqua videris de aliquo vel audias que non placent: pertransi: ⁊ obliuiscere cito committens ea sibi: ⁊ deo maxime vbi ad te non spectat eius correctio ex debito magisterij: vel ex sociali familiaritate: vel denunciandi necessitate.

De compassione peccantibus habenda. Capi. vij.

c Ompatere tamen peccantib⁹ quasi in tempestatibus maris naufragātibus: quia longe miserabilius est in lacum inferni demergi: qz in profundum maris submergi. Ora pro eis ⁊ plora cum potes. Ex hoc eni⁹ mereberis: vt a simili naufragio liber eris. Beati eniz misericordes quoniam ipsi misericordiā eōsequent. Sic etiam omnium miserorum afflictiones: animo ⁊ oculo intuere ⁊ singulas eorum miserias aggrauantes studiose computa: diligenter pondera: vt ex his affectus miserationis in te pinguescant. Et si quas tu miserias pateris tibi leuiores in eorum comparatione videantur. Collige etiam in his que vides passiones labores: dolores: ⁊ paupertates ihesu christi: qui cum esset diues pro nobis egenus factus est: vt illius inopia: diuites in celestibus nos essemus.

De tribus vitijs cōmunibus. Capitulum. viij.

t Ria sunt vitia cōmunia apud homines: videlicet. Promitas reprehendendi: que in alijs vident: ⁊ non secundum affectum eorum. Alterum est adulatio eorum: qui solent virtutem sibi blandiri. Laudando arridendo: querendo quomodo valeant cum non curēt eos quandoqz valere; honores inutiles offerēdo: ⁊ i alijs multis⁹ modis in quibus nec ē vtilitas: nec ex affectu faciunt: sed ex vsu vt placeant.

Tertium est propria gloriatio de seipso quia ea que nos facimus: dicimus: sentimus: ⁊ scimus: placent nobis. Et preferimus ea aliorum factis cōmendādo: vel occulte cogitando. Et dedignamur: si alij nō mirantur ea quasi non habeant sanum iudicium: ⁊ delectamur in laude nostra. Et si aliquando nosipsos atterrēdo humiliam⁹ non pure hoc facimus: sed volumus per hoc astute alium prouocare ad laudem nostram: quasi non debeat pati: vt nos vituperemus qō in nobis laudandum est: vel hoc sepe facimus: vt humiles reputemur: ⁊ saltem ex hoc placeamus si alia placentia non habemus. Qui ab istis tribus eēt liber in magna puritate viueret: ⁊ quiete. vnde versus. Esse reprehensor adulator laudis amator. Moli sic pura tibi mēs erit atqz quieta.

De non habendo res curiosas. Capitulum. ix.

n Olla curiosa habere cures: vt imagines tabulas sudariola: pater noster: ⁊ similia. Nec recipias: nec des alijs promunusculis: quia occupant cor. ⁊ magistris nostris non placent: ⁊ facient te notabilem inter ceteros. Et sepe sine licentia recipiuntur: vel dantur talia in cautela: dum pudet eos toties pro istis recurrē ad magistros. Species aromaticas nō habeas: nisi pro euidenti necessitate non possis carere. Qui omnibus rebus peculiaribus carere posset: felix esset: quia multe distructionis materiam abscidisset. Si autez aliqua volueris habere. vt libros rōne studij: ⁊ scriptariola: nulla superflua colligе: vel curiosa. Solum contentus sis solis necessarijs in monero: ⁊ valore. Ipe

habitus: ⁊ cōmunia instrumenta tua simplicia sint ⁊ inculta. Corporis gestus: ⁊ omnia foris apparentia plana sint ⁊ pura. Nihil rationabiliter curiale: ⁊ curiosum affecta vel singularis coloris refulsum.

¶ Q̄ religiosus non debet affectare hominibus placere.

Capitulum.x.

Tude humano iudicio nō moueri: nec delectari fauoribus: nec despectu contristari: quia iudicium humanum cecum est frequentius: ⁊ ignorat veritatem: ⁊ fallitur sepissime: nec si laudaris ab homine es ideo laudabilior: nec si despiceris es ideo vilior. Stultus est q̄ stulto placere laborat. Quia sicut cecus non discernit inter colores: nec surdus inter sonos: ita insipiens homo nescit pensare meritoꝝ dignitates. vnde cū aliquid agere te cōtingit extimabile: vt predicare: vel simile non arrieris: quō ad placitum hominū hoc facias: sed inuocato auxilio dei pro vt melius expedire ꝑm deum intelligis stude facere. Et si bene successerit dei adiutorio refer: gratias: ⁊ noli extolli: q̄ non propter te: ſz magis propter aliorum orationes: ⁊ merita: gratiam tibi datam debes extimare. Si aūt minus bene successerit noli turbari: nec pudore confundi: sed gratias deo refer qui sic te ab elatione defendit. Siue autem bene siue minus bene successerit: statim habe te interius: ⁊ exterius ac si non feceris. Laudet qui vult vel despiciat: quid ad te. Tu tace excusationes: ⁊ recusationes caue quando debes aliqua huiusmodi facere. Ad hoc sepissime fiūt vt despiciamur: ⁊ p̄ sumptuosi videamur qui talia audemus: vnde videt melius purius: ⁊ humilius eē simpliciter facere q̄d est faciendū vel obedientia imbente: vel caritate instigante. Si placet eis bene si non quid est: nunc perditum. Nam cū oporteat te p̄dicare vel simile facere q̄d aliquid honoris videatur hꝫ e si bene feceris lucrū habes de laboris tui profectu: si minus bene iteꝝ lucraris meritum humiliationis tue: ⁊ post hoc minus ad huiusmodi cogeris ab illis quibus nō placuisti. Omnes sumus alterutrū expositi: vt alter alteri placeat: vl̄ displiceat: vt cū in mea non sit potestate vt tibi placeā: sed in tuo arbitrio vel affectu que tibi dare nō valeo si multū tibi placere labore fortitā nihil p̄ofitiam: q̄ aliter ꝓsiliuꝫ tuū dirigitur. Et ideo nihil i hac parte melius video: q̄ꝫ q̄ soli deo studeat homo placere: ⁊ proximū non scandalizare. vel scienter offendere. ⁊ cōmittere deo si hominibus placet vl̄ displiceat humiliter: ⁊ patiēter. Iuxta illud mihi p̄o minimo est: vt a vobis iudicer. Quibus places asscribe eoꝝ beniuolentie non tue p̄obitati. Quibus āt displices attribue tuo merito: ⁊ cogita q̄ si ex tantillo eis displices sicut exteri cognoscere valent tuam vilitatez. quid fieret si radicitus perspicerent omnia vitia tua: ⁊ peccata et inhonesta quecunq̄z. Quirū si non eicerēt vel lapidarent te. pro me loquor. Nunq̄z enim a fidelibus tantū despectus sūz. sicut sum despicabilis in veritate. vnde non debeo indignari cuz aliquando despicior: sed mirari: ⁊ reputare de beneficio dei. q̄ non omnibus sum odiosus.

¶ De patiendis humil̄ odio ⁊ detractione.

Capi.xi.

Tcum detrahi tibi intelligis. nō mouearis: q̄ si verū est q̄d dicitur: nō est inconueniens hoc loqui hoies q̄d facer̄ ausus es. Si aūt verū non est. non nocet tibi eoꝝ locutio. Ut si albus esses: ⁊ diceret quis te nigrū esse: quid obesset tibi illō dicere. Nihil: cum tu esses quid es: ⁊ non aliud. Et si quis extimaret te capā esse. tamen homo es. Si aūt ad primos motus huiusmodi aduersitatis turbaris. ⁊ in flāmaris ex patientia repūme iram: ⁊ sustine ad modicum. sicut qui sustinet adustionez cau

terij: vel secationem cirugici cogitans vtilitatem patientie. Et cito sanari incipias: et melius habere. Immo hoc ipsum ex pugna intus exercitata: magne vtilitatis est. Quia est purgatio peccati. Vitij lima. Exercitatio virtutis. Meritum glorie. Preparatio pacis. Nō coronabitur: nisi qui legittime certauerit. Rancorem erga nullum retine in corde. Ad omnes cor mite: & pacificum habere stude: nec pro tua offensa: nec pro vllius vitio aliqué odito ne fias cuz illo sub specie celi pariter vicios⁹. Si non conuenit tibi eius habere familiaritatem propter vite ipsius deformitatem: sic displiceat tibi malum qō habet ex se: vt nō sit tibi execrabile bonum qō est ex natura in presenti: vel ex gratia forsitan in futuro. Multi enim sunt mali qui fient boni postea propter qō de omnibus viuentibus é sperandum. Nō si aliquis te odiret: & detraheret. & niteretur te confundere: & grauare: tu ét ex similibus vis cōtendere nō vincis eum nec placas: sed prouocas. Sicut qui canem latrantem minando prouocat ad mordendum: qui si latratus eius nō aduertendo transiret citius eum compesceret: & abiret. Nam cum hoc intēdat omnis aduersarius: vt molestet: & prouocet illum cui aduersatur: si videt te exacerbari & contristari. ita habet qō querit: & tanto fortius instat quomodo grauet quanto plus videt valere conatus suos ad id qō intendit. Si aūt viderit q⁹ patienter sustines: & pertransis: ac si non sentias: confunditur in seipso: & confringens tumentes fluctus eius ex indignatiōe quiescit. videns qō nec valet efficere qō querebat. s. vt te conturbaret. vel certe ꝓfusus cōpungit: & corrigit exēplo patiētie tue emēdatus. Nō si forte obstinatus: nec corrigitur nec desistit te persequi: disce aliquid pati posse pro deo: q⁹ ille q⁹ tibi aduersatur grauius torquet seipsum: q̄z te. Nō aūt seipsum mordere: & laniare in odium tui: quid te lederetur. Immo de se te vindicaret. ipse. nō tu mor⁹ si vulnera sentiret. Ita sentias de illo q odit te se laniat non te. vnde tu habeto pacez tecum: & aliena malitia nō tibi nocebit. Nō & si verba contumelie tibi intulerit discere debes vt omnia verba habeas pro sono transeunte nisi quantum valeas ex eis edificationem accipere: sed inquantū perturbare possunt. & scandalizare sint tibi sicut auium garritus: & latratus canuz. Hoc cū audis pertransi: & non cura. Noli illi similis fieri: qui tibi detrahit: q⁹ sicut in illo odibile est vitium detractionis ita etiam esset in te. Nemo aūt in odium aduersarij sui sibimet precidet nasum: vel eruit oculos sicut nemo sapiens deturpat seipsum: vt se vindicet de inimico: q⁹ tunc non tristiciam: sed leticiaz inimico ꝓferret. Si patienter fers iacula aduersantis: alij compatientur tibi: & impugnabunt pro te aduersarium tuum te tacente & diligent te. Si aūt vindicare volueris te resistendo aspicient te: & respiciēt eos pariter mordentes: & scandalizabūtur in vtroqz. Doctrina dixisti magistri nostri & domini est cuius te esse discipulum professus es in professione regule. Diligere inimicos benedicere odientes nos. Et nostra benignitate vincere illorum maliciam. Sicut ille malos mutat in bonos patiēter eos vt conuertantur expectando: & beneficijs alliciendo.

¶ De sui ipsius correctione. Ca. xij.

Dirige in te qō in alio reprehēdis: & doce te qō vtile cuiqz cognoscis. Furor tuus agat in teipsum & ita inflāmatus alios calefac. Sicut ignis proxima prius. & postea remotiora calefacit. Tu igit esto proximus tibi in correctione tui. Regula ingenij tui: & zelus iusticie tue primo reformet te exemplar artis tue alijs imitande. Ostende in proprio cuius peritie sis in

opere alieno. Quidam sciunt in alijs multa corrigere: ⁊ vitam aliorꝫ ordinare: in seipsis aūt multa correcta relinquunt: ⁊ minimā diligentiam adhibent: vt statū proprium ordinent ad ꝓfectum virtutis. Quandoqꝫ somniant si essent in alio statu in tali vel tali officio vel dignitate quantum bene valerent illam bene disponere: suū aūt statuꝫ in quo iam sunt nec solicite discutiūt: nec emendant: sed aliquando per alium moniti. vel ex casu forte ad se reuersi cogitant ad meliora se extendere: nec prouide disponunt qualiter hec faciant. vel in eo qō prouidēt non perseuerant: consuetudinem dissolutionis ⁊ torpore eos ad solita reuocante.

¶ De eodem. Cap. xiij.

Sto tuimet potens: vt statim ad nutum rationis assuescas: tā
e cogitationes cordis: qꝫ mēbra ⁊ sensus corporis a noxijs retrahere: ⁊ in bonis studijs occupare: ⁊ oculos: manus linguam: auditū ⁊ cogitatum: quasi in freno manus tue ne insolerte euagentur extra disciplinę terminos. Quia sicut auis vel bestia ex coactione domita: rursus ex relatione fiunt in domita ita sensus exteriores: ⁊ cogitatōes: ⁊ affectiones interiores: nisi sub discreta cautela refrenētur ex libertatis licentia insolescūt. Ita vt postea difficilius redigantur sub rationis magisterio. qꝫ in principio cōuersionis Quia peruersi difficilius corriguntur. qꝫ nunqꝫ conuersi. Sicut animalia difficilius domantur vel mansuescunt in senectute qꝫ in iuuentute. Et sensus iuuenū capacior est scientie. qꝫ senum. Et inueterata arbusta inflexibiliora sunt. qꝫ recētia ⁊ tenera. Sepissime discute teipsum: ⁊ considera statum mentis: ⁊ corporis: quid desit: quid deficiat: vel quid ꝓficiat. Quid impediat ꝓfectum: ⁊ quomodo illi obuietur declinando: vel resistendo aut regendo: aut tollerando. Ꝑdecata declinanda sunt ⁊ fugiēda. Vitijs impugnantibus est resistendum. Officium vel alia actio occasionaliter ipe diens regenda: ⁊ ordinanda est discrete ad ꝓfectus materiam. Aduersitas est tolleranda ⁊ per vsum tollerandi fit magis tollerabilis. Et ideo tam odiosa est nobis aduersitas: qꝫ nolumus assuescere. Si aliqs domesticus tuus: vel vicinus tibi fuerit in corde onerosus illi studę magis obsequiosus esse ⁊ affabilis: ⁊ cito senties remediū illius morbi.

¶ Quare non sit affectanda hominū dilectio. Capitulum. xiiij.

On multum affectes diligi: qꝫ
n distractio cordis est. Et aquo qris diligi: illi etiam affectas placere. Et ibi admiscet se adulatio: ⁊ sepe simulatio. ne forte displicere incipias: ⁊ minus diligi. Turbaris etiam quando suspicaris te minus diligi: vt desideraueras vl' ꝑpueras. Ꝑ pauci etiam sunt in sensu: ⁊ affectionibus: ⁊ moribus ita conformes: vt non sit dissensionis materia aliquando inter eos: que est dilectionis aduersatrix. Item a feminis velle diligi. etiam ꝓter tentationis laqueū: ⁊ occupationis materiā: ⁊ turbationis occasiones ꝓuias nota suspitionis: ⁊ obseruationis nō carebis. Cōmitte te deo: ⁊ ab illo studę diligi fideliter: ⁊ de aliorꝫ certā dilectionę relinque illorꝫ arbitrio: ⁊ diuine voluntati. Dilectio hominum fallax est ⁊ instabilis. Facile cedit: facile ledit. Ad modicum vtilis: ⁊ sepe nociua. Si dignus fueris diligeris: sinaūt iustum est nō: diligi indignum: nec ei vllam reuerentiam exhiberi. Amen.

¶ Explicit libellus de informatiōe noviciorum.

¶ Incipit liber secundus qui intitulat de reformatione mentis. Qui diuiditur in duas partes quarum. prima diuiditur in Capitul'. xxxi.

De reformatione mentis prima pa. Capitulum primum.

In priori formula nouiciorum quam scripsi de exteriois hominis cõpositione aliquam formam eis proposui. scõz quá se regerent tam in domo q̃z extra. Nunc de interioris hominis idest mentis reformatione ad quá omnis vera religio est ordinata tradere aliqua dispositio verbis indoctis ⁊ materia inordinata. Est aũt ratio: quare corporalis exercitatio precedet spiritualem: quia homo ab intimis ⁊ summis cadens per peccatum in hec exteriora ⁊ visibiliora dilapsus est. Et quia non intelligit nisi corporalia: ideo ibi primo nititur resurgere vbi iacuit: ⁊ paulatim se erigere ad diuina ⁊ spiritualia ad q̃ creatus fuit. Ideo q̃z diu religiosus nondũ cupit intelligere: ⁊ sapere ea que sunt spiritus dei: sed in exterioribus obseruantijs ad hoc putat totum constare qõ ad veram religionem pertinet: nouicius est: si etiaz plurib⁹ annis in habitu religionis steterit. Immo iuxta apostolũ: animal dicitur: qui nondum percipit ea que sunt spiritus dei: stultitia enim est illi ⁊ non potest illa intelligere: quia spiritualiter examinantur. Et hos perpende duos esse nouiciatus in religione. Unus ad probationem qui terminatur quando promittit obediẽtiá ⁊ stabilitatem in ordine per verba. Alter durat quousq̃z religiosus statum bene uiuendi ita in consuetudine conuertit. q̃ iam non solũ verbis: sed etiam factis promittit se stabilẽ in fide ordine: ⁊ proficiendi studio permansurum. Quãdiu enĩ fluctuat mente ⁊ nondum apprehendit viam studij spiritualis: ⁊ modo vult hoc mõ illud nesciens quid potius eligat: incipiens est: ⁊ nondum proficiens. Stet tamen in bona voluntate constanter: ⁊ attendat quare venerit: ⁊ ad qd venerit: ⁊ opus iungat voluntati: ⁊ cito incipiet videre viam qua pergat ad deũ.

Qõ incipiẽtes debent esse cauti per ficere. Capi. ij.

Quattuor enim sunt in quibus noui ⁊ incipientes debent cauti esse si volunt proficere. Primum vt ab illa voluntate qua ad religionez venerũt: ⁊ a prio nouiciatus feruore non tepescant. Sicut quendam in Apoca. beatus Johan. improperat dicens. Habeo aduersum te pauca q̃ caritatem tuam primaz reliquisti: qua propter penitentiam age: ⁊ prima opa fac. Caritatem primam reliquerunt: qui cum primo fuerint feruentes: ⁊ deuoti ad omnia postea effecti tepidi ⁊ desides: tradunt se leuitatibus: ⁊ vitia que expugnare venerant permittunt sibi dominari: seruiẽtes deo pro suo libito non pro eius beneplacito voluntatis. vnde dominus filijs israel p̃cepit. Mementote diei huius in qua egressi estis de egipto. Dies qua de egipto egredimur est bona voluntas qua egredimur de seculo huius semper meminisse debemus: vt a fauore illius recedamus: ⁊ a feruore nunq̃z retrocedamus. vnde quidam volens religionem ingredi de seculo: quesiuit a quodam sancto patre: quomodo vi uere deberet. Et ille dixit ei. vade ⁊ vide qualis primo die fueris: ⁊ sic semper viue. Hoc est confidera statum voluntatis tue in prima die qua religionem intrare dispo suisti. Quam humilis tunc fueris. Quam paratus obedire ad omnia: tam aspera q̃z despecta. Quam patiens ad correctiones penitentiam ⁊ labores. Quá verecundus ⁊ timoratus. Quá solicitus vt emendares vitam tuam ⁊ dies quos in seculo p̃didisti recuperares. Quaz parũ curans rumores seculi querere vel referre: nec detractionibus intentus: nec aliquibus curiositatibus

occupatus. Et quomodo fugisti ⁊ abiecisti oēs carnales affectus: ⁊ te totum obtulisti deo holocaustum viuū: vt nihil deinceps in te viuat de vita peccati: sz tota mactetur ⁊ immolet deo obedientie ferro per sacerdotis ministeriū. i. plati tui: vt xpō in te innouato resurgas. Scōm hāc formam semper postmodum stude viuere: ne alit in scola religionis decidere vl retrocedere magis q̄z pficere videaris: sic illi: qui vadūt ad studium lr̄aꝝ: ⁊ tēpus vane ꝯsumantes cū redeunt domū expēsas solū cōputāt ꝯsumptas: q: quicq̄d fecerī nō apparet. Sic ⁊ nos q̄n tempus in religione expensum cōputamus ⁊ pfectus virtutis exiguus é: cum forte in nouitate deuotiores ⁊ fluentiores fuim⁹ q̄z postea per plures annos. Hoc é verecūdū ⁊ valde nociuū habebit: cū deberemus eē magistri virtutum ꝓpter tēpus quo fuim⁹ in religione: rursus idigem⁹ vt doceamur que sunt elementa exordij sermonū dei. i. necesse habem⁹ doceri: sic rudes nouicij q̄o incipiēdū sit huire deo. Et facti sum⁹ quasi infantes quibus lacte opus sit non solido cibo. i. tales sum⁹: qui molibus blādimentis puerilizꝝ ꝯsolationū ⁊ carnaliū foueri idigeamus: ⁊ fortia virtutū exercitia pati non valeamus in duris reprehensionibus: in ꝓtumelijs: in necessitatibus: in psecutionib⁹ p: xpō. Dis enī qui lacte ꝓtriceps é erps est ꝗmonis iustitie. Parvulus enī é tā meritis q̄z virtute. Scōz a quo icipiēs nouus debet esse cautus ne moueat mal' exēplis tepidoꝝ ad imitandū ea. Sunt quidaz infirmi spū videntes alios apud se desides in seruitio dei: ⁊ ociosos ⁊ verbosos ⁊ elatos: rebelles: ac ambitiosos ⁊ alijs modis vitiosos: dicūt apud semetipsos. Si ꝫ alijs lz: quare nō etiā mihi. Et proniores ad malū exēplum sumunt ab illis quos deteriores vident: ⁊ gaudent se socios inuenisse viciozꝝ ne possint soli erubescere: q: si parcit alijs volunt ⁊ sibi in similibus parci. Contra ꝫ deuotus dei seruꝰ apud se rūdere debet. Ego veni pure p: deo. nō p: aliquo alio: ideo nolo aliquem sequi ad ꝫ vt retro cedam a deo: q: si hoīpsos discolos sciuissem nunq̄z eoꝝ societatem elegissem. vñ solos illos imitari debeo qui ad ꝫ me in formant ꝓpter qō religionem intraui. i. vt apprehendam deū ⁊ satisfaciā ei de petis meis: ⁊ promerear gloriā sempiternā. Dictor ⁊ artifex notabile opus volens facere querit non vilia sed meliora exēplaria que pōt habere. Et viator nō querit viā ab ignorātibus sed a scientibus eam: ⁊ qui sepe ambulauerit per eam. Ideo noli imitari malū sed bonū. Tertium a quo incipiēs: ⁊ nouus debet esse cautus: est: vt non iudicet temere facta alioꝝ: maxime vbi nescit qua de causa vel intentione fiant. Sicut enīz nō vidimus alioꝝ cogitationes: ita nec intentiones eorū: quare hoc vel illud faciāt: vñ q̄cq̄d pōt aliquo modo excusari semper ad meliorez partē iterpretemus si volum⁹ cor tranquillū vbicūq̄z habere cū alijs ⁊ alios nō turbare: ⁊ deū nō offendere. Quia sepe iudicam⁹ malū esse: qō in se nō est malū. Et peccam⁹ pp temeritatem vsurpādo nobis iudicia dei de occultis cordiū. Magistri nr̄i vicarij dei aliq̄n id pōt iudicare per ꝓiecturas circūstātes. Alijs autē nō expedit ꝓnos eē ad iudicādū: donec plene in oībus ꝯditi per donū discretionis spūum ⁊ vere spirituales effecti oia iudicēt: ⁊ ipsi a nemine iudicent. Sicut clare vidēs: cecum videt: nec tamen a ceco videt: cū cecus nō videat seipsuz. Ad Ro. Tu quis es qui iudicas alienū seruum suo dño stat: aut cadit. Sepe enim merent temerarij iudices aliorum: vt aut in similibus aut in grauioribus excessibus cadere permittantur: vt discant ex sua infirmitate cōpati aliene. Luē. Noli te iudicare ⁊ non iudicabimini. In quo enī iudicio iudicaueritis ⁊ iudicabimini. Est tamen differentia inter timorem ⁊ suspitionē ⁊ temerarium iudicium ⁊ iustum. Timor é ꝗmu istam acceptionem: q̄n nil mali suspico:

de aliquo: timeo tñ q malũ quod nõdũ euenit possit euenire nisi caueat. Sicut enĩ obserant serio monasteria: & iuuenes ꝓhibẽt ab incautis familiaritatibus: nõ q malum vniuersale facere presumatur: sed timetur mali actio si non precauetur. Suspitio est quando sine rationabili presumptione reputo aliquid factum esse mali vel aliquem malum velle facere: & non est ita. hoc vicium est etiã sepe peccatũ. Judiciũ temerarium est qñ credo aliquid factũ esse: mala intentione: qõ potest fieri etiã bona: cũ actio sit in se indifferens: & ꝫ est vicium: q cordis intentio iudicatur que soli deo est manifesta. Jere. iiij. Ego dñs scrutans corda & ꝓbans renes: Justũ iuditiũ é quando in excusabilibus cõiecturis aliquis discernit aliquid malũ eé: vl qñ ipse actꝰ é in se malus & illicitus: vt cũ video aliquẽ occidere hominẽ iniuste: vel tales conatus ad peccatũ qui semper sunt illiciti & incongrui. Quartum a quo cauti eé debent noui in religiõe est: vt non frangant aduersitate vel tentatione: sed cogitẽt: q adhuc venerũt vt oia que eis in hac vita accidere possunt sustineant ꝓpter deũ. Sic qui intrat belluz scit q nõ quietẽ & delitias: sed labores & vulnera oportet eũ sustinẽ vl expectare. Eccl. Fili accedens ad seruitutẽ dei: sta i iustitia & timore: & prepara animã tuã ad tentationẽ: & deprime cor tuũ & sustine & ẽ. actuũ. Oportet nos per multas tribulationes intrare regnũ dei. Ergo aduersitas est via ad regnũ dei. & qui recusat viã recusat ad regnũ puenire. Luc. Oportebat pati xp̃z: & in gloriã suã intrare. s. magis cõueniebat. Ibi. Non coronabit nisi qui legitime certauerit.

¶ De quatuor tentationibꝰ carnis: mũdi: dei: & diaboli. Capitulũ. iij.

Tentatio autẽ q̃druplex est q̃si quatuor vẽti a quatuor plagis flantes: qui mouẽt tempestates in mari huius seculi: & nauem cordis quassant fluctibus: a carne: a mundo: a deo: & a diabolo procedũt tẽtationes. A carne tentamur quando naturalibus vicioꝝ motibus ad peccandũ solicitamur vt cũ luxuria vel gula nos tentat. Jaco. vnusquisq tentatur a concupiscentia sua abstractus & illectus. A carne etiam tẽptamur quando delicata caro nostra horrẽdo laboꝝ nos retrahit ne in studijs virtuosis & spiritualibus conatibus sicut expedit exerceamur: & sic impugnamur a carne dupliciter. aut appetit mala: aut retardat a bono: licet autẽ ira & inuidia & inanis gloria non videantur esse in carne sed in spiritu: tamen a carnis corruptione trahitur corruptio spiritualium affectionum. Et ꝫ dicat q demones huiusmodi vicia suggerãt hominibus: tñ nos habemus huiusmodi tentationum mãm intra nos: ita vt etiam si demones non adessent ipsa tamen concupiscentia nra pararet peccatũ si ei ꝓsentiret. In nobis est omne qõ peccamus. Cogitationes enim & mentis affectiones & voluntates & membra corporis nostri sunt in quibus meremur & demeremur. Ista dedit nobis quasi quedam instrumenta virtutũ: quibus bona opera faceremus: & mansiones nobis in celo edificaremus: & ipsi creatori nostro militãdo ꝑ ea quasi armis muniti hostẽ nostrũ diabolũ impugnaremus. Ipse vo diabolus ꝓtra nos inermis est & solis astutis suggestionibꝰ suadẽdo nos impugnat vt peccemꝰ nõ cogẽdo: Benignus enĩz conditor noster non dedit hosti nostro posse nos vi ad peccatũ impellere: q tũc nimis fortis eẽt contra nos qui fragiles sumus: & vix possemus sine peccato subsistere: sed tantũ permittit mala suadere. In nostro autẽ arbitrio est si velimus ei consentire. Insuper premunit nos ponens inimicitias implacabiles inter hominez & serpẽtem: vt quicquid suaderet nobis nõ recipere mus quasi vtile: & sciamus q nunq̃ dedit nobis fidele cõsiliũ: ille tã crudelis ini-

micus cui nil sufficit de nobis extra dānationē eternā. Cū ergo suadet nobis petūm quodāmō exigit a nobis vt p:estem⁹ ei arma nr̄a quibus nos occidat: vel vt ip̄a arma que ei p:estam⁹ hebetet ⁊ rotondat: vt nobis nun⁹ apta ⁊ vtilia fiant ⁊ minus acuta ⁊ efficatia ad eū per ea ipugnādū: verbi gratia. Cū inittit nobis cogitatiões puersas ⁊ suadet vt malū faciam⁹ ⁊ loq̄mur: nō ne quasi aperte videt homini dicere. Inermis sum ꝓtra te. Non hēo vnde te ledere possiz: nisi tu mihi p:estes arma tua: vt te vulnerez ⁊ occidā. ℙ:esta ergo mihi cor: tuum ad cogitationes p:auas vel affectiones malas. Et linguā ad loquendū inqua. Et manus ⁊ alia membra tua ad operandum malū: ad actiones: ⁊ alia opera p:aua: quibus letale vuln⁹ in aia excipias ⁊ gratiā dei perdas: ⁊ glorie celestis merito spolieris. Apl's. Neq; exhibeatis membra vestra arma iniquitatis tē. Stultus vo é qui ei consentit ad h vt dāna sua sibimet iputent potiusq̄z inimico suadēti. qui more hostis: hostiliter secū agit. ¶ Mundus duplicit̄ tentat nos. Siue offerēdo nobis ea quibus ad se alliciat. s. honores: delitias: voluptates: curiositates: adulationes: ⁊ huiusmodi: siue quib⁹ terreat: vt persecutiões: cōtumelias: rapinas ⁊ similia: vt roqz; mō multos retrahit a deo: quos aut vano amore sui: aut magno timore retinet in pctō. ¶ Diabolus vero hz in oib⁹ tētationibus soleat esse: tñ spūaliter duabus tentationib⁹ nos infestat: ⁊ maxime magis ꝓbatos in ḡuicio dei. Cū aūt fidē veram nobis conatur auferre. Aut spū blasphemie subuertere. Et huiusmodi cogitationib⁹ nos infestat quas naturaliter abhorrem⁹: vt desperatiōe: vel nr̄a occisiōe ⁊ similib⁹: hz quādoq; ex alijs causis h̄ pueniat. Aut cū mala sub specie boni psuadet: quo ad inp:ouidos. Quos alr̄ nō pōt decipere: calide subplātat vt a bono deiciat. Et h̄ est qō in ps. dicit. Demonium meridianū: vel iuxta Aplm. Angelus sathane trāsformat in angelū lucis. Q: cū sit p̄ncep⁹ tenebrarū ⁊ actor malorū vt astute noceat: simulat se bona dicere ⁊ docere: vt ad peccati tenebras nos pducat. ¶ Be⁹ aūt nunq̄z tētat in malo q: nō letat in pditiōe nr̄a: qui oēs hoies vult saluos fieri. Sz tñ dicit q̄nq; tētare aliquos cū. Aut flagellat eos in p̄nti ad ꝓfectū eorū ⁊ alioz exēplū. sicut Job ⁊ Thobiā. Aut cū probat eos aliquib⁹ arduis virtutū exercitijs: sicut tētauit Abraā iubēs eū imolare dilectū vnigenitū suū heredē diuine ꝓmissiōis vt ostēderet magna deuotio obediētie Abraam ⁊ fidei ad deū. Q: nec sic hesitauit de ei⁹ ꝓmissione: quin impleret de occisō: sicut pollicitus erat ei. ¶ Harū aūt quasdā oz nos maxime resistēdo superare: vt spūalia vicia vz. irā: accidiā: supbiā: ⁊ inuidiā. Quasdā vero nos melius fugiēdo euadim⁹ q̄z pugnando: vt luxuriā: gulā: ⁊ auaritiā: hz etiā pugna ꝓtra eas sit necessaria: sed tñ nō est tutū diu cohabitare serpenti. Et multo tutior est castitas vbi lōga a mulierū frequētia semotio est. q̄z in medio earū. Et facilius abstinem⁹ a delicatis cibis ⁊ potu vel ab eoz; superfluitate: qñ nō habemus nec videmus q̄z qñ eis habundamus. Et in eo qui oia reliquit pp xp̄m: ⁊ volūtariā pauptatē quā elegit: minus manifestat auaricia: q̄z in eo qui retinet diuitias seculi. Semp enim anxius est quō eas augeat ⁊ conseruet. Spūalia aūt vitia ⁊ si ex fuga q̄nq; videant quasi remissius ⁊ rarius infestare dū deest occasio ipugnādi: tamē postea orta occasione incipiūt durius ferre: sicut leo diu catenatus amplius fremit cū fuerit emissus. Tentationem vo ꝑ fidē ⁊ de spū blasphemie: ⁊ similes: nec fugere possum⁹: nec repugnādo vincere: q: quāto plus idignamur nobis⁹ etipis ⁊ disputam⁹ cū eis; tāto magis refricat earum rabies: ⁊ accendit. Sed nō curande sunt nec timende dū non cōsentiat eis ⁊ patienter earū infestatio quasi quoddam diabolicū susurriū supportetur: q: aliter com-

pesci non possunt. Non enim solent bonis periculose eẽ tales tentationes: sed sunt quedam presagia future amplioris gratie ⁊ cõsolationis ⁊ viciorũ purgationes ⁊ magni meriti operatrices. Diuine vero castigationes humiliter ⁊ patienter tolerãde sunt: ⁊ iussiõibus eius deuote obtẽperãdũ est: vt ⁊ fortes simus in fide: ⁊ a mandatis eius nunq̃ declinemus. Possent etiam plures tentationes a studiosis inueniri: sed ad presens ista sufficiant. Sunt tamen quidã qui sibimet texunt laqueos tẽtationũ priusq̃ tẽtato: accedat. ⁊ quodãmodo procurant sibi vnde tententẽ: ⁊ ꝺ est incautũ valde: vt sunt illi: qui sponte prauas cogitationes tenent in corde: que postmoduꝫ in delectationem verse ⁊ roborate difficiliter expellunt. Itẽ illi qui admittunt familiaritates mulierum: quarũ affectus: ita ipsimunt corꝺi: vt vix postea euellant. Et ita in similib⁹ aliqui primo sibi assumũt materiã: vñ postea occasionaliter oritur eis turbatio ⁊ tẽtatio periculosa. Quidã vero nõ habẽtes cãm tentationis ex sola suspitione vana somniãt tentatiõis procellaꝫ: ⁊ hoc fit aliqñ inter iperfecte bonos: inter quos fit turbatio ⁊ contẽtio non de radice malitie: sed ex fola vana suspitiõe dũ vterq̃ nullius sibi odij ꝓscius ẽ aduersus alterũ: nec intendit euꝫ in aliquo ledere sed suspicat alterũ erga se inuidia stimulatũ intendere: quo possit eũ ledere ⁊ insidiari ei: cũ ꝺ in nullo recolat se erga eũ meruisse. Ille ecõtra nihil sibi de his conscius ꝙque rit: ꝙ iste sibi iniuriet sine cã: incipit etiam ipse alteri⁹ facta deprimere q̃si aduersarij: ⁊ sic vterq̃ inflamat odio ꝓ alterũ cũ neuter voluerit ledere: ſꝫ tm̃ suspicat⁹ est: ⁊ vane ꝙ alter voluerit eũ ledere sine cã. Et ita qñq̃ grauis turbatio oritur pro modica sintilla diabolica: eã ad magnũ ignẽ rancoris ⁊ odij inflante. Qui iõ iperfecte boni dicũtur: q̃ in eo sunt aliqualit boni: ꝙ nõ intendunt proximo suo malũ facere: ⁊ in eo deficiũt a bonitate ꝙ nimis proni sunt malum de aliquo suspicari sine causa sufficienti: ⁊ in eo efficiunt minime boni ꝙ ex quacũq̃ causa ad odium contra fratrem ⁊ proximũ concitantur.

¶ De tribus generibus religiosorũ. ca. iiij.

Tria sunt genera religiosorum
t primi boni: secũdi meliores. tertij optimi. Ꝺi signant ꝙ tres familias. Leuitas. Gersonitas. Meraritas. Coathitas: qui pre ceteris filijs israel deputati erãt ad cultum sanctuarij. Sicut religiosi pre alijs fidelibus in ecclesia speciali⁹ vident diuino cultui mãcipati: differentes tñ habentes donationes ꝺm gratiã que data est eis: ⁊ ꝺm ꝙ qlibet studuerit ꝓficere ad ẏtutes. Nã ꝺm ꝙ quilibet habilitabit se ad gratiã ꝑ studiũ ẏtutuꝫ iuxta ꝺ infundet ei gra in ꝑti: ⁊ glia ei dabitur in futuro. Si summos in ẏtutib⁹ imitatus fueris: cũ summis in glia collocaberis: si medios cũ mediis: si infimos etiã cũ infimis: in futuro poneris. Ꝺes alta desideramus premia: sed pauci perseueranter studẽt ad alta virtutũ exercitia. Grego. Ad magna premia peruenirí nõ põt nisi ꝑ magnos labores. Non dicit per graues ſꝫ per magnos. i. ad magnas virtutes promouentes. vel magne vtilitatis: ⁊ si non semp magne austeritatis. Gustata autem vtilitas ⁊ suauitas virtutum lenit pondus laboris.

¶ Primum genus. ca. v.

Primi religiosi designati sunt
p per gresonitas qui in profectione castrorum portabant cortinas ⁊ tectum tabernaculi ⁊ velꝛa ⁊ quecunq̃ tactu mollia. Et in erectione castroꝝ ad occidẽtẽ post tabernaculũ castra metabantur. ¶ Tabernaculũ ẽ vita ieſu xp̃i ⁊ moꝝ ei⁹ ꝙuersatio quã nemo i hac vita plene valet imitando portare. Cũ ipse nõ ad mensurã acceperit ſpiritũ sanctitatis ⁊ sapientie: sed omnẽ plenitudinẽ de qua

nos omnes accepimus: sed particulariter. ꝟm mensurá donationis xpi. Alius quidé sic. Alius vero sic. Dū vnusquisq; imitat eū in hoc donec oés in p:ima occurram⁹: in virū perfectū: in mensurá etatis plenitudinis xpi: vbi quilibet locabit in celesti mánsione. ꝟm suū meritū ⁊ studium quo hic vitam christi fuerit imitatus.

¶ Jté p:imū religiosoꝝ gen⁹. Ca. vi.

p

Rimi igit religiosi sunt qui refugiunt ardua: ⁊ austera studia sanctitatis: ⁊ leuia sibi assūmūt exercitia: ⁊ magis laxam vitam seruát. Quo aūt ad corporis cōmoda q̄z licet salua salute eis sufficit: q; tantū caueant a peccatis mortalib⁹. Et tales magis p:ocliues sunt ad lapsū peccati: q: sicut dicit Greg. Illi soli illicita non cadunt qui se etiá a licitis restringūt. Arta est via que ducit ad vitá ⁊ alta: ⁊ qui i cautela ⁊ nimis intrepide p eá incedit cito pedé in p:ecipiciū ponit. Solent tamé ne irreligiosi videant aliq̄ vim magná facere: et diligentiam habere in exterioribus obs̄uá tijs ⁊ traditiōibus humanis ⁊ honestatib⁹ forinsecis in inclinatiōibus: ⁊ pulsatiōibus in amplis circulis ⁊ manicis: ⁊ huiusmodi que spém religiositatis oñdūt exterius vel representant. vñ gersonite qui interp:etant aduene: extrema tabernaculi portabát. videlicet tectum cortinas: ⁊ funiculos: q: noui in religione ꝑ magno labét p̄dictas obseruátias seruare studiose. q̄z diu meliora virtutū studia nō cognoscūt. Hec aūt ꝟm dñi sententiá loquétis ad phariseos de mundis talibus cerimonialibus obseruátijs oportuit facere: ⁊ illa nō ómittere. s. meliora. In erre ctione vo tabernaculi isti gersonite ad occidentalé plagá post tabernaculū castrameta bant: q: qui hic extrema exercitia virtutuz ꝺuare ꝓtéti sūt i futuro cū postremis: ⁊ q̄si i occasu sol i hūili glie splédore colocabūt.

¶ Scōz religiosoꝝ gen⁹. ca. vij.

s

Ecundi religiosi designant ꝑ maritimas: qui interp:etant amari qui portabant tabernaculi tabulas: ⁊ vectes ⁊ illa que maxime erant media inter cortinas ⁊ sctūariū. Hi sunt q̄ durá vitá in corpali exercitatōe ꝺuát affligétes corpa sua. ieiunijs vigilijs: ⁊ alijs laboꝛib⁹ corpalib⁹: ⁊ putát ꝺ eé suppm̄u i obꝺuáta religiōis: ⁊ interioris dulcedis ignari de veris ⁊tutū studijs paꝝ curát. Hi q: in se sicci sunt: ⁊ i alios iudicádo seueri solét eé ꝺñ amari seu amari cátes dici possunt. Et q: mediū ꝺ inter extremū: ⁊ optimū in studio virtutū statū habuerūt i erectōe sctūarij nō post ipz: ꝫ extatere ad aq̄lonē locū sortiunt. vbi minor calor solis: ⁊ lux q̄z in australi pte sentitur. Et q̄ztū defuit eis de pfecto ⁊tutuz studio tm̄ illic deerit eis de fulgore glorie: ⁊ diuine fruitionis ardore.

¶ Tertiū religiosoꝝ gen⁹. Ca. viij.

t

Ertij religiosi: ⁊ optimi q̄ designari possunt ꝑ coabitas: q̄ portabát ipsum sctūariū. i. archá: ⁊ altare: ⁊ mésaz ꝓpositōis cū vasis suis inoluta tm̄ ⁊ coopta: sunt hi q̄ studét iteriorē hoiez. i. mēte in q̄ xps inhabitat ꝑ fidē ꝓponere: ⁊ ad veras ⁊tutes se exercē: ⁊ vicia carnis ⁊ spūs extirpe. Jrá. Jnui. Sup. Alci. Alua. Gu. ⁊ Lu. virili extirpare vl̄ expurgare. Et his ꝓrias ⁊tutes cordi ibere. Dūilitate. Lari. Bāsue. Deuotōez. Largitate. Sobricta. ⁊ Castita. Jste. n. ⁊tutes sūt vnū sctūariuz ⁊ q̄ eas hz sctūs é. vñ cohabite iterptāt patiétes vl̄ ꝓponétes: q: ꝑ patiaz q̄ teste. Ja. op⁹ pfectū hñs se ꝓpōit: ⁊ ordinat ad deū: ⁊ ꝓximū i ⁊tutib⁹ sic dñt. Jdrioꝛib⁹ duab⁹ familijs iussit dñs dari plaustrū ad subuehé da onera. Filijs át cohat: nō dedit plaustrū q̄ huiūt i sctūario: ꝫ onera ꝓpꝛijs portant humeris: q: tā i humanis ordinatōib⁹ q̄z i castigatōibus corpis pmittat aliq̄ remissio vel ēt itermissio. Jmmo iubemur vt i talib⁹ sit rōnabile obsequiū nostrū. pro loco ⁊ tpe ne corpus deficiat sub onere laboꝛis. Sed in virtutum studijs nulla remissio debetur

quia nunq̃ indulgetur nobis vt simus vitiosi elati inuites: inuidi: accidiosi: auari & gulosi. Et hec onera proprijs debemus portare humeris. i. non confidere de alicuius virtutibus nisi & nos studeamus ꝓposse vt hec in nobismetipsis habeamus. Sicut qui desiderant esse cum pacificis: non vt exemplo eorum laborent fieri patientes: sed vt ab eis ad impatientiam non prouocentur. Quid prodest sanctorum contuberniũ habere: si nolet eos in studio sanctitatis imitari. Onera coabitarum: secundum materiã dura erant: sed preciosa & sancta: & interiora sita in tabernaculo: quia studia spiritualium virtutum laboriosa sunt imperfectis adhuc: sed nobilia dignitate honestatis & sancta: quia sanctificant & interiora: q̃ in spiritu mentis: & interiori homine. velata tamen portabant: quia dum hic sumus per fidem ambulamus & nõ per spẽz. Nũduz videmus virtutum decorem sicut est pure & interiora operum exercitijs necesse est eas nõ inuoluere tam pro nostro exercitio q̃z pro exemplo aliorum: qui mentem nostram non vident nisi per vestigia nostrorũ operum & morum. De hac tamen familia descenderũt sacerdotes per aaron: qui grece interpretatur vigilans: qui sanctuarium reuelatum videre: & contractare ex officio debebant: & leuite portando disponere singula prout eis congruebat. Ipsi vero sacerdotes non portabant: & in erectione eius ante tabernaculum ad orientẽ excubabant. Sicut per coabitas virtuosi: ita per sacerdotes contemplatiui figurantur. Et soli virtuosi ad contemplationis gratiam proficiũt qui pro remuneratione studij spiritual' vnctionem spiritussancti intus percipiunt: & illuminati secreta celestia vident que alijs velata sunt. Tales iam non laborant in studio virtutuz: quod per laborem portandi significatur: quia per suauitatem interne sapientie versus est eis labor in delectationem ex amore cõditoris. Ipsi vero disponũt onera singulorum deportantiũ: qui intus intelligendo cognoscunt rationes quarũlibet obseruantiarum in vita religiosa: quia rudes & imperfecti nundum valent capere: inuoluunt ea corporalibus actionibus & exterioribus exercitijs: & tradunt cuiq̃ obseruanda: que statui eius viderint cõuenire. Vide igitur de qua familia velis esse vel cui⁹ spiritus sis: & secundum hꝫ suscipe onus tibi deputatum. i. serua regulas & vias quibus ad perfectionem illius status valeas peruenire. Impossibile nãq̃ est q̃z q̃z aliquam artem plene addiscere: qui regulas eius non vult attendere: vel tenere: nec specialis fieri poterit: qui non vult spiritu ambulare.

¶ De triplici religiosorum statu. ca. ix.

b Latus Bernardus in epistola ad fratres de monte dei describit tres status religiosorum. s. incipientium: proficientiuz: & perfectorum. Primum vocat animalem: qua si rudem: qui nũdum percipit ea que sunt spiritus dei. Et circa compositionez corporis maxime adhuc occupati necessariũ habent vt illud doment & castigent ne rebellet spiritui: sicut prius in peccato quãdo caro dominabatur spiritui. Secunduz vocat rationalem: vbi ratio dignior pars est hominis & per quaz discernitur a ceteris animalibus irrationalib⁹: quasi nobiliores creaturis nũdi: & dñs omnium: qui subiugata carne: & in huitute spũs redacta seipsuz studet agnoscere: purgare & reformare in pristinã dignitatẽ & pulchritudinẽ: quã per peccati feditatẽ amisit. Tertiũ vocat spũalem vbi spũs ad imaginẽ dei ꝓdit⁹. s. in gra' adiutus supra se ascẽdit: discit & itẽdit in eũ cui⁹ ẽ imago: vt ei inprimat & ꝓformet p cognitionẽ intellect⁹: p affectũ amoris & fruitionis iocũditatẽ: per primũ peruenit' ad secũduz & per illud ad tertiũ. exo. Latius erat templum in superioribus: & sic de inferioribus ad supiora per mediũ ascendebat'.

¶ De his q̃ hoiez reformare debẽt. ca. x.

Rationalis aũt spũs est imago summe trinitatis: & sicut deus é trinꝰ & vnꝰ: ita aia cũ sit vna habet tres potẽtias: q̃bus capax é dei. s. rõné: memoriã & volũtaté. Per rõné potés é capere sapientiã dei. Per volũtaté aũt potés est capere volũtaté dei. Per memoriã potés é capere virtuté eternitatis dei: vt in eternũ nunq̃ ab eo possit separari. Ne igit ociosa sit tanta similitudo in aia ad deũ per quã capax eiꝰ est: toto nixu studeat eũ apprehẽdere: vt eũ tenẽdo beatifice: q: citra deum nihil põt aie sufficere: & eo habito nõ é q̃d vltra requirat: cuz hẽat oẽ quo ad eternã felicitaté idiget: & quo nihil melꝰ eé põt: & in quo nullus defectus esse potest: nec est alicuius boni. Cum igitur summa aie dignitas sit q: é capax summi boni: & summa vtilitas sit illud in se habere cũ quo oé bonũ hẽat: nec dignius aliquid querat nec vtiliꝰ inueniat: per hoc oĩbꝰ viribꝰ suis & oĩ diligẽtia & toto desiderio debet eũ querere: & oĩa facere que pmouẽt eã adinuẽtionẽ eiꝰ: & oĩa vitare & fugere: que eã alõgant a deo: si ẽt bona putentur. Quia sicut stultꝰ eét qui hẽret oztulũ ferti lé balsami: si neglecto eo plãtaret ibi mẽtã vel feniculũ: que lz bona sint: tñ in ꝓparatione balsami vilia sunt. In ifinitũ stultior é il le qui cũ possit summũ bonũ ꝓpehẽdẽ neglecto eo occupat se circa caduca & vilia vl̃ sordida: & amara. Hic aũt intelligo de secularibꝰ qui mũdũ ꝓponũt celestibus: & trãsitoria bonis eternis. Silr ille stultꝰ é qui cũ hẽat cõpẽdiosaz viã dietarũ duarũ vl̃ triũ ad locũ quo tẽdit: dimissa ea querit viã dispẽdiosaz difficiliorẽ & piculosiorẽ itinere triũ annoz & amplius. Sic religiosi quidã minꝰ sapiẽtes videnꝫ itẽdere qui cum possint in paucis annis ad magnã noticiã & familiaritaté & amicitiã p cõpendiosuz studiũ virtutũ & deuotiõis & puritatis ptingere & relicto eo occupãt se i alijs minꝰ fructuosis & valde dispẽdiosis. s. ad dei cognitionẽ & noticiã veritatis & statũ pfectionis: cũ deus ipse ꝓmittat. Spũs vitatis docebit vos oẽz vitaté. Si enim sciret aliquis plura artificia quoz vnũ eét ꝓe alijs: tã notabile & q̃stuosum: vt p illud in breui possit ditari & sublimari vsq̃z ad nomẽ magistroz qui sunt in terra: ipe rudés eét nimis si neglecto eo aliud exerceret vilius & ignobilius & tãti laboris p qõ vir posset tenuẽ victũ acqrere. Ita est de hoie maxie de religioso maxima ipe rudẽtia si relicto studio directo virtutuz in quo é maximum meritũ & maxia pfectio scitatis: & sapiẽtie maxia delectatio & securitas: occupat se circa alia minꝰ vtilia & curiosa & trahitur circa plurima. q̃ vnũ solũ bonũ é appetẽdum & reqrẽdũ q̃d valet ad oĩa. Ipa enim corpis exercitatio ad modicũ vtilis é. Pietas aũt ad oĩa valet hñs ꝓmissionẽ vite q̃ nũc é & future. Pietas h cultꝰ dei é quã studemꝰ agnoscere & hñre & ei placere & herere. Corpal'is aũt exercitatio vtil' é: sz ad modicũ: q: nõ ꝓp se sz ꝓp pietaté appetẽda é q̃ p eã obtinet: si ordiate exercitat: sicut artifex p instrumẽtũ artis sue opat: ita virtus p corpalia exercitia adducit & in hitus vtis: & quãto qs aptiora instrumẽta hz si bñ eis vtit: tãto citꝰ & melius pficit opus q̃d desiderat ꝓsumare. O ia aũt q̃ ad religionis obsuãtiã exteriꝰ videmꝰ ad interioris hois informationẽ p spũsancti ordinationẽ ordinata sunt: q̃ qui nõdũ itelligit ipa instrumẽta pro arte reputat. Interior reformatio i spũ mẽtis ꝓsistit: q: interior hõ & imago dei est mẽs rõnal'. Exterior hõ é corpus q̃d ex defectu corruptiõs que ex pcõ puenit mortal & icinerat. Interior aũt hõ in bonis de die in diẽ renouat: & pficit in similitudiné eius ad cuiꝰ imaginé creatus é.

De reformatiõe aie. ca. xi.

Ratio reformatiõis hec é. Alia hz tres potẽtias sic dictũ é: rationé voluntaté: memoriã. Rõ data erat ei vt deũ agnosceret. Volũtas vt eũ amaret. Memoria vt i eo

qescere t. Sz p petũz rõ ceca facta é. Voluntas curua t fœda. Memoria ĩstabilꝭ t vaga. Rõ sepius recipit falsũz pro vo. Voluntas deteriꝰ ꝓ bono eligit. Memoria in illis se occupat quibꝰ semper inquietat: q; verũ t summũ bonũ deseruit: in quo oĩa. bona poterat hẽre. Cõuersa vo ad deuz: incipit q̃rere qõ pdidit: t vidẽs se deformatam a deo a quo facta fuerat laborat vt in pristinũ statũ reparet: t ad decorẽ qnẽ amiſat reformet: q; nõ dat ei accessus ad deũ ꝓpter dissimilitudinẽ in se factã. Sed q; nõ põt repente ad summũ ꝓuenire: studet paulatim accedere de infimo ad mediũ: de medio ad sũmũ.

¶ De reformatiõe rõnis. ca. xij.

i Vitiũ reformatiõis rõnis é catholicã fidẽ firmiter credere. Mã q; rõ nr̃a ceca facta é t intellectus obscuratꝰ p petũz: sic q; nõ possimꝰ vitatẽ per nos inuenire: deus condescẽdit nobis ne in errorẽ essemꝰ dedit q; nobis notitiã vitatis in scripturis quibꝰ voluit nos credere. Vbi oĩa que ad salutem sunt nobis necessaria sufficiẽter t vaciter inuenimꝰ: vt in eis sensuz nr̃z non sequamur: sed regĩs fidei sensuz nr̃m humiliter subijciamꝰ si velimus nõ deuiare. Que p magistroz siue doctoz fidei consiliuz data sunt a pastore vo. s. deo. Vis amplius fili mi ne requiras. ¶ Profectꝰ rõnis é ex illuminatiõe diuina rõnes fidei aliquatenꝰ itelligere: q; cũ fides sup rõnem sit: ita q; eã p se nõ valet cõprehẽdere: illuminata tñ diuinitus videt nihil rõnabilius eé q̃z fides xp̃iana cuius natura attestatur t oĩs mũdana sapientia famulat. Perfectio rationis in hac vita est per mentis excessum supra se rapi t nõ per enigmata corporeaꝝ similitudinũ nec per rõnũ argumẽta: sz purissima mentis intelligentia deũ in contemplatione videre.

¶ De reformatione voluntatis. ca. xiij.

i Vitiũ reformatiõis volũtatis é ex bone volũtatis ascẽsu vicijs resistere: t opibꝰ vtutũ fideliter instare propter deum. Que enim curua di storta t auersa fuit a dõ: necesse hz vt quersa cogat se recordare cũ dõ: t motꝰ rebelles p studiũ boni opis ad rectitudinẽ reflectere bone volũtatis ꝓfectꝰ eiꝰ é oés affectiones hõe ordinatas t vtutes formatas sine rebellione vl̃ coactiõe: vt iã non libeat nisi qõ é hz volũtatẽ dei. Perfectio eius é vna cũ dõ spũs eé p amorẽ: vt iã nõ possit velle nisi deũ: t eiꝰ suauitatis dulcedie iebriari.

¶ De reformatiõe memorie. ca. xiiij.

i Vitiũ reformatiõis memorie é méte ab euagatiõe sua ad memoriã dei cũ labore reducẽ orãdo: legẽdo: recolendo vl̃ saltez superficialiter cogitãdo. Profectꝰ eius é bois meditatiõibꝰ t oronibꝰ sine ipportuna euagatiõe posse itẽtũ eé t i altitudie cordis sui secũ deãbulare. Perfectio memorie é ita i deũ eé absortũ p mẽtis excessuz vt t sui ipsius t oiuz que sunt obliuiscat hõ t in solo dõ absqz oi strepitu volubiliũ cogitattonũ t imaginationũ suauiter quiescat.

¶ Quo nãles vires t motꝰ affectionum deformate sunt. ca. xv.

i Sti sunt frẽs hũane pfectiõis t pfectus t initia ad q̃ oé studiũ spũale dz ordiari. Siqs ĩsta via nõ ãbulat é sic q̃ nescit quo vadat vagꝰ t errabũdus ad icertũ finẽ tẽdẽs. Initiũ cuiuslibet istaz triũ potẽtiaz é oibꝰ cõe q̃ sunt i statu salutz nec sine eis é salus. Perfectio haz triũ é solũmõ pfectoz qñ sunt i sũma pfectiõe. i. i raptu ẽtẽplatiõis. Medi⁹ statꝰ eaz é pfectio pficiẽtiũ: t singlr respicit statũ platoz religiosoz: q; iter statũ bonoz seculariũ t statũ pfectoz scoz q̃si mediũ adhuc tenẽt. Nõ q; i eodẽ statu semp pmanẽ valeãt: q; ẽt scissimis hõ vix é possibile: sed q; media via illoz triũ statuũ sic distinguit ab incohatiõe t perfectiõe eoz de quoruz ꝓfectibus aliquãto lanꝰ est considerandũ. Et primo de reformatione voluntatis: q; virtus t vitiũ t meritũ dependent ab ea t affectiones que tam ad vicia q̃z ad vir-

tates inclinant: postea de memoria rõne vl' intellectu: voluntas est in anima: quasi imperans rõ: quasi docẽs: memoria: quasi ministrans vtriqz. s. voluntati qõ iubeat rõne vnde doceat.

¶ De origine vitiorum. ca. xvi.

n Hanc vo breuiter intelligẽ: quo modo naturales vires anime ⁊ motus affectionum in vitia deformate sunt: ⁊ ad quid date sunt homini: postea aliqua remedia singulorum viciorum subiungenda sunt ⁊ virtutum ordo. ¶ Voluntas igitur nulli debuit esse subiecta nisi deo: nec tamen ꝺ coacte: sed sponte: vt posset ei ad meritum reputari: ⁊ ita poterat peccare ⁊ nõ peccare. Nõ autẽ adhuc peccaret cũ posset: sed adhuc vt si nõ peccaret cũ posset: ex ꝺ laudabilis fieret: ⁊ digna premio apud deũ: vel si spõte peccaret eẽt digna confusione ⁊ supplicijs: cũ sciret q nõ deberet peccare: ⁊ posset vitare. Item cuz facta esset anima vt ea pax esset summe beatitudis in qua haberet summã gloriã ⁊ summã delectationem in deo qui est vera ⁊ summa beatitudo: datus fuit ei duplex appetitus naturalit ad ꝺ vt ista desideraret ⁊ studeret obtinere: ⁊ cũ obtinuisset tanto iocundius possideret quã to ardentius cõcupiuisset. Datus ei fuit talis appetitus glorie: vt nulla sufficeret ei preter summa gloria. Et appetitus talis delectationis vt nõ satiaret eam nisi summa essentia: ⁊ vtraqz ẽ in solo deo: ⁊ ita nihil sufficit anime preter deus: Et iste appetit⁹ anime vocatur concupiscibilitas. Itẽ ex ꝺ orta est altera vis anime qua cõcupisceret tãtum bonum suũ docente vi rationali p qõ beatificãda erat. Et naturaliter horreret detestaret ⁊ repelleret oẽ qõ ad hanc obtinẽdam contrariatur ei. Itẽ quicquid ad eam obtinendam ⁊ conseruandã iuuat: fortiter apprehenderet ⁊ teneret. Et vis hec vocatur irascibilitas iuxta ire similitudinẽ: que fortiter indignat contrarijs: ⁊ fortiter tenet quod cupit: per vim rõnalem cognouit bonum: ⁊ melius bonum amplius ⁊ mani nie optinuz per vim irascibilẽ tenuit ⁊ inhesit bono: ⁊ que ei adhuc prodere poterant firmiter apprehendit: ⁊ que ei obesse poterant dedignanter repulit ⁊ fugit. Sed cũ homo suadenti diabolo: sponte ad peccatũ consensit contra dei prohibitionem: tũc oẽs vires anime ⁊ potentie: que date ei fuerant ad summũ bonũ agnoscendũ: appetendum: ⁊ fruendum deordinate sunt: ⁊ quasi subuerse: nõ autẽ subtracte sed fedate sunt: ⁊ peruerso modo se habent sicut organũ musicũ: qõ quando integrũ ⁊ bene ordinatũ est: dulcẽ reddit melodiã. quãdo vero confractum fuerit ⁊ deordinatum horrẽdum stridorem pro cantu emittit. Quia enim homo amore visibiliũ ab inuisibili amore cecidit: sola iam visibilia ex peccati pena cognoscit: eaqz diligit: solis eis inhereret: ⁊ inuisibilia quasi non sint postponit imo ⁊ nescit: ita q pauci induci possunt ad credendum si scit aliquid extra ea que videmus ⁊ corpore sentimus. Et ita ratio ceca est in anima q nõ cognoscit seipsam: cum ipsa sit ex his: que oculis carnis videri non possunt. Sic non solum ceca facta est sed etiã stulta: q: cecus multa credit: que non videt. Et ꝺ in infidelibus. In factum est vt modo appetat terrena vilia ⁊ feda: ⁊ illis per amorem inhereat: ⁊ pro magno imputet: qui ea poterit adipisci.

¶ De honoris appetitu. ca. xvij.

a Appetitus honoris datus fuerat ei: vt altissimum honorẽ desideraret. s. deo placere: amicus dei esse: ⁊ filium: ⁊ heredem ⁊ deo famulari: ⁊ ei congregare: non ex equalitate potentie sed ex imitatione bonitatis: ⁊ vnus cum deo spiritus fieri: ⁊ equalis angelis: ⁊ nulli subesse nisi soli summo deo omniũ. Itẽ vt se tante dignitatis agnosceret eo q in se imaginem dei haberet: vt nulli indigniori se dignaretur subijcere soli

summo omniū deo subiectus ⁊ obediens ⁊ ex amore detrahés: ⁊ reliqua omnia sub deo pro cuiuscunq; dignitate estimans: et vtens creature ministerio pro sua vtilitate: ⁊ domini voluntate. Hec erat bona superbia omne indecens despicere: ⁊ sola bona appetere ⁊ diligere. Econtrario mō appetit placere gl'iaz ab oib⁹ hoib⁹ q̄rere q̄ falax est ⁊ vana. Et aliquid magis se extimás homo seipsum seducit cum miser ⁊ vacu⁹ boni sit. Et alios in comparatione sui spernit: ⁊ subijcere sibi cupit. qui forte meliores sunt. Et gloriatur in diuitijs: que sunt lutuz ⁊ terra. Et iactat se de malis: ⁊ vanis sicut fatui qui gloriantur quando inuoluti sunt i luto. Et sic homines mutauerunt gloriam suam in similitudinez vituli cōmedentis fenum. Quia omnis caro fenū: ⁊ omnis gloria eius quasi flos feni. Exaruit fenum: ⁊ flos eius decidit. ⁊c. Ita sancta superbia ō generauit: ⁊ mutata est in vitiosaz supbiaz.

¶ De triplici superbia. La. xviij.

Est aūt triplex superbia. Prima nimis sibimet placere: ⁊ se
e maiorem reputare q̄z sit in veritate. hoc est initiū omnis peccati. Secunda est appetere: ⁊ studere alijs placere: ⁊ maior velle credi ab eis q̄z sit iustū: hec est inanis gloria. Tertia est ambire: alios pire: ⁊ sub se eos velle esse. dicit decepta est supbia: ⁊ vlt alios secū decipi. Cupit se maiorez putari q̄z sit. Sic magister decipit puerū vt putet in equo sedere: ⁊ sedet super fasciculū pallee. In hoc aūt ptrariatur deo: quia cū anima subiecta sit ei ipsa vult sui iuris esse: ⁊ spoliat deū de debito honore suo: ⁊ vniuersali domino suo quantū est in se. Et ingrata é ei de beneficijs que accepit de quibus gloriam propriā querit: nō dei a quo habetur oé bonum. De ramis aūt superbie q̄ de ipsa pululant pretereo: q: alibi reperiunt cū suis descriptionibus vel diffinitionib⁹. ¶ Si quis aūt querat maxime in summis vitiorum: que superbia periculosior sit responderi pōt q: periculosior: sepe est illa q̄ extollitur de bonis gratie q̄z que de bonis nature vel fortune. Bona gratie sunt virtutes ⁊ sciētia ⁊ opera de genere bonoz. vt p̄dicare ieiunare ⁊ similia. Bona nature sunt que natura contulit: vt nobilitas pulchritudo: fortitudo: ingeniuz: ⁊ similia. Bona fortune sunt diuitie dignitates honores. ⁊ similia: que plus quandoq; dant illis: q̄ natura ⁊ virtutibus inferiores sunt alijs: nōn tamen sine aliqua dei puidentia: lz sepe cedat eis ad malū ex merito. ſ. Supbia etiam ita excecat mentez. vt cū plus habeat sepe minus cognoscat. Hoc vitiū precipue impedit nos ne maiora bona adeo accipiamus. Cum ipse sit largissimus: si desideret multū nobis cōmunicare de bonis suis: q: valde diligit nos. Beatus aūt indignos reddit nos superne gratie dei: quia si plus daret vel extolleremur: aut ingrati efficēmur aut nō digne gratiā operaremur: ⁊ sic grauioris peccati rei efficeremur. vñ sepe magis est dementie parcētis dñi negare āpliora gratie dona q̄z irascentis. Deus supbis resistit: quasi sue potentie rebellibus. Humilibus aūt dat gratiā a quibus per tumorem elationis non defluit q̄ eis infundit. Perdit etiā nobis meritū bonoz operuz que pro humano fauore fecerimus. Et sepe superbia assumit sibi palium humilitatis emule sue vt sub nomine eius gloriā saltem fugiendo eam assequat: que sicut verbum insequitur fugientem: ⁊ fugit insequentem.

¶ Quando bona natura vel mala debemus occultare vel ostendere.

Capitulū. xix.

Dota q: bona debemus q̄ñq; hoibus ostendere q̄ñq; occul-
n tare. Similiter materia nostra aliquando aperire: aliquando

eclare. Bona nostra ad que tenemur ex p̄cepto dei vel ecclesie. vel ad que ex manifesto voto astringimur debemus omnib⁹ ostendere: vt fidē caritatē iusticiā veritatē castitatem obedientiā: ⁊ ptentū mundanorū. Que si hoies in nobis nō viderent cū sciant nos ad ea teneri scandalizarentur: ⁊ nos reputarent p̄uaricatores voti nostri. De huiusmodi dicit. Luc. Sic luceat lux vestra coꝝ hoibus: vt videant bona opa vestra. Aliquādo vero bona nostra occultare debemus que spāliter accepimus: vt gratiam interne deuotiōis: vel que possēt nobis singularem laudē parere: vt singularis abstinentia ⁊ vigilie: ⁊ orationes: ⁊ elemosine ad que nō tenemur de quibus dñs docet in sermōe habito in monte. Similiter mala nostra q̄ñq; abscondere debemus: ne quis scandalizet de nobis vel sūmat exemplū imitandi nos in similib⁹. vñ dupliciter peccāt: q: ⁊ deū offendunt: ⁊ p̄ximo fodiunt foueam in qua incidat p̄ malum exēplum. Si autez sine culpa nostra vel specie mala: aliquis ex sua malitia suspicatur mala de nobis: ⁊ nō vult recipere excusationem: tunc habeamus patientiaz. Sicut xp̄s tacuit in passione de multis ex inuidia accusatus: dixit. n. si vobis dixero non credetis mihi. ⁊c. Aliquando mala nr̄a aperire debemus. s. in confessione p̄uata de p̄uatis: ⁊ in manifesto de manifestis: vt in visitationibus: ⁊ redargutionibus. Imperfectiōes quoq; nostras non debemus erubescere confiteri ⁊ defectū virtutū ne quis existimet nos supra id q̄ sum⁹.

¶ De eodem.

a Si aūt in bono opere vana gloria pulsat nos nō acquiescam⁹ ei. nec tamen bonū opus dimittam⁹ maxime si sit vtile ⁊ necessarium. Sepe etiam putamus nos p̄ aliquo laudari facto: vl̄ dicto q̄ forte alij non aduertunt: q: sicut nos ⁊ non omnia pensamus que circa nos fiunt: ita nec ipsi omnia attendunt q̄ nos facimus. Aliquando vero despiciunt nos potius q̄z laudant: maxime si vel modicaz deprehendunt nos appetere laudē p̄ his que facimus. Etiam si forte adulentur nobis in facie: sicut est consuetudo leuibus hominibus ad placitū cuiuscūq; loqui. vnde ptra tales sagittas vane glorie nō tam idigemus fortiter pugnare: q̄z prudenter eas consilij manu abigere: sicut muscas leni flabello remouemus a nobis.

Quare datus sit appetitus. Ca. xx.

a Appetitus etiā cōmodi vel delectatiōis datus fuerat homini vt desideraret sūmam delectationem que est in deo: ⁊ sūmā beatitudinē: ⁊ quietē ⁊ impassibilitatē: ⁊ vt delectaret̄ i habitis vt felicior esset. Quia onerose sunt delitie sine delectatione: ⁊ quanto delectatio auidior: tanto delicie iocundiores. Nunc totus appetit⁹ ille spūalium deliciarū ex peccato mutatus ē in carnales delicias: vt appetat ea in quib⁹ sensualitas delectat̄. Que sunt ꝓcupia carnis. ⁊ ꝓcupiscentia oculoꝝ. Concupiscētia carnis diffundit se in luxuriam ⁊ molicē vestiū: ⁊ quietē carnis: ⁊ somnolentiā ⁊ ad oia que spectant ad sensum tactus. Itē ad gloriā que est delectatio gustus. Itē ad aliorū sensuū delectationes: vt audire carnalit̄ delectantia: ⁊ odorare. Cōcupiscētia vero oculoꝝ querit videre pulchra: ⁊ hr̄e p̄ciosa. Et ita generat auaritia ex oib⁹ istis. Et etiam ex superbia vite generatur auaritia q: adhuc q̄rit ditari vt amplius honoret̄. Ex concupiscentia carnis etiam generatur q: adhuc vult ditari: vt voluptuosius epulet̄: ⁊ luxuriose ⁊ comodius viuat absq; sollicitudine ⁊ defectu. Jo. ij. Oē q̄ ē i mūdo aut ꝓcupiscētia carnis ē aut ꝓcupia oculoꝝ aut superbia vite. Ex ꝓcupia oculoꝝ ēt generat̄: q: vt videat pulchrū: ⁊ habeat ad libitū in quibus oblectet̄: desiderat auꝝ: ⁊ argentū gēmas vestes agros terras familias: ⁊ similia. Dederat tñ de⁹ homini co:

pus ⁊ spiritū rationalem: ⁊ concesserat ei delectari etiam in sensibilibus: sed ordinate moderate: ⁊ honeste vt per sensuū delectationē surſum moueret ad spiritualium cognitionē delectationem ⁊ fruitionē. Et vt appeteret coire honeste: ⁊ sine vitiosa libidine tpe congruo ad generandum filios qui eterne beatitudinis participes essent. Et vt appeteret cibū: ⁊ potū p̄ sustentamento nature ⁊ alia quibus adhuc indigebat. Sed dissipato ordine nature condite adeo per peccatū: omnia mō peruersa sūt ⁊ ad sensuales delectatiōes dilapsa. Quas cū timet perdere irascitur ⁊ tristat. Quas cum nō habet p̄hibito tedio afficit: ⁊ illos quos credit sibi fore impedimentum ne adipiscat: que cupit. vel per quos timet āmittere q̄ diligit odit. Et vel quos videt habere que cupit inuidet: q̄ videt q̄ q̄ diu alius habet oportet eum carere. Et sic orit inuidia cui annexū est odium vitiosū. Itez oritur accidia habens ex bono latere amexam tristiciam ex altero tp̄e dissolutionis: ⁊ pigritie. Omnia vero vitia ⁊ peccata ex vno fonte oriunt. i. supbia: ⁊ ex duobus rīuulis deriuātur. s. malo amore: ⁊ malo timore. Et triplex fomentū eam accēdit scilicet. Cōcupiscentia carnis concupiscentia oculoꝝ. Et supbia vite. Ista sunt quasi materia ⁊ occasio homini ad tentationem que nobis mūdus p̄ponit. s. honores diuitias: ⁊ voluptates. In nobis aūt ē quadruplex defectus. vnde ad malū p̄ni sumꝰ. Ignorantia. Concupiscentia. Malitia. Infirmitas. Ignorantia excecat ne vere agnoscamus ⁊ erremus in iudicio boni ⁊ mali. Cōcupia emollit ad appetēdū ⁊ diligēdū visibilia: ⁊ delectabilia carni. Malitia exasperat: ⁊ amaricat cor ad irā tristiciam inuidiam ⁊ odiū. Infirmitas debilitat ad resistendū malo: ⁊ adherendū bono. In hijs quatuor incidimus ex pena primi peccati: ⁊ originant ex peccato ex quo nascimur filij ire. Ex hijs prodeunt septē capitalia vitia de quibus quasi maioribus ramis cetera vitia pullulant. Hec sunt septem capita draconis in Apoc. Et septem demonia in marcho de maria magdalena per dñm ciecta: Item septem gentes que terrā p̄missionis occupauerunt: ne filij israel i ea pacifice habitarent. Quia arcent nos in via ab introitu regni celestis: nisi ea studeamus expugnare. Docetur aūt vetus traditio apud grecos sicut clemens testat q̄ iste gētes primo expulerant filios Sem de terra illius de cuius stirpe descendit Abraam in israel. vnde cum dominus p̄ceperit filijs israel gentes chananeoꝝ expugnare ⁊ eorum terram possidere videtur p̄m hoc non alienam terram vsurpare: sed domino vniuersorum obediſſe vt terram recuperarent expulsis his qui iniuste eam detinebant. Hec autem in figura facta sūt nostri: vt vires animi ⁊ affectiones que a creatore facte sunt ⁊ ad bonum vsum homini insite: vt eterna ⁊ vtilia per eas quereremus: ⁊ que ex peccato in vitium p̄mutate sunt: studeamus reformare ⁊ in virtutes mutare expulsis corruptiōib⁹ vitioꝝ.

Diffinitio peccatorum mortalium.

Capi. xxi.

Superbia est amor excellentie qua homo alta cupit seipsum altum reputans: ⁊ ab alijs volens reputari: ⁊ alios p̄cellere. Inuidia est odiū ꝓsperitatis alterius qua hō dolet aliū sibi equari vel p̄ferri: ⁊ cupit ei malū ⁊ de bono eius dolet. Ira est indignātis turbulēta cōmotio qua quodāmō fuerit ⁊ estuat q̄n aliq̄d occurrit ei q̄ō est ꝓtiū volūtati. Accidia est tediū boni ex ai torpore dū ārī irrōnabilis tristitia mentē aggravat aut dissolutio cordis ad vana animā magis inclinat. Auaritia ē cupiditas plusq̄ necessarium sit habēdi tpalia. Gula ē inordinatus animi appetitus vel alimenti vsus immoderatus. Luxuria est illicitus ardor libidinis: vel illicita expletio libidinose de-

lectationis in actu siue in morosa cogitatione. Et licet hoc mō vitia sint peccatuz hoc tamen est ex culpa hoīs: ꝛ pena peccati. In quantū tñ deus ea dedit homini sunt naturales affectus ꝛ motus appetituū ad bonū ꝛ ad motus virtutū: qz deus nihil mali fecit: sed cuncta sunt valde bona. Expugnatio ergo vitioꝝ non est aliud nisi reformatio naturaliuz actionū affectionuz: ꝛ motuū ad statū a cōditore dispositū: vt supra aliquātulum dictum est. De appetitu sublimitatis qui datus est homini: vt appetat celestia: ꝛ diuina: ꝛ spernat terrena ꝛ vilia quasi idigniora se. Hinc modo dilapsus est ad infima vt appetat terrenos honores: ꝛ vanos ꝛ falsos.

¶ De sancta inuidia. Ca. xxij.

Inuidie affect⁹ naturaliter homini insitus est: nō vt inuideat
i ꝓximo ō bono qō habere potest: nec vt cupiat alicui maluz vel faciat: sed vt odiat vitia: ꝛ peccata in se. ꝛ in alijs. Et inuideat diabolo qui tot animas aufert deo: ꝛ alijs adiutoribus eius. imo vicarijs diaboli .s. hereticis ꝛ inimicis animaꝝ qui spoliāt animas eterna beatitudine. Et q̄zū etiā in ipsis est spoliant ipsum celum maiori gaudio: qō ibi eēt si plures illuc venirent. cum singuli qui ibi sunt faciant multā leticiā oībus ciuibus celi. Salua tñ eterne predestinationis ratione que nullū ibidē factū suspitari pmittit. Isti sunt hostes nostri: ꝛ odio habēdi in q̄zū tales sunt qui nos perdere eternaliter q̄runt non illi qui sperantur adhuc conciues nostri futuri in gloria celesti ꝛ etiam si ꝛ inimici videantur.

¶ De sancta ira. Capi. xxiij.

Ire affectus datus est homini vt irascatur vitijs: ꝛ malis sug-
i gestionibus: ꝛ ex indignatione non patiaꝫ se trahi in consensuz peccati: ꝛ reprimat malos motus in se ꝛ in alijs: vbi oportune potest. Et vleiscatur dei iniurias: ꝛ transgressiōes iusticie. Et tunc est zelus iusticie. Sic legitur xp̄m iratū fuisse phariseis: ꝛ alijs nō recte agentibus. Sic ꝛ alij sancti viri. Nunc ira in vitiū deformata est: ꝛ contra rōnem in furorem versa est. ꝛ quasi in insaniā. vt more frenetici. ita rationabiliter moueatur hō contra hoiem ꝓtra amicū: ꝛ ꝓximū ꝓtra seipsum. Aliquando etiā ꝓtra sanctos: ꝛ ꝑ deū: ꝛ contra insensibilia: ꝛ irrationabilia que nec bene nec male sciunt agere: nisi secut natura impellit ea. Etiā vbi agnoscim⁹ nos iniuste moueri non possumus q̄ñq; impetum iracundie cohibere.

¶ De bona tristicia. Cap. xxiiij.

Risticie similiter affectus datus est homini vt doleat ō pec
t catis suis ꝛ alienis: vt mereꝫ sit de dilatione paradisi: ꝛ timeat supplicia inferni: doleat dei perfectione sua: cōpatiatur aliene afflictioni vt per maturitatē vtilis luctus excludat leuitatem vane leticie: que est mixta dissolutioni. Sed hec bona ꝛ ꝑm deū tristicia sancta: puersa facta mutata est in tristiciaz secuꝫ li mortē operantē indisperationē diffidentiā: ꝛ irrationabilem merorē.

¶ Quare datus sit affectus gaudij. Capi. xxv.

Audij affectus datus fuit hoi vt gauderet in deū: ꝛ i spe eteꝝ
g noꝝ bonoꝝ: ꝛ intuitu bñficioꝝ dei. Et ꝓgauderet ꝓximo i bonis eius: ꝛ delectaret in laude dei: ꝛ bonis opib⁹: ꝛ fastidiret oīa vana ꝛ inutilia. Et iocūdaret in opib⁹ diuinis ꝛ ꝑ hoc efficeret allacer: ꝛ agilis ad suā virtutē. Sz mō puersus est i dissolutionē: ꝛ vanitatē: vt hō gaudeat ō insanijs falsis: ꝛ affluentiā tpalē reꝝ: ꝛ bonoꝝ ꝛ voluptatē. In risu ꝛ derisu: ꝛ fabulis: ꝛ turpib⁹ ludis. ꝛ fastidiat oia q̄ dei sunt: ꝛ insipida sint ei ꝛ tedeat interesse diuinis. Et ex hoc pigritaꝫ ad studia deuotionis: ꝛ virtutū: ꝛ coꝝ euagatur

circa inutilia ⁊ vana ⁊ immunda. Et grauio
res labores cordis libétius sustineret i aliis
occupationibus ⁊ negotijs: q̃z insistere spi
ritualibus ⁊ diuinis. vñ accelerat ab eis ab
solui q̃totius pót: ⁊ negligéter facit qđ fa
cit nisi forte lucrū vel laudē inde speret cō
sequi vel aliqđ cōmodū tpale. Ex inordina
ta aūt tristicia gignitur tediū boni dum nil
libet facere boni vel cogitare vel loqui. Si
milr ex dissolutiõe tediū boni nascit. vñ tñ
intenti sumus vanis leuitatib⁹ qp tedet nos
spūalibus studijs intendere quasi anxiam⁹
cū debemus ab ocio: ⁊ iocis secularibus: ⁊
seriosis studijs cuelli. vñ quasi ligati catuli
ad stipité renitenti aio cogimur interesse
diuinis: ⁊ hoc accidie vitiū fastidiū est bo
ni. In hoc etiam multi religiosi laborant: ⁊
pauci superant.

¶ De bona auaritia: ⁊ sancta.

Capitulū. xxvi.

Auaritie etiã affectus dat⁹ fuit
hoi: vt esset cupid⁹ magni me
a riti apud deū: ⁊ magnaꝝ virtu
tū ⁊ multoꝝ bonorū operū; ⁊
vt multas aias lucraretur deo
docendo: orando: ⁊ bonū exemplū dando
ad ꝓfectū salutis. Et vt hõ nõ esset ꝓtétus
boni qđ iaz haberet vbi laboraret: vt mul
tipliciter augeretur ei gratia ⁊ opa virtu
tū. Sed nūc dilapsus est ad cupiditaté tem
poraliū rerū pecunie possessionū ⁊ quarū
libet rerū etiã viliū que colligit: quasi hõ ō
beat semp viuere: ⁊ mūdus debeat perire
vt congreget quantū valet ne pereũte mū
do vt inueniat vñ viuat. Sicut noe iminé
te diluuio comportauit escas quas haberet
qñ oia diluuio perissent. Et quanto homo
morti magis ꝓpinquat tanto studiosius cō
gregat: ⁊ custodit vt ostendat q̃z sit irróna
bilis auaritia eo magis colligéte quo mi
nus indiget. Sicut qui multū viaticū fert
ad breuē viã ⁊ qui sumptuosam domū con
struit pro vnius noctis hospitio. Ideo aūt
dñs voluit nos incertos esse de hora mor
tis: vt parum de temporalib⁹ cogitaremus:
que omni hora timemus perdere: ⁊ mul
tum de eternis ad que semper sine inter
missione ꝓperamus.

¶ De appetitu victualiū. Ca. xxvij.

Ppetitus victualiū datus est
nobis ꝓ carne vt sustentemus
a naturã ⁊ possim⁹ durare in ſui
tio dei ⁊ multū mereri. Nam
moderatus ⁊ parcus victus: ⁊
vniformis diu ꝓseruat naturã dū nõ oppri
mit vires eius: sed reficit: ⁊ sanitaté ꝓcurat
vniformis dieta: qr nã ꝓtépat se ei. ⁊ nõ tur
batur semp ex nobis: ⁊ ignot⁹ escis. vnde
quidã tales claustrales diutissime viuunt
sani. Sz appetit⁹ ille nãlis mõ effusus é ad
voluptates: ⁊ superfluitates vt nõ sim⁹ ꝓten
ti vñ sustentet nã: sed vñ palat⁹ oblectet.
Et cũ talibus assueti fuerim⁹: ⁊ eis nã ꝓté
perauerit cũ aliqñ tenuiori debem⁹ cẽ cõ
tenti natura murmurat ꝓpter dissuetudi
né. vñ statim putam⁹ nos adeo debiles ⁊ i
firmos qp victu paupe nõ possum⁹ viuere
⁊ quasi subdiscretionis velamine delicata
importune ⁊ inverecũde incipimus q̃rere
nolentes expiri qp nã sicut p ꝓsuetudinem
ad delicata dilapsa est: ita p ꝓtrariã assue
factioné possit reduci ad ꝓpetés modera
mé victus parciorís. Sicut videm⁹ in ma
xima pte mũdi q̃z parce viuũt gẽtiles iudei
⁊ paupes xpiani. quoꝝ quidã de pauperta
te mõ tã sani sunt sicut indelitijs fuerãt. De
spūalibus ãt delitijs: ⁊ gustu interne dulce
dinis: que sine cõparatiõe oẽs delitias mũ
di supant: sicut mel simũ vix est mentio vl
efficax desideriũ aut studiũ etiã inter illos
qui sibi vident alti in religione. Immo de
spicitur: ⁊ deridetur in ebriatio' talis' deside
riꝝ seu dulcedinis: ⁊ quasi stultitia' ⁊ abho
minatio iam habet. Et ab aliis religiosis
persecutioné ob hoc patiũtur: ⁊ demoniaci reputant ⁊ heretici dicũtur' q̃z uis spũa
les ipsi sint. Qui deuotiõis gr̃am sic despi
ciunt ⁊ persequũtur ab apostolo discãt: qui

etiam aiales eos appellat qꝫ nō intelligunt que sunt spūs dei: qꝝ stultitia est illis. Non laudo nec approbo deceptores ⁊ deceptos qui spūz suū vel alienū pro spū dei accipientes ⁊ seducunt ⁊ seducunt: sed ꝓbādi sunt spūs ⁊ sic iudicandi.

¶ De affectu dilectionis. ca. xxviij.

a Affect⁹ dilectiōis ét dat⁹ fuit homini vt diligeret deū sup oia: ⁊ se ⁊ ꝓximū pp deū ⁊ ꝓm deum vt oia opa dei diligeret pp factorē. Quodlibet iuxta suā dignitatem. Et vteret ministerio creature ad dei volūtatē ⁊ suā eternā salutē ⁊ hoꝝ oiuz delectatiōez ⁊ vsum referret ad conditoris dilectionem ⁊ cognitionem donec ad ipsum pueniret in quo sunt ⁊ viuūt oia ꝫz eternā rōné. Sz ille affectus quasi extinct⁹ é ⁊ dilapsus ad amorē carnis ⁊ turpes delectationes: vt iaz nō diligat nisi pro sua tēporali vtilitate ⁊ carnali delectatione ⁊ turpi voluptate. Lz etiam vsus carnalis ꝓcubit⁹ datus fuerit ⁊ māda tus ad ꝓpagationē ꝓlis educāde eternam beatitudinē cum deo ⁊ angelis possessure. Tamē mō nō proles sed delectatio in hoc opere querit: ⁊ si proles desiderat pro mūdana iocunditate querit: vel pro hereditatis terrene successiōe: vl' honoris augmēto vt plures amici habeantur in terra. Unde dolent qñ paruuli decedūt: qui multo tuti⁹ moriunt post baptisma imediate ante q̄z ꝑ mortale peccatū perdant vitā eternam: q̄z postea in etate adulta: pp dubiū quales futuri sint: ⁊ ꝓpter multiplices laqueos peccati qnos valde pauci euadūt.

¶ Quare data sit spes. ca. xxix.

e Spes data é hoi qua ꝓfidat de bonitate dei: vt speret a deo cō sequi gratiā in pñti ⁊ gloriam in futuro peccatoꝝ veniā si penitear: ⁊ tēporalē sustentationē sicut expedit ⁊ liberationē a malo ⁊ conseruationē in bono. Sed spes cōfusa est vt aut min⁹ sperēt homes q̄z debēt: aut plus q̄z iustū sit. Tanz confidunt quidā de bonitate dei qꝫ ēt saluet eos in peccatis contra iustitiā ⁊ veritatē suam vt imūdos collocet in celo cum angelis mundissimis. Et rursus tm̄ diffidūt de deo qꝫ si ꝙuertant nō velit eis dare perseueratiā in spū vel sustentationē pro corpore quasi deus propitius sit inimicis suis dū in pcō manēt: ⁊ ꝓpti⁹ amicis suis iustis ⁊ penitētibus ⁊ ꝙuertētib⁹ se ad ipz: vt pctōres pascat liberalr ⁊ saluet: ꝙuersos deserat ⁊ fame pire sinat nō affligit de⁹ fame aiaz iusti.

¶ Quare datus sit timor. ca. xxx.

t Timor ét dat⁹ fuit hoi vt timeret deū: ⁊ timeret ab eo separari ⁊ eū offendere: ⁊ puniri ab ipso ⁊ dānari. Nō tm̄ timet tpalē aduersitatē ⁊ icōmoda corpis: ⁊ detrimentū honoris: ⁊ futura ⁊ eterna mala non timet q̄si nunq̄z futura sint: ⁊ q̄si tm̄ nō mihi me sint: que dicunt de futuro iuditio ⁊ de supplicijs eternis: vl' qꝫ facili⁹ euadet q̄z dicat: ⁊ timet ét magis hoīez vl' bestiā: vl' rez isensibilē q̄z deū oipotētē qué offendit.

¶ Quare datus sit pudor. ca. xxxi.

p Pudor é ét hoi dat⁹ vt pudeat eū idigna agē vl' egisse gradu suo ꝫ peccasse: ⁊ ꝫ turpitudinis vel' inhonestatis ⁊ segnitiei ⁊ vilitatis. Nō aūt pudet nos eé ꝫ uituꝫ dei: cui oia ꝫuiūt: vel nō voluntarie vel necessarie pudet ꝫuitari dñm in humilitate: patiētia: pauptate: religiōe: obediētia ⁊ despectione ⁊ ꝓtumelijs ⁊ ꝓfusiōe: cū nō sit deo dign⁹ qui eum erubescit corā hominibus ꝓfiteri vel imitari: ⁊ gloria magna sit seruo dei: sequi dominum suū bonū.

¶ Quare tot bona nobis ꝓtulit. ca. xxxij.

e Odé modo sciendum est de oibus que a deo accepimus de intellectu mētis: de ingenio: de corpore ⁊ mēbris ei⁹: ⁊ de substātia tpali: ⁊ honore ⁊ ptāte: ⁊ de tpe quo viuimus: ⁊ de oib⁹ que in mūdo ꝫuiūt hoi.

Dia hec data sunt nobis: vt inde ꝺuiamus datoui nr̄o ⁊ nobis vitā mereamur eternā: ⁊ ꝓximos nobiscū trahamꝰ ad vitā. Sed ecōtra nos oia que ad vsum vite vel meritū glorie accepimꝰ: ad vsum ꝙuertimꝰ culpe. Sed cuncta que ad vsum culpe cōuertimus nobis vertent ad vindictam siue perpetuā penam. ꝟz. Cū caro nos tētat vl̄ affectus carnales ⁊ appetitus inordinati affligunt vel substātia exterior aufertur a nobis vel itēperies aeris: vel terre sterilitas: vel corpalis infirmitas nos excruciat vel aliter affligimur: vt per que peccauimꝰ per hec puniamur. Et si volūtarie pro deo tollerauimus purgamur a peccatis per que merebamur penā: ⁊ accipiemꝰ coronā pro patiētia ⁊ pro bona voluntate: quā pro deo toleramꝰ. Si aūt inuite nihilominꝰ oꝝ nos hic vel in futuro puniri: ⁊ per impatiētiā augemus culpā: ac per ꝓsequēs ⁊ meritū pene.

¶ Pars secūda scōi libelli in qua tractat de singulorꝫ viciorꝫ nā: ⁊ eorꝫ remediis ⁊ diuidit in capi. xxij. Et p̄ de intentione tractantis. Capi. i.

n

Une de singlorꝫ viciorꝫ nā ⁊ descriptione aliq̄ ꝓsideremus: ⁊ de remediis quibus curant: cū remediū nihil aliud sit q̄ꝫ vicioꝝ pfecta curatio vel carētia ꝓm q̄ ista materiā respicit. Q: si vitiū ē inordinatꝰ motꝰ vl̄ affectꝰ nālis corruptꝰ: eiꝰ ꝓriū ē vtꝰ. i. affectꝰ vl̄ appetitꝰ ordinatꝰ ad id ⁊ ꝫz id qō a bono ꝓditore datū fuit vt ante pꝫ ⁊ patuit in exēplis.

¶ De triplici supbia. ca. ij.

s

Upbia triplex ē vt supra dictū ē. Aut cū hō plus placet sibi q̄ꝫ debeat ⁊ maiorē se extimat q̄ꝫ sit in veritate: Aut cū aliis placere desiderat ⁊ studet amore proprie glie volēs magꝰ reputari: laudari ⁊ honorari cū soli deo honor ꝓprie ⁊ glia debeat qui solus essentialiter bonꝰ est ⁊ a quo habetur oē bonū. vñ q̄cquid glie nobis vsurpamꝰ deo furamur: imo nos decipimꝰ attribuentes nobis qō nō ē nostrū sicut meretrix se mētit honestā ⁊ formosam eē cū nō sit: hec est inanis glia: q: vacua ē vītate ⁊ vtilitate salutis. ¶ Tertia cū vult ēminere singularitate glie vel dñio ⁊ prelatione ⁊ iperio ⁊ despicit ceteros ⁊ deprimit. Decipitur aūt q̄druplr vl̄ putat se hr̄e qō nō hꝫ: aut plus hēre q̄ꝫ hꝫ: aut singlariter pre ceteris hēre aut ex se vel meritis suis hēre.

¶ De tribus vicia expellentib⁹. ca. iij.

T

Ria aūt sunt que a nobis vicia expellunt ⁊ virtutes operant. Gratia dei. Industria propria ⁊ necessitas. Gratia dei infundit vtutes. Industria coopat gr̄e ex libero arbitrio: ⁊ necessitate ꝙuertit in virtutem. Sine necessitate sepe: ꝫ sine gr̄a nunq̄ꝫ potest eē virtꝰ liberi arbitrij cū ꝓsensu. Quibusdā igit̄ ifundit virtutes cū modico vel nullo labore industrie proprie: ꝫ nō sine cōsensu volūtatis cū sine ꝓsensu volūtatꝫ nullū sit meritū: sicut illis quos ꝓuenit deꝰ in bñdictiōibꝰ dulcedis sue. Sapie. vj. Qui de luce. i. diluculo icipiētis etatꝫ capacis vigilauerit ad ianuā nō laborabit: assistentem enim foribus suis illam inueniet. i. gratiam sapientie ⁊ virtutis: Sic quandoq̄ꝫ apostolos ⁊ alios quosdam maxime in primitiua ecclesia legimus repente spiritusancto repletos ad virtutes ⁊ dona ⁊ diuersa charismata attigisse. Sancti spiritus gratia excitat voluntatem ⁊ instruit ⁊ roborat vt illustre agat ad profectum virtutis. Necessitas alia ē cui se hō volūtarie subiūgē: vt qui se voto obligāt ad obediētiā castitatē ⁊ paupertatē ⁊ similia: vel vadūt ad ifideles predicare ꝫ illis sic venit postea pati: vl̄ agē q̄ō libent̄ euaderēt: Videnꝫ necessitate cogi q̄

tamen est voluntaria: q̃ adhuc se spõte obtulerunt ⁊ potius pati volunt q̃z a proposito resilire. Alia est coacta quã hõ inuit⁹ tollerat nec tñ põt effugere vt paupertas seculi: infirmitas corporis: despectio: persecutio: tentationes alique vel alie diuerse tribulationes: quas lz primo inuolũtarie tolleret ⁊ cũ murmure: postea tñ cũ videt ineuitabiles incipit q̃nq̃z volũtaté flectere ⁊ facere de necessitate vtutẽ ⁊ tunc incipit mereri. Et coopat illa necessitas ad magnũ ꝓfectũ virtutũ ad quas vix aliter pueniret. Et hõ é qõ dr de quibusdã: Cõpellis intrare. Et illud: qõ legit ⁊ cantat in eccl̃ia dei. Et ad te nostras ét rebelles cõpelle. propitio⁹ volũtates. hõ est. Fac de inuoluntarijs volũtarios ad ea que scis nobis expedire ét per aduersa cũ volum⁹ te in ꝑsperis sequi.

¶ De triplici industria ꝯ vitia. ca. iiij.

i Adustria in tribus ꝯsistit. In ꝓuida consideratiõe. In laboris conatu. Et iperseueranti diligétia. Per ista tria adiuuante gratia vitia subiugant ⁊ virtutes obtinentur. Sed gratia quosdã ita preuenit: vt aut multa cũ facilitate: imo cũ multa suauitate faciãt bonũ ⁊ declinét a malo: aut ita accendãt voluntaté vt cũ magno feruore queq̃z faciẽda ꝓpte aggrediãt: quãuis dura ⁊ difficilia. Quosdã vo ita sic quodãmõ relinquit: vt q̃q̃d boni agere debét necesse habeãt se stimulis ⁊ calcaribus pũgere q̃si pigrũ aĩal: vt grauior sit eis difficultas superãdi torporẽ cordis q̃z laborẽ actionis sustinẽdi. Isti ⁊ si nõ hẽnt desideriũ feruẽs ad currẽdũ post dñm: hñt tñ desideriũ desiderij oãtes se trahi cuz spõso: q: agilitatez currẽdi nõ hñt. iuxta illud. Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas i oi tpe. Volũtaté bonã hñt sed pigrã ⁊ tepidã nõ feruẽté. Primũ felici⁹ est facere bonuz cũ facilitate. Secũdũ laboriosius facere bonũ quasi ex necessitate. Qõ ãt istoz sit maioris meriti: puto nemo perfecte estimare possit nisi eũ qui spũz põderator: ẽ. s. deus. Quia secũdi fideliter luctando vincunt se ipsos: vt per consuetudiné sui potẽtes fiãt magne virtutis. Primi autẽ qui faciliter sanctũ bonum: altioꝛi indigẽt cautela: ne seducant: q: diuitie faciliter acqsite ꝓdigaliter solent effundi: q̃z que paulatim ⁊ cum difficultate elaborant. Secũdi vo qui cũ difficultate bonũ faciũt ante q̃z perfecte vincãt difficultatis tẽtationẽ: sepe quasi victi: laxati vel territi ex labore desperant de victoria ⁊ de peruẽtione ad finẽ quo tendũt: ⁊ remittunt studiũ perfectionis: ⁊ ad alias occupationes se conuertunt: ⁊ quasi diffidẽtes ꝺe deo q̃ nolet eos introducere in terrã: ꝓmissionis per quam significatur perfectio puritatis. Sicut filij ysrael in deserto tedio laboris ⁊ timore difficultatis de superãdis hostibus detraxerũt terre ꝓmissiõis: ⁊ mortui sunt in deserto ꝓter pauciss̃imi: hoc é ꝓter Caleph ⁊ Josue: qui designant eos qui caute ⁊ viriliter per tentationes pertranseunt vsq̃z in finẽ perseuerando. Jõ iter tot de seculo quasi de egypto egressos tã pauci peruenit ad consumatã perfectionẽ: q: aut seditionib⁹ moti aut tedio laboris ⁊ difficultatis fracti viã perfectiõis deserunt vel aggredi non ꝓsumunt.

¶ De remedijs gnãlib⁹ ꝯ vicia. ca. v.

q Vedam ét sunt generalia remedia ꝯ vicia expugnãda ⁊ ad virtutes obtinẽdas. Quedã spãlia ꝯ aliqua singlr: vt ꝯ luxuriam. Fugere feminas: viros: ⁊ cetera similia. Quedã ãt sunt que cito ⁊ ꝓfecte perducunt hominẽ ad sanitatẽ mẽtis: quedã tardius ⁊ iperfectius. Efficatioꝛa remedia ꝯ oĩa vicia sunt. Primũ pauꝑtas: vt in oĩb⁹ penuriã patiaris nõ solũ in his que desideras q: illa est oĩuz etiã ditiss̃imoꝛ: qui plus cupiunt q̃z habent: sed penuriã in his quib⁹ necessario indiges. in victu: i vestitu: hospitio: ministris ⁊ similib⁹. Secũdũ despectio hominũ vt sis contemptus ⁊ vilipẽda

ris: ⁊ nõ cures ⁊ in nullo singulariter ho-
nereris: sed potius vilipendaris exp: obre-
ris ⁊ vituperetis: ⁊ ꝺ sepe ab amicis: do-
nec tumor elationis in te penitus comꝑlma
tur. vnde vides quãta mendici tollerint a
diuinbus ⁊ q̃ꝫ patienter: qꝺ non facerent si
haberent diuitias vel hono: es. Tertiũ est
magistrũ strenuũ habere: vt cogaris face-
re qꝺ inuitissime faceres: ⁊ dimittere qꝺ li
benter faceres: ⁊ nihil hére nisi qꝺ dat: ni
hil agere: nisi qꝺ iubetur. Nec etiam loqui
nisi ad nutũ alteri⁹. Et nihil dissimulare qc
quid agis: vel negligis: quin aspere rep: e-
hendaris ⁊ puniaris: donec curuitas p:o-
prie volũtatis plene in te ad formã rectitu-
dinis reflectat. Quartũ est elongatio a cõ
so: tio secularitũ: q: sicut aqua turbata si po
nat seo: sum a frequẽtia transeuntium puri
ficat magis ac magis: ita mens religiosi a
seculo sequestrata minus affligit circa ter-
rena ⁊ celestia magis incipit desiderare ⁊
purius intelligere: ⁊ cogitando facilius eis
inherere. Quintũ est frequẽs oratio: q: ele
uat mẽté sup: a se ad deũ: ⁊ ipetrat ab ipo
curationé languoꝝ ⁊ vitiorum ⁊ sanitatez
virtutũ. Sextũ est quelibet afflictio aduer-
sitatis: vt labo: : infirmitas: persecutio: ten-
tationes: ifamia ⁊ similia: q: sicut lima pur
gat ⁊ resplendere facit metallum: ita tribu
latio ⁊ afflictio abradit rubiginem vitio: ũ.
Unde G: ego. Qui desiderat vicia plene
vincere: studeat humiliter purgationis sue
flagella tollerare. Si aũt p:imo amara ẽ ad
sustinẽdũ aduersitates de die in diẽ: tñ per
ꝙsuetudiné ꝙtinuã tollerabilio: fit quousqꝫ
tam non cureꝫ. Uel etiam diligatur ꝓp p:o
fectũ sanitatis: qui ex inde ꝓuenire sentitur.
Exemplũ de cauterio qꝺ p:imo acerbũ est
sed emo:tua carne nõ dolet: ⁊ superfluos ⁊
noxios humo: es educit. vnde o: at ꝓpha.
P: oba me dñe ⁊ tenta me: v: e renes me-
os ⁊ co: meum. Septimũ est ꝙtinua mo-
tis meditatio ⁊ retributionis que facit vi-
tia timere ⁊ virtutibus studere. Sicut arte
medicãe contraria cõtrarijs curantur: ita
vitia contrarijs exercitio: um remedijs sa-
nantur: vt superbia: humiliatione: gula: so-
brietate: impatientia: aduersitate: ⁊ sic de
ceteris.

¶ De remedijs spiritualibus. ca. vi.

Unc ergo de spũalibus singu-
n lo: um remedijs vitioꝝ viden-
dum est: que si omnia non pos-
sumus describere: pauca tamẽ
de pluribus' consideremus: sicut pauperes
qui non possunt multas medicinarũ diuer
sitates ⁊ efficaces habere: conficiunt sibi de
vilibus herbis vnguẽta quibus liniãt ⁊ cu
rent suos dolo: es.

¶ De remedijs contra superbiam. ca. vij.

Rimũ superbie remediũ ẽ cõ
p sideratio ꝓp:ie vilitatis tã in
co: pe q̃ꝫ in aĩa: tã illius que qui
dẽ nobis inest cum ceteris cõis
q̃ꝫ illius' qui nobis est singulariter notio: in
occulto: vel in aperto: sine sit naturalis sine
accidentalis. Cõsidera ꝙ̃ vilitates ⁊ ifir
mitates co: pis ꝙd sum⁹: quo ꝙceptꝰ: quo in
vtero nutriti ⁊ nati: ꝙd sum⁹ intrinsecus sub
cute: que sordes ebuliũt ꝑ apturas: q̃ꝫ faci-
le depit ꝙcꝙd pulchꝝ ẽ ⁊ validũ appareꝫ:
ꝙ mors semꝑ app: opinquat: ⁊ quales eri-
mus post mortẽ. Itẽ ꝙ exterio: es ⁊ hono-
res ⁊ diuitie nõ sunt nr̃e: naturaliꝝ eni diui
tie terra sunt ⁊ de terra tollunt vt pecunie ⁊
possessiones. Hono: es vo non impendun
tur homini p:o se: sed p:o questu qui inde
speratur. Sicut vultures currũt ad cadaue
ra q̃ diu sperant inde saturari: sed cũ totuz
sic co: roserunt ꝙ nihil nisi ossa sicca rema
nent cadauera tunc relinquũt. Itẽm bona
mentis non sunt nostra sed sunt dona dei ⁊
rationem reddituri sumus inde districte vt
scientia: ingenium: virtutes. Mala vo pu
re mala nostra sunt ⁊ ex pluribus circũstã
tijs grauia ⁊ grauib⁹ supplicijs digna. Bo
na nostra non pure bona sunt: sed mukipli
citer imperfecta: pigritia: desidia: vanaglo

ria: ipocrisis: tepiditas: ⁊ varie cogitationes: imperseuerantia ⁊ cetera vitia sepe viciant bona que facimus ⁊; maculant sacrificium nostrum tam orationum q̄z actionum vt minus sit deo acceptum: ⁊ minus nobis meritorium. Jté exposīti sumus multis periculis ⁊ eterne damnationi ⁊ infinitis supplicijs ⁊ pluribus vitijs ⁊ peccatis onerati ⁊ miserijs subiecti. Unde ergo superbis terra ⁊ cinis homo tam vilis. ¶ Secundū est exercere se in humilibus vilibus ⁊ despectis officijs ⁊ rusticanis laboribus: humili habitu incedere: humiles mores: ⁊ verba dulcia habere: locum nouissimum eligere. Nihil iactantie ⁊ ostentationis pretēdere. Hec ⁊ his similia cum in consuetudiné versa fuerint: mentem ad humilitatem inclinant. Si aūt vanagloria pulsat vel superbia mentem p̄o huiusmodi humiliatione. Hec est ex nouitate vel raritate huiusmodi humiliationis. Nam per longum vsum ista vanitas euanescit. vnde ps. In ꝺo faciemus virtutem: ⁊ ipse ad nihilum deducet inimicos nostros. Tertium é meliores ⁊ superiores se attendere taz homines q̄z ipsum dominū iesum deum ⁊ hominez vt eorum compassione sibimet vilescat hō: qui se putat aliquid eé: sicut locusta ad gigantem: calculus ad montem: gutta ad flumen. Et ꝺ tam in faciendo bona q̄z in patiendo aduersa: pannosus generosior: vilescit inter purpuratos. Sic nos debiles in virtutibus sumus respectu maiorum ⁊ sanctorum: siue qui ante nos fuerint: siue qui adhuc naturaliꝝ manent.

¶ De triplici inuidia. ca. viij.

Inuidia triplex est. Prima nō gaudere de bono alterius ⁊ nō dolere de malo. ꝺ est contra caritaté ꝓximi quem tenemur sicē nosipsos diligere: cū nemo sit qui de ꝓprio bono non gaudeat: vel de malo non doleat. Secūda est doleri ⁊ torqueri in bonis alterius ⁊ gaudere ⁊ optare malū eiꝰ ex odio persone. Nā qui dolet de prosperitate alterius vel gaudet de aduersitate eiꝰ: quia videt non ita expedire eidé vel communi vtilitati aliorum non ex odio persone: non est inuidie deputandum. Sic iustus iudex destruit malefactores ne ipse vel ipsi grauius dānentur: si diutius in malis perseuerarent: vel per eos pax communis turbetur. Tertia est promouere malum alterius verbis ⁊ factis ⁊ bonum impedire vel grauius deprimere. Inuidia grauis é malum ꝓ malo reddere: grauior aūt odire illum qui tibi nihil nocuit. grauissima aūt malum ꝓ bono reddere: vel odio habere aliquem: qui bonus est: sicut iudei dño. Item malū est ledere aliqué in rebꝰ vel honoribus: peius in corpore. pessimum aūt immo diabolicum ledere ⁊ nocere alicui in anima quo ad salutem eternā. Jté negare indigéti beneficium peccatū est: etiaz si sit inimicus. Nō impedire malū eiꝰ cum possis grauius é. Perfectoꝝ aūt est bonū etiá inimici promouere ⁊ diligere ex affectu. Quidá putāt inocentes eé: si negāt illis quos nō diligūt salutationé suam: ſꝫ examinét se qūo esurienti inimico cibum ministrarent: si salutationé quá sine damno dare possunt negāt: maxie si desideret ⁊ affectet. Ideo aūt inuidia ⁊ odium deo ꝓtraria sunt: q: singulariter caritati que deus é opposita sunt: ⁊ cōmuni bono qō dei largitas equaliꝝ oibus procurauit. Inuidet eos ⁊ odit quos deꝰ creauit ⁊ redemit: ⁊ diligit: ⁊ de quibus spes est: q ad vitam perueniat sempiternam.

¶ De remedijs inuidie. ca. ix.

Primū remediū cōtra inuidiā est: qō ⁊ summū est: nihil amare vel cupere eorum que mundus amat. i. honores: diuitias: voluptates: ⁊ tēporalia. Eo enī quo in plures diuidunt: eo in partes minores fiūt. Et qui ea appetit inuidet alijs ipsa habentibꝰ dum necesse é aliū carere qō alter hꝫ. Ede

stia autem & diuina quo plures magis participant: eo magis dilatant & abundant: vt virtutes & sapientia & dona sancti spiritus: & similia: que participatione non minuuntur. ¶ Secundū est cogitare q̄ si alius nō haberet illud vnde ei inuides: tamē tu non hēres vnde nec inuideas alteri q̄ sine dāno tuo hēt ne frustra de aliena felicitate torquearis: Remediū cōtra odiū é dei timere vindictam: qui nō remittit homini peccata sua: quādiu ipse tenet odiū ad proximum suum. ¶ Tertiū est cogitare q̄ quandoq; oportet cum proximo suo recōciliari si vult saluari: vnde melius est hoc cito fieri: q̄z tardius: ne hō sit in periculo dānatiōis: & perdat bona que interim operatur. Futuri eiz domestici in domo patris celestis hō deberent eterne pacis fedus incohare: q̄r quanto hō feruentior: dilectio: tanto illic erit iocūdior: fruitio eterne pacis. ¶ Quartum é vt studeas illi qui magis contrarius est tibi obsequior & affabilior esse. Per hō enim leuis eor eius si est intelligens: vel saltē cor tuum. Noli vinci a malo: sed vince in bono malū. Item si esurierit inimicus tuus ciba illū. Quid prodest homini diu meminisse iniuriarū nisi vt amplius inquietet & affligat semetipsum. Sufficit dici malitia sua. Tantū eiz nobis sunt molestē: quātū in nobis studem⁹ esse pacifici: q̄ si sup hō voluerim⁹ ea nobis aggregare per odiū & rancoris obuationē citius obruemur q̄z si oia resistēdo vincamus. Szpoti⁹ iuxta aplm dare locū ire debemus. i. cedere & nō acquiescere malo: malū pro malo reddendo. Dō si voluerim⁹ oēs opprimere quos aduersarios patimur: interim alij insurgent: & nos pri⁹ succūbem⁹: q̄z oēs vincamus. Qui seipsum per patientiam vicit: omnes aduersarios superauit. Jere. x. Bellabunt aduersum te: sed non preualebunt. Exemplum de martyribus sanctis. Odium aliquando ex inuidia nascitur: aliquādo ex ira.

¶ De triplici ira. ca. x.

Re triplex é qualitas. ¶ Prima subito & facili causa moueri: vt ex leui facto vel verbo vl etiā ex sola suspitione. Aliquando etiā cōtra insensata cōmouemur & irascimur bruti: lapidi: ligno: vel calamo & huius modi sine ratione. ¶ Secūda vehemēter iflāmari: nā aliquādo ira tantū in corde accendit: q̄ etiā facies inflāmatur & deformatur. Aliquādo gestus & mores mobilitate quadā notabili aggrauant: ex qua interior animi cōmotio demōstrat: vt sint inusitatio narium: palor vel rubor: vultus: depressio palpebrarum: tremor labiorum: inquietudo totius corporis. Aliqñ etiam per verba erumpit: per clamores. per conuicia: cōtumelias: maledicta: mīrias: iniuria & blasphemias. Aliquādo quasi febris concutit corpus vel quasi frenesis mentē in furorez euertit. Aliquādo manū mouet ad ledēdū aliū vel seipsum ita vt sibimet quādoq; manus iniciat vel que parauerat vel abiciat vel destruat. Aliquādo nō sinit admittere que sibi sunt vtilia vt cibū & aliud cōmodū & multa huiusmōi. Ira ēt pacē cordis turbat & rōnē obnubilat & memoriā confundit: & sicut fumū hospitē de domo expellit. Ita ira spūz scūz qui sup quietē requiescere quomodo q̄rit de cordis hospitaculo excludit. ps. In pace factū é locū eius. ¶ Tertia q̄litas ire é diuturna cōmotio: q̄ aliqñ rancorē fouet. Qui dā hūt de ista q̄litate magis & min⁹ de secūda & tertia. Quidā habūdāt i duabus ipaz. Quidā in oib⁹ trib⁹: & hi sunt pessimi. Ira ēt euacuat virtutis: māsuetudis & mitigatis: & dehonestat honestatē morum & disciplinam & facit incōsideratū: q̄ nec deū timet nec homine reuerer. Ira ēt nō hēt misericordiā nec humilitatē ptēdit & excecat intellectum: sicut fumus nocet oculis: sic ira cordi.

¶ De remedijs eius. ca. xi.

Remedia ire sunt .vij. ¶ Primū vz puida pmeditatio illoz q̄ pñt occurrē: tā vbor q̄z scōz

contrariorū: vt ante pugnam se hō prepa-
ret ad patientiaz: & hostem quasi in insidijs
paratus expectet: vt eo minus perturbent
veniētia quo fuerint ꝓcita. Qui. n. induel
lo debent pugnare ante pugnā solent arte
pugnandi exercitādo adiscere: vt ictus ad
uersarij sciant scuto excipere ne imprauidi
vulnerent & superent. Nā qui primo tūc
vult armari: qñ iam hostes irruunt sup eū
nec spacium dabit ei ad armandum se: nec
etiā presupone consiliū inueniet quo eua-
dat. Secundū est os cōprimere tacendo: &
accēsam flāmam ire in corde suffocare ne
si euaporare permittatur increscat & alios
accendat: sicut dei gne materiali sepe expe
rimur. Adhuc enim duo hostia deus de-
dit lingue: dentes & labia ne facile prosiliat
ad nocendū maxime cū intus accensa fue-
rit igne furoris vel infecta toxicato liuore
qui dimittit aquam caput é iurgioꝝ. Ecc̄.
Facito ori tuo hostia &c̄. pō. Pone domi
ne custodiam ori meo. Tertiū est conuerte
re se ad aliqua negocia quibus cor occupe
tur loquendo vel alia tractādo: vt sic obli-
uiscat cōmotionis sue. Sicut qui vult ignē
extinguere subtrahit stipites ardentes: vt
sic diuisus per partes deficiat materia ei
subtracta Prouer. xxvi. Cū deficerint li-
gna extinguetur ignis &c̄. Quartū est ve-
recundia per q̄z homo modestus erube-
scit discipline sue detrimētum incurrere: &
alios scandalizare & vim facit sibimet repri
mendo iram vel etiā alios motus inordina
tos ne honestatis dispendia patiatur. Sic
etiā timor reprimit iram: sicut videmus in
seruis: qui a dñis suis sepe dure castigant:
nec audent leuiter econtra mutare ne forte
peiora eis inferant. Si hec pōt timor hu-
manus: quanto magis timor dei: si vere in
sit menti. Et maxime amor ipsius boni tm̄
potens est: quisq; malo resistere: quantum
amor boni i cordis eius affectu qualuerit.
Quintū est assuefacere statim se cū sentit
cōmotio admittere consilia prudentie. per-
pendendo q̄z nociua sit iracundia: que ledit
cōscientiā: confundit famā: alios scandali-
zat: cor inquietat: spiritū sanctum torquenta
meretur. Et etiā q̄ illud ꝓ quo irascimur
iam inexitabile est si factum est fieri opor-
tet. Et q̄ nihil proficimus irascēdo: nisi q̄
malū duplicamus. Tot enim in hoc seculo
occurrunt aduersa. q̄ etiā si omnē diligen
tiam apponimus qualiter ea nobis mitti-
gemus etiā leuiter patiendo vix tamē om
nia portabimus. Quāto magis si volueri
mus ea nobis aggregare per impatientiaz
& retinere in corde per rancorē: nec expel-
lere: vt euanescant sicut fumus ante obrue
mur & suffocabimur: q̄z possimus omnia
insistendo superare. Sicut illi qui ꝯtinuum
fluxum reumatis nō execrant suffocātur.
Quid volumus verba ꝓtumeliosa aduer
sum nos prolata retinere: que iam cū aura
transierit: que nihil nobis nocuerunt
quantum fuit in se nec in rebus: nec in cor
pore. Nec gratiam dei afferre: nec hono-
rem apud homines possunt: nisi ipsi offen
damus nosmetipsos per impatientiaz. Im
mo potius magis grati sumus deo & ho-
minibus si contumelias patimur: q̄z si ni-
hil aduersi pateremur. Sic extimem⁹ ver
ba maledicoꝝ: & detractorum: sicut latrat⁹
canum vel clamores anserū quos contra
nos audimus & non curamus. Qui alterū
contumelioſe vituperat seipsum magis q̄z
illum deshonestat. Ecce aliquando in men
te intemperies aeris affligit nos: & cū eua-
serimus letamur & tristicie prioris obliui-
scimur. Nec adiscimus vt iterato contri-
stemur de priori incōmodo q̄ iam ꝑterijt.
Sicut etiam debemus preteritarū obliui-
sci iniuriarum: ac si non fuerint gaudere
q̄ sustinuimus: quia cum tribulatio per-
transierit meritum eius adhuc manet. Co
gitare etiam debemus q̄ nemo in hac vi
ta sine aduersitate viuit. Etiā qui seculo
seruiunt sepe grauiora tollerant. Item
quanti sancti sustinuerunt: et marti-

res maxime: & super oēs ipe dñs iesus dixit: Et si ipse tanta passus é pro nobis nó est indignú si nos aliqua toleram⁹ pro xpo: & pro magna glia nostra: & pro merito peccatorum nostrorú: pro quibus vtilius h̄ modica pati debemus: q̄z in futuro plurima & acerbiora. Hec & similia prudenter & sepe cogitando impetum iracundie & impatientie facilius superamus.

¶ De accidia. ca. xij.

a Accidie vitiú tres h̄z spēs. Prima est quedam amaritudo mētis: q̄ nihil letum vel salubre ei libet: tedio pascitur: fastidit consortiuz hominú. Hec est quá. scōe co. vij. aplis. seculi tristitiá appellat: que morté operatur procliuis in desperationé & diffidéti am: prona ad suspitiões que patienté aliq̄n instigat ad necem suiipsius luctu irrationabili oppressa. h̄ aliquádo nascitur ex p̄ceden ti ipatientia aliq̄n retardato vel ipedito desiderio cupite rei: aliq̄n ex p̄cedentib⁹ melanconicis humoribus: & tūc est medicorum adhibere remediú: potiusq̄ religiosorú vl theologorú. Secúda est torpor quidá pigredinis que somnum amat & cómoda corporis: horret labores: fugit aspera queq̄: vt frigus & operationé: ocio delectat. Hec é pigritia. p̄prie. Tertia est que sola fastidit ea que dei sunt: & ad alia agilis é & allacer ofo est ei ispida: a laudibus dei se absentat vbi caute pót & audet. Festinat velociter explere orationes debitas vt minus afficiatur tedio earuz. Assumit interim alias cogitationes vel occupationes quibus intendit, donec perficiat horas vel orationes cósuetas. Rumoribus pascit: ludis delectat & cogitat negotia quibus occupet. Nihil ei é magis onerosum q̄z itédere deo & his que spectant ad studium & profectum spiritualem: cella ei carcer est. Euagari aút tam corpore q̄z mente extra claustrú diligit: & querit mltifarias occasiones. Dis rigor spūalis discipline grauis est ei: & murmurat & conqueritur de duritia platoz p̄ro disciplina h̄ se lantiú. Hoc accidie vicioz signú est ingratitudinis: q̄ tanta beneficia contulit nobis dominus: & cófert quotidie q̄ fidelem seruuz eius deceret numq̄z ab eius laude cessare: nú q̄z eius obsequiú fastidire. Item spoliat nos multis meritis & p̄miis in celo. Tantam enim gloriam oī hora negligim⁹: quanta bona interim facere possemus si ociose ea trásigim⁹. Et nulla vel modica hora p̄terit: qua aut mereamur aut demereamur. Jté cú in multis offendam⁹ deú: pueriés é vt tépus q̄ adhuc restat nobis ad viuédú tāto meli⁹ expendam⁹: vt redimam⁹ tempus q̄ male amiseramus.

¶ De eius remediis. ca. xiij.

r Remedia accidie sunt h̄. Primú & efficatius est cogere se ad ea spiritualia studia: que maxime fastidit homo & p̄cipue ad orationé & celebrationé diuinorum quádiu: & quousq̄z per dei gr̄az stat nobis in oblectationé. Si át differat talis gr̄a nihilominus de labore luctamis meritú accrescit: & virtus roborat. Deus eni nó requirit a nobis q̄ nó dedit. s. gr̄am deuotiōis: h̄z h̄ vult vt eá queram⁹: & cú dederit ꝑseuerem⁹ & gratias ei agam⁹. Possibile eni est aliqué multo plus mereri in pugna laboris p̄ro obtinéda deuotióe & si nó ꝑficit q̄z si mlte deuotiónis foret sine labore: q̄ de h̄. s. de deuotióe sine labore posset extolli & meritú diminui: sed de pugna cor humiliat.

¶ De remediis tristitie. ca. xiiij.

c Contra tristitiá marie valet frequés memoria benignitat̄ dei & intuit⁹ bñficioz ei⁹: ꝑ cuius bonitaté peccata oiuz nostrum sunt sic̄ mare ad gutt̄. siue ecōtra. Jté mltú valet cú bona societate ꝙuersari libéter maxime vbi de deo loquerer semp & deuote. Jté aliud remediú. Jac. v. Tristat aliq̄s ex vobis oret equo animo & psallat. Sic. n. cor illaresci & spūs: & spūs tristitie effugat. Si-

cut psallēte Dauid p̄ Re.xviij. Spūs malus a saulo recedebat. Occupatio ét ꝓdest tristib⁹ vt obliuiscant tristitie. Pigris ⁊ nō vtillis é exercitatio laboris ⁊ ꝓsuetudo in cōmodo ⁊tiſ cogéte strenuo magro vt nō possit remere: agere p⁹ tedio laboris nisi debilitatꝫ sit in cā. Jté ꝯ tediū cordis valet varietas actionis vt ab vno trāseat ad aliud opus bonum.

¶ In q̄b⁹ se dz exercere huus dei. ca.xv.

Eruus dei in his q̄tuor: exercitijs ⁊sistet. Aut deo ité dat oād o psallēdo: meditādo: studēdo de uotiōi. Aut scdo de deo tractet: legēdo: studēdo sancte: ꝓserēdo: discendo: docēdo. Aut tertio p⁹ ꝺo labore: et: opando huiēdo: corpus castigādo ⁊ ⁊tutib⁹ studendo. Aut q̄rto corpis refectiōi moderate indulgēdo: q̄escēdo: dormiēdo: cibū vl' potū sūmēdo ad h̄ vt corpus possit huire spūi. Ecle.xxxiij. Panis ⁊ disciplina ⁊ op⁹ seruo. Panis ad sustētatiōez disciplia ad correctionē: op⁹ ad exercitationē. Alīn⁹ idiget pabulo ne deficiat: onere ne lasciuiet ociosus: virga q̄ pellatur ne pigre ābulet vl' deuiet.

¶ Que sit deterior accidia. ca.xvi.

Mauis accidia est negligenter persoluere illud ad qō q̄s tenetur: grauior oīno ꝓterire exte dio: grauissima ét alios ipedire ⁊ a bono retrahere: ⁊ q̄ nō possit alioꝝ bona studia equo aio sustinere.

¶ De auartia. ca.xvij.

Auaritia tres hét spēs. Prima é āxietas: ⁊ cupido h̄ndi tpalia: vl' acquirēdi siue sequat effect⁹ siue nō. Sicut pōt ee auar⁹ pauper: qui modicū h⁹ vel ét nihil. Secūda tenacitas ꝓseruādi hita: que nō pmittit ea errogari i pias cās vl' in vsus necessarios cōgrue expēdēdi nisi cū dolore. Tertia é augere diuitias: ⁊ vndecūq⁹ acquirē ét de iniusto ⁊ turpi questu: vt furto ⁊ rapina fraude vsura: ⁊ in alijs inhonestis modis. Quidā laborāt in prima specie: q dā in secūda: q dā in tertia: q dā in duabus: q dā in oib⁹. Hoc viciū sp̄aliter videt ee ꝑ naturā ⁊ extra: ⁊ ex sola prava cōsuetudine vel pro corrupta volūtate. Quia ex h̄ ꝓbat: q mundus ml' to tpe caruit h̄ vicio: ⁊ alique gētes adhuc putantur ab eo imunes ee vel fuisse: sicut Bignoso philiste. Jté q: mlti seculo renūciantes cū ab alijs vitijs sepius ipugnentur. ab h̄ numq̄z deincepꝫ pulsant nisi forte p⁹ pria miſa volūtate se subijciāt. Qui autem semel se ei⁹ laqo alligari pmisit: vix numq̄z de cetero ab ei⁹ cōpede liber erit: vnde videmus quosdā religiosos: post p̄maz seculi abrenūciationē: qua ab ei⁹ laqueis erepti fuerāt rursum inuolui retibus auaritie ⁊ insatiabiliter sitire res alienas: qui pri⁹ ꝓpr⁹as cōtēpserāt pp deū. Sicut iudas oīb⁹ suis renūciauerat: postea fur fact⁹ é: ⁊ loculos colligēs dñm maiestatis vendidit ⁊ laqueo se suspēdit.

¶ De remedijs cōtra auaritiam. ca.xviij.

Remedia ꝯ auaritiam sunt tria.

Primū oia p⁹ xpo relinquere ⁊ sub alteri⁹ regimīe viuere ⁊ p̄uisiōe. Et si qua habuerit ea plene resignare ⁊ i nullo sui iuris ee: sic in p̄mitiua eccl'ia fideles aplis erāt subiecti: ⁊ i monasterijs bñ ordinātj claustrales. Hoc efficacissimū auaritie remediū dñs docuit dicēs. Qui nō renūciauerit oīb⁹ que possidet: nō pōt me⁹ ee discipulus. Jté si vis pfect⁹ ee vade ⁊ vēde oia que hās ⁊c. Secūdū remediū é ꝓsiderare oēs pplexitates diuitiarū: ⁊ laqueos auaritie ⁊ pauptatꝫ libertatē ⁊ vilitatē: Diuitie enī piculose acquirūtur ⁊ cū labore ⁊ mlta sollicitudie ꝓseruantur: q: mltoꝝ inuidie vel isidie patēt: furū latronū: raptoꝝ: potētū: fraudolentorum: vbi mlte sunt opes mlti: ⁊ q comedūt eas tā ꝓsumatiū: q̄z subtrahētiū. At nullo é securus diues: nec ab extraneis nec a p̄rio. Sic é diuitibus in medio cupidoꝝ: sicut carnifi ib⁹ i medio canū famelicoꝝ. Diuitie diu

colligunt: cito amittunt: paulatiz multipli
cant: & subito dispergunt. Diuitie multipli
cate nõ minuũt ꝫ augẽt sitiz auaritie: sic po
tus hidropico. Quid ergo qris: vñ plus
crucieris. Affligũt nũdũ hite: & iã habite &
ãmisse. Pauca sufficiũt necessitati. Bo:
cito rapit ab eis. Penas et nas suis amato
rib9 lucrant. ab his oib9 libera ẽ pauptas.
ps. Rapinas nolite ꝯcupiscere: diuitie si
affluãt nolite cor aponere. Fruct9 diuitiaz
ẽ largitas elemosinaz. Sine isto ifructuose
sunt & piculose. Eccle. Diuitie ꝓseruate
in malũ dñi sui cedẽt. Semẽ accumulatum
putrescit: sed fructificat seminatũ. Primuz
remediũ ẽ ꝓfidẽtia de deo qui nõ derelin
quit sperãtẽ in se iuxta ꝓmissum ipsi9. No
lite sollicit eẽ & tẽ. Scit enim pr vester celestis
q: his oib9 indiget. Qui enim sic fecit hoiez
vt alimẽtis idigeat nõ patiet eũ pire p ne
cessariaz subtractionẽ: si ei9 cure se cõmit
tat. Bat. vi. Querite primũ regnũ dei &
iustitiã ei9: & hec oia adijciẽt vobis. Mã
qui libenter hoi dare vult celestia bona &
eterna: nõ negat minima & terrena. Si enim
mali & crudeles hoies imo bestie & bruta
filios nutriunt: multo magis optimus etiaz
verax de9 filios suos nõ deseret: qui ẽt be
nign9 est sup ingratos & malos: quãto ma
gis sup bonos: qui oẽz sollicitudiné suã i eo
ponũt. ps. Nõ vidi iustũ derelictum nec se
men eius querẽs panẽ. Unum e tribus a
deo sperandum est. Auaritiam ꝓficientib9
pro deo: q aut procurabit homini necessa
ria. aut cũ pco victu & penuria dabit homi
ni vires quas in habundantia posset habe
re. & ꝫ est iocundius de modico magis eẽ
fortẽ: aut qõ subtrahit cor: pi refũderit mẽ
ti in consolatione spũali: vt libenter careat
corporali habundantia: que spiritualib9 de
litijs felicius recompensabitur. Insuper in
celo magnam gloriam meretur patienter
tollerata pro dñisto penuria tẽporalis: q:
beati pauperes spiritu & tẽ.

¶ De speciebus gule. ca. xix.

Gule quatuor sunt species. Pri
g ma ante debitũ tẽpus vel sepi9
qz deceat comedere ꝓter ne
cessitatẽ more pecudũ. Secun
da est cũ nimia auiditate & impetu quodaz
vorare sicut lupi vel canes famelici. Tertia
nimis implere se potius qz reficere. i. plus
sumere qz fit necesse ex quadam inconside
ratione & delectatione gule. Quarta nimis
lauta & exquisita querere. Hec nutrit auari
tiam sicut prior accidiam vel pigritiaz: que
delicata querit: cupit diuitias: vt possit ha
bere quod appetit. Nimia vero ciborum
repletio pigrum reddit: q: vas plenũ pon
derosum efficitur: hebetat etiam intellectũ
& affectum dilectionis obruit & refrigerat:
& agilitas retardatur: & in somnũ ducit sup
flua ciborum repletio.

¶ De remedijs contra gulã. ca. xx.

Remedia gule. Cõtra primã spe
r ciẽ. s. qñ comedit ãte tẽpus suf
ficit bona voluntas: vt nolit pri
us vel sepius comedere qz sit
ꝓueniẽs. Infirmis aũt nõ ẽ lex posita. Iuue
nes vo & laborãtes sic exigit necessitas di
screta refici pñt qñ ꝓsuetudo vl'eccl'ca istitu
tio nõ repugnat. Cõtra secdaz vz qñ come
dit cũ nimia auiditate vtl'ẽ disciplia vecũ
die: vt modeste se hẽat & ipetũ refrenet. Itẽ
ꝓsideratio q: iocdiata & nimis festiuata refe
ctio ledit nãz & minus nutrit & plus equo
vult. Eadẽ ẽt ꝓsideratio valet ꝯ tertiã spẽm
q nimis sumit: & q: ipedit a bono ope: sicut
sup: dictũ ẽ. Efficaci9 tñ remediũ ꝯ tertiã & qrtã spẽz ẽ: nõ hẽre vñ gule possit satisface
re: vt quãto qs pauprior fuerit tãto min9 in
hac pte peccabit. Ꝫ ẽ ꝫz sniaz seniorẽ. Pria
pugna quã nos deuincere oz: quãto minus
supata fuerit tẽto validiora faciet cẽt a vicia
ꝯ nos: & nos ꝺbiliores ꝯ ea. Per gule nãqz
pcũz mors itrauit i oẽ gen9 hũanũ: vnde &
saluatorẽ nostrũz diabolus primo per gulã
tentauit: quasi ianuã alioz vicioz aditum
querens ad ulteriora.

¶ De remedijs contra omnes voluptates aduersitates ⁊ tribulationes. ca. xxi.

Alet etiam tam contra delectationes gule q̄z contra alias voluptates vicioſas conſiderare q̄z cito pertranſit ⁊ quáb: euiter durat: ⁊ q̄ tranſacta ſic eſt quaſi nunq̄z fuerit ⁊ relinquit poſt ſe veſtigia male conſcientie ⁊ plenitudinis ⁊ confuſionis: ⁊ debitum ſupplicioꝝ: ⁊ meriti detrimentuꝫ vnde cum delectaméta mundi ⁊ carnis appetis: pone in coꝛde tuo acſi ea habueris ⁊ ſaciat⁹ ſis: ⁊ hoꝛa ꝑterierit: q̄ voluptas poſita eſt quaſi ſomnum noctis tranſacte: ímo contemptabilioꝛ: quia malam conſciéciam facit perpetrata voluptas. dimiſſa veꝛo ⁊ non peracta letam facit conſcientiam ⁊ ſecuram. Econtra valet contra omnium aduerſitatum turbationes: vt ponas in coꝛde tuo iam durante aduerſitate: q̄ ita debeat eſſe: ⁊ aliter non poſſit eſſe: ⁊ voluntas dei ſit q̄ ita ſit: ⁊ ſic diſpoſuit: vt ad ꝯ deuenires ⁊ ſic eueniꝛet. Qđ enim quiſq̄z diſponit ſponte: inde mínus turbatur ſi venerit. Cum autem turbaris q̄ non euenit quod optaueras vl' ſperauéras cogita q̄ alia mlta non eueniunt que aſpera fuiſſent ſi eueniſſent: ⁊ tamen non turbaris q̄ non euenerunt: quia de quibus coꝛ hominis non diſponit ſibi gaudium ſi euenient: de his etiã nõ triſtat ſi nõ eueniant: v̄bi gratia. Si ſperas eras habiturum habere bonum p̄candium letaris: ſed ſi forte ſpes tua fruſtetur turbaris: quia letitia ſpei ſubtracta eſt. Sed ſi nihil ſperas nõ triſtaris ſi nõ euenerit: q̄ videris tibi nihil perdidiſſe: cum nihil habueris amittendum. Homo enim virtuoſus ſic debet talem ſuam ſpem ⁊ ſolacium in deo ponere: vt nunq̄z ex toto figat in terrena conſolatione: vt quaſi ſuſpenſum habeat deſiderium ad omnia exterioꝛa ⁊ non fixum: ſicut qui ſuper glatiem incedit leuiter ponit pedem ꝛ̄ptando ſi trepidet vt retrahat pedem ne ſubmergatur. Cuz ergo perdis aliquid quod diligis pone in animo tuo q̄ nunq̄z habueris: ⁊ quaſi ſomnum fuerit qđ videris habuiſſe: qđ nũc moꝛe ſuo euanuerit: ⁊ in nihilum redactum ſit. Hoc etiã optat p̄opha ſibi cũ effectu iſpirari dicẽs. Velut ſomniũ ſurgentiũ dñe in ciuitate tua imaginem ipſoꝝ ad nihilũ rediges. Hoc eſt redige memoꝛiam terrenoꝝ iſtoꝝ in coꝛde tuo qđ eſt ciuitas habitationis tue ad nihilum: vt nihil reputetur eẽ vl' fuiſſe pertranſit ſicut ſomniũ ſurgentium obliuioni traditum qđ non curatur. Somnum eſt ꝯ vita malis ⁊ ſtultis: qui putant ſe eẽ quod non ſunt. i. felices: ⁊ habere qđ non habẽt: ꝯ eſt vera bona: q̄ falſa ſunt que habent. Item conſiderationes non ſunt fantaſtice dicende: ſed vere ⁊ ſapientes: quia faciunt mentem tranquillam ⁊ ſtabilem inter mundane p̄ſperitatis ⁊ aduerſitatis varietates. Cum ergo deſideras qđ non habes cogita quaſi habueris ⁊ iam ſaturatus inde fueris: ⁊ modo pertranſierũt. Cum iã habes qđ diligis noli nimis inniti ei per delectationis affectum: ſed cogita q̄ cito ptranſies iſtam letitiam: ⁊ nihil poſt ſe relinquet niſi veſtigia doloꝝ: ⁊ confuſionis ⁊ debitũ ſupplicioꝝ. Cũ ergo ámittis qđ ámiſiſti etiã quaſi nunq̄z habueris illud v̄: ſed tñ fit quaſi in ſomnio videris vel in cogitatione quaſi imaginatus ſis te talia habuiſſe. Sicut ſi imaginatus ſim q̄ ſim rex francie: ⁊ magnam pompam ⁊ delitias habeam: ⁊ poſtmoduz rex anglie debellet me ⁊ capiat ⁊ ſpoliat me gloria ⁊ regno ⁊ inanis remanerem ab oibus. Si igitur peracta tali fantaſia grauiter vellem turbari: ⁊ triſtari de iſta regni fantaſtici amiſſione: vl' ſi valde exilarari voluiſſez ex delectatõe huiuſmodi fantaſtace imaginationis: non nec ſtulta triſtitia vel inanis gloria eſſet mouẽri de his que nunq̄z fuerunt vel erũt. Tales enim varias letitias ⁊ triſtitias ſemp habere poſſem⁹ imagináđo in nobiſmetipſis qualeſcunq̄z gloꝝias vel delectationes: ⁊

ontra tristicias ⁊ dolores. Sicut solent q̃dam insani ⁊ lunatici quibusdã fantasijs delusi ex confusione cerebri sine apparente exteriori causa modo ridere modo flere ꝑm imaginationes interius conceptas tristes vel letas. ꝓ. Verũtamen vniuersa vanitas omnis homo viuens. i. viuens ꝑz hominé: ⁊ non ꝑm deũ. Et quare. Verũtamen in imagine pertransit homo velut i quadam imaginatiua delusione, existimãs se aliquid esse cũ nihil sit: ⁊ ita ne dum vane extollitur: sed etiã vane conturbat vanis timoribus: ⁊ meroꝛibꝰ deiectus. Thesaurizat ⁊ ignoꝛat cui congregabit ea: quia nescit an ipse eis fruiturus sit an alius cui non cupit: Contra hꝰ ꝓpheta sibimet consilium inumerat. Dicens ⁊ nunc quę est expectatio mea nõ ne dñs: ⁊ substantia' mea apud te est vbi perdere non formido. Ecõtra pone in coꝛde tuo de futura aduersitate non turbari: q; contingentia ita se habẽt q; possunt euenire ⁊ ñ euenire: ⁊ sepe turbamus nos ante tempus de hoc qꝺ nũq̃z eueniet. Sicut puri aliquando flent recoꝛdantes de bonis qne haberent si parentes eoꝝ moꝛirẽtur qui adhuc viui ⁊ sani sunt ⁊ eis pueri ipsi aliquãdo premoꝛituri sunt. Qꝺ si etiã aduersitas circa futura est sufficit diei malitia sua: vt nõ duplicemꝰ nobis dolores precedente angustia cũ sequẽs tribulatio per se satis excruciet. Hoc dico de temporali tribulatione non de eterna q̃z expedit nobis preterire ⁊ cauere. Grego. Ante supplicium de supplicio cogitate. Instante vero iam tribulatione vel aduersitate consideranda cum vtilitas aduersitatis quomodo peccata purgat cautos reddit a peccato: ⁊ subtrahit occasioné peccandi in multis: ⁊ exercet ad virtutes. Ad humilitatem ad compassionem: ⁊ ad similia sustinenda fugiendum mala. Sollicitos ad diuinam adiutoꝛium. Ad experientiam diuine clementie: que tribulatis coꝛde iuxta solet esse. Ad exercitationem propriarum virtutum: que in aduersitate plenius sũt: ⁊ videmus quantum profecerimus in eis. Item ad maioꝛem gloriam promerendam ⁊ super omnia ad reddẽdaz vicem christo passo pro nobis. Transacta autem aduersitate: quia euasisti gaude sicut de naufragio euadit vel detempestate: ⁊ de via mala ad hospitium bonum peruenit. Et noli te dupliciter affligere rancoꝛe vel odio ex memoꝛia iniuriarũ contra illum a quo passus es cogitans q; si non meruisti apud illũ vt te affligeret: tamen forte meruisti apud deum vt te puniri permitteret: ⁊ ipse deus iudex vsus est illo quasi toꝛtoꝛe ad iusticiaz prosequendam circa reum suuz. Sic assur virga furoꝛis domini dicitur: q; eo vsus ẽ quasi virga ad dandum disciplinam seruo suo israeli peccãti. Et sicut virga post coꝛrectionem in ignem proicitur sic ⁊ illi vltores dei tandem punientur maxime qui nõ recto zelo ⁊ iuste proximos persequuntur. ¶ His quasi per excessum tactis qualiter te inter aduersa ⁊ prospera imobilem conserues ne prosꝑa extollant: vel aduersa deiiciãt: quia aduersitas maxime versatur circa carentiam vel amissionem cupiti ⁊ timoꝛem vel tollerantiam habendi: ad remedia ⁊ qualitates vitioꝛum: considerandas redeamus. Non enim mediocriter valet ad moꝛbos vitioꝛum sanandos scire equanimiter carere his que caro vel carnalis affectus appetit: ⁊ patienter sustinere: ⁊ nõ pertimescere que hoꝛret: ⁊ odit. Sic ⁊ i medicina coꝛporali sanitati propinquat qui bene seruat dietam: ⁊ cauet a nociuis: ⁊ constanter recipit ⁊ sustinet amarum poculuz confectionis. Grego. Qui ergo appetit plene vitia vincere studeat humiliter purgationis sue flagella tollerare. ℞ Phi. Scio ⁊ habundare ⁊ penuriam pati ⁊ esurire ⁊ saturari viribus: ⁊ in oĩbus iustus sum.

¶ De peccato luxurie. Capitulum. xxij.

Luxuria quadruplex é. ¶ Prima est in corde quando homo immundas ⁊ lubricas cogitationes scienter ⁊ voluntarie causa praue delectationis versat i cogitatione sine repugnātia cōsensus. Sap. i. Peruerse cogitationes semper aūt adeo dīuat. quinto. Quicunq; viderit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus est eam in corde suo. ¶ Secunda spēs est quando citra opus generantium. Homo: faciat se libidinosis gestus amplexādo osculando palpando: impudice respiciēdo ⁊ loquēdo ⁊ ascultando, turpia sola delectatione parua: vel alīs meretricis blandicijs carnali satisfacit affectioni. Hec tanto est grauior: q̄z illa quanto longius ad exteriores conatus causa praue delectationis est progressa. Si enim sola praua mens rea est in se per consensuz male concupiscentie: q̄z to magis laxatis habenis ad exteriora libidinis incitamenta exteriorū sensuum: ⁊ membrorum ministerio adiuta ⁊ prouocata. Si solum cōcupiscentia in corde mechia a domino iudicatur: quid ergo ex concupiscentia osculari palpare. ⁊c. Nemo ergo se stulte seducat: vt putet se solum peccasse quando opus generantium perficit vel laborat perficere: cum etiaz preambula operis dānabilia sint. In ipso enim licito coniugio sepe excusabilior est simplex concubitus: q̄z tales in honeste blandicie tactuū videntiū ⁊ spectaculorum: ⁊ collocutionum lasciuiarum. Si ergo aliquis dicat apud se ex quo nō quero opus prauū fornicando perficere: licite possum morosis blandicijs frui cū dilecta munda intentione ad mutue: ⁊ sancte dilectionis nutrimentū: vt ignis caritatis in nobis magis accendatur cum ex dilectione proximi nutriatur ⁊ augeatur amor dei sciat quicunq; talis est se sub specie spiritualis amoris: carnalis dilectione ⁊ delectatione deludi: q; spiritus spūs diligit: nec corporalibus amplexibus indiget. Quia hoc est carnalis amoris indicium: qui q̄zto plus crescit in corde tanto magis amor spiritualis minuitur ⁊ refrigescit. Et econuerso spūalis amor carnalem reprimit ⁊ expellit. ¶ Triplicis aūté peccati reus efficitur qui talibus corporalibus blandicijs vti se licite putat etiam si nullam vlterius praui operis habeat voluntatem. ¶ Primo q; incaute nimis se exposuit temptationis periculo cuz proni sint sensus hominis: ⁊ cogitatio in malū ⁊ temptatio que nondum fuit occasione: ⁊ oportunitate noxie familiaritatis accepta potuit corrumpere voluntatem: ⁊ in peccatum precipitare. Sicut sepe accidit q; qui munda intentione mutuo in eé familiaritates societatis mutatis affectibus spiritualibus in carnales lapsi sunt: ⁊ i peccatum. Tali ergo periculo se iungere é contra domini preceptum. Non tentabis dominum deū tuum. Sicut qui super terram glaciem ex stulta curiositate incederet si mergeretur reus esset seipso. ¶ Primo quia ipam stulte tentare grauis culpa esset etiam si mors non sequeretur. ¶ Secūdo q; ⁊ si in se nihil tentationis: sentiret tamen alteri dat occasionem tentationis ⁊ peccati. dūq; alteri fodit foueam ipse incidit in eam. Qui alteri mortis poculum propinat non inde innocens erit quia ipe non bibit. Job. Alitus eius ideſt diaboli prunas ardere facit. Ignitus enim flatus eius et igne gehēnali cum duos carbones compositos inuenerit etiam semiuiuos sufflare desesse donec eos incendat. Nec causatur moras: sed si tandem aliquando perficiat cuz omni tempore ad nihil aliud vacet: nec alīs curis intendat nisi animas seducere. ¶ Tertio ppter malū exēplū ex quo alij grauiter scādalizant nō carentes prauo suspitione de tali noxia familiaritate: ⁊ iudicantes esse malū indignant murmurāt detrahūt irrident inocētes collegas eoz: q̄s ⁊ illi similia faciāt ⁊ vilipēdit religionis reuereda ex talibus: ⁊ multa mala fiunt. Alij

vero eoꝝ exẽplo audatius similia faciunt putãtes etiã sibi licere q̃ christi inorie se facere arbitrantur. Et discũt ab eis vel audent eoꝝ exẽplo qđ ante nõ audebãt. Immo ꝛ ipsi peccatores temerarij fiunt: ꝛ quasi iusti ficãt se in peccato in cõpassione istoꝝ cozũ pentium religionis puritatẽ. Et hec omnia reddundãt iniuriã dei: ꝛ offensam ꝛ honoris eius detrimentũ cum insolertia familie patris familias dedecus videat. ¶ Tertia spẽs luxurie est naturalis: ꝯcubitus viri ꝛ femine sine ꝯiugij honestate: hec diuiditur in multas spẽs vt est simplex fornicatio. Adulteriuz. Sacrilegiũ. Incestus. Stupꝝ Raptus ꝛc̃. que nõ prosequor nec distinguo. ¶ Quarta est peccatũ i naturale. Cũ enim natura oĩbus rebus ꝓpria nomina dederit que nature subiacent. hoc peccatuz quasi extra naturã vel contra naturã sine speciali nomine reliquit eo q̃ indignũ nomine sit qđ ipsam naturã destruit: ꝛ humana naturam maculat ꝛ infamat. dicitur tñ aliquando passio ignominie vel imũdicia: vel molicies. Et talibus passionibus deditos ꝛ subditos apostolus dicit traditos in reprobũ sensum vt faciant ea que nõ cõuenium. Ad Ro. i. Huiusmõi aũt aduersitates vel descriptiones: nec nominari expedit ne ꝛ ipse aer inficiatur: vel ne vsu tractandi nimis inde horrendũ ꝛ abhominabile fiat audientibus: vel ne detur simplicibus inde materia cogitandi: ꝛ mali occasio curiosis. Tamen quocunq̃z studio vigilãs voluntarie delectationis se ꝓuocat ad pollutionis imunditiã: vel etiam aliunde hoc pati cõsentit: vel cohoperatur alteri preter nature vsum ad quartã luxurie speciem dicitur pertinere. ¶ De illusione somniorum pretermitto. Sicut enim dormiẽs nõ est cõpos sui sic etiã non põt interim aliquid facere vñ dãnetur. Nõ si vigilans forte dedisset occasionẽ: vñ dormiens illuderet cogitãdo agendo loquẽdo: vel etiã post somniũ voluntarie delectãdo in memoria illius nocturne visionis siue illusionis. Hec potius esset vigilantis q̃z dormientis illusio: ꝛ sic pena tam culpe precedentis: q̃z occasio subsequentis erit inuigilante.

¶ De septẽ remedijs luxurie. ca. xiij.

Remedia contra luxuriam sunt septem que ad presens memorie occurrũt sine quibus ꝓtinẽtia diu non potest esse cauta.

¶ Primũ est vt vir femina ꝛ femina viroꝝ incautã familiaritatẽ deuitet. Eccle. A vestimento procedit timea ꝛ a muliere iniquitas viri Greg. Qui corpus suũ ꝓtinentie dedicãt: habitare cuz feminis nõ presumant. Nunq̃z diu vitalis calor viuit in corpe nemo plsumat ignẽ ꝓximi pcẽtie in se penit9 extinctũ esse: ꝛ sepe carbo videt extinct9 modica faulla optus: ſz si tangit cõburit. Diabolus ergo cũ duos carbões coadunauerit afflat donec eos accẽdat. Alit9 eius primas ardere facit. Ignitus est. n. igne gehẽnali. Carbo si solus dimittit extinguit si ꝓponit alteri ex mutuo calore accenduñt ambo. Et sepe spũs inceptus amor ꝓsumitur carne. Bernardus. Cũ femina semp esse ꝛ feminã nõ cognoscere. Hec ego magis reputo: q̃z mortuos resuscitare. Qui ergo qđ min9 est ñ potes qđ mai9 est qũo credant. Astut9 eẽ debes Diabolus. n. in principio icaute familiaritatis occultat laqos tẽtatõis carnalis. Reputãt qđ desisteret a mutua dilectiõe si sentirent inde stimulos peccati donec per longã familiaritatẽ ꝛ icautã securitatẽ affect9 amboꝝ ita ꝓflati ꝛ ꝯglutinati fuerit i amore: q̃ etiam si sentiãt sibi inde inuere tẽtationis periculũ nesciant resilire: nec abinuicem separari viribus spiritualibus ita debilitatis in eis q̃ neuter valet sibimet vim facere tantam: vt euellat se de laqueo. Immo timet alterum in tantũ ꝓtristare q̃ etiã reputet se pfidũ si deserat eũ. Et sic captus ꝓsentit alterius volũtati: ꝛ propẽe ifirmitati in omne peccatũ. Sic samson fortissimus

qui multas hostium sepe acies strauerat: & a'q quotiens de vinculis eriperat: confidēs d: viribus suis liquefactus est amore dalide & defecit anima eius: & ad mortem vsqz lacrata est dum ei nullam daret requié quo usqz plene ei cor suum exposuit. Et hostib9 aditum sic aperuit: captiuandi se & ligandi: & cecandi & in carcere manere faciendi: & ludum de se hostibus exhibendi. Hec autem omnia sunt facta in figura nostri: & scripta ad correctionem nostram. ¶ Secundū est vitare societatem & contubernium luxuriosorum ne exemplo eorum ad'simile pertrahatur. Prouer. Qui se iungit fornicarijs est neqz. Item amicus stultorum efficietur similis. Proni sunt enim sensus hominis & cogitatio in malum. Et ideo facilius aliorum exemplo trahitur ad illud qō appetit eius consensus carnalis. Cum non erubescit vicios9 videri habens secum socios miserie sue: quorum non solum exemplis sed etiam persuasionibus & irrisionibus trahitur ad peccatum: & laudatur peccato: in desiderijs anime sue. Et hec est iaz precipua causa: quare ita multiplicata sint mala in ecclesia & in religione studia spiritualia defecerunt: & ad exteriora studia & negocia plurimi defluxerunt. s. mala conformitas. Cum quilibet vult alios imitari: siue quia aliud nescit qqz quod videt in alijs: siue quia non audet aliter viuere qqz illi cuz quibus conuersatur ex malo pudore timēs alijs videri dissimilis: siue etiam quia tepor & carnalis libertas gaudet se habere occasionem & quandam excusationez apud homines agendi quodlibet etiam si non liceret. ps. Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt: non est qui fa. b. non est vsqz ad. v. s. ad eum qui multitudine postposita studet vni deo placere & seruire. Una petens a domino & hanc requirens: vt inhabitet: in domo domini mente & conformitate quod solum est necessarium. ¶ Tertiuz est corpus non delicate nutrire. Terra enim corporis nostri: que ex prima maledictione spinas & tribulos vltro satis germinat: si super h fuerit impinguata delitijs tanta erit spinarum densitas qz semen verbi virtutis in nobis penitus suffocabit. Eccle. Qui delicate nutrit seruum suum in iuuentute sua postea sentiet eum contumacem. Eze. Sufficit diei malitia sua. s. cōcupiscentie naturalis: que si ceperit accipere adiumēta ab hijs qui perpetuum suscepere bellum aduersus eius oblectamenta: fiunt duo contraria vni: & ita periclitatur continentia: qz duo resistunt vni: vz continentie. s. innata: concupiscentia carnis: & prouocatrix voluptas deliciarum. Unde apostolus ait Thimoteo. Uidua que viuit in delitijs viuens mortua est: q: & si viuit exterius: interius mortua est per peccatum. Eze. Hec fuit iniquitas sodome sororis tue saturitas panis & ocium & c. Econuerso. Aplis ait. Castigo corpus meum & in seruitutez redigo ne forte cum alijs predicauerim ipse reprobus efficiar. Hostem suum armat qui carnem suam fouet delitijs vltra necessitatem debite sustentationis. Ad' autem hosti prestas tibi nocet. ¶ Quartum est ocium fugere: quod est precipuus anime inimicus. Prouer. Multam enim malitiam docuit ociositas. In desiderijs enim est omnis ociosus. Occupatus enim ab vno demone impugnatur: ociosus aūt in numeris demonibus vastatur: quia quot cogitationes & desideria mala in corde versat tot inimici corum iaculis pbet. Grego. Omniū enim tentationum & cogitationum malarum sentina est inersocium. Sicut p rimā sentine aqua latenter intrat & crescit donec nauis impleatur & submergatur ita ex ocio cogitationes & concupiscentie multiplicantur donec nauis cordis eis succumbens in peccato periclitetur. Unde in monasterijs & locis religionum nostrarum pauci stabiles religiosi sunt respectu antiquorum in egypto in quibus quandoqz tria milia vel

quinq; milia morabant sub vno guberna tore quiete viuentes magis q̄z nunc apud nos possint decē vel pauciores obediēter ⁊ concorditer gubernari: q: de labore manuū sustentati lata prædia ⁊ reditos āplos non requirebant. Et tantū operando colligentes victū: quantū ꝓsumentes: nec superflua desiderantes: nec euagantes mendicādo vel adulando pro aliena donatione: sed de propijs laboribus se ⁊ multos paupes ⁊ debiles sustentabant. Et laborī manuum intenti rumoribus ⁊ rixis: ⁊ varijs desiderijs nō permittebantur intendere: nec quilibet in personā suam reposuit acquisita et elaborata: sed sic semetipsos pro xpō abnegauerant: vt alterius subiacerent: ita ⁊ oīa que habebāt. Et q: hec nō strepitu clamoris: nec sīm propriæ voluntatis arbitriū agebant: sed in summo silentio ⁊ quiete ad nutū abbatis: ⁊ gubernatiōis sui ideo a spū deuotionis nō solū non impediabant p opis instantiam: sed ⁊ plurimū promouebātur. Cum tamen per acto quotidiano statuto labore operis reliquū tempus in lectione: vl' oratione solerent expendere: ⁊ ideo stabiles ⁊ perfecti in omni virtute erant: q: oē tempus bonis operibus ⁊ studijs virtutuz impendebāt. Nihil ociose: ⁊ curiose transeuntes: nec pro voluntate sua viuentes: ſz superiorīs sīm regulas a sanctis patribus i sanctu sancti spūs institutas ad vitia extirpanda ⁊ virtutes inserendas. Oia igit si tollas periere cupidinis artes. Nec solū vitandū est ocium: sed ⁊ verba ociosa. Gre. Ociosum est aūt qō nullā habet vtilitatez vel vtilitatis intentionē: ⁊ pro vitādo ocio ociosa sectari ridiculū est. Quid aūt agendū sit require supra i capitulo de remedijs accidie. Itē vt omni hora ꝓsideret qualiter instans tempus possit expendere vtili⁹ vel illud opus qō tunc incūbit ei optimo mō p ficere siue orando siue laborando: vel corporis refectioni intendendo, vel aliquid sa ciēdo. ¶ Quintū est. Exteriorīs sensus ab illicitis custodire qui sūt quasi feneſtre animē per quas mors peccati intrat quasi fur vel corruptor castitatis nostre dum nō custoditur. Dauid non respexit vxorem vrie q: eam prius concupierat: sed ideo eā ꝓcupiuit: q: eā incaute respexit. Sic eua vidit lignum q: esset pulchrum visu aspectuq; delectabile: ⁊ concupiuit: Non expedit intueri qō nō licet concupiſci. Sic aures ⁊ manus: ⁊ alij sensus: ⁊ membra sunt cohercēda ne hauriamus per ea mortiferū corruptionis aerem. ¶ Diuina quando curiositatis gratia egressa est videre mulieres regiōis illius corrupta est terrenorū. Oculus meus deprædatus est animā meā inclūctis filiab⁹ vrbis nostre ꝓqueritur quidem. Econtra. Job ait. Pepigi fedus cū oculis meis: vt nō cogitarez quid de virgine. Sic boni religiosi recludunt se in cellis: ⁊ monasterijs quasi i spelūchis: vel sepulchris ne vel ipsi concupiſcant vel concupiſcant. Quāto.n. rarius vides vel audis que mūdi sunt tanto affectus tuus ad ea ꝓcupiscēda frigidior erit ⁊ minus ea cogitābit. Et econuerso. Quanto frequētius cū secularibus ꝓuersaris eo magis puluer secularī respergeris quo insensibiliter paulatim interius tenebrescis: ⁊ affectus fit crudus ⁊ mores insanes. In molēdino non puluerelentū fieri vix possibile est. ¶ Sextum est interius reprimere cogitationes prauas ⁊ affectiōes carnales: quia isti sunt homines domestici inimici quorum fraude vrbs mentis hostibus traditur si non bene cauetur. Sapientie idest. Peruerse cogitatōes separāt aīaz a deo. Bat. ¶ De corde exeunt cogitationes male adulteria. ⁊c. hec enim sunt que coinquinant hominē. Nulla minutio sufficit exterior ad custodiam vrbis vbi domestici perfidi fuerint. Ita nulla custodia forinsecā castitatem ꝓseruat sine custodia cogitationum ⁊ affectionū. Prouer.

¶ Omni custodia serua cor tuum quoniã ex ipo vita procedit. Castis ⁊ honestis matronis non solum prava opera: sed ⁊ suspecta susurria fugienda sunt per que tentari vel infamari poterit earum castitas ⁊ honestas: ⁊ prouocari maritus in furore: ⁊ zelotipie spiritu inflammari. Sic ⁊ anima religiosi que est christo desponsata per fidez ⁊ votum castitatis susurria prauarum cogitationum non recipiat: vel retineat in corde quia cor dominus semper intuetur ⁊ arguit vsquequo morabuntur in te cogitationes noxie. ¶ Septimum est frequens studium orationis ⁊ deuotionis. Sap. Ut scini quia non possuz aliter esse continens nisi deus dederit: adij dominum ⁊ oraui ⁊ dixi ex totis precordijs ⁊c. ps. ¶ Nisi dominus custodierit ciuitatem. ⁊c. Et ideo semper est orandum: quia sine ipsius auxilio nihil possumus facere: vt ratiõe gratie sue extinguat in nobis ignẽ concupiscentie. Ipa etiam orationis virtus: quia eleuat mentẽ sup: a ad deum purificat eius affectiones: ⁊ desideria castigat: ⁊ mentez illuminat: ⁊ dei amorez infundit: ex quo generatur quidaz horor peccati: ⁊ detestatio carnalis voluptatis: ⁊ voluntas roborat̃ contra tentationes: ⁊ ipse tentationes debilitantur: vt facilius deuincãtur. Unde cum Moyses in monte orans manus elleuaret ad deum vincebat israel: cuz vero remittebat eas ⁊ deponebat vincebat amalech. Moyses ẽ religiosus de aquis seculi extractus. Amalech est tentatio carnis: manus moysi sunt affectus: ⁊ memoria: quando istas manus leuamus ad deum hostis tentationis succumbit: quãdo vero ad terrena eas dimittimus: hostis roborat̃.

¶ Explicit libellus ꝺ reformatiõe mẽtis.

¶ Incipit tertius. s. de ꝓcessu religiõis qui distinguitur in septem processus.

¶ De primo processu: videtur: qui cõsistit in feruore nouiciatus.

Capitulum primum.

Rocessus religionis: in septẽ processibus distinguitur: licet non ab omnibus attingatur.

p ¶ Primus est in feruore nouiciatus: quando conuersus in quodã impetu bone voluntatis: qua ẽ ad omnia paratus in quibus se credit deo placere: siue ex magno peccatorum dolore ⁊ contritione: siue ex desiderio satisfaciẽdi deo: siue recuperandi amissi temporis ⁊ neglecti premij per peccatuz. Sicut viator qui diu dormiens in mane cum festinatione postea: ⁊ impetu laborat tempus neglectum currendo recompensare: ⁊ socios qui eum precesserant in sequendo inuenire.

¶ Secundus processus consistit in labore corpali.

Capitulũ secundum.

Ecundus est in laboris corporalis exercitatione: quia sicut

e pauper nondum inuenire valens preciosa munera que in opus sanctuarij deo offerat: sa cit tamen qꝺ potest pilos caprarum ⁊ pelles arietum offerendo: ⁊ exhibens corpus suum hostiam viuentem sanctam deo placentem rationabilem: licet quandoqz minus rationabile sit eius obsequium ꝓpter indiscretam corporis castigationem qua corpus destruitur: ⁊ vires deficiunt: ⁊ sensus amittitur: ⁊ spiritus extinguitur: ⁊ totꝰ defectus spiritualis dissipat. Leui. In omni oblatione tua offeres sal. scilicet discretionis: vt nec ad dexteram per nimium laborem: nec ad sinistram per nimium torporem a quia regia declines. Anima eniz est immortalis: ⁊ non potest deficere: ⁊ ideo

corpus corruptibile: & vas fictile non potest equaliter contendere cum ea currendo: & tantum ferre laboris quantuz illa potest capere feruide voluntatis. Ebrius quandoqz agitat celeriter equum cui insidet nō considerans qz cum ipse estuet vino illud ei9 rude animal non sit saciatum feno. Et ita dū supra posse laborare cogitur sub sessione cadens tardius eum ad locum quo tendit peruenire facit q̄z si morosius cursitaret. Rationale sit obsequium vestrum. Gal. i. Cum discretione ne quid nimis sit: sed cuz temperátia corpora vestra castigetis vt ne defectu cogantur dissolui: sed vitijs mori. Oportet carnem restringere non extingue reprimere non opprimere: vt seruiant non lasciuiet: anculletur: non dominetur. Terra fertilis si diu inculta fuerit siluescit: si nimis cogitur fructificare fit macra: si medium teneat fertilis perseuerat. Sic est de agro corporis agenduz: vnde nec de nimio ocio lasciuiat: nec de inedia vel labore deficiat. ¶ Corporalis exercitatio in duobus consistit in subtractione delectabilium secundū carnem: & assuefactione asperitatum: & laborum. Ab hac lege infirmi sunt excepti: quia eos nec suauia delectant propter amaritudinem dolorum. Et ipa infirmitas acerbior est: q̄z labores sanatorum: & validorz. Valet autem corporalis afflictio ad peccatorum purgationem ad vitioruz repressionem ad augmentum virtutis ad spiritualis consolationis expressionem sicut in torculari vinum exprimitur ad proximi edificationem ad meritum glorie.

¶ De tertio processu qui cōsistit in spiritualis consolationis infusione.

Capitulum tertium.

1 Ertius processus est in spiritualis consolationis infusione: q: deus est sēp benign9 & largus remunerat hominem: qui fideliter offert ei totum qō habet & potest idest voluntatis seruorem: & corporis seruitutem.

¶ Vera autem spiritualis consolatio est i duobus. In naturalium anime potentiarū decoratione. Et carnis ad spiritū quieta cō cordatione. Tunc enim homo vere spiritualis est cum spiritus totus est ad deum erectus: & ei ordinatus: & deo plenus: & corp9 spiritui in his que dei sunt non resistit: sed pro modo suo prompte spiritui obtemperat: nec concupiscendo mala: nec horrendo dura vel fastidiendo bona. ¶ Potentie anime: in quibus imaginem summe trinitatis prefert sunt tres. s. ratio: voluntas. memoria: que tamé in seipsis inanes sunt: & vacue bonis: & indigent ornari: & repleri ab eo qui fecit eas hoc est adeo. Ratio illuminatur ad cognitionem dei summe veri. Volúntas accenditur ad amorē boni. Memoria tranquillatur ad fruendum vero bono. Nulla istarum valet esse vel perfici sine alijs. Si ratio non videret: voluntas nō amaret: quia nec sciret quid esset amáduz. Si vero non amaret non delectaretur i bono. Item si nō memoraretur boni quomodo posset illud cognoscere vl' amare. Sūmum autem bonum deus est. Et ideo etiaz summe verum: quia ab ipso fluunt omnia vt sint: etiam vt bona sint. Sicut deus machinam mundi huius ex nihilo creauit postea distinxit & ornauit: ita & hominem primo formar. scilicet corpus in vtero: deinde animam infundit: deinde per interualla etatum intellectus secundum actionem crescit & voluntas mouetur: & memoria viget: quasi requirens ornatum sibi competentem. ¶ Rationis ornatus est lucida intelligentia de deo: & de his que de deo sunt & ad deū ꝺducit: vt intellectus sacre scripture: rōnes fidei: & operum dei: & intelligere quid sit beneplacitum deo: & inter vitia

& virtutes discernere & naturas ipsorum agnoscere & remedia viciorum & vias virtutum & sui vtilitatē & in operibus dei admirari potentiam: sapientiam & bonitatem ipsius. Et breuiter diuitie & ornatus rationis sunt sapientia & scientia que est de deo: voluntatis ornatus sunt sancte affectiones & deuote ad deum: feruor fidei: fiducia spei dulcedo caritatis & bone voluntatis alacritas: spes de remissione peccatorum: deuotio circa christi humanitatē & passionem: necnon circa eius diuinitatem & desiderium regni celestis: & cōfidentia de exauditione orationis & affectus diuine familiaritatis & similia que afficiunt hominē ad amorē virtutum & ad odium viciorum: & dilectionem proximorum: & ad studia bonorū operum. Memorie ornatus est sacrarum copia cogitationum & affluentia vtiliū meditationū & stabilis memoria dei: & exclusio vagationis mentis: & tranquilla adhesio dei: & corporaliū imaginationū expulsio: & perfecta obliuio omniū mundanorum: & vnus spiritus esse cū deo. Quia vero corpus datum est homini ad seruiendum spiritui: debet ei obedire sicut domino in omnibus bonis: & non in calcitrare vel murmurare sicut contumax seruus vel piger. Et spiritus sicut prudens dominus debet ei prouidere: sicut seruo in tribus. s. vt operetur vtiliter ne torpeat vt castigetur discrete si in aliquo offendit vl' sustentet temperate ne lasciuiet vel deficiat sub onere. Quanto plus quisq; secundum has regulas ordinatus est: tanto spiritualior est. Ista habere est spiritualibus consolationibus foueri. Nam alie consolationes sicut non sunt necessarie saluti: sicut etiam suspecte sunt: & sepe false ficte & deceptorie: vt visiones: reuelationes prophetie sensuales consolationes: oblectationes: miraculorū operationes: maxime modernis temporibus: licet quandoq; reperiant vere sed in paucis. Datur autē spiritualis cōsolatio nobis religiosis quandoq; vt videant q̄ large deus remunerat sibi seruientes: & q̄ bonum est seruire tam dulci deo. Item ad confortationem fidei ad robur spei ad caritatis ascensionem: ad desiderij inflammationem: ad eruditionem: vt videant quō pergendum sit: sicut in tenebris lumen ostenditur: vt videatur quomodo sit eundū: & quid cauendum. Item ad munimē dum contra tentationes.

¶ Quartus processus est intentionis pugna & tribulationis. ℔ diuiditur in capitulū decimūtertiū. Caplm primuz.

Quartus processus est tentationis pugne & tribulationis: quibus probatur homo: purgatur & exercitatur: eruditur & humiliatur. Thi. sco de. ca. ij. Qui certat in agone nō coronabit nisi qui legitie &c. Quicquid diu durare debet: solet probari & temptari si durabile sit: & omne nobile & carum probatur si valet sicut debet. Ita virtus hominis boni que nobilissima est: & que in perpetuum durare debet in tentatione probatur si constans sit. Et deus probat amicos suos aduersitate si fideliter in ipso perseuerent. Eccle. Vasa figuli probat fornax: & homines iustos tentatio tribulatiōis. Lo. xij. Quia acceptus eras deo: necesse erat vt tētatio probaret te. Purgat homo etiā a peccatis per tribulationem tentationis vt dignus fiat glorie celestis celeri introitu ne post mortem indigeat grauius & diutius purgari. Apoc. iij. Ego quos amo arguo & castigo. Purgat ēt vt maioris glie & gratie capax fiat. Sicut vitrum obscurū tergitur vt luminis amplus sit capax. Exercitatur etiam vt agilior & promptior fiat ad opera iustitie & virtutum exercitia: quia in statu consolationis sola quies mentis & studium deuotionis videbantur ei sufficere ad

suam perfectionem. Que ideo ei subtrahi tur vt discat in alijs virtutum studijs exer ceri. Sicut enim mercator non in foro vno vel apotheca omnia simul inuenit que desi derat: sed in diuersis diuersa: ita religiosus non tantum inquiete deuotionis ⁊ dulcedi ne consolationis spiritualis sed etiam in la bore certaminis ⁊ in exercitio bone actio nis debet querere studium perfectionis ⁊ merendi occasionem. Phili.iij. Scio ha bundare ⁊ penuriam pati vbiq; ⁊ in omni bus iustus sum. Cor.ij.c.vi. Per arma iu stitie a dextris ⁊ a sinistris. Eruditur etiam homo a tentationibus quando discit que sit vtilitas tentatiõis ⁊ profectus ex eis pro ueniens: quia ex hõ leuior fit ei tentatio cum intelligit quare deus sic permiserit ⁊ quis inde sibi fructus accrescit. Cor. pme.x. Fi deles autem deus qui non patietur vos té tari supra id quod potestis: sed faciet cum tentatione prouentum vt sustinere possitis.

Erudimur etiam q̃ non tantum initaf pro prijs experientijs consolationum in fiducia ad deum: vel fidei certitudinem: sicut qui dam rudes in via dei qui statim cum sub trahi sibi sentiunt consolationis experienti am animo concidunt credentes deum esse a se auersum per gratiam: vel in fide tituba re incipiunt: an vera sint que de deo sensé runt. Vult autez dominus erudire nos per subtractionem consolationis inniti verita ti scripture ⁊ fidei: potius q̃z nostre quali cunq; experientie: quia fides non haberet meritum si in sola experientia consisteret: ⁊ spes que iam teneretur experiẽtia: spes nõ esset. per patientiam autem ⁊ consolationẽ scripturarum potius q̃z per experientiam spem habeamus credentes deum nunq̃z a nobis auerti per gratiam: quãdiu volũtas nostra a deo non est auersa per consensum peccati vel p torporẽ negligentie. ps. cxviij. Mandasti iustitiam testimonia tua ⁊ veri tatem tuam nimis. Hec sunt vera testimo nia gratia dei: iustitia in voluntate ⁊ opera tione ⁊ veritas dei ꝑm promissiones sacre scripture: que promittit nobis vitã eternaz si mandata eius obseruamus. Job. Etiam si occiderit me in ipso sperabo. Noli ergo diffidere cũ consolatio interne dulcedinis tibi subtrahitur: quasi dereliquerit te vel bona tua non accepta sint ei: sed recurre ad illa vera testimonia ⁊ consolare in ipsis s. vt confidas de veritate dei: quãdiu tu nõ discedis a deo per consensum preuaricatio nis mandatorum eius: quia ipse non dere linquet te per propitiationem suam. Non enim nos elegimus eũz sed ipse elegit nos ⁊ prior dilexit nos nõdum existentes vel etiam ei resistentes per peccatum: vnde di lexit ⁊ elegit nos non propter nos sed pro pter semetipsum. i. sola bona voluntate sua: propter hoc etiã seruabit nos. Humiliat ãt nos deus per tentationes ⁊ tribulationes: vt agnoscamus quid sumus ex nobis ne ex tollamur ex eo quod a deo quidem accepi musvel accepisse putamus. Eccle. Jn igne probatur argentum ⁊ aurũ: homines vero receptibiles in camino humiliatiõis. Quicquid scorie vel falsitatis intus latuit: ignis tẽtationis prodit. De ipsis bonis hu miliemur videntes q̃ non sint nostra: sed dei qui q̃ ⁊ quantũ voluit nobis dedit ex gratia nõ ex meritis. Si consolatio spũalis nõ subtraheret homini: aliquando nimis extolleretur ⁊ gratiam perderet ⁊ peri ret. Subtrahitur ergo ei ne amittat ⁊ per dat. Sic pater paruulo filio nummos ne gat ne de ipsis perdat ⁊ ludat donec profi ciat in prudentia ⁊ sciat prouide conserua re. Vidimus quosdam pueros grossos ni mis sibi inde placere ⁊ gloriam humanam quererer: ⁊ tandem euanuerunt: ⁊ cosã deo ⁊ hominibus viluerunt. Eccle. Qui de licate nutrit seruum suum ab adolescentia sua: postea illum sentiet contumacẽ. Beni gnus deus cuius delitie sunt esse cum filijs

hominū libenter impartitur has delitias suas seruis suis fidelibus ab adolescentia sua ideſt in nouitate conuersionis. Sed heu postea quosdam eorum sentit contumaces qñ ex consolatione spirituali elati ceteros despiciunt: ⁊ in torporem versi dum famá laudis desiderant iactantie vitio depꝛauati: ⁊ ipocrite fiunt. Et dum meliores videri laborant q̄z sunt: deo se opponunt gloriá dei sibi temere vsurpantes. Bonus autē deus sciens quātū vtilis est homini tentatio ⁊ tribulatio pꝛius ei ostendit consolatiões dulcedinis: quibus postmodū in tentatione confortetur: ne deficiat ⁊ alliciatur: vt semper ad eas redire desideret nec desistat eas requirere donec denuo recupet quod amisit. Sic laboꝛanti in via pꝛius copiosa paratura refectione illius laboꝛe deficiat. Sic columbe longius emittende pꝛius nutriuntur tritico cum melle vt que longe emisse fuerint semper illuc redire contendant: vbi delicate se eē pastas reminiscuntur. Sic Petrus pꝛius in montem excelsum seoꝛsum ducitur vbi gloriam transfigurationis dñi videat: vt postea a sathan expetitus vt cribꝛaret eum in tentatione recoleret pꝛioris dulcedinis quā expertus erat: ⁊ rediret ad dominum qué tam amabilem senserat ne diffidens ⁊ deficiés desperaret. Sic filijs israel pꝛius mána datur in deserto ne postea longo itinere ⁊ certamine fatigentur.

¶ De speciebus tentationū. ca. ij.

m Multe sunt tentationum species. ¶ Pꝛima est subtractio ⁊ inopia deuotionis. Alie fine ista: nullam vel minoꝛé virtutez habent: cum ipsa deuotio sit quasi domus refugij ab omni tribulatione. ꝑs. Dominus mihi adiutoꝛ ⁊ ego de ini. me. Item si consistant aduersum me castra ⁊c. Subtracto ergo tam singulari refugio homo quodammodo inermis expositus est hostibus tentationum ⁊ ideo pauidus efficitur ⁊ pusilanimis: nisi fidei ⁊ spei firmitate se munitat: ⁊ patientia ⁊ humilitate se defendat: que tunc maxime habent locū exercēdi se. ⁊ magnam gloriam pꝛomerendi. Fides ibi pꝛobatur si iam credit vera esse que iam desiit per gustum dulcedinis expediri. Buleum nimis sunt omnia que de deo gustamus sed gustus eorum ideo subtrahitur bonis vt fides magis imitatur auctoꝛitati scripture q̄z experientie. ⁊ magis ex ꝯmeritoꝛia sit. Spes pꝛobatur si confidat deum eē sibi pꝛopitū etiam dum flagellat: ⁊ ita studeat studiose seruire ⁊ placere in omnibus ac si sentiat ⁊ videat eum sibi esse placatum. Unde abꝛaam laudatur: quia contra spem credidit diuine pꝛomissioni ⁊ non hesitauit diffidentia: certissime sciās q̄ quecūq; pꝛomisit deus potēs est ei facere. ¶ Patiētia pꝛobet si nó murmuret cōtra deū: quasi ex sua duritia hominem tribulet ⁊ desoletur: ⁊ si longanimiter sustineat beneplacitum dei ⁊ non deficiat in aduersis. Humilitas pꝛobatur si cogitet se digne puniri: quasi qui indignus est spirituali consolatione: ⁊ si iustificet deum q̄ iuste iudicauit puniendo reum ⁊ ingratum pꝛiuando eum beneficio consolationis interne. Tantum nobis debet deus placere: ⁊ tantum debemus deū diligere quando nos punit sicut quando consolamur: quia tam pia intentione nos punit vt purget: sic dum blanditur vt consoletur. Hebꝛe. Quis enim filius qué nó coꝛripit pater. Apoc. Quos amo arguo ⁊ castigo.

¶ De secunda tentationum specie. Capitulū. iij.

q Uidam enim tentantur ex difficultate bene operandi ⁊ habent aliquam bonam volunta-

em sed non fortem. Ex difficultate obstaculi inueniunt quasi qui saxum magnum voluit: ⁊ inde affliguntur tam ex remorsu consc̃ientie que accusat eos. q̃z ex dolore tardi profectus: ⁊ desiderio vite sanctiõis. Quidam enim vellent habere bona opera ⁊ non vellent ad ea exequenda seipsos vincere. iuxta illud apli. Velle mihi adiacet: perficere autẽ nõ inuenio. Aliqua vero possent sed ista videntur eis arida ⁊ praua q̃ difficilit ea placere deo vel alicuius meriti fore: ⁊ sic vtrobiq̃ negligentes sunt: ita incidunt in quandã tristitiam ⁊ diffidentiam: sicut dicit Ber. de talibus. Sunt qui in spiritualibus studij s fatigati ⁊ versi in torporem ambulant tristes vias domini: lõgos dies: longas querũt ⁊ noctes: frequenter murmurant: corde arrido ad quelibet iniũcta accedunt ⁊c̃. Quidam enĩ horror terret eos cũ cogitant de profectu spirituali quasi dicant apud se: bona est victoria: sed dura ẽ pugna: dulce est premiũ: sed labor merendi grauis. Sic exploratores missi in terrã promissionis reuersi cõmendabãt vbertatem terre ostensis fructibus. Sed terruerunt populum pro difficultate inpugnatiõis hoĩum ⁊ proceritate inhabitantiũ. Ita religiosi quidam explorãtes terrã per scripturas gaudia magna: predicant in celo fore: ꝛ pugnas tentationũ ⁊ labores spiritualium exercitiorum ita exhorrent: q̃ potius volũt in deserto mori q̃z introduci in terram promissionis: ꝟ cum magis volunt sine opere in quodam medio statu remanere inter seculare ⁊ spirituale: quasi inter egyptum ⁊ terram promissionis in deserto accidiose cõuersationẽ q̃z per labores ⁊ tribulationes peruenire ad gloriam perfectionis. Gigantes territi etiam minantur ⁊ timẽt: quasi mõstra euandri: cum magnorum sanctorũ vitas considerant: ⁊ de propria paruitate diffidentes illorum perfectionẽz attingere: nõ ex humilitate sed ex pauiditate desperant: causantes ⁊ murmurantes contra deũ: q̃ tam dura seruicia ab hominibus requirat: sicut illi qui educti erant de egypto ad tales miserias tollerandas. vnde etiaz tã pauci veniunt ad perfectionem. Et de omnib⁹ supra ad pugnam enumeratis tantum duo terram promissionis intrauerunt. Quia illi soli perfecti sunt religiosi: qui etiam in pugna tentationis ⁊ in exercitio virtutis infatiganter constantes fuerint in pugna resistẽdo malis in exercitio: insistendo bonis in fine.

¶ De tertia tentationum specie. ca. iiij.

Et ꝟ sequitur alia tentatio. s. fastidij qua fastidit homini omne bonum: tedet eum orare: legere meditari: tedet eum audire bona vel loqui: vel operari: vel interesse diuinis: etiam que sine graui labore posset facere. Et exinde quia ad magna virtutum premia peruenire diffidit ẽt in minorib⁹ exerceri fastidit. Et quia hec tentatio ex priori oriatur: ostendit quia statim post murmur populi pro labore sequitur murmur pro fastidio mãne: quod significat spiritualis refectionis alimentũ sicut sunt verba sacre scripture: ⁊ bona opera que pascuntur homĩem ⁊ animam: ⁊ reficiunt conscientiaz: de ꝟ propheta dicit. Omnem escam ab hominata est anima eorum: ⁊ ap. vl. ad por. mor. Ad duo autem trahit ista tentatio: aut ad exteriores consolaciunculas ⁊ seculares leuitates: vt qui non habent in spiritualib⁹ consolationem: saltem in carnalibus querant: ⁊ in secularibus quo magis consulant fastidio quo vexantur. Sic ⁊ illi qui manna nauseant: carnes concupiscunt: ⁊ pepones ⁊ porros ⁊c̃. i. terrena ⁊ carnalia gaudia ⁊ sollicitudines exterorũ negociorũ que sua agredie q̃si pro fastidiẽtẽ gustũ i mutãdo delectãt: ꝛ postea cõsciaz amaricatã ad fletũ

compellunt: aut ad nimiam tristiciam trahunt. ¶ Hec tentatio fastidij dum non hz in spiritualibus delectationem: ⁊ in carnalibus consolari tenuit sic nūq̄z inuenies rē fugium malo meroꝛe consumit. Solū ergo restat vt instanter clamēt ad dominum dum tribulant: vt de necessitatibus suis liberentur: ⁊ sacrificent sacrificium laudis ⁊ annūcient opera eius in exultatione. i. recolant beneficia dei vt ex illis ad laudē eius in exultatione spūs ꝓuocentur.

¶ De quarta tentationum specie. Capitulū. v.

q Quod si statim nō succesſerit sequitur alia tentatio grauis i patientie contra deū quare tā durus: ⁊ in misericoꝛs sit tribulato: quare tam parcus i dando gratiā egeno: ⁊ tā anxie petenti ⁊ tam ipoꝛtune pulsanti. Et hoc tentatio q̄nq̄z tam valida est ꝙ quasi insanit homo ⁊ palpitat ex vehementi meroꝛe: q: ibi nō inuenit solatium qđ deberet: ei esse vnicū refugiū si in oratione ⁊ in tanta suppositione. Cū dominus dicat ⁊. Qui querit inueniet. Job. xxx. Clamo ad te: ⁊ non exaudis me sto: ⁊ non respicis me mutatus es mihi in crudele: ⁊ in duritia manꝰ tue aduersarijs mihi. ysa. Multitudo misericoꝛdiaꝝ tuarū ⁊ miserationum super me ꝓtinuerunt se. ⁊c. Habac. Usq̄quo obliuiscēris me ⁊c. Item exurge quare obdoꝛmis dñe. ⁊c. Jté illud murmur filioꝝ israel. Est ne deus in nobis an nō. Hec omnia illius tentationis anxietate exꝓimunt: que non valet melius superari nisi patienter tollerando: ⁊ humiliter expectando: donec nobis benignitatis sue vultum dignet ostendere ⁊ manum largitatis aperire: vt celū: qđ super nos quasi eneuꝝ sentitur stillas gratie nobis influat: in terra coꝛdis nostri quasi ferrea emolluta pluuijs benignitatis domini det fructum suū id est affectus pios: ⁊ desideriū deuotionis.

¶ De quinta tentationum specie. Capitulū. vi.

i Illa aūt tentatio magis periculosa est: que minus molesta sentitur quando hec longo tempoꝛe: ⁊ vsu subtractionis gratie: deuotionis post multa anxia ⁊ sideria ⁊ laboꝛis ꝓ recuperanda gr̄a hoꝛmo quasi lassus remittit animū suū ab intentione querendi: ⁊ sub coloꝛe patiētie ōsum oculos attollere ad opes quas se habere posse nō videt: ⁊ cū indignanti humilitati cogitat se forte indignū tali gratia: ⁊ ꝙ forsan de ipso aliud oꝛdinauit deus: vt ad exteꝛioꝛa conuersus multis ꝓsit. Et ideo abiectioꝛibus sic repulsus vult etiā sub discretionis velamine deinceps parcere sibi ne coꝛpus rursus debilitetur vel caput irreparabiliter destruatur. Et incipit remissus esse in studio oratiōis: ⁊ ad ꝓfabulationes ꝓmptioꝛ ad euagandum ꝓmptioꝛ: siue paratioꝛ ad coꝛporis comoda studiosioꝛ: ad inanes iocos ꝓmptioꝛ: ad exteꝛioꝛes occupationes sub specie redimendi tempus viliter voluntarius ⁊ intentus. Et ita paulatim subtrahitur apud feruoꝛe: ⁊ desiderius ꝓficiendi refrigescit: ⁊ studium languescit: ⁊ subintrant affectiones religiosaꝝ feminarum: vsq̄z ad visitationes illarum: et omnibus alijs extinctis solum remanet ei ad solatium debile: quia ad hec scit loqui de spiritualibus per qđ vel seipsum ꝓferri multis in expertis talium experientiarum spiritualium vel acquirit sibi nomen apud religiosas feminas: que existimant eum loqui ex coꝛdis habundantia: ⁊ esse bonum instructionem vite spiritualis: ⁊ deuotiōis interne. ¶ In huius tentationis tempestate plurimi fluctuāt: ⁊ pauci enauigāt: quos nec amoꝛ afficit: nec desiderium trahit: nec timoꝛ stimulat: nec feruoꝛ ꝓficiendo vrget: remissi in omnibus: ⁊ si qua bona videntur facere ex vsu quodam: vel pu-

dore faciunt humano vl ex timore ne deterius eis contingat. Unde qui hoc desiderat superare: oportet vt vim sibimet faciat tam cordi q̄z corpori: sicut pigrum animal quod calcaribus traditur flagellis agitatur. Quidam nanq; trahuntur impetu furoris ad bonum. Sicut igitur illi indigét freno quo retrahant ne precipitentur: ita alij indigent flagello impelléte quo ad bonum quasi coacti incitentur. Misericors autem deus quo difficilius quis in tentationis pugna certauerit eo magis perfectionis gratiam retribuet in presenti ⁊ maioris glorie premium in futuro.

¶ De sexta tentationum specie. ca. vij.

Unt ⁊ alie plurime tentatio-
o num species quarum naturas ⁊ origines persequi longum esset. Si enim nullus medicorum omnes morborum corpalium varietates ⁊ dolores plene potest cognoscere: quáto minus spirituales morbos tentationum ⁊ passionū que subtiliores sunt valet aliquis plene discernere: nisi spiritusancto plenissime illustratus. Acerbissime tamen tentatiões videntur hesitatio in fide catholica: ⁊ desperatio de dei misericordia: ⁊ spiritus blasphemie contra deum ⁊ sanctos: ⁊ tentatio uncidédi sibi manus: ⁊ se perimendi: ⁊ quedam perplexitas querulose conscientie medicinale consilium non admittendi.

¶ De remedijs contra tentationum impetus. ca. viij.

Ontra tales ista maxime va-
c lent remedia. ¶ Primo vt consolentur: q̄ non timeant illas tentationes quia magis ad meritum proficient patienti q̄z ad deterimétum. ¶ Secundo q̄ patienter tolerent: sicut si satanas aliquem visibiliter, vel sensibiliter tribularet. ¶ Tertio q̄ non curent nec ratiocinando eis resistatur: q̄ ex hoc magis q̄si confirmate inflammarent: q̄z ad alia tractanda conuertat se homo quibus attractus obliuiscatur passionis sue sicut corporali passione laborans si habet quo occupatus obliuiscatur sui: leuiter interim torquetur. ¶ Quarto vt orationibus suis ⁊ aliorū bonorum hominū misericordie diuine remedium ploret.

¶ De tentatione generalissima. ca. ix.

Eneralissima autē tentatio qua
g omnes in hoc mari magno q̄sumur potest ad omnem conflictum viciorum referri in qua sepe periclitamur quasi submergendi: ⁊ iterum resumptis viribus subleuamur quasi deincepo ab eorum impugnatione securi: de qua dicitur. Qui descendūt mare in nauibus ⁊c. Mare est profundum viciorum Naues religiones quibus cū seculi vicijs: pcelle nauis tentationes viciorum vbi vident nauigantes opera domini ⁊ mirabilia eius in profundo: quando considerant quāta potentia ⁊ pietate custodit certātes a fluctibus peccatorum: ⁊ quanta sapientie ratione permittit eos tribulari ⁊ dat eis victoriam per varia consilia: ⁊ remedia viciorum. Eccle. Qui non est tētatus qualia scit: ⁊ qui non est tentatus pauca recognouit. Vir in multis expertus cogitabit multa: ⁊ qui multa didicit enarrabit intellectū. Ascédunt vsq; ad celos per fiducie securitatem ⁊ rursus descendūt vsq; ad abissos per timorem succumbendi in tentatióe. Vel ascédunt vsq; ad celos aspiciendo ad diuine pietatis auxilium: descendunt vsq; ad abissos intuendo proprie fragilitatis defectū.

¶ De subtractione consolationis interne. Capitulū. x.

Ria autem discimus in subtra-
t ctione consolationis interne. s. de minimis beneficijs gratias agere. ⁊ minimas quaslibet culpas ⁊ negligētias timere vl cauere. Et aduersa queq; discim⁹ patienter tollerare De opulenta mensa multe mice: imo quā doq; aliqua decidunt frustra. Sic homo

habundans diuersis consolationum donis plurima beneficia dei sine debita gratiarū actione preterierit plurimas gratias sponte oblatas negligit opere exercere. Plurima parua reputat que magna sunt: plurima nec agnoscit. Sed hijs omnibus subtractis sicut vir videns paupertatē suam recolit quātum prius habuit que potuit que iā non habet. Et sicut mendicus famelicus modicam bucellam gratam accipit ⁊ studiose colligit fragmenta qui prius delicata fercula paruipensit. Colligite fragmenta ne pereant. Beneficia dei nobilia ⁊ preciosa ex nobilitate dantis ex affectu liberalitatis ⁊ caritatis: qui etiam si paruissima daret grata esse deberent. Item etiam ex preciositate ⁊ nobilitate domini. Nam quid nobilius spiritu dei quez vobis dat. Quid vtilius ex quo transformamur in deum ⁊ deificiamur ⁊ beatificamur ⁊ heredes regni eius efficimur. Petrus maxima ⁊ preciosa nobis promissa donauit vt per h̄ efficiamur diuine consortes nature. Item ex vilitate eius cui dant. Quid enim deo cū luto. Lutum sumus viles: vicioſi: peccatores ingrati: inopes omnis boni: miseri ⁊ mortis rei: ⁊ deus memor nostri esse dignatur. Si rex dignatur pauperis tantam habere memoriam ⁊ si modica det ei: hoc ipsum pauperi videri magnū debet. ꝑs. Quid est homo q̄ memor es eius ⁊c. Minimas etiam culpas cauere docemur: quia timendum nobis: est ne forte ex culpa ⁊ magna ingratitudine nostra: gratia sit nobis subtracta: vt iam reciperemus eam cauendo negligas quam tamen amisimus in tanta libertate. Prouer. Qui spernit modica paulatim decidet. Augustinꝰ. Visitasti grādia caue ne obruaris arena. Prouer.

Qui deum timet nihil negligit. Ex minimis guttis multiplicatis inundationes aquarum fiunt que etiam magna aliquando menia subruunt. per modicam rimam aqua latenter in nauem influit donec submergatur. Minima etiam aduersa: patienter tollerare assuescamus: quia maiori non superat: qui minora tollerare non discit. Multi optant pro christo mori: qui pro christo nolunt leuia verba pati: sed quem terret sonitus folij volantis: quomodo sustineret ictum gladij terribiliter vibrantis. Discamus ergo omnia peccata proposse cauere: ⁊ pro his que fecimus omnia aduersa humiliter pati. Et ommibꝰ beneficijs dei debitam considerationem cum gratiarum actione exhibere semper. Et gratiade non in vacuum recipere ⁊ digni erimus vt gratia nobis subtracta etiam augmentata reddatur ⁊ ad magnum profectū peruenire mereamur.

¶ Ad modis fit retractatio a vero bono. Capitulū. xi.

Entatio quantum ad presentē materiam, potest dici quilibet motꝰ vel affectꝰ vel sensus a vero bono retrahens. Fit autē h̄ tribus modis: aut alliciendo per delectabilia: aut terrendo per cōtraria ⁊ aspera: aut decipiendo per falsa ⁊ verisimilia: ⁊ sic tres anime vires corrumbuntur. Concupiscibilitas per delectabilia carni ⁊ oculis ⁊ cordi. i. per voluptates: diuitias ⁊ honores mundanos. Irascibilitas per timores varios debilitatur in resistendo vicijs ⁊ in non insistendo virtutibus. Rationabilitas cecatur vt bonum malum iudicet: ⁊ malum bonum: ⁊ lucem veritatis ponat tenebras. ⁊ tenebras ponat esse lucem. ꝑs. Lomeum conturbatum est in me: sicut aqua luto turbata ⁊ imundata. dereliquit me virtus mea qua debui vero bono inhere re veraciter: ⁊ lumen oculorum meorum non est mecum: quo verum a falso discernere debui. ¶ Concupiscibilitas duplicīter tentatur: quia delectatio ei spiritualis subtrahitur ⁊ inde desolatur: ⁊ carnalis cōcupiscentia ei ingeritur ⁊ inde fedatur. Ira

cibilitas dupliciter tentatur dum infirmatur ad bonum ⁊ proclivis est ad malum. Irrationabilitas dupliciter tentatur: quia intellectus bona non agnoscit, quantū bonum sit: ⁊ sub specie veri a falsitate deluditur. Diabolus enim suggerit anime interi⁹ prava consilia. Mundus exterius ingerit materiam concupiscibilem. Caro delectatur mens recipit ⁊ consentit delectationi vel non repugnat

Utrum tentationes sint utiles. ca. xij.

Utrum autem sit utilius habere tentationes vel curare solus rei exitus probat: quia habere eas ⁊ viriliter resistere magne virtutis est. Superare vero ⁊ triumphare de ipsis gloriosum est. Carere autem commodius ⁊ securius est. Succumbere periculosum. Appetere eas ⁊ se se ingerere incautum ⁊ maxime infirmis ⁊ imperfectis. Exercitare tamen se ad pugnā spontaneam contra spiritualia vicia: videlicet: iram: invidiam: ⁊ vanam gloriam ⁊c. Aliquando utile est ei qui inter illos morari eligit: qui eum persequuntur ⁊ offendūt vt sic discant patientiam. Et ei qui sub discreto magistro viuit: qui in omnibus frangit eius voluntatem: vt sic assuescat esse humiliter obediens ⁊ prompte: ⁊ sic de ceteris vicijs spiritualibus expugnandis. De carnalibus autem vicijs hoc periculosum ⁊ stultum est: sed sunt fugiende eorum pugne ⁊ a memoria excludende ⁊ occasiones earum tollende. Unde dominus noluit se permittere de luxuria tentari vt doceret nos non debere ingerere huic tentationi etiam in spe triumphi ⁊ premij. Cum enim hec tentatio magnam habeat delectationē admixtam ⁊ in hoc vicio concepti simus ⁊ non solum mens sed etiam corpus delectetur periculosior ē aditus. Sicut hostis: qui in vrbe aliquos fautores habet si intra portā irrumpit potentius eā caput. Ad cor. Omne peccatum quod facit homo extra corpus ē ⁊c. Tentationibus autem in quibus delectatio consistit maxime teneri ⁊ infirmi superantur in quibus amor mundi nondum extinctus est: ⁊ ideo re⁹ accenduntur ex concupiscentijs mundi sicut candela adhuc fumigans cito capit flammam. Tentatio vero impetuosa ⁊ quasi violenta fortiores impetit: vt qui mollibus non fluctuantur duris ⁊ robustis tentationibus quasi ventis validis euolantur. Tentationes autem fraudolente que se sub specie boni se palliant: licet quosq; rudes ⁊ stultos decipiant: qui nundum altitudinem sathane id est astutias eius comprehendunt: tamen singulis perfectis ⁊ bene proficientibus insidiantur. ps. In via hac qua ambulabam absconderunt laqueū mihi. Cor. Sathanas transfigurat se in angelum lucis ⁊c. Si enim eis in sua figura appareret que valde turpis est: horrerent eum ⁊ fugerent. Si aperte impugnaret resisterēt ei ⁊ vt angeli dei fugarent ⁊ vincerent: ⁊ sic nihil proficeret apud eos. Boni enim quia mundi sunt detestantur immunda peccata. Quia virtuosi sunt viriliter contra omne malum pugnant: quod malum esse cognoscūt. Ideo mittit ergo sathanas in specie angeli boni qui credit ab omnibus diligi vt tanto facilius decipiat quanto bonus putatur nuntius: ⁊ qui non soleat nisi bona nunciare. Ber. Bonus numq; nisi boni similitudine deceptus est. Et vt facilius recipiamur eius persuasio primo bona proponit postmodum mixta malis tandem falsa bona: sed vera mala. Postremo cum irretierit eos ⁊ illaqueauerit insolubiliter aperte caput venenatum erigit ⁊ in aperto peccato eos deicit. Sicut scorpio qui blandam faciē habet ⁊ caudam venenosaz cum qua occidit. Sic gabaonite similato pegrio habitu decepērūt

filios israel: vt parcerent eis: cum de genere hostium forent. Quanti sub specie spiritualis dilectionis: spirituales feminas frequentauerunt: ⁊ orationum ipsarum obtentione: ecce quanta puritas in prima intentione. s. caritas ⁊ deuotio: postea sequuntur longe confabulationes: modo de deo: modo de ipsorum amore mutuo: ⁊ fide ⁊ amorosi aspectus: ⁊ munuscula pro memorialibus caritatis. Ecce quomodo mixta sunt iam bona spiritualis affectionis ⁊ collocutionis fidelis: cum alijs inutilibus confabulationibus ⁊ incaute familiaritatis ⁊ inutilis occupationis cordis circa dilectā. Tandem sequuntur falsa bona. i. vera mala. s. amplexus: oscula: tactus manuū: ⁊ vberuz ⁊ similia: que oīa suspecta sunt: ⁊ carnalis affectionis indicia: ⁊ turpis operis preludia. Postremo impudica succedunt: quasi fructus precedentium. s. aperta opera iniq tatis. Augu. O q̄z praua ⁊ breuis concubitus hora in qua amittitur vita eterna. In hunc modum paliat se sepe superbia: sepe inuidia ⁊ auaritia ⁊ accidia: vitia que cum non audent bonos tentare apta facie: quos faciunt omne malum odire assumūt aliqō velamen virtutis ne agnoscantur eē quod sunt. Sicut qui mentitur se amicum eē donec admissus dolose interficiat. Sic Joab tenuit vinctum Abanase: quasi osculare eum ne suspicaretur eum hostem esse ⁊ nō obseruaret gladium eius dolosum: ⁊ ita in dolo occidit eum. Sic iudas osculo Christum tradidit crucifigendum a iudeis.

¶ De labore ⁊ pugna tētationū. ca. xiij.

In tentatione trta maxime debemus aduertere: siue ex labore pugne ⁊ inquietudine cordis quaz patimur: siue ex timore ne forte superemur ⁊ succūbam⁹ per tētatiōis assensu: siue q: forte timemus ne forte nimis debiliter resistam⁹: ⁊ per h deum ⁊ propriam conscientiā offendam⁹: hz tamē plene nō consentiamus. ¶ Omnibus his tentationibus quinqz modis resistendū ē. ¶ Primus est cogitationem inde auertere alias occupationes assumendo quibus obliuiscatur homo ipugnationis quantum pōt. ¶ Secundus est materias ⁊ occasiones tentationis fugere ⁊ declinare maxime carnales que appropinquantes sibi accedunt vt ignis ⁊ incendunt. ¶ Tertius patienter ⁊ humiliter virgam domini sustinere: vt se dignum afflictione ⁊ labore pugne iudicet ⁊ tolleret patienter confidens q̄ ei proueniet in bonū: q: sic citius placabilis erit ei dominus ⁊ purgabitur a peccatis ⁊ emendabitur a vitijs ⁊ ditabitur virtutibus ⁊ scientia ⁊ meritis ⁊ gloria. Gregor⁹. Qui appetit vicia vincere plene studeat humiliter purgationis sue flagella tollerare. Cum deo nō possumus cōtendere nec per iustitiam: q: peccatores sum⁹: nec per potentiam: quia infirmi ⁊ serui eius sumus nec fugere ab eo per astutiam: quia nusq̄z ei latere poterimus: ⁊ dñij eius terminos exire. p̄s. Quo ibo a spū tuo ⁊ē. Job. Sapiens corde est ⁊ fortis robore: qui resistit ei ⁊ pacem habuerit. Unde humiliemus nos coram ipso: ⁊ sic misericordiam consequemur. ¶ Quartus est orationi incūbere ⁊ auxilium superne virtutis pro se ⁊ aliorum suffragia iplorare: q: nec nostris viribus: nec meritis: nec prudentia possumus de tot hostibus triumphare: vel sine letali vulnere transire nisi protecti in manu dei: ⁊ eius adiutorio confortati. p̄s. Invoca me in die tribulationis: ⁊ eruā te ⁊ honorificabis me. ¶ Ad h enim quandoqz permittit deus hominē tribulari: vt excitetur ad orationis studium ⁊ confugiat ad dominum ⁊ experiatur eius auxilium: ⁊ ad ei⁹ exaudition⁹ solatium amplius in ei⁹ amorem exardescat: ⁊ sic tam i merito virtutū q̄z in fiducia eius dilectionis excrescat. Sic diligentibus deum omnia cooperant in bonum tam prospera q̄z aduersa. ¶ Solet etiam de⁹ quandoqz fidelem seruum su

um postmodum amplius consolari: & prioris perfectionis gratiam conferre in illis ꝺ quibus aliquando fuerat intentationis molestia grauiter tribulatus. Sicut de beato Benedicto scribat beatus Greg. Qui dū carnis tentatione grauiter impugnaretur: quia viriliter restitit ita plene vicit: vt dei gratia nunq̄ postea motus carnalis illecebre in se sentiret. ps. Secundū multitudinem dolorum meorū in corde meo. &c. Sic etiam in tentationibus contra fidei & blasphemie spiritus meretur fidelis bellator: q̄q fide clarius illustrari: & in amore dei ardentius inflāmari. ysa. Erunt capientes qui se ceperant: & subijcient exactores suos.

¶ Quintus processus. hic distinguit. i capi. x. De remedijs tētationū & vitioꝝ. De sanitate anime. Capi. primū.

Quintus modus: qui etiā quintus processus religionis é. Singulis vitioꝝ tentationibus singularibꝰ remedijs oportet mederi. Hic potest status creationis: vel remedioꝝ dici spiritualium in quo cura diligens morbis vitioꝝ adhibetur: vt ad sanitatis statū pueniat: de qbꝰ remediū q̄ in precedentibus dictū est nō oportet repetere. Ea autem diligentia debet ei studere anime sue remediū perquirere: & sanandis spiritualibus morbis vitioꝝ in vigilare: qua letali morbo laborans modicuꝝ qui eum curare posset inquireret. Et tanto diligentius cura animabus curandis adhibenda est: quāto animaꝝ periculosior morbus est: & cura difficilior est: & sanitas pstātior anime q̄ꝫ corporis morituri. Inquantū aūt de corporis sanitate fuimus solliciti magis q̄ꝫ de anime salute intantum conuincimur illud plus diligere: & illius sanitatem amplius desiderare. Sanitas corporis cōsistit integritate membrorū: & sensuuꝫ & humoꝝ ordinata qualitate & vigore spirituū. Sanitas anime consistit in recta & circunspecta actione incaute locutionis obseruatione in rectitudine voluntatis ordinatione affectionis: vtilitate cogitationis. ¶ Actio debet esse in tribus circunspecta. ¶ Primo an liceat. ¶ Scōo an deceat. ¶ Tertio an expediat. Illicitum est omne qꝺ é cōtra dei preceptum vel ecclesiastica institutā: vel ꝓtra voti ꝓpꝛij sponsionē discretū. Vt est votum continentie. Obediētie abdicationis ꝓprietatis: & aliorū sub voto coꝛonari comprehensoꝝ. Indecens est: qꝺ non bonam specié pretendit & colorē illiciti habet etiam si nō expressam veritatē vt omne scādalum: & qꝺ alicuius vitij vel peccati notā habere videtur: & ꝺm statum agentis inconueniēs iudicatur. i. Coꝛ. vi. Omnia mihi licent: sed non omnia edificant. Hoc est licet aliqua in se non sint simpliciter illicita tñ q: ꝓximos ex mala specie scādalizant: & nullum edificant seruo dei cuitāda sunt ne percutiant conscientias infirmoꝝ exemplo male edificationis: & dominuꝫ inhonoꝛent: quia in disciplina famuloꝛum: redundat in confusionem domini ipsoꝛum. Roꝛ. ij. Gloꝛiaris in deo quasi seruus in domino & per preuaricationē legis deum inhonoꝛas. Nomen enim dei per nos blasphematur inter gentes. Inexpediens est qꝺ caret fructu vtilitatis & ratione iuste necessitatis. Vacuus aūt in cor tractu dei apparet cuius actio fructu vtilitatis caret: sicut ramus arefactus in arboꝛe: & lignuꝫ in fructuosum in vinea vel pomerio. Deus autem qui omnes large remunerare desiderat tot actiones homini prouidit ad merendum quot actiones meritoꝛias ei concedit. Et merito puniendus est: qui his neglectis inutilia & infructuosa sectatur. Veluti si quis oꝛtum plenum nobilium fructibus ingrediēs sola vilia & amara caperet & nociua. In locutiōe tria sunt seruāda. ¶ Primo vt tardus sit ad loquēduꝫ. Eccle. xxxij. Loquere in tue causa vix. i. cuꝫ necesse fuerit: quanto magis in non tua vel in non cā

sed in leui necessitate. Si bis interrogatus fueris habeat caput tuū responsum. vt vtilitas ⁊ opportunitas exigat esse loquendū. Vtilitas necessitas edificationis vitādi eui dentis nocumenti: ⁊ honoris dei ꝓmouendi. Oportunitas temporis loci cause: ⁊ q̄litatis audientiū. Numeri. xix. Vas qđ non habuerit operculū vel ligaturam desuper in mūdū erit puluis enim incidet: ⁊ ōmes ⁊ alia immunda inquinabūt. Et si quid pretiosi vel aromatici liquoris in eo recundit euaporatur virtus eius. Sic qui per censuram silentij non ponit ori suo custodiā frequenter immundat sorde illicitoꝝ verboꝝ mendaciis maledictis detractionibus turpiloquijs iactantijs scurilibus: ⁊ similibus. Si quid etiā deuotionis intus hꝫ vel ocultę virtutis citius euaporat ⁊ infrigidatur ⁊ euanescit: sicut sepe possumus experiri: q̄n post cōpunctionis gratiā ad verba ociosa deuoluimur: mor sapor ꝺminuit: ⁊ feruor extinguitur ⁊ intelligentia obscurat: ⁊ mentis in deum intētio dissipat: ⁊ cor bono qđ prius habuerat euacuat. ¶ Secundū est i loquendo circumspectū esse: vt ꝓsideret qđ loquatur: ⁊ qualiter: ⁊ cora quo vt dispōat sermones suos in iudicio discretiōis ne cui loquēdo noceat: nec aliquē idebite offēdat vel scādalizet: ne quid falsi admisceat ne postea ꝓscientia postmodū remordeat ⁊ diuisse pēniteat. Eccle. xxi. Cor stultoꝝ in ore eoꝝ. Et ideo cum aperiunt os effundūt totum qđ habent intus per stulticiā. Os aūt sapientū in corde ipsoꝝ: q: os non profert: nisi qđ cor pri⁹ ꝺliberauerit esse loquētiū. Prouer. xiij. Qui custodit os suū custodit a periculo aiam suam: qui aūt inconsideratus est ad loquēdū sentiet mala. Mat. xij. De omni verbo ocioso. tē. Greg. Ocium verbum est qđ aut ratione iuste necessitatis: aut intentione pie vtilitatis caret. Si ergo culpa non caret sermo ociosus qđ de pernicioso: qui etiā alicui obest. ¶ Tertium vt breuiter loquatur: ⁊ non sine necessitate vel vtilitate multiplicet verba: q: qui multis vtitur verbis ledit animam suam. Sapiētie. iiij. In multiloquio enim non deest peccatum. Duo enim verba que sola nobis permissa sunt inter omnia cito dicta sūt idest qđ necessarium est tibi vl alteri vl vtile est tibi vel alteri: necessarium cito in sinua sapienti. Nam apud insipientem nulla verba sufficiunt. Et vtilitas etiaꝫ si sepe nimia effundit onerosa é: ⁊ fastidiosa. Nō multis opus est verbis: sed paucis ⁊ efficacibus. Prouer. xxv. Sicut vrbs patens: ⁊ absq; murorū ambitu sic vir qui non potest in loquendo cohibere spm̄ suū. Greg. Que murū silentij non habet patet inimici iaculis ciuitas mentis. Sic cautus ⁊ peritus sit homo in verbis suis sicut auarus in nūmis suis: quia verba quibus gloriam celi merentur pretiosiora sunt omni thesauro. Prouer. xxi. Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis. Auarus pecunie: ⁊ parcus profunde: ⁊ in abscondito recundit eam: nec proferre debet largiēdo nisi prout vrgente necessitate vel vtilitate sua: ⁊ cauet ne vel obolum superflue effūdat supra q̄ꝫ necesse sit. Sic ⁊ religiosus cor dis sui thesaurum abscondit raro loquēdo ⁊ nisi pro necessaria causa vel vtili ad loquendum aperiat: ⁊ qđ est loquendū patientibus verbis potest expedire prout sufficit ad hoc vt superflue nō effundat. ¶ Quadruplex ei bonum prouenit: ⁊ proueniet qui cauebit a peccato vaniloquij: quia intellectus eius magis ꝓfundabitur: ⁊ sublimabitur: sicut aqua conclusa que nunduꝫ exitum habet per qué effluat crescit i altū. Item qđ loquetur apud homines magis habetur autenticum. cum sciant eum cum maturitate loqui: ⁊ non leuiter effundere sua verba. Item singularem gratiam meretur in celo. Item vitabit peccatum multiloquij.

¶ De disciplina exteriorum. Capitulum secundum.

m Dum disciplina in religiosis triplici decore decoratur. scz si sint Maturi. Humiles. Et benigni. Maturi vt non sint leues ridendo vel p:oni ad risuz nec curiosi vel vbo sine ioculatores. maturitas etiam intus mentē componit. ⁊ corpus exterius ab insolentia custodit: caput regit ne leuiter hincinde circumferat oculos ne euagentur: aures ne ociose auscultēt que minus expediunt: linguam refrenāt ab ociosis ⁊ infructuosis verbis manū ab inutilibus occupationibus pedes a vanis ambulationibus: ⁊ indecentibus totuz corpus ab inquieto motu cohibet: nisi ꝑm q̄ ratio exposcit. Unde beatus Bernardus scribens de sancto Malachia episcopo commendat eum q̄ ita compositus fuit moribus: q̄ nec manū vel oculuz: vel aliqđ mēbrum breuiter mouebat aliquando: nisi ꝑz q̄ ratio ⁊ causa dictabat. vt nil in eo appareret qđ posset continentes male edificare ⁊ eos certificare q̄ totum corpus in eo disciplinatum fuit. Humilitas morū deprimit ceruicem humilem formar responsum gestus complanat: vestimentuz simplex amat. Se se inter nouissimos locat: ostentationis notam declinat singularitatez fugit. Ad aliorum obsequia se agilem facit. Ad obprobria tacitum. Ad honores oblatos verecundum: promptū ad discendum. difficilē ad indignandum. Benignitas facit affabilez compassiuuz afflictus tractabilem: ⁊ exorabilem: ⁊ flexibilem ad consilia. Cōmunicatiuuz sui: ⁊ suorū in bono hilarem. ⁊ modeste iocundum fidelē: ⁊ socialem. Nullum spernentem: vel temere iudicantem: gratū beneficum omnibus gratiosum. Humilitas temperat grauitatez ne fastidiosa: ⁊ elata videatur. Benignitas facit ne austera: ⁊ dedignabunda putetur. Econtra maturitas temperat benignitatem ne leuis: ⁊ carnaliter blandiens vel adulatorie applaudens extimetur. temperat humilitatem ne nimis abiecta: vel affectata reputetur. Humilitas reddit imitabilē. Benignitas amabilem. maturitas venerabilem.

¶ De disciplina cordis ⁊ cōpunctiōe. Capitulū tertiū.

e Xterioribus ordinatis in actōe locutione: ⁊ moribus. vt ad veram ac latam quadrature spiritualis normam certa disciplina tanq̄z viui lapides in templo veri Salomonis locandi dispositioni valeamus: de cordis compunctione: ⁊ mentis bonitate aliqua proponamus: quia teste Salomone. Prouer. iiij. Omni custodia cōseruandū est cor: sicut a quo vita: quasi a fonte procedit. Sanitas cordis in tribus consistit. In voluntatis rectitudine. In affectionis sanctitate. Et in cogitationis stabili puritate. Voluntas recta est que bonum tantummodo vult: ⁊ propter bonuz: ⁊ plene vult. Si enim aliquid vellet qđ malum esset et peccatum: non esset bona voluntas. Mat. vij. Non potest arbor bona fructus malos facere. Si bonum vellet: sed non propter bonum: vt bona opera facere pro laude humana sicut ypocrite vel alia nō pura intentione: similiter bona non esset. cum non simpliciter bonum propter se, vellet: sed propter aliud non bonum. Illud enim quisq̄z magis vult propter qđ aliud vult. In fine namq̄z quiescit: sed per illud qđ ad finem est tantūmodo transit: ⁊ reliquit id obtento eo qđ voluit. Si autem bonum: ⁊ propter bonum: sed non sicut sufficit licet ꝑ parte recta sit nō tñ plena. vt qui viā dei incedere vl' docē vult q̄zdiu nullā ide cogit sustinere aduersitatem. Sicut hi qui in fine tentationis vel psecutionis deficiūt vel ita volūt bona opera agere: et tamen ab alijs illicitis nolunt abstinere. Vel quicunq̄z

nolunt bonum inceptum ad debitum finez perducere. Vel etiam qui plus q̄z debeat ⁊ expediat bonis operibus insudare volunt: vt qui indiscrete castigādo perimunt: vel ad insanias ⁊ destructionem sui pertrahunt semetipsos. Ro.xij. Rationabile obsequium vestrum: quia plus q̄z potuerunt fecerunt ꝓpterea perierunt. necessitatis. Altera. ¶ Duplex est enim plenitudo. Una perfectionis. Necessitatis est illa qua minus nō potest haberi ad salutez: vt obseruantia preceptorum. Mat.xix. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. Plenitudo perfectionis est implectio ꝯsiliorum. Mat.xix. Si vis perfectus esse vade ⁊ vende omnia que habes ⁊c. cum reliqs consilijs enumeratis Ad hoc nō tenentur nisi qui sponte vouerūt vt religiosi: que tm̄ post votum fuerunt necessaria ad salutem. Deutero.xxxij. Cum votū voueris deo nō tardabis reddere: q: requiret illud dñs deus tuus ⁊ si moratus fueris reputabitur tibi in peccatum. Ad enim ante votū liberum fuit vouere facere vel nō facere sine peccato illud post votum iam necessarium est ⁊ iam nō tam est in ꝯsilio: q̄z in ꝑcepto. Sicut de precepti transgressione reus é cō dénationis eterne: ita ⁊ de voti preuaricatione: verbi gratia. Sicut secularis dānabitur pro fornicatione vel homicidio: vel similib⁹. Ita professus regulam in religione damnat̄ si est proprietari⁹ vel inobediens vel facit aliquid qđ in regula per modum precepti inhibetur. Justa vero necessitas vel euidens maior necessitas requirit dispensationé: sed ab eo qui potest in talibus dispensare. Dubia interpretatio precepti est periculosa. Sicut pons semiputridus aque precipitis ⁊ profunde de quo dubiuz est an subtráseunte corruat an subsistat. Velut si is qui pro xpo maiora certamina subire decreuit ⁊ omnia reliquit in seculo se periculo cōmitteret pro modico motu ꝓprie voluntatis vel pro paruo cómodo in incerta opinione sua vel alterius. At si deus approbet illam opinionem euadat sine lucro meriti: si aūt reprobet eā dánetur maxime cū tales opiniones q̄nq̄z periculosiores sūt q̄z aperte transgressiones: q: vbi scit homo se delinquere inde facile corrigitur. vbi aūt nescit se peccare ⁊ in super credit sibi licere: inde nec in morte pure conuertitur ꝓpter falsam spem qđ forte licuerit vel minus in eo peccauerit. baculo arundineo ⁊ ꝯfracto mittens. Voluntas bona ⁊ plena via regia ⁊ secura debet icedere ⁊ relictis dubietatum diuerticulis: quasi suspectis latronū semitis apertos ⁊ tutos iustoꝝ calles ambulare ne velut penitens boni inchoan querat diuerticula declinandi de via perfectionis in qua vouerat ambulare. Quid enim est: vnde omnes in dānationé incidimus nisi talis dubia interpretatio precepti dei. De ligno vetito vbi calidus serpens persuasit muleri nō ita stricte ⁊ simpliciter intelligendū illud preceptū esse. Immo ei⁹ obseruatio nociua foret ne fierent: sicut dij scientes bonū ⁊ malū: ⁊ cuius transgressione q̄z q̄z deus sic cominatus fuerat: ne duz morté corporis: sed anime merek. Credit igitur insipiens mulier falso interpreti: ⁊ cō sensit suadéti cui nequaq̄z ꝯsensisset ꝙ si cō silium eius fallax ⁊ inutile credidisset. Non tm̄ putādū q ꝯditio religiosoꝝ peior facta sit ex volūtario altionis voti promissio eo q̄ de strictiori ponte facilio: ⁊ periculosio: sit lapsus q̄z de latiori: q: quanto difficilior via tanto maior sequit gloria. Et quāto laboriosior pugna tanto glorioſior triūphus. Talem aūt timorē altioris perfectionis incutit religioso: vt pusillanimitatis formidolosa tentatio aut inueteratus tepor quo primi feruoris oblitus ⁊ primā caritatē relinquens horret altaz vitā quā aggressus fuerat stupens precipitiū profundum: ⁊ statutum laborem pugne: dū non videt premiū ⁊ sicut debet non considerat quid sequatur Unde prius improbatione debuit delibe-

rasse si volens edificare turrim euangelice perfectionis haberet sumptus constantis feruoris ad perficiendum vt vltima ꝑmis respondeant: ne postea cum posuerit fundamentum alte perfectionis: ⁊ non potuerit perficere sicut ceperat ex voluntatis tor pore. omnes incipiant ei illudere tam homines q̄z demones. d. quia hic homo cepit edificare: ⁊ non potuit consumare. Sic scriptura imperfecta ⁊ labefacta ostendit scriptoris defectum. Ad euitandum ergo apostatice p:euaricationis obp:obriū ⁊ p:fecte sanitatis gratiam obtinendam: ⁊ p:o misse beatitudinis religioso gloriam consequendam: quedā cōmunia spiritualia exercitia ponenda videntur in quibus qui fideliter perseuerauerit cito sentiet se i spiritualis vite p:ofectu quiescere quousq̄z perueniet ad perfectam sanitatē virtutis.

¶ De agilitate ad incipiendum bonuz. Capitulū quartū.

Primū est vt sit impiger ⁊ agilis ad incipiendum ⁊ faciendū bonum q̄ ex alterius admonitione vel diuina inspiratione intelligit esse faciendum. Adultum enim p:ofectū negligimus tam̄ meritoruz q̄z premioꝝ eo quo tedet nos bonis studijs insistere ex horore difficultatis: aut si voluntatem faciēdi habemus. ꝙ tunc de tempore in tempus differimus: ⁊ procrastinamus: ⁊ interim irrecuperabiliter perdimus ⁊ tempus ⁊ meritū q̄ lucrari poteramus: aut ita desidiose: ⁊ indeuote facim⁹ ꝙ nec deo est valde gratū: nec conscientie nostre meritoriuz vel consolatoriū. Immo ita co:risiuū conscientie nostre ꝙ etiā inde puniri timem⁹. Et ex insipiditate tedet nos laborare: ⁊ festinamus inde cito absolui: et tedet nos aliud simile inchoare. Exemplū de studio oratiōis vl̄ obsequij in coquina⁹ infirmariā: ⁊ alterius boni operis in quo nullum honorem vel temporale cōmoduz vel proprie voluntatis solacium expectam⁹ ⁊ hoc est contra boni operis naturam: q̄ si debito modo fit letificat ꝓscientiam: ⁊ accendit affectum ad bonū faciendum. Juxta illud. Eccle. ¶ Qui edent me adhuc esurient. Sic deus iussit p:oducere herbā virentem: ⁊ lignū pomiferum habēs vnū q̄cunq̄z semen in semetipso generis sui. i. bona opera tam minora q̄z maiora: que si virerent debito virore haberent semē sui generis in se. i. desideriū alterius boni operis q̄ quasi germen pullulet ex priore. Si aūt ex desidia elanguescit: ⁊ semen ipsius i fructuosuz permanebit. Et ideo tedet nos aliud bonum facere cū ex iam facto paruū aut nullū concipimus deuotionis affectuz. Omni ergo tempore seruus dei p:ouideat quid illa hora sit magis expediēs vt faciat ⁊ q̄ faciendum viderit penset qualiter id cōgrue: ⁊ ꝑm veritatis regulā magis apte perficiat quantū valet: Sic enim assuefaciendū est corpus ⁊ animus: vt ex sensu boni operis nullo labore territus paratus sicut seruus fidelis ⁊ agilis domino suo imperanti statim ad omnia rationabilia obedire. Sicut videmus in seruis secularibus qui nec ꝑ frigore: vel labore vel inopia vel alia difficultate non pinguescunt dominis suis p:o modica mercede per longa terrarum spacia etiam periculo mortis obedire gratū habentes si p:o gratiarū actione cuz redierint non magnas allapas ⁊ vituperia a dominis suis receperint: nihil de cōmodis infirmarie vel domus hospitij cogitantes. Claustrales vero serui delicati elati sūt parū volunt laborare: ⁊ procurari bene: ⁊ cum ipsi dominos suos debiliter honorēt volūt esse suis dominis in omnibus quasi equales voluntate propria p:o lege vtētes que p:eambula est temporis instantis ⁊c. Qui delicate seruum suū. i. corpus nutrit ab infantia scilicet r. ouiciat⁹ postea sentiet illum contumacem vel quia piger erit ad bona vel ad peccata p:odiuorum maxime caro. Ex consuetudine oci⁹ homo mollis: ⁊

piger efficitur: vt nihil velit pati vel facere qđ licet. Econtra fidelis seruus ita habitare dz semetipsum ⁊ assuefacere sicut iocula tor catulum suū: vt statim cum iubetur surgat a lecto ad oratiões nocturnas quasi ad nutum rationis cito promptus ad spiritualia exercitia que obedientia iusserit: vel fraterna caritas requirit vel deuotiõis studio apta sint vel cuiuslibet alterius virtutis.

¶ De velocitate abstrahẽdi se a malo. Capitulū quintū.

Secundum est: vt sicut ad agenda bona agilis est: ita etiã sit velox ad abstinendū se a quibuslibet vitiosis statim cum sentit se aliquo eoz interius pulsari: vl' exterius occupari. s. ab ociosis verbis ab actionibus infructuosis maxime a cogitationibus vanis ⁊ affectionibus vitiosis: ⁊ carnalibus concupiscẽtijs quas nec ad horam debemus in corde permittere morari ne offendamus deum ⁊ sanctos Angelos nobiscū presentes: ⁊ conscientiam sordidemus: ⁊ penam incurramus: ⁊ bona q̄ possimus cogitare ⁊ agere interius negligam⁹. Sic abraam deo iubenti sacrificia offerẽs descendentes supra ea volucres ad lacerãdum vel fedandum sollicite abigebat. Ita ⁊ nos ne aliquando in conuentu dei appareamus vacui quandocũq; sacrificia ei offerentes bone voluntatis bone actionis bone locutionis sacre meditationis ⁊ pie affectionis: volucres. i. malarum cogitationuz: ⁊ affectionum statim abigere debemus ne ea nobis dissimulãtibus aliquatenus maculent ⁊ deo ingrata efficiãt. ⁊ nobis ineffi catia ad meritū: ⁊ spiritualem profectum. Nec solū carnales: ⁊ turpes cogitationes statim debemus abigere: sed vanas etiaz ⁊ amaras ⁊ gloriosas. Et similiter vitiorum simulacrū in cordis nostri templo non pingamus imaginando. Theatra: ⁊ taberne solent secularibus: ⁊ ludicijs fabulis depingi. Tẽpla aũt sacris historijs: ⁊ misticis picturis decorari. Ex qua re cõsideraꝝ qua sit domus domini ⁊ in ea morãtes. Aliqñ superbia pingit sibi platuras ⁊ dominia: ⁊ famulorum obsequia: ⁊ quecũq; alia põposa. Vanagloria depingit sibi quoslibet ornatus vnde possit laus hoium attribui. Aliquando etiã sanctitates ⁊ mirabilia ⁊ ppheties ⁊ magnas deuotiones ⁊ edificatorias predicationes: ⁊ multa similia ex quibus admiratio oriatur hominibus ⁊ sibi latens laudatio: ⁊ reuerẽtia exhibeatur. Sic inuidia fraudes ⁊ detractiões. ira rixas ⁊ bella ⁊ conuitia mouet vt pugnet cum absentibus: ⁊ laxetur a nullo fatigatus. Sic auaritia: pecunias ⁊ diuersa edificat ⁊ destruit ⁊ acquirit. Qui ergo bonum hospitem. i. xpm non vult effugare de hospitio cordis sui inimicos eius. i. vitia secum non hospitetur. Que est conuentio xpi ad belial. Et quis consensus templo dei cũ ydolis huiusmodi. Si citius eicias hostem de vrbe tua securus es. Si tarde obstas ei invalescit cõtra te ⁊ capiet vrbẽ: ⁊ occidet te. Sic de cogitationibus malis. Curiositates queq; pulchra: ⁊ curiosa pingit. Gula mensas amplas: ⁊ varios ciboz apparatus quotuũ. Luxuria ét que sibi ꝯgruit fantastice depingit. Hec sunt idola que deus ezechieli iuxta parietẽ tẽpli ostendit depicta et etiã abhominationes appellat. Hec de cordis nostri templo solicite detergam⁹ ne fiamus deo abhominabiles sicut ⁊ illa fuit Jere. Usquequo morabuntur in te cogitationes noxie.

¶ De pace cordis. Capi. vi.

Tertiũ est vt semper cor pacificum cum cũ oĩbus habere studeamus qđ consistit in duob⁹. Vt nulli malũ facere vel cupere studeamus. Et si q̃s in aliquo nos offendit paciẽtie scuto excipiamus. In medio prelij versamur ⁊ difficile effugere est quin semp mittant iacula sup nos tã vbo acutoz q̃z factoz nobis molestoꝝ ⁊ a

iorib⁹ nr̃is increpationũ ⁊ iproperior̃ du ror̃ ⁊ alior̃ quorũcũqz aduersor̃ vñcũqz emergentiũ. Et si clipeũ pacietie nõ oppo namus sepe letaliter poterimus vulnerari ⁊ p ipatientiã ⁊ nimiã pturbationé vitam amittere spũalé. Qué clipeũ vt impenetra bilior sit inimici iaculis ptegere debemus sanctor̃ martirũ ⁊ amicor̃ bonor̃ exẽplis quasi pellib⁹ aialiũ mortuor̃. Jac. Exẽ plũ accipite fratres exitus mali ⁊ lungani mitas labor̃ ⁊ patiẽtie ⁊c. Ecce benedici mus eos q̃ sustinuerũt sufferẽtiã. Job. Au distis ⁊ finé dñi vidistis. Semp ergo mu niti manemus ⁊ ptecti ẽtra iacula v̄borũ ⁊ ictus factor̃ aduersorũ vt pacé quã exte rius nõ possum⁹ in hac vita spare durabi lé salté interius per patientiam conserue mus. Luc. In patientia vestra. ⁊c.

¶ De parcitate vtendi. habendi: ⁊ cu piẽdi que mũdi sunt. Capi. vij.

q

Uartũ est vt q̃z partius potest vtatur necessarijs habeat: ⁊ cu piat que sunt mũdi. Aliena sũt a nobis oia mũdana: q̃ nec ve re nostra sũt nec a nobis facta nec diu nobiscũ pmãsura: nec salus nostra in ipsis ẽsistat. Habemus ea quasi a vsu do mutuata p quotidiana imo ẽtinua: ⁊ graui vsura sollicitudinũ ⁊ labor̃. Quãtaz putas principes ⁊ potẽtes ⁊ diuites huius seculi vsurã oi tpe exsoluere p mutuo suo ⁊ anxitatis ⁊ occupationis: ⁊ afflictionis ⁊ q̃o ambiãt aliena q̃o augeãt vel custo diãt sua que timẽt perdere p amicos ⁊ ini micos p frẽs vxor̃s ⁊ filios auferri. A po tentiore timẽt violentiã ab iferiori furtũ ab equali fraudé. Be multo ad plenum ẽfidit auar⁹. Oés suspectos hz nec tñ eis oĩb⁹ pt carere: ⁊ iõ nullũ põt diligẽ v̄e: cũ a nullo se vere diligi suspiceẽ. Timor. n. suspiriosus nõ é i pfcã dilectõe. Timet de reb⁹ timet õ corpe pp substãtiã: ⁊ tot timor̃b⁹ plen⁹ nõ põt vtilit timere de aĩa de q̃ tñ maxie re stat timere. Sicut. n. principes exigũt a sub iectis quotidiana fuitia: ⁊ munera rõe offi cij sui: ⁊ tãdé cruciãt eos in carceré ⁊ oino spoliãt. Sic ⁊ mũdus post multas exactio nes vsurarũ suar̃ rõne substãtie ⁊ honor̃ quos officialib⁹ suis diuitib⁹ mutuauit tan dé eos euacuatos mittit i carceré ifernalé. Uñ bella ⁊ lites i seculo. nisi q: mutuo int nos ⁊ certatim cupim⁹ pripere alter alteri q̃ vterq̃z nõ põt integre possidere. In spi ritualib⁹ diuitijs null⁹ ex alteri⁹ habũdãtia detrimentũ patit cũ ali⁹ nihil sit min⁹ sapi ens vel ẋtuosus eo q̃ eis alter habundet. Sz sec⁹ é de secularib⁹ diuitijs: ⁊ honorib⁹ q: tot necesse é hr̃e ptes quot sũt pticipan tes. Et iõ alter alteri inuidet habẽti q̃ ipse nõ post hr̃e. Ũ fuit occasio: q̃re loth recssit ab abraã: ⁊ esau a Jacob: q: multa hẽbant pecora: ⁊ nõ poterat eos cape terra: vt si mul. i. ꝑcorditer habitarẽt rixãtibus int se pastorib⁹ gregũ: q: multiplicatis pecorinis desiderijs. s. mũdanis fit rixa iter volunta tes eor̃ q̃ volũt pascere sua desideria i pra tis huius⁹ seculi: ⁊ cũ oĩb⁹ nõ sufficit p libito diuidit frater a fratre p iuidie disciplinã q̃ pecora si pauca forẽt modico ẽtẽta essent. Jacb. Pascue pecora occisiõis q̃ posside rant occidebãt. Q̃ etiã sic põt intelligi. i. pecora occidebãt eos q̃ se possidebãt. Au gu. Rixent imites: ⁊ dimittẽt p terrenis beati ãt mites q̃m ipsi possidebũt terrã vi uentiũ: de qua pulli nõ possunt. habẽtes ãt aliẽta ⁊ q̃b⁹ tegamur his ẽtẽti sum⁹. Et q̃cq̃d penurie patimur loco illi⁹ deũ i cor̃ ponamus: q̃ oia iplet. Et beati paupes spũ .i. voluntate ⁊ amore spũalis p̃fectus: q̃m ipsor̃ est regnũ celor̃. Quanto enim se an gustant in terra nihil capiendo tanto dilatã tur in celo. Et econtra.

¶ De humili extimatiõe sui. ca. viij.

q

Uintũ est vt semp ⁊ int⁹ apõ se ⁊ extra coram hoĩbus in oĩbus hũiliet se ⁊ õpmat i sua extimatiõe intrinsecus in verbis in gestibus ⁊ in om ni facto sũo nouissimum locum eligat sicut

fuerit opportunum. Ad humiliandū ái se in oculis suis consideret qualis sit q̄z vilia ⁊ fetida sunt omnia que corpis sunt: vnde venit quid é: quid intus sit: q̄z leuiter emarcescunt ét si qua pulchra in hoie apparent. Quáta est deceptio in honorib⁹ secularib⁹ q: nō honorant etiá diuites qui vident hoc facere: sed lucra sua sequunt sicut canes ⁊ aues cadauer qō cū abrasum fuerit ⁊ nuda tū ita q̄ nihil in eo plus ad rodendū inueniunt relinquūt ⁊ aliud requirūt. Jté in aia quáta sunt ibi vicia ⁊ peccata quáta ipuritas ⁊ sílatio in bonis que facim⁹: ⁊ desidia ⁊ tepor: ⁊ quáta bona omittim⁹ ⁊ negligimus vtilia: quáta inopia virtutū: quāta cecitas intelligétie: lubricitas memorie: inordinatio affectus nr̄i. Qō mala nr̄a pure sunt mala: ⁊ nostra totalr̄ sunt. Qō bona nr̄a nobis tm̄ mutata sunt cū vsura repetenda ⁊ iperfecta ⁊ ipura sunt in nobis. Et multa ét alia dāt nobis materiā humilitatis. Verū enim é nos eé viles ⁊ turpes: ⁊ quantuz ab hac extimatiōe deuiam⁹ tantum erramus a veritate.

¶ De maturitate ⁊ diositate. ca. ix.

Extū remedium est vt sit maturus ⁊ diosus cū quadá mecaris dulcedie: nō tm̄ tedij amaritudine vel rancore. Boz leuitas pōt aliq̄n eé in bono ad horā: sed deuotio numq̄z: dū est deuotus. Sicut exēplum habem⁹ in viris perfectis quos leues in moribus ⁊ ad risum vel ad iocos ꝓnos rarissime videm⁹: Unde cū vtile sit hoi esse in luctū: ideo dicit deus. Beatos lugētes. Et tot cās eis dedit ⁊ oñdit pro se ipsis proximis ⁊ pro dño. Pro seipsis: q: peccatores sunt deū offenderūt ⁊ cōtinue offendūt ⁊ inopes sunt virtutū: tādé proficiūt exposi ti mille periculis: ⁊ adhuc dubiuz est an dā nētur multis miserijs inuolutu: alieni a deo excluſi a regno: proni ad mala: multis supplicijs obnoxij: mortis: purgatorij vel inferni: Proximis compatiendo pauperibus afflictis: periclitantibus: peccantibus: damnādis: tēptatis: subuersis exposiri similibus qbus ⁊ nosipsi. Pro deo cōpatiēdo eius passiōi: ⁊ iniurijs a perfidis peccatorib⁹ ei quotidie illatis: ex subuersione iustitie ⁊ animarū perditione ⁊ fidei conculcatione ⁊ ingratitudine pro omnib⁹ beneficijs que oibus largitur: ⁊ pro scandalis quibus inhonoratur a famulis suis ⁊ multis alijs. Seruus bonus hét intus compassionez ad proximū exterius plená benignitatē. Malus aūt seruus amarū ⁊ fastidiés bonū hét suspicios̄um: rancorosum: sine ratione turbulentū ⁊ alijs onerosum. Dissolutio é deuotionis sicut aqua ignis: ⁊ qui ducitur in consuetudine vix dissuescit maxie ioculari.

¶ De suspensione mētis in deū. ca. x.

Optimū é mētē semper habere ad deū suspensam: curādo: cogitādo: vel recordando dei beneficia: meditādo: legēdo: attendēdo: ad bona ꝓtēplādo: vnde quādocūq; dei bnus: vl' ad modicū dei nō meminit: cōtremiscit ⁊ dolet quasi grauiter offendere tanti amici intuitu defraudatus: qui nostri numq̄z obliuiscitur cū summa beatitudo ⁊ gloria consistat in iugi visione dei: huius beatitudinis imitatio: quedā est iugis memoria dei. Ista est meritum: sed illa est premium. Quādiu enim videre nō possumus pñtz saltem memoremur ei. Tanto quisq; letius ⁊ plenius eum videbit in patria: quāto frequentius ⁊ deuotius eius mēminit in hac exilio. ꝑs. Providebā dñm in ꝓspectu me. semper ⁊c. Non tm̄ in' ocio sed etiam in negotijs ⁊ occupationibus eius memores esse debemus. Imitatores sanctorū angelorum qui missi in ministerium nostrum sic exteriora disponūt: vt tamen ab intimis nuuq̄z recedant. Quanto celum est amplius q̄z terra: tanto spiritualis meditatio ⁊ contemplatio hét latiores materias ⁊ vias q̄z cogitatio terrenorum. Quales aute sint iste vie vel mē. Et quales profectus vl' pos

cessus meditandi ⁊ intuẽdi spũalia nõ huius tẽporis vel materiei: sed pertinet ad septimum vite spiritualis profectum qui in sapientia versatur.

¶ Sextus processus qui est in acquisitiõe ⁊ exercitio virtutũ: diuiditur in ca. xl. De profectu ⁊ virtute: bono ⁊ malo. ca. i.

Hanc de sexto qui in virtutibus puris constat aliq̃ simplicibus conuenientia ⁊ proficientibus in religione competentia proponamus: alta ⁊ subtilia magis exercitatis in huiusmodi reseruãtes. Quanto enim quisq̃ altius profecerit ⁊ in anteriora se extendere studuerit: tanto altiora ⁊ perfectiora intelliget tã de his que iã attigit q̃z de his que nõdũ actualr apprehendit. Sicut qui in monte ascẽderit: quo altius scandit: eo altius videt q̃z q̃z adhuc distet a cacumine summitatis. Et qõ in imo positus extimauerat eẽ montis verticem. sublimatus videt iuxta montis pedem. Sic de perfectione nemo proprie nisi perfectus ⁊ perfectioni proximus nouit loqui. Virtus est ordinatus fm veritatis iudicium rõnis affectus. Et iudicium veritatis circa quatuor generaliter versatur. s. circa bonum ⁊ malum: ⁊ malum magis malum: ⁊ bonuz magis bonum. Bonũ est aliud corpale: aliud temporale: aliud spũale ⁊ perpetuũ. Sed spũale ⁊ perpetuum sine dubio melius est q̃z corporale ⁊ temporale. Malum autem aliud est pene: aliud est culpe. Culpa alia venialis: alia mortalis pena: alia transitoria alia sempiterna. Malum est ergo malum culpe. Peius est qõ meretur malum pene quia si culpa non esset: nec pena esset. Pena vero transitoria minor est sempiterna. Et q: lex veritatis scripta est in corde hominis per iudicium rõnis. Date sunt ei ẽt in adiutorium affectiones ad fugam mali ⁊ ad procurationẽ boni: q: in his duob⁹ consistit omnis beatitudo. s. in elongatiõe ois mali ⁊ in fruitione ois boni.

¶ De affectionibus mentis. ca. ij.

Septem autem sunt affectiones mẽtis cõmuniter. s. spes: timor: gaudium: meror: amor: odium: ⁊ pudor. Harũ aũt quatuor cõtra malũ: tres aũt ad bonũ ordinantur. Nã timor: meror: odiũ: ⁊ pudor cõtra malum sunt: spes: amor ⁊ gaudium ad bonũ se habent. Nam bonũ non est timendũ: sed optãdum ⁊ sperandũ: nec pro bono est dolẽdũ sed gaudẽdũ: nisi forte priuatio boni timeat vel doleat qõ nõ est bonũ sed ꝓprie malum: nã malũ ẽ priuatio boni vel corruptio. Itẽ bonũ non est odiendũ sed amandũ: nec de bono pudẽdũ est sed gloriandũ: imo gloriatio nõ dicit affectio per se q: sub gaudio cõprehendit ⁊ amore. Cum igitur iste affectiones ordinate sunt ad qõ debẽt iuxta rationis ⁊ veritatis iudiciũ: tunc hõ virtuosus cũ nõ solũ timẽda timet: ⁊ magis timẽda. i. magis mala plus timet: ⁊ dolenda dolet: ⁊ odienda odit: ⁊ pudenda erubescit: sed magis ⁊ minus sicut ipsa sunt dolẽda ⁊ odienda ⁊ pudẽda: plus vel minus sicut sunt mala. Itẽ ume sola speranda sperat sicut debet: ⁊ amãda amat: ⁊ gaudẽdis gaudet fm q magis ⁊ minus sunt bona. Summũ autem bonum qõ est deus summe amandus ẽ ⁊ ante oia sperandũ ⁊ super oia in ipso gaudendum. Et ea que ab ipso retrahunt summe fugienda ⁊ execranda: que sunt precipue vicia ⁊ peccata. Quia ꝺ vera ⁊ proprie mala sunt ⁊ omnibus mala ⁊ nulli bona ⁊ ad nihilum bona cui insunt: ꝛ quandoq̃ bonis coꝺoperentur in bonum mala aliena: vel etiam propria quedam: vt post conuersionẽ in eis magis humilientur ⁊ amplius inardescant in amorẽ dei: qui eos in talibus vitijs tollerauit ⁊ a talibus liberauit. Sanctis etiam in gloria augebit letitiam dãnatio reproborum: quia gaudebunt se ab his saluatos: que poterant sicut ⁊ illi nisi eos de⁹ liberasset incidisse. Malum

te sunt alie virrtutū artificiales diuisiones ꝫm q alie dicuntur theorice vt fides: spes caritas. Alie cardinales: vt prudentia: iustitia: fortitudo: tēperantia. Itē alie politice: alie purgatorie: alie animi purgati: alie exēplares: quas sicut rudis rudibus loquens pretereo: solū illum ordinem sequens quo virtutes septē principalibus vicijs opponūtur cū virtus ꝫ. n hūc sensum vt nō aliud sit q̄z vicioꝝ carentia: ⁊ quātoquisq; ab omni vicio prior fuerit: tanto virtuosior est ⁊ perfectior.

¶ De habitu religionū exteriori. ca. iij.

op Sicut nucleus in testa vel cortice sic est virtus intimior: ceteris obseruātijs in religione. Diceniz que in obseruātia religionis apparent: inuēta ⁊ statuta sunt propter obtinendas ⁊ seruādas virtutes. Cetera sine virtute sunt sicut testa sine nucleo. Et sicut in tabernaculo federis plura erāt velaminum genera intra se protegentia vel decorantia sanctuariū sicut pelles iacintie: pelles arietū rubricate: gaza cilicina: cortine ⁊ tabule preter alia. Ita in religiōe plura sunt virtutū tegumenta: vel ad decorē vel ad custodiam virtutum ordinata in quibus non pura virtus consistit: sed quedam virtutis verba: ⁊ latentis intrinsecus demonstrādo figuralis: vnde qui istis exterioribus contētus: interiora postponit: sic est quasi qui corticem vel testam vacuam sine nucleo hēt.

¶ De primo religionis habitu. ca. iij.

p Primū est habitus exterior in vestibus ⁊ tonsura: que si per se religiosum facerent: etiaz simie vel maimones religiosi forent: qui sunt talis habitus: q̄q; etiā ioculatoꝝ: sed ꝫ sunt tm̄ signa interiorum: sicut circulus ad tabernam potū venalem designat. Et vexillū super ecclesiam dedicationē denunciat: vnde si signa falsa fuerint decipiuntur homines putantes inuenire significata. Ita est de ficto religioso qui exterius in habitu pretendit q̄ nō habet in moribus ⁊ in vita. ¶ Secōm est exteriores cerimoniales obseruantie: vt inclinationes: genuflexiōes in horis: pulsationes ⁊ omnes gesticulationes quibus claustrales vtuntur in diuino officio: ⁊ in alijs de quibus sepe min⁹ virtuosi maiorem vtm faciunt q̄z aliqui perfecti ⁊ magis deuoti. ¶ Tertium est mores exteriores compositi vt exteriorum morū disciplina: in loquendo in gradiendo: in totius corporis gestu: que etiam curiales seculares obseruant ⁊ cōmendabiles ⁊ secularis virtus appellātur. Sed religiosis magis cōuenit: ꝫ modo humiliori ⁊ planiori. ¶ Quartū sunt opera mīa: vt ieunia: vigilie: flagella: ⁊ alie corporales exercitationes ⁊ castigationes. Que licet magis propinquant veritati q̄z precedentia tamē non sunt pure virtutes: q: ea etiam ypocrite possunt habere ⁊ in mortali peccato positi sepe in talibus exercent seipsos. ¶ Quintū est studium familiare ad expugnanda vicia ⁊ virtutes visitandas: vt semetipsum humiliare: motus ire deprimere: luxuriā domare ⁊ ceteris vicijs ipugnātib⁹ resistere ⁊ opib⁹ caritatis: ⁊ obediētie ifistere: ⁊ aliarū virtutū. Quāuis enim omnia bona opera sint virtutum ⁊ exercitia: q: nec bonum opus esset: qō nullam virtutem respiceret: tamen aliud est aliquod bonum opus exercere simpliciter propter deum ⁊ itētionem merēdi gl'iaz ⁊ veniā: ⁊ aliud est exercere ip̄z nō tm̄ cā merēdi p̄dicta: sed ét p ꝫ obtinere nisi virtuté sibi coherēdi ⁊ visitādi ei per opis exercitiū ⁊ vitiū ꝓtrariū expugnādi: ⁊ ꝫ est multo vtilius: q̄z illud prius: verbi gratia. Vnus orat simpliciter: vt per ꝫ ipetret peccatoꝝ suoꝝ veniā vel vitā eternā. Alius ét preter istā intētionē orat vt assuefaciat seipsum in oratione ⁊ studio ⁊ p ꝫ consequatur gratiam deuotionis ⁊ gustum diuine dulcedis: ⁊ gratiā diuine familiaritatis assequat: ⁊ notitiā dei clarius assequat per mētis illuminationē. Et ꝫ actio prioris

bona sit ⁊ meritoria venie: glie ⁊ gratie tamen intentio ꝺi coꝺoperatur: vt clarius ⁊ plenius ꝺ qꝺ expressius ꝺesiderat asequat̃ vnde multū valet ad perfectionē sanctitatis intentionē ꝺirigere ad eam querendam ⁊ studiuꝫ ad ꝺ ordinare: in tantū vt aliquis facilioꝛi laboꝛe quo ad coꝛporale exercitiuꝫ maioꝛes mentales virtutes obtineat: q scit prudēter ꝺisponere gressus suos: q̃ꝫ alius difficilioꝛi laboꝛe. Exēplum ꝺe quolibet picto artifice qui melius leuius ⁊ citius operatur quodcūq; q̃ꝫ alius imperitus cum maioꝛi laboꝛe. ¶ Sextuꝫ est ipse nucleus affectualis virtutis que est perfectio vite actiue ⁊ ingressus oꝛdinatus cōtēplatiue. Sine ipsa frustra speratur puritas cōtēplationis vel stabilitas. Sicut aqua fontis non ē pura quēdiu nō ē eiectis soꝛdib⁹ fundus eiꝰ datus. Sicut autē ex nucleo pinguedo olei exprimitur: ita ex affectu virtutis sapoꝛ deuotionis procedit: maxime diuini amoꝛis: ⁊ ꝺesideriꝰ spūalis ⁊ gaudiꝰ celestis: qui nobiliꝰ ⁊ efficatioꝛ est q̃ꝫ compunctio timoꝛis vel meroꝛis. Hi sunt sex dies in quibus operari oportet salutem ⁊ cibos vite querere: ne ieiuni deficiamus in via hac quā ambulam⁹: ita vt sexto die duplices cibos colligamus. s. bone actionis ⁊ pie affectionis: vt in septimo. i. sabbato toti sani facti a vicioꝝ langoꝛibus cum requie opuleta vacari possimus contemplatiōi ⁊ videre qm̃ suauis est ꝺeus ⁊ gustare q̃ꝫ suauis est vniuersio. Qui sexta ꝺie ꝺupplices non colligit cibos in septima inanis remanebit nil reperiens ꝺe ꝺulceꝺine contēplatiōis. Quia qui sextum statum qui est in virtutum affectualium sanitate. i. sanctitate: nundum attigerit septimi status ꝺulceꝺine qui est in sapientie gustu ⁊ intelligentie lumine nō fruetur. Hinc est q ꝺ Jacobus primo sex filios genuit: ⁊ post hec Rachel peperit ei filium nomine Joseph ꝺecoꝝ aspectu: quo nato cepit Jacob petere ꝺimitti ⁊ in patriam suam reuerti. Quia prius in actiua vita ꝺebet homo perfectus esse in sex p̄ꝺictis profectuum statibus: ⁊ tunc gustato fructu vite contemplatiue cupit ꝺissolui ⁊ esse cum christo in patria: cuius iam primitias in sapoꝛe superne ꝺulceꝺinis pregustauit.

¶ Ꝺe forma proficiendi. ca. v.

Ꝺeq; proficientibus ꝺ forma scribitur: vt sciant quantum in singulis virtutibus profecerit: vel quantum a perfectione earum adhuc ꝺistent: quālibet ipsarum in tres graꝺus longe inter se ꝺifferentes ꝺistinguimus multos medios profectuꝫ passus festinando transilientes propter fastiꝺium ꝺeuitandum.

¶ Ꝺe septem virtutuꝫ ꝺeclaratione. septē vitijs oppositoꝝ. ca. vi.

Ꝺo septem vicioꝝ capitalium ꝺ est. ¶ Primum superbia initium oīs peccati. ¶ Secundum inuiꝺia: ꝺeinꝺe ira: accicꝺia: auaritia: gula: ⁊ luxuria. Hinc per cōtrarium ostenꝺitur oꝛꝺo virtutum. i. humilitas contra superbiam: ꝺilectio proximi cōtra inuiꝺiam: mititas contra iram: caritas ꝺei contra accicꝺiam: contemptus ꝺiuiciarū contra auaritiam: sobrietas contra gulam: castitas contra luxuriā. Sed quia teste beato Gregoꝛio, sicut multi arboꝛis rami ex vna raꝺice proꝺeunt: ita ex caritate ꝺei cetere virtutes generant. Ideo ꝺe ipsa tanq̃ꝫ oīum matre ⁊ nutrice primo ꝺicam⁹: ⁊ postea ꝺe eius filiabus. Ante ipsam enim nulla virtus meritoria est.

¶ Ꝺe caritate. ca. vij.

Caritas enim est que oēs informat vt sint virtutes ⁊ vigoꝛem ei tribuit vt magis ⁊ min⁹ meritorie ⁊ ꝺeo accepte: secunꝺuꝫ ꝺe ipsius nutrimēto acceperint minus vel ampliꝰ. Sicut ramus arboꝛis a raꝺice nascit ex succo proꝺēte ab ea nutrit: vt magis fructifeꝛ efficiatur. Initia autem singularum virtutū ad inapientes pertinent sine

quibus non possent esse salui ⁊ deo placere ad salutez. ℙ:ofectus ad religiosos magis congrue pertinent: qui melio:es eē debent: q̄z popularis cōmunitas vel laici seculares: qm tamen sunt de numero saluandoꝝ. Quid p:odest altio:a p:ofiteri: ⁊ exterius in habitu perfectio:a p:etendere: si in studio virtutū: ⁊ in exercitio operis nō distamus ab infimis: qui sunt in spe saluationis. Immo maio: est confusio: ⁊ spēs fallacie: magna p:omittere: ⁊ exigua persoluere ⁊ supplicio potius q̄z p:emio dignū. ℙ:erfectio aūt ad p:erfectos pertinet: qui trāscēso difficultatis obstaculo in quo p:oficere volentes labo:ant: quasi in montis ascensu iam in ipso culmine xp̄o duce cōstituti trāsfiguratiōis eius glo:iam desiderant speculari. Nemo tñ in hac vita perfecte alicuius virtutis apicem valet comp:ehendere vel stabiliter in sūmo gradu semp manere sed p:o modo vie p:ofecturus: quis vtitur respectu infe:io:um.

¶ Qualis est caritas. Capi. viij.

c Caritas est o:dinata ⁊ magna voluntas seruiendi deo: placendi deo: seruiendi deo. Caritas. dilectio: ⁊ amo: idem sunt: tamen beatus Grego. distinguit eas dicens. Magis ad deum voluntas amo: est. Sed cū lactatur a gratia est dilectio. Cum vero fruitur ⁊ adheret deo caritas est. Diligere deum super omnia debemus: ꝓpter tria. ¶ ℙ:imo q: bonus é in se nec tantūmodo bonus: sed etiam ipsa bonitas est: qua nil melius: vel cogitari: vl' eē potest: ⁊ a quo oē qđ aliquo modo bonum est: é bonū. Si enim oē qđ bonū est: diligēdum est inquantū bonum: ille qui sūme bonus est. ⁊ infinitus est sūme diligendus: ⁊ si possibile esset etiam in infinitū iuxta meritum dignitatis eius. Item q: ipse p:io: dilexit nos: ⁊ plus diligit nos q̄z ipemet nos. Ille enim q: infinitus est: ⁊ non est ei aliud esse q̄z amare: q: ipse deus caritas est: diligens nos pauperes: ⁊ viles miseros: ⁊ dilexit ab eterno nondū existentes: nondum eum diligentes: imo ⁊ nescientes: ⁊ resistentes: ⁊ offendentes ipsum. Et ideo iustum est nos eum vicissim diligere ex omni qđ sum⁹ ⁊ scimus ⁊ possumus. Ut saltez cū exigua mēsura nostre possibilitatis fideliter remetiamur ei diligendo eū: cuius magnitudinis non est finis. ¶ Tertio p:opter dilectionis multiplicem effectū: qui cognoscitur in beneficijs eius: q: non sufficit ei: diligere solo affectu: nisi etiam nobis ostēdat in effectu. ℙ:obatio dilectiōis nāq; exibitio est operis. De quibus beneficijs modo non p:osequor causa b:euitatis alterius op:tunitatem adhuc expectans.

¶ In quibus consistit dilectio.
Capitulū. ix.

Dilectio in tribus consistit. In volunt:ate. In opere. In affectu. Voluntas informata ad rationem consentit eius cōsilio vt velit bonum: ⁊ ne ociosa sit p:greditur in actū boni opis oēm familiam suo impio subiectā in adiuto:iū inuocās. l. mēb:oꝝ corpis: ⁊ sensuū: ⁊ cogitationū: siue ad p:imouēdū bonū: siue ad remouendū malū. Cūq; fideliter ꝟ fecerit: quasi remuneratione: vel releuatiōe laboris ex vsu exercij susc:itat. Et etiā affectus in solacium a gratia demulcēte eum: vt iam nō tantū ex instinctu rōnis velit bonum: ⁊ conatu illud agat: sed etiaz ex desiderio opte: ⁊ affectu amplectat ⁊ diligat. Et ꝓtrarium illi odiat ho:reat ⁊ fugiat. i. malū. Et ꝟ est vera sanitas voluntatis eum nō tantum ex instinctu rationis cogit se ad volendum bonum vel faciendum ad nolendum: vel vitandū malum. sed etiam ex affectu mentis: ⁊ desiderio amplectit bonā ⁊ odit malū. Et ꝟ virtus est mens bona de qua plūi multa dixerunt. Sed vtinam vere cognouissent eaz. Voluntas q̄ñq; sine opere sufficit ad meritum ⁊ debitum: vbi facultas: ⁊ op:tu-

nitas tempo:is nō substantie: verbigratia. Pauper libenter subueniret pauperi: sed non habet vnde. Diues etiam quandoq; illud faceret libēter sed nō habet cui. Huc usq; ergo volūtas p:o facto reputatur. Si autem facultas operis ⁊ oppo:tunitas subessent ⁊ non sequeretur effectus operis: tunc non sufficeret: ꝫ sola voluntas esset: cum posset perficere quod expedit ⁊ nollet. Quantum enim vis tantum facis quod expedit cum potes: sed si non facis nō vis.

¶ De virtutibus. ca.x.

1 Licet enim multe virtutes videantur inter se differentes: vt q: humilitas alia est q̄ꝫ castitas ⁊ patientia: alia est q̄ꝫ mīa: ⁊ sic de alijs: tamen quadam consideratiōe oēs vnum sunt vt ita quelibet non tantū cohereat: sed etiam ineſt alteri: vt qui vnam habent: vere omnes habere dicantur in habitu: ⁊ si non in actu: quod apostolus ostendens ait. p̄ Cor. xiij. Caritas patiens é. benigna est non emulatur: non agit perperaꝫ: non inflatur: non est ambitiosa: non querit que sua sint. Sicut enim deus est vnuꝫ simplex ⁊ perfectum bonum: in quo est omne bonum perfecte: ⁊ cui nullum bonum deest. Ita caritas est vna virtus in se habens omnes virtutes: sed ꝓpter diuersos effectus eius ex diuersis intrinsecis occasionib⁹ vel causis illatis: quibus se contra malum opponit: vel ad bonum extendit diuersa nomina sortitur. Virtus eniꝫ sicut diffinit Augustinus est amor ordinatus: vꝫ vt amet solum quod debet ⁊ sicut debet ⁊ quātū debet. Quātū vero quis amat aliquid tantū fugit eius contrariū vt pōt. Caritas igitur cum se extendat ad diligendum deum. Dilectio dei dicitur cū ad p:oximum dicit dilectio p:oximi cum eius miserie cōpatitur mīa appellatur cum eius bono cōgaudet cōgratulatio vocat: cū equanimiter aduersa tollerat: patiētia dicitur: cū bene facit se odientibus benignitas nūcupatur. Cū non extollitur inaniter supra se humilitas est: cū obtemperat superio:ibus vt iustum est: obedientia est. Cum execratur turpia castitas est. Cum resecat superflua corpalis necessitatis sob:ietas é. Cū diuitias abicit: paupertas é. Cū ad paupes eas liberaliꝫ effundit: largitas est. Cū tedio expectatiōis ꝓmissorū nō frāgit lōganimitas est. Cū inter bonū ⁊ melio:⁊ inter malum ⁊ peius discernit p:udētia est. Cū ius suū vnicuiq; tribuit iustitia est. Cū delectationib⁹ nō emolitur temperantia est. Cum duris nō terret fortitudo est. Cum credit credenda: fides est. Cum sperat speranda spes est. Unde spiritus. s. vnus ⁊ multiplex dicitur. Sap. vij. Et cum in se vnus sit: diuersa dona tribuit ꝑm diuersoꝝ donoꝝ effectus. Sic aliqua nobilis ⁊ efficax medicina diuersos curationū effectus operatur: vel virtutē cōfert varia operandi: vt vim acuat visum: alteri clarificet vocē: alij auditū referet: alij gustū tēperet: in alio aliud ⁊ aliud operet ¶. Secundū autē q̄ caritas opponit se septeꝫ vicijs capitulū: virtutes sortiant vt p:edictū est: de quibus nunc dicendum est. Ex quib⁹ p:ofectuū gradibus distinguat. Una queq; tamen virtus teste beato Gre. habet initiuꝫ suū: p:ofectum ⁊ p:ofectionem. Multipliciter terra ꝓfert germē suum: p:imo herbam: deinde spicam: deinde plenum frumētum. Herba est initiū virtutis: in spica p:ofectus: in pleno frumento perfectio. Caritas vō mater ⁊ nutrix omnium virtutū habet tres gradus: infimum mediū ⁊ summū. Sic ⁊ alie virtutes per singulas: nec inconueniēs distinctio é. Si enim celestes ierarchie docente beato Dionisio singule inter nis differentijs distinguuntur: cur nō etiaꝫ spāles virtutū ierarchie eundē ordinem in terris imitantur: p:esertim cum celestis pulchritudinis exēplar ad hō nobis celitus allatum sit: vt p:o viribus studeamus dōno in nobis sanctuariū facere: vt in medio nostri habitare dignetur: ꝑm exemplar in mō

le celeste nobis demonstratū. Utrū autem qui in primo gradu. i. in prima infima virtutū ierarchia hic stant: ad infimā in celo ierarchiā pertineāt: ⁊ qui in mediā ad mediā in celo: ⁊ qui in summa ad summā in celo pertineant: cū illuc dño perducente venerimus agnoscemus. Laboremus tamen hic fideliter de virtute in virtutem eundo proficere: certi q̄ nequaq̄ inferior erit retributio glorie proportionata meritorum mensura. Luc. sexto. Mensuram bonam ⁊ conbtā ⁊c. Eadem quippe mensura qua mensi fueritis remetietur vobis. Eiusdē mensure idria replebitur tibi vino glorie in celestibus nuptijs: cuius tu hic repleueris aqua iustitie presentis: que in cōparatione celestis est sicut aqua ad vinū optimum in valore. Mille miliū metrete aque flumi nis vel maris nō valerent vnā electi vini quo ad precium vtriusq̄.

¶ De primo caritatis gradu. ca. xi.

Caritas dei primus gradus est.

c Sic diligere concessa ⁊ eis vti vt tamē illicita odiam⁹: ⁊ amori dei nullius rei amorem preponamus: sicut illi qui sic ea que sunt mundi diligunt: vt tamē eoꝝ dilectione vel cupiditate peccata mortalia deuitēt ꝑuādo que deus precepit facere ⁊ cauere que de⁹ prohibet per preceptum. Mat. xix. Si vis ad vi. ingre. idest in ingressu vite consistere: vl' in processu altior seruā mandata.

¶ De secundo gradu caritatis. ca. xij.

Secundus gradus caritatis pōt

s eē: cū hō volūtate plenioꝛi ⁊ affectu feruentioꝛi: nō sola contentus seruare precepta: sine quibus nō ē salus: ꝫ etiā ad ea que dei sunt studiosus est ⁊ voluntarius taꝫ facere in seq̄ꝫ in alijs ꝓmouēdo ⁊ desiderando: ꝫ ꝓpter bonoꝝ ē religiosoꝝ: qui nō solū precepta dei sed ēt cōsilia ipsius implere imitando ipsum deliberāt sequi oīs iustitie decorem dñm ihesum xpm. Talibus dicit Ber. Non est nostrū circa coīa precepta: neq̄ hēt solū attendere quid precipiat dñs: sed quid velit probantes que sit voluntas dei bona: bene placens ⁊ perfecta. Quantū eniꝫ amas dñm tanto studiosus es promouere beneplacitū vbi potes ⁊ honorē: ⁊ cauere eius offensam ⁊ inhonorationē. Ite. Nunq̄ ē amor dei ociosus. operatur enim magna si est: q̄ si operari renuerit amor non est. Fidelis autē dei seruus ea diligentia qua timet dñz suū offendere in se per peccatum: ea ⁊ cauet ⁊ dolet inhonorari ab alijs per scandalum ⁊ prauū exēplū. Quia in disciplina famulorꝝ redūdat in dedecus dñoꝝ. Quis eniꝫ fidelis famulus patiēter sustinet contēptū dñi sui ⁊ iniurias ne dicā ꝓmouēat ⁊ augeat. Iste vō dño suo xpo nō seruit sed ⁊ vētri. Si tu pro velle tuo ꝑuis domino tuo ipse remunerabit te pro velle suo. Si āt studueris ei ꝑuire pro velle suo: ipse remunerabit pro oī velle suo. Mat. In qua mēsura mēsi fueritis remetiet vobis ⁊ adijciet vobis: vt nō tātū ꝑm meritū sed ēt ꝑm desideriū remunerabimini.

¶ De tertio caritatis gradu. ca. xiij.

Tertius gradus caritatis ē tā

t affectu estuare ad deū q̄ sine ipo q̄si viuere nō possis cōbustus desiderio dissoluēdi ⁊ cū xpo. Talib⁹ est viuere in patētia: vl' ꝓtius in fastidio. Et mors in ardēti desiderio ēt ꝑ dura tormēta. Hoc desiderū fecē Andreā amplecti crucē: Stephanū orare pro lapidātib⁹: qui ei celū patefaciebāt: quo minabat igredi: Laurētiū irridere carnifices: Vincētiū prouocare tortores: Agathen letissime ⁊ glorianter ire ad supplicia: quasi ad epulas inuitata: ⁊ ceteros gloriosos martyres gaudere in tribulationib⁹: ⁊ inimicos ꝑsequētes diligere: a quibus ad desideratā gaudia adipiscēdi velocius ꝓmouebantur. Amici scōꝝ desiderāt eos secū ꝫ diu regnare. Inimici autē eoꝝ dolēt eos aliquo tp̄e secū in mūdo morari. Et i ō diligendi sūt

qui optāt ⁊ promouēt eos vt hic citius ⁊ plenius obtineāt qđ sup oia diligunt: ⁊ quo nil vtilius eis cē pōt. Nihil enī ē q talē valeat estū extinguere desiderij quādiu nō datur eis copia de fonte vite pro libito potare cui⁹ siti mirabilr cruciat. Tribus tñ interim vt cūqz refocillant gutulis consolationū spūaliū. s. interne sanitatis recreatione. Sacramētali corpis xpi perceptiōe: que deuotis solet eē singulare solatiū pro releuando hui⁹ exilij tedio: ⁊ si nō manifeste tamen vere ⁊ salutifere ipsum qué amāt suscipiūt dominuz iesum xpm. Ité spūalis fruct⁹ multiplicatione in quo ⁊ animarū ꝓfectū ⁊ dei honorē sciētes exilij sui molestias tollerabilius sustinēt. Vñ spōsa dicit adolescentulis. Fulcite me floribus. s. noue conuersatiōis bonie: Stipate me malis. s. ꝓfectib⁹ ad ꝓfectū tēdētibus: q amore langueo desiderio dissoluendi ⁊ eē cū sponso: vt quādiu ab hoc differor: saltē consoler in conuersione peccatoꝝ ⁊ ꝓfectu bonoꝝ. Et ita mediū exilium erit mihi tollerabilius si videro alijs eē fruentibus. Et si tardius ad sponsū veniam tñ plures mecū ducā. Et sic Paulus coartat⁹ inter desideriū dissoluēdi ⁊ ꝓfectū subditoꝝ psolabat se iteriz ex coꝝ ꝓfectu de sua dilatiōe a regno. Phili. Lobarto: enī cē.

De proximi dilectiōe. ca. xiiij.

Dilectio ꝓximi ex dilectione dei nascit: q pp deū ⁊ in deo: ⁊ p̄m deū ꝓxim⁹ est diligendus propter deū: q ipse mādauit. i. Jo. iij. Hoc mādatū hēm⁹: vt qui diligūt deū diligāt ⁊ fratrē suū: In deo. i. ea affectione diligere proximū quātū deum. i. ea forma. Scōm deū. i. ad ꝫ diligere debem⁹ proximū ad qđ nos diligit de⁹. i. ad salutē aie ⁊ ꝓfectū in spū. Dicē x̄e puer⁹ odiate diligere x̄e ⁊ nō ficte: sicut illi qui tñ v̄bo ⁊ lingua diligūt: ⁊ nō ope ⁊ vitate: pure ⁊ non carnali affectiōe nō p⁹ vtilitate ꝓpria: non ex carnali societate. ⁊ seculari tñ: que ⁊ si nō sit semper mala: tamen non est meritoria nisi ex spūali dilectione accipiat cōdimētum. Ordinate vt non ad vicia ⁊ cōmoda carnis⁹ ⁊ temporalem prosperitatem: sed ad eternam salutem. Unde cum dilectio carnalis ⁊ est dilectio cupiditatis: ⁊ est dilectio naturalis: ⁊ est dilectio socialis: ⁊ est dilectio spūalis. Carnalis est que in carnalibus nutrit: vt iter virū ⁊ feminā in copula carnali. Cupiditatis: vt qui diligūt p̄ munera bus. Sic ⁊ canis diligit eū qui dat ei cibuz. Nālis hec ē inter cognatos ⁊ sanguic propiquos: vel patria: vt si diligim⁹ illa que nā magis venustauit: vt pulchros boies ⁊ animalia magis delectabilia: ⁊ ēti la que sunt nobis aliquo mō similiora: sicut cū ex duobus eque ignotis vim magis heret affect⁹: q fonte magis nobis file ē in nā. Eccle. xiij. Dē aial diligit simile sibi: sic ⁊ oīs homo ꝓximū suū. Ista sicut a bonis ⁊ a malis ⁊ ēt a brutis hētur: ista ⁊ bona ⁊ malu esse pōt ꝫ originē trahat a nā que bona ē in se. Unde in necessitate plus tenemur ex iure nāli propinquioꝝb⁹: q̄ extraneis subuenire. Socialis est qua notos ⁊ familiares ⁊ contubernales magis diligim⁹ q̄ ignotos ⁊ alienos. Ista per se similiter indifferens est: quia ēt bonos ⁊ malos videm⁹ eā habere: boni ad bonum: mali vero ad malū eaz conuertunt fauendo socijs ad que volunt. Spiritualis vero dilectio a spiritu sancto denominata; a quo fluit qui amor patris ⁊ filij dicitur: est illa que nobis mandatur a deo ⁊ est meritoria per se sola: ⁊ duas priores efficit meritorias quando ab ea: regunt̄. i. naturalem ⁊ socialem. Cupidā autez non ordinat sed tollerat⁹ ⁊ temperat ne excedat: quia magis querit vtilitatem propriam q̄ illius quem videtur amare. Carnalem vero odit⁹ ⁊ fugit ⁊ fugat ⁊ exterminat nec vnq̄z erit fida societas iter eos: ꝫ q̄ tū vna ipaz augeꝫ tñ alt̄a m nuit: ꝫ inter ꝯiuges pp sacramēti virtutē si moderata sit excusetur. Sed a spiritualib⁹ qui plenā ꝺoyoue

runt continentiam tanto magis p̄emenda
est carnalis dilectio ⁊ euellenda: quanto in
decentio: appar et macula in candida biſſo
q̄z in rudi ſacco. Que eſt enim ſocietas lu-
cis ad tenebras. Sap̄. O q̄z pulch̄z
eſt caſta generatio ⁊c̄.

¶ De differentia inter ſpiritualem ⁊ car-
nalem amorem. ca. xv.

Ed quia ſolet ſe aliquādo apud
incautos paliare carnalis dile-
ctio ſub ſpē ſpiritualis: ſicut zi-
zania ſub tritico. Unde vt de
viridario religioſe vite euelli poſſit aliq̄s
eius ſpecies quaſi noxias herbas ad caute
lam in expertis breuiter oſtendamus: per
quas dignoſcat diſtantia ſpiritualis amo-
ris a carnali. Spūalis enim dilectio nobi-
lis virtus eſt. Ideo ne vileſcat a mixtione
carnalis amoris: ſicut balſamus ſophiſtica
ta vilibus liquoribus: vel ſicut alie nobi-
les ſpēs que falſitatis cōmixtione vician-
tur longe eſt inde ⁊ ſubtiliter ſegreganda.
Iſa. Uinum tuum mixtum eſt aqua. i.
amor ſpiritualis eſt viciatus amore carnali.
Sicut praui caupones vēdunt vilioza ſub
ſpecie melioris: ⁊ h̄ maxime inebriatis ⁊ ru
dibus qui neſcium diſcernere p̄cioſum a
vili. Jo. ij. Omnis homo primū vinuz bo
num ponit: ſed cum inebriati fuerint: tunc
id quod deterius eſt. Sic ſepe mutat amor
qui primo bonus ⁊ ſpūalis videbatur cum
diſcretionis ⁊ ſobrietatis metas exc: ſerit
in carnalem tranſit: q: aſtutus diabolus pri
mo occultat tentationis laqueū donec amor
increſcat ⁊ tenax fiat ſicut viſcus quo capi
untur auicule: vt cū ſibi inuito conglutina-
ti fuerint inſeparabili amore dilectionis: ⁊
dilectos ip̄orūdos ſimul in ignem tranſ̄o
diat carnalis concupiſcentie mutatiōe cum
iam ab inuicem nequeant ſeparari. Ꝑpoti⁹
nāq̄z mutatio ſibi conſentiunt ad quecūq̄z
ſpurca cōmertia q̄z velint fidem quā iam
longo ex tempore integram ſibi ſeruarunt
aliquatenus violare vel omnia ſeruitia per
dere que ſibi mutuo impenderunt. Et licet
h̄ cū multo cordis dolore: quādoq̄z faciant
p̄eualet tamen amoris violentia: que men
tis vigorem ſolita eſt emolire. Sic valida
ſanſonem fortiſſimum eneruauit ſuis blan
ditijs ⁊ ceteris hoībus ſimilē efficit ⁊ ſpi
ritu dei effugato tradidit eum hoſtibus li-
gandum cecandū: macerandum ad mola
trahendam circūgiraddū ⁊ deludendum.
Nec tedio vincitur hoſtis nequiſſim⁹ nec
labore nec diuturnitate laſſatur: ſi modo
poſt longa tempora potuerit efficere. quod
intendit cum ad nihil aliud vacet omni t̄
pore vel ſtudeat: nec alia cura ſit occupa-
tus: niſi quomodo ſubuertat bonos ⁊ ma-
los p̄cipitet in deterius ⁊ retineat in pec
cato ⁊ impediat a p̄fectu ſalutis.

De ſeptē indicijs carnalis amoris. ca. xvi.

Rimum indicium huius car-
p nalis amoris eſt: q̄ cum ſpiri-
tualis dilectio ſpiritualium tan
tum eruditionibus ⁊ edificato
rijs collocutionibus pati ſolet
⁊ nugas ⁊ ociosas fabulas faſtidiat. Ita ecō
uerſo pauca de ſpiritualibus ⁊ plura de in
utilibus confabulationibus ⁊ maxime de
mutua dilectiōe inſatiabiliter ruminat quā
tum ipſe eā ⁊ illa eū diligat ita q̄ ad huiuſ
modi colloquia non ſufficiunt hore nō di-
es nec quelibet tempora: ſed ſemper quan
do conuenire p̄nt copioſa h̄nt loquēd ma
teriā idiſſimbiliter. ¶ Secūz indiciū amoris
carnalis eſt inſolētia guſtuū ⁊ moz q̄n ſunt
pariter ſe carnaliter amātes amoroſe ſe mu
tuo reſpiciunt latus lateri: femur femori
man⁹ tenent ⁊ comp̄imūt: deinde ⁊ lacer
tos humeros ⁊ ꝟba ſub veſtib⁹ ⁊ vlteriō
ra tangēdo blandiunt. Aliq̄n amplexus ⁊
furtiua oſcula iūgūt ⁊ ſimilia ſicut in ſecula
rib⁹ amatoribus notari pōt. Ecōuerſo. Spi
ritualis dilectio tātā diſciplina ſuat in oc
culto ſicut in publico: q: nec angulos que
rit ſz fugit: niſi q̄n ſecū habitare deſiderat ⁊
ſoli deo vacare. Luz hoie aūt colloquens

maxime si vir cū femina loquitur cōtineat oculos ⁊ manus: ⁊ omnia mēbra sub custodia modestie: ita q̄ etiā studiosus obseruator non inueniret in quo eos reprehēdere posset. ¶ Tertium est inquietudo cordis quando sunt absentes cogitando de se inuicem: vbi iam sit ille dilectus: quid agat. quādo veniat. Quādiu defuerit si ō se cogitet si ex absentia amor eius circa se forte in aliquo tepuerit cū longo tempore nihil eidem mādauerit: ⁊ quid in causa esse possit quō valeat in corpore. Et ita suspenso corde nec orare possunt libere: nec de deo quiete meditari: vel aliquid agere districto vel occupato animo circa dilectū: nisi quādo audit aliquid de eo prosperū vel loquitur. Nec est ei in refrigeriū qualecūq̄. Spiritualis vero dilectio ꝺ nō curat. sed quiescit in ꝺo ⁊ amicum suū fideliter in oratiōe cōmēdat cum fuerit opportunū sine inutili districtōe compatitur ei ⁊ cōgaudet sicut ratio dictabit faciendū. ¶ Quartum est impatientia vel inuidia condilecti. ſ. si aliquem secū diligat si benigne talem salutet: si aliqua beneficia ei exhibeat ex quibus timet ne forte amor alterius preualeat: ⁊ erga se tepescat inde dolet ⁊ tristat. Spūalis aūt vult omnes secum diligi: ⁊ in hoc gaudet: q̄ caritas est sui ipsius cōmunicatiua ⁊ quāto magis dilatatur tāto amplius augetur. Sic̄ ignis quo plura fométa accipit: eo magis crescit. ¶ Quintū est ira ⁊ turbatio: q̄ tantum vt vulgo dicitur: se diligit q̄ p̄ nimia dilectiōe nō possunt sibi mutuo parcere a molestia lesionis. Sicut enim aliquando metas excedit eoꝝ inordinata dilectio in blandiēdo. Ita econtra quādo excedit in cōturbando maxime cū vnus alterū offendit in aliquo minus sibi faciendo in his que desiderat vel aliā personam vt ei videtur plus amādo: quia quo tenerior: dilectio eo molestior offensio. Inde insurgunt querele ⁊ improperia: ⁊ impensoꝝ beneficiorū: ⁊ magne fidei que iā perdita videntur apud ingratū. Sequunt etiā detestationes: ⁊ iuratorie promissiones q̄ nunq̄ deinceps velit ipsum diligere sicut qui retribuit mala pro bonis ⁊ odium pro dilectione. Aliq̄n adiungūtur clamores: contumelie. vituperia. maledicta infamationes. proditiones secretoꝝ: ⁊ multa inconuenientia huiusmodi sicut sepe experimur. Spiritualis vero amor pacificus est tractabilis ignoscens errori ⁊ infirmitati proximi ⁊ in spū lenitatis instruēs aliquo occupatū dilecto. ¶ Sextū est munuscula: ⁊ dulces littere: amatorij dictam̄: ⁊ conuiuiola: ⁊ morselli ab ore dulciter rapti: ⁊ q̄libet alia que dilectus protectauit: vel quib⁹ vsus est: que quasi pro reliquijs venerant ⁊ pro memoriali ꝓseruant: ⁊ pro icētiuo cōtinui amoris. Econtra sicut dicit Jero. Crebra munuscula ⁊ faciolos ⁊ zonas. ⁊ pregustatos cibos ac dulces ⁊ suaues amoris litteras. Sāctus amor nō habet: sed pure orationes: edificatorie in spū instructiōes: pie in necessitate subuentiones sunt spiritualis amoris fūamenta. ¶ Septimū est inordinata dissimulatio vitioꝝ adinuicem mutuo: q: ⁊ vitia sua diligunt: ⁊ fouent ⁊ excusant: ⁊ astant sibi mutuo contra arguentes ⁊ corrigentes ea cōfederati ad malū sicut fur furem. Adulter adulterā diligit in malo. Spiritualis aūt dilectō cum omniū vitia detestetur. singulariter tñ odit ea i separabiliter dilectus. Sicut pater magis dolet deformitatis maculam in filio q̄z in alio. Sic deus omniū peccata odit ⁊ tñ quodāmodo durius punit ea in presenti in amicis suis singularibus q̄z in alijs. Sicut in Daniel apparet qui grauissime pro peccato suo punitus est. Et ei nō diu differre peccatorib⁹: ſz statim vltiones adhibere magni beneficij inditiuꝝ est. Apoc. Quos amo arguo. ⁊c. Ostensit ad cautelam carnalis amoris iditijs que se quādo paliāt sub specie spūalis dilectionis: vt ignores decipiant ad spūalis dilectōis pfect⁹ ꝓsideradū redeam⁹: ⁊ q̄b⁹ gradib⁹ de imis ad sūma ꝓcedat oīdam⁹

¶ De dilectione ꝓximi. ca. vij.

Dilectionis ꝓximi. ¶ Primus gradus esse videt nullū odire.

o Nulli malū cupe. nullius velle bonū impedire. In necessitate ꝓximis auxiliū subuētionis nō subtrahere: ⁊ breuit vt nulli faciat malū vl cupiat cū volūtatis assensu: ⁊ bonū ꝓximo optet ⁊ faciat sicut velle deberet sibi si indigerēt. In his duobus ꝓsistit ipletio ꝑcepti illius diliges ꝓximū tuū sicut teipm. Si qō tu oderis ab altero tibi fieri tu ne alteri facias. Jo. Et quecūqz vultis vt faciāt vobis hoies. hec ⁊ vos facite illis. Hoc est enim lex ⁊ ꝓphe. Hec. n. docet lex vestra ⁊ piter scripture. ꝟm expositioné sanctoꝝ orthodoxoꝝ. Profectus dilectiōis est sic alteri ꝓfectui ꝓgaudere: ⁊ alterius bonū diligere quasi ꝓpriū. Et sic aduersitati eiꝰ cōpati sicut ꝓprie vt aliena lucra: vel dāna sua deputet ex affectu pietatis Ro. Gaudere cū gaudētibꝰ ⁊c. J. sic aliena bona vl mala sentire sicut ꝓpria. Cor. Quis infirmat ⁊ ecōuerso nō infirmor. ⁊c. Ubi ät talis inest affectus illi necessario nō deerit subuētiōis effectus: quātū patit oportunitas. Sicut enim sana mēbra corpis ꝓgaudēt sibi ⁊ cōpatiūtur mutuo ita apparet illum affectū sanatū esse a sopore in sensibilitatis vitiose q iā nouit itelligere q sunt ꝓximi ex seipso sumus enim mēbra inuicē. Ephe.

Ün dñs ihesus a quo oīs doctrina ꝓfectōis nobis influūt sicut mēbris a capite motꝰ ⁊ sensus ifluūt. reputat sibi fieri q̄cq̄d mēbris eiꝰ ifimis infert. sicut ipe dicit. Aō vni ex minimis meis fecistis. ⁊c. Perfectio dilectionis ꝓximi est diligere inimicos ex affectu fraterne salutis ⁊ ea dulcedine erga odientes ⁊ psequētes se affici sicut erga singulariter dilectos. Et nō solū res tales: ꝟ etiam corpus ꝓ fratribꝰ ponere: ⁊ paratū eē nō tm̄ ꝓ spe p̄mij martirij ꝟ magis ꝓ affectu fraterne salutis. Hāc xps docuit q ꝓ peccatoribꝰ inimicis suis mori dignatꝰ est. Et illa peccata q̄bus ipm offendim⁹: ⁊ ꝓtēpsimus expiaret. Jo. Maiorē nemo hac dilectionē. ⁊c. Hāc didicerāt ab eo sancti q̄ se mori ꝓ fratribus obtulerūt: qui se suos vendiderūt ꝓ aliorꝝ redēptione. vt paul⁹. ⁊c. qui vt aliorꝝ fami ꝓsulerēt ipi fame cruciabant. q̄ ꝓ interfectoribꝰ suis deuote orabant: ⁊ sua benignitate iniquorꝝ seuitiā lenire: ⁊ malū in bono vincere studuerunt. Ut Joseph ꝑriarcha. Moyses. Samuel. Daniel ⁊ alij multi sci multiplr oñderūt. Et re uera tales sūt vere sapiētes q̄ sic diligūt inimicos: q: centies maiora bona p̄stāt ꝓsequēdo q̄ꝫ subtrahāt. Sicut qui mihi rapta talētū plubi: ⁊ in eūdē locū poneret talētū auri puri. Quid pōt ꝟ sancto nocere inimicus. Honores mūdi. vel delitias vl diuitias ex q̄bꝰ nutrit carnis ꝓcupiscētia: potest aduersarius subtrahere. spoliādo. detrahēdo. ꝓsequēdo. Sz sci ista nō hnt iō nō ꝓstant cū ista eis subtrahunt. Nā si ista que sunt mūdi diligerēt: ⁊ de amissis valde doleret nō esset amor dei ꝑfis in eis. Cū igit aufert eis inimicus mūdana q̄ sūt eis odiosa ⁊ onerosa cumulat eis dōa spūalia: ⁊ merita celestia desiderabilia sup aurū: ⁊ l. ꝓmul. ⁊ dul. sup mel ⁊ fa. Et q̄ occasionē dat hoi tanti lucri merito est ab eo diligēdus. Mat. Diligite inimicos vros ⁊c. a quo ꝓ p. ⁊ ci. vos ⁊ erit merces vestra multa ⁊ eritis filij altissimi: q: ipse benignꝰ est sup ingratos: ⁊ malos.

¶ De humilitate. Capi. xviij.

Hanc dicēdū de hūilitate vbi scdū qꝫ vera beatitudo ꝓsistit in cognitiōe sūme veritatis ⁊ dilectione sūme bonitatis ⁊ fruitiōe eterne iocūditatis. Dēs aūt virtutes ordināt nos ad ista tria. Et iō q̄ꝫto q̄sq̄ magis fuerit ordinatꝰ in virtutibꝰ tāto magis erit capax superne beatitudis. Sic̄ ergo caritas ordinat nos ad bonitatē. ita hūilitas hz nos ordiare ad veritatē. humilitas é ex ituitu ꝓprie fragilitatis volūtaria mētis ꝺinatio. Ber. Hu

litas est virtus qua hō verissima cognitōe sui sibimet vilescit. Duo sūt que admonēt nos vt hūiles simus. vz qō sumus. Et qō nō sum⁹. Qō sum⁹. Nō.n. hēm⁹ aliq̄d ex nobis: nec ex nostris meritis: ꝛ iō nō oport tet extolli: q: aliene ptātis ꝛ bonitatis est q̄q̄d boni sum⁹ ꝛ hēm⁹. Et iō ille sol⁹ extollendus est cuius gratia sum⁹ id qō sum⁹ Hec é humilitas sanctoꝝ ꝛ magnoꝝ q̄ se q̄nto maiores vidēt tanto se magis humiliant in oibus que hūt totū reddentes illi a quo totū habēt. Quia furti reus est q̄ sibi aliq̄d retinet de his que sibi sunt cōmodata inuito dño. Cū ipse dicat gloriā meā alteri nō dabo. ꝓfectū libenter nobis cōicat in domis suis sibi seruat. Qō nō sum⁹ similiter monet nos hūiliari: q: vana ꝛ inanis gloria est extolli de eo qō nō est. Velut si lutū glorietur se eē auꝝ: ꝛ man⁹ iactet se esse giganté ꝛ médicus credat se esse regem: et ethiops niue candidiorē. Apoc. Dicis q: diues sum ꝛ nullius egeo: ꝛ nescis: quia miser ꝛ miserabilis es pauper cec⁹: ꝛ nudus Hec humilitas est pauperū ꝛ ipfectoꝝ q̄ ꝑsiderata iopia sua ꝛ iperfectiōe. in cōparatō ne sublimitatis alioꝝ resiliūt in se ꝛ ex iudicio veritatis sibimetipsis vilescūt. Sic dñs nos cecos natos ꝑ nostri ꝛ dei ignorantiā illuminat nos lutū vñ facti sumus liniendo sup' oculos nostros. Ut primo incipiamus nos ipsos agnoscere: deinde ipsum illuminatorē nostrū credēdo p:oni adorare. Et luto visum recipit: qui ex ꝯditione ꝓprie fragilitatis seipsum humiliatus agnoscit.

¶ De hnmilitate ad nos. ca. xix.

Riplicé vero humilitatez hre debemus. Humiles enim esse
t debemus in nobis ad ꝓximuz ꝛ ad deū. In nobis humiles eē debemus. Nosmetipsos ex cō ditione ꝓprie fragilitatis vel vilitatis ꝺ spiciēdo vt omnia qne in nobis despicabilia agnoscimus tam in naturalibus defectibus. q̄z in fortuitis maxime culpabilibus ꝛ vicioſis diligenter attendamus: vt eoꝝ intuitu apud nos humiliemur. ¶ Secundo in nobis simus humiles: moꝛes ꝛ gest⁹ humiles habendo ꝛ verba humilia ꝛ respon sa. ꝑs. Quasi lugens ꝛ quasi contristatus sic humiliabar. ¶ Tertio in operibus humilibus. ꝛ exercitijs nosmetipsos exerceamus in quibus appareat vilitas ꝛ q̄ alij horꝛent ꝛ despitiūt: vt sordes purgare rusticalia opera facere: ꝛ vestibus viliorꝛibus contēti esse ꝛ cibis: ꝛ alijs quibuslibet ꝛ Ro. vi. Ludā ꝛ vilio: fiam plus q̄z factus sum: ꝛ ero humilis in oculis meis.

¶ De humanitate ad ꝓximū. ca. xx.

Ꝓximū debemus esse humiles. ¶ Primo meliores: et
a dignioꝛes nobis eos reputare. Nemo ipsos despicere. vel temere iudicare. Phili. ij. humiliate superioꝛes sibi inuicem arbitrantes. ¶ Secundo honoꝛe exterioꝛi inuicem preuenientes reuerenter cedendo eis non detrahendo. sed obediendo. obsequendo. promoueudo. exaltare eos: ꝛ facta eoꝝ extollere si bona sunt: ꝛ mala abscondere nō ficte sed pure. ¶ Tertio patienter eoꝝ infirma tollerare: ꝛ lesiones sustinere. si quas nobis inferunt. Et malum ꝓ malo nō reddere. nec odium contra eos exercere: ꝛ coꝛrectiones patienter eoꝝ sustinere vel recipere: ꝛ eoꝝ miserijs plus q̄z nostris incōmodis condolere. ꝑs. Ego autem cuz mihi molesti essent humiliabam animam meā. Item ꝓximoꝝ. Alij sunt nobis equales. Alij superioꝛes. Alij subditi. De equalibus plēna est regula predicta. De superioꝛibus addi. Apostolus duo. s. obedire ꝓpositis nostris: ꝛ subiacere eis. Obedire pertinet ad impletionem iussionis eoꝝ. Subiacere eis. Humiliter subesse. quasi vicarijs dei. omni subiectione secundum deuz. De superioꝛibus tres regulas nota. Primo. Ecclesiastici. xxxij. Rectoré te posuerunt esto. nihilominus quasi vnus ex illis.

¶ Sed a.i. thes. & facti sum⁹ puuli i medio vestrum tanq̃z si nutrix foueat filios suos. ¶ Tertia ipe dñs. Luc. vij. Ego sum i medio vestrũ sicut qui ministrat. Secũdũ has tres regulas rector inter subditos ſit quasi vnus ex illis. Cõmunis sit in victu: in vestitu: in labore & i alijs exterioribus operib⁹. Sit paruulus i medio eor̃: vt ex hoc q̃ p̃ est eis nõ putet se sanctione eis vel sapiẽtiorem: sed viliorem & obligatione in reddẽda rõne p̃ se & pro illis. Sit quasi ministrãs i medio eorũ infirma eorum portando & curando: & peundo exemplo.

¶ De humilitate ad deũ. ca. xxi.

Deuz humiles esse debem⁹. Primo vt ipse esse ¡iudicẽ nostrũ deũ ac dñm cognoscamus & ei oibus obediamus: sic̃ huic dño suo & opus factori suo. Et si peccamus ei cito penitecamus: & digne ei satisfaciamus & emendemus. ¶ Secõ vt flagella eius humiliter tolleremus: & non murmuremus correcti: sed iustũ eius iudiciũ cõmẽdemus: & nos correctiõe⁹ dignos cognoscamus: ¶ Dicitur. vij. Judicium domini portabo quoniã ipsi peccaui. ¶ Tertio vt de beneficijs eius nõ extollamur: sz agnoscamus: q̃ non pro merito nostro: sed pure pro sua bonitate dilexit nos & elegit nos & vocauit: & iustificauit & magnificauit. vñ debem⁹ ei gratias pure agere & humiliter referre: & nihil nobis de eius bõis arrogando asscribere. ps. Nõ nobis dñe non nobis: sed nomini tuo da gloriã.

¶ De triplici gradu humilitatis. Capi. xxij.

Licet aũt ex predictis possit humilitatis gradus discerni: tamẽ vt magis sint in promptu ad intuendũ nota tres gradus humilitatis. Licet inter se multũ distantes. ¶ Primus est vt homo q̃ est. i. vilẽ. infirmũ inopem boni: vitiosum peccatorem: & si quos alios defectus habeat agnoscat & sciat. Et nõ mentiatur se sibi esse maiorem: quacunq̃z dignitate fulgeat: & nõ deuertat se supra se: quasi i ventũ vel super alios insolenter nc̃ vanas hoium laudes querat vel honores. Et si aliquãdo delectat eũ aliq̃ istoz̃ semetipsum redarguat & castiget quasi deceptum & in quo veritas nõ sit ps. ¶ Filij hoiuz̃ vsq̃z quo graui corde vt quid di. va. & que me. Luz̃ enim deus omnia possit: vt quid non fecit equales angelis in gloria nisi vt ipsa depressio nostra humilier nos ne eleuemur sicut seducti & seductores angeli & corruamus & peream⁹. Inde est q̃ cum deus in baptismo tollat penitẽtatus reatũ peccati originalis penã tamẽ corruptoris nõ tollit in hac vita vt semp remaneant nobis memoriale: humiliationis quo cauti simus ne superbiamus sicut primi parentes nostri ex quoz̃ superbia transgressione omnes corruimus in culpã & penam miserie quã portamus: & adhuc deteriora: nisi de⁹ custodiat expectam⁹. ¶ Secundus gradus potest dici. Cum semetipz̃ nõ solum cognoscens hõ: spernit se pro vilitate sua: sed etiã sperni se ab alijs patiẽter accipit. Immo q̃ veritatẽ amat & se priuato amore nõ diligit ꝓpter veritatẽ: etiã desiderat ab alijs reputari talis qualẽ se reputat vilem. s. & vitiosum & ignobilẽ & qualẽz̃ in veritate cognoscit inquantũ credit agnoscenti nõ obesse. Greg. Sicut superbi honoribus in humiles plerũq̃z sua despectõe gaudẽt: q̃ iudiciũ: q̃ de se intus habent: ẽt ab alijs sentiũt approbari. Itẽ cuz̃ dolet hõ fastidit honores sibi exhibitos: & vilipendit. Iste gradus alt⁹ est: & satis rari sũt qui eũ ascenderũt etiam inter religiosos. Unde nõ est mirũ si inopes sum⁹ virtutũ: cuz̃ matrẽ & custodiã virtutũ humilitatẽ tã alienam sentiamus a nobis. Quid. n. in causa est q̃ ille qui dives est in misericordia pater celestis qui etiã pro dilectione qua dilexit nos proprio filio non pepercit: sed pro nobis oibus tradidit illũ. Quid inquantũ

cause est qꝫ nos tã inopes gratiarũ: ⁊ virtutũ reliquit. quasi nó sit cure de nobis. Mirũ aũt desidia nostra in causa est. qꝫ non instanter querimus: vt debemus. Aut supbia qꝫ ⁊ si querim⁹ instãter vidit nos ꝺ̃us ꝓmos esse vt inde tollamur: ⁊ fieret nobis ipsa donoꝝ eius sublimatio altioris occasio ruine. Altiora edificia fundaméto ꝓfundiori indigét. Et arbor excelsa si ꝓfũde radicata nó fuerit facilius vétoꝝ impulsu curuat. Qui ergo desiderat cito virtutuꝫ culmé attigere: studeat in humilitatis ⁊̃tutu sue ꝓfunde solidare. Quia deus sicut superbis resistit eos deprimédo ita hũilib⁹ dat gram magnis virtutibus eos attollendo.

¶ Tertius humilitatis gradus é: qñ ét in magnis ⁊̃tutib⁹: ⁊ donis: ⁊ honorib⁹. hó ñ extollit in aliquo: nihil sibi ex ꝺ̃ blãdit totũ illi refundéo: ⁊ integrũ restituens a quo fluit oé bonũ. Talis fuit humilitas beatissime Marie ⁊̃ginis: q̃ cũ electã se sciret vt mater dei fieret ancillã eius se hũiliter recognouit: dicéo. Quia respexit hu.an.sue. Luc.p̃. Talis ét humilitas xpi: qui cũ i forma dei esset ñ rapinã arbitrat⁹ é eé se eq̃lé deo: ꝫ hũiliauit. ⁊ ꝯ. Phi.ij. Mat.ii. Discite a me qꝫ mitis sũ ⁊ humilis corde. Talis est hũilitas ãgelorꝝ ⁊ sanctorꝝ in gloria: qui cum sint plem sũmo bono ⁊ sũmo honore sublimati: nullũ de hoc motũ habét supbie ꝫ lũt in se hũiliores. Immo altiores in deo vñ ⁊ ouib⁹ i mõtib⁹ i euagãdo similant. Luc.xv. Oues. ꝓpter hũilitatis mãsuetudiné. In montib⁹ pp altitudiné dignitatis. Hec é hũilitas pfectoꝝ qui q̃to maiores sũt tanto magis se hũiliant in oib⁹ i sensu. i affectu. i verbo. i act. óe. i habitu. ꝑs. Unde ñ est letatatũ cor: meũ. Si. n. hũiliat ⁊ se ꝺ̃spicit: q̃ nõ hz vñ gloriet: ꝫ multa hz vñ ꝓfundat. hz bona sit ista hũilitas. tñ nó est mirãda. Et si filius rustici nó vult filiꝰ regis reputari: laudãda é in eo simplex puritas: ꝫ nó predicãda: vl' ex ꝺ̃ miranda hũilitas. Itẽ si paup se paupé reputat: ⁊ ab alijs vlt pauper agnosci veritati ꝓsentit in illis. ꝫ nõ est admiratiõis talis hũilitas. Si vero diues paupib⁹ se ꝓformat ⁊ alt⁹ nihil altũ sapit: ⁊ gloriosus nihil sibi de gloria attribuit: ꝫ totũ ei refundit a quo hz. vñ gloriosus videtur. hic est humilis nó cogente necessitate sed veritatis caritate.

¶ De virtute patiétie. Ca. xxiij.

Unc de patiétia aliq̃d dicam⁹ vbi sciẽdũ qꝫ ex caritate. ⁊ hũi
n litate nascit ⁊̃tus patiétie. Hec ordinat nos ad fruitioné sume pacis. Nihil. n. pati moleste est pacé hr̃e qꝺ fit duob⁹ modis. s. Aut nulla molestiã sentiédo. qꝺ erit tñ in pria. Aut molestas nõ moleste ferédo qꝺ est magnanimoꝝ ⁊ in via. Et ꝺ̃ est patiétia. Magnanimus est. n. qui ad vniuersa sustinéda patiés est. qui nullis passionib⁹ pturbat. Pa tiétia eterne glorie respectu volũtaria: ⁊ insuperabilis ꝓpssio laboꝝ. Patiétia alia simulationis. Alia est necessitatis. Alia virtutis. Simulationis est. qñ aut ꝓ humana gloria aliq̃s se patiétem in aduersis oñdit. Aut cũ interim dissimulat iniuriã quã patit vt i aliud tps oportunũ differat vlcisci. Greg. Qui mala ꝓximi ita tollerat: vt tñ i trisec⁹ doleat: ⁊ tps retributiõis exgrat patiétiã nó exhibet ꝫ oñdit: patiétia necitatꝫ é. Cũ aliq̃s ió in aduersis vlcisci nó ꝑsumit: qꝫ nó pót: vel nó audet timés sibi ex ꝺ̃ maius imunere dispendiũ: vel cómoduꝫ deperire. Vt serui a dñis verberati vel pauperes a diuitibus obiurgati: vel discipuli a magistris castigati. Patientia virtus é de qua beatus Ambrosius ait in lib. de patientia. Patiétia est qua mala equo animo tolleramus. hoc é sine pturbatióe tristicie de hoc supradictũ est. ¶ Prima vitiosa é ⁊ meretur suppliciũ. ¶ Secunda cauta: et euadit temporale dispendium. ¶ Tertia virtuosa: ⁊ meretur gratiam in presenti: ⁊ gloriam in futuro.

Omnis passio: Aut est eo q̄ negant: vel auferūtur nobis ꝯcupita. Aut amata. Aut q̄ inferunt. Aut minant. nobis in odio habita: ⁊ nocina: que possumus diuidere in q̄nq̄ in q̄b⁹ patiētia dicit vel ꝓbat. ¶ Primū corpis lesio. ¶ Secūdū tpalis substantie priuatio vel ablatio. ¶ Tertiū detrimētū honoris. ¶ Quartū caroꝝ offensio: vl' subtractio. ¶ Quintū trāquilitatis mentis quecunq̄ pturbatio. Istud tñ oīa prioꝛa sub se ꝓtinet. Licet p se singulariter aliquotiēs vacat discerni: ⁊ sine alijs repire. vt subtata aliqua leticia vel ꝯsolatione minus vtili vel necessaria. verbi grā: vt ꝓximiā pluuiā vl' aliā inoxiā cām nō possumus spaciari: vl' alios ꝯceptus ai inde pficere ꝓ libito. Cū aūt turbamur p defectu iustitie: vel p nocumēto salutis eterne. hec turbatio nō ipatientie est deputāda: sed zelo iustitie ⁊ vtutis: nisi sit inmoderata ⁊ indiscreta. Cor. vij. Tristicia que ſm deū est patiētiā in salute stabilē op̄at. Patiētia opponit vicio ire: sicut caritas dei opponit accidie: ⁊ caritas ꝓximi inuidie: ⁊ humilitas superbie. Sic aūt ire vitiū hoiem stulto ⁊ furioso simile reddit. iuxta illud Job. Vir stultū interficit iracūdia. Ita patiētie virtus sapiēte oñdit. Prouer. Doctrina viri per patientiā noscit. Sicut ergo p predictis q̄nq̄ causis se non turbare: virt⁹ patientie est: ita p defectu iustitie nō turbari é vitiū tepoꝛis: vel obstinationis. Per se. n. glibet tristari dz p ꝓteritis defectib⁹ iustitie: ⁊ tūc é virt⁹ penitētie. ꝓ pñtibus: ⁊ tūc feruoꝛ é pficiēdi. ꝓ futuris: ⁊ tūc é cautela timoꝛis. Itē p primis ꝓtristari dz hō moderati⁹ tā p tpalibus q̄z p eoꝝ defectib⁹. Ampli⁹ aūt p̄sp̄ualibus vt eoꝝ q̄ ptinēt ad salutē. Ad ꝺ aūt maxie plati tenent. q̄ si patiēter subditoꝝ vitia tolerant nō corrigēdo p posse ex hac patiētia nō glorie meritū spare debent: sed irā dei cuius dāna ⁊ iniurias cauere ⁊ ꝓhibere ꝺ buerūt tollerādo fouerūt. vñ ⁊ beli q̄ filio rū suoꝝ mala nō acriter redarguit: irā dei cū pena sensit. Quāuis. n. aliqua dria esse videat inter patiētiā ⁊ fortitudinē ⁊ ꝓstantiā: ⁊ magnanimitatē: ⁊ lōganimitatē: ⁊ mititatem ⁊ mansuetudinē: sicut etiā ex eoꝝ diffinitiōibus colligit tñ sepe vnū p altero iuenit positū ⁊ mutuo: ⁊ se iuicē diffiniūt vel describūt. Patiētia é honestatis cā respectu difficiliū volūtaria ppessio. Fortitudo est inobilis inter aduersa multiplex ai laboꝝ ⁊ periculoꝝ equa susceptio. Cōstātia est inter fluctuantes cās. ⁊ psonas nulla mentis trepiditate ꝓcuti. Magnanimitas est difficiliū spontanea: ⁊ rōnabilis aggressio. Longanimitas est spes longa expectatiōe bonoꝝ. Mitis est q̄ métis aspitas seu amaritudo nō afficit. Mansuetudo est ai trāquilitas alteri⁹ nō incedēs iprobitati. Posūt ét singula istoꝝ singul' tollerādis quoquo mō appꝛopriari. verbi grā. Patiēs. dici pōt qui doloꝛes equo aīo tollerat. vt Job: ⁊ Thobias. Fortis é q̄ tētatiōꝝ certamina nō eneruāt. vt Joseph. Cōstās é q̄ laboꝛes ⁊ doloꝛes pusillanimē faciūt. vt machabei. Magnanim⁹ est q̄ ardua ⁊ difficilia aggredi nō pauescit. vt Daniel. ij. Jo. bab. Lōganimis é q̄ lōga expectatio a spe desideriū nō frāgit: vt abꝛaā. Mitis est qui odiētiū iaculis nequaq̄z irritat: vt malū p malo retribuat. Mansuet⁹ é q̄ coꝛ de trāquill⁹ é. ⁊ in moꝛibus suis tractabil. vt Jo. euā. Valet aūt virt⁹ patiētie ad multa. ¶ Primo tollerabilioꝛa reddit vite presentis icōmoda: q̄ aduersitas eū i patiētia auget icōmodū. dū extrinsecus hō affligit. ⁊ intrinsecus p ipatientiā amaricat. Et i su p mala ꝓsciētia ledit mentē p reatu culpe. ¶ Secundo patiētia é magis mentis refectio. q̄ sicut coꝛp⁹ pascit ꝓuisioꝛ: ita mens virtutū dapibus saginat. Prouer. Secura mens quasi uge conuiuū. ¶ Tertio magna edificatio est proximoꝝ: ⁊ tanto ei maioꝛ. q̄zto rarioꝛ: plures videmus castos abstinentes. pauperes: seipsos humiliantes

elemosynas facientes. vel orationibus istā tes bona dātes. Fide ꝓstantes. sed paucos admodū in contumelijs. ⁊ indetractiōibus ⁊ defectibus humiliter patiētes. Excusantes nos ⁊ defendimus ne forte alij scandalizent de nobis putātes nos esse culpabiles si taceam⁹. cū ex hoc magis reprehensibiles iudicemur. q̄ p ipatientiā nos vindicamus: ⁊ mordētes nos acriter remordem⁹. vnde Greg. Imitante dñi gloriosus est iuriā tacēdo sustinere: q̄z rīndendo superare. ¶ Quarto patiētia purgat peccata pterita. ⁊ ꝑcauet a futuris. ¶ Quito auget gratiā in pñti virtutū. ⁊ spūalū donoꝝ. ꝑs. Scōz multitudinē do. me. in cor. meo. ꝓlo. tue leti. aiam meā. ¶ Sexto meret maximā gloriā i celo. Luc. Gaudete ⁊ elitate. Merces. n. vestra multa in celo. ¶ Septimo. singularis est retributrix patientia passionis xp̄i. Talia. n. studet reprehēdere qualia ab ipso accepit q̄ dolores nr̄os ipse portauit. Et h̄ est leticia sanctoꝝ in tribulatiōe patientiū. ⁊ gaudētiū. q̄ sic aliquomō occasiōez hñt: ⁊ opōtunitatē tribuēdi dño p illa magis caritate qua p nobis aiaz suā posuit. salte aliq̄d sustinēdo. q̄ bonoꝝ nr̄o rū nō indiget: vt aliq̄d de nr̄o dare possumus. Cū ergo in iudicio venies oñdet idicia passiōis sue oibus magna erit ꝓfusio illis q̄ nihil p ipso paꝝ voluerunt. ⁊ magna gloria illis q̄ p ipso multa ⁊ magna patient sustinnerūt. Signū ēt spūalis dulcedinis vl amoris: videt tibi deus dat aduersa pati. vt quasi iptiri dignet partē oneris sui portandi. Sic ille simeon cireneus crucē dñicam portauit. Solēt. n. socij in via cum laxātur rogare eos in quibus plus ꝓfidūt: ⁊ quos plus diligunt: vt partē oneris sui pro se ad horā ferant. vt hec quasi indiciū sit illis. q̄ maiorē habeāt de coꝝ dilectiōe fiduciā. q̄bus onera sua portanda inferūt iponūt. q̄z de illis q̄bus formidant imponere. ne forte nolint equo animo portare. Sic ⁊ dñs qui nobiscum est omnibus diebus in via qua ambulamus laxatus vsq̄z ad mortem labore passionis: querit quis nostrum velit ei compati: ⁊ onus tribulationū suarum: qō adhuc in corpore suo mistico qō est ecclesia sustinet secum portare: quia hanc passionem quā capit in se pro nobis sustinuit in carne diuisit per omnia membra fidelium suorum. vt sicut oportebat pati xp̄istum et ita intrare in gloriam suam. ita ⁊ membra eius si capiti fideliter compatiantur: ⁊ conglorificētur sicut socij passionis: ita ⁊ resurrectionis. Qui enim plus xp̄isto compassus fuerit etiam proprius regnabit cū eo.

¶ De gradibus siue profectibus patientie. Capi. xxiij.

§ Radus vel profectus patientie. ¶ Primus est cum discat homo motum ire ⁊ impatientie per pugnam ꝓhibere: ⁊ reprimere. ne erumpat foris in verba vel facta illicita. Sicut ignis suffocatus fumo no extinguitur: si autem non cohibetur crescit ⁊ omnia que contingere potest cremabilia incendit. Quattuor autem modis ignis solet extingui per fusione: obstrusiōe. Dissipatiōe. defectu materie. Simili mō ignis impatientie deferuescere consueuit. Perfusione prudentium consiliorum: vt matre deliberet homo quantum ei nocere possit impatientia: ⁊ quantū procedere. quia superius de remedijs ire latius aliqua dicta sunt: nunc pretereq̄ ummorari. Obstrusione oris: vel labiorum: ne lingua prosiliat in verba falsa: vel ne manus erumpant in facta furibūda. ꝑs. Pone dñe custodiam ori meo. ⁊ c̄. Dissipatione: vt ad alios actus. vel tractatus homo iste se conuertat q̄bus abstract⁹ obliuiscat materie qua succensus est ad irā. Sicut cū ligna dissipant abinuicē ignis diuisus deficit ꝺfectu materie. ita hō abstrahit se ab illis negotijs ⁊ cupiditatib⁹. q̄ solēt mīstrare mām ipatiētie.

& occasionis. Prouer. Sicut si defecerint ligna extinguit ignis: ita susurratiõe subtracta iurgia conquiescũt. Susurratio é occulta suggestio que hominé instigat ad materiá litiũ. ¶ Secũdus gradus patiétie est cũ ex lũgo vsu patiendi & in patiétiá refrenandi hõ didicit tá nó terreri aduersis vel turbari: sed quasi in loco munito icócussus adeo: & intrepidus aduersarios intuet: qõ nihil sibi nocere posse pfidit. Tãdiu autez hõ terret aduersis quãdiu aliquid diligit tpale in se vel extra semetipsum qõ timet perdere vel dolet: vt corpus: res: honores: amicos & ppriá volũtate. Añ át ista inordinate nõ diligit sicut nõ valde delectat in eis: ita nec grauiter cõtristat pro eis. Sicut qui vxoré nõ dilectá hét: nec de vita ei⁹ iocundat nec de morte pturbat. Quid igit põt tibi aduersarius nocere vñ turberis. Si oderit te in corde suo malũ suum intra ipsiz clausuz é. Nihil tãgit te pena illius tã tũ tu esto in pace apud te. Igitur in sinu alterius inclusus illũ vrit nó te. Si verbũ dixerit ptra te: ventus sonãs pertransijt per aeré: nõ iaculũ tibi infixit. Sicut ergo rideres si iaculũ contra te missum casso vulnere aere. n ferret & te nõ contingeret: ita facito ad verba maledicorũ. Canis latrat contra te & ridendo pertransis. Si detrahit tibi absens nõ turberis: se lesit tibi nõ nocuit. Ipse prodit se eé inuidum & detractorem & se apud intelligétes magis odibilem vel contẽptibilem reddidit: & sic vendicauit te de seipso. Tace ergo & alij pugnabunt pro te: & dñs ét ptra aduersariũ tuũ. Si autem incipis cũ eo remordédo cõtẽdere qui tibi prius cõpassi sunt: stabunt & aspicient vos cõpugnantes: sicut duos gallos & ambos vos despicient & odient. & de ipatientia & inuidia vos arguent. Si times detrahentẽ contra te iniuste sustine humiliter: & patientia tua tolles suspitionem vel mitigabis presumptionem de te in cordibus alioz. Si át cor tuũ vrtur intus ex rancore deprime ex intuitu secuture felicitatis aut vtilitatis. Sicut qui vrit: vel secatur pro aliqua apostemate sanando tollerat breué dolorem pro spe salutis obtinende. Et sicut oportet nos pati morsus pulicũ & similiũ bestiarũ: sic etiá sustineamus cũ patinetia punctiones vibũ detractoz. Inopes honoris nõ pñt sine inuidia pati laudes melioz quas cũ ipsi habere non valeãt: dolent se solos cõfundi: & velent secũ habere socios miserie pro solatio. & ideo detrahũt alijs sicut deformis vellet alios sibi eé similes. Corpis autẽ dolores & rerũ amissionẽ: & amicoz offensas & cõfusiones patienter tollerarẽ suprdictis remedijs discit & maxime vsu sepe talia sustinendi. Vix enim in hac vita tam asperũ é q vsu & studio patiétie nõ fiat leuius: aio ad portãdũ. Iuxta illud. Aõ male fers assuesce & feres. In isto gradu nec turbat hõ aduersis: nec gaudet ꝯ sustinet & tacet. ¶ Tertius gradus patiétie é gaudere in tribulationib⁹ & gloriari cũ adsunt & desiderare cũ desunt. Sic famosus & nobilis tiro gliat cũ debet tirocinijs ptra aliũ nobilẽ exercere. Job. vi. Quis det vt veniat petitio mea: & qõ expecto tribuat mihi de⁹. Et. j: Et hẽ sit mihi psolatio: vt affligẽs me dolore nõ peat nec ꝓdicant ꝟmonib⁹ sci. Eccl. xiij. Placebo mihi in infirmitatib⁹ meis & ptumeliis & necessitatib⁹: i angustijs pro xpõ. Deut. o. xxxiij. Immolabo victimas iustitie quasi inũdationẽ maris: lac sugẽt: & thesauros absconditos arenarũ. Mare amarũ é valde. Inundationẽ quasi lac sugent: qui excrescente amaritudine cuiuslibet aduersitatis quasi lacte consolationis illarescũt: & hi victimas iustitie immolãt: qꝟm beatũ Gre. Maioris est meriti aduersa patienter tollerare q̃z bonis opib⁹ iudare. Qui ergo ex desiderio placẽdi deo sibiipsi aliqñ aduersa infert castigãdo corpus: & mẽtẽ quotidie in ptritionis merore afficiẽdo: cur etiá nõ sufficiat libenter cũ ab alio ei iferr occasio patiendi. vnde vel corpus affligit vel aiam⁹ humilia

tur: cum maioris sit meriti ꝛ pati equanimiter ab alio q̄z a seipso. Et qui semetipsum vilé ⁊ reprehẽsibilé iudicat: cur nó patienter accipiat q̄n aliud idé de ipso sentit. Nullius iudiciú tantú timendú est alicui post deum sicut suipsius. Cósciétia enim cuiuslibet grauior ei inuidioso q̄z oium aliorum erit apud deú. Hinc apparet q̄ rara est virtus pfecta. Vera enim humilitas sic gaudet ab alio humiliari sicut a se. Et vera patientia ita humiliter sustinet aduersa ab alijs illata sicut a se procurata quantú spectat ad se.

¶ De obedientia. ca.xxv.

Nunc de obediétia aliquid dicé
n dum é. Obediétia enim ex caritate ⁊ humilitate ⁊ patientia nascitur: ió de ea aliquid ad edificationem breuiter videamus: q̄ in oi religione summe vtilis est ⁊ necessaria. Obediétia ꝓprie é volútatis subiectio: arbitrio superioris ad licita ⁊ honesta. Obediédú est át soli deo pp se: cui⁹ ꝟui sumus ꝓprie vel creature rónali vice dei angelo vel homini in his que de⁹ requirit ⁊ q̄ ad deú ꝓducit.

¶ De triplici róne obedientie. ca.xxvi.

Ratio obediétie triplex é. Pri-
r ma q̄ oís creatura ita ordinata é a deo q̄ ꝫ ipse de⁹ oibus ⁊ singulis ita ꝓsit: vt ab ipo solo accipiát q̄ sunt ⁊ hñt ⁊ possunt: tñ ꝓpinqora sibi nó loco sed similitudie plen⁹ accipiunt ab ipo q̄ inferioribus ⁊ sibi ꝓpinquioribus ifluant: ⁊ illa iterú suis inferioribus vsq̄z ad infimú: vt iferiora superiorib⁹ subdita sint: ⁊ superiora inferiorib⁹ p̄sint: ⁊ ea regant: vt summa medijs: ⁊ media ꝓsint imis Sic angeli superiores iferiorib⁹ ꝓsunt: ⁊ celestia terrenis: ⁊ irrationabilib⁹ rónabilia. Ben̄. Faciam⁹ hoiez ⁊c. ⁊ p̄sit piscib⁹ maris ⁊ volatilib⁹ celi ⁊ bestijs terre. Ad Ro. Dis aia ptátib⁹ superioribus subdita sit ⁊c. Substáta enim diuina ita eleuata ⁊ segregata é ab oi creato: q̄ iferiora imediate motú ei⁹ sustinere vel suscipere nó p̄nt nisi mediantib⁹ superiorib⁹: cú tñ ipse imotus in se oia ieffabiliter moueat ⁊ gubernet: ita vt nil sit oibus eo principali⁹ ⁊ nihil ineóprehensibilius. ¶ Secúda ró est qó cum non omnibus datú sit eé docibiles dei ne ignari errent a via dei per quá necesse est eos peruenire ad gloriá celesté expedit eis vt sequant ducatú doctorum suoz: sicut cecus dat manú ductori suo ne cadat vel impigat vel erret. ¶ Tertia ratio est vt homo qui subesse noluit deo peccádo: ⁊ ita superbiendo: gratiá dei perdidit satisfaciat ei subijciendo se homini pp deú. Et ita per humilitatis meritú gratiá dei recuperet quá amisit. Quáto maior aút ⁊ purior fuerit humiliatio ⁊ promptior tanto plenior erit gratie recuperatio ⁊ glorie remuneratio. Magnitudo humiliationis attendit in difficultate iniúncti opis. Puritas in simplicitate itétionis. Proptitudo in alacritate executiónis.

¶ De triplici obedientia. ca.xxvij.

Est enim christi obedientia. ſ. ne-
e cessitatis: cupiditatis: ⁊ caritatis. Necessitate obedit qui cogitur inuitus: ⁊ libenter esset liber si posset vel auderet: vt asinus ⁊ serui mali uoli ⁊ similes. Cupiditate obedit qui pro mercede terrena vel cómodo corporis: vel cósolatione exteriori libenter facit quod ei iniungitur: vt canis vel accipiter vel mercenarius ⁊ similes illis. Quanto autem obedientia plus habet de temporali proprio comodo vel solatio tanto minus habet de merito coram deo. Merces prioris est euasio pene quá timet incurrere si nó obediat. Merces secundi est spes adipiscendi q̄ó desiderat obediendo pro obtinendo mun⁹ vel solatium temporale. Obedientia caritatis est quando ex caritate dei ⁊ propter deum ⁊ propter diuinam remunerationé obeditur large sumpto nomine caritatis sub qua tam timor: pene q̄z desiderium premij q̄z affectus amoris dei includitur: quorum primum est incipientium. secundum profi-

cientium. tertium perfectorum.

Tem alia distinctio obedientie.
i Quedá é gnális. Alia generalior. Alia generalissima. Jté alia spiritualis. Alia spúalior. Alia spiritualissima. Generalis obedientia é quá oés fideles in ecclesia generaliter obligant suis prelatis obedire: pape: episcopis: ⁊ aliis in his que canones precipiút ⁊ iura pro omnibus promulgata. Generalior est qua omnis creatura ratione vtens tenetur voluntaté ppriá voluntati sui códitoris cósormare ex arbitrij libertate: vt angelus ⁊ homo. Generalissima est qua ois creatura obedit suo creatori: siue naturali motu unsite conditiónis vt irrationabilia: siue impulsu potentie presidentis: vt demones ⁊ malivo le métes: que ⁊ si quandoqz volunt qó de ns nó vult: nó possunt ñ nisi qñ vel quod deus vult. Spúalis est illa qua clerici specialiter tenent ad obedientiá suoz prelatorú in his que ad officium spectant ⁊ ordiné dominicalé: vt continere: ⁊ tonsuram debi tam deferre: ⁊ similia sacris canonibus pro eis statuta obseruare. Spiritualior est illa qua propria voluntate obligat se aliqs certe persone: vel religiosi ad obseruátiá limitatá ⁊ pro arbitrio vouétis determinataz: vt ꝓmitto tibi obedire in istis ⁊ non in aliis: vel táto tempore ⁊ non vltra vel tali eó ditione ⁊ non aliter: vel in his que regula tua iubet ⁊ nil amplius. Spiritualissima obedientia est qua sine exceptione promittit aliquis obedientiam ad omnia que non sunt cótra animá ⁊ regulam talem: vbi tam ad ea que sunt regule q̃z ad alia que iubent se obligari: bona. s. que conueniút rationi ⁊ liberi arbitrij subsunt ptáti: cú sit ad irróna bilia ⁊ impossibilia nemo debet cogi: sicut ad illicita nemo debet obedire.

¶ De gradibus ⁊ profectibus obedentie

Capitulú. xxviij.

Rofectus vel gradus obedien
p tie quantú ad illa in quib⁹ obe-

diendum est: colligi possunt ex predictis. i obedientie ad precepta cómunia. Obedire etiam ad aliquem consilio obedientie é i ad bona ⁊ possibilia. Quantum vero ad mentem vel affectum obedientis breuiter videam⁹ que sint obediétie ꝓfectus. Quáto enim quis altius inobediétie virtutis profecerit: táto ei de⁹ exorabilior: ⁊ ois creatura ad obediendum homini ordinata subiectior: ⁊ obsequiosior erit. Infimus obedientie gradus est: ex timore supplicij obedire: sicut illi qui tátú obediunt superiorib⁹ in his que precipitorie iusserint. Ad alia vero tepidi sunt ⁊ negligentes nisi inquátú vel cómunis cósuetudo tangit vel pudoris nian⁹ impellit: vel timor temporalis castigatiónis. Sufficit his qui huiusmodi sunt vt immortale peccatú per inobediétiá no incidát: nec dánationé incurrát. Et tñ h̄ est valde periculosum in professis obediétiá regularé: ꝙ prius q̃z discutiát an teneant facere qó iubetur forte mortalis inobediétie laqueú incidunt aliqñ: sicut qui nimis appropinquat ꝓcipitio subito dum nó caute circóspicit in preceps labit. Cú autem de deo disputare velle stultum est: ⁊ quasi velle conuincere eú vt nó debeat iudicare h̄ eé peccatú mortale: qó nostra opinio nón vult pro mortali hére. Sua ertiatio é regla iustitie infallibilis nó mra anglosa opinio quá nram conscietiá appellam⁹. Solis radius numq̃z facit angulú semp directe in opposita sibi serit: siue in nobis appareat siue aliter exrimemus. In pfessióe obediétie nó exprimim⁹ hát exceptioné vt nolim⁹ ad ea teneri nisi qñ adiúgit h̄ verbum ꝓcipio vl ꝓ obedientiá h̄ tibi dico. vñ bonus obediés tá studio se debet facere qó iubet simplr cú consilet suú plátú tá plene illud velle q̃z si apponeret illud precipio: vel per obediétiá inimago h̄ vel illud q̃z timore supplicij adimeta voluntarie. ¶ Secúdus obediétie gradus é pro spe premij potiú⁹ obedire. Iste nó disputat in quo teneat: vel nó teneat obedi-

rece: siue teneat siue nō cōfidit sibi eē meritoriū: dūmodo malū non sit qō iubetur ét si mala intētiōe aliqua iuberet: que tamen mala nō eēnt. s. pro odio illius cui iniungeret vt eum sic tribularet vel pro cōmodo ppio magis q̄z pro obedientie profectu. Non solum nō nocet humiliter obedienti: sed duplex meritum habet obedientie: ex ꝺ ⁊ insuper patientie. Sicut inobedienti magis nocet bona intētio precipientis prelati: ⁊ precepti vtilitas ex quibus duritia perpenditur: in bono obedienti magis ad profectū prouenit indiscreti prelati precepo precepti fulminatio dummodo non fuerit contra deū: vt siquis in ira pauperi pro lapide massam argenti in gremium iactaret: pauper non indignaretur pro ira iacientis: sed iocūdaret pro argēto taliter acquisito. ¶ Tertius gradus obediētie est. Ex sola dilectione dei nō tīn volūtarie: sed etiā cuz gaudio obedire non solum ad facilia: sed etiā ad difficilia atq̄z dura etiam ⁊ ad mortem: sic xp̄s factus est pro nobis obediens vsq̄z ad mortē ⁊c. Pudeat dei seruus sic tali dño pigre obedire pro regno celesti: sicut est consuetudinis quibusdā. Cū secularium principum ⁊ nobilium serui pro incerta ⁊ modica mercede: tot labores in bell: tot pericula: tot penurias: tot etiam a dominis opprobria ⁊ verba patienter sustineant tot itinera longa in legationibus dominoz̄ prompte subeant: nec enim procrastināt nec segniter exequūtur: nec difficultatē viarum nec penuriam pretendunt: nec pactum pro labore premittunt: sed incerti de premio in tenui spe omnia imperata perficiunt: etiam gloriantes q̄ pre ceteris conseruis ad tale negocium sunt electi. Vide q̄z seduli sunt circa dominos: ⁊ circūspicientes in quibus eis seruire ⁊ placere possint. Et cum nō tā verbum iussionis audierint q̄z nutum oculorum aduerterint statim quasi precipites exiliunt ⁊ auide auscultant quid eis placeat ⁊ quid velint. Et quāuis seruorum de obedientia quantum ad effectum ex feruore maior procedat: tamen quo ad actum iste perfectior videretur qui ita promptus ⁊ constans esset ad omnia iussa implenda: sicut in seruis secularibus inuenitur. Sicut de sanctissimo patre nostro legimus ⁊ primis eius socijs: qui non solum ea que beatus pater eis verbo expressit prompte adimplebant: sed etiam si aliquo modo eius beneplacitum poterant cognoscere studiosissime perfecerunt sicut ab ipso didicerant patre sancto. Hac virtute abraam obediuit non tantum exire de terra sua ⁊ peregrinus esse in aliena: sed etiam vnicum filium suum isaac voluit immolare. Et pro hac prophete ⁊ apostoli ⁊ alij sancti exposuerunt se omnibus laboribus ⁊ periculis: exilijs: penurijs. ⁊ persecutiōibus ⁊ morti pro dño ihesu. De hac dominus specialiter dicit. Si quis vult venire post me. ab. se. ⁊ tol. cru. su. ⁊ se. me. Semetipsum abnegat qui sui iuris esse recusat ⁊ totum se alterius arbitrio submittat propter dominum sicut dominus non venit facere voluntatem suam sed patris.

¶ De paupertate. ca. xxix.

Contemptus diuitiarum opponitur auaritie rerum temporalium. Hic quandoq̄z paupertas spiritus appellatur. Quidam autem sunt pauperes ⁊ nō spiritu: sicut qui libenter vellent esse diuites sed non possunt: vt pauperes mundi. Quidam sunt pauperes spiritu ⁊ non rebus: vt qui libenter essent sine rebus ⁊ nō permittuntur. Et qui diuitias nō pro ipsarum amore possident sed pro amore dei: vt cultum dei per eas amplificent ⁊ defendāt vel amore proximi in deum: vt proximis in de subueniant: sicut Abraā: Jacob. Dauid Josias ⁊ similes: vl q̄ p obediētiā p̄cipat⁹

ꝛ potestates: ꝛ dignitates suscipiũt. vt beatus. Greg. papa. ꝛ alij sancti epi qui paupe res esse elegerant: sed iussu diuino aliter factuꝫ est. vt principes terre ꝓstituerent: ꝛ dispensatores rerũ ecclesiasticaꝝ. ꝑ alijs. Sꝫ in se paupertatis ꝓpositũ nõ abitientes tã to laudibiliores paupertatis sectatores effecti sunt: quãto magis in diuitijs ab eiꝰ amore nõ sunt sepati. Quidã vero sunt paupes spũ ꝛ rebus: qui nec habẽt diuitias. nec vel lent habere si possent sine peccato. Hi tãto feliciores sunt q̃ꝫto de laqueo cupiditatis elonganꝫ. Hoꝝ sunt duo genera. ¶ Primi: qui nõ habẽtes diuitias fecerunt de ne cessitate virtuté nolentes habere si posset. ¶ Secundi qui potuerunt vel habuerunt diuitias: ꝛ abitierũt eas: ꝛ recusant habere ꝓpter deum.

¶ De triplici contẽptu diuitiarum.

Capi. xxx.

Ontẽptus aũt diuitiarũ i duobus ꝓsistit. Aut cum liberaliter
c effunduntur in paupes ꝑ opera misericordie: ꝛ ad cultũ dei largiter expendunꝫ: sicut sancti reges: ꝛ alij diuites fecerũt: turbas pauperũ alentes: et monasteria: ꝛ ecclesias edificantes. Aut cũ penitus respuunꝫ diuitie sicut sancti fecerũt in mẽdicitate ꝛ inopia rerũ viuẽtes. vt sanctus pater Franciscus. sanctus Dominicꝰ ꝛ alij xp̃i sectatores: euangelice perfectiõis emulatores. Juxta illud. Si vis perfectus esse. va. ꝛ veni. oia que habes ꝛ da pau. ꝛ veni se. me.

Uatuor aũt de cãis ꝓsulitur di-
q uitiaꝝ ꝓmptus. ¶ Prima. quia rerũ amor retrahit ab amore dei ꝛ patrie celestis. Juxta ipsius veritatis testimoniũ. Nemo põt deo seruire ꝛ mamone. i. diuitijs. Sicut. n. de ꝓfundo terre tollũtur: ita suo pondere ad ima terre suos detrahunt amatores. Hoc est in profundũ inferni. Thi. vi. Qui volũt diuites fieri: incidunt in tẽtatiõs: ꝛ laqueũ diaboli q̃ mergunt homines ad infernũ. ¶ Secũda cã est. qꝛ retardant hominem a profectu virtutum. Sicut. n. onerat⁹ nõ põt velociter currere sic mũdanis curis oppressus nõ põt in spũ expedite ꝓficere. Si ergo vis festinare ad ꝑriam. Si vis nõ teneri laqueo venãtiuꝫ. Si nõ apphẽdi in via ꝛ i captiuitate vnde euaseras nõ reduci: ꝓice auariciã ꝛ extrahe pedẽ de viscosa cupiditate terreno: uꝫ. Jõ iudei tardi erãt ad reditũ de babilone in ierlem: qꝛ filios: vxores: ꝛ possessiões iã acq̃sierãt i babilõe. Sic ꝛ religiosi tardius desiderãt celestia cũ in terrenis ceperit delatari. ¶ Tertia cã rõne meriti ãpliorꝭ. qꝛ q̃ꝫto minus tibi de terrenis indulgeo: tãto magis recõpẽsabit tibi de celesti⁹ in glia sempiterna. Beati paupes spũ qm̃ ipsoꝝ é regnũ celoꝝ. Nõ portio aliq̃ glorie: sꝫ tota gloria regni. Et tõ filiꝰ dei dãs nobis exemplũ ꝓfectiõis: nihil possessiõis voluit hr̃e i terra ñ agros: domos: vl' reddit⁹ ꝓter solũ vestitũ quẽ ẽt ꝓmisit añ crucẽ sibi auferri. Ut doceret nos: qꝛ oĩa relinquere nõ tm̃ cõsistit in nõ hr̃e volẽdo vel spõte oĩa pauperib⁹ tribuẽdo: sed ipatiẽter amittẽdo. Et si hita vi tollãt plꝰqꝫ maioris é meriti. q̃ꝫ paupib⁹ tribuisse: qꝛ rarior virtus é illata eq̃nimiter ꝓperi. q̃ꝫ spõte bona opari. Cuꝫ igit̃ boni viri ob h̃ solũ vl' maxie substãtiã terrenã hr̃e õbeãt vt ide bñfaciãt. ꝛ ad meritũ glorie eterne expẽdãt: qꝛ aliter bona ñ essent si terrena ñ pia itẽtiõe q̃rerẽt ꝛ creaturã nõ ꝓp creatorẽ diligerẽt debẽt ea rõe nõ min⁹ cũ ipam substãtiam quocũq̃ casu amittũt gaudere. q̃ꝫ si eã i vsus pios expendissent. eo qꝛ eũdẽ fructũ meriti celestis intã patiẽter tollerata ãmissiõe. q̃ꝫ ẽt i pia dispẽsatione ꝓsequi nõ dubitat. Sicut mercator illas merces equaliter diligit de qb⁹ eq̃ le lucrũ sibi ꝓuenire ꝓspicit. Diuitias ãt q̃re vt i malos vsus expẽdant. Ci vanitates i voluptates carnis ꝛ oculoꝝ ipiũ est: qꝛ ꝓ bñficiũ creatoris largioꝝ ei contumelia irrogatur. Sꝫ adhuc eas querere tm̃ vt adhuc

cumulate ſeruentur ſtultum eſt: quia tantuz valet congeries lapidum ſicut argenti vel auri: ſi vſui non expédatur. ¶ Quarta: q̄ temporalis ſubſtantia contéptibilis eſt multis conſiderationibus ex ſui natura non eſt diligenda: cum terra ſit ignobilius elementum inter omnia. Item quia non multum neceſſaria. Modicus enim victus ⁊ veſtitus ⁊ tectum ſufficit homini p̄o neceſſitate ad viuendum quod ſupereſt ſuperfluum eſt. Itez multis eſt nociua: ⁊ occaſio dāpnatiōis eterne. Jté mlto⁹ patet iuidie qui libéter eam auferrent habenti per multas artes. Item multo labore ⁊ ſollicitudine acquiritur: ⁊ ſeruatur cum periculo vite. Jté non ſaciat appetitum hominis habentis: ſz quo plus habetur: eo inquietius ſitit. Jté quia taz bonis q̄z malis datur: ⁊ ideo non ſunt feliciores: qui in ea habundant: immo frequentius infeliciores: quia eſt eis occaſio multorum malorum. Item quia diu cū homine non perſeuerat. Nam ſi aliter non amittitur: mors eam ſeparat ab homine ⁊ nihil poteſt homo poſt mortem ſecū deferre ex ipſis: niſi q̄d meruit vel demeruit per ipſas. Sapientis ergo eſt paruipendere quod vile eſt ⁊ non multum laborare p̄o eo quod parū eſt vtile ⁊ fugere q̄d pernicioſum eſt. Et liberaliter ſpargere q̄d conſeruatum parit: ⁊ diſtributum fructificat: ſi in pauperes erogetur.

¶ De gradibus in contemptu diuiniciarum. ca. xxxi.

Primus autem gradus in contemptu diuitiarum eſt nihil velle habere iniuſti lucri nec per ſe acquiſitum nec ab alijs datuz vel relictum: vel reddere omnibus debita p̄o poſſe. Et de iuſtis habitis elemoſinas facere. Et non abuti facultate pp̄ria ad peccatum laſciuie: ſuperbie: glorie ⁊ aliorum vitiorum. Tribus autem modis aliquis videtur iniuſte bona habere. Cum autem ipſa male acquiſiuit quocūq̄z modo: aut ab alio datum: venditum: inuentuz vel relictuz alicui quid ei eſt ab illo qui ius in eo non habuit: aut cū nocuit alteri in rebus iniuſte: etiaz ſi nihil de illis habuit. Inquātū enim teneo: alteri reſtituere: in tm̄ mea non ſunt mea: ſz illius cui teneor. vnde ſiquis plus tenet certis perſonis q̄z habeat ſi dat alicui gratis de bonis ſuis vnde ſcitur per accipientem impotēs fieri ad reddendū qui ſic accepit ſcienter tenetur p̄o eo ſoluere tantuz quantū accipit cū iſte nō ſua ei dederit ſed que ſunt aliorū. ¶ Secūdus gradus eſt nihil velle ſuperfluum hére ſed ſolū neceſſaria ſz eſſe contentū: in victu: in veſtitu: hoſpitio: vt ſimilibus: obſequentium famulatu: reliqua habita pauperibus erogare: vel non recipere oblata: nec acquirere ſup̄a neceſſitatem. Luc. i i. Quod ſupereſt date elemoſinam: ⁊ ecce omnia mūda ſunt vobis. Sic monachi egyptij ⁊ alij ſimiles de labore p̄prio victum ⁊ veſtitum habentes: reliqua pauperibus diſtribuebant. i. Thi. v. Habentes alimenta ⁊ quibus tegamur his contenti ſimus. Sed ne nimis latos faciamus terminos ſufficientie: eſt ſciendum q̄ duplex eſt ſufficientia. ſ. indigentie ⁊ concupiſcentie: indigentie ſufficit ſuſtentare naturam vt poſſit ad ſeruiendum deo perdurare. Et hanc ſufficientiam natura docet ſicut videmus in irrationabilibus animalibus: immo ⁊ in plantis que contente ſunt naturali alimento: ⁊ amplius nō requirūt. Sufficientia vero concupiſcentie excedit menſuram. limites non habet niſi impoſſibilitatis. Ꝺ ſolum relinquit quod non ſperat adipiſci. Diues auarus in euangelio cū vberioribus fructibus agri ſe vidiſſet ditatum: non dixit dives ſum ⁊ habundo non plus cupio q̄: non capio: ſed cogitauit horrea vetera deſtruere ⁊ maiora facere. Luc. xij. Prima horrea ſunt iuſte neceſſitatis. Ꝺ parua ſunt ⁊ paruis implent: ſed auarus Ꝺ deſtruit ⁊ maiora facit. i. horrea concupiſcentie ⁊ ſuperfluitatis: que numq̄z replētur: q̄

semper cū plurima hére cepit etiā ampliora facere disponit: atqz iā nō sufficiūt hita: nisi adijciat vt adhuc plurima: ⁊ sic ꝓcedét in infinitū. Cor auari est q̄si fouea sine fūdo eo quo plus recipit plus cōsumit vt nunq̄z videas ipleta. Eccle. vi. Auarus nunq̄z implebitur pecunia. ¶ Tertius é nil velle possidere in mūdo ⁊ in oīb⁹ necessarijs multiplicem pati penuriam pp deū. Hic est efficacissimus ꝙtra auaritiā remediū. que sicut ignis insaciabil' nunq̄z dicit sufficit: ⁊ nunq̄z melius extinguit nisi cū nr̄a tpalis substantie penitus subtrahit. Hoc remedium xp̄s docuit verus aiarū medicus: qui ī oīb⁹ viam illā tenuit: que é aptissima ad doctrinā virtutū: in curationé viciorū. Diuitie enim honores seculi ⁊ voluptates carnis sunt principua scitatis impediméta que magister virtutū ⁊ dñs docuit viuédo declinare suis discipulis in exéplū. Mat. xix. Si vis perf. es. va. ⁊ vé. oia que ha: ⁊ da pau. ⁊ ve. ⁊ sequ. me. Hec é quā vocat apl's. ij. Cor. viij. Altissimā pauptaté primo sanctorum in ecclia qui oīa reliquerāt pp deū: huic mlie virtutes ⁊ plurima dona gratiarū annexa sunt: que tñ a paucis capiunt eo q̄ multi sunt: qui q̄si nihil habeāt in mūdo tñ admodum rari sunt in religiōe: qui nō plus hére cupiant vel ꝓ se vel ꝓ alijs. Hé qđ é mel⁹ é rarius in hoc mūdo. Qui ꝓ se sollicit⁹ est ī tpalib⁹ relinq̄t semp pusillōi simplr. Qui hēt pusiones relinquit illis. Qui vero oēz sollicitudiné suā in deū iactat: ⁊ oēz cogitatū hēt ipsū dñz pusionē. Mat. vi. Primū q̄rite regnū dei: ⁊ hec oīa adiciēt vobis. s. tpalia necessaria. Qui enim ex grā vult donare celestia: cur nō ét ab eo speram⁹ tpalia ⁊ parua. Aut ergo dabit nobis necessaria inquātū expedit: aut vires corpis ad sustinédū penurias: aut spūalé dulcediné meliorē carnali ⁊ insup premiū celeste.

¶ De sobrietate. ca. xxxij.

Obrietas é virt⁹ q̄ corpis alimēta cū moderatiōe admittunt in cibo ⁊ potu ⁊ somno. Sumit ét gnālr ter ꝓ moderatiōe ab oī superfluitate ⁊ imperātia métis ⁊ corpis. vñ dicitur. Sobria més ⁊ sobri⁹ sensus: sed put accipitur ꝓ restrictiōe alimētorū: ista é que dr̄ parsimonia vel abstinētia ⁊ opponit vicio gule vel castrimargie q̄ é vētris īgluuies. Est ét alia sobrietas medicine: alia auaritie: alia ypocrisis: alia pauptatis: alia religiositatis. Medicinalis fit pp sanitatē corpis ꝓseruādā vel recuperandā. Auaritie ad parcēdū expensis. Ypocrisis ꝓ laude hūana: Pauptatis ꝓ necessitate penurie. Religiositatis ꝓ virtute obtinēda: vel ꝓ vicio calcādo ꝓ edificatiōe ꝓximorū: ꝓ gl'ia ꝓmerēda: ꝓ acuendo itellectu ⁊ sapiētia inqrēda. Mā sicut humana obturata limo obtenebrat: ita itellectus ītus cibo obrutus obcecat sicut scripturis expimur. Sobrietas ét sicut oīs virt⁹ tum solū cōsiderata deo é meritoria cū de⁹ é ei⁹ causa ꝓxima ⁊ forma. i. si pp deū principat ⁊ fiat ꝓpter deū. Sicut enim de⁹ mūdū gubernat ita vult nec plus nec min⁹ ei adhibeat diligētie q̄ iustū é oēz diligētiā suā vt ita loq̄mur circa celestia ipēdēs. Ita ⁊ hō cui minor mūdus regēdus cōmissus é: hē corpus ꝓprium sic dz ei ꝓuidere prudēter: vt nec de necia ꝓfusione aliq̄d desit ꝓ posse: nec aliq̄d ipēdatur superflui vt nō deficiat ante tēpus ex penuria vel labore: nec lasciuiet ex habūdātia vel gete. Tota ét itētio dz eē circa optimum occupata: circa ꝓfectū aie in dei notitia ⁊ amore: ⁊ his q̄ ad hūc ꝓfectū ꝓducūt: q̄ nō pp corpus aia creata é: sz corpus pp aiam vt illi subiuat ⁊ cohopet ad ꝓfectū ꝓfatū. Aliūde pp deū data ⁊ creata é vt ei inhereat ⁊ inherēdo suauitatē ipsius ꝓfruat: ⁊ fruēdo beata fit. Solius ét dei é occidere ⁊ destruere cui⁹ é creare ⁊ viuificare. Hō nisi ei⁹ iussu vel ꝓmissu nihil nobis lz destruere eorum que ipse fecit. Irrationales creaturas permittit nos occidere: sed non irrationabiles. Rōnabiles hō ꝓhibet occidi. i. hoīes: nisi sm leges ab ipso ꝓmulgatas. vñ iudices sm

leges diuinas iudicantes nó sua sed dei au-
ctoritate malefactores occidunt: q; ipse pce
pit. Qui ꝫ fecerit vel ꝫ fecerit tali pena pu
niat. Sicut át nó ꝯ cuiq; alterũ occidere:
ita nec semetipsum. Semetipsum át occidit
qui indiscrete per abstinétiã ⁊ per alios la-
bores debilitát ante cogit deficere q̃ꝫ req-
rat ordo nature: ꝯ aliquos deuotiõis feruo:
vel pura simplicitas excuset. Ad Ro. Ra
tionabile obsequiũ vestrũ ⁊c.

¶ De tribus in quibus consistit sobrietas.

Capitulum. xxxiij.

Obrietas in trib⁹ ꝓsistit. in qua
s litate: quãtitate: ⁊ mõ. In quali
tate: vt nõ delicata ⁊ preciosa ⁊
sumptuosa requirat: sed simpli
cia quibus valeat sustentari natura ⁊ gula
nõ ꝓuocat: ⁊ que de facili possint hẽri. In
quãtitate: vt nõ nimis q̃ꝫ decet vel sepius:
sed tẽperate vt sit refectio corꝑis nõ onus.
Infirmi sunt liberi ab hac vtraq; lege: im-
mo vt nõ ipportune requirat: nec ipetuose ⁊
indisciplinate ⁊ inordinate sumat: sed mo-
deste: mature: ⁊ religiose: sicut in prioi for-
ma nouicioꝝ tactũ fuit. Sic enim sapit si ita
sumam⁹. Sumit cõmodius: reiicit salubri-
us: minus grauat stomachũ ⁊ facilius dige
rit ⁊ min⁹ peccat: ⁊ est honestius ⁊ religio
sius. Valet át sobrietas ad ista que supius
tacta sũt. Valet ét ad satisfactionẽ ꝓ pec
catis: vt sicut copis voluptate peccam⁹: ita
castigatiõe emẽdam⁹. Itẽ ad carnis lasciuiã
repmẽdam: vt: que ipinguata insolens fa
cta ẽ: macerata discat obedire. Cor. La-
stigo corꝑus meũ ⁊c. Itẽ ad corꝑis sani
tatẽ: q; noxios humores deficcat: quos cra
pula ⁊ quies superflua generare cõsueuit.
Itẽ ad sollicitudines mũdas abscindendas
q; qui modicis contẽtus ẽ: modica hẽt ꝓ
uidere. Itẽ ad multarũ virtutũ habilitatem
Sobrius enim est agilior ad bonum: castior
est ⁊ minus habet inuidendi materiã: ma-
gis cautus est in lingua: ꝓptior ad deuo-
tionem ⁊ purior in affectu. Item ad sapien
tiam inquirendam: q; ꝫm Augustinum sen
sum magis vigilẽ facit ⁊ subtilem ⁊ memo
riã tenacem. Item ad aliorum edificationẽ
q; qui exteriora nostra ordinata vident ⁊ tẽ
perata concipiunt qõ de interioribus exti-
ment que non vident nec intelligunt. Di-
nus etiam sumus eis granes ad recipiẽdũ
ad mẽsam videntes q; medicis contenti su-
mus: ⁊ q; facile nobis possunt satisfacere.
Dinus autem alijs medicis nociui sum⁹:
quia quo plura ab hominibus petimus eo
minus aliquid medicis dandum relinqui-
mus. Et hoc est quoddaꝫ genus rapine qõ
a paucis aduertitur: cũ aliquis vltra neces
sitatem verã mendicat. Unde alter mendi
cans magis patitur detrimentum: quia po
stea superueniens non inuenit qõ iste ꝓueu
niens ꝓripuit. Item valet ad meritũ glo
rie tam ꝓ seipso q̃ꝫ ꝓ virtutibus sibi cõ
neris: q; quo plus nobis ꝯ de voluptate
subtraximus: eo magis ⁊ ꝯ spiritualibus ⁊
illic celestibus diuitijs habũdauit.

¶ De gradibus sobrietatis. ca. xxxiiij.

Primus gradus sobrietatis ẽ
p pẽa crapula ⁊ ebrietate cauere
⁊ debita tempora ⁊ horas in co
medendo seruare: ne ieiunia sta
tuta leuiter frãgant vel tpe incongruo epu
lis ⁊ potibus inseruiatur: ⁊ ne magis ad lu
xuriam q̃ꝫ ad nature refectionem edendo
vel bibendo studeamus. Eccle. x. Ue terre
cuius rex puer est: ⁊ cuius principes mane
comedunt ⁊c. Decus quod solum ventri
seruire nouit seruat in edendo ⁊ bibendo
nature modum conuenientem. Sic ⁊ ho-
mo debet qui regitur ratiõe. Alioquin me
lius esset ei carere rõne q̃ꝫ nõ regi ab ea:
q; nec peccaret carẽs rõne. ¶ Secõs gra
dus ẽ pẽ a qbusdã licitis abstinere vt a car
ne: vino: lacte: piscib⁹ vl pigmentis vl aspo
victu ẽ ꝓtẽtũ. s. pane rudi vl nõ condito:
vl sepe ieiunare: ⁊ a delectabilib⁹ abstinere

ꝛ que magis appetunt vt religiosi ꝛ deuoti solent ꝛ penitentes. Ad Ro. xiiij. Bonum est non comedere carnes ꝛ non bibere vinum ꝛc. Sicut nazarei ꝛ filij iacob. Dañ. x. Caro ꝛ vinum non intrauerunt in os meum. ¶ Tertius gradus é domuisse gulam ꝛ docuisse palatuz: sic vt soluz sit cõtentus his que extreme necessitati sufficiũt in qualitate ꝛ quãtitate cibi ꝛ potus: vt quãtum simplicio: victus eo magis diligat. Et si delicata aliquando sumere oporteat: non delectationem in eis: sed solam necessariaz refectionem requirat. Ad Ro. Carnis curá ne feceritis in desideriis. Posset ꝛ alia distinctio dari de profectibus abstinentie. ꝛ sobrietatis. Primus gradus est carere patienter cũ non pót haberi cibus vel potus delectabilis ꝛ non contristari quando non habentur desiderata interdũ: sicut quidam qui quandoqz nó habét in mensa que desiderant: ꝛ contristantur vel indignantur murmurãt: verecundiã abiciũt ꝛ nó cogitant professionem suam. Et ꝙ aliquando diuites non habent oia que cupiunt: quanto magis pauperes ꝛ mendici. ¶ Secundus gradus abstinentie est velle carere pro deo illis que possent haberi amore sobrietatis ꝛ bom exempli. Sicut boni ꝛ fideles serui dei sepe diuites hospites pretereunt ꝛ apud pauperes hospitant: ꝛ lautiora ferecula prohibent sibi dari contenti simplicibus ꝛ paucis amore dei ꝛ pro edificatione aliorum. Cor. Omnia mihi licent sz non omnia edificant. Quia tz sm euangelium comedere liceat que apponuntur: tamé magis edificat si lauta ꝛ multa nobis apponi non permittimus. Quia sicut recipientes decet liberalis hospitas: ita decet nos religiosa frugalitas q̃z etiã fortius cõuenit nos defendere q̃z illos suam secularem honestatem quãtũ volũt nos habunde procurare. Quãuis autẽ ista vice videantur contristari: ꝙ non permittimus sue deuotioni satisfacere multa ministrando: tamen apud se de nostra temperantia edificẽtur. Et alio tempore recipiunt nos illarius quando nó sumus eis oneroſi. Et vbi modo paucos receptores habemus: ibi tunc plurimos habebimus. cum intelligent ꝙ ꝛ paupes nos pascere cómode valeant. ¶ Tertius abstinentie gradus est posse sine difficultate abstinere ab habitis delectationibus: vel tm̃ inde sumere puram necessitatem: ꝛ b̃ non amore delectatiõis sed recreationis. Et quãuis quo ad paupertatem maior virtus sit non habere qd̃ cupiat: tamen quo ad fortitudinem abstinentie maius est posse appetitum retrahere ab vsu vel delectatiõe presentis voluptatis q̃z absentem non desiderare. Cautius autem est ꝛ securius fugere corporales delectationes: ꝙ sepe victi sunt in certamine: qui nimis voluerunt eé securi. Et qui ex presumptione sibi victoriã sponderant vicii ꝛ confusi didicerũt q̃z stultum est cómittere se periculis prelioruz: vt pót oportune vitari. Facilius in littore non submergitur: q̃z in gurgite aquarum.

¶ Ad virtus consistit in medio. vitia in extremis. ca. xxxv.

Liendum tamen ꝙ virtus media viciorꝫ tenet ꝛ in vtroqz latere tam a dextris q̃z a sinistris vicijs é obsessa. Et ita vt si modice a discretionis tramite declinauerit iaz virtus nó sit. verbi gratia. Parsimonia vl abstinẽtia si metas suas excedat in superfluitate alimẽti. declinat in vicium gule. Si minimis modicũ admittat de necessario alimento vicium indiscretionis incurrat per quaz vires corporis destruat vigorem mentis extinguat: naturam debiliter: ꝛ bona que promereri potuit negligat ꝛ vitam citius perimat vel sensum perdat: vel si vires recuperare debeat: tanto postmodũ studeat corpus reficere cómodis ꝛ fomentis: quanto prius indiscrete eidem eas subtraxerat. Similiter contemptus diuiciarum. si vltra q̃z iustum est aggreget temporaliũ substãtiam

in auaritie vitium cadet. Si nihil tēporaliū velit ad vsum admittere ex tali indiscretione necabit naturam fame. frigore: egritudine. Patientia si minus declinat in impatiētie viciū incidet in torporem vt zelum iusticie perdat ⁊ dissimulet tam in se q̄z in alijs vitia crescere que debet persequi ⁊ vlcisci. Humilitas si nimis timet extollere ex indiscreta abiectione perdit confidentiam salutis vel profectus spūalis. Caritas proximi si indiscrete tenere facit proximo fauere in detrimentū salutis proprie ⁊ illius sicut qui perurat amore proximi ⁊ alijs modis. Castitatis amore aliqui sibi virilia amputauerunt ⁊ dum voluerunt tentationis ardorez temperare periculo se proprie interfectionis exposuerunt. Agilitas boni operis sic quandoqz fugat pigritiam vt quietem devotionis extinguat. Spūalis leticia sic accidiam vel tristiciam declinat: vt q̄nq̄z in dissolutionem incidat: ⁊ vanā gloriā. Tacitumitas verba ociosa declinans. q̄nq̄z vtilia ⁊ necessaria retinet indetrimentū proximi ⁊ sui. Obediētia indiscreta sic fugit ppie voluntatis vitium: vt obediat superiori ad peccatum. Cū tamen obedire magis oporteat prohibēti omne peccatū q̄z cui vis precipienti peccatum. Et sic de alijs virtutib⁹ faciendis.

¶ De distinctione virtutum a vitijs. Capitulū. xxxvi.

Et q̄ virtus tam nobilis é ⁊ venerabilis oibus ⁊ pre oibus. q̄ vitiosi eam sup̄ omnia venerā tur. Jō ⁊ vitia quādoqz virtutes se esse mentiunt: ⁊ velamini virtutis assiment. vt aūt securius dissimulent ⁊ non arguantur: aūt etiam laudem virtutū asse querentur. Unde videmus ea quādoqz a quibusdā religiosis: ⁊ studiose exerceri ⁊ et auctoritate quasi p̄ virtute defendi ita vt vera virtus eis: ⁊ in alijs q̄nq̄z displiceat ⁊ etiam pro vitio despiciant: ⁊ impugnent et interpretent esse vitiū q̄ pura virtus é: ⁊ econuerso virtuté afferant q̄ vere vitiuz est: sed virtutis colore velatū. verbi gratia paupertas spūs. i. volūtaria pro xpo paupertas magna ⁊ vera virtus est q̄z multi religiosi p̄fitent: ⁊ nō videmus plures sub pretextu necessitatis pietatis: ⁊ honestatis diuitias desiderare in pecunia: p̄dijs. ⁊ edificijs vestitu. ⁊ victu: ⁊ libris: ⁊ alijs que habere diuitie reputant ita vt saciari nequeant: q: si etiā q̄ cupiūt haberét si quis pl⁹ offerret plus acciperent: vsq̄z ad magnaz quantitatē: q: nō dicerent: sufficit. nolum⁹ plus habere. Econuerso pce viuere. ⁊ paucis ꝓtentum esse tenacitas ⁊ auaritia nuncupat: quasi nō audeat vti his que habet. Silētiū reputat tristicia. Maturitas amaritudo. zelus iusticie, temerariū iuditium dicitur. Quies devotionis pigritia vocatur. Corporis castigatio indiscretio censetur. Simplicitas stultitia creditur. Timor dei litigiosa ꝓsciētia extimatur. Fugere publicū singularitas vocatur. Cauere scandalum ypocrisis iudicatur. Ecce q̄o p̄scribitur: ⁊ peruerse vitiū interpretatur. Econuerso aūt plerūq̄z dissolutio socialis iocunditas putatur. Curiositas edificioz libroz: alio rū honestas habetur. Laxa conscientia libertas deputatur. Corpus delicate fouere discretio reputatur. Garrilitas. affabilitas dicitur. Inuidia fraterna. zelus iusticie dicitur. Uritia ⁊ indemētia. rigor ordinis putatur. Auaritia acquirendi. fidelis prouisio nūcupatur. Astucia prudentia nominatur. Elatio auctoritas ostensio monstratur. zel⁹ ⁊ contētio ordinis defensio appellatur. Jactantia de bonis. proximi edificatio vult videri. Detractio vitij alterius vult putari. Cōsumitas vitiosa vult credi fuga singularitatis. Torpor negligentie vult humilitas videri. Altiora se nō querendi pusillanimitas. timor dei dici querit. Inquietudo euagandi ⁊ negociandi. vult agilitas dici bene operandi. Prodigalitas: vlt largitas videri: ⁊ sic de alijs. Sciendū itaq̄z est q̄ discē

tio spiritus mediū virtutis eligit non declinans ad dexterā: vel ad sinistraz regia gradiens via non dicit malū bonum: ⁊ bonuz malū ponendo lucem tenebras: ⁊ tenebras lucem diuidēs diem virtutis a nocte vitiorum ne angelum sathane pro angelo lucis recipiat. Verū a falso distinguens ⁊ qđ bonum est bonū tenens.

¶ De castitate. Capi. xxxvij.

c Castitas est sobrietati simillima: ⁊ nutrit ab ea sicut econuerso luxuria nutritur a ventris ingluuie. Hebra enim genitalia sub ventre posita ex eius redundātia in libidinem resoluunt. Sic econuerso ventris exinanitio humorem luxurie arefacit. Sicut cum fons obsturatur: riuus ex eo profluēs desiccatur. Unde pro generali regula a bonis spū al' b⁹. hactenꝰ obseruatū est. Quicastus eē desiderat studaet sobrietati. quia sine illa nō diu castitas est secura. Et cum iā ꝓficiente proficit. ⁊ cū decrescēte decrescit. Licet quidā sine ea mō sibimet alio nescio qua presumptione promittant. Omnis aūt laus in fine canitur. nec credo tot ⁊ tantos virtutū inquisitores. qui dictaz secuti sunt regulam in sua extimatione deceptos. Unusquisqz ei in arte sua sapiēs ē. Et studiosi virtutū fuerūt in eaz exercitijs sapientes. Studiosi vero diuitiarū vel deliciarū seculariū efficiuntur in eaz ꝓuisione prudētes. Luc. Filij huius seculi prudētiores sunt filijs lucis in generatiōe sua. Castitas est virtus origine celestis. Hanc ipsi angeli sancti ab ipso domino oium virtutū fontali principio primitus didicerunt ⁊ indeclinabiliter seruauerunt. Hanc summus ⁊ vnus magister noster qui est in celis. Angelorum magister xp̄s dn̄s. nobis de celesti scola ad terram publice docendo attulit: et matrē gloriosam virginē perfectā. primaz qz posuit huius discipline magistram in cathedram virginalis mundicie ceteris mirandam ⁊ imitandam prefecit.

¶ De quatuor vtilitatibus castitatis. Capi. xxxviij.

c Castitas quatuor facit in ꝓsenti. Corpus mundificat. sicut econuerso luxuria inquinat. Ita qꝫ si non merces alia castitatis qz presens mūditia foret: nec aliud luxurie suppliciū qz eius fecditas castitatis honestas eēt amplectāda: ⁊ luxurie turpitudo horrenda. Jté méte liberā facit. ⁊ expeditā: qꝫ nec p vxoris ꝓuisiōe: nec p filiorꝫ educatione sollicitū reddit: nec affectus dilectionis ad cōiugē ⁊ ad filios ligat. nec spūs zelotipie castū exagitat. nec sollicitus est quō vxori placeat: vl qualiter heredes diuites faciat: nec querit generos: vel nurꝰ: nec é seruꝰ affimū p vxorē soli sibi viuēs: ⁊ p se solo sollicit⁹ in seipo quiescēs. Multa sūt de quibꝰ oꝫ ꝓiugio ligatos esse sollicitos ita qꝫ illa carnis delectatio nullo mō est eis tā iocūda qz anxietas variarū curarū quas patiunt erit postmodū amara. quā apostolus tribulatiōnē carnis appellat a qbus casti sunt liberi ⁊ exornati. Cor. vij. Volo vos sine sollicitudine eē. ⁊c. Jté ꝓsciam letificat: qꝫ grati deo ꝓstat obsequiū. q̄ p xp̄o carnis dulcedinē respuit. quā mūdꝰ p magno bono cupiscit letificat: aut qꝫ deū placat ⁊ deo proximare facit. ⁊ dei offensaz cauet in delectatiōe carnali: ⁊ ꝓmiū celeste meret: ⁊ deum auctorē mūditie p castitatē imitādo seq̄t. cū sit gloria magna seq̄ dn̄m q̄ nos ꝓcessit mūditia castitatis v̄go virginis filiꝰ ⁊ v̄gi nū spōsus. Jté tā hoibꝰ qz angelis tā amabilē: ⁊ spectabilē facit hoibꝰ: qꝫ tā boni qz mali venerant eā Angeli: qꝫ cū naturali oē aīal diligat sibi simile angeli castos homines familiarius diligunt.

¶ De his qui valent ad castitatis profectum. Capi. xxxix.

a Castitatis āt acq̄sitiōez ⁊ ꝓsectū ac obseruationē valēt ea q̄ ꝓa posita sūt de remedijs luxurie. s. Alienatio: ⁊ sepatio feminaz a viris

Et ꝓfortiū ꝓtuberniale castoꝝ quorū exē-
plo castitas doceat. Jté deliciarū fuga que
nutriūt carnis illecebras. Jté exteriorū sen
suū custodia. vt nō videat: vel audiat vl' tā
gat vñ tētet. Jté ocij deuitatio. qō é ianua
oīuꝫ vitioꝝ maxie carnaliū. Jté custodia i
ternarū cogitationū. ⁊ affectionū cordis p
q̄s coluber capit venenatū igerit. Jté oro
nis frequētia q̄ obtinet auxiliū a deo ꝓtra
omnes impugnationes.

¶ De gradibus ⁊ ꝓfectibus castitatis.
Capi. xl.

Rofectus vel gradus castitatis
p plurib⁹ modis distinguit. Est. n.
castitas ꝓiugalis. vidual'. ⁊ ꝛgina
lis. Est ét alia castitas i actu. Alia i affectu.
Quidā. n. casti sūt corpe. sed nō mēte: ⁊ qui
dā casti mēte. ꝫ corpe oporteat eos debituꝫ
reddere ꝓiugale. Sꝫ de castitatis gradib⁹
sicut in religiosis ꝓuenit videam⁹. ¶ Pri
mus gradus é ꝓtinētia ab actu carnali cuꝫ
ꝓposito manēdi: ⁊ oībus illicitis motibus
ꝓsensum negādi. Jste grad⁹ est adhuc vici
nus eterne voluptati pp ꝓuersiōis nouita-
tē: q: vapor tangit eū carnalis tētatiōis. q̄si
fetor sodome ardentis. Ne igit quasi vxor
loth. retro aspitiēs peat festinet ad mōtē: ⁊
sublimiōis castitatis gradū laboret attinger
vt saluet ne peat i scelere ciuitatis i pecca-
to luxurie quo pleni peūt. Prim⁹ iste gra-
dus é adhuc i labore pugne: ⁊ in icerto vi
ctorie dū sola volūtas cū adiutorio gr̄e pu-
gnat ꝑ quatuor hostes carnis pruritū. affe
ctiōis appetitū. mūdi ꝓuocamēta ad libidi
nē. ⁊ demonū suggestionē. Et ita sūt q̄tuor
ꝑ duos. Cōfidat tñ volūtas bona ⁊ inhere
at ei fideliter q̄ dicit. In mūdo p̄ssurā hēbi
tis. ꝫ ꝓfidite ego vici mūdū. Qui ét diabo
lū fortior ē alligauit: ⁊ spolia ei⁹ distribuit: ⁊
cito inimicos ei⁹ ꝓuertet ad pacē. ⁊ subiciet
exactores suos carnis libidinosū. pruritū: ⁊
affectiōis illecebrosū appetitū. ¶ Secūd⁹
grad⁹ é cū macerationē carnis: ⁊ p alia stu
dia spūalia affectus mūdat: ⁊ caro ita spūi
subiugat: vt rari⁹ tētet: ⁊ min⁹. Ut q̄uis
adhuc plene ñ careat ꝓcupiaꝝ stimulis: q̄si
spinarū aculeis: ⁊ icbuseus adhuc intra ei⁹
terminos lateat: tñ ita dep̄ssus ⁊ iminutus
vt facili labore sedet eius cōmotio ⁊ ipan-
do magis q̄ reuletādo ifurgēte ꝓpescat: ni
si forte ex ꝓpria negligētia ⁊ desidia vires
sumere: ⁊ grauⁿ ipugnare ꝓmittat. Sic fi
lijs israel dñs ꝓminat. Judic. ij. Añ pp ne
gligētiā hostes añ sibi vt subiectos noluer
a facie eoꝝ delē. Ut p q̄ peccauerūt: p b̄ ét
puniret. Añ postea sep⁹ ab eis sūt grau⁹
tribulati ⁊ subiugati. Si hostib⁹ igit vitioꝝ
fidelr resisterem⁹: qñ nos ipugnare icipiūt
ñ solū ñ vincremur ab ip̄is illa vice: ꝫ etiā
ita debilitaret. q ꝓ postea rari⁹ auderēt nos
ipetere. Sꝫ si ipeteret facile vincerem̄ do
nec penit⁹ delerem̄. q ꝓ vix auderēt mutir.
Sꝫ tepide reluctādo dam⁹ eis vires: ⁊ au
sum sep⁹: ⁊ acrius nos deiceps ipugnādi.
Sciēdū tñ q ꝓ aduersari⁹. qñ fortiter vinci
aliq̄n viu expectat. q̄ō de eodē vitio nō ex
pugnat. donec iterum dissuescat hō ipugna
re. Et ex tūc subito irruit vt ip̄rouidos tan
to securi⁹ ꝓsternat: q̄ꝫto ad repugnandū i
uenit ipitos. Exēplū ō illo q̄ sup hostē irru
it cū iā arma ꝓposuit: ⁊ se ad q̄escēdū ꝓpo
suit: vl' adiutorcs suos post pl̄iū a se dimisit
q: iminētis pugne suspitionē nō habuerat.
Mat. ij. Hostes iuda bellū ꝓstituerunt die
sabbato populo in q̄ete ⁊ ocio existente. Et
ita plurimos occiderūt. Semp ergo simus
pati hostib⁹ viriliter resistere: q: ip̄i ñ quie
scūt. nos ipugnare dū vident q̄escere. Ar
b̄ ip̄m cessare ab ipugnatiōe ipugnare est.
q: illud cessare nō eoꝝ clemētie é: vel lassi-
tudinis. ꝫ astutie ⁊ fraudis. Hec q̄tuor di-
xerut hostes nr̄i. nesciāt ⁊ ignorēt. donec se
uiamus i medio eoꝝ: ⁊ iterficiam⁹ eos: ⁊
Prouer. Intelligit inimic⁹ cū i corde tra
ctauerit dolos. q̄ñ submisit vocē suā a sub
iectione cessando ne credideris ei. qñ. vij.
nequitie sunt in corde illi qui opit odium
fraudolenter reuelabit malitia eius. ⁊c.

¶ Tertius castitatis gradus est ita edomitas habere carnis concupiscētias. q̄ vix rarissime ⁊ tenuissime sentiantur. Et ex affectu talez induisse se castitatis amore: vt horreat ⁊ ita detestetur omnes carnales motꝰ q̄ quasi nauseā inde patiantur: nec possit audire tractari de operibus carnis: nisi cū horore cordis ⁊ extorsione. Si vero ꝓ vtilitate aliorū de matrimonij casibus aliq̄d tractandum occurrerit ita quietos motos siue carnis sentiat ac si de luto vel lapidibꝰ: vel similibus tractaretur. Et cum per soporem somni humoris habundantia naturaliter se resolut ita quiete ⁊ insensibiliter ꝓfluat: vt nec turpium fantasiarum imaginatiōibus illudatur: nec i sensu sedis delectationis titilletur. Ita q̄ perfecte castitatis destrictio ꝓout in hoc peccati corpore potest haberi a viris profectissimis obtinet. Vt aūt stabiliter in hoc gradu: ⁊ continue pseuerent: puto ad hoc requiri priuilegiū singulare eo q̄ supra possibilitatis naturalis metas esse videatur in carne viuere: ⁊ carnis vitia non sentire. Frigidi ñ ex natura: vel ex debilitate corporis carnis motibꝰ carere plerūq; possunt. sed mētis castitas cuz predicta carnis puritate ex sola virtute cuz dei gratia possidere. Vñ ⁊ propheta. Dec quasi prodigiū miratur cum dicit. venite ⁊ videte opera domini que posuit ꝓdigia super terrā auferens bella vsq; ad fines terre. s. tentationum carnalium. vsq; ad termi nos mortis. Sequitur igitur. Vacate ⁊ videte quoniā exemplo sum deus. ⁊c. Vacatio notat quietem. Visio intentionem. quia bellis vitiorū sopitis ⁊ hostibus subiugatis mens valet iam in se quiescere: ⁊ deo intendere ⁊ intelligere. q̄m ipse est deus qui taz potenter potuit: ⁊ tam pie voluit impetus tentationum: ⁊ vitiorum comprimere: ⁊ pacem facere quā se per scripturas sepe promittit homini bone voluntatis donare. Leui. xxiij. Dabo pacē visceribus vestris. dormietis: ⁊ non erit qui exterreat. auferā malas bestias. ⁊c. Qui: deo vult intēdere necesse habet vacare: ⁊ se sup se leuare. ꝓs. Elongaui fugiēs: ⁊ mansi in solitudine. Expectabam eum qui saluum me fecit. ⁊c. Treñ. iij. Bonum est prestolari cum silentio salutare domini sedebit solitarius: ⁊ tacebit: quia leuauit se super se. Vacandum e a concupiscentijs: a perturbationibus. ab occupationibus mundanis. Ista maxime impediunt vacationem spiritualem. Qui aūt nihil concupiscit in mundo ꝓ se vel ꝓ cari suis iam non habet vnde perturbetur: quia nihil timet amittere comodi honoris vel rerum ⁊ si excutiat se a factis alienis vi nec curiose discutiat: nec temere iudicet ca nec occepetur cogitando: ⁊ tractando potest se tanto liberius ad interiora transferrere intuēda quanto ab exterioribus e magis expeditus. Nam qui in superioribus intendere. debet ab inferioribus liber e. Alius si habet pēnas ligatas: vel infectas. Aut preciosas non potest se in alta volando subleuare. In spiritualibus illa superiora que interiora sunt quo ad experientias spirituales.

¶ De septimo processu: qui diuidit̄. in capitula. xxiij. In quibus perfectio spūalis vite consistit. Capi. primū.

Nunc de septimo gradu siue ꝓfectu religionis est aliquid dicē
n dum. Et quia de voluntatis ꝓfectu supra tractatum est q̄ consistit i ordinata dispositiōe affectionum in qua attenditur actiue vite perfectio. quia debet ad contemplatiue vite ꝓfectum apropinquare considerationis pulsibus studeamus. eo q̄ volentibus in spiritu proficere istud nō vile videatur. In cōtemplatiōis ꝓfectu septimus status vite religiose. s. processus sapientie consistit habens intelligentie lumen ⁊ suauitatis interne saporem. Eccle. Sapientia ꝑm nomen eius est sapida scientia. Dictum est autem supra q̄ ꝓfectio spūalis vite in tribus ꝓsistit p̄n

ci paliter. In rõnis illuminatione. In volũ tatis rectitudine. Et in memorie iugi circa deũ occupatione. Memoria vt in deũ intẽdere iuguter assuescat eiqz ihereat: qnqz vias tenere: ꝛ frequẽtare adiscat: que sunt. Lectio. Collatio. Meditatio de deo. Oratio. Et ꝓtemplatio. Lectio ꝛ collatio bone sunt quasi semina ꝛ materia bone meditationis. Vnde qualia vis tibi meditanti vel oranti occurrere in cogitatione talibus colloquijs: lectionibus: aut negocijs ꝓius occupare studeꝫ memoriã. Quia q̃lis liquor vasi ifundit talẽ redolebit: Et quales herbas in orto cordis plantaueris talia semina germinabũt. Collatio spũalis instruit intellectũ. Affectũ inflãmat. Memoria bone ꝛ sancte cogitationis ꝓte fecundat. Eccle. econuerso. Otiosa ꝓfabulatio. Tps perdit infructuose. Affectũ infrigidat in vtiles cogitationes cordi inserit. Conscientiaz rodit. Profectũ spũalem impedit. Penam meretur. Lectio talis frequẽtet de qua postea nõ sit inutile in oratiõe cogitare que illuminet ad dei noticiã accẽdat ad eius amorem mores bonos instruat. Animet ad tolerandũ aduersa. mundi contẽtũ ingerat ꝛ desiriũ patrie celestis. Doceat discernere iter vitia ꝛ virtutes. Et vincere tentationes: et alia vtilia ad saluteꝫ doceat procurare. Lectionez sepe interrumpat oratio sicut alias actiones vt semper mens ad deuz elcuetur a quo nobis bonũ influere necesse est.

¶ De motu intentionis. La.ij.

Attentio nostra. Aliqñ mouet ꝓto deo. Aliqñ ad deũ. Aliqñ in deum. Pro deo mouetur in actione quã pro ipso principaliter facimus: licet de ipso interiz non cogitemus. Ad deũ mouetur in lectione: ꝛ collatione: ꝛ aliqua meditatione. qñ ꝺ deo est: qz tũc mentẽ versamur quodãmõ circa deũ. licet in ipsum quasi ad scꝺam ꝑsonam mentis intuitũ nõ ꝺirigam⁹. In dñi mouemur oratione qñ mens ipsum cogitat: ꝛ ipsum alloquit. ipsum cõplectit. eiqz affectu deuotionis adheret. Ad aũt horũ vtilius sit simpliciter. Sciendũ. qꝺ illuꝺ qꝺ magis viuit hoiem cũ deo est oratio cũ tota beatitudo hois sit in deum trãsformari. Alia tñ quo ad quid vtiora sunt q̃nqz vt cum ꝓpter obedientiã: vel caritatẽ ꝓximi intermittit oratio. ꝛ operibus caritatis insistitur: vel cum discernitur in quo magis ad beneplacitum deo seruiatur.

¶ De tribus modis orãdi. La.iij.

Randi tres sunt modi. Vnus vocalis per verba composita ꝛ vsitata siẽ cũ psalmos. Hymnos: collectas: ꝛ alias oratiões vel laudes compositas. ad excitandam deuotionẽ: vel soluendũ debitũ recitamus. Triplex aũt est attentio. Vna superficialis tñ vt. ſ. attendat que dicit quẽ psalmũ interim dicat: vel quã antiphonam vl̃ orationẽ. Fructus attentionis huius est qꝺ nõ cogitur repetere cũ sciat se dixisse. Pro labore etiã corporis. q̃z bona intentiõe deo orando obtulerit quo se cogit seruire deo mercedẽ qualẽcunqz merito expectabit. Alio attentio est litteralis qua hõ sensuz litteralem tñmodo attẽdit quid exteri⁹ verba sonant. hoc dat fructũ: vbi aliqꝺ insuperficie sonat deuotũ. vt in mĩs mei deus ꝛ in similibus locis vbi etiã ab illitteratis si tñ verba intelligerent aliqua deuotio caperetur. Sed illis verbis pertransitis: vbi intellectus mutatur verboꝝ ꝛ deuotio refrigescit. Qualis enim deuotio habeꝫ ex litterali sensu in istis verbis. Qui emittis fontes in cõuallibus inter me. mõ. per. a. Que tñ omnia facta sunt iuxta intellectũ spirituale. ¶ Tertia attentio est spũalis vel intellectualis. qñ ex verbis psalmodie querit sensus spũalis: vt cũ hystoria exitus filioꝝ israel ex egypto: ꝛ plagarũ egypti referꝫ ad spũalẽ nostrã ereptionẽ de peccato vel de seculo: ꝛ ad peccatorũ submersionẽ iflenꝺ⁹ ꝓpunctionis; ꝛ demonũ cruciatus. ꝛ multa alia.

In tali attentione ē maximus fructus: q; ꝛ erudit aiam̃ per spiritualē intelligentiaz ꝛ affectus eā per deuotiōis affectū: ꝛ iste est ꝑcipuus orationis fructus. Alius modus orā di ē sepe efficatior per verba. s. ex propio motu formata: vt cū homo deo familiariter cōfabulatur verbis suis: vel etiam vtit verbis alterius affectui suo consonātibus: quasi coram dei presentia: cor suum effundēs ꝛ vel necessitates suas es conquerens vel peccata cōfitens: ꝛ miserecordiā postulans: ꝛ gratiā ꝛ auxiliū implorās cōtra tētationū picula: ꝛ tribulationū grauamina: vel quas cunq; suas vel suorū necessitates. Hic modus orandi magis requirit opportunitatem silentij: vel solitudinis circa se ꝛ ocij: ꝛ quietis: quo plenius ꝛ securius se in deum effundat affectus. Maior ē ēt labor: in eo capiti ꝛ corpi: ió nō pōt ita frequēs eē ꝛ durabilis: sicut prior: in prima ꝛ secūda attētionis specie maxime debilibus corpe: ꝛ aliqui eā frequētātes destructi sunt: vnde tales sepe ꝛ frequēter sic orēt ꝛ leuiter: vt ex frequentia a dei familiaritate nō elongentur: ꝛ ex leuitate ꝛ breuitate non destruant.

¶ De formatione diuersarum vocū ꝛ personarū in oratione. ca. iiij.

Ecūdū át diuersas cās hi modus diuersarū personarū format affectus ꝛ voces in oratione ꝛ diuersarū personarū imagines in eo q; orat. Aliquādo enim hō ꝑsonā rei assumit coram iudice astans cū tremore orās: sed dicens deo. Noli me condēnare. Ité nō intres in iudicio cū ſuo tuo. Ité dñe ne in furore tuo: ꝛ his similia. Ꝟ oram̃ cū dicimus. Sed libera nos a malo. s. damnationis eterne. Aliqñ quasi obsessus tentationū ꝛ tribulationū pericula non valēs per se effugere. Insuper timens se deum offendisse: ꝛ propter peccata sua meruisse vt tradatur hostibus: inuocat auxilium potentis orans ne memor iniquitatis eius derelinquat eum; dicēs. Ne memineris iniquitatū nostrarū antiquarum. Item. ne ꝑmittas me a facie tua. Item iosue. x. Ne retrahas manus tuas ab auxilio seruoꝝ tuorum cito libera nos. Conuenerūt enim aduersuz nos oēs reges amorreoꝝ. Preter enim finalem dānationē nulla ira dei grauior: q̄z non defendere a peccato. Hāc maxime meretur superbia ꝛ ingratitudo ꝛ incuria: vt hō ꝓfundius cadere permittatur. Hoc ē quod oram̃. Et ne nos inducas in tentationem. s. peccati. Inducere dr̃ dicit cū nō custodit ne inducamur. Sicut idurare dicit cor peccatoris: cū per gratiā nō emollit interne vnctionis. Hoc maxime in pugna tentationis ꝛ tribulationis onere timēdū est: ne suo pōdere nos opprimat ꝛ in peccatum deijciat. Alioquin optāda eēt liberatio nō horrenda: q; aiam̃ purgatior ē redderet: ꝛ maioris esset meriti viriliter tolleranti. Aliquando quasi seruus qui gratiā dñi peccando perdidit: supplicat sibi dimitti peccata sua ꝛ negligentias quas cōmisit omittendo debita ꝛ perpetrando illicita: vel ea que debuit negligentius ꝛ purius persoluēdo: dicens. Ꝟm multitudinē miserationū tuarū ꝛē. Ité ꝓp nomē tuū dr̃ ꝓpitiaberis peccato meo multū est enim; ꝛ similia. Hoc petimus dicendo. Dimitte nobis de. no. s. ꝛ n. di. de. n. q; ea benignitate debem̃ dimittere i nos peccantibus quolibet mō quo cōsideram̃ nobis dimitti q̄ peccam̃. Aliqñ quasi mēdicus ꝛ paup coram diuite patrefamilias pro cūbēs ꝛ inopiā suā ostendēs flagitat panem gratie amplioris quo cōfortet: cōsoletꝛ: ꝛ sustētet ad resistēdū mal'. Triplici aūt pane idigem̃ qué nobis ab amico cōmodari instanter petere debem̃: Ꝟ ē: celesti: spūali: ꝛ terrestri. Celestis: ē corpus xp̄i. Jo. Pater meus dat vobis panē de celo verū. Spūalis: est verbū dei ꝛ gratia interna: mēté ab interiori inedia virtutū ꝛ donoꝝ alimēto inficiēs. ꝑs. Panis cor hois confirmet. Terrestris: est victus ꝛ alimētū, quo corp̄ Ꝟ sustentari necesse hēt. Hūc poscimus di-

cendo. Pa.no. quo.da no. ho. Sine quo nullo die subsistere valemus. Omni enim hora dei gratia indigem⁹: ⁊ ió semper eam postulare iubemur ad oia aggrediēda. Ali quādo quasi filius patri per oia parere vl placere affectās patrē deuote orat vt eum a volūtatis sue bñplacito in nullo discrepa re patiatur: in actibus: volūtatib⁹: ac moribus eū sibi ita conformē faciens: vt nihil in eo paternos oculos offendat: hoc solum sibi reputās solatiū: ⁊ super oia desiderans: vt pater celestis tm̄ in eo volūtatē suā perspiciat siue exercēdo in aduersis: siue consolando in prosperis: siue deprimendo vel quocunq; modo sibi magis placet. Vere filialis ⁊ fidelis affectus est nulla que sua sint: q̄rere nō cōmoda: nō honores: nō consolationes: sed solūmodo beneplacitum pij patris. Hoc est magnū a deo petere ⁊ magnum obtinere: vt tales nos in b̄ peccati corpe faciat: vt illi summe vitati placeam⁹ ⁊ ab eius directionis regla non deuiemus. Nihil melius vel vtilius in hoc mūdo posset nobis ꝓferre ét summus pater q̄ talcs nos facere vt ei per oia placeam⁹. ps.

Bñe ad te ꝓfugi do.me.fa.vo.t. Hoc petimus cū dicim⁹. Fiat vo.tua.si.in ce. ⁊ in te. Vt sicut illi superni ciues ad volūtatē tuaz sunt dispositi: ita ⁊ nos b̄ ꝓ modulo nr̄o ad volūtatē tue bñplacitū disponamur. Alioq̄n aia q̄si spōsa dei in ipo vnico dilecto suo qescere desiderās: ⁊ ei⁹ frui solis amplexib⁹ ardēter sitiēs pro cui⁹ amore oia ei inferiora vilueruṅt: q; sitim suā aliter tēperari non sperat nisi tota illuc trāseat vbi cū facie ad facié irrepcussa viderat acie. Flagitando pcatur: b̄ citius adimpleri: cū Aplo dissolui cupiēs ⁊ eē cū xpo: q; multo melius ⁊ securius est tā iocūditate fruitionis dei q̄z securitate ⁊ euasiōe oīs mali: ⁊ q; magis eēt ad placitū summe vitatis q̄z possit in b̄ corpore quātūcūq; pficiēs fieri: q; dū sum⁹ in hoc corpe: peregrinamur a dño: ⁊ in multis offendim⁹ oēs: ita vt si dixerim⁹: q; peccatū nō habem⁹ ipsi nos seducimus ⁊ veritas in nobis non é. Cum enim peccatū dicatur auersio a summo bono ad bonuz inferius conuersio. In quā inde auertimur in tm̄ peccato non carem⁹: ⁊ qui magis auertit magis peccat: ⁊ qui minus minus. Nihil enim inde auertī: non est peregrinātiū: sed é permanētiū: q; ⁊ si voluntatis intētio vtrūq; ei adheret effectus: tm̄ sepi⁹ hinc inde distrahit. Memoria in multis alijs occupat: ⁊ intelligentia cecutiēs ipsam veritatis lucē pure nō intuet. Ex hiis fit q; aliqui in istis inferioribus ipinginmur ⁊ ipellimur vt cadam⁹ nisi dñs suā manū supponat: vt nō collidamur. In ps. gemēs dicit. Sitiuit aīa mea ad de. fon. vi. q̄n ve. ⁊ ap. ante fa dñi. Et b̄ oramus cū dicim⁹. Adueniat regnū tuū ac si dicam⁹ pondere peti ⁊ corpe ꝓgrauati nō valem⁹ adhuc volare: adueniat igit regnū tuū: ⁊ nos celerit hinc assumas vt ab ista mibia liberemur. Interi opare in nobis tibi regnū in iustitia ⁊ pacē ⁊ gaudio spiritus sancti. Aliquando quasi inebriatus spiritu imemor suimet homo deo deditus ⁊ ei per amorem inherens super oia ipsius honorē ⁊ gloriam promoueri ⁊ eius notitiam ad oēs dilatari desiderans: tam pro ipsius q̄z pro ipsorum salute orat patrem: vt sanctificationis sue gratiaz ⁊ notitiam omnibus manifestet. Infideles ad cognitionis sue lumen vocando per fidem Et fideles ad satisfactionis sue gratiam conuertendo per amorem. Rebelles per ostēsionem sue potentie viriliter conundendo. Et quāuis nō possit vel nolit sine alijs celestī gaudio frui. Nanelat tamen ⁊ satagit plures secum trahere: orando: docendo: bono exēplo pcedendo: predicando ⁊ quocunq; alio modo honorem dei ⁊ proximorum salutē ⁊ profectum spūalem promouēdo ⁊ tali affectu videtur loqui apostolus ad Ro. x. Tristitia é mihi magna ⁊ dolor ꝓtinuus cordi meo. Optabam enim ego ipse anathema esse a xpo pro fratribus meis ⁊ c. Doyses

quoqz eodem affectu videtur orasse dicés Exo.xxxij. Aut dimitte hanc noxá populo tuo: aut si nó facis dele me de libro tuo qué scripsisti. Non q̄ Apl's vellet a xp̄o separari: vel moyses deleri: sed q̄ affectū qué ad proximorum salutē habebant euidenti⁹ exprimere nó valebant: quasi non reputantes sibi esse plenum gaudium introduci ad epulas celestes illis quos diligebant: & pro quibus mori optabant foris fame cruciatj. Hic oramus cū dicimus. Sanctificetur nomé tuum: vt nominis tui sanctificatio pleni⁹ in nobis innotescat: quo tē pfecti⁹ agnoscere & amare & revereri possimus: & sanctitatis tue similitudinem induendo tibi patri sicut veri filij conformemur: vt vnus tecum spiritus efficiamur in tuam transformati claritatem: hanc orationis formá xp̄s docuit & his septez petitionibus omnia petenda concluſit: & omnes orationum effectus cōprehendit sicut patere pōt diligēter intuenti. Dignitatis autem ordinem in petendis seruauit: & ideo que vltima b̄ ponit illam ipse deus primam ponit. Quid autē plus peti pōt nisi liberari a malo future dānationis custodiri in discrimine p̄sentis tribulationis peccata nobis agnosci: gratiá augeri & infundi: & vt ad voluntatez dei' viuamus & regnum eius consequamur: & honorem nominis eius videamus: & omnes illuc peruenire: & sanctitatem eius ab omnibus agnosci & imitari: siue sigillatim siue cōmixtim. Quicquid oramus ad aliquod vel ad aliquem predictorum respicit: quia aliqñ pro vno obtinendo oramus singulariter. Aliquando duo vel plura simul petendo proponimus. Et sicut orantes solent contra principibus vt petitio eorum sit efficatior: modo cōmendare ipsorum clementiaz quos rogant modo propias aggrauare miserias: vt ad misericordiam citius flectantur. Modo aduersarij accusare fraudes & malitias: vt sibi sit in auxilio: hosti vero in odio. Sic & nos in oratione facere debem⁹ coram domino sicut scriptura docemur.

¶ De gratiarum actione. ca.v.

a Ant adhuc due species orationis. s. gratiarum actio & vox laudis large sumpto nomine orationis: secundum q̄ oratio dicitur pia mentis intentio in deuz. Gratiarū actio est omnia bona a deo data sentire & pro eis ipsum laudare corde: voce: & opere. Gratias agimus cum bona que accipimus gratie dei nō nostris meritis ascribimus. Laudare deum est deum laudabilē intelligere & eius magnificentiam cū exultatione & admiratione extollere: vel pro eo qđ in seipo est: vel pro his que facit. Gratias agimus deo cū de bono qđ ab ipo nobis pfluit ei⁹ bonitatē cōmēdamus. Ad gratiarū actionē pertinēt bñfitia que accepim⁹ diligēter recolere: subtiliter intelligere. Fideliter confiteri studiose cōseruare: beneficiū diligere: eius offensam cauere: & gratiā acceptā nō ocioſe negligere: sicut ille piger seruus qui abscōdit pecuniā domini sui: ſz ad id quod datur eam exercere & inde nō insolescere vel extolli.

¶ De septiplici consideratione attendente ad gratiarū actione. ca.vi.

a Ꝺ gratiarū actionē ascēdit septima ꝯsideratio: triplex circa ipſuz beneficiū. duplex circa benefactorē. duplex circa eum cui pstat bñfitiū. Bñfitiū cōmēdat: si ē notabile & p̄ciosuz in se: si ē vtile accipiēti. Si ēt multiplex & sepius iteratū. ¶ In bñfactore duo ꝯsiderāda sunt. Si sit magne dignitatis. Si magno affectu dat bñfitium. In primo cui pstat bñfitiū: duo similr ꝯsiderāda sunt Simul ē & cōtēptibilis. Si indign⁹ & imeritus qui nō meruit: sed demeruit: vt tale bñfitiū peipet a tali. Hec oia in diuinis bñfitiis excelletissime repim⁹. Ipse dator ē summus oiuz & imēse dignitatis a quo magnū ē si dignet etiā cogitare de nobis. Tāto affectu & tāta beniuolentia dat bñfitia sua ho

mini: q̄ si modica daret gratanter eēnt recipiēda. Caritas enim eiꝰ pereminet omni sciētie: ita q̄ a nullo sensu pōt extimari. Ipa benefitia eius quibꝰ in nobis operat salutē tā p̄ciosa sunt: q̄ nullo p̄cio sunt condigna. Quid enīz pōt ꝺdignū gr̄e spūs. s. cogitari quā dat fidelibꝰ suis vel corpi xp̄i: ⁊ sanguini: ⁊ glie celesti: p̄ter alia absq̄ extimatione ⁊ numero. que ab eo p̄cipimꝰ. Quāta vtilitas nobis ex his donis p̄ueniat pēset. Quid valet iustificatio a peccato. Gratia scitatis adoptio filiorꝫ dei: ꝓsolatio interna: defensio a piculis: cōsortiū angelorꝫ: ⁊ beatitudo corpis ⁊ aīe ex fruitiōe visionis dei. Iste ⁊ alie sī vtilitates bñficiorꝫ dei. In his ois felicitas consistit. Quā sepe nobis ista ꝓferat attēde. Quotiēs enim perdimꝰ per peccatū gratiā dei: totiēs nobis reddit offerendo si volumꝰ recipe. Itē quotiēs abutimur donis eiꝰ vel negligētes sumꝰ in eius fruitio: vel ingrati: vel elati de donis eius: totiēs meremur ea amittere: siue sint spūalia siue corpalia: siue tpalia. Et quotiens nō aufert cū demeremur: totiēs dat. Quibus āt tanta bñfitia p̄estet: tātus dñs in p̄ōptu p̄z. Quid enim sumus nisi puluis ⁊ fumus miseri ⁊ inopes repleti multis miserijs expositi oībus piculis ⁊ sumꝰ pene nihil. Ad de q̄ ista vilitate deo optimi rebelles sumus: ⁊ p̄o dilectione ⁊ benefitijs reddimꝰ ei ꝓtumelias ⁊ contēptū: inobedientes: negligentes: ingrati ⁊ elati. Quāta est ergo pietas dei illis tanto affectu ⁊ studio: sic bene facere: qui nec benefitia eiꝰ agnoscere nec ꝓseruare: nec regratiādo digne recipe student. Benefacere p̄emeriti iustū ē. Benefacere nihil p̄emeriti sed tm̄ humiliter peteti piū est. Benefacere nihil ꝑmerenti: nec desiderandi magis est piū. Pōjustimum autem ⁊ non nisi diuini cordis est bñfacere cōtēpneti ⁊ aduersanti: ⁊ h̄ vili ⁊ seruo pigro ⁊ figmēto suo. Gratiarū actio meretur bona accepta ꝓseruari ⁊ augeri ⁊ ad maiorem p̄ofectū cōuerti: ⁊ maiorē fructum in de ꝑuenire. Ubi gratia. Qui donō sapientie gratus fuerit: qđ accepit cōseruat in eo ne perdat. Augetur vt plus ⁊ plus sapiat ⁊ vt maior inde vtilitas p̄oueniat: tam in ꝑp̄io merito q̄z in aliorū edificatione: eō. Ingratitudo meret amittere qđ hēt: nec alia accipere: ⁊ que retinet infructuose tenere ⁊ fraudari p̄emio maius supplicīū mereri p̄o negligentia ⁊ contēptu. Cui plus donatū ē plus repetere ab eo. Ex semetipō pōt quisq̄ perpēdere q̄z detestabile vicium sit ingratitudo: cū h̄ oēs odio hēre soleāt in alijs quibꝰ bñfecerūt: si nullas vel paruas ab eis tm̄ gratos rec̄perūt vel amorē. Et ió nō indignatiōis ē sī demētie in deo q̄q̄z negare petita ingratis ne forte grauioris culpe reatū incurrāt si pluribꝰ bñfitijs acceptis plus fiant ingrati.

¶ De laudatiōe dei. ca. vij.

Laudatio dei dignissimꝰ ē affectꝰ ⁊ nascit ex ꝓsideratiōe diuine bonitatis: ⁊ ex admīstratiōe ꝑfunde sapiētie dei ⁊ ex stupore altitudis diuine potētie ⁊ imēsitatis. Ab ea testatē quidē ipsius itelligimꝰ: vel per doctrinā fidei: vel per operū eiꝰ vestigia colligimꝰ: vel per illuminationē inspiratiōis interne puro mētis intuitu ꝓtēplamur. Oia que de deo cogitari vel dici ꝑm veritatem possunt vel sentiri non nisi laus ipsius est eo q̄ in deo nihil sit nisi summe laudabile: amabile: ⁊ admirabile ⁊ venerandum. Et quanto perfectius cognoscitur tanto verius laudatur ⁊ ardentius amatur.

Diuine laudis amplissima ē materia: q̄ tam ipse deus q̄z oia opa eius docēt eū super oia laudabilē eē. Laudare deū est eum laudabilem agnoscere vel ostendere. Unde sancti dei oēs creaturas non tm̄ rōnales sed etiam irrōnales ⁊ insensibiles ad laudē dei inuitant: q̄ oia opa eius cū ostēdūt laudabilem in se: ⁊ in omnibꝰ laudabilis agnoscitur eius virtus potentia ⁊ prouida sapiē

tia. Eius clemẽs misericordia. Benigna patientie eius tollerantia. Justa meritorũ retributio: larga remuneratio ⁊ incõprehensibilis super oĩa eius dignitatis exaltatio: ĩm ista septẽ intelligimus septẽplicẽ diuine laudis materiã: cui oĩa que laudẽ dei sonant pñt includi. vi. enĩz sunt principalia dei opera ad que oĩa alia reducunt. vij. vero non est opus: sed ipse operans deus in se quiescens ⁊ ab oĩbus operibus suis super oĩa elcuatus. Horum figura sunt opera primorum sex dierũ in quibus deus oĩa fecit: que in seipso: vel in septimo perfecit: ⁊ complecuit que fecerat. vi. diebus. Sed cũ omnia fecisset deus sex diebus: ⁊ nihil in septimo legitur addidisse qõ perficeret: sed ꝑ̃ ab omni opere cessasse ⁊ requieuisse: quó ea perfecit si nihil eis addidit: nisi ꝙ ꝑ̃ ĥ datur nobis intelligi ꝙ oĩa creatura de se imperfecta ẽ: ⁊ ipse deus est omniũ operum suorum perfectio ⁊ in ipsum reflectitur oĩa creatura: a quo fluit sicut in primaz causaz ex quo oĩa per causam formalẽ: per quem oĩa per causaz efficiẽtẽ: in quo oĩa per causam finalẽ. Et ĥ fuit ꝓ glorificationẽ rõnalis creature in qua claudunt oẽs alie creature: cũ ꝓpter rõnalẽ creaturã oĩa reliqua creata sunt: ⁊ ipsa sit capax oĩum per intellectum ⁊ nature similitudinem: ⁊ ĥ maxime in hoĩe cui ad seruiendum oĩa ista visibilia sunt creata.

Primũ opus dei põt dici creatio in quo laudabilis apparet eius mira virtutis potentia: ꝙ tã magna: tam multa: taz varia: tam solida: tam notabilia: virtute plena potuit: sic facile: sic subito: sic decenter ex nihilo ꝓducere ⁊ sic naturaliter locare: cũ extra mediũ nihil sit super quo mũdi moles quasi super basim collocet. Sap. xiij. Si virtutẽ ⁊ opera eorũ. i. visibiliũ ⁊ factorum mirati sunt: itelligãt ab ipsis quoniã qui ĥ ꝑstituit fortior est illis. Secũdũ opus dei est vniuersorũ gubernatio in quo euidenter apparet laudabilis sapientia prouidentie dei ꝙ nihil oĩuz que sunt a maxio vsq; ad miniñ latet eius scientiã: sed oĩuz nouit ꝓprietates: virtutes: opationes: ⁊ singulorũ multiplices rõnes naturales ⁊ cãles quare singula sint: sicut sunt: ⁊ nõ alr. Et ĥ oĩa sic ꝓordinat: vt quasi naturalr vl cau saliter videant fieri: ⁊ tñ ista liberata sunt in eius ꝓuidẽtia: vt nunq; excedant dispositionũ eius limites: ⁊ oĩa bonis cedant in bonũ per ei⁹ ꝓuidẽtiã ⁊ malis in malũ per ei⁹ equitatis iustitiã: ⁊ ls in hĩs ⁊ in alĩjs specialiter dicat: laudabilis videri eius potentia ⁊ prouidentia: vel alia in deo laudabilia: tñ in singulis ei⁹ operibus oĩa similiter intelliguntur: sed causa breuitatis transeo.

Tertiũ opus dei ẽ humani generis redẽptio in qua spãliter apparet laudabilis eius clemẽs mĩsericordia: qui nr̃e mĩsie cõpatiẽs decreuit nr̃az naturã assumere ⁊ debitũ satisfactionis nr̃e ꝓ peccõ nr̃o moriẽs exsoluere: ⁊ sic de mortis debito nos eripere ⁊ in pristinã restituere dignitatẽ. Quid clemẽti⁹. Quid mĩsericordiosi⁹ cogitari posset: qz dñm summi ꝓ vili ꝑ̃o fieri minimũ: immocẽtẽ ꝓ reo liberãdo se morti tradere ꝓ ininicis glificãdis igl'iosz fieri: ⁊ ab ipsis ꝓ quib⁹ patr̃ se occidi pmitti.

Quartum opus dei ẽ opus iustificationis nr̃e. in quo laudabilis apparet benigna diuine patiẽtie sustinentia: qua peccatores non solum patienter tollerat sed ⁊ benigne a peccato iustificat ⁊ defendit: ⁊ gratiã merendi donat: ⁊ occasiones merẽdi prouidet ⁊ sacraméta quasi vasa gratie instituit: vt p ea infundat̃ aqua gratie a peccato iustificationis: ⁊ spiritum sanctum dat fidelibus ad compunctionem ⁊ cõsolationem ⁊ ad varias virtutes ⁊ gratiarũ operationes faciens de ininicis amicos dei ⁊ filios ⁊ heredes: liberum arbitrium ad bonum promouens: nec tamen libertatẽ auferens in uolũtarios faciens volũtarios non cogendo: ꝫ inspirando ⁊ oẽs occasiones procurando.

¶ Quintum opus dei est iusta meritorum retributio: quo ad reprobos: in quo laudabilis appꝛret eius mundicia qua detestat omne vitium ⁊ peccatum ⁊ oé bonum diligit ⁊ cõgaudet quasi sibi condecenti bono. Laudatur etiam eius iustitia qua malũ impunitũ nõ patitur ⁊ ꝑm meritum suum locat in peccato perseuerantem: ⁊ quo se spoliauit peccato: priuat eum fructu operũ suorum: ⁊ facit eum in tormẽtis gustare: ⁊ laudatur eius sapientia qua sit de malis elicere bona ⁊ cogere sibi seruire in pena: qui volebãt ei subesse in culpa. Et ordinat oĩa cedere malis in penã: que hic querterãt in peccatũ: vt corpus: tẽpus pꝛesens: intellectꝰ ⁊ alia que data eis fuerant vel oblata ad occasionẽ merẽdi ⁊ glorie meritum augmentum que ipsi conuerterunt ad peccandi instrumentum: sed dei iustitia eis conuertit ad pene cumulũ: vt corpus per qõ ꝑ peccauerunt illic in pena recipiant: ⁊ per ꝑ amplius crucientur: intellectus ad temporalia cõuerterunt ⁊ per hunc inexcusabilius accusabuntur. Tempus quod a deo seruiendum acceperant in peccato consumpserunt: ⁊ iõ sine fine punientur: sicut hi non posuerunt finem in peccato: vt qui peccant in suo eterno hic puniãtur in eterno dei illic: ⁊ qui in deum infinitum peccauerunt: in infinitum quo ad durationem penarum crucientur. Laudatur etiam dei bonitas qui hanc malorum penam ordinat ad beatorum letitiam ꝙ talia per dei gratiã euaserunt. Ita autem ornat dei iustitiã reproborũ dannatio sicut eius bonitatem beatorum saluatio.

¶ Sextum opus dei est gloria bonorum in qua laudatur eius larga ⁊ mirifica remuneratio: qua pro paruo ⁊ breui merito eternam ⁊ ineffabilem sanctis dat in celo gloriam ⁊ letitiam ⁊ felicitatem: ⁊ omnia eis ordinat in bonum tam bona q̃ mala ⁊ propria ⁊ aliena: ⁊ non solus mala pene sed etiam mala culpe: vt de bonis propꝛijs glorietur: ⁊ de alienis congaudendo delectentur. De malis propꝛijs gaudent que euaserunt ⁊ de alienis: que in similia non inciderant. Gaudẽt de propꝛia felicitate que est multiplex: gaudẽt de omni electorũ gloria tã multipliciter q̃ multiplex est omnis simul gloria: tam in numero q̃ in multitudine ⁊ magnitudine: ⁊ de quolibet sicut de se gaudẽt qui tñ diligunt illum habere que habet ꝙ nollent ea habere vt alter careret eis: sed de gloria dei tanto plus ⁊ super omnem ⁊ suam gloriam ⁊ sanctorum gaudent: quanto plus eum diligunt supꝛa seipsos ⁊ supꝛa omnes alios: maxime cum gloria dei sit infinita: ⁊ ideo super omnem mensuram debet eé gaudiũ de gloria eiꝰ: q̃ creatura non valeat infinite diligere ⁊ gaudẽ. Et adhuc quisq̃ sic diligi ab oĩbus sicut diligunt seipsos. Insuper gaudẽt se diligi a deo plus inextimabiliter q̃ a seipsis: ⁊ omniũ gaudia sibi gaudent esse cõmunia: ⁊ ad plene participandũ exposita: vt hauriãt de omnibus quã cupiũt: ⁊ capẽ pñt: sicut pꝛopꝛium. Ibi erit gl'ia spũus ⁊ corpoꝝ. Ibi videbit deꝰ ꝑm diuinitatẽ facie ad faciẽ: ⁊ ꝑm humanitatẽ glorioſam in quã desiderãt angeli ꝓspicere. Sicut autem sunt ceteri electi se gloriã illã habere ita certi sunt: ꝙ nunq̃ pñt eã amittere: ibi é sacietas sine fastidio: ⁊ desideriũ cũ desiderati plena adoptione. Ibi pura ⁊ plena laus resonat: dum omni corde suo laudant deum pro tam magnifica bonitate eius que eos ab eterno ad hãc gloriam pꝛedestinauit.

Ostet qui vellet ꝑ sex opera
p dei: in quibus est omnium operum eius consumatio: referre ad ꝑmorũ sex dierũ significationẽ: vt opꝰ creatiõis assignet ꝑ diei in quo post oiuz mãlé creationẽ facta é lux distinguẽs nocté ⁊ diẽ: q: spũalis creatur ⁊ a corpoꝛea é distincta luce intelligentie rational'. Opus gubernationis significat ꝙ opꝰ scõe diei i quo aq̃ supiores iterpositõe firmamẽti distinguũtur ab inferioribus: q: celestia

quantū situ distāt a terrenis:nīn ꝛ qualitate ꝛ tanto nobiliori modo diuinas influctias recipiūt quibus iuxta modū sibi ꝯgruū gubernant. Opus redēptionis significatur opere tertie diei in qua aquis inferioribus ꝯgregatis:terra apparuit arida:ꝛ fructifera q: peccatis totum genus humanū occupantib⁹ se.notis ab ecclesia:ꝛ apud infideles remanētibus ecclesia diuersis grārū actionū generibus fecundat. Opus iustificationis significat opere quarte diei i qua luminaria celi facta sunt:q: per solē caritatis ꝛ lunā fidei ꝛ stellas aliarū virtutū corda fideliū illuminant:ꝛ vite ordiné ꝛ meritorū vigorem:quasi ꝑ lucē:ꝛ vigorē siderum ꝑsequunt. Opus iustificationis bonorū ꝛ ꝯdēnationis reprobor̄ iuxta meritorum retributioné significat ope. quinte diei in qua ex aquis natalia:ꝛ volatilia facta sunt:q: ex eodē genere hoīum.alij sensum eleuant ad celestia per gratiā:alij reliquūtur in reatu dānationis in qua nati sunt ꝑ demeritū culpe originalis ꝛ actualis. Op⁹ glorificationis signat per opus.sexte diei i qua hō ad imaginē dei factus oibus mūdanis ꝓficitur.q: ꝑ gloriā fit hō dei formis ꝛ illi vnitur sicut membrū capiti:cū oium sit verus dñs principaliter iesus xp̄s dñs noster.

¶ Septime diei nō est opus:sed operum dei cōplectio ꝑ quietē in deū.q: deus q̄escit in se ꝛ nos in deo. Unde ꝛ sabbatū appellatur.i.requies:q: per requiē in deo ꝓficit ois rōnalis creatura: qui est cā ꝛ forma ois rōnalis creature.cū semp adhuc ois rōnal' creatura conet:vt rōnalem doceat mentē se ꝛ dñm suū agnoscere:ꝛ ei ad h̄ ꝓuiat: vt eam ad dñi seruitiū admoneat:ꝛ ad cū laudandū accēdat. Qui h̄ sabbatum quiescēdo nō celebrat pactū dei cū homine violat qui sup omnia vult hoīem in se quiescere: ꝛ sibi per amorē tenaciter inherere. Ipse suma est sue laudis materia quē nulla operum suor̄ magnificentia valet docere laudabilem sicut est. Sicut opus mutuz nescit artificis siue pitiam vocaliter enūciare:sed tacendo inuit q̄z sit laudabilis qui talia voluit:scivit:ꝛ potuit:tam faciliter opari. Eccle.lviij. Maior est omni laude. Septez ād vsitatorijs verbis ecclesia vtitur ad laudādum deū quasi septē iubileorū tuber missi cis his septē materijs quasi ꝯueniētib⁹.Laudare. benedicere.magnificare:ꝛ confiteri. honorificare:ꝛ superexaltare.ac glorificar.

¶ De tertio mō orādi. Cap.viij.

Tertius modus orandi est mentalis.cū tacito ore mēs sola sua desideria deo pandit:ꝛ affectū cordis deo effundit vt cum intus per amorē amplectitur:vel cum reuerentia adorat ꝛ veneratur tanto latius se in deum diffundens: quanto plura valet affectus comprehendere:q̄z lingua exprimere dicens deo. Domine ante te omne desiderium meum:ꝛ ge.me.a te non est ab. De hoc dominus dicit. Jo.vi. Veri adoratores adorabunt patrem in spiritu:ꝛ veritate. Spiritus est deus:ꝛ qui adorant eum in spiritu oportet adorare. Et h̄ oratio magis videtur ꝓpria cum deus magis cor attēdat q̄z verba oris.sed verba ideo apponimus vt cum mens pigra est ad se eleuandum in deum per verba orationis sustentata eleuetur:vt memoria deo inhereat intellectus sensum tendat. Affectus per deuotionem inflāmatus gustet q̄z suauis est dominus ex intentione sacre orationis afflatus. Deus enim qui creauit nos scit quid nobis necesse sit anteq̄z petamus eum ꝛ iō non indiget:vt per orationem insinuemus ei quid desideramus. Item qui ad hoc fecit nos vt beneficeret nobis gratuito ꝓpter semetipsum.oratione nostra non indiget flecti ad miserendum. qō ante dispōsuerat facere. Sed ampliorem nobis inhoc ꝓfectū ꝑcurat cū gratis nobis bñfacit sicut ab eterno dispōsuit. Et tamē oratiōis

nostre studium ad multiplicem nobis vtilitatem conuertit: atq; ita oratio nostra non est causa eius beneficentie, sed: vic vt si non propter illam tamen per illam nobis miseretur.

¶ De multiplici vtilitate orationis. ca. ix.

Multiplex est enim orationis vtilitas. in quibus etiam alias bonas actiões oratio excellit. Prima quia per eam facilius, & citius impetramus: que a deo desideramus: ita vt quandoq; breuiores aliquis obtineat: quod diutius ieiunijs & alijs laboribus & pijs operibus vix obtineret: licet alia bona opera adhuc aliquatenus suffragentur: vnde in omni cause in oi periculo: in omni desiderato semper inuenimus sanctos principaliter ad orationis studium refugisse quasi inde promptius quod petebãt consecuturi. Mat. xxi. Omnia quecunq; petieritis in oratione credentes accipietis. Quid enim nõ potest oratio efficere. Oratio iram dei placat. Exo. xxxij. Orauit moyses dicens &c. Placatusq; est dominus ne faceret malu quod locutus fuerat &c. Veniam peccatoꝝ impetrat. Mat. xvij. Dé debitu dimisi tibi' qm̃ rogasti me. Item dimitte nobis de. no. Mau. ix. Dimisi iuxta tentationis ipetum cedat. Nui. ij. Orauit moyses & absortus est ignis. xvij. de Amalech notat ibi. Item vicia cordis expellit. ps. Disperge illos in virtute tua: & depone eos protector noster deus. In periculo liberat. ps. Inuoca me in die tribulationis. Item vigilate & orate &c. De hostibus vindicat. Paralipo. xxij. Orauerũt ezechias & Isa. aduersus senacherib. Difficultates planat. Iosue. vi. Vociferãte populo muri iericho corruerũt. Dei familiaritaté confert. ps. Prope est dominus oibus inuocantibus eum. Isa. Clamabis & dicã. Ecce adsum. Item sanctorũ angelorum presentiam donat. ps. Preuenerunt principes conuuncti psallentibus. Ber. Credimus angelos &c. Impetrat dona spirit⁹ sancti. Act. Repleti sunt oés spiritu sancto. Luc. xi. Pater vester dabit spiritum bonum petentibus se. Item dat donum sapientie. Iac. Si quis indiget sapientia &c. Eccle. ix. Aperiui sapiẽtiam palam in oratione mea. Gratiam predicandi. Ephe. vi. Orantes pro me vt det mihi sermo in operatione oris mei. Item revelationis secretorum. Jere. xiij. Clama ad me & annũciabo tibi grandia & firma Item potestatem quorũcũq; miraculoꝝ. Iac. Helias orauit vt non plueret. Item vt pluero suscitando. iij. regum. Item temporalia subsidia. ps. Oculi omnium &c. vt pacem & aeris temperiem. Item quorũcũq; aduersitatum subleuationem. Regũ. viij. Fames si' aborta fuerit: aut pestilentia &c. Item quorũcunq; vtiliu & necessariorum donationem. Ro. Nam quid' oramus &c. Item vitam eternam. Ro. Dis quicũq; inuocauerit nomẽ domini saluus erit. Breuiter omnia contraria saluti reprimit & necessaria confert & conseruat & perficit Vult enim dominus nõ tam orari vt donet qđ ante donare disposuit: sed vult non plus orando mereamur: per fidem quantũ credimus orandũ qué nõ videmus p spem quã obtinere confidimus petita: per caritaté q̃z exauditioné amplius amemus. Juxta illud. Dilexi quoniam exaudiet dominus vocem orationis mee. Item per humilitatem qua in supplicatione perseueram⁹. Item per desiderium qno bona adipisci cupimus maxime virtutes vnde deo placeamus. Oratio etiam quasi speculum clarius facit semper hominem agnoscere defectus suos vel profectus quia conscientia lucidius ibi se sibi representat & vel ex profectus consideratione in fiduciam spei erigitur vel' ex defectus consideratione confunditur. Oratio quoq; magis mentem a terrenis eleuat & elongat q̃z cetere actiões: quia cum ille, negociantur cum Marta cir

ca frequens ministerium in seruitijs. Ista tamen cum maria pedibus domini inhe-
rens eū solū sibi propitiū ee exorat.

¶ De multiplici respectu dei ad orantem.
Capitulū.x.

m Altis aūt modis affectus ora-
tionis dei respectū sibi repre-
sentari sentit. Aliqñ videtur sibi q̄
ante aspectū dñi oret quasi de⁹
nec audire dignet: nec attendere. Iuxta il-
lud. Auertisti faciē tuā a me ⁊ factus sum cō
turbatus. Itē Job. xxviij. Ecce clamo ad te
⁊ non exaudis: sto ⁊ non respicis me. Inde
orat aliqñ tediū orādi quasi vana sit, oratio
quā deus nō dignatur acceptare. Itē aliqñ
quasi iratus appareat ⁊ implacabilis: ⁊ inde
conscientia ꝑfunditur ⁊ timore conturbat.
Iuxta illud Job. Mutatus es mihi in cru
delem ⁊ in duritia manus tue aduersaris
mihi. vnde ꝓpha orat. Jere. xvij. Nō sis
mihi tu formidini spes mea in die afflictio-
nis. ps. Nō intres in iudicium cū ser-
uo tuo. Isa. lxiij. Multitudo viscerū tuoꝝ
⁊ miserationū tuarum cōtimuerunt se. sup
me. Quanta sit anime illa tribulatio ⁊ me
ror: ille nouit qui pp̄ā ab instantia supplicā
di non desistit. Non enim propterea a pre-
ce cessandū est quia deus non acceptat: sed
eo instantius orandum est: quia deus pro-
bat per hoc orantis constantiam: ⁊ purgat hu
militātis se conscientiā ⁊ remunerat afflicti
patientiam. Ber. Obsecrationibus insistē-
dum est sed in omni humilitate ⁊ patientia
quia non referunt fructum nisi in patiētia.
Qui enim celum desuper sentit eneuz: dū
nullam deuotionis vel roris stillam pul-
sando in oratione percipit ⁊ terram cordis
sui ferream dum nullo psalmorum vl' ora-
tionum irriguo ad fructum compassionis
emolitur: sed veluti mulier chananea auer
sum a se deū extimat peccata sua quasi ca-
nis immonditiam filij sui sibi exprobrari re
putat ⁊ pane filiorum se indignam arbitra
tur. Sed tamē prudenter aduertenduz est:
q̄ ista pauida mentis imaginatio qua du-
rum ⁊ austerū sibi ꝓponit deū qui mitis ⁊
benignus ē: ⁊ in caritate pius ⁊ misericors
est. aut decepte mentis propria cōfictio qua
formar sibi idolū pro eo qđ nō est ipse: aut
est dispensata permissio ad terrenū ⁊ humi
liādū ⁊ corrigēdū: vel purgādū animā: quo
postmodū suauius sapiat ei benigna dei re
spectio sicut post expertā amaritudinē desi
derabilior fit dulcedo. Aliqñ quasi alijs oc
cupatus orantis affectus deus nō curare vi
det quasi videat ⁊ orantē tranquille sustine
at sed nō rñdeat ei alijs intentus. Hoc vi-
det ꝓpha sensisse cū dicit. Exaudi de⁹ ora
tionem ⁊ ne despexeris deprecationē meā
intēde mihi ⁊ exaudi me. Itē. Verba mea
auribus percipe do. ⁊c. Aliquādo videt
quasi benigne oranti intendere: sed tacen-
do nō innuere vt preces illas suscipiat cum
affectu. Job. iiij. Cum inuocantem exaudie
ris me nō credo q̄ exaudieris vocē meam
i. nescio si exaudieris. Aliquando videtur
⁊ benigne orātē respicere ⁊ clemēter eius
orationibus assensum prebe ⁊ fauorabili-
ter annuere desiderio obsecrantis: ⁊ hō de-
uote mentis cōfidentia solet indiciū exaudi
tionis eē: de qua dicit dñs Mat. xi. Qui
non hesitauerit in corde suo: sed crediderit
quodcūqz dixerit fiat: fiet ei. Omnia quecūqz
orantes petitis credite q̄ accipietis ⁊ fiet
vobis. Jac. Postulet autē in fide nil he
sitans: qui enim hesitat vt extimet q̄ aliqd
accipiat. Nec tamē statim diffidendum de
exauditione quando non pro voto succedit
oranti: sed perseuerare debet orando ⁊ pul
sando: donec amicus quasi victus impor-
tunitate orantis det ei qđ postulat. Quan-
doqz nāqz cum petitio nostra nō modo for
mata hesitatione facit quasi nō debeat ad-
mitti si aliter formetur fiducia exauditionis
reportat. Aliquādo enim orans formā assu
mit serui dñm ⁊ iudicem suū humiliter ⁊
timorate ad misericordiam prouocando si
cut publicanus ille qui oculos non aude-

bat ad celum leuare sed percutiens pectus suum dicebat. Deus propitius esto mihi peccatori. Aliquãdo assumit formã familiaris amici ⁊ domestici ⁊ cũ fiducia ⁊ reuerentia rogat: ⁊ quasi a latere consulit deo hoc faciat vel exponens errores ⁊ causas quare sic debeat fieri vel expediat. Sicut gen. xix. Abraam orans pro sodomitis. Et moyses orãs pro pplo. d. Exo. xxxij. Nequeso dicant egyptij callide eduxit eos vt interficeret in mõtibus ⁊ deleret de terra. Quiescat ira tua ⁊ esto placabilis ⁊c. Ité nu. xiv. Ne audiãt egyptij q̃ occideris tantam multitudiné quasi hominé vnũ ⁊ dicant. Nõ poterat eos introducere in terrã pro qua iurauerat: ideirco occidit eos in solitudine. Aliqñ quasi filius cõfidens de dilectione paterna nõ tã obsecrat q̃z quasi imperat patri vt exaudiat eũ expertã erga se benivolentiã patris allegãs. Sicut moyses xxxiij. Si dixero noui te ex noie etiã inuenisti gratiã coram me. Si ergo inueni gratiã in cõspectu tuo: ostẽde mihi faciẽ tuam vt sciam te respicere populũ tuũ gẽté hãc. Ité si inueni gratiã i ꝯspectu tuo, dus. obsecro vt gradiaris nobiscũ: ⁊ auferas iniquitates nostras atq̃z peccata: nosq̃z possideas. Ité obsecro dus. peccauit pplus tus peccatũ malum. Aut dimitte ei noxam hanc. Aut si nõ: dele me de libro vite in quo me scripsisti. Magna fiducia hois ad deum. Non rogat se deleri de libro dei: sed ea fiducia qua presumit non delendum de libro vite ea petit illud premitti non dubitãs se exaudiendũ. Unde q̃ petijt impetrauit.

¶ Quod oratio multipliciter delectat deum. ca. xi.

Valde aũt delectat deus in hõ. vt frequẽter oret pp multiplicem orãdi vtilitatẽ. s. vt deo indesinẽter inhereat q̃ summe homini ẽ vtile inter oia. Iuxta illud. Maria optimã partẽ elegit. Ité vt bñficia dei multiplicius experiamur per multarũ precum exauditionẽ. Ité vt habundanti affectu deuotionis in amorẽ dei excrescat: ideo benigne prouidet nobis plures orandi occasiones quibus ad orationẽ sepius stimulemur siue pro ipsis siue pro alijs orando: aut pro malis euadendis: aut bonis assequendis: vt cum affectus deuotionis tepescit ad vnũ in alio recalescat: sicut ignis subiciẽdo ligna vt nõ deficiat restaurat. vi. Leui. Ignis in altari semper ardebat quẽ nutriebat sacerdos subiciens mane ligna: per singulos dies iposito desuper holocausto. Ignis est iste perpetuus qui nunq̃z deficiet in altari. Tu ergo dei sacerdos. i. sacris deditus: cuz per noctem negligentie dep: ehẽderis ignẽ deuotionis in altari cordis tepuisse: mane idest apparente prima lucis agnitione: ligna deuotiõis diuersis occasionibus quasi adiacentibus nata siluis colecta subice ligna ex magna silua ⁊ supplicationis materiam ministrantia sunt peccata quotidiana ⁊ aliqua magna. Silua sunt negligentie nostre ⁊ miserie ⁊ defectus virtutum ⁊ gratiarum ⁊ vitia tam spiritualia q̃z carnalia ⁊ tentationes ⁊ varij euentus quibus pulsamur ⁊ incõmoda que patimur ⁊ timemus ⁊ pro quibus dolemus tam pro nobis q̃z pro aliis quorum miserijs cõpatimur. Ligna magne silue sunt omnia que desideramus habere pro quibus oramus vt impetremus. Similiter omnia bñficia nobis collata pro quibus gratias agere debemus. Item pro defunctis exorare vt a peccatis soluantur. Et pro gloria sanctorum deum collaudare multam deuotionis materiam quasi perpetui ignis nutrimentum subministrant quo suppositi operis holocaustum odorem reddat suauitatis. Affectus enim amoris dei ⁊ sancti timoris cũ feruore bone volũtatis in spũ hũilitatis ⁊ motu pietatis ⁊ gaudio spei: nunq̃z debẽt in corde tui dei extingui. Ista nãq̃z sunt in qbus virtus deuotiõis maxime cõsistit. Semp enim dz mẽo dõ deuota p

aliquam piam occasionem assuescere se ad deum erigere orando: supplicando: gratias agendo: laudando: pro diuersis causis se omni tempore offerentibus. Juxta illud. Luc. xviij. Oportet semper orare & nunq̃ deficere &c. Item sine intermissione orate: in omnibus gratias agite. ps. Benedicam dominum in omni tempore. Quanto frequentius quis orat: tanto, oratio fit ei delectabilior & efficatior. Et quanto rarius orat tanto insipidior fit & tediosior: sicut experientia sepe docet. Quádoq; náq; seculares videm⁹ adhuc in statu peccati positos ex multo orationis vsu magna deuotionis plerũq; perfundi dulcedine. Que l3 ex vera caritatis radice non perfluat. Osié dit tamen deus per h̃ quátũ sit paratus iustic gratiam infundere: si non negligát quere qui adhuc in peccato positis: sed tamé per studium orationis eius se familiaritati quo quo modo applicantibus sue dulcedinis experientiam: non abscondit. Quid erit fidelibus amicis: si sic dulcem quandoq; se deus exhibet adhuc inimicis: Deut. o. Sanũ tuam non prohibuisti ab ore eorũ de quibus premittur q̃ fecerunt sibi vitulũ & adorauerunt. Quam ergo excusationem habent religiosi pretendere qui diuine laudis inexperti sunt: q̃ etiam secularibus si studiosi sint nó negare videmus. Ber. Arguit nos de peccato negligentie & inopie: & incurie ipsa inopia nostra: sicut fauus sine melle: & murus absq; temperatióe: & cibus absq; condimento. Ita, vita religiosi sine studio interne deuotionis: quáuis plurimi istis temporibus non solum non sentiant: sed nec querant nec desiderent: nec curent: imo nec credant sed inuideant & persequantur in alijs deuotionis gratiam. Tamen scire debent q̃ omnis réligio arrida & imperfecta est: & ad ruinam promptior: que spiritum diuine sanitatis nó querit que precipuum conamé ad corporis studium & interne puritatis non impendit: in qua expressissime spiritus sanctus testimoniũ reddit spiritui nostro, q̃ sumus filij dei. Austeram vitam corporalis exercitationis quasi ad modicam vtile despicimus & árdua pietatis opera actualiter non habemus: sicut olim sancti: qui pro fratribus animas posuerunt & similia magna gesserũt. Jté sublimia virtutum exercitia pauca videmus: vt sunt sancte obedientie: perfecte patiétie: humilitatis precipue: & paupertatis extreme. Si ergo istis caremus & adhuc orationis studium postponimus in quo gloriari de nostra religióe poterimus: vt forte de solo nomine & exteriori habitu & verbis scripture quam in folijs & in ore magis q̃ in affectu & in opere gestamus. Sed nisi habundauerit iustitia nostra ait deus: plus q̃ scribarum & phariseorum non intrabitis in regnum celorum. Pharisei in exteriori apparentia & nomine religiónis tantũ gloriabantur. Scribe autem in verbis scripture sibi laudem & nomen magisterij acquirebant. Qui autq̃ verba tm̃ sectatur nihil habebit. Et qui oia opera sua facit vt videatur & laudetur ab hominibus mercedem non habebit apud patrem qui in celis est. Qui orationis studio vult intendere: assuescat primo aliquando orationi vacare: deinde sepius ad orationem recurrere: deinde diutius in oratione persistere tantum frequenter quantum l3 orationi incumbere: nec pro fastidio vel leuitate desistere: nisi quando vel corporis debilitas vel vrgens necessitas: vel rationis vtilitas inde auocat: & iterum reuertatur in idipsum ne per diutinam abstractionem rediat in dissuetudinem orandi & refrigescat. affectus quoq; ad singulos modos orandi & diuersis modis petitiones foret: & diuersas petitiones attemptat vt tandem in aliqua specie deuotionis affectum concipiat & illi quádiu sapit inhereat. Si autem debilitas capitis vel corporis cohibeat & sensus exteriores sub disciplina retineat & dei auxilium ad singula humiliter inuocet & patien

ter si pro voto non succedit assidue sustinea. Ipsa quoq; retardatio proficiendi é via pfectus dum humiliamur. Et per h̄ melius a superbia defendimur: q; sepe nimia profitendi securitas extolendo mentē deicit: & feruor cōmutatus vires corporis exurit. Et ideo deus pie cursum temperat nostrum vt longius procedat.

¶ De tribus retrahentibus a profectu & salute. ca. xij.

Tria sunt que maxime a profectu retrahunt non solum perfectionis sed etiam salutis sicut in pluribus experimur. s. remissa voluntas: horror: difficultatis: diffidentia de auxilio gratie dei. Remissa voluntas vult bonum: sed sine conatu laboris: & ideo consuetudo leuitatis retrahit eam a proposito profectu profitiendi. Ideo pigra voluntas seipsam rationis instinctu cogere debet: & quasi pigrum animal stimulis timoris dei & spe premij agitare & violentare. Horror: difficultatis per discretū & assiduum mitigat vsum. Gratia dei sicut adest incipientibus ita nō deerit ꝓficere studētibus: & vtilius é nobis semp timere ne forte subtrahat nobis: vt tāto studiosius eā cōseruare laboremus q̄z si certi essemus q; nunq̄z perderemus: q; tūc negligenti⁹ eam recuperaremus & minus proficeremus. Timor enim facit sollicitum & agilē: & securitas plerūq; desidē & torpentem. Dñs noluit dare filijs israel māna in tāta quātitate: vt plurib⁹ diebus sufficeret: sed singulis diebus colligerent excepto sabbato: designās q; quotidie panē gratie cibū a te petere debem⁹ dicentes. Panē no. quo. da no. ho. Et qui dat hodie cras quoq; dare paratus est tm̄ nō negligamus petēdo colligere q̄z sufficit ad salutis profectū. Cum in oratione te sentis exauditū: & illud q̄ petieris impletū eē noli extolli quasi pro tua sanctitate te de⁹ exaudierit: & pro tui dilectione fecerit q̄ rogasti. Sed cogita q; pro sui bonitate illud facere pro'se disposuerit: vel aliorum bonorum potius preces attēderit. Et gratias age deo qui te sue dispositionis coboperatorē habere: & aliorū amicorū suorū orantiū te in h̄ participem facere dignatus est: vt in orationis actu & pietatis affectu merearis: & exauditionis fiducia consoleris: & ex petitionis tue ipletione letificeris: & ex his crescas in amorem dei: qui benigne procurat nobis occasiones quibus ad orationis presidium compellamur. vt iminentes molestias euadam⁹ vel bona desideria inspiret: que orando impleri postulemus vt dū rogatus exaudierit magis ametur a nobis: & tanto sollicitius eius voluntati parere studeamus: quo eū nostris desiderijs: & prōpte fauere: pie obedire videmus.

¶ De causis quare non exaudimur orantes. ca. xiij.

Cause autē quare non exaudimur orantes plures sunt. Aut ex multis demeritis culparum orantis. Isa. p̄. Cum multiplicaueritis orationē nō exaudiā: & causaz subiūgit. d. Manus vestre sanguine plene sunt. i. peccato. Jo. Scimus quia peccatorēs deus non exaudit. Isa. lxvi. Peccata nostra absconderunt faciem eius ne audiret. Aut ex tempore orandi quia non feruenter & deuote, orat. Isa. xix. Orabitis & exaudiam vos cum quesieritis me in toto corde vestro: quasi dicat nō aliter. Aut quia nō perseuerat orando donec obtineat. Luc. i i. Si perseuerauerit pulsans propter importunitatem surget & dabit ei. Judic. xv. Scitote quoniam exaudiet preces vestras si permāseritis tē. Aut ex diffidentia exauditionis. Jac. i. Siquis vestrum hesitat non extimet q; aliquid accipiat. Eccle. Aliquando orationem prepara animam tuam & noli esse quasi homo qui temptet deum. s. si velit exaudiri. Mat. Nescitis quid petatis Jac. iiij. Petitis & non accipietis eo q; male petatis. Deut. o. li. Cum ploraretis coram

domino non audiuit vos neq; voluit acq̃e scere voci vestre. Aut vt magis ad petendū prouocet. Grego. Sancta desideria dilatione crescunt. Aut vt tanto cautius custodiatur acceptū qđ difficile impetratur. Crisō. Deus adhuc beneficium suum protrahit vt nobis non sit vile quod p̃stat. Aut vt humiliet orās dū tardi⁹ exauditur ⁊ sic duo bona p̃ueniūt: vt insolens repri mat elatio: ⁊ tñ petitiōis nō cassēt effectus: Aut in aliud tēpus exaudito differt magis cōtrariū aut vtile petenti. Sic moyses gloriā dei sibi oñdi petijt q̃z non tūc ꝫ post meruit videre. Aut etiam alioꝝ suffragijs querat iuuari q̃ forte ardua petitio velut p̃sumptio reprimat. Sic Ezechias misit ad Jsaiam vt oraret p̃ se ⁊ populo. Et Josias ad Valdā ꝓphetissam. Reg. xx. Obsecro vos vt iuuetis me orationib⁹ vestris vt liberer ab infidelibus qui sunt in iudea. Dat. Si duo ex vobis ꝓsenserit ⁊c̄. Atiq̃ ⁊ si neget vnū qđ forte minus expedit p̃ eo dat aliud vtili⁹ ⁊ meli⁹: vt Paulo cui stimulus carnis nō est ablatus: vt virtus i infirmitate ꝑficeret. Utilior sepe é exercitatio tribulationis q̃z quies p̃speritatis licet hanc plus optemus. Ex his per cōtrarium pōt aduerti que valent ad exauditionem orationis. s. culpe remotio: feruor ⁊ instantia: ⁊ fidei confientia: humilitas: ⁊ aliorū suffragia: ⁊ accepte gratie: ⁊ gratiarum actione: studiosa conseruatio: vt ⁊ ea tñ petant a domino que ipse nouit magis expedire ⁊ quando.

¶ De specialibus orationibus. ca. xiiij.

Et special b⁹ ät orationib⁹ quas solēt hēre quidā. Utrū expedi
d at eas dici certis horis vel diebus: nota ꝙ quibusdā expedit magis: quibusdā min⁹. Jnscipientib⁹ enim ⁊ rudibus ⁊ affectu deuotionis nōdū imbutis magis expediūt: vt saltē consuetudo moueat ad orationis studium ne semp vagi circa exteriora a deo fiāt alieni ⁊ frigidi tꝛpeāt: ⁊ nunq̃z aliquo deuotionis igne calescāt. Deuotionis aūt affectu ibuti ⁊ amplioris cū deo familiaritatis gratia sublenati: si nimis psalmoꝝ ⁊ similium orationū multiplicationi intēdūt: spiritū obtundūt: deuotionē impediunt: cordis libertatē quasi quodā pōdere p̃grauāt: ⁊ melioribus ablatis minus p̃ illo tꝑe vtilibus occupant scrupulosis inherent. Utunt tamē ⁊ ipsi plerūq̃z huiusmodi orationis subleuamēto quasi quodā afflatu donec flāma deuotionis accensa verboꝝ solijs nō indigeat purius se fragrās ⁊ trāquilius in sublime attollens. Et iste modus videt expeditior: vt spāles orationes tūc ex bona cōsuetudine ruminent q̃n maior: nō hētur deuotio. Quādo vero superuenit melior: deuotionis infusio vel vtilior: vel plus vrgens occupātio cōsuete intermittant orationes ad quas quis nō tenet donec tēpus redeat opportunū. Quales aūt orationes sunt vtiliores puto sup̄ hꝰ vniformē dari nō posse regulam cum sic de cibis corporis diuersis diuersa ꝓueniāt: ⁊ mō hꝰ mō illud magis delectet edētē: sed hꝰ videt tūc eē fructuosius qđ orāte magis ꝑm deū delectat: ⁊ qđ deuotiōis spūs ꝓmpti⁹ excitat: ⁊ mētis fiduciam erigit in deū. Dis ergo orationis fruct⁹ ⁊ finis é deo adherere ⁊ vn⁹ cū eo spūs fieri per liquefactionē purissimi amoris ⁊ speculationē serenissime cognitiōis ⁊ absc̄lionē in dei vultu ab oi mundanoꝝ strepitu ꝑ excessum quietissime fruitionis: vbi oēs vires aie ⁊ potētie a suis dispersionib⁹ simul collecte: ⁊ in vnū verū ⁊ simplicissimum ⁊ summū bonū fixe in quādā diuine ꝯfortationis ⁊ eterne stabilitatis similitudinē trāsformantur.

Unt ät quidaz gradus iferio
s res q̃si scalares ascensus quib⁹ paulatiz ꝑficit aia ⁊ illi fini appropinquat. ¶ Primo assuescit dispersiones memorie q̄bus ꝑ diuersa

mūdi oblectamēta: ⁊ multiplicamēta distracta vagabat ꝑ vsuz orādi colligē: ⁊ in vnum bonū defigere qđ é finis oiuz desideratoꝝ ⁊ delectabiliū: sz q: adhuc memoria lubrica ⁊ istabil'é eo'q mltis ⁊ mltiformibus diu adhesit q̄rés in qb⁹ delectaret vel curiose occuparet. Nec videt stabilr inherere diuinis: vl'pp euagādi ꝓsuetudiné vel pp tenuem' spūalium notitiā. Jó vtr sustētaculo ⁹boz in oratiōe que.s.s.ad b̄ inspirādo hominib⁹ min strauit: vt p ea more paruuloꝝ quasi baculis sustētati assuescāt assurgē ⁊ erigere se ad deū. Et b̄ fit cū hō conat verbis oronū ⁊ psalmoꝝ itēdere ⁊ itellectū ex eis spūalé elicere ⁊ deuotiōis affectū exprimere: sicut qui ex duro silice ferroi gné excutit qui illumiat ⁊ accēdit: sed p assiduum vsuz orādi cū adiutorio gr̄e dei qui studiosis ꝓficiēdi semp subuenire parata é: memoria aliq̄n stabilitat ita q̄ iā sine graui difficultate valet oratiōi intēdere: ⁊ euagationes mētis facile cohibere. Juxta illud. Dedificās hierlm dñs dispersiōes isr'lis congregabit. Intelligētia ét que pri⁹ q̄si cecutiens fuit in exterioub⁹ ⁊ visibilib⁹ inuoluta incipit dilatari ⁊ illustrari ad vidēdū q̄ pri⁹ nō videbat: velut q in cubiculū de foris veniēs subintrat: ⁊ p̄ q̄si nihil vidēs ipingit in parietes ⁊ scabella. Deinde paulatiz icipit cognoscē grossiora ⁊ tādē ét videt dare minima ita q̄ ét miratr supueniēté q̄ nec plene vidē pōt oia que sibi iā manifesta apparēt. Ex hac illustratiōe dilatat més ad mlta cogitāda: ⁊ alia colligit ex oratiōe: aut intelligit ex spūali illustratiōe: alia discit ex diuina reuelatiōe: ⁊ cōfert illā cū his que apprehēdit ex humana eruditiōe ⁊ inhibit ex sacra lectiōe. Et cōsolat nō modicū q̄ videt ⁊ alios eruditos ⁊ scōs eadē sensisse: que ipe spiritusancto illustrat⁹ intellexit. Ex quo securus redd̄t q̄ nō ab alieno spū: vel a ꝓpriꝝ sensus visibili opiniōe seducat cū eundem spūz sentit in se eē q̄z ⁊ in p̄oris⁹ scis. Caute tñ ⁊ humiliter é agēdū ne forte ex p̄sumptionis culpa hō decipi mereat: ⁊ pro spū veritatis sequat spiritū erroris credēs spiritū sanctum loqui: quod est proprij cordis opinio: vel imissio per angelū malū qui se pe transfigurat se in angelū lucis persuadēs falsa sub veritatis colore. Jo. Nolite credere omni spiritui: sed probate spūs si ex deo sint. Et nihil recipiendum est q̄ ab ecclesiasticoꝝ doctria magistroꝝ ⁊ approbatoꝝ theologoꝝ traditione discordat. Nec reuocādū in dubiū q̄ ab eis vniuersaliter eū testimoniis scōꝝ patrū fuerit rōnabilit diffinitum: q: veritate reperta qui curiose per superuacuam subtilitatem altius pscrutādo fodere nititur profunda scriptura q̄si aliquid nō inuēturus q̄ ab alijs nō fuit inuentū: vanitaté diligēs querit mendatiū. Et q: deus sūme suauis ⁊ bonus é: ⁊ omnia que ab ipso fluūt sunt sapida ⁊ bona: ió cuz intellectus ceperit in agnitioné veri dilatari statim ⁊ gustus aie b̄ est interior affect⁹ incipit quodam spirituali sapore in cognitis delectari: ⁊ sic q̄ in solo itellectu fuerat scientie accedente sapore affectus dicitur sapientia. i. sapida scientia ex cognitione veri sapientia ex adiunctione amore boni. Licet enim omnes anime affectiones suos habeant proprios saporeś. i. motus sibi conuenientes: amor tamē quasi principalis suo motu omnes alios informat: maxime cum ipe ad summū ⁊ verū bonū debito modo fuerit conuersus: qui natus est nihil solidius amare q̄z summū bonuz. Oia alia que pp illud nō diligit tēptādo magis q̄z in eis qescēdo diligit: ⁊ ió cito ei per sacietatē in fastidiū vertunt. Et rursuz alia querit si forte vel in illis quiescat sz nō inuenit: nisi forte attigat summū bonū: qđ cū attigerit q̄si in debito fine suo qescit: ⁊ tūc reliqueaffectiones ōbitos mot⁹ suos exēcēt iuxta ipi⁹ amoris mēsurā. Quātū. n. amas quodcūq bonum tantum gaudes de eius adeptione tātum speras vel cupis illud adipisci tantuz times vl' odis b̄ qđ posset illud qđ amas

auferre tm̃ dolẽs de non habito: ⁊ tm̃ pudet de cõtrario si qđ diligis sit honestum. Quãdiu autẽ amor contrarios sentit affectus. i. timoris: doloris: pudoris: ⁊ odij: tunc minor ⁊ debilior est in se quasi distractus: ⁊ nõdũ in se totus collectus: etiam dũ adhuc spei locus est: nõdũ põt esse perfectus: duz nõ habet qđ amat in fruitione: sed tm̃ in expectatione. Et quanto expectatio incertior: tanto ⁊ amor tepidior. Cum autẽ venerit qđ perfectũ est euacuabitur qđ expte est: q; fruitionis gaudiũ perfectũ erit cũ amor qđ cupit iam tenuerit: nec amittere vltra timuerit: nec de cõtrario aliqd sibi inesse senserit: vel qđ pudẽdũ sit vel dolendũ. Perfecta enim caritas foras mittit timorẽ: cum iam in se nullã habuerit materiã odij vel cãm erubescentie vel doloris. Quanto ergo caritas magis auget tanto alie virtutes ⁊ virtuose affectiones amplius purificant quousqz oẽs in eã solã transformarẽtur: vt iã nõ sit timor vel dolor: spes vel pudor: sz tm̃ summo gaudio feruẽs amor: ⁊ illi bono tenaciter inherens qđ solũ sufficit aĩe desiderium implere ipsum amorẽ ei⁹ in se potẽter transformare: vt iã cognoscat sicut ⁊ cognita est: ⁊ amet sicut amata est: quãuis nulla creatura nõ tm̃ põt amare deũ sicut amata ẽ ab ipso: sz tm̃ sicut accipit. Be⁹ enim sicut est cã oĩuz cãrũ: ita ⁊ diligit oĩa in seipo ⁊ ꝓpter seipsum. Et iõ sicut eius cognitiõi nostra nõ approximat ita ⁊ amor noster ei⁹ amori non poterit comparari: nec in patria quãto minus in viã: vbi multipliciter defectus vir vel nunqz põt se colligere ad se vt totus simul feratur in deũ.

Proficit autẽ homo deo deditus in studio inherendi deo: sic vt primo cũ labore mentis euagationes cõprimat: ⁊ ad deum colligat: deinde ex vsu studij istius facilius iam cor suum cohibere ⁊ secũ habitare discit. Jurta illud exo. xxij. Maneat vnusqsqz apud semetipsum nullus egrediatur ostiuz domus sue die sabbati: ⁊ sabbatizabit populus. tãdẽ faciliter nõ solũ: sed etiã delectabiliter deo valebit ĩherere: vt auulsio ab hui⁹ quiete sit ei delectatio nõ modica sed semp vellet si posset talibus delitijs inherere. Deut'o. xxxiij. Amantissim⁹ dñs habitabit in eo confidenter: quasi in thalamo tota die cõmorabit ⁊ inter humeros eius quiescet. Sunt tm̃ gradus ⁊ profectus in hac cõmoratione: vt primo delectabiliter deo inhereat ⁊ inuitus ab eo euellat sicut paruulus a patre blãdiẽte: vel famelicus inuitus separat a cibo. Nec mirũ. Spiritualis enim iocũditas nõ solũ delectabilis est fruẽdo: sz ⁊ pulchra ⁊ honorifica: habẽdo ⁊ ꝓmerendo delectat: honestat ⁊ locupletat. Suauis est gustus celestium deliciarũ. Honorabilis amicitia dei ⁊ ciuiũ familiaritas supernoz. Fructuosa caritas ⁊ meritoria sublimiũ premioz. Dẽ qđ appetitur ꝓpter aliqđ istoz triũ desiderat: vel q; putat delectabile vel honorabile vel vtile: sed in quo oĩa simul cõuenire nõ inuenit nisi in fructib⁹ celestiũ ⁊ spũaliũ delectatiõe. Alia enim delectãt: sz turpia sunt ⁊ nociua: alia honesta vel vtilia: sed difficilia ⁊ laboriosa. Virtutis autẽ affectus ⁊ sapiẽtie gustus: ⁊ diuine suauitatis fruct⁹: dulcis ⁊ venerabilis ꝫsciẽtiã letificat: assecurat ⁊ magnificat. Sed tm̃ si sponsi amplexibus oĩa deuota inhianter inheret incipit inter eius brachia aliquo modo cõsopiri: sicut potatus nobili vino in soporẽ resoluit: vt nõ solum delectabiliter: sed ⁊ tenaciter deo inhereat: ⁊ quasi vino quodã abstrahatur ab omni visibiliũ sensu ⁊ memoria: sic tm̃ tẽperate: vt nec plene suimet oblita: nec tamẽ vere cõpos sit sui. Jurta illud ps. Si dormiatis inter medios cleros. i. inter medios terminos mũdi ⁊ celi. Jtẽ cãtio. Ego dormio ⁊ cor meũ vigilat. Est enim talis iste somnus sicut illoz qui incipiũt dormitare: ⁊ tamẽ videtur sibi ea que circa se fiunt aliquo modo sentire ⁊ intelligere sed prae sopore nõ aduertunt nisi velint vz sibi facere

vt ad se plenius reuertant. Amor enim dei cū pura intelligētia cognitus inebriat mētē ⁊ ab exterioribꝰ abstractā suauitate deo cōglutināt ⁊ coniungūt. Et quāto amor vehementior ⁊ intelligētia lucidior tanto validius in se mentē rapit quousq; tandē omniū que sub deo sunt plene oblita in solo diuine contemplationis radio libere figatur: licet breuiter quasi in quodam corruſco luminis celitus emicantis: q; corpus quod corrumpitur aggrauat animā ⁊ deprimit: terrena inhabitatio sensum multum cogitantē. Sensus enim hominis per se pauca pōt ⁊ vix tenuiter cogitare: subleuatus autē afflatu superni luminis tanto plura inde intuet: quāto supra se sublimius eleuat. Sed corruptio terreni corporis ⁊ varie huius vite occupationes deprimūt animā ⁊ reuocāt ad seip;z vt gemēs clamare cogat cū Apl'o. Infelix ego quis me liberabit de corpe huiꝰ mortis. Iē ps. Heu mihi q; incolatus meꝰ prolongatus est. Quāto minus mens sobria ē ad ista inferiora ⁊ humana cogitanda ⁊ tractanda: tanto plus a superioribus ⁊ celestibus per deuotionis intuitum elungat. Et quanto feruentius ab inferiorum memoria affectu ⁊ intellectu ad superna sustollit tanto perfectior est deuotio ⁊ purior est contēplatio: q; simul non potest perfecte vtriusq; esse intenta que ab inuicem sicut lux ⁊ tenebre sunt diuisa. Qui deo inhereꝫ in lumine versat. Qui iheret in tenebris i tenebris ē.

¶ Que est in vita hominis sublimior perfectio. ca. xv.

b Hec est hominis in hac vita sublimior perfectio ita vniri deo vt tota anima cū omnibus potentijs suis ⁊ viribus in deum collecta vnus spiritus fiat cum eo: vt nil meminerit nisi deum: nil sentiat vel intelligat nisi deum: ⁊ oēs affectus in amoris gaudio vnit; in sola ꝯditoris fruitione suauiter quiescant. Imago enim dei in anima in his tribus potētijs expressa consistit: vz in rōne memoria: ⁊ voluntate. Et quādiu iste non sunt ex toto deo impressē: non est anima dei formis. Forma enim anime deus est cui debet iprimi sicut sigillo signatū. Hec nunq; plena est: nisi cum ratio perfecte iuxta capacitatem suam illuminatur ad cognitionem dei qui est summa veritas ⁊ vol̄tas perfecte afficitur ad amandū summam bonitatem: ⁊ memoria plene absorbet ad intuendam ⁊ fouendā ⁊ tenendam summam felicitatem. Et quia in horū consumata adoptione constat gloria, beatitudinis que perfitietur in patria: liquet q; istorum perfecta inchoatio ē perfectio vie in hac vita. Quāuis aūt oēs virtutum conatus ad hanc perfectionem tendere videātur: tamē specialiter orationis studiū ad hoc nititur: vt aīa toto affectu ⁊ intellectu ⁊ memoria in deum feratur q; alijs postpositis anima soli deo inherere desiderat cum orat. Unde oratiōis perfectio est cuz anima illud obtinet ad qō orando tendit: vt tota ab infimis abstracta sol'iuratur diuinis: nec volens nec valens aliud sentire nisi deū vbi vere quiescit aīa: ibi delectatur in splendore lucis ⁊ amenitate diuine dulcedinis: ⁊ in securitate pacis. Hec autem spūalis amenitas non pōt per aliquas imaginabiles describi similitudies nec per sensibiliū depingi cōparationes: q; pure spūalia tm̄ differunt a sensibilibus sicut spūs a corpore. Spūs vero rōnalis nec corpus est nec corporis similitudo.

c Circa vero hūc cōtēplatiōis excessum sunt diuerse deuotionū spēs quas breuitatis causa pōtereo: quibꝰ scriptura vel tractores scripture diuersa noīa iposuerunt: vt iubilus: ebrietas spūs: spūalis iocunditas liquefactio: que expertis ⁊ vacantibꝰ explanāda relinquo. Aliqua tm̄ breuiter tangam istoz. Et q; iubilus vsitatū nō hēt a scriptura: videt q; iubilus sit quoddā spūale gaudiū cordi repēte ex aliqua deuota cogitatione vel collatiōe infusuz qō totū cor ꝯcutit ex

sui vehementia. Quosdā tremore cōmouet ⁊ delectabiliter cruciat: q; motus gaudij cō solat sed ex ipetu fortitudinis corpus debilitat: ⁊ aliqñ per risum: aliqñ per quosdaz clamores: aliqñ per alios gestus ⁊ singulꝰ q̄si euaporādo erūpit: nec valēs se intra se tacitus ꝯtinere. Grego. Jubilum náqz dicimus qñ ineffabile gaudiū mens concipit: qō nec abscondi pōt nec sermonibus aperiri: ⁊ tñ quibusdā motibꝰ prodit quáuis nullis ꝓprietatibus apitur. vnde ps. dicit. Btūs ppl's qui scit iubilationē. Non ait. qui dicit: sed qui scit: q; sciri quedā iubilatio pōt: sed dictu nō exprimi valet. Ebrietas spūs dici pōt quelibet amoris ⁊ gaudij deuotio ex qua q̄si ex vini fortitudine feruor spūssancti sic exhilarescit q; se intra se cohibere nō valet. Unde apli spūssancti feruore estuantes: musto pleni dicebant. Job. En venter meꝰ quasi mustū absqz spiraculo: qō lagūculas nouas dirūpit. Nouas dicit nō veteres: vl' q; veteribꝰ cordibꝰ nō infundit talis deuotio sed nouis. i. in nouitate vite ambulātibus: vel, nouas' dicit pp fortitudinē spūs: que si nouas dirumpit quanto magis veteres. i. fragilia corda ⁊ firma vl' nouas dicit: q; talis feruor spūs nouis ⁊ nō dū exercitatis mētibꝰ nup infusus minꝰ valet se se cohibere: qin erūpat, per inusitatos gemitus vel voces: vel singultꝰ. Sic nouū vinū in vase ebulit qō inueteratū quiescit. Qñqz ét corpus q̄si obrigescit ⁊ mēbra inhabilia ⁊ iflexibilia fiunt ex subita feruoris ⁊ suauitatis influētia ⁊ b̄ pōt eē: q; spūs oēs distēdunt cordi iflāmato q; extēsione neruoꝝ ⁊ obstructiōe viarū spūaliū mēbra amittūt habilitatē officioꝝ suoꝝ: vt lingua loquelem anꝰ operationū: ⁊ pedes ⁊ crura gradiēdi: quousqz feruor iterū remittat: ⁊ vie spūz apte fiant vt prius: nec mirū si b̄ diuine affectiones pñt efficere: quarū virtꝰ fortior é cū ét humane affectiōes b̄ interdū valeāt: vt subitus terror ⁊ subita ⁊ imoderata letitia: ⁊ subitus dolor: ⁊ odiū imēsum ⁊ impatus amor: sicut sepe cōpertū ē: ⁊ in extasiz vel stupōrē: vel frenesim alios ex huius oi raptos feruore eē ⁊ mēbra in rigorē vel tremorē versa: vel'ét febres ex vehemēti molestia incidisse. Quid ét mirū si ex magna spūs hillaritate quā spūs scūs infundit: cordi aliqñ erūpit in aliqua aperta hillaritatis indicia: vel si qñqz singulis ⁊ affectibus aptis impare nō valeat: ⁊ huiꝰ interne deuotiōis motꝰ abscōdere cū videamus sepius aliquos ex stulta leuitate a risu ⁊ insolertibus cachinis nō posse se cohibere: etiaz vbi pudor humanꝰ iperat disciplinā Et aliquādo ex humana tristitia oborto fletu nō possit hō: quáuis libenter faceret: impare. Cū enim scriptū sit. deus nr ignis cōsumēs é: ⁊ deꝰ charitas é: qd miruz si feruor diuine charitatj cordi ifusus totū hoiez cōmouet: sicut si vitro fragili ⁊ vasi fictili buliēte liquore vel igne ardēte infundas: trepidationis fragorē ꝓcutit. Cor náqz diuini amoris gaudio: vel diuino fruitionis desiderio iflāmatū in se dilatat ⁊ extendit: ⁊ q̄si intra angusta pectoris se capē nō sufficiēs quodā modo erūpere conat nisi flāma quā intus patit foras eructet: ⁊ ardoris sui refrigeriū qualecūqz inueniēs euaporet. Qō cū non pōt vel ex humano pudore nō audet: mirabiliter in semetipso cruciat: ⁊ corpus valde ex talibus motibꝰ debilitat: q; virtꝰ diuine dulcedis itollerabilis est ibecillitati terreni corporis: sicut si igne intro imittas: vñ legimꝰ scōs ex diuinis visitationibꝰ ⁊ reuelationibus cōtuisse ⁊ viribus emicuisse. Dañ: viij. Uisionē hāc grandē vidi ⁊ non remānsit in me fortitudo ⁊ emicui nec habui qcq̄z virīū ⁊ iacebā cōsternatus sup faciē meā. Jtē trej. x. De excelso misit ignem in ossibus meis ⁊ erudiuit me. Jō spūssanctꝰ in igne super apl'os venit: q; virtus diuini amoris sicut ignis illuminat ⁊ iflāmat. Spiritualis iocunditas dici pōt quoddā gaudium qō a spūsancto infundit quo gaudium aīus in deo: siue p; o perceptis diuinis be-

nefitijs vel promissis. Et licet aliqui putét spūalem esse letitiá cū aliqñ religiosi inter se iocundi sunt: tñ sciát q̄ spūalis letitia sicut caret amaritudine tristitie seculi ⁊ accidie: ita caret etiam ita dissolutionis leuitate. Spiritualis .n. letitia dupliciter accipit .s. spāliter ⁊ generaliter: spāliter: ⁊ tunc est motus spūalis gaudij in spū sancto ex intuitu bñfitiorū dei ⁊ future gl'ie ⁊ bonitatis diuine. Generaliter: ⁊ tunc é quedá métis hilaritas a bona cōfidétia ad deū ⁊ bone ꝓscientie testimonio reddés hominé beniuolū ⁊ deuotū ad oia agenda ⁊ sufferéda pro deo ⁊ oia que dei sunt diligenda ⁊ promouenda. Jó bis dicit apl's Ad phi. Gaudete in dño semp. iterū dico gaudete. p̄ generaliter. scōo spāliter. Liquefactio aūt anime aliud nó videt eé nisi quedá emolitio a duritia sua: per quá flexibilis redditur ⁊ voluntaria ad amandū se amátē deū: ⁊ liquescés ad recipiédū diuine virtutis ipressiones: vt sicut liquor liquori: ita spūs dei spūi hominis influés misceatur: ⁊ vnus fiat anima spiritus cū deo.

¶ De generibus cōpunctionum ⁊ deuotionum. ca. xvi.

¶ Um aūt multa videant deuotionū genera vel cōpūctionum pñt tñ. vij. distingui differentie iuxta singulariū affectionū varietates. Aut enim surgit deuotio ex timore: aut ex dolore: aut ex desiderio: aut ex amore: aut ex cōpassione: aut ex gaudio: aut ex admiratiōis stupore. Ex timore: vt cū quis cōpungitur timore futuri supplicij: vel cum timet a deo derelinqui ꝓpter demeritum peccatorū suorū: dicés deo. Ne ꝓcias me a facie tua: ⁊ ne derelinquas me dñe deus meus. Ex dolore: vt cuz dolet se offendisse deū ⁊ gratiá eius amisisse: vel cū dolet se tā paru ꝓfecisse: ⁊ tā parui eé meriti apud deū: ⁊ in tñ dei oculis displicere. p̄s. Auerte faciē tuá a peccatis meis. Ex desiderio: eū suspirat ⁊ anhelat ad gratiá amplioꝛem virtutū: ⁊ ad familiaritatis diuine suauitatē: vel ad xp̄i p̄sentiā in celo vl' ad sancta desideria adipiscēda. p̄s. Bñe ante te oé desiderium me. Isa. Bñe nomen tuū ⁊ memoriale tuū in desiderio aie. Aia mea desiderauit te in nocte. Ex cōpassione cū xp̄o passo pie cōpatit ⁊ gladius illá animá deo fidelé trāsuerberat ⁊ vulnerat: qui Marie matris animá letaliter pertransiuit: aut cū proximorum icōmodis: aut animarū piculis cōpatit: ⁊ zelus dom⁹ dei ⁊ iniurie deo illate comedūt eā nec sinunt eaz dormire somno dissimulatiōis: quin ꝓtristet ad singulorū scandala ⁊ torqueat ad singulorū calamitates. Job. Flebá snp eū qui afflictus erat ⁊ cōpatiebat aia mea pauperi. Ex amore diuino cū recolit q̄z benigne secū egerit: ⁊ quanta sibi beneficia indigno ⁊ imerito contulerit: vel cū pensat generalia bñficia oi generi humano ipēsa ⁊ incarnatiōis ⁊ passiōis bñficia ⁊ sacraméti altaris ⁊ spūsancti sacro scō charismata: vel cū ipsi⁹ dei ingemiatā intuere benignitatē que tanta est sicut imensitas ⁊ eternitas que mēsurá nó habet neq̄z finé. Et ideo sine mensura ⁊ sine fine diligendus est. Amore dei nihil pót esse delectabilius vel honorabilius vel vtilius per hanc affectionem dilectiōis dei: singulariter spiritussanctus testimoniū reddit spiritui nostro q̄ sumus filij dei. de ꝟ specialiter dicitur. Qui diligit deum ꝟ. cognitus est ab eo: ⁊ ego diligentes me diligo. Cognosci a deo ⁊ diligi est ab eo approbari. Amor dei est omnium affectionū bonarum condimentū: ⁊ tanto plus sapiunt deo cetere virtutum affectiones: quanto plus de ꝟ habuerint condimento nec potest esse virtus vel deuotio que ex amoris radice non pullulat. Ex gaudio surgit deuotio cū exultauerit in deo memor beneficiorum eius: vt cum in spe gratie eius confidit se esse de numero saluādorū: vel con

gratulatur saluti ⁊ profectui proximoꝝ: vel cum in exultatione spūs congaudet glie beatorum ⁊ mente perambulat celestis patrie varias mānsiones ex quib⁹ oībus vel singulis cor exilarat ⁊ quasi iocunda volucris: qñq; clauso pectore vidit in iubilo ⁊ affectu exultationis laudis quasi querat exire de angusto pcōris. ps. Cor meū ⁊ caro mea exultauerūt in deū viuū. Ex admirationis stupore cū illuminato intellectu fulgore sapiētie stupet magnitudiné potentie dei: ⁊ profunditaté sapientie ⁊ suauitatis ⁊ benignitatis ei⁹ vel districtioné iudiciorum ei⁹ vel abissum caritatis icōprehensibilitatis ⁊ imēsitatis ei⁹: vel quicqd é de natura diuinitatis ⁊ glorie maiestatis: vel quorūlibet operū ei⁹ admirabili rōne. Job. xxxvi. Magnus fortitudine ⁊ iudicio ⁊ iustitia deus ⁊ enarrari nō pōt: iō timebūt eū viri. Aliqñ cōmixtim ex diuersarū affectionum motibus deuotio cōflat: vt timor cū dolore amor cū gaudio ⁊ admiratiōe: cōpassio cū desiderij ardore iūgat. Et q̄si aromata simul ꝓtrita: liquore supne vnctiōis cōpacta: ⁊ calore ignis diuini decocta pigmētū salutare efficiūt ad sanādū animarū lāguores efficax ⁊ salubre: sicut illi qui pigmēta sanitatis ꝓficiūt: aliqñ de singulis: aliqñ de pluribus: ⁊ modo de illis: mō de istis cōpositioné faciunt pro varijs remediorū causis. Cū át deuotio sit pie affectionis pinguedo ⁊ magis se bēat ad affectū q̄si ad intellectū sicut videri pōt in simplicibus deuotis ⁊ litteratis plurib⁹ indeuotis. perfecta tri nō é deuotio sine lumine itellect⁹ ꝛ uālr se hꝛ intelligētia simpliciū deuotorū ⁊ alr lrātoruꝝ Litterati enim sciūt subtilr loqui de quacūq; ét spūali mā: ⁊ vbis ꝓprijs exprimere que volūt: ⁊ pulchre diuidere ⁊ distigue re ⁊ cās ⁊ ꝓgruas rōnes assignare: ⁊ bmone cōpositio persuasibilr ⁊ ornate ponere. Et ex paruis qñq; lōgū texere tractatū: ⁊ ea q̄ plana sunt nota per se verbis artificiosis inuoluere: vt rudib⁹ de intimis pbȳe medullis extracta videāt. Deuoti autem simplices clarius vident veritatem in se ⁊ ꝓfundius de ea sciūt cogitare: ⁊ pōdus ei⁹ pensare ⁊ saporis intimi venas per gustuꝝ affectus scrutari ⁊ per pure intelligētie radiū quecūqz lucidius discernere: ꝛ nesciant vbis expressis ꝓprie distinguere: tamen ex ipso saporis gustu naturalis virtutis differētias cognoscere magis q̄ꝫ per argumētorū ꝓiecturas. Exēplū de quolibet mechanico artifice in arte sua pito ⁊ de subtili pbo quorum alter scit de arte pulchre discere: ⁊ alter ꝓprie opari: vel exēplū de medico theorico ⁊ pratico quoꝝ alter magis nouit arté per scientiam alter per experientiam.

¶ De reuelationibus: visionibus ⁊ imaginationibus: demōstrationibus. ca. xvij.

Dicto de illis que ad spiritualiū ꝓfectum spectant videndū est breuiter de his que in spiritualibus experientijs magis pertinent ad intellectum: vt sunt reuelationes secretoꝝ ⁊ visiones ⁊ imaginarie demonstrationes: in qbus quidā de veritate aliquando eruditur ⁊ plurimi deludunt: his autē tāto min⁹ immorādū é quāto frequēti⁹ ea sibi imittētes decipiūt: ⁊ quātū é minor ꝓfectus in talibus etiā cū vera sunt: ꝛ rudib⁹ ⁊ spūaliū charismatum ignaris magis magne sanctitatis ⁊ sapientie virtus in his cōsistere extimetur.

¶ De generibus visionum. ca. xviij.

Quatuor sunt genera visionum ⁊ totidē sunt genera reuelationum quāuis etiā visiones dici possint reuelationes: q⁹ in eis aliqua secreta reuelantur. Quedam visiones dici possunt corporales que vigilāti corporaliter ostendunt: vt Moyses vidit dñm in rubo ardenti. Et patres angelos visibiliter susceperūt. Ad hanc pōt referri quorūlibet sensuū: experientia: vt auditus: gustus: odoratus: ⁊ tactus: vel visus pro quolibet sensu solet poni. Exo. xxvi. Videbāt voces

ꝛ lápades ꝛ ſonitū bucine ꝛc. Voces nāq; ꝛ ſonitū bucine nō viſu ſed auditu percipere potuerūt. Alie ſunt imaginarie viſiões que vigiláti nō coꝛpaliꝛ ſed imaginarie oſtẽdunt: ſiue in ſomno ſiue in exceſſu mentis rapto: vt viſiones Ezechielis: Danielis: ꝛ aliorꝫ ſanctorꝫ in nouo ꝛ veteri teſtaméto. Alie ſunt imaginarie que dormientib⁹ oſtẽdunt. vt Jacob vidit dñm in viſum ſcale. Et Pharao: ꝛ Nabuchodonoſor ſomnia viderūt preſagia futurorꝫ. Iſte oés viſiones cõuenūt ſimul in h̄ q̄ nō ſolū bonis ſed etiaꝫ malis oſtendunt. Itẽ quãdoq; vere ſunt ꝛ per eas eruiunt aliqui ad vitaté ꝛ quandoq; deceptorie ꝛ aliqui ex his deludunt. Eze. xiij. Vidiſtis viſioné caſſam ꝛ diuinationẽ mendacẽ ocuti eſtis. Itẽ q̄ nō factum ſanctū nec oſtendūt. Alioquin Balaã ſanctus eẽt ꝛ eius aſina que vidit angelum ꝛ Pharao qui vidit ſomnia preſagia futurorꝫ. Itẽ q̄ ẽt ſi vere ſunt tñ per ſe meritorie non ſunt: ꝛ qui multa talia videt nō eſt melior: ꝛ qui nulla: nō eſt minor: ſicut eſt de miraculis alijs. Itẽ q̄ pluribus ſepe magis nocuerunt talia q̃ profuerūt: q̄ inaniter in de gloriantes extollebant. Multi ẽt putantes viſiones vidiſſe que nō viderãt ſeducebant ſe ꝛ alios: vel ad queſtū auaritie retorſerunt. Multi finxerunt ſe mendaciter vidiſſe viſiões: ne aut hẽrent inferiores ceteris. Aut vt pre ceteris honorarent: q̃ſi ſanctiores: quib⁹ ſecreta dei oſtendant. In qui buſdã ẽt ſolẽt huiuſmodi viſiones eẽ preludia inſanie: q̄ cerebro fuſo ꝛ fumis ipm obnubilantibus viſus oculorꝫ cõfundit vt putent ſibi apparere aliquid vaciter q̄ fantaſticũ ẽ ꝛ falſuꝫ. Eccle. iiij. Sicut parturientis cor tuũ fantaſias patiãt: ne dederis cor tuum in illis. Alia eſt viſio intellectualis qua illuminat mentis oculus luce vitatis pure: q̄ ipſam veritaté in ſe contẽplat: vel intelligit in viſione imaginaria veritaté que in illa ſignificat. Sicut cuꝫ Paulus raptus in paradiſum vel in celũ tertiũ vidit inuiſibilia ꝛ audiuit verba ineffabilia que non coꝛporearũ rerũ imagines ſed ipſius veritatis ſplẽdoꝛẽ: pure intuitus ẽ. Jõ euacuata: licet ſub figuris coꝛporearũ rerũ deſcribat apocalipſiꝫ: credit tñ oia pure vidiſſe ꝛ intelexiſſe que ibi figuraliter deſcribit: vel pꝛopter capacitaté aliorꝫ quibus ipſa pura veritas pꝛo ſui ſplẽdoꝛe iperceptibilis fuit vl' magis ꝓpter miſteriorum reuelationẽ que non paſſim omnibus ꝓpalãda ſunt: vt exerceant digni ꝛ excludãtur indigni a ſacratorum miſteriorum intelligentia: ſicut ꝛ a rẽliquarum ſanctarum ſcripturarum velaminibus ſunt operta. Hic ſignificabat velum ante ſancta ſanctorũ expreſſum intra q̄ nō licebat populo: ſed ſolis ſacerdotibus itroire. Similiter ſanctuarium inuolutuꝫ in pꝛofectione leuitis inponebatur portandum: q̃d ante q̃ꝫ inuoluꝛetur nō licebat alijs q̃ꝫ ſacerdotibus contingere vl' videre. h̄ ſignificante. ſ. ſ. q̄ pꝛofunda ſcripture miſteria perfecti aliquatenus vident. Alij autem inuoluta portare debent dum ſunt in hac vita velamine figurarum. Ipſe enim imaginariarum vel coꝛporalium viſionum figure cum vere ſunt ꝟm ſpũalem ſignificantiã non ſunt vere ſecũdũ rei exiſtentiam. Non enim verum ẽ ſubſtantialiter eẽ boues in celo vel leones vel aqlas: ꝛ alia que in apocalipſi ꝛ alijs pꝛophetarum viſionibus deſcribũtur: ſed ibi ſunt celeſtes virtutes quorum merita vel officia iſtarum beſtiarum vel aliarum rerum pꝛopꝛietatibus figuraliter deſignantur. Credimus chriſtum glorificatum in celo nec vltra ꝟm ſue ſubſtantie veritaté naſci de virgine: lactari vel paſci: vel alia que euãgeliſta docet eũ feciſſe hyſtorialiter: dum coꝛpaliter cũ hominibus in terra cõuerſabatur. Et tamẽ ſic ſepe refert aliquibus ſanctis apparuiſſe in viſione vel naſcẽs vel matris vbera lactans: vel extenſus in cruce nō q̄ ita ꝟ veritaté fieret: ſed q̄ illis pꝛopter aliquam ſingularẽ conſolationẽ ꝛ deuotionis exercitationẽ, vl' ꝓpter

aliquam spiritualem significationé sicut ap paret. Scimus enim q̄ xp̄s resurgens ex mortuis iam nō morit̄ ⁊ mors illi vltra nō dominabit̄. Sic nec vltra corpalr lactabit̄ vel nascetur. Ita de alijs sanctoꝝ vel ange loꝝ apparitionibus est tenendū. Non videtur aūt pretermittēdū q̄ quidā decepti a seductorijs spiritibus vel ꝓprijs falsis opinionibus putāt sibi apparere in visiōe vel ipsum xp̄m vel eius glorioſaz genitricem ⁊ nō solū amplexibus ⁊ osculis: sed ét alijs in decētioꝝ gestibus ⁊ actibus ab eis demulceri: vt sicut spiritus ipsoꝝ interius ab ipsis consolat̄ spūaliter. ita ⁊ caro exteri⁹ sibi congruo oblectationis sensu sensibiliter demulceat̄ ⁊ carnaliter consolet̄: qō nō solū eé falsum ⁊ seductoriū: sed etiá blasphemia grauis eé cōprobat̄. Spūs sancti visitatio sicut contra oīa vicia reprimēda ⁊ detestāda ifundit̄: ita ⁊ singl'ariter ꝯtra carnales illecebras opponit̄. Et vbi spūs mūdicie suo iubare resplēduerit cōtinuo omnes praue voluntatis mot⁹ euanescere ⁊ velut tenebras subueniēte lumine disparere necesse é. De his vero qui cū aliq̄ dulcedine spūalé sentiūt: continuo ét carnalis delectationis pruritu ill'cti fedant̄: nescio quid iudicé nisi q̄ potius eligo illis carere floribus q̄z de luti sordibus legere deberé. Et sicut illos dānare nō audeo qui inuiti quādoqz in huiusmodi spūalibus affectionib⁹ carnalis fluxus liquore maculant̄. Ita etiā excusare nescio qui tali fluxu ex cōsensu cū delectant̄ qualiscunqz eoꝝ intentio videat̄.

¶ De pluribus modis reuelationū. ca. xix.

Reuelatio secretoꝝ vel futurorū pluribus modis fieri videtur in quibus sicut in visionibus predictis plurimi seducunt̄ putātes spūm é qō proprius seruus finxerit: vel spūs erroris suggesserit: ⁊ ideo vaticinijs tā vsqz ad fastidiū repleti sumus de antichristi aduentu. De signis appropinquātis iudicij. de destructiōe religionū. de persecutione ecclesie. de regni destructione ⁊ varijs mundi pressuris: ⁊ alijs pluribus qui bus ét viri graues ⁊ deuoti: plusq̄z oportet credeli extiterūt de scripturis Joachiz ⁊ alioꝝ vaticinātiū varias interpretationes extrahētes: que etiá si vera eént ⁊ autētica tñ religiosi plurima inuenirét in quib⁹ fructuosius occuparent̄: cū ⁊ xp̄s in apl'is tales curiosas tēpoꝝ inq̄sitiones repsserit. d. Nō é vestr̄ nosse tpa vl' mométa q̄ pr̄ posuit in sua ptāte. Reuelatio aliq̄ fit p vocē ⁊ verba expressa: vt petitio Joāni ⁊ Jacobo in mōte cum iesu. Vox de nube dixit. Hic est filius meus dilectus. vnde: Petro dictū est. Beatus es Simon barriona: qa. ⁊ san. non re.ti. sed pa.me. ⁊c. Vel sicut Samueli primo ℔mo fact⁹ est in sylo. Aliq̄ fit per somnū: vt Joseph viro marie dictū est in somnis vt acciperet Mariā ⁊ fugeret in egyptū ⁊ rediret. Et magis similiter dicit̄ in somnis ne redirent ad Herodē. Et in alijs pluribus locis sil'e inuenit̄. Aliquā do fit per spūz angelicū, vigiláti intrinsecus. zach̄. üij. Angelus qui loquebat̄ in me: dixit ad me. Nūquid nescio que sunt hec ⁊c. Aliq̄ fit per spūz interius in méte. ps. Audiá quid loquat̄ in me dñs de⁹ ⁊c. Et per hō duobus modis. vno mō cū inspirat menti aliquid agēdū vel dicendū vel de ꝓprijs docet vel alienis. Sicut ꝓphas inspirauit quid facerent vel dicerent: vel cum futura eis: vel absentia vel abscondita reuelauit. Secūdo modo cū nō de spāli facto illo vel illo: sed generaliter ad plura per mētis illuminationé ostēdit quid ℔m veritatis iudicium sit melius vel non melius. Sicut docet oēs iustos declinare a malo ⁊ facere bonū. Et per spūm consilij vel scientie: vel sapientie beneplacitū dei agnoscere ⁊ eligere potiora. Est ⁊ alius modus reuelationis p spiritū sanctū: cū homo ex dei inspiratiōe orat deum pro aliqua speciali cā: vel propria vel aliena: ⁊ per affectum deuotionis ⁊ fiduciá exauditionis intelligit se exauditū in hac pe-

titione. Sed ꝫ confidat ꝙ illud ꝓ quo ora uit habiturū sit ꝓ spiritu successū: nescit tamen sepe qua via habebit processum. Ecō uerso cum non sentit sibi infundi fiduciam exauditionis se colligit nō habiturū effectū sue petitionis ꝫ nō sit in ꝺ oīno certus: ꝙ nescit an ꝺ sit defectus deuotionis vel indicium negate petitionis: ꝺ tñ reuelatiōis genus est spāliter deuotis mētis familiare. In ꝺ tñ aliqñ quidā deuoti inueniunt decepti sicut ꝛ in interna inspiratione. Et ꝺ talr fieri posse videt. Cū hō deuotꝰ deo aliqñ intendit orationi: ꝛ ꝑ magnū deuotionis affectū ꝓfidit deū sibi eē fauorabilem optat sibi vel alteri: vl' orat illud vel illud qō tūc desiderat euenire. Et cū fuerit iā in affectu deuotiōis ꝛ fiducia diuine ꝓpitiatiōis anteq̄ꝫ illud optaret accedente modo optate rei desiderio fit affectus feruētior ꝛ fiducia ad deum ex feruore cōstātior. Et ꝙ ꝓsumūt spiritū sanctū hāc deuotionē opari cū spiritus malignꝰ nō possit affectꝰ deuotiōis infundere quā numq̄ꝫ hēt cōfidit se nō decipi: ꝛ in concepta spe desiderij sui nō confundi quē testimoniū adducte ꝑ spūm scūm deuotionis ꝛ ꝓfidentie credit approbasse: sed in ꝺ pōt eē deceptio ꝙ spūs hois ex desiderio rei quā diligit cū de illa studiose cogitat illaresćit ét cū in nulla prius erat deuotione ad deū: ita ꝙ aliquando ꝓ desiderio illius rei vel ꝙuētu facile prouocaret ad lachrymas: maxime si est res que spectat ad deuotionē qualēcunq̄ꝫ: sicut sepe etiaꝫ cū ꝓ vana gloria quis optat gratiaꝫ predicandi vel ꝓphetādi vel miracula faciendi vel aliud simile: vnde cō delusum huiusmodi fantasmatibus illaresćit ꝛ eternā gloriā vel letitiā pinguescit. Quanto ergo magis cordis affectus exhilaratur ꝛ deuotiō efficitur in se cū cogitat ꝛ optat qō desiderat nō ex leuitate vel vanitate: sed ex maturitate ꝛ charitate dum interim est in aliqua spūs consolatione que facili occasione pōt ad ampliora deuotionis incitamēta subleuari. Et qō tūc ꝓfidentia ꝓprij sensus loquit putat loqui spūm sanctū dū nō subtrahit deuotiōis gratiā qnā dedit: imo dilatato cordi per desiderij sui appetentia eo perfusionem gratiā infundit: quo cordis exhilarati capacitas locum ampliorē in se gratie preparauit. Cor enim beniuolum ꝛ beniuolentia iocunduꝫ est aptius ad deuotionis gratiā q̄ꝫ tristitia ꝛ amaritudine constrictum: ꝙ spūssanctus amor: é: ꝛ beniuolentia ꝛ iocunditas patris ꝛ filij ꝛ similia similibus magis congaudēt naturaliter. Letitia est celestis patrie ꝓpriū. Memor: tristitie est huius exilij negotium: Amaritudo desperatij est infernale supplitium.

¶ De cautela in visionibus habenda ꝛ de sensibili dulcedine. ca. xx.

Omnibus igit reuelationū ꝛ visionū generibꝰ magna cautela hñda ē: ne falsa ꝓ veris: noxia ꝓ salutaribus exigua ꝓ eximijs: ꝛ incerta ꝓ certis recipiant. Solus āt spūs scūs ꝑ donū consilij: ꝛ per gratiarū discretiōis spūuꝫ scit hominē expedire ꝛ certū reddere quid in illis recipiendū sit vel respuendū: ꝛ quomodo eis vtendū sicut ꝛ ꝓphas ꝛ scōs docuit: quibꝰ nō solū vera ondit sed ét per vitatis testimoniū: ꝙ vera eént interiꝰ demōstrauit. Alijs āt videt securius eē talia non querere oblatis nec cito credere deceptiōis foueā timere. Aliqñ ét oblata velut minꝰ fructuosa parui pēdere: vt si vera sint se hēant indifferenter ad ea si fl'a non initantur eis ne decipiā tur: ꝛ si velit aduertere querat super his consilium sapientiū solum ꝛ pauco: ū: ꝛ ad illa se studiose exerceat que sunt sceura meritoria ꝛ fructuosa-que sunt vitiosa extirpare ꝛ virtutum studijs fideliter insudare sacre scripture sacrum scrutant intellectum: ꝛ per orationis vsum mentem accēdē ad deuotiōis affectū. ꝺ sunt salubria ꝛ

ſecura ⁊ fructuoſa ſtudia religioſorum: ⁊ quanto quis in illis ſe exercuerit tanto maioris meriti ⁊ maioris glie apud deū erit.

s Unt etiā quedā ſenſibiles dulcedines ⁊ ſuauitatis experientie: que deuotis quandoq; infundunt ⁊ mirabilis fragrantia odoris: ineffabilis ſuauitas ſaporis ⁊ hinidice mōdie vocum ⁊ ſonoꝝ: ⁊ tactu perceptibiles experientie indicibiliū ſuauitatum: que cū vere ſint ⁊ a deo: poſſumus extimare: q; aut dent quibuſdam nouis ⁊ rudibus qui ſpiritualia nōdū lucide intelligunt vt ſalte per ſenſibilia cōſolent in domino qui veritate pure ſpūaliū nō cognoſcunt in quibus maior vis eſt ⁊ certior veritas ⁊ fructuoſior profectus ⁊ purior perfectio. Aut q; ideo dent etiā perfectioribus in ſpiritu ſenſibiles ꝯſolationes propter redundantiā interioris dulcedis: vt ſicut aia cōmunicat corpi ſuo quaſi conuti ⁊ ſocio vie paſſiones ſuas: ita ⁊ cōmunicet ei ꝯſolationes. Triſtante enim aia interius ét corpus tabeſcit exterius. Sicut ergo corpus cōlaborat ſpiritui ⁊ cōpatit in merito. Ita digne cōparticipat ⁊ cōremunerat ei in premio nō ſolū future glorie, ſed etiam preſentis gratie: ſicut vñi in cōuiuio epularū ſeruis ſuis tranſmittunt reliquias ferculoꝝ. Sicut ſocij paſſionis eſtis: ita ⁊ conſolationis eritis. Et h̄ eſt ex ſuperfluenti menſura que dat electis cui redundātia ne effuſa deperear excitat a corpe q̄ participes fuerat in labore. Sed ſicut de viſionibus ⁊ reuelationibus: ita ⁊ de huiuſmodi ſenſibilib⁹ experientijs. Sciendū q; aliqui ſeducunt in eis: putātes cē a deo q̄ forte eſt fantaſtica deceptio. Et aliqui putat eſſe aliquid magni q̄ in ſe null⁹ eſt meriti. Et aliqui extollunt de talibus apud ſe: ⁊ iactāt ſe quaſi de ſingulari gratia ſanctitatis. Ñnt etiaꝫ h̄ proprium diuine dulcedines experientie maxime cū frequētiori vſu ⁊ valentiori motu influūt vt ſpiritū reficiēdo corpus debilitent: ⁊ ita quodāmodo delectādo affligant. Sicut ruſticū cibis groſſioribus aſſuetū delitioſa fercula ſepius ſumpta alterādo tabeſcunt ⁊ diſſoluunt. Ignobile nāq; corpus ⁊ corruptibile ſicut peeus brutalibus é aſſuetuꝫ. i. terreſtribus ⁊ vilibus. Geñ. Comedens herbā terre, ⁊ h̄ poſt peccatū.

¶ Conſiliū de his⁹ qui ſunt debilitati cauſa deuotionis. ca. xxi.

q Uerunt aūt deuoti aliq̄n ex deuotionis vehementia debilitari. Utrum ſit melius debilitate corporis ſubire: ⁊ ſpiritū p deuotionis ſtudium cum deo roborari ⁊ gratiam oblatam non abijcere: aut pro nimia debilitate a deuotione ſe ſubtrahere ⁊ ſpiritum extinguere ⁊ exterioribus occupationibus ſe dare pro corporis releuatione. Ad h̄ ſaluo meliori iudicio videtur conſulēdū nimis debilibus: q; interdū p̄nt ſe vtiliter ſubtrahere a ſtudio deuotiōis ⁊ conatu p̄prio nō adhuc inſtare nec quaſi extorquendo exprimant deuotionis affectuꝫ: q; tales violenti conatus debilitāt etiā validiores. Si aute ſine laboriolo conatu offert ſe gratia ⁊ ingerit ſe illis nō queſita nec abijciant eā ex toto nec omino totos ſe immergant ei maxime ſi vehemēter ex hoc debilitari ſe ſentiāt: ſed tēperate ⁊ in quadā ſpūs libertate ſuperficialiter inhereāt. Juxta illud puer. xxv. Mel inueniſti comede q̄ ſufficit tibi quod ſatis eſt iuxta viriū tuarum mēſuraꝫ. Utilius enim eſt ad horam habere temperatius gratiā deuotionis q̄ꝫ omnino exhauſtis viribus ⁊ deſtructa virtute naturali totaliter eam perdere: ⁊ irrecuperabiliter carere: quia ſic deſtructi poſtea nimis incipiunt ſibimet cōpati: ⁊ vt recuperent vires amiſſas per indiſcretionem nō ſolum delicatius ſed etiam diſſolutius q̄ꝫ expedit ſe habere. Exhauſtis nāq; viribus⁹ capitis maxime ⁊ cordis iuxta auderet etiā ad ſtudiuꝫ deuotiōis p moꝝ aliquā aſpirare quia retrahit eos ꝓtiuo moleſta debilitas. Ex quo

magis volunt cõtra illã conari eo minus possunt. Et ideo ꝑsultius videt cõsolatiões diuinas moderatius querere: cũ debilitas corpis obsistat: vt diuturnius eis frui possint: ꝛ auctas valeant tollerare q̃ ad breue tẽpus in eis ita indiscrete delectari vt eas postea fugere oporteat ꝛ sine spe recuperãdi ammittere ꝓpter viriũ defectioné. Ha se eniz contrito liquor effundit. ꝑs. Defecit caro mea ꝛ cor meũ: q: cũ corporis virtus oĩo deficit ꝛ cordis vigor a deuotione languescit. Fit etiã plerũq; studiosis deuotionis: vt dũ magis conant hẽre deuotiõis gratiã minus habeãt: ꝛ cum vehementius instant aridiores ꝛ duriores corde fiãt: sicut in summis festiuitatibus ꝛ deuotis temporibus passionis dñi ꝛ natiuitatis ꝛ similibus: ꝛ maxime cũ se ad sanctam cõmunionẽ studẽt sollicite ꝓparare. Et multi ex hõ sepissime contristant: ꝛ ex ista parte turbati ex cordis pusillanimitate: interꝓetantur q; forte sunt indigni visitatione diuina: ꝛ q; non placeat deo: vt sic ĩdigni ꝛ indeuoti ad sacrã cõmunionẽ accedãt: ꝛ hic sepe se subtrahũt a cibo vite ꝛ medicina salutis: sed cũ homini incertũ sit an sit dignus amore vel odio ꝑm rõnem dispositionis ꝛ merita singulorum soli deo sint nota si nõ possumus ꝑm veritatẽ vnicuiq; consulere quid sentire in hõ debeat ꝛ facere: tñ querere de⁹ tunc subtrahit bonis ꝛ studiosis deuotionis gratiã cũ ea libentius haberẽt: ꝛ instãtius querunt. ꝑñt. v. super hõ rõnes assignari. Prima humiliatiõis q: magis humiliat homo cũ nõ hẽt tũc deuotionẽ q̃ alio tpe: ꝛ magis ꝙfundit in seipso. Sicut seculares plus confundunt si in pasca nõ cõmunicãt cum solitum est cõmunicare ceteros: q̃ toto reliquo tempore. Secũda purgatio peccati: q: forte per alia exercitia minus purgatus est: vel aliqua hẽt delicta que non recolit: ꝛ vt dignus accedat ad eucharistiam: ꝛ amplius purgetur a peccatis: in hõ punitur in quo magis dolet: ꝛ quo dolor grauior: eo purgatio efficatior: ꝛ maxie quia forte alio tempore minus studiose quesiuit deuotiõis gratiam vel oblatam negligentius receperit: nec dignas ꝓ ea gratias retulit punitur modo in quo peccauit: vt tunc illa careat cum desiderat quã ante neglexit cum habere poterat ꝛ cautior de cetero in hac parte fiat. Tertia vt ex hõ eruditior in gratia fiat quod ꝛ a deo fit non ab homine cum nõ potest homo ꝓ voluntate sui arbitrij habere: sed deus qui dat ex se quando vult infundit: ꝛ quando vult subtrahit ꝓout sibi placet: ꝛ ꝓout accipienti iudicat cõuenire. Item quia ex gratia sua dat non ꝓ meritis hominis: quia si daret semper cum queritur: ꝛ non daret nisi quereretur: putaret iam tantum dare secundum merita requirentiũ ꝛ non ꝑm gratie liberalitatẽ. Ideo quandoq; studiose querentibus negat ex iustitia: ꝛ non querentibus quandoq; dat ex gratia. Bue enim sunt tentationes deuotorum satis consuete maxime nouis ꝛ ĩperfectis: hesitatio ꝛ elatio. hesitant enim sepe an a deo sit talis gratia: vel homo p se istos motus a suo conatu procuret: ꝛ est satis importuna tentatio. Aliquando etiam videtur homini q; forte possit esse demonis illusio ꝛ fit perplexus q; quandoq; studiũ deuotionis cogitat omnino postponere: ꝛ simpliciter vocalibus oratiõibus ꝛ actionib⁹ solũ intent⁹ esse quasi in illis sit securior q̃ ĩ studio ĩterne deuotionis Et hõ ꝑcipue patitur cum deuotionis gratia subtrahitur: ꝛ sic dupliciter tribulatur de subtractiõe gratie: ꝛ de hesitatione si fuerit a deo gratiam quam habebat. Sic discipuli ante plenam ss. immissionem sepe vacillabant in fide xpi: dum non visis miraculis eius ꝛ excellenti doctrina credebant eum esse verũ filium dei: modo visis eius passiõibus ꝓ nobis susceptis titubantes hesitabant: sicut eo passo anteq̃ certi essent de eius resurrectione dixerunt. Nos autem sperabamus q; ipse esset redempturus israel: quasi dice

rēt. Ad h̄ sepe frustrati sumus. Sic ⁊ post resurrectionē suā viso eo gaudebant ⁊ dubitabant donec p̄ multa augmēta de veritate eius certificati sunt: maxie post ascensionem ipsius ⁊ spiritus sancti effusionem. Ita ⁊ deuoti xp̄isti fideles modo gaudēt de cōsolatiōe interne gratie: modo dubitant ⁊ tristantur. Ideo varie operatur in eis spiritus sanct⁹. Nūc illo mō postea alio modo iā infundit eis consolationē ⁊ iā subtrahit: donec plurib⁹ indicijs expiātur veritatē ⁊ vtilitatē sue visitationis: p̄nte gratia gaudent de p̄solatiōe ⁊ securi sunt de veritate. Absente ea vtriusq; muneris solatio carent. Sapiēs aūt in die malox nō immemor: studet eē bonox: quox recordatio revocat eū a pusillanimitate spūs ⁊ tēpestate. Et h̄ valet ei cōtra istā p̄mā tentationem hesitationis. Rursum in die bonox nō immemor: studeat eē malox per que humilietur ⁊ timore ab elationis tumore cōp̄imat ⁊ sic secūda tētatio sanetur. Extollunt vero deuoti quadrupliciter: q̄ aut gloriant se deuotionis gratiā p̄cedentibus studijs ⁊ laborib⁹ meruisse: aut p̄ ceteris qui hāc gratiā nō vident hēre: ꝙ se a deo dilectos: aut maiorē sibi gratiā eē datā: quā tñ sit in veritate: aut se melius scire vti ⁊ gratius recipe ⁊ fructuosius ip̄ēdere ⁊ min⁹ negligere q̄z alij qui simile donū gratie acceperunt. Cōtra p̄riorē tētationē hesitationis valēt constans fiducia credulitatis: q̄ a deo sit ista gratia ⁊ diligēs cōsideratio ipsius gratie: si semp̄ sit motus eius ad bonū tm̄. Et humilis cōsolatio vel consultatio super illa apud aliquē peritū ⁊ exercitatū in talibus: ⁊ p̄ōpta voluntas acquiescēdi qualr in gratia debeat se hēre: ⁊ supplex oratio ad deum ne permittat hominem decipi a sensu p̄prio vel spiritu alieno. Contra alterā tentationē elationis valent diligens cognitio p̄prie indignitatis ⁊ tpis ⁊ negligentie ⁊ ingratitudinis ⁊ inanis glorie ⁊ timida expectatio reddende rōnis: de gratia collata ⁊ neglecta ⁊ pauida suspicatio subtrahende gratie ⁊ derelictionis a deo p̄ vitia p̄notata: q̄ iādiu causa correctionis tollerata sunt ⁊ nō emendata: ⁊ studiosa consideratio aliorum qui in gratia: in virtutibus ⁊ in oīb⁹ bonis studijs incomparabiliter nos p̄cellunt.

Quarta ratio deuotionis cū quādocunq; studiosius querit ē q̄ aliquādo ex imperio cordis conatu: libertas mētis obruit dum quasi per violentiā extorsionē accelerat affectū deuotionis exp̄imere: ⁊ si nō iuxta desiderium cordis statim pōt elicere gratiā q̄sitā cōtristat: ⁊ amplius ex h̄ indurat: ⁊ quo impetuosius cupit se ad deuotionē cogere minus p̄ficit ⁊ amplius arescit. Sicut qui botros in torculari vel olivas in p̄elo subito ⁊ mens vehementer cōp̄imit liquor magis turpidus ⁊ insipide fluit: q̄z si paulatim ⁊ moderatius cōp̄ressisset. Quo enim liberior: eo pinguior: est deuotionis affectus. Ꝺ alio tpe sepe ē h̄ō deuotior: quia tunc spiritus sue libertati relictus se sponte eleuat in sublime. Violenta nāq; acceleratio p̄focat spiritum in corpore. Mdorosa autē respiratio cordis refrigeratio est. Quinta ratio potest esse merituz maioris gratie ⁊ glorie dum desiderium non adimpletum affligendo purgat animam: ⁊ patientia dēlationis: ⁊ humilis sufferentia meroris quasi lima reddit animam clariorem ⁊ magis susceptibilem splendoris. ſ. diuini ⁊ amplioris gratie gloricq; capacem. Lux enim vultus dei ⁊ fulgor: claritatis dei non omnibus equaliter semper fulget quā quanto purior est anima ⁊ a vicio liberior: magis capax lucis est: ⁊ illuminatio desuper effluentis. Sicut vitrum clarum vel metallū bene limatum ⁊ politum radios luminis amplius recipit ⁊ splendidius efficitur: q̄ igitur afflictio lima est anime que rubiginem vicioz abradit: vt detersa peccato quod sua obscuritate radios diuini luminis ⁊ fulgo-

ris velut obex anime exclusérat: lucé gratie recuperet. Purgat deus aliquando corda deuotorum per subtractionem illius cōsolationis cuius carentia maxima é eis afflictio vt sic purgati aptiores fiant habundantioris gratie percipiende in presenti ⁊ glorie in futuro etiam si hanc afflictionem specialis culpe merito non contraxit.

s Si vero desiderat aliquis experiri. Utrum melius sit sepius an rarius corporis christi suscipere sacramentū: videtur mihi q̄ non possit super hō omnibus dari regula vniformis. Vana enīz sunt hominum merita: diuersa operuz studia ⁊ dura desideria: ⁊ multiplices sancti spiritus operationes in singulis. Et diuersi etiam status in religione. Et ideo sicut egrotantibus non potest vna forma obseruari in dādis medicinis corporis: siue propter diuersitates complexionum: aut virium: vel loci vel temporis seu diete: vel aliorum consideratione pro quibus aut rarius aut sepius: aut in maiori: aut in minori quantitate ex eadem medicina dat. Ita ⁊ de medicina que est corpus christi intelligendum est. Quum dialibus enim curis occupati rarius possunt sese ad illud recipiendum expedire q̄z qui tm̄ spiritualibus curis ⁊ studijs sunt intenti. Et alij magis: alij minus sunt circūspecti in custodia vite sue ⁊ morum ⁊ conscientie sue puritate. Aliquādo etiā ardentiori desiderio trahuntur ad illius cibi salutarem perceptionem. Alij vero quodammodo terrentur cuz debent accedere: ⁊ nisi cō scientia vigeret ⁊ consuetudo religionis induceret: vel timor maioris adeo elongationis ipelleret: valde raro accederent ad illud mirificum sacramentum. Vir tamen aliquis ita religiosus videtur eé ⁊ sanctus exceptis sacerdotibus quin semel in ebdomada sufficiat ei ex consuetudine communicare nisi specialis causa quandoqz ⁊ raro plus suadeat: vt infirmitas superueniés vel singulariter solemnis festiuitas vel intensitate deuotionis feruor ⁊ intemperata desiderij sitis pro illius susceptione: qui solus sufficit ardorem anime se amantis refrigerare. Et quia talis ardoris impetus non nisi a spiritu sancto infunditur: ideo legibus humane consuetudinis ⁊ statutis mortalium nō arctatur: sicut aliquos quandoqz vidimus: licet paucos quibus viuere christus erat: ita vt si non frequentius pane vite reficerentur sacramentaliter quasi videatur vita corporis velle iam deficere pluribus inditijs prodentibus hunc defectum. Et qui ante tam debiles erant q̄ nec incessum directum habere poterant post receptionem illius sacramenti tantum confortabantur quasi nullam ante senserint debilitatem. Manifeste iuxta illius sententie veritatem. Caro mea vere est cibus ⁊ sanguis meus vere est potus: quia nullus cibus materialis vel potus posset sic celeriter ⁊ efficaciter non solum corpus sed etiam animam recreare. Salubre ⁊ vtile est tamen q̄ homo sepe se ad illius medicamenti susceptionem preparet: ⁊ quanta deuotiōe valet illud percipere studeat ⁊ post perceptionem in studio deuotionis se conseruet attentius maxime religiosi: ⁊ qui se obtulerunt deo ad ei perpetuo seruiendū. Sic enim erunt in maiori custodia vite sue ⁊ conscientie: dum ⁊ ante ⁊ post eucharestie peceptioné ob reuerentiam ipsius studebunt magis innocenter viuere ⁊ studio deuotionis frequentius intendere. Et licet aliquando tepide: tamen confidens de misericordia dei fiducialiter accedat: q̄ si se indignum reputet cogitet q̄ tāto magis egere necesse hēt, requirere medicū quāto magis sentit se egrotum. Non est enim opus valētibus medicus. Nec ideo queris te iungere christo vt eum sanctifices: sed vt sanctifi-

ceris ab ipso. Nec propterea pretermittenda est sacra cōmunio si quandoq; non sentit homo specialem deuotionis gratiam cū se ad illam preparare studet: vel cum in ipa preparatione nihil post se forte minus deuotum sentit q̄z vellet: q; forte ex aliqua predictarum causarum ratione solet illis euenire. Circa sacerdotes autem pōt hec forma teneri: vt nec nimis caro nec semper cōtinue t ipretermisse sacram hostiam studeant immolare. Nimis enim continue celebra re aliquam videtur notare irreuerentiā: cū vix aliquis tam deuotus sit q; semper eadē deuotione ferueat q; semper illud cum debita reuerentia faciat t cordis ardore: quin aliquando tepeat quantulūcunq;. Nimis etiam caro celebrare: quāuis ex reuerentia soleat aliquando fieri t humilitate: tamen quandoq; to porem nutrit: quia minus circūspectus est homo in omnibus quasi non indigere videatur sui custodia cum non proponit accedere ad mensam christi. Humilitas etiam non est vsq; quaq; secura ꝓpter quā diu se subtrahit: q; sicut non est dign⁹ sepe corpus xp̄i percipere ita nec semel. Jō non recipimus illud: quasi qui digni sumus sed vt illo nos sepe visitante: t habitaculuz cordis t corpis nostri subintrante magis ac magis digni efficiamur. Quo eniz itroierit benedicet deus sicut olim domū obed t edom benedixit ꝓp arcaz domini in qua māna seruabat: ꝓpter h̄ Dauid voluit eā reducere cū benedictiōe. Sap. viij. Proposui eam adducere mihi sciens quoniam communicabat mecuz de bonis suis. Que bona preter eo: quia in scripturis pluribus inuenum̄.

¶ De diuersis affectionibus quib⁹ trahimur ad communicandū: ca. xxij.

Diuersis autem affectibus t intentionibus diuersi ad cōmunicandū trahuntur: vel ad celebrā dum. Aliquos trahit amor dei vt dilectum ad se sepius inuitent: eumq; in semetipsis delectabiliter amplectentur. Aliquos propie infirmitatis intuitus: vt eum quasi medicum ad se vocent per quem ab infirmitate curentur. Aliquos conscientia delictorum suorum vt per euz quasi per hostiam placationis ab omnibus peccatis t piati purgentur. Aliquos pressura alicuius tribulationis: vt per eum qui omnia potest ab omni aduersitate citius liberentur: t tutius protegantur. Aliquos desiderium alicuius gratie vel benefitij impetrandi per euz cui pater nihil negare potest pro se intercedentem. Aliquos gratiarum actio pro benefitijs diuinis: cum nihil dignius habeat reddere dño pro omnibus que nobis tribuit q̄z calicem salutaris. i. iesu accipere. Aliquos laus t hono: dei t sanctorum: cū nō habeamus maius quo possimus: vel sanctos pro sua dignitate laudare q̄z christum immolare deo patri. Aliquos caritas t compassio proximorum cum pro salute viuoz t requie defunctoz nihil efficati⁹ interpellat q̄z sanguis xp̄i pro nobis effusus: hoc ē summū auxiliū nostrū cū oramus deū: t illum intercessorē inuocamus: qui nos patri recōciliauit: t semp interpellat pro nobis. Posce q; ignoscat de⁹ malis: aut bona dei aut mala tollat: t pro concessis sibi grates dando vigil sis.

¶ De his que petunt in oratiōe. ca. xxiij.

m Altis de oratiōis studio t virtute omissis: q; studiosius oranmeli⁹ per experiētiā discet hō in fine dicendū q; oia que petimus sunt ista: aut oramus ꝓ mal' q; fecim⁹ ignoscēdis: aut ꝓ mal' q; patimur ammouēdis: aut pro bonis que cupim⁹ adipiscēdis: aut cū gratias agim⁹ pro acceptis vel pro promissis: que nobis cōcedat de⁹. Qui vivit t regnat in sec'a sec'oz Amen.

¶ Incipit regula nouitio:um secundum Bonaventuraz ali[illegible].

Renouamini i nouitate sensus vestri: vt probetis que sit voluntas dei
r bona beneplacés ꝛ perfecta. Hoc dic̃ Apostolus in persona nouitiorum ꝛ hijs qui fuerunt per peccatū in seculo deformati ꝛ erant tenebrosi: modo in religione positi per finalem sententiam reformentur ꝛ fiant luminosi: vt dicatur de eis. Eratis aliquando tenebre: nunc autez lux in domino vt filij lucis ambulate. Ad ergo desiderat in spiritu ꝛ moribus reformari studeant vitam suam subscriptis rationibus reformare. Cognoscent enim quia voluntas dei erit eis bona quantū ad remissionem culpe deformantis: beneplacés quantū ad infusionem gratie deformantis: sed perfecta quantum ad fruitionem glorie premiātis: in qua recipiét diadema decoris de manu domini iesu qui retribuet vnicuiqz iusta opera sua: iustus est ꝛ iustitiam dilexit.

¶ De officio. capitulū primū.
De oratione. ca.ij.
De confessione. ca.iij.
De cōmunione. ca.iiij..
De conuestione. ca.v.
De abstinentia. ca.vi.
De dormitione. ca.vij.
De seruitijs. ca.viij.
De otio fugiendo. ca.ix..
De honestate. ca.x.
Qualr resisti debet tētationibus ca.xi.
Quō cū secularib⁹ oz conuersare. ca.xij.
De iudicando alios. ca.xiij.
De humili obedientia. ca.xiiij.
De paupertate. ca.xv.
De silentio. ca.xvi.

De offitio. Capitulum primū.

Am spūalia sint speret vbiqz omnibus preponenda iccirco
¶ cū fueris in ecclesia vel alibi ad diuinū officiū celebrandum: nō sis ibi cum vagatione cordis: interponendo nociua cogitando diuersa: qr dicit Bernardus. Magna abusio é habere os in coro ꝛ cor: in foro. Nam de talibus dicitur: per prophetam ore suo benedicebant: ꝛ corde suo maledicebant. Sz dicas cū profunda cordis humilitate ꝛ reuerentia ꝛ timore. Nam teste scriptura. Timor domini delectabit cor: ꝛ dabit gaudiū ꝛ letitiam: Et stude intelligere ea que dicis si potes: si vero non potes intelligere: reuerere: quia sicut dicit sapiens: per reuerētiā accedet ter bona gratia: ꝛ semper ad totuz officiū sis erectus tā in officio beate Marie virginis qz in alio hoc modo excepto: q: in nocte dicto matutino beate virginis: licet tibi apodiare. Officiuz vero beate virginis nunqz dimittas: ꝛ quādiu stas in oratio totaliter sis honestus vt non respicias circūstantes nec cū aliquo loquaris ibidē: sz inclinato aliquātulū capite dimissas manus habeas ante: aut in moduz crucis: aut manū in manu portans. Nunqz autem ante pectus vel in sinu vel in loco inhonesto portes. Cogitās te esse non solum coram fratribus sed etiam coraz deo ꝛ angelis eius. Nam teste propheta qui dicit. Preuenerunt principes. i. angeli coniuncti psallentibus. Et sis semper sollicitus ad horā ne aliquādo negligentia vel verecondia ductus aliquod verbum pretermittas. Et non dicas horas tuas solūmodo prolatione vocis exterioris versipelles: de quibus conqueritur dominus per prophetam: dicēs. Populus hic labijs me honorat: cor autē eorum longe est a me. Caue tibi multum ne aliquid facias vel dicas ibidē q̄ alios prouocet ad risuz: q: sicut dicit Ysidorus. Nullus habebit accessum ad compositionem vbi fuerit immoderatus iocus vel risus: sz

iocunditatio tua sit semper in iesu: ⁊ meditatio tua sit semper in iesu vt psallendo ⁊ meditando possis dicere cū propheta. Et erūt vt complaceant eloquia oris mei ⁊ meditatio cordis mei in conspectu tuo semper ⁊ dicta qualibet ora dicas. Miserere mei deus: cum oratione. Omnipotens sempiterne deus qui gloriose virgis marie matris.

¶ De oratione. ca. ij.

Cum dominus dicat in euangelio: q; oportet semper orare ⁊ non deficere. Stude semper expendere tempus tuum: aut in oratione: aut in lectione: aut in bona meditatione: aut in seruitijs. Nō enim cessat orare qui non cessat benefacere. In oratione aūt frequenter ⁊ morose permaneas cum profunda cordis deuotione ⁊ humilitate. Oratio autem humiliātis se nubes penetrat: iuxta sententiā sapientis. Quicquid autē in oratione petieris cum fiducia ipetrandi petas. Veritas enim dicit. Quicquid orantes petitis credite ⁊ accipietis ⁊ fiet vobis. Sit autem oratio tua in excelsa charitate fundata. Grego. enim dicit. Quia virtus perfecte orationis est celsitudo charitatis. Sit secreta: vereconda: iusta: lachrymosa ⁊ frequens: ⁊ quia oratio nihil aliud est accensus intellectus ad deum: iccirco antequā incipias orationem prepara te ad intimam deuotionem. Si vis attingere ad diuinam pregustationem. Nam teste Gregorio: oratio sit cordis non labiorum. Nec inquit verba deprecantis, tantū deus intendit: sed cor ōrantis aspicit: ⁊ ideo dicit sapiens. Filij ante orationem prepara animam tuam: ⁊ noli esse tanq̄ ille qui tentat deum. Tunc enim orator dicitur temptare deum: quando absq; cordis preparatione currit ad vocalem orationem ⁊ petit ibi diuinam speculationem. Si vir aut nunq̄ poterit impetrare: quia talis dicitur non deuotus orator sed potius verborum latrator. Si ergo vis affici in oratione prepara cor tuum ad deuotionem. Nam de cordis preparatione dicit dominus per prophetam. Preparationem cordis eorum audiuit auris tua. vnde legitur in vitis patrum. Quales volumus orantes inueniri: tales debemus ante tempus preparare nos. Ad istam autē preparationem tria occurrunt. primo vt dicit Gregorius. Quinq; sensuū reuocatiōes ſ. ab exterioribus vt ad nihil intendat: nisi ad quietem mentis: ne forte anima que soli deo vacare intendit per eos ad plura diffundatur. Nam si inuisibilis anima inuisibili deo conformis est dum deum orat debet omnium visibilium obliuisci: vt inpermixta terrenis ad celestia cito tendat. Anima enim in modum arboris cogit leuari: vnde Grego. dicit. Tanto auidius gustum sapientie orator intus acciperet: quanto sapore; carnis pro eodem sapientie fonte robustium repressisset. propter q̄ dicebat dominus. Tu autē cum oraueris intra in cubiculum tuum ⁊ clauso ostio ora patrem tuū Sed quia nemo ascēdit ad dei cōtēplationē nisi prius descendat per sui humilitatē ideo sequit. scḋz. ſ. prie paruitatis consideratio. Si autē vis videre tuā paruitatē qui oras cōsidera illius imēsitatē que oras. Nā nihil est respectu dei viuentis. Tu enim es vermiculus putridus: ipse vero deus ē eternus. Tu creatura mortalis ⁊ infirma: ipse vero creator oīpotēs. Nam tamē cū nihil sis ipſi deū honorasti tanq̄ creatura creatorē suū ⁊ tanq̄ seruus dñm suū. Quid periculosius est: peccando cū ad iram prouocasti: ⁊ semp eum suis stipendijs impugnasti: ⁊ iō nō es dignus exaudiri: sed potius crutiarū eternis ⁊ sic mentaliter descende ad infernum cogitādo. ſ. grauia peccata que comisisti ⁊ quātam gloriā perdidisti ⁊ q̄z dura supplitia incurristi: vt cogitando cognoscas tuam transgressionē: ⁊ q̄z iuste dānatus es: ⁊ diuinam passionē, qua redemptus es. Nunc

igitur sequitur tertium. s. christi redemptoris ignita dilectio. Si auté vis diligere xp̃m considera quátũ fueris dilectus a christo. Nam maiorem charitatẽ nemo habet vt animá suam ponat quis pro amicis suis. ſz christus plus: quia pro nobis inimicis suis mortuus est. Cogita ergo hec grandia beneficia dei: qui deberes meritis tuis eternaliter cruciari: voluit tamé ipse dei filius pro te redimendo de muliere pauperecula nasci: ⁊ crudelissima supplitia pati ⁊ horribile morte mori vt mortuus ad inferna descenderet: ⁊ nos de inferni pelago liberaret: ⁊ in celesti collegio collocaret. Et ascende mé taliter ad illud collegium beatorum: ⁊ tunc diuina charitate ignitus incipias orare feruenter: vt possis dicere cuꝫ propheta. Collocauit cor meũ intra me ⁊ in meditatione mea exardescet ignis: ⁊ dũ diu oras speculare illá celestem hierusalem triumphalé vt orando possis dicere cũ apostolo. Nostra auté conuersatio in celis est. Orationes autem quas facis semper habeas sub certo numero terminatas quas nunq̃ dimittas nisi manifesta necessitate vel infirmitate coactus que sunt hec. Primo ad laudem dei ⁊ beate virginis quotidie inter diem ⁊ noctem dicas centum pater noster cum gloria patri: ⁊ totidem aue maria cũ genuflexionibus. Jté dicas quotidie psalmos penitentiales cũ letania pro benefactoribus viuis: ⁊ vigilia defunctorum: hoc est placebo: ⁊ alias facias sicut tibi dominus ministrabit. Hic tamen attende vt in oratione quam facis magis studeas ad deuotionem q̃ ad consummationem: vt statim cum inueneris christum orationé vlterius nó protendas. Sed eo fruere quẽ querebas: dicens cum sponsa. Inueni qné diligit anima meá tenui eum nec dimittam: ⁊ subtrahente se iesu orationé perficias q̃ incepisti: ⁊ consulo tibi vt nunq̃ predicta dimittas. Nó enim qui incipit eme dat: sed qui finaliter perseuerat. Oro ergo carissime ⁊ te in oratione exerce quia pauperi nõ oranti eterna supplicia promittunt. Ait enim Bernardus. Ora frater instanter: ora quia ille dicitur habere tunicá mixtá sanguine qui carnem suam nutrit de pauperis sudore. Cantãdo vobis inquit ista bona preueniunt: graues ergo pro eis effundite gemitus: alioquin q̃ hic in delitijs sumitis in torméntis euométis. Studeas ergo tanto feruentius ⁊ morosius cũ feruore deuotionis orare: quanto plus ceteris maiora benefitia tibi conferunt: q: sicut dicit Grego. Tanto ergo humilior atq; ad seruiendũ deo próptior q̃q debet ex munere quáto se obligatiorẽ cõspicit in reddédá rationé: ⁊ ois oratio tua semp̃ voluat circa dei benefitia collata cuꝫ gratiarũ actióe: aut circa tua ⁊ proximi scelera perpetrata cũ oi dolore ⁊ lachrymarũ effusione. Jsta est scala per quam vidit Jacob angelos ascéndétes ⁊ descéndétes: ⁊ quotidie semel a fratrũ psortio separatus. Stude aiuꝫ tuũ ab oi sollicitudine reuocare: ⁊ illicitis cogitatiõib⁹ imixtus cũ pfunda cordis hũilitate ⁊ deuotióe grarũ actóe recogita circa bñfitia creatoris ⁊ maxie qm̃ pro te voluit hũiliter incarnari: ⁊ acerbissima supplitia pati ⁊ morte turpissima mori: q̃ át de passióe tũc debeas cogitare: vñ dic̃ Ber. O hó respice métali oculo quáto remuneratiõis debito dño tuo sis astrictus. Respice sanguiné alapaꝝ: ꝓtumeliá: flagelloꝝ duritiá: coronáspineá: vboꝝ blasphemiá: sputi ludibria: crucis angariá: suspédiũ patibuli: oculos láguétes: oris palorem: felica ciba ria: acetosa pocula: caput inclinatũ: mortis supplitium. Et quid plura. Vita pro nobis mortua é. Et cũ hec prolixius cogitasti: conuertere protinus ad teipsum ⁊ cõsidera q̃ xps non solũ supradicta sed etiam alias mltas sustinuit passiones: vt te de huiuste diaboli liberaret. Et tu ingratus bñfitia creatoris tui non cognoscis cum sis sua morte redemptus: ⁊ non solum ardentius non amasti: sed peccando potius ipugnasti sicut

ipse conqueritur per prophetam dicens. Ds retribuebát inquit. mihi mala p:o bonis:t odio p:o dilectione mea. Et p:olixa hora cogita cum dolo:e quantum t qualiter deum offendisti:t per consequens quá tam gloriam amisisti:t quanta supplicia acquisisti t in hoc liquefiat anima tua dolendo:t penitendo in amaritudine lach:ymarum vt possis dicere cum propheta. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non custodierunt legem tuam. Ad vltimum vero surget sperando de misericordia iesu christi. Pdatiens enim est t multum misericors sicut dicitur in ps. Et ideo confidenter t humiliter roga eum: vt qui sua morte te redemit t redemptus de mundo te vocauit in religione positum immaculatum finaliter te conseruet in sanctorum collegio. Deinde roga deum p:o ecclesia romana.

¶ De confessione. ca. iij.

q Alia ad remissionem peccatorum requiritur contritio amara: confessio pura: t satisfatio condigna. Iccirco anteq̃ vadas ad confessioné omnia peccata que post predictam confessioné fecisti: vel corde vel o:e vel opere: aut omittendo bona: aut cómittendo contraria cum profunda contritione ad mentem reuoca diligenter ne ea in confessione p:etermittas: cũ singula ad mentem reuocaueris verecunde vade ad sacerdoté t depósito mantello humiliter genu flecte t cum extracto capucio t iunctis manibus dicas. Cõfiteo: vsq̃ ideo p̃co:: t hic icipias dicere peccata que cogitasti sepius: t p:o singulo peccato dicas tuam culpam: quibus dictis iũgas vltimo dicẽs: t de istis t de alijs multis peccatis meis mortalibus: venialibus confessis t ommissis quibus offendi creato:em meũ: visu: auditu: gustu: odo:atu: t tactu. dico meam culpam. Ista sufficiunt ad confessioné frequentem cum volueris p:olixius confiteri dicas de offensionibus regule: maxime de obedientia: paupertate t castitate: t exprimas si in aliquo istorum offendisti. Item de multa ingratitudine t irreuerentia quá habes circa temporalia t spiritualia benefitia: nam spiritualia non cognoscis iuxta beneficium redemptionis t religionis: quia cum gratiarum actione frequẽter ruminare debuisti: t etiã de benefitijs corporalibus es ingratus: q: p:o elemosinis acceptis non reddes deo debitas gratias sicut debes: t paruã p:o benefactorib9 oras. Item de modica charitate quã habes erga deum t p:oximum: quia deum non diligis sicut debes toto corde: nec obedis suis ꝓsilijs ex p̃ceptis sicut debes: sed quod periculosius in eius volũtati resistis frequenter: nec etiam diligis ꝓximum sicut debes q: nõ ꝓgaudes ei in p:osperitate nec in aduersitate cõpateris sicut debes. Itẽ de perditione tempo:is: quia stas ociosus in die audiendo verba vana t ociosa t nociua ad risum p:ouocantia. Item de inhonestis t nociuis cogitationibus luxuriosis t ociosis quibus non resistis humiliter sicut potes: sed forte q̃ peius est negligis p:incipia motuum carnalium qui insurgunt. Itẽ de multa superfluitate in comedendo t bibendo t alia non necessaria faciendo. Itẽ de falso t temerario iudicio. Item de vana letitia t tristitia. Item quia tu es ꝓptus ad malum t remissus ad bonum. Itẽ de multa superbia: vanagloria: inuidia: iactantia: auaritia: accidia: t luxuria. Item de modico quem habes de peccatis tuis dolo:e: t non doles de offensibus sicut debes: t de alij dicas que conscientia rep:ehendit: t dũ hec o:a dicis descende ad similia que fecisti: t semper accepta penitẽtia osculare terram: t sit confessio frequens: aperta t integra: verecunda: t lach:ymosa t cum contritione: t sine excusatione. Et si potes confiteri quotidie bene quidem: sin autem de

ertio in tertium diem saltem studeas confiteri: & studeas generali & annuatim confiteri.

De sacramento eucharistie. ca. iiij.

Cum apostolus dicat q̄ qui illud incogitabile sacramentum
c indigne mãducat iudiciũ sibi manducat & bibit. Iccirco quã docũq; cõmunicare proponis: studeas per totam ebdomadã precedentes ad hoc preparare: & per peccatoꝝ contritionẽ & continuam confessionẽ & deuotam oratione. Nam de hac preparatione loquebatur Apls cum dicebat. Probet autem seipsum homo & sic de pane ille edat & de calice bibat. Ideo si in die dominico proponis cõmunicare studeas te ante p triduũ ad feruorem spiritus ordinare vt sis in sexta feria precedenti ab omni cogitatiõe immunda abstractus. semper autem habeas mentales oculos ad iesum crucifixum: spinis coronatum: aceto & felle potatum: sputis & contumelijs saturatũ: a pctõrib9 blasphematum: acerbissima morte consumptũ: lancea perforatum: a mortalibus iam sepultuꝝ. Hec cogita illa die siue comedas siue bibas: siue aliquid aliud facias vt cogitando creatorem crucifixum: dolorem in corde habeas: tota die ostendas tristitiam in corde in corpore: dicente cum Apostolo. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri iesu xpi. Sabbato ꝓponas penitus fratrum consortia declinare: & quietem mẽtis eligere. Dies enim requietionis est: & pone strictum oris tui silentium vt saltem illo die non solum ociosa verba succidas: & ipa necessaria vix loquaris. Nam teste Jeremia. Bonũ est prestolari cum silentio salutare dei nostri: & vsq; ad complectoriũ exercear te aut in lectione: aut in bona meditatione. Post completorium vade in ecclesiã & ibi reuoca mentem tuam: vt quicquid cõtra creatorem tuum fecisti: recogita cũ dolore & amaritudine cordis dicendo cũ prophcta. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. Et semper quando communicare proponis: die precedenti ieiunes & post matutinum non dormias: sed vigila in oratione: sciens q̄ in vigilia post matutinum saluator noster potissime inuenitur ipso attestãte qui ait. Qui mane vigilauerit ad me: inueniet me. Cum communicatus fueris statim vade ad cellã tuam: & cum gaudio magno ipsius communicationis affectum quem quidem ipsa veritas exprimit dicens. Qui manducat meã carnem & bibit meum sanguinem habet vitam eternam: & immediate dicas psalmos penitentiales cum letanijs: & caue illa die similiter ne egrediant verba nociua vel ociosa de ore tuo propter quod intrauit iesus refectio gloriosa: teste Apostolo. Nemo põt digne calicem domini & calicem demoniorum sumere. De frequentatione vero communionis nec audeo suadere nisi q̄ aug. suadet. ait. n. Quotidie eucharistiã recipere nec laudo nec vitupero omnibus tamẽ dominicis diebus communicandi ortor: si tamen mens in affectu peccandi est magis grauãtur q̄z purificantur: & tamen licet quis peccato mordeat. Si tamen de cetero non habet voluntatem peccandi & satisfaciat lachrymis & orationibus accedat securus: sed de illo dicat quem mortalia peccata non grauant.

De confessione. ca. v.

Cum pulsatur campanella ad mensam vel ad comedendum
c stes in silentio: & examina te ipsum quomodo in oratione vel lectione vel in seruitijs laborasti: vt preparatas elemosynas possis secura conscientia manducare. Nam peccatores ibi elemosinas largiuntur non vt loquaris de partibus vel de guerris vel ma

neas ociosus: sed vt pro eis incessanter ad dñm fundas preces: q; si te inueneris ociosum steriſſe: aut dixiſſe illicita timeas cū dolore cordis: sciens q; de elemosinis acceptis oportebit te reddere rationē: vilicatiōis tue ⁊ vsq; ad secūdā pulsationē cogita suprādicta semp pro benefactoribus exorando. Cū aūt intraueris ad mēsam sede circa honestiores si fieri pōt bono modo: ⁊ ante q̄z incipias māducare dicas gl'ia in excelsis deo: vel tribus vicibus pater noster: ⁊ inuocando nomē sancte trinitatis: dicendo in nomine patris ⁊ filij ⁊ spūſſancti amē. Et tunc incipias māducare cū timore ⁊ dolore cordis vt verificent in te illud. Ante q̄z comedo suſpiro: ⁊ sic Bernardus dicit. Cū comedis nō totū comedas sed attendas lectioni si fueris vbi legat. Si vero nō legit ibi dē cogita de deo vt vtiq; hō sit ꝓpria refectione refectus. Sis ergo in mēsa honeste: capite semp cooperto: oculis nō difusis: ⁊ nulli loquaris inde nisi necessitate coactus: nec cures scire quid vel quātū vel qualiter alij māducēt. Paulatim incidas panē: ⁊ vinū moderate propina: vt cū comedas nec panis incisus nec vinū in cipho sit: nec sis primꝰ in comedēdo nec vltimus in finiēdo. Et dū sanus es nunq̄z panē eligas meliorē nec deteriorē tantū dimittas ne deū offendas ⁊ primū scandalizes: sed cōmunit māduca illū: ⁊ nō comedas rapaciter sicut faciunt gulosi: quoꝝ deus vēter ē: sicut dicit aplūs. Sed curialiter ⁊ honeste manduca sicut decet religiosum ⁊ pauptatis sanctissime sectatorē: ⁊ cū biberis dicta aue maria cū duabus manibus bibas: nec q̄ dat tibi ad nutrimentū fiat tibi in detrimētū. habet enim ad libidinē prouocare: sicut dicit sapiens. q; luxuriosa res est vinum. Et iō dicit aplūs. Nolite ebriare vino in quo est luxuria. ⁊ alibi. Semp modico vtere vino. Appone igitur semp aquam in vino: specialia tibi nunq̄z procures: nec oblata recipias si euitare poteris bono mō. Ensenia nō mittas per mensam nisi forte illis qui iuxta te sunt. In fine vero micas diligenter collige ⁊ manduca: q; dicit dñs coligite fragmenta ne pereant.

¶ De abstinentia. ca. v.

Cum dñs dicat in euāgelio. Attendite ne grauētur corpora vestra crapula ⁊ ebrietate. In hius mūdo semp stude crapulaz fugere ⁊ ebrietatē ⁊ sobrietatez elige: q; dicit sapiēs. Multi per crapulam perierunt: qui abstinens ē adijcet sibi vitaz Si āt fueris ad comedēdū: nō sapor: sed fames te prouocet: vt dicit Bernardus: vt nunq̄z voluptate sed necessitate pascaris: q; dicit Aug. Dēs lassata nimietate cibo rū perdit orationis vigorē. Toto tempore vite tue modico ⁊ cōmuni cibo vtere: quia dicit Isidorus. Ubicūq; sacietas ⁊ ebrietas ibi libido ⁊ furor dñatur: ⁊ ne modū excedas in comedendo ⁊ bibēdo sicut dicit Isidorus. Tantū tibi ieiuniū ipones quantum ferre potes: Debeꝰ est enim inquit quotidie parū q̄z multū raro sumere. Augu. Quid enim pdest tota die lōgū ieiunium durare ⁊ postea sacietate vl' nimietate aīaz saturare. ⁊ caue ne de cetero specialitatē vel singularitatē tibi procures. Sed oī tpe qui sanus es ijs cibarijs esto ptentus: vt pane: ⁊ vino: ⁊ coquina tantū: ⁊ si aliquid apponat si indiges accipias moderate sicut decet seruum dei ⁊ paupertatis sanctissime sectatorē. Cibaria vero que magis ꝓuocent ad gulam q̄z ad sustētationē nature semper deuita: sicut sunt cibaria inusitata vel delicata. s. specie cibus cōpositā ⁊ similia. Nam sicut dicit Bernardus. Satis est ad omne condimentum sal cum pane ⁊ fame: nec tamen ea occasione permittas aliud tibi dari quia tunc nō eēt abstinentia sed simulate sanctitatis apparentia. Caue etiam vt non manducando manducantes iudices vel condēnes: q; sicut dicit Augu. Qui nō maducat mā

ducantes nõ ſpernat: ⁊ ecõtrario. Qui eniz mãducat dño mãducat: ⁊ qui nõ manducat dño non mãducat. Nam extra refectorium nunq̃z comedas niſi neceſſitate vel infirmitate coactus: ſed cõmunem vitam ſemp in bono ſequaris: ⁊ omni tpe quando ſanus es quadrageſimã epiphanie ⁊ aliã apoſtoloꝝ que incipit ab aſcenſione vſq̃z ad pentecoſté ⁊ die ſabbati ſemp ieiunare ꝓcures: ⁊ qñ abſtinẽtia tibi importabilis videret: ſtatim cogita de ieſu: qui cũ eẽt dñs omnium: in anxietate patibuli eſt fatigatus: ſpinis coronatus: clauis perforatus. ſcitiens potatus é aceto cum felle mixto. Tunc enim talia cogitãdo nõ ſolũ ciborum abſtinẽtias: ſz quaſlibet ꝓſperitates ⁊ paſſiones facile ſuſtinere valebis. Ait enim Grego. Si paſſio chriſti ad memoriã reuocet nihil adeo durum qꝫ equo animo nõ tolleret. Abſtineas igit̃ mane frater a cibis delicatis ⁊ calidis: quia ſunt incitatiui ad nutrimẽtũ luxurie: ⁊ ſemper in oi cibo ⁊ potu ſuperfluitaté ⁊ auiditaté deuita: vt ét poſt comeſtioné videare exuriri: ⁊ famelicus eſſe ſi vis in eterno cõuiuio ſaturari. Ait enim Hieronym⁹. Impoſſibile é enim vt ꝓſentibus ⁊ futuris gſruat bonis: vt hic ventré ⁊ illic mentẽ impleat: ⁊ de delitijs mũdi ad delitias angelorum tranſeat: ⁊ in celo ⁊ in terra appareat gloioſus. Beati ergo qui exuriũt ⁊ ſitiunt in pñti: quoniã ipſi ſaturabunt̃ in futuro.

¶ De dormitione. ca. vij.

Semper cũ ad horam pueneris dormiendi nõ peruento tempore. primo aſpergas te aqua benedicta: ⁊ tunc vadens ad lectũ aliquam oratiõnem permittas: ⁊ facto tibi ſignaculo crucis in lecto: ⁊ te domino humiliter commendato honeſte ⁊ compoſite iaceas in dextro vel in ſiniſtro latere: nunq̃z tamen ſupinus vel aliter inhoneſtus: nunquã dormias cum manibus in ſinu poſitis: nec cruribus elevatis vel diſcopertis: ſed ſemper teneas tunicam inter crura: vt nullus te inueniat inhoneſte iacentem. In lecto autem ſic poſitus dicas pſalmos vel aliud vtile meditare: vel quod vtilius eſt imaginare ieſum in cruce pendenté. Dõ ſi ſollicite agitabis vix aut nunq̃z poterit te diabolus moleſtare: quia per deuotam meditationem ieſu omnis demonum exercitus efugatur. Cum autem ſurexeris de lecto ſtatim recurre ad memoriam crucifixi: vt cum apoſtolo nihil ſcias inter homines niſi ſolum ieſum ⁊ hunc crucifixum. Ait enim Bernardus. Totus ſit tibi crucifixus in corde qui pro te fuit fixus in cruce: ⁊ facto tibi ſigno crucis vade ad eccleſiam feſtinanter ⁊ aſperge te aqua benedicta ⁊ ingrediens eccleſiã dicas. Introibo domine in domum tuam ⁊ adorabo ad templum ſanctum tuum in timore tuo. domine deduc me in via tua ꝓpter inimicos meos dirige in ꝓſpe. tuo viam meam. Cum autem peruenieris ad altare humiliter genu flecte ⁊ deum adora ⁊ lachrymare ſi potes: ⁊ facias ibi oratiõnem quam dominus monſtrabit: ⁊ recomenda te ſibi cũ ꝓfunda cordis humilitate: ⁊ ſemper ſis in eccleſia ante q̃z officium incohatur: vt congregato animo tuo coram deo liberius poſſis intendere his que dices. Omnia ſeruitia que facis ſemper radicentur in charitate: alioquin non expectes inde meritum apud deum: quia ſicut dicit Auguſtinus. Tanta eſt virtus charitatis: vt ⁊ prophetia ⁊ martyriuz ſine ipſa nihil eſſe credatur. Celebrantibus autem miſſas libentiſſime ſeruias cum ꝓfunda cordis ⁊ corporis humilitate reuerentia ⁊ deuotione: quia ad illud deuotiſſimum ſacramentum nemo debet accedere indeuote: nec expectes qꝫ alius te inuitet ſed potius tu ſolicita ſacerdotes: ⁊ ſis ſemper ſollicitus circa omnia

seruitia faciendā:ne forte:tua negligentia q̄ absit impediatur aliquando sacerdotis. Alia autem seruitia que sunt necessitatis ⁊ vtilitatis libentius facias q̄z alia.: sicut est lauare pannos:scutellas:tunicas:⁊ pedes infirmorum:⁊ aliorum:⁊ capita cum:oportebit:⁊ similia. Cum fueris cū fratribus pro aliquo seruitio faciendo:caue ne loquaris ibidem nisi forte interrogatus:⁊ tunc submisse:sed potius audi tacēs:q: teste ꝑs. Vir linguosus non dirigetur in terra. Infirmos vero debes frequenter ⁊ solicite visitare saltem bis vel ter cum exhibitione seruitij si oportet sicut in regula continet:q̄ fratres debēt eis seruire sicut vellent sibi seruiri:⁊ hoc fiat sine multiloquio:quia teste sapiēte in multiloquio non deerit peccatū.

¶ De ociositate fugenda. ca. viij.

c Vm ociositas multis sit occasio delinquendi. teste sapiēte q̄ ait. Multa mala docuit ociositas stude semper in diuinis laudibus vel charitatis operibus occupari. Nam ocium diuina sapientia reprehēdit dicens. Quid hic statis tota die ociosi. Nec mirū quia diabolus frequēter eos precipitat. vnde Piero. Semp aliqd boni facito: vt te semper diabolus inueniat occupatum. In his ergo maxime exerce te. s. in frequēti ⁊ feruenti oratione ⁊ lectione ⁊ in seruitijs:⁊ per ista tria tota vita tua decurrat:⁊ semper ores aut legas: aut seruias:⁊ potissime sensibus forensibus:⁊ infirmis:⁊ factis seruitijs nō stes cum fratribus ociosus sed statim vade ad cellā ⁊ bi ores vel legas:⁊ sta in ea quotidie vsq̄z ad tertiā:⁊ non exeas nisi vrgenti necessitate coactus memorans illud Bernar. Ad sancti angeli cellas habent pro cellis ad inquid ad celum sepe ascendit.

¶ De honestate. ca. ix.

c Vm honestas seu suū exterior sit ornatiua virtutū: iō cū omni verbo ⁊ actu tuo semp honestatē cū discretiōe ptēdas. Ait enim apls. Oia honeste cū ordine fiāt in vobis. Si ergo desideras honestatē ⁊ felicitatē virtutū inuenire: ⁊ inuēta facile retinere: stude semp hēre subscripta: ⁊ primo hēas seruētē ⁊ frequētē orationē: de qua dicere poteris illud sapiētie. Venerunt mihi oia bona pariter cū illa:⁊ innumerabilis honestas per manꝰ illius. Deinde stude semper oia verba ⁊ ociosa vitare vt ea non proferas nec audias proferētes: q: teste Paulo. Corrūpunt bonos mores colloquia mala. Postea inhonestorum ⁊ dissolutorum psonā caue. Adulatorū blandimenta deride:dona:cōtēpne:colloquia susurronū ⁊ murmuratorū bilinguiū:⁊ detractorū semper abhorre. Nam teste scriptura. Murmuratores ⁊ detractores deo odibiles sunt: Nūq̄z loquaris cū aliquo nisi verbū premeditatū:ordinatū:vtile ⁊ honestū: duplicitates ⁊ simulatiōes in loquēdo semper deuita:q: dicit Augu. Dis simulatio ⁊ dis duplicitas mēdatiu ē. Et ꝑph. dicit ipe alibi. Dia ꝝba ante veniāt ad limā q̄z ad linguā. Ad lauādū parapsides quotidie vade. Insup nō sis murmurator nec iudicator aliorum: nec aliquē de cetero reprehēdas nisi apte fecerit p deū sed potiꝰ reprehensus statiz dicas culpā tuā genu flectēs siue sis culpabilis siue nō. Nā teste greg. Bonarū mētiū est ibi timere culpa vbi nō est. Et q̄ncūq̄z aliqs te offenderit non rīdeas ei: sed statiz recurre ad patiētiā dicēs. Dignū est qppe vt oēs creature mihi offendāt:q: ego superbus creatorē oiuz semp offendi:⁊ iniuste ⁊ frequēter offendo:⁊ semper q̄n vadis in ecclesiā cora altari si fieri pōt cōgrue ingrediēdo vel egrediēdo humiliter genu flecte:q: scriptū est. In nōie iesu oē genu flectat. Iterū q̄n vadis p domum vel extra semp hēas gressuz mitē. Aug⁹

ꝓtinétes oculos dimissos stabiles nō vagā
tes:q: dicit Ysido. Impudicus oculus im-
pudi cordis est nūciꝰ:t qñ vides fratres lo
quétes de aliquo t ,non de deo vel etiam
nō de scriptura:statiz recede: maxīe si mur
murāt de aliquo vel loquātur de guerris.
Mā teste scriptura. Lingua eoꝝ gladius
acutus:t vt melius hec ꝓserues:stude sem
per in corde t ope humilitaté hére: q: sicut
dicit gre. Quid ceteras virtutes sine humi
litate ꝓgregat q̄si puluerez in ventū portat.
¶ De tētatiōe. ca.x.

Via humani generis aduersa-
tor: nitit incessanter per ipulsio
s nē tētationū fidelibꝰ obuiare la
tenter. testāte petro. Aduersari
us vester diabolus tanq̄z leo
rugiēs circuit querés qué deuo:et. Iccirco
semp custodi aiaz tuā solicite. iuxta consiliū
sapiētis. Et semp qñ senseris te huiusmodi
tētatiōibꝰ ipugnari:statim recurre ad xp̄z.
Fidelis é eniz vt faciat cū tētatiōe ꝓuentū:
t dicas imediate. Adiuua me dñe deꝰ me
us ne discesseris a me:intēde in adiutoriuz
mihi dñe deꝰ salutis mee. Libera me de imi
micis meis fortissimis:t ab his q oderunt
me. Pone dñe me iuxta te t cuius vis ma
nus pugnet ꝓtra me:q: si ꝓsistāt aduersum
me castra nō timebit cor meū. t cogita sta-
tim q: ꝓp peccatū priuatur q̄s icertimabili
glia btōrū t cōdēnat ad horribilissima t in
finita supplitia dānatoꝝ. Mā ista duo si be
ne habebis in mēte expellēt tētatiōes oīno:
q: si tētator adhuc ꝓualet. cogita feruēter
de acerbissima passiōe iesu. Mā teste scri-
ptura. Cogitare de ea sensus é ꝓsumatꝰ: t
q vigilauerit per eā cito erit securus: t B
est q: si bene iprimat in mēte passio redem
ptoris nō hēbit locū in carne tētatio detra
ctoris:ipsa est eniz armatura ꝺ hostes. de
qua dicebat Aplꝰ. Induite vos armatura
dei vt possitis stare aduersus insidias dia-
boli:t merito q: nulla é efficatior medicina
ꝑ quā citius inimicoꝝ exercitus depellat.
Christo ingt in carne passo t vos eadem
cogitatione armamini. Hoc ait etiam exp
sius. Quotiēs te senseris turpibus cogita-
tiōibꝰ ipugnari:t ad illicitas cogitatiōes af
fici:totiēs pone tibi ante oculos menti tue
quō xp̄s crucifixꝰ é p:o te. Intuere quō a
iuda iudeis traditꝰ é q̄z viliter ptractatus:
blasphematꝰ:t colaphizatꝰ:iudicatus t cō
dēnatꝰ:expoliatus:t flagellatus:ad vltimū
vo ꝓtumeliōs t opp:obriōs affectꝰ: int duo
os latrones suspēsus:clauis ꝓfixus: sputis
derisus:spinis coronatus:felle potatus:lan
cea ꝑforatꝰ:ex oibꝰ ptibus corꝑis sanguis
emanauit:t inclinato capite emisit spūm.
Bernardus itaq̄z inqt. Redemptor tuus
mortuus é p:o te in cruce t tu nescis cuius
modi turpi cogitatiōe sordidaris in mēte.
¶ De familiaritate mūdi. ca.xi.

Oto tpe vite tue studeas q̄ztū
poteris bono mō familiarita-
t tes secularīū deuitare. genera-
tio eniz puersa é t infidelis teste
scriptura. Cū át fueris cum eis
aliq̄ necessitate vl' vtilitate cogēte:caue ne
vnq̄z loq̄ris cū eis nisi vba vtilia t hone-
sta:t si ipi loquant de seculo vl' de guer-
ris vl' de aliis inutilibꝰ nunq̄z seq̄ris eos ét
si scires dicés cū ꝓpba. Mō loquat os me
uz opa oiuz:t semp sis cū eis timidus non
securus:humilis t breui loquēs t honestꝰ
vt ipleat in te illud euāgeliū. Luceat lux ve
stra coꝝ hoibꝰ:vt videāt vra bona opa: t
glificēt patrē vrm qui in celis é. Mulie-
res vo fugias sic ꝓpētes: t nunq̄z loq̄ris
cū aliq̄ nisi vrgēs necessitas te cōpellat:nec
vsq̄z aspicias in facié alicuiꝰ mulieris:t si
mulier tecū loquat vba sua citissime occi
de:nā teste ꝓpba. Mboliti sunt ꝑmonces eiꝰ
sup oleū:t ipsi sunt iacula. Ho dicit Augu.
Msper ꝑmo brevis t rigidus cū mulieribꝰ
hōdus é:nec q: sancte sunt:iō minꝰ cauen-
dū é. Quo.n. sanctiores sunt eo magis ali-
ciūt t sub ptextu blādi ꝑmonis īmiscet se
viscus ipudissime libidis:crede ingt mihi

epus suz: Vitatē loquor: in xpo nō mētior. Cedros libani ⁊ gregū arietes sub hac specie cornisse vidi: de quoꝝ casu non magis presumebā q̄z Gregorij nazanzeni ⁊ Ambrosii. Fuge ergo laqueos mulierū q: non eos Dauid sanctior: nec Sansone fortior nec sapiētior Salomone.

¶ De iuditio vitādo. ca.xij.

Um nō sit comissuz alicui occulta cordis iudicare sicut dicit
c Apls. Nolite iudicare quouscqz adueniat dns qui ⁊ illuminabit abscōdita tenebraꝝ: ⁊ manifestabit ꝯsilia cordium. Iccirco numq̄z te trāsferas ad alioꝝ iudiciū vel ꝓceptum: sed q̄cūq; videris aliqd id fieri q̄ tibi displiceat ante q̄z iudices faciēte. primo respicias temetipsum: vtrū in te inuenias aliquid reprehēsibile: q̄ si inueneris tunc in illo in quo aliū iudicas temetipsuz ꝯdēna dicendo cū ꝓpha. Ego sum qui peccaui: ego suz qui inique egi: ⁊ nō sis sicut hypocrita qui numq̄z despicit defectꝰ suos sed ꝑsumit de se ⁊ oēs alios iudicat: detrahit ⁊ ꝯdēnat: ⁊ vult videre festucā in oculis eoꝝ: trabem aūt qui ē in oculo suo nō ꝯsiderat. Quem vitas reprehēdit dicēs. Hypocrita eice ipm trabē de oculo tuo: ⁊ tūc ꝑspicies ⁊ videre poteris festucā in oculo fratris tui: vnde vsus. O qui festucā fratris concernis ocello. Aue tua ꝯturbat lumia tolle trabē. Bernardus dicit. Caue aliene vite eē curiosus ⁊ eē explorator aut temerariꝰ iudex ēt si ꝓpetrat actū q: reprehēdas: nec si videris iudices ꝓximū tuuz: magis aūt excusa. Excusa intētione si opus excusari non pōt: puta ignorātiā: puta casum: puta surreptionē. Nō si rei certitudo nullā oīno excusationē recipit: suade nihilominꝰ ipse tibi: ⁊ dic apud temetipm. O vehemēs fuit ptā tētatio: ⁊ qd de me illa fecisset: si accepisset in me simile ptāte. Nō sis ergo ꝓnꝰ ad iudicādū vl' ad murmurādū: sz potiꝰ iudica ⁊ respice temetipz dicēdo cū ꝓpha. Iniquitatē meā annūciabo ⁊ cogitabo pro pctō meo.

¶ De obedientia. ca.xiij.

Uoniā ad viā salutis mihi ē tutius q̄z per humilē obediētiam
q negare seipsum. Iccirco sequētibus se vitas dicit. Qui vult venire post me abneget semet ipsum per obediētie subiectionē ⁊ tollat crucem suā per carnis macerationē ⁊ sequat me per finalē ꝯsumationē. Et merito inuitas eos ad obedientie subiectionem: q: per eā hētur nra victoria ꝓtra hostes. teste sapiēte qui ait. Vir obediēs loquet victorias. Et q̄ plus est ipse deus per obedientiā vinci pōt. Dicit enim Grego. Si obedientes fuerimꝰ prelatis nostris deus obedit orationibus nostris. ⁊ Augu. Citius inquit exaudit vna oratio peccatoris obediētis q̄z decē milia contēptoris. Item toto tpe vite tue studeas oibꝰ ꝑm deū subiacere ⁊ semp humiliter obedire nō solū prelatis sed etiaz subditis: ⁊ nō cures dicere: quis est qui pcipit. Ait enim Grego. Nō sz subditis discernere sed statim simpliciter obedire. ⁊ caue ne vnq̄z per te vel p alios obediētiā erroqueas publice vel occulte qui talis nō dicit obedire sed ꝓpria voluntate abuti. Ait Bernardus. Siqs apte vel occulte satagit vt qō hēt in voluntatē hoc ei pater spiritualis iniūgat ipse se seducit: sz forte sibi quasi de obediētia blādiat: neq; enim in ea re ipe plato sz ei platus obedit. Caueat ergo talis q: dicit idē Ber. Nihil ardet in inferno nisi ꝓpria volūtas. Tolle inquit ꝓpriā voluntatē ⁊ nō erit ifernus. Caue igit in bnficijs tuis tuā ꝓficias volūtatē: ⁊ maxie cū discordas a volūtate plati. Nā Bernardus dic. Grāde malū ꝓpria voluntas: qua fit vt bona tua bona nō sint: ⁊ q̄cūq; aliq̄ grauis obediētia te ꝯturbat citissime cogita de ihesu q̄ cū eēt rex regū ⁊ dns dnantiū humiliauit semetipsuz teste Paulo. Factus obediens vsq; ad morte. Dicebat. n. descendi de celo nō vt faciā volūtatē meā sz ei⁹ q̄ misit me

pfis:ita dicas si vis imitari deū. Exiui de mūdo nō vt faciā volūtatē meam sz aliox: Qualis át debet eē pfect⁹. Bernardus describit dicēs. Uerus obediēs nescit morāz mādatū nō pcrastinat sz statiz parat oculos visui: aures auditui: lingua voci: man⁹ opi: pedes itineri ꝛ totū se iterius coligit vt ipe rantis faciat voluntatem.

¶ De paupertate. ca. xiiij.

Um pauptas volūtaria sit totius spūalis edificij pmariū fundamētū. Jccirco tanto tpe vite tue in oīb⁹ trāsitoꝝ: ijs reb⁹ strictā pauptatē obſua: vt nihil sub celo hēas nisi ea que necessitati tue p regulā ꝓcedunc tur. Dicit enī ibi. Nō fratres nihil sibi appropriēt nec domū: nec locū nec aliquā rez: ꝛ merito qꝛ teste Joāne. Oē qđ ē in mūdo aut ē ꝓcupiscētia carnis: aut ē ꝓcupiscentia oculoꝝ: aut supbia vite. Nā ista trāsitoria sunt ꝛ ꝓria eternis: vñ sis semp paup in terra si de celo desideras te nō repelli. Ait enī Gr:ego. Tāto enim vnusquisqz a superno amore disiūgit quāto iferi⁹ delectat: e contrario. Quāto qꝫ fastidiet terrena tāto deo erit ꝓpinqui⁹: pp qđ dicebat aplꝰ. Oia reputaui vt stercora: vt xpm lucrifacerem. vñ si vis terrena bona ꝓtēnere semp celestia meditare. Ait. n. Gr:e. Si ꝓsideremꝰ que ꝛ quāta sunt q̄ nobis ꝓmittunt in celis vilescūt aīo oia q̄ hñtur in terris. Beati igitur paupes spū qñ ipsoꝝ ē. regnū celoꝝ. Jgit si sp p pauptatē terrenoꝝ puenit ad gl̄iaz btoꝝ: studē semp tenere strictissimā pauptatē marie in libris ꝛ soleis ꝛ tunicis: vt eas nō hēas nisi sicut tue necessitati stricte videris expedire: neqz supflua necessaria dicas sz poti⁹ ipa necessaria supflua time. Ait enī Gr:ego. Et solis necessarijs vtimur: ꝓbabile ē multa supflua in vestris facultatib⁹ habuisse vñ nihil hēas nec per te nec p iterpositam pſonā: ꝛ attēde semp vt nihil hēas in cella nisi necessaria: ꝛ h̄ circo ꝛ de minimis rebus ne forte negligēdo modica: paulatiz cadas ad maiora. Ait. n. Augu. vitasti grādia caue ne obruaris arena: qꝛ teste scriptura. Lignū vite ē q̄ apprehēderit eā ꝛ qui tenuerit eā btūs: vñ si scīz pauptatē finaliꝛ retinebis ad regnū celoꝝ poteris ꝓuenire: qꝛ ita vītas repromisit pfect⁹ paupibus dicēs. Beati paupes qñ vestrū ē regnū dei: qđ q̄dē regnū tāto ē vtili⁹ quāto secūdi⁹: tāto securius: quāto sublimi⁹ tāto iocūdi⁹: quāto lucidi⁹: tāto nobili⁹ quāto a nobilib⁹ possi dēt ad qđ nos ꝓducat qui viuit ꝛ regnat in secula seculoꝝ.

¶ De silencio. ca. xv.

Uia diuina ꝓsolatio sepe p multiloquiū denegat toto tpe vite tue tene strictū silētū in locis ꝛ tpib⁹ oppoꝛtunis ꝛ ad h̄ ordiatj. Nā teste scriptura. In silētio ꝛ in spe erit fortitudo nr̄a: ꝛ sileas semp vbicūqz fueris in diuino officio celebrādo: in comedēdo: in qnolibet ſuitio faciēdo: ꝛ vbicūqz fuerit vltra tres frēs: ꝛ ét a cōpletorio quotidie vsqz ad tertiā nō loq̄ris nisi itegrat⁹ vl̄ alia necessitate vl̄ vtilitate coact⁹. Nā sicut dic̄ Gre. Abēs q̄ nō hēt murꝰ silētij de facile penetrat iaculis inimici. Et iō dic̄ aug. Abutum inq̄t debēt eē os hoies nisi ad tria. s. ad laudē dei: ad accusationē sui: ꝛ ad vtilitatē ꝓximi. Sileas igit ita vt nūq̄z vba ꝺtractiōis vl̄ dissolutiōis vl̄ inhonesta loq̄ris sciēdo q̄ nō solū de vbis ociosis nociuis ꝛ piculosis oporꝛtebit te reddere rōnē sz de oī vbo ocioso qđ locuti fuerit hoies reddēt rōnē in die iudicij sz sniaz saluatoris: iō dic̄ ꝓpha. Letati sūt q̄ siluerūt: vñ si bñ vis fugere vba nociua suprādicta. p̄ repimes ociosa. Ait. n. Aug. Qui ociosa vba nō reprimit de noxia cito trāsit. Jō dic̄ sapiēs. Fili loq̄re i tua cā vix ꝛ cū bis iterrogat⁹ fueris rūsuz hēat caputituū. Jn h̄ át potissime sileas: vt numq̄z loq̄ris de seculo nec de guerris: nec audeas referētē: cū id sit venenum mortiferū aiarū. de talib⁹ dr̄ i ps. Linguis suis dolose agebāt: vene. aspi. sub la. eoꝝ.

In priori formula nouitioꝝ q̄z scripsi de exteriorib⁹ hois ꝓpositiõe aliquã formã ei ꝓposui ꝫ q̄d se regerẽt tã in domo q̄z extra. Nũc de iteriorib⁹ hois. i. mẽtis reformatiõe ad quã ois vã religio é ordinata: tradere aliq̃ dispono vbis indoctis ⁊ materia inordiata. Est aũt rõ q̄re corpalis exercitatio p̃cedit spũalẽ: q: hõ ab itimis ⁊ summis cadẽs p peccatũ in ẽ exteriora ⁊ visibilia delapsus é: q: nõ intelligit nisi corporalia: ió ibi p̃mittit resurgere vbi iacuit ⁊ paulatiz erigẽ ad spũalia ⁊ diuina ad que creat⁹ fuit. Jó quãdiu religiosus cupit itelligere ⁊ sape q̃ sunt spũs dei: ꝫ in exterior⁹ obs̃uãtijs adhuc putat totũ ꝓstare q̃ ad verã religionẽ ptinet. nouit⁹ é ét si pluribus annis steterit in habitu religionis: imo iuxta aplm aial dr̃ q nõdũ p̃cipit ea q̃ sunt spũs dei. stultitia. n. é illi: ⁊ nõ pót itelligẽ q: spũaliter examinat: ⁊ ẽ ppẽde duos éé nouitiatus in religiõe: vn⁹ ad pbationẽ qui terminat q̃n p̃mittit obediẽtiã ⁊ stabilitatẽ in ordine p vba: alius durat quousq̃z statũ bñ viuẽdi ita in ꝓsuetudinẽ ꝙuertit q̃ iã nõ solũ vbis sed ẽt factis p̃mittit se stabilẽ in ordine ⁊ in p̃ficiẽdi studio pmãsurũ: quã diu fluctuat mẽte ⁊ mũdũ stabelit: appꝛobẽdit viã studij spũalis ⁊ mõ vult hoc mõ illud nesciẽs q̃d poti⁹ eligat: incipiẽs est ⁊ nõdum p̃ficiẽs. Stet tñ in volũtate bona ꝓstãter ⁊ attẽdat q̃re venerit: ⁊ ad q̃d ⁊ op⁹ iũgat voti: ⁊ cito incipiet videre viã q̃ pgat ad deũ.

i

Quatuor sũt in q̃b⁹ noui ⁊ inci piẽtes cauti ẽbẽt éé si volũt p̃ficere. Primũ é vt a p̃ma voluntate q̃ ad religionẽ venerũt vt s p̃ nouitiat⁹ seruore nõ tepescat sicut cuidã in apocalipsi improbat vel p̃sperat dñs dicẽs. Habeo aduersuz te pauca: q charitatẽ tuã p̃mã reliq̃sti: quapꝛopt̃ penitẽtiã age ⁊ p̃ima opa fac: charitatẽ p̃mam reliquerunt: qui cũ p̃ fuerint feruẽtes ⁊ deuoti ad oĩa postea tepidi ⁊ effecti ⁊ desides: tradũt se leuitatibus ⁊ vitia que expugnare venerãt: p̃mittũt sibi dñari p̃uiẽtes deo pro suo libito nõ q̃ ei⁹ bñplacito voluntatis: vnde dñs filijs israel p̃cepit. Habemẽtote diei huius in q̃ egressi estis de egypto: dies q̃ de egypto egredimur é bona volũtas q̃ egredimur de seculo. huĩ⁹ semp meminisse ẽbem⁹ vt a feruore illi⁹ recedam⁹ a feruore illi⁹ nunq̃z retrocedam⁹: vñ q̃dã volẽs religionẽ ingredi de seculo q̃siuit a quodã scõ pre quõ viuere deberet: ad ille dixit ei. vade ⁊ vide q̃lis p̃ die fueris sic semp viue: hoc est ꝓsidera statũ volũtatiz tue in p̃ima die qua religionẽ intrare dispoſuisti q̃z humilis tũc fueris q̃z paratus obedire ad oĩa tã aspa q̃z despecta: q̃z patiẽs ad correctiões pemitẽtiales ⁊ labores q̃z verecũdus ⁊ timoratus q̃z solicitus vt emẽdares vitã tuam ⁊ dies quos in seculo pdidisti recuperares: q̃z parũ curaris rumor⁹ seculi q̃rere vl̃ referre: nec detractoribus intẽtus: nec aliq̃b⁹ curiositatib⁹ occupat⁹: ⁊ quõ abegisti ⁊ abijcisti oẽs carnales affect⁹ ⁊ te totũ qõ obtulisti deo holocaustũ viuũ: vt nihil deiceps in te viua vita peccati: sed tota mactet ⁊ imolet dño obediẽtie ferro p sacerdotij ministeriũ vt xp̃s in te inouato resurgas. Scõm hãc formã semp postmodum studere viuere ne in scola religiõis dicere vl̃ retrocedẽ magis q̃z p̃ficere videaris: sicut illi qui vadũt ad studiũ litterarũ ⁊ tẽpus vane ꝓsumẽtes: cũ redeũt domũ expẽsas solũ cõputãt ꝓsumptas: q: q̃d fecerũt nõ apparet. Sic ⁊ nos quando tempus in religiõe expẽsuz ꝓputamur vt p̃fect⁹ vtuq̃ exigu⁹ é cũ forte i nouitate deuotiores ⁊ feruẽtiores fuim⁹ q̃z postea p plures annos ẽ é vecors dũ ⁊ valde nociuũ hẽbit cũ deberem⁹ cẽ magri vtutũ pp tp̃s quo iã in religiõe fuimus rursus indigem⁹ vt doceam⁹ q̃ sũt clemẽta exordij p̃mõi dei. i. necesse hẽm⁹ docerisiẽ rudes nouitij. quõ incipiendũ sit seruire deo: ⁊ sancti sum⁹ quasi infantes: quibus hz opus sit nõ solido cibo. i. tales sum⁹

q

qui molibus blandimentis puerilium consolationum ⁊ carnaliū foueri indigemus: ⁊ fortia virtutū exercitia pati non valeamus sine diris reprehēsionib⁹.i. contumelijs in necessitatibus: in persecutionibus pro xpo. Dis enim qui lacte é particeps expers est bmonibus iustitie. Parnulus enim é tam mentis qz virtute. Scōm in quo incipiens nouus debet eé cautus ad imitandū est ne moueat malis exéplis tepidoz. Sūt quidaz infirmi spiritu: qui vidétes alios apud se desides in seruitio dei ⁊ ociosos: dicunt apud semetipsos. Si hoc alijs licet quare non etiam mihi: ⁊ proniores ad malū exéplum sumunt ab alijs quos deteriores vident ⁊ gaudent se socios inuenisse viciorū ne soli possint erubescere: q: si parcit alijs volunt ⁊ sibi in similibus parci. Contra ꝺ deuotus dei summe apud se respōdere debent. Ego veni pro deo punire: non pro aliquo: ideo nolo aliquem sequi ad hoc vt a deo recedam: quia si hos discolos sciuissez nunqz eorum societatem eligissem: vnde solos illos imitari debeo qui ad hoc me informant propter qō religioné intraui. i. vt apprehenderé deū ⁊ satisfaciam ei de peccatis meis ⁊ promerear gliā sempiternā. Pictor ⁊ artifex notabile opus volés facere querit nō vilia sed meliora exemplaria que possunt hére. Et viator nō querit viam ab ignorātib⁹ sed sciéntibus eā: ⁊ qui sepe ambulauerūt per eā. ideo noli imitari malū sz bonū. Tertiū in quo incipiens nouus debet eé cautus: est: vt nō videlicet temerarie facta aliorū marie vbi nescit qua causa vel intentione fiant. Sicut enim non vidimus aliorum cogitationes: ita ne intentiones eorum quare hoc vel illud fiat: vnde quicquid pōt aliquo modo excusari semp ad meliorem partem interpretetur si volumus cor tranquillum habere vbicūqz cum alios non turbare ⁊ deum offendere: sepe iudicamus malum esse qꝺ in se non est malum ⁊ peccamus propter temeritatez vsurpando nobis iudicia dei de occultis cordiū. Magistri nostri vicarij dei aliquando id possunt iudicare propter coniecturas circūstantes: alijs aute non expedit pronos esse ad iudicandū donec plene in omnibus conditi per donum discretionis spirituum: ⁊ vere spirituales effecti omnia iudicent: omnia ⁊ quando a nemine iudicentur: sicut clare videns qui cecuz videt: ne tamen a ceco videtur cum cecus nō videat seipm. Ad Romanos. Tu qui es qui iudicas alienum seruum suo dño stat aut cadit. Sepe enim merent temerarij iudices aliorum vt aut in similibus aut in grauioribus recessis cadere permittantur: vt dictant ex sui infirmitate compati aliene. Luc. Nolite iudicare ⁊ nō iudicabimini. In quo enim iuditio iudicaueritis iudicabimini: ⁊ tamen differentia est inter timorem suspitionez ⁊ temerariū iuditiū ⁊ iustitiā. Timor est bm istam acceptioné: quādo nihil mali suspico: de aliquo timeo: tamé qꝺ malū quod nōdū eueni possit euenire: nisi caueat. Sicut enim observant seris monasteria: ⁊ iuuenes phibent ab incautis familiaritatibus: non qꝺ malus iam velle facere presumatur sed timet ma li actio si non precauetur. Suspitio est quā do sine rationabili presumptiōe reputo aliquid factum eé mali vel aliqué velle malū facere: ⁊ non est ita. Hoc vitium est etiam sepe peccatum. Judicium temerarium est quando credo aliquid factum aut dictum mala intentione cum actio sit in se indifferens: ⁊ hoc est vitium. quia cordis intentio iudicatur: que soli deo manifesta est. Jer. iij. Dominus scrutans corda ⁊ probās renes. Justum iudicium est quando excusabilis cōiecturis aliquis discernit aliquid malum eé: vel quando ipse est in se malus ⁊ illicitus: vt cum video aliqué occidere hominem iniuste: vel tales conatus ad peccatuz qui semper sunt illiciti ⁊ cogniti. Quartum in quo cauti debent esse noui in religione est: vt non frangātur aduersitate vel tenta-

tione sed cogitent q̄ ad hoc venerūt vt oīa que eis in hac vita accedere possunt sustinē ant propter deum: sicut qui intrat in bellū scit q̄ nō quietē ꝛ delitias sed laborē ꝛ vul nera oportet eum sustinere vel expectare. Eccle. Filij accedens ad seruitutē dei sta in timore ꝛ iustitia ꝛ prepara animam tuā ad tentationem: ꝛ deprime cor tuum ꝛ sustine ꝛc. Actj. Oportet nos per multas tribulationes intrare in regnū celorum. Ergo ad uersitas est via ad regnū peruenire. Luc. Oportebat pati xp̄m ꝛ ita itrare in gloriaz suā. s. magis cōueniebat. Ad Thi. nō coronabit nisi qui legitie certauerit.

i M'conuētu fratrū minorū pari sius q̄uersante bone memorie fratre Bonauētura tūc generali ministro: ꝛ post cardinali: frater iuuenis studēs ibidē bone idolis q̄ ei satis familiaris accessit ad eū semel: ꝛ deuote rogauit vt sibi exponere dignaret: quō inuēīt sua posset in ordie q̄seruari sine macula ꝛ q̄rela: ꝛ ad vitā eternā ꝓficere. Qui magno cū quodā suspirio sic rndit. Filij mi iuuenis: si vis sine macula ꝛ sine labe infamie q̄seruari in religiōe. Sex tibi mādata recole ꝛ icessanter repone que de documētis ꝛ exēplis scōz patrū accepimus. Primo circa orōnē ꝛ scōz lectiones semper vigila: que duo vt ꝓficere possis ꝛ nō pdere. ecclesiā valde frequēta: die ꝛ nocte cellā ꝓtinua sup oīa: ita q̄ ex eā vel ecclesiā nunq̄z inueniaris cū aliquo ociosus in via vel in platea: sed semp finito officio vel finita comestiōe vel fruitio vl' alterius obediētie mādato: sine aliq̄ mora regredere ad cellā oculis inclinatis: ꝛ ibi redigis te Secōo circa honestatē cordis oīuz sensuuz corpis tui sup oīa stude: que duo vt valeas adiplere: nūq̄z cū aliqua psona spāle familiaritate habeas: q̄z oibus sis cōis: itaq̄z q̄ nullus possit aduertere te nisi in cōez ꝛ nulli spāle mō iā dicto. Tertio circa custodiaz tingue: studiosissimus esto: itaq̄z q̄ q̄n stas cū alijs nunq̄z loquaris nisi necessaria: ꝛ tūc nō nisi requesitus. Nec laudes aliquē nec vitupes absentē vel p̄sentē quātūcunq̄z audias alios similia dicentes. Quarto sis summe solicitus vt nunq̄z referas vl' loquaris cū aliquo de his que audis de alijs nisi illa sint edificatoria. Quinto ꝛsek ad cor tuū frequēter memoria beneficiorū dei ꝛ peccatorū tuorū ꝛ desideriorū paradisi ꝛ pēnarū inferni ꝛ ēt oīuz qui sunt in tribulatione ꝓstituti ꝛ ēt miseriarū mūdi. Sexto sis solicitus nō iudicare in corde tuo vel ore nisi teipsum. Nec faciens saluaberis inter homines.

C In nomine sancte ꝛ indiuidue trinitatis beatissime virginis marie ꝛ oīuz scōrū. Incipit liber qui dicit speculū discipline p fratrē Bonauēturā ordis minorū editum.

s Peculū discipline ad honesta tēdētes in p̄mis necessariū hñt: vt p exercitationez discipline cognite ꝛtutj titulū citō applicēdē possint. Nā vt ait Ugo de scō victore. Usus disciplinę ad virtutē aiuz dirigit. virtus autē ad beatitudinem perducit. Ac per hoc inquit. Exercitiū disciplinę eē debet incohatio: virtus: perfectio: premiū virtutis: eterna beatitudo. Uerū qui disciplinā in noie q̄uersatiōis initio negligit ad eā postmodū difficile applicat: ꝛ formā quā quis primo recipit vix deponit. Adolescēs nāq̄z iuxta viā suā etiā cū senuerit non recedet ab ea. Optima viuēdi forma eligēda ē quā reddit assuetudo iocunda. Primus autē ad profectū gradus: defectus cognitio. Magna nāq̄z aīo prudēti securitas viuēdi modum nouisse congruū p̄ varia rerū ꝛ accidentiū qualitate. Nec minimū ē cōtinere mi-

nima que nō minimā moribus maculam: ⁊ turpino neglectu habita ingerūt quo vita ri facilius cognita voluerunt. Proinde q̄ spū dei agūtur: moralibus documētis intendūt: que tamē supbi ⁊ satui cōtēpnētes: nūc superstitiones: nūc cerimonias vocāt: aut certe calūnijs fucatis impugnat. Nec enim stultus verba prudētie recipit: nisi ea dixeris que versant in corde eius. Hic ergo tractatulus per supioris impositionem exactus rudi quidē iuxta scribentis rudita tē ⁊ intēti exigētia stilo ex diminutis quoq̄ ac nudis ob breuitatē incōpactisq̄ inter dū sed cōgruis pro mox traditione sententijs editus nouis christi discipulis pro aliquali speculo inspiciendus proponitur: vt p̄ pauca sibi propposita occasionaliter fiāt in pluribus cautiores. Da sapienti occasionē ait salomō ⁊ reddet ei sapiētia. Attēdāt tamen quedā hic accipienda forte cōiter: ⁊ magis ac minus pro loco' ⁊ tpe obseruāda: ꝛ non semper pro singulis conditionū modificatio replicetur. Prudēs vt rerum varietas exigit ita se accōmodat tēpori: non se in aliquibus mutās sed potius aptans: sicut manus que eadē ē: ⁊ cum in palmū extendit: ⁊ cū in pugillū cōstringit. Nec moueat si qua pro iunioribꝰ ipertinētia videant: pro inde iunior in hijs que ipꝫ excedūt instruit vt seniorum se ꝓposito applicans sit quantū congruit: promptior ad agenda: cautior ad cauenda. Prolixitatem forte treticus si quis fuerit inspector causabit: si necessariā in expertis dicendoꝝ expressionē aduertat: nec facile rudes pro quibꝰ est opa generalibus posse conatibus erudiri: aut concisis passim proferre paradoxis: vnoq̄ nihil ominus nouerit titulo: quandoq̄ multa cōstringit: que specialem requirerent explicāda tractatū. Duas autē particulas: principalē vz: secūdariā series habet. Principalis in duas diuiditur: in quarum prima de preparatorijs ad disciplinā: ⁊ aliquibꝰ eius effectibus incidenter. Preparatoria sunt ad modum principij: medij ⁊ extremi. Depositio vetustatis sublimitas mentis aduersus tentationes diaboli ⁊ subiectionis humilitas. Primum preparationem incohat. Secūdū continuat. Tertiū vero cōsumat. Seruāda est vbiq̄ minoꝝ ⁊ maiorū paragraphoꝝ distinctio ad seriei ⁊ ordinis euidentia ampliorem.

¶ De preparatorijs ad disciplinam: ⁊ primo de vetustatis depositione. ca. p̄mū.

Deponendus est ꝺm Apostolus vetus homo: ⁊ induendus est nouus. Quod perfecte adimplēt: qui trāsitorijs abdicati nō solum peccata verum etiā occasiones fugiunt peccatorum: veteriq̄ fermēto per puram confessionem plenius expurgato in vite nouitate perfecta soli preeligūt domino meditari. ¶ In odorē igitur vnguentorum christi per compendiosam ⁊ tutam sacre religionis semitam curere cupientes. Prius rerum temporalium fasciculos depimentes abijcian: tvt ab omni possessione q̄q̄ cura penitus expediti: christum dominum expedite sequantur: ⁊ non sit eis tentationis occasio vel ruine. Qđ si ante religionis ingressum nō fuerint expediti post ingressum saltē expeditionē huiusmodi p̄ alias psonas vel p̄ bonas iuxta supioris arbitriū: quāta pōt acceleratiōe ꝓcurēt: nō expectātis opportunitatibꝰ vl' vtilitatibꝰ deceptoris q̄s frequēter diabolus sub spē pietatis ostētat. Summa sit eis vtilitas ⁊ vtilitatis huiusmodi ꝓtenere pp xpm: iuxta vbū beati Hieronymi. Homo renūtiās seculo bñ pōt vēdere q̄ ꝓtēpsit vt vēderet. Si hēs inquit in ptāte rē tuā: vēde: si nō hēs: pijce. Totū dedit q̄ seipꝫ obtulit. Post religiōis ingressuꝫ ꝓtinuo debēt ꝓfessiōi faciē de vacare: ⁊ de oibꝰ q̄ in seculo a puericia' cōmiserūt ad memoriā quantū poterūt studiosa solicitudie reuocatj: gnāliť ⁊ itegre ꝓfiteri. Malox nāq̄ ꝓfessio initiuꝫ ē bonoꝝ. vñ. Oēdis ergo stat' res reijcit atq̄ reatus.

¶ De constantia mentis ⁊ cautela contra tentationes diaboli. ca.ij.

q Quoniam autem Pharao persequitur israel fugientem ⁊ contemptus surgit in scandala: nec aperte nec occulte sub specie boni periculosius tẽptans faciant quod scriptum est. Fili accedens ad seruitutem dei sta in iustitia ⁊ timore ⁊ ꝑpara animam tuam ad tentationem. Solent precipue vires tentatiõi prebere. Fluctuatio mẽtis circa propositũ igressure vl' ingresse tẽtationis tarda tepidaq; repulsio: ⁊ deictio spũs desolati. Ea propter in primis in proposito sancto cor suum omnino stabiliant ⁊ confirment: ne velut arundo diuersis vẽtor flatibus agitati vacillẽt. Optimũ ẽ inquit Apostolus gratia stabilire cor. Et ꝑ spq̃libet ait hominem: donec se in eo q̃ elegit certa diffinitiõe confirmet velut in quodã deliberationis in certo biuio constitutũ diserpit ipsa diuersitas voluntatũ. Virtus inquit hortatur ⁊ puocat vt diffinitiõis ambiguitate deposita: propositum speciale suscipiat perseueraturum se in suscepti labore propositi: non sua possibilitate sed dñi miseratione confidat. Cogitet quanti ⁊ quante potuerũt ⁊ possunt quod se posse desperat. Unde illi potuerunt inde se posse firmiter credat. Meminerit illud apli. Fidelis deus qui vocauit nos: qui etiã faciet cũ tentatiõe prouentum. Qui sperant in domino mutabuntur fortitudinem: current ⁊ nõ ambulabunt: laborabunt ⁊ non deficient. ¶ Ad hec tentationum ⁊ cogitationum malarum principia viriliter ⁊ absq; more dispendio est obstandum. Ad si earus insultus spiritum inquietent non solum familiaris confessor: verum etiam fratres alij seniores sunt in adiutorium vocandi: vt vnius debilitas multorum adiutorio sustentetur. Frater qui adiuuatur a fratre quasi ciuitas firma. Qui autem vulnus detegere vel auxilium petere negligit sua non immerito negligentia perit. Deniq; cum diabolus serui dei spiritum per tristitiam deicere studeat: ipsam si quando irrepserit citius repellentes christo domino qui datorem ilarẽ diligit in cordis letitia famulentur: attendẽtes solicite: ne de sua vnq̃ vocatione ingrati: ac tepidi regratiatores appareant coram eo: vbi sol gratie irradiat nubilum turbationes abscedit. Solet in aqua latere turbida piscaturus aiaq; coluber tortuosus. Maxim ũ inhabitantis gratie signum spiritualis letitia. ¶ Porro qui vocantis gratiam non agnouit: indignum se vocationis fructu constituit. Beneficijs ingratus exhibitis: ineptus efficit exhibẽdis. Valet quoq; interdũ conuersis pro salute anime mutatio loci. Plerũq; enim dum mutatur locus mutatur ⁊ animi affectus. Valet pro mentis tentationib⁹ impulse presidio. Valet promoq; citius ⁊ perfectius assequendo pecullio extra cognationẽ ⁊ patriam vel ad tempus secedere. Verũ quia per se nullo modo sufficerent ad machinamenta diaboli repellenda, ad christum propter quem omnia contempserunt: qui est tentatorum refugiũ ⁊ debilium fortitudo: qui se fideliter inuocantibus facit cum tentatione prouentũ: vt possint sustinere crebris supplicationibus ⁊ deuotis recurratur: vt qui eos dignatus est de fornace babilonis eripere: bonum ẽ eis perficiat qõ incepit. Frequens ⁊ feruẽs oratio dissipat omne malum. Olle feruenti muscę non insident

¶ Rubrica q̃ necessaria sit ad discipline susceptionem humilitas. ca.iij.

d Deniq; vt ait Ugo. Sicut cera nisi prius molita fuerit formam nõ recipit: sic ⁊ homo quidem ad formã virtutis nõ flectitur: nisi per humilitatẽ ab omni elationis ⁊ contradictiõis rigore moliat. Ne

cesse habent qui discipline cupiunt mo-
ribus informari vt humilitatis radicem in
corde figere studeant: & tumoré proprie vo
luntatis presumptionis & irreuerentie vitiū
que a superbia procedere solent tā in re q̄z
in signo vigilantius caueant: vt humilitas
ancille more locum preparet discipline.

¶ De captiuatiõe ꝓprie volũtatis. ca. iiij.

Voluntatem itaq̄z propriam in
genti curent studio captiuare.
Quid enim prodest sub vnius
ordinatione viuentibus ꝙ fa-
cultates suas abijciunt si volũ
tates proprias non relinquunt cum sit lon
ge prestantius voluntatibus renunciare q̄z
rebus. Tota religionis perfectio in volun-
tatis proprie abdicationem consistit q̄z po-
tissimum perfectionis & discipline industri
us apetitor volentibus propijs edomandis
vt presidentium nutui subiugandis in-
uigilat. Profecto in duobus erit subiecte
probatio voluntatis: si videlz in iuunctis
deuote obediant: & in agendis suis habere
semper auctorem obedientie nõ ommittã.
Plurimi: hoc est ad' obedientie ad iuuncta
patet necessitas patet & meriti magnitudo.
Nam quicqd vice dei precipit homo qui
non scit tñ displicere deo: aut secus omnino
accipiendũ é quasi precipiat de⁹. Ad meri
tum etiaz melior est obedientia q̄z victime
sancte que obediétie, olocausto nil deo gra
tius exhibetur. Nemo magis ad currēdã
perfectionis semitam expeditur quam ve-
rus obediens. Quãobrem obedientie filij
se totos ad obediendũ exponant: morq̄z vt
prelati vocem audierint quasi diuinitus im
peretur morã nesciãt: sed relictis omnibus
adiuncta queq̄z fi fideliter exequenda ꝓ
pta deuotione consurgant vt vicino obedi
entie pede. velut vno momento iubẽtis vo
cem factis exhibitione sequantur. Perfe-
cta obedientia sua imperfecta relinquit: gr
mo bonus obediens nec verbuz' expectat
vbi de superioris sibi exiterit volũtate. Il
lum autem dixerim optimum obedientie
gradũ cum eo animo opus iniunctum reci
pitur quo & precipitur: cum ex voluntate iu
bentis pendet intentio exequentis. Nunq̄z
de maioris sententia iudicent: quoz officij
est obedire & implere que iussa sunt. Dein
de si ad perfectũ volunt obedientie perue
nire: constanti secũ deliberatione proponãt
semper ad omnia obedire. Si quid graue
vel impossibile forte iniungitur: suscipiant
quidé cum omni mãsuetudine iubentis im
perium. Vbi si omnino suarum mensuram
virium pondus excedat impossibilitatis
sue causas ei qui preest patienter & oportu-
ne insinuent non superbiendo aut contradi
cendo aut alias vel leui murmure resisten-
do: si adhuc superior in sua perdurat sentẽ
tia: ita sibi nouerint expedire & ex charitate
vel adiutorio dei confisi obediant. Christ⁹
factus est pro nobis obediens vsq̄z ad mor-
tem: mortem autem crucis: qui licet ad pa-
trem pro mortis translatione clamauerit:
continuo tamen adiecit: verumtamen non
mea voluntas sed tua fiat: nõ solum maiori
bus sed sibi etiam inuicem obediẽtiã certa
tim impendant. Incũbit christi discipulo vt
omni petẽti se tribuat: exẽplo apostoli: vo
luntarios se omniũ seruos constituant: sint
vt scriptum est subiecti inuicẽ in timore xpi.
Sedi necessitas hoc é obediẽtie sancte in su
is agendis auctoritas ne q̄s vz sine obediẽ
tia presumatur quia simplicioribus forte ali
quibus minus patet aliquanta videnť pro
sequere tangenda habenda plane in agen-
dis obedientie sancte auctoritas sine qua
nec ipsa etiam bona sunt bona. voluntas si
quidé propria boni virtutẽ infirmat. Sãct⁹
Ber. ait. Brãde malum ꝓpria volũtas qua
fit inquit vt bona tua non sint bona: etenim
si in die ieiunij mei inueniat voluntas mea
nõ tale ieiuniũ eligit dñs nec sapit illi ieiu-
nium meum qui non obedientia sed vitiuz

p:opꝛie voluntatis sapꝛt:ꝛ subdit eo autem non de ieiunio sed de silentio:de vigilijs: de oꝛatione:de lectione:de opere manuuz: postremo de omni obseruantia monaci: vbi inuenitur voluntas sua in eo:ꝛ nō obedientia magistri sui:idipsum sentio:minime pꝛosus,obseruantias illas:ꝛ si bona in se tamen inter virtutes censuerim deputandas. Itaqꝫ noui dꝛisti discipuli semetipsos penitus abnegantes in agendis suis: idest in operatiōibus :in locutionibus ꝛ in rerum qualibet vsu non pꝛopꝛiam voluntatem sed superiorum in omnibus dispositionem sequantur:pꝛo,quibus tamen sit specialis eorum licentia vel assensus habendus considerari oportet:ꝛ primo circa operationes viuendum:qꝫ earum quedam communes seu cōuentuales speciales seu personales esse noscuntur.Specialium etiam quedam ad pꝛoximum:quedam ad personam pertinet'operantis.Pꝛo conuentualibus que communem simul adiscunt colegium exequendis:non est licentia requirenda cū ad huiusmodi'fit eatenus superiorum licentia: immo in ipso generalis:vt que siue in dꝛoro siue in refectorio siue alibi modo pꝛedicto ad conuentualis vite consuetudinez pertinent:nullus conuentualis auctoꝛitate pꝛopꝛia propter euidentem necessitatem licite pꝛetermittat.Inde é qꝫ ab offitio dꝛori ab aliqua videlicet oꝛa canonica:vel a prima conuentus refectione:aut a conuentualibꝰ alijs q̄zq̄z absqꝫ licentia remanere vel assistentem recedere his nec dum in colegio consumatis non licet. Pꝛo specialibus ad pꝛoximum alterius videlꝫ fratris necessitatem spectantibus:nullum communis seu conuentualis consuetudini aut executioni speciaaliter inuictorum impedimentuꝫ pꝛestantibus nequaq̄z ad superiores sicut ne pꝛo cōmunibꝰ pꝛo licentia dixerim recurrē dum:cum'ꝝm Apostolū:alter alterius onera portare:ꝛ per dꝛaritatem spiritus inuicem seruire debeamus:verum tamen tempoꝛe quo conuentualia vel alias iniuncta fieri debeant:non sunt pꝛeter licentiam specialia seu gratuita huiusmodi facienda. Illa quoqꝫ que ad cōmunitatis diuino officiorum obsequia:vel ad pꝛoximi necessitatem non pertinent:quale est scribere in quaterno ꝛ alia huiusmodi:maxime si occupationem pꝛolixioꝛem inducunt agenda sunt de superioꝛis assensu. Pꝛo specialibus ad personam operantis spectantibus:siue ad carnis moꝛtificationem pertineant: vt sunt vigilie nimis longe:vel abstinētie singulares: siue ad exercitium spectent operis manualis per se vel per alium faciendi licentia requiritur:sine qua religiosus suas facere singularitates non debet. Quippe cui nec corpus suum licet habere in pꝛopꝛia voluntate:ꝛ qꝫ sine permissione patris spiritualis fit pꝛesumptioni deputabitur ꝛ vanegloꝛie nō mercedi:nec potest sibi operari pꝛo voluntate:siue scribendo:siue aliud faciendo:siue rebus suo vsui deputatis vt sunt libri: vestes ꝛ alia huiusmodi aliquid immutando: incongrue quoqꝫ pꝛo vno res pluribꝰ seruitur a mutatur:fit res frequenter ex mutatione deteriꝰ qꝫ mihi studiose coapto alijs disapto:ꝝ de operibus:nec tamen negauerim ad minima seu exilia quidem:ꝛ vir alicuius reputanda momenti solam sufficere commutantiam pꝛelatoꝝ. Circa locutionem hoc teneant:vt coꝝm superioꝛe maxime in capitulo sine assensu eius pꝛehabito non loquantur.alias de necessarijs ꝛ honestis loco ꝛ tempoꝛe debitis loqui pꝛout eis oꝛdinatum fuerit poterūt inter fratres. Locutio cum extraneis siue seculares licet fratribus obsequentes: siue religiosus quilibet fuerit fratribus est nouitijs pꝛobationis tempoꝛe penitus interdicta sine fratre pꝛofesso qui omnia loquentis ꝛ respondentis audiat verba ꝛ intelligat:ꝛ licentia speciali sine qua nec ad poꝛtam nec ad ipsos

extraneos eis indulgetur accessus: personis tamen huiusmodi si occurrant poterūt inclinare: vel si locus aut tempus loquendi fuerit: ⁊ non potuerint subterfugere bono modo eos breuiter salutent: si de loquendo secum requirantur ab eis: respondere humiliter debent. se loquendi aut morari licētiā non habere: nulla prorsus alia eorum audiant verba: nec cum eis aliquatenus sedeant vel alterius commoretur: sed si locutionem necessitas exigat vel honestas dicant se ad eos obtenta si poterunt licentia reuersuros: valeq; potius recedendo faciant q̄; morando. De licentia tamen huiusmodi prelato est cautius prouidendum: vt ab ipso tantum vel ab eor tantum instructore: qui est eis ab ipso religionis ingressu specialiter assignandus: semper cum presens fuerit requirat ne a diuersis nō absq; vitande confusionis periculo minus prouide concedatur. ¶ Circa rerū receptionem distributioné ⁊ vsum quoniam a superioribus auctoritas dependet duo precipue subditis attendenda videntur. ¶ Primū vt qui dat aliquid: id ex officio possit dare. ¶ Secundū vero vt det: non quidem iuxta propriam voluntatem sed prout sibi a superiore fuerit constitutum: nec superflue ad officium dixerim attendendum. Qui enim nullum habet administrationis officium: nihil alijs dare: cōmutare: vel in fraudem horum dimittere potest. Rursus horuz officialium officia sunt distincta. Alijs nāq; necessariarum procuratio rerum: non tamen procuratarum distributio est commissa. Ab his non est absq; licentia recipiendum aliquid speciale: alijs autem iuxta diuersa officia communium distributio rerum conceditur. Ab his communia ipsaque ordinarie quando secūdum ⁊ vbi vel quomodo iuxta sui limitationem officij distribuere debet distribuuntur: licite recipi possunt. Qui vero aliquid extraordinarie postulat ad licentiam superioris recurrat: preter communia supradicta quicunq; rem aliquam occulte. i. sine superioris tacito vl expresso assensu recipit habet vel vtitur a religiōis delirat linea: ⁊ quicquid habet taliter male habet: porro cum ad proprium esse dicatur de dispensare sed iuxta propriam voluntatem: omni assensu alio circūscripto: non pauper sed dominus reputandus videtur: qui rem quantumcunq; alijs distribuendo sine superioris auctoritate dispēsat. Res quoddā sunt cōes: sed vsus dispēsatio pertinet ad prelatos: vt per eorū curā singulis iuxta modum ⁊ regulam sub sanctis apostolis constitutam prout vnicuiq; opus fuerit diuidantur. Usurpatus autem sine licentia rerum vsus culpabiliter temereq; presumitur. prorsus illicite vendicatur. Statum quoq; religiose mancipatiōis euadit: qui nisu proprio rem sibi aliquam siue a parentibus siue a quibuslibet alijs recipit: aut q̄ maioris est culpe receptam occultans superiorum iuditio non exponit. Qui rē sibi collatā celauerit: sanct⁹ augu. cū furti censet iuditio condemnādū. Nulla oino res quam superior non dederit aut promiserit: est licita proprium abdicanti. Sunt qui oblata non sibi sed prelato mox deferenda: recipere licitum extimant sed regulari priuato subdito nō habēti officiū recipiēdi receptionē siue licentia generali vel speciali occultam non dixerim esse licitam. In comodandis pro cohabitantium indigētia rebus non est lex posita charitati: possuz rem fratri presenti exponere committendaz: nō tamen impendere vendicandam. Proinde fratres nouitij nullatenus sine licentia: nec a se inuicem nec a fratre: neq; a quoq; hominum rem aliquam siue tabulas: siue acum: fine aliud quodlibet accipere aut dare attemptent aliqua ratione: sic nec litteras sibi missas: aut aliquo casu repertas apiant: que a portanario vel a quo recepit

eas primus debent ad superiorem: vel si superior ordinauerit ad eorum instructorem referri: sed nec fratris alterius vsui deputatam preter ipsius fratris licentiam occupare licebit: genus est furti ⁊ plerūq; turbationis occasio: rem fratris vsui deditam eo si adsit inscio detinere. Potest fidelis seruus ⁊ prudens non nulla pro loco ⁊ tempore facere de tacito vel probabiliter presumpto superioris ascensu: ad ipsum deinde acta queq; per ausum huiusmodi relaturus: de ceteroquicquid boni facit religiosus: aut dicit qō suo non nouerit displicere prelato a vere obedientie merito non fraudatur. Felix hec seruitus: immo gloriosa libertas: qua quis sponte venditus in regiam seruitutem deum ⁊ eius vicarios posius q̄z seipsum super se regnare constituēs tue prorsus renūtiat voluntati.

¶ De presumptione tam in re q̄z in signo vitanda. ca. v.

Presumptionem interiorem ⁊ exteriorem: summo opere fugiant. Interiorem: vt sensum suum sensui non preferant alioruz nec de bonis sibi a deo collatis inaniter extollātur: immo in tantum ceteris inferiores atq; viliores se ex intimo cordis credant affectu: vt nec etiaz se aliquid eē existimant. Nempe secundum apostolum. Qui se existimat aliquid esse cum nihil sit: ipse se seducit: neminem spernant: neminem iudicent: cum frequenter humanum fallat iudicium: ⁊ beato Augustino attestante. Cum sepe spēs facti se aliter habeant aliter animo facientis: pie de omnibus que occurrunt sentiant: licet rei non intelligant rationem: sinistre iterpretari: deprauate mentis ē proprium: omnia peruerse possunt peruertere mentes exterioris presumptionis ⁊ supbie notant in oi actione sua: gestu ⁊ verbo summo studio fugiant: que humilitatis sunt ma nibus amplexantes: respectu actionis: presumptionem in officijs: ⁊ in locis vitent: in offitijs platiōis vl' ordis: aut in alijs que aliquam videantur superioritatem habere nihil vsurpent. liber a culpa non est qui alienum vsurpat officium: presente superiore vel alio fratre: in maiori q̄z ipsi fuerint in ordine constituto ad recipiendum exordinarie officium: ad benedicendum cibum vel potum: ad dandam fratribus aquam benedictam: vel ad alia huiusmodi nullatenus ingerant. Ad diuinum quoq; officium nequaq̄z post seniores vel alios maiores ordinis gradu proprio legant iniectus: quandoquidem nullus in minori ordine constitutus post alium maioris ordinis permittendus est legere: nisi necessitate cogente vsq; gentiū ordine permutato: vt in aliquibus festis fieri solet: preter q̄z in omelia quantum ad primam lectionem q̄z ratione euangelij diaconus legere consueuit. Lectiones autem que de omelia supersunt: non sunt ab alijs q̄z a sacerdotibus faciliter presumēde in choro pro dissonantia forte cantantium. vel ob aliam huiusmodi causam manu ad formam percutere. In mensa ictu cultelli vel quōlibet aliud signum cum sono facere ad eos quoz est super defectus chori vel mense intenderet: pertinet: nec huiusmodi facile debent ab alijs vsurpari. Adulta tamen sunt senioribus licita que reprehensibiliter ab alijs presumuntur. Ad hoc nouissimū elegi locum. Magister ipse humilitatis hortat: locis semper nouissimis nouitij gaudeāt: superstitione: his saluā: qui quasi pro cōitatis zelo aliud dogmatizāt. Nunq; in choro: mensa: vel alibi ad prima se ingerant loca: sed ea potius a deo caute sedula si valuerint prouisione declinent: vt vir ab alijs perpendantur. Alias omnimode caueant ne congregationis ordinem turbent ⁊ fiant inter alios pro tumultus occasione notabiles. Cauendum proinde nedum minus vitatur presumptio inordinationis ac

redat confusio: vitanda vbiq; disconuenié tie nota. maxime in conuentu. Locus superior ad quem necessitas superioris trahit inductio: presumptionis vitiū non inducit. Porro molesta humilitas que confusioni deseruit. Si quando iuxta superiorem vel alios seniores necessario sederint non se nimis applicét iuxta eos. Junior siqđ aliquá a seniore distátiaz: reuerentie ritus indicit. Antiquior autē in ordine frater: vel alias in officio preeminens licet sit iunior etate: senior appellatur: ⁊ a senectutis vita immaculata. Presumptioné in gestu: elatum caput sublimes oculi: facies vultuosa declarant. Nam vt ait Prosper. Erecta ceruix: truces oculi: sermo terribilis: nudam superbiam clamant: sed ⁊ quantum potest per membrorum ministerium deprehendi: prima superbie ostensio in oculis esse solet. Qui inclinauerit oculos suos ipse saluabitur. Presumptio etiam gestus: in signis ⁊ nutibus frequenter agnoscitur vt exempli gratia. Si quis in choro vel alibi pro fratrum defectibus vel offensis satyrice nubilum vultositatis assumat: aut leui cachino: aut motu capitis oculorum circūlustratione: nariū contractione: labiorum compressione: vel alio quouis modo defectum fratris tacite arguat vel subsanet. Si eranti in choro vel mensa lectore subnusitet aut circūspiciat: quasi eum legentem non lateat: q; frequenter solent facere minus docti. In locutione notatur presumptio si quod dicit non pertineat ad dicentē: aut dicendi modus aliquā superbie tipum pretendat: aut pro loco ⁊ tēpore ⁊ personis fuerit a locutiōe cessandū. Propter primum humilis frater de alienis factis curiose requirendis se nullaten⁹ intromittit alios fratres regere: docere: arguere: vel aliquid imponere non presumit: q; hoc esset superioris vel seniorum officiū vsurpare. Superbus autem vt ait sanctus Ber. Prima die qua ingreditur habitare: incipit leges dare. Potest frater si super aliquo cum instantia requiratur: petentib⁹ super interrogatis humiliter insinuare qđ sentit: ita tamen vt contra resistentes dicta sua nulla ratione ptinaciter defendat. Quādo etiam superioris mandatum super aliquo faciendo denunciat: mandantis auctoritatem cum humilitate preponat: ne quod denunciat ipse imponere videatur. Si pro prium cogatur recomendare officium ne quaq; imperium imponitis vsurpet: sed id suppleri a socijs obsecratione humili obtineat. Presumptionem ergo prudens euitat humilitas: presumit tamen interdum humiliter: viscerosa ⁊ prouida charitas. In modo loquendi vitium presumptionis inuitur: si qđ dicitur id iactanter impetuose clamorose: contēptiose: despectiue vel nimis rigide proponatur. Suauiter enim ⁊ humiliter est loquendum. Rursus qui tempore vel loco silentij: aut in superioris seniorum vel conuentus presentia non comprimit linguam suam presumptuosus ⁊ intēperans merito iudicatur. Loqui in medio magnatorum non presumas ait sapiens. Et iterum. In medio seniorꝫ non adijcias loqui. Hec precipue intemperantie ⁊ presumptionis est nota: si nouus in ordine frater: vel iunior quispiaz: presente seniore sine ipsius nutu: maxime coram extrancis loqui seu respōdere presumit: nisi ex officio commisso habeat prius loqui. Temperantia est ait Prosper: quod prestamus seniori lōquenti: silentium: qō ipsius ad loquendum prestolamur officium. In presentia vero conuentus nullum conuenit loqui sine requisito superioris ascensu: nisi tantum se accusando: vel ad interrogata: superiori vel cōsidēti ad mensam breuiter ⁊ humiliter respondere: vt breuiter voce sancti presumptuosus agnoscas. Primus ait in conuentibus residet: in consilijs primus respondet: non vocatus accedit: non visus se intromittit: re

ordinat ordinata: reficit facta: vilem se: si nō
emineat extimans: ⁊ humilem inter alios
erubescens: in locis ⁊ ceteris que honorez
redoleant se quibuslibet alijs parificare cō
tendit. Audax ipse ad quelibet fit frontuo-
sus: ⁊ impudens qō est maximum in neo-
phito ⁊ iuuene vitium. Religionis confu
sio: iuuenis presumptuosus ⁊ efrons. Re
prehensibilis maxime in iuuene vel mino
re presumptio quem magis humilitas sta-
bilit verecundia ornat: venustat simplicitas
timor: insignit ⁊ aptum efficit discipline cu-
ius ⁊ initiū est: qui sine timore est non pote
rit iustificari.

¶ De vitio irreuerentie fugiendo. ca. vi.

Irreuerentie deniqz vitium ē
humili seruo dei vitandū: cum
i scriptum sit: cui honorē hono-
rē: ⁊ honore inuicē puenientes
Attēditur irreuerētia respectu
personarum: loci sacri ⁊ temporis officij
diuini: ⁊ specialiter rerum eidem officio
adcitarum. De reuerentia prelatis aut ali-
is fratribus: etatis aut prioritatis: aut diu-
turnitatis in ordine gratia vel ob sacri ordi
nis gradu: vel alias pro vite merito exhi-
benda: lanctoz dicta patrū ⁊ vera humili-
tas que nō solū prelatis aut senioribus: ve-
ram etiam paribus ⁊ inferioribus se subi
tanea subijcit voluntate: plenius docent: ⁊
oppositum detestantur: non senioribus tan
tum: imo ⁊ omnibus honorem: Petrus
apostolus sententiat exhibendum. Defer
re humiliter socijs charitatis est fraterne
fomentum: conscientie bone illustriscz ani
mi euidens argumentum: vir nisi socio de
feras: cum ipso proficies: ē precipue cōuē-
tui deferendum. Conuentus quidē vene-
rabilis est: imo terribilis: vt castrorū christ
acies ordinata. De superiore sapiens ait.
In medio fratrū rector eorum in honore.
Istis quanto ⁊ maior est reuerentia exhi-
benda: tanto esse amplioris offense argui-
tur irreuerentia circa ipsos: sane cōmittēdo
⁊ ōmittendo irreuerentie nota ad ipsos cō
trahitur. Cōmittendo si coram eo delibera
te quippiā inordinate attemptetur: vnde nō
decet coram conuēti in claustro vel alibi re
sidente: sine debita maturitate ac honestate
quantum ad membrorum ⁊ habitus dispo
sitione transire: vel idem transeunt occur-
rere: si ab eo cōmode valeat declinari: aut
tumultum aliquem facere coram eo. Ma-
gnus vtiqz cultus conuentuali congrega-
tioni debetur: quem qui mutitatiōibus aut
cachinis: alia ve clamoris vel dissolutionis
lasciuia soluere non veretur: aut attrite frō
tis superbus: qui arctari silētio dedignetur
aut honestatis aut religionis ignarus liqui
do cōprobatur: quod autem superiore pre
sente agitur minus religiose vl dicitur id si
bi turpius. Propter hoc qui talia in eius
presentia commitere non veretur ipsum ir
reuereri ⁊ inhonorare conuincitur. Ma-
gis autem si eum scienter per alicuius inso
lentia facti vel importunitatem verbi: teme
rario ausu molestet: immo de necessari-
is docet sanctus Bernar. qp si qua requi-
renda sunt a maiore: cum omni humilita-
te ⁊ subiectione reuerentie requirātur. Cū
ipso autem prelato contendere nefas est: ⁊
execranda in subdito irreuerentie turpitu-
do. Deniqz tam circa prelatos qz̄ circa ali
os seniores cauendum: vt attrectatione: al-
locutione: officiorum recomendatione ⁊ si
milibus aliquod ad eos vel signū vilifica
tionis appareat. Nunqz̄ iunior frater ad
senioris caput: aures vel faciem quasi ap-
plaudendo: vel ob aliam quālibet non ne-
cessariam causam manum apponat: vel ali

ter cum eo facto seu etiam verbo minus re uerenter iocetur. Quãdo seniores sibi pre sentes alloquitur: ⁊ si forte aliquando eo rum proprijũ nomen ipsis quidem ex reue rentia supprimendum necessario nominat semper tamen cognomen subticeat: nisi pro pter astantes equiuocum specificare coga tur. Seniorũ auribus nomen eius proprijũ vel cognomen nisi ex causa iunior irreueré ter iculeat: verũ ꝫ vilitatis notã nomẽ pro prijũ exprimi: ex amore vel reuerẽtia supprimi scriptura inuẽte noiem⁹ sine vitio tñ palã ꝫ seniorib⁹ ipsis exprimitur: qñ irreue rentie notam: mos: modus ⁊ congruentia redimunt. Sepe quod erat incongruum necessitas: gratia vel consuetudo conuertit. Sapit ⁊ vitium si ad te verbo vel nutibus superiorem accersis: ad quem est tibi facilis seu liber accessus: honestius quidem ad eũ tu accersis cui reuerentiam debes q̃z ipsũz accersire ad te facis. Nullus etiam frater puro nomine est appellandus: sed proprio nomini semper apponendus est religiose prenominationis insigne. Ad hec humilia ⁊ laboriosa offitia recomendari coequalibus ⁊ iunioribus maxime conuenit. Nõ aut suum quisq; officium suo dumtaxat cõpari: vt acolitus acolito: subdiaconus subdiacono ⁊ sic de alijs recomendet: in offitio diuino specialiter locum habet: vbi personarum acceptio non quidem vitiosa sed ordinata discretio: iuxta cuiuslibet statuz ⁊ ordinen est habenda: ne sancita patrum auctoritate distinctio confundatur. Propter hoc ⁊ si tantorum officium ad fratres nouitios nullo modo pertineat: si quando tamẽ ad hoc per superiores cogantur caute prouideant q̃ lectiones rubrica ⁊ antiphonas distribuant ordinate ordinum gradibus obseruatis: primas antiphonas maiorib⁹: vz prelato vel ebdomadario: vel seniori alicui sacerdoti: vel quando mos habet minoribus in vesperis nocturno: ⁊ laudibus offe rentes. Deinde post vnum vel duos fratres eiusdem gradus si oportuerit: ad alios ordinate secundum gradus ordinum progressuri: nec facile diuersorum in ordinib⁹ graduum fratres combinent: aut minorum officia in maiori ordine constitutus imponant. Prius quoq; ordinatos alijs prefe rendos iura decernunt: si preordinationi rarius deferunt: ordini tamen semp: nunq̃z ordinum confusionem in choro religionez putent: cum id magis abusionem irreuerentieq; obnoxium esse constet. Omnia inquit apostolus honeste ⁊ secundum ordinem fiant in vobis. Et in paralipomenon de ministris domini dicitur q̃ stabant secundum ordinem suum in ministerio. Si quis sedilijũ chori dũtaxat ordiné: sine alio persone delectu iductiõe in huiusmodi exnmat conseruandum: pensct si a carpentarijs cõstructus dignior ordo in sedib⁹ sit ordini preferendus: tractetur in psonis. Seruãdũ saltẽ vel in ecclesia: ecclesie ordinem decreuit auctoritas: equitas ⁊ honestas. Omittendo notam irreuerentie quis incurrit: quando senioribus ⁊ prelatis maxime honorez vel obsequium debitum: aut in obsequio ipso negligit reuerentiam exhibere: aliqua hoc potius expressiõe patebit. Honori quis detrahit si eis humiliter non assurgit: vel eis stantibus ipse sedet si deficientibus in choro vel alibi sedibus locum eis non offert: si eis in choro: in mensa: in sedendo: eundo: ⁊ huiusmodi si eodem potest nõ cedit. Obsequio detrahit si hoc eorum psonis: quãdo palam egent nõ exhibet si eis in aliquo humili vel laborioso officio in sui presentia occupatis se ad illud faciẽdũ vel coadiuuãdũ nõ offert: si qõ ad se ex officio pertinet eis faciẽdũ dimittit. Expedit itaq; vt iuniores frẽs seniorib⁹ hũil'r deferẽtes: eos in his q̃ pure sũt honeris non onoris agẽdis.

situe ad officium diuinum: situe ad alia pertineant humilitatis officia studeant preuenire. Ad prouidendum de lumine ac libris in choro ad tenendam candelam ad librum: ad dicendum in choro ⁊ extra officium beate virginis quantum ad inuitatorium ⁊ lectiones necnon ⁊ horarum: versiculos: vbi ad hec dicenda presens nō fuerit aliquis assignatus. Ad offerendum aquam pro manibus abluendis: ad leuandum mensam finitis gratijs. Ad ministrandum celebrantib⁹ in altari: quotiens necessarium fuerit in officio suo: situe in minoribꝫ: situe in sacris fuerint ordinibus constituti: soliciti sint ⁊ prōpti: nec ista aut similia senioribus facienda relinquant. Erubescat diaconus vel subdiaconus vacans vel obtendens officium: qꝫ apte potest cōmittere vel differre: sacerdote ad missam vice diaconi: vel diacon pro subdiacono ministrante. Nec magnum est si ebdomadas casu cōtinuent: grauiora passim continuantur officia. debet cuilibet ordini gradus suus: nec de gradibus est agēdum: nisi forte aliud congrua interdum causa deposcat. In obsequijs eorum maxime: qui vice christi nostraruꝫ sunt custodes animarum non est reuerentia omittēda: que per capucij extractionem: dum eis ministramus: aut loquimur: per humilem corporis inclinationem pro loco ⁊ tempore: vel alias per humilem assequendi modum ostenditur. Superb⁹ autem vt ait Prosper: non seruat in obsequio reuerentiam. Stolidis quibusdam decreti est: nulli deferre distinctionem personarum: ⁊ graduum non curare: curantibus autem: nunc adulationis: nunc acceptionis personarum crimen impingere: vaniqꝫ admodum ⁊ confusionis amici vt senioribus de superbia caueant: sibi non cauent: sedumqꝫ irreuerentie vitiuꝫ pro religione defendunt: humilitatem maioribus exhibendam: euangelij sanctio ⁊ professio nostra cōmendāt: nusqꝫ tamē vt recolo superbiam alijs seu temerariā paritatis vsurpationem indulget. Seniorꝫ ē itaqꝫ vt humiliter sentiat: veneratione non appetāt: humiles se alijs ac sociabiles exhibeāt. Sapientis est consilium quāto magnus es: humilia te in oībus: sapiētie vero ꝓceptum qui maior est vestrum fiat sicut iunior. Et petrus cū dixisset adolescentes subditi esto te senioribus: pro vtriqꝫ subintulit oēs invicem humilitatē insinuate. Ceterum cum omni indifferenter per se humilitas sit quedā turris fortitudinis a facie inimici: nescio quo pacto tamē ius eius maiore maioribꝫ: ⁊ in clarioribus clarior cōprobatur. Propter reſpectu personarū nō solū vt dictum ē: verum etiā respectu loci sacri: vt est in ecclesia: maxime circa altare irreuerentia est vitanda: vt cū ad ipsum acceditur: maturior ⁊ humilior gestus accedentis: ⁊ maxime ministrantis deuotione ostendat: nec aliqs cuꝫ impetu vel alias inhoneste accedat. In ecclesia vero cauendum ne quāuis extra canonici tempus officij: loquendo: ridēdo: vel alio quoquomodo min⁹ honeste aliqd fiat. In aula regia ingressurus ait sanctus Crisō. Oculis incessu: ⁊ habitu te compones: ⁊ in ecclesia ingressurus que vere est aula regia rides: Est etiam sacro tempori: hoc est diebus solēnioribus deferendū: vt in eo a cōmuniū operū occupatione cessēt: ⁊ diuinis officijs attentius insistat. Nā vt ait Ugo. Festi dies aliud studiū: ⁊ alium cōuersandi modum exigunt: atqꝫ alium hi: in quibus licet operari exposcunt. In illis inquit nos oportet ad celebranda diuina misteria deuoti⁹ insistere: atqꝫ in oratiōe diutius pseuerare. Oēz deniqꝫ actū ⁊ oēz motū cordis pariter ⁊ corpis ministerio diuino mancipare: atqꝫ vt ita dicā quadā conuersationis nouitate festos dies honorare. In ceteris vero diebus quando operari licet: nullus oīno ociosus apparere debet. De irreuerentia in diuinis officijs ⁊ rebus ad

ea spectantibus euitanda: infra per reuerẽ
tie positionem agetur.

¶ Pars secunda huius operis. De disci
plina in generali. ca. j.

Dicto de preparatorijs ad
disciplinam ⁊ aliquibus
eius effectibus inciden
D ter sequitur: vt de ipsa ple
nius exprimentes: que ve
tustate deposita animoq3 cõtra hostis insidias stabi
lito super radicem humilitatis consurgit.
Primo in generali: quid sit: que sit eius vti
litas: qualiter ad eius perueniat notitiam:
⁊ de ipsius custodia: deinde in spirituali
dicamus. Disciplina est vt ait Ugo. Con
uersatio bona ⁊ honesta: cui paruz est ma
la non agere sed studet ⁊ in que bene agit:
per cuncta irreprehensibilis apparere. Itẽ
disciplina est membrorum omnium motus
ordinatus: ⁊ dispositio decens in omni actu
⁊ actione. Audistis quid sit disciplina: nunc
attendite quã vtilis ⁊ q3 necessaria sit: Di
sciplina est malorum desiderioꝝ carcer: fre
num lasciuie elationis iugũ que domat in
temperantiam: leuitatem ligat: ⁊ oẽs inor
dinatos motus mentis suffocat. Sicut enim
de inconstantia mẽtis nascit inordinata mo
tio corporis: itaq3 dũ corpus per disciplinã
strungitur animus ad constantiã solidat: ⁊
paulatim intrinsecus mens ad quietẽ cõpo
nit: cũ per discipline custodiã mali motus
foras fluere non sinunt: sed qui statũ men
tis perdit: subsequẽter foras in incõstãtiam
motionis defluit atq3 in exteriori motione
indicat: q̃ nulla interi9 radice subsistat. Un
de per salomonẽ dicitur. Homo apostata
vir inutilis graditur ore peruerso annuit
oculis: terit: pede digito loquitur. Scientiã
que ad instrnctionẽ recte ⁊ honeste viuen
di pertinet: multis modis hominem colli
gere ⁊ comparare sibi oportet: partim ra
tione: partim doctrina: partim meditatiõe
sanctarum scripturarum: partim assidua in
spectione operibus ac motũ suorum. Hoc
nouissimũ maxime fortassis pre ceteris ne
cessarium: vt sit. s. homo in omnibus ope
ribus suis circũspectus ⁊ prouidus: ⁊ quo
tidiana discussione: cogitationes: locutiões
pariter ⁊ facta sua apud semetipsum cami
nei. Sapientes quippe semper agendo di
scunt: ⁊ per exercitium bonorum operum
quotidianis profectibus in maiorem virtu
tum agnitionem excrescũt. Per experienti
am nãq3 eorum que faciũt: ad ea que post
modũ agẽda fuerint cautiores fiũt. Et quã
uis in nullo loco disciplinam suaz homo de
serere debeat: diligentius tamen ⁊ magis
solicite ibi est cõseruanda vbi neglecta scan
dalum generat: vel custodita bone imitatio
nis exemplũ. Discernendum que sint illa
que in disciplina custodiẽda numq3 inter
mitti: ⁊ que rursum illa sint: que pro loco ⁊
tpe nunc intermitti: nunc exerceri volunt.
Sepe tamen etiam illa que in publico ne
cessaria sunt: prius in secreto exercitationis
vsum exposcunt: q: si prorsus ea que in oc
culto negligimus: vti postmodum eis: dum
opus est in publico non valemus: ⁊ tũc aut
prorsus a disciplina deficientes: intuentib9
scandalum facimus: aut inepte id quod in
nobis non est simulare conantes irrisionez
excitamus.

¶ De disciplina in speciali circa spiritua
lia inter fratres ⁊ primo respectu amotio
nis mali. ca. ij.

Am de disciplina in speciali: ⁊
inter extraneos suãda videdũ
I inter fratres. Primo de disci
plina circa spualia quedã: dein
de circa corporalia. Circa spiri
tualia vero: primo quo ad amotionẽ mali.

Secundo quo ad positionē boni: quo ad motionē etiā mali. erit primo de disciplina circa cōfessionē priuatā: deinde circa publicam attendendū. Et cū disciplina per Ugonem vt dictū est: bona ⁊ honesta ꝓuersatio describatur: in dicēdis de ea ad bonitatem simul ⁊ honestatem considerationis est oculus dirigendus.

De disciplina circa confessionē. ca. iij.

Et quotidianis offensis sine quibus hec vita nō ducitur: faciendā erit ꝓfessio: de priuatis priuata: de publicis publica: ⁊ nihilomin⁹ q̄q̄ priuata. Attēdendum de cōfessione priuata: quibus: quotiēs quomodo: ⁊ vbi fieri debeat: ⁊ que circa eam sit nouis fratribus disciplina ꝓuanda. Debēt supiores vel si ipse ordinauerit istructori suo ⁊ nō alij nisi in ei⁹ absentia ei tantū qué supior vel instructor de supiorīs ascensu eis dixerit assignādū tribus vicibus in qualibet septimana vel pluries ꝑm q̄ necesse: habuerint indicto sibi tpe in loco p̄o sacraméti reuerētia ꝓgruo cū diligētia ꝓfiteri. Nunq̄ eis placeat vicaria ꝓfessoris mutatio vt nūc vni confiteant: nūc alij: qn potius si q̄ id cogat necessitas: notabilia deinde ad principalē referāt confessorē. Causa tñ deuotiōis ea possunt plurib⁹ confiteri. Aliter nō est conscientie ordinate seu pure varios querere cōfessores. Fit inde salubriter: vt cui de peccatis preteritis semel quis generaliter est cōfessus: de quotidianis etiam ꝓfiteat eidē: vel nouo si heserit curatori: suoꝝ denuo vulnerū aperiat coruptelā. De disciplina circa confessionez: discretio: puritas: ⁊ reuerentia probent. Habeāt discretionis cautelā: vt anteq̄ ad confessorez accedant: diligēti super ꝓfitendis examinatione p̄habita offensas suas: prius: specialiter: deinde alias seriatim ⁊ breuiter sine cul pe ⁊ vboꝝ replicatione inutili p̄sequentes: ꝓfessionē suā sub prima ⁊ vltima culpe nominatione concludāt: Aliqua tñ interdū deuotioni ⁊ conscientie replicatio indulgetur Sit etiā pura ꝓfessio: vt confiteant simplr ⁊ deuote sine excusatione ⁊ accusatione seu noiatione alterius: de quibus conscientiam habuerint remordentē: nec specialia passim sub generalitate pertranseant. Temptationes suas ⁊ cogitationes malas nulla ratione occultent. Nō cōtēpnāt modica ne paulatim defluant ad maiora. In domo quam subintrās radius solis illuminat: quātucūq̄ fuerit p̄emūdata: at homi nihilomin⁹ diligentius intuēti apparent. Sic ⁊ cor gratie radijs illuminatū: etiā minima videt: ac vitioꝝ laqueos subtili examinatiōe discernit. Quāto quis fuerit mente purgatior tanto se sordidiorem videbit ⁊ maiores causas inueniet. Deponende sunt tamen scrupulositates quedā superflue: que conscientiā in errorīs confusionē inducent. Reuerētiā non solū interiorē. verū etiā exteriorez decet cōfitentē habere: vt suo deferēs confessori se illi sive in eleuatiōe capitis: sive in alia corporis dispositiōe: si comode vitare poterit nō coequet: sed flexis genibus dū ꝓfitet mutato ac demisso capite sit humilit coram eo.

De disciplina circa confessionem publicam. ca. iiij.

Fense publice publicā vt dictū ē ꝓfessionē regrunt: circa quaz attēdēdū est eis: vbi: de quibus ⁊ qualr fieri debeat. Cōfessionē huiusmodi facere debēt: aut coram supiore in capitulo ꝓfessoꝝ: si adesse liceat ⁊ si moris ē: aut coram instructore suo q̄ tenet eis capitulum separatim: aut alibi priuate coram aliquo vel aliquib⁹: si priuate offenderint coram eis. Ante oia si peceperint se facto vel verbo aliqué vel leuiter offendisse ante comestionē vel somnū: cū humi

li studeāt satisfactione placare: ⁊ in petitiōe uenie p:euenire: ne alius p:eueniēs de manibus eo⁹ humilitatis mercedē surripiat. In capitulo p̄fess⁹: statiz post p̄ciosa recomēdationibus factis se de maio:ibus ⁊ manifestis accusent ipsumqz deniqz caplm ꝓtinuo in siml exituri: ⁊ ad locū sibi determinatū ad quē nō sit seculariū accessus iuri. Mos tñ iā apud multos ꝓuide abnuit: fratres nouos in capl'o satisfacere p̄fess⁹: ſz p:o suis offensis suus ibidē ꝓclamat seu p̄munit instructor. In scō capl'o vz ist:uctoris qō debet eis tenere duab⁹ vel: pluribus vicibus si supio:i videbit in q̄libet septimana sup p̄dictis si in p̄mo nō fuerit capitulo satisfactū: aliogn sup notabilib⁹ ⁊ aptis circa eiusdē ist:uctoris monitiōes: offensis ⁊ negligētijs se incusent: qui super his de q̄bus sibi videbit eos caritatiue co:ripiens: ꝑut cuiusqz mo:ib⁹ viderit expedire: salutaribus debet instruere documētis: cōsiderās diligēter: vtrū deū querāt ex animo: si sint ad o:ationē ⁊ officiū diuinū soliciti: si ad iniūcta faciles ⁊ deuoti: si ad co:rectionē ac ēt opp:obria patiētes: vt sic de mo:ibus ipso⁹ ac ꝓposito hēat plenius certitudo. Patrē se eis in lenitatis dulcedine: patrē in co:rectionis censura exhibeat. Sit seueri o: iuditio q̄z sermone. Qui dulcis est eloquio maio:a recipiet. Nec op:tet q̄ eis penitētiā coā toto ꝙuentu publice faciēdā: sine ꝓsciētia supio:is ꝓponat. Postremo vt disciplinato ⁊ debito mō huiusmodi fiat cōfessio: debēt circa eā: honestatē: cautelaz: ⁊ humilitatē seruare. Honestatē vt culpe narrationē mutato capite: nō ridēdo: nō circūspiciēdo: aut cū manu aliq̄d faciēdo: ſz iunctis potius vl' aliter honeste dispositis manibus exequat. De cautela dictū ē in capitulo p:ecedēti: q̄z in hoc p̄cipue hēant: vt se paucis v̄bis expediāt: ⁊ in culpa sua nullū aliū q̄z seipsos inuoluant: qō ⁊ puritatē ⁊ cautelā concernit. Humilitatē habere debent: ī gestu co:pis ⁊ v̄bis. In gestu quidē vt ad terram iuxta fratrū consuetudinē humiliter se p:osternant. In verbis autem vt sint verba subiectionis ⁊ penitentie: nullā o:ino superbie aut impatientie continentia notam. Quādo in capitulo vl' extra nimis austere: vel minus iuste suo iudicio super aliquo arguuntur: non turbentur animo ſz potius p:o fratrum diligentia circa ipsos: qui quos amant arguūt ⁊ castigant: ⁊ exercitio⁹ virtutis oblato: in domino gaudeant ⁊ exultent: ad verba ⁊ v̄bera gratanter p:o pter xp̄m ⁊ humiliter sustinenda parati. Et licet fratres p:ofessi: aliquando ꝓpter infirmos ꝓuide duxerint abstinendum: ne p:o qualibet offensa rep:ehendant eos indifferenter: aut minus ip:obe: quāuis pie. vt. ſ. quod in eis rep:ehensibile viderint: suo cō sultius denūciēt ist:uctor: ipsi tñ fratres nouitij ab o:ibus co:ripi: ab o:ib⁹ erudiri affectent Qui nō vult co:ripi: nō vult co:rigi ait quidā. Admoneberis inquit libēter: si rep̄hēderis patiēter. P:obata siq̄dē patiētie virt⁹ reddet eos deo ⁊ fratrib⁹ gratiosos. Culpā suā nullo mō defendāt: ⁊ nimirū vt ait scūs G:e. Que defendit culpa gemina tur: ſz si sentiūt imunes: satisfactiōe semper quātūcūq̄z fuerit inocētes: humiliter pōblata p̄nt inocētiā suā cū reuerētia tñ co:ripiēti oñdere: si req̄siti fuerit aut p̄missi. Btus ꝟnus q nō ē velox ad se excusandū: ⁊ hūliter sustinet verecūdiā de peccato vbi nō cōmisit culpam.

De disciplina respectu positionis boni. ca. v.

Congruit iā de disciplina quoad positionē boni tāgere. Et primo de disciplina circa co:dis informationē: ad quā ē lectio illuminās itellectū: ⁊ o:o accēdens affectū. Scō circa co:pis exercitationē ad q̄z diuinum spectat officiū. Tertio circa exercitationē op:is ad quā altaris pertinet ministerium.

¶ De disciplina circa orationem. Capitulū. vi.

Astent orationi feruenter: non solum in oratorio: verumetiaz vbicunqz fuerint: cum ipsi templum sint dei: aut certe in lectis suis occulte ac sine perceptibili sibilo: quippe tanto securior quanto secretior existit oratio: ⁊ quasi capitulum sibimet ipsis tenentes in quo deficiant vel proficiant quottidiana secum discussione perquirant. De vocatione sua ⁊ innumeris beneficijs saluatoris: gratias ei debitas tota intentione soluentes: qō incohauerunt bonū ab eo profici instanti oratione deposcant: nec solum pro se verumetiam pro alijs tam viuis ąz mortuis orent: ⁊ quasi quoddaz sibi memento cōstituant. Poterit oraturus primo a dei laude incipere: hinc impensa sibi beneficia memorari: deinde necessitates ąs patitur ⁊ defectus exponere: postremo humiliter postulare. Ordo tamen ⁊ modus quem spiritus sugerit ⁊ affectu magis sapit est in oratione seruandus: ad orandi studiū: meditatio prouocat ⁊ informat. Sic oratio nī sancta meditatio necessaria est: vt oratio perfecta esse nequeat si eam meditatio nō cōmittetur aut precedat. Nam ⁊ hi qui mala sua ꝑsiderare negligūt: aut nihil petēdo aut aliud petēdo ąz oportet facile p ignoraā tiā falunt: aut certe nūm⁹ ąz oportet digne petendo per disidiā tepescunt. Quāto magis homo mala sua intelligit: tāto amplius suspirat ⁊ gemit. Primum igitur necesse ē: vt si prudenter ⁊ vtiliter deum orare volumus animuz nostrum iugi meditatiōe exerceamus ⁊ in cōsideratione miserie nostre discamus: quid nos necesse sit petere: in cō sideratione misericordie dei nostri: quo desiderio debemus postulare. Istis duabus s. miseria hominis ⁊ misericordia redēptoris oratio subleuatur. Sit autem ipsa semp deuota: que oportunitate iuuet: frequentia foueatur: deuotionem: intentio: diligentia: puritas: ⁊ affectio probent. Tota mentis intentio a curis exterioribus reuocata orationis vigilantia applicanda: ne aliquid preter id solum quod precatur animus cogitet: non est labiorum sed cordis oratio: dum orant sic semetipsos considerent tanqz presentatos domino maiestatis. Negligentes autem orationes: nec ab ipso homine impetrare valent quod volunt: ⁊ non in multiloquio: sed in puritate cordis: ⁊ compūctione lachrymarum nos exaudiri sciamus: ⁊ ideo breuis. debet esse ⁊ pura oratio: nisi forte ex affectu inspirationis diuine gratie protendatur. Quanto vero feruore timore ac reuerentia sit deo supplicandum: insinuauit qui docuit numqz sine gemitu eē orādum. Oportunitas loci ac temporis: quietis motuuz interiorum: dispositē affectionis: ⁊ ocij ad orandum non transeat ociosa. Qui oportunitatem deserit: oportunitas eū fugi. Oratio priuatis locis opportunius funditur dum deo tantum teste deprimitur. Proderit ergo aliquando ab obtinendam compunctionem: si ita semoti fuerint: vt puras manus ad celum leuando: etiam suam interdum audiant vocem. Nonnunqz etiam ad subleuandam intentionem in celum suspiciant: vt corpus pariter animusqz tendatur ad dominum: ⁊ ibi sit cor: vbi est thesaurus suus, dominus ihesus christus. Ceterum mane ac vespere tempus est orationi oportunum quod penitus a peculiari vacuum oratione si vacat culpabiliter pretermittitur. Maxime aūt cum profundū nocturnus sopor indicit silentium: tunc plane liberior erit purior: qz oratio nullo inter turbata clamore nulla aspicientis laude tempta ta. Sic mentis tranquilitas ⁊ quedam spōtanea quandoqz animi prōptitudo immo inspiratio que se offert ociiqz libertas non unquie negliguntur: que si etiam desint

horę sunt quodam ac studio comparãdat psalmorum: hymnorum: sanctarum meditationum ⁊ genu flexionũ instantia: deuotionis ⁊ spiritus excitandus. Scium si desit sicut ad cibũ corporis: ita quoq; est ad refectionem anime vendicandum. Sicut enim carnalib⁹ escis alitur homo exterior: sic deuotis orationibus homo interior pascit ⁊ nutritur. Porro deuotus vir oportunitate fraudatur: deus quem ex animo querit vbi inuocans inuenit: ingratus ac tepidus orãdi affectum: nec ipso valeat oratorio inuenire. Plorat in conuiuio Magdalena: nec presentiã impedit conuiuarũ. In ipso autez domini templo descipit phariseus. Est autez frequẽter orandũ: quia oratio est hostis flagellum: peccatoris subsidium: proximi solatium: dei sacrificium: frequens oratio vitiorum expugnationem extinguit: in oratione datur bona voluntas: Oratio grandis ẽ intentio anime. Quãobrem post horas canonicas anteq̃z oratorium exeant aliquod orationis vel laudis gratuitũ deo munusculum offerant. Assuescant huic consuetudini sancte cõstanter insistere motusq; animi refugos discant deo vel paululuz applicare.

De disciplina in lectione. ca. vij.

Lectionib⁹ quoq; diuinis ẽ anima nutriẽda. Quocirco illis qui primo circa diuinum officium adiscendum prout infra tanget extiterint diligentes per instructoręz. scriptura ẽ aliqua morum informationi conueniens prouidẽda: spiritualis potius ex sacra pagina consolationis habende q̃z studij gratia. Nouorum studium fratrum in orationis instantia: in diuini cura officij ⁊ fratrum obsequijs maxime debet esse. In lectione itaq; si quã sibi permitti contigerit non magis querant q̃ sensum accurat q̃z q̃ mores instruat. non magis querãt scientiam q̃z saporem. Hauriendus est sepe de lectionis serie affectus ⁊ formanda inde oratio que lectionem aliquando interrumpat: hoc modo: lecta diuina lectio cõfert intelligentiam salutarem: ⁊ scientia ipsa que pro veritate despicitur per virtutem post modum inuenitur. Certis autem horis certe lectioni vacãdũ ẽ: fortuita lectio ⁊ casu rapta nõ hedificat: q̃ reddit animũ istabilẽ fastidientis ẽ stomaci multa degustare. De quotidiana lectiõe aliqd quotidie in vẽtre memorie dimittẽdũ ẽ: qõ fidelius digeratur ⁊ rursuz reuocatũ crebrius ruminet: qõ proposito cõueniat: qõ intentioni proficiat: qõ animuz detineat: vt aliena cogitare nõlibeat.

De disciplina circa diuinum officium adiscendum. ca. viij.

Estat de diuino officio prout ẽ in adiscẽdo: deinde prout in exequendo videre. Ad discendum ẽ diuinũ officiũ maxime in principio diligenter: ⁊ licet de totali officio ⁊ ordinis eius vsu seu forma notitiã habere oporteat: sunt tamen quedam communia. s. officium beate virginis ⁊ mortuorum ⁊ cõe de sanctis cum psalmis hymnis ceterisq; ad illud spectantibus: lectionibus tñ exceptis: prima: cõpletorium: ⁊ preces: capitula: versiculi: preces: ⁊ suffragia horarum ferialium: absolutiones ⁊ benedictiones que in matutinis dicuntur: hymni: serie: laudumq; psalmus ⁊ cantica: benedictio quoq; mense cum gratijs necnõ psalmo prime dominicalis: ⁊ omnes etiã psalmos a vndecimo vsq; ad vltimũ nisi totuz q̃ magis expedit discatur psalterium que sunt cordetenus adiscẽda ⁊ menti per exercitiuz arctius imprimẽda. In sabatis quoq; ⁊ precipuarũ solemnitatũ vigilijs prouidẽdũ est diuinum officium tam in cantu q̃z in nota. Quotiens autẽ extra chorum cantat propter honestatem: ⁊ ne orantibus, vl studentibus fratribus impedimẽtũ prestetur:

vocem in cantu deprimi decet: q̄ precipue post refectionem sicut ꝛ in verbis modestiam congruit obseruari. Ante sumptum cibum: vt ait Ugo magis illares non esse conuenit: ne ipsa nostra abstinentia grauis ꝛ molesta esse videatur. Post vero magis modestos ꝛ tacitos: ne pro gule vitium crapula nos inflamasse putetur.

De disciplina circa diuinū officium in choro. ca. ix.

De disciplinam in officio diuino cum in ecclesia dicit obseruandam: reuerētia spectabilia: diligentia q̄z ꝛ honestas precipua requiritur: reuerentia q̄ tam exterior q̄z interior est habenda. Interior vt cum timore ꝛ humilitate tanq̄z deo presente psalamus. De hoc sanctus vbiq̄z ait. Credimus diuinam presentiam maxime tamen hoc sine aliqua dubitatione credimus cum ad opus diuinum assistimus ideo memores semper simus q̄ ait propheta. Seruite domino in timore. Cōsideremus qualiter oporteat nos in conspectu diuinitatis ꝛ angelorum eius assistere: ꝛ sic stemus ad psalendum: vt mens nostra concordet voci nostre. Reuerentia exterior in hoc attenditur vt deuote inclinetur: q̄n stādū fuerit stetur: fiat etiā prostratio q̄n fuerit faciēda de quor disciplina infra agit. Est ꝛ reuerētia vt in officio ad ea quē more agēte singulariter vn⁹ dicit: puta colectas vel versiculos: ꝛ alia queq̄z huiusmodi caput nudet. Nēpe que ab vno dūtaxat exercere more dicūtur: nudato capite habēt dici etiā extra chorum. Oranduz ē bn aplm capite nō velato: saltē vbi soleni aliquid distinctione profert: nudi quoq̄z reuerētia virtutis deuota quedā in officio venerant: verū irreuerēs nec solēnia vel alias deuota discernit: diligentiam in officio ꝑbāt: strenuitas quedā: prudēsq̄z solicitudo habēs circa necessaria quidēda: ꝛ cōtra impedimēta cautelā: strenuitas: tor poris ꝛ tepor is fugat inertiaz: dormitationes quas pigredo immittit non patit quippe intēta supplicatio dormire: cor mundū vetat: dormitatio in officio tunc marie iputatur: remissi dicit restitutione officij redimēda: quomō manū in sinu tenendo vl segniter apodiando: ꝛ occasionem quis prestat: aut subrepentem eam viriliter nō repellit. Prouidētia respectu ꝓparandor um ꝛ dicēdor um attendit: vt vz libri ꝛ alia ad officiū necessaria preparent tempore oportuno: dicenda quoq̄z vel cantanda studiose ante prenisa quando ꝛ quomodo sunt dicenda dicant. Debitus legendi ꝛ canendi modus est: vt nec nimium ꝓtinetur nec nimia fiat aut inequalis protractio: sed cum pausantibus statim pauset: ꝛ vox vni⁹ vic inter alios possit discerni. Cautela demiq̄z necessaria est: vt eorum que officiū diuinū impediunt occasiones vitent: quapropter dum officium quis dicit non debet studere aut per alios libros respicere: vel alij que vitare possit occupationi vacare: siue in lapadibus preparandis: siue in quibuslibet alijs: que vsq̄z post officiū differri possint. Indignum quoq̄z in officio dei: venandis vermiculis ꝛ mactandis intendere: quibus palam in oratorio digitos aut lingua fedare frons irreuerenda non metuit: honestas in choro: in exteriorum actuum grauitate: in corporis decenti: ꝛ vniformi dispositiōe accipi potest: sane in populo graui laudatur deus: grauitas: inquietudinem: dissolutionem ꝛ tumultū excludit. Inquietudo in motu membrorum inordinato consistit: siue capitis in circūagendo: siue oculis in circūspiciendo per chorum vel alibi ad librum potius pro psalmis etiam visitatis tenendum: vel ad terram pro vagis arcendis respectibus: mentis non mediocriter vagationem causantibus vigendorum: siue manuum in

tractando vel voluendo librorum folia curiose vel aliud superflue faciendo: siue pedum in discurendo: vt si frequenter quis oratorium exeat: aut per chorum friuolis occasionibus inuentis discurrat: tunc enim etiã vilia sunt aliquotiens differenda propter vitationem discursus. Dissolutio vero non solum in verbis aut risu quibus vanissimũ est in choro dissolui: verũ etiam in cantu cõsiderari potest: vt siquis punctos in nota: nunc diminuens. nunc de suo pro libito sup addens vocem muliebriter frangat: aut in falsetum extollat q̃ est nouis maxime fratribus omnino impertinens: nunq̃ in choro ceteris altius cantent: sed cõmunem psalentiũ teneant vocem. Ridiculum etiam si altiori ceteris voce quis cantans post dictionem vel sillabam ab illa vocis altitudine recidens: vel etiam per interpolationes resumens non continuet q̃ cõpit. Tumultus in choro per vocis susurium: per importunitaté spuendi seu exereandi: ꝛ per impetuosam eleuationem vel depositionem sedilium fieri solet: quã turpe sit in choro susurium patam est: nescit tamen indisciplinatus ꝛ leuis lubricam linguam a sibilis ꝛ mussitationibus cohibere. Vitãdi quoq̃ in cõuentu oratio sibilosa: inepta oratio que vna plures ꝛ sepe deterior impedit meliores. Est etiam caute vitandum: ne dum aliqua singulariter in choro dicentur: vt sunt collecte: capitula: lectiones: notabilis spuẽdo seu exereando sonitus fiat: vsq̃ dum capitula ipsa collecte vel lectiones periodus: ideſt duratio vel terminus cuiuslibet compleantur. Circa hoc etiam dum predicatur vl legitur similis est oportunitas obseruanda. Sedilia vero non passim cum pede sed cũ manu potius eleuari: ꝛ caute deponi ne aliquis ex hoc in domo dei sonitus audiatur. Congrue tamen lectionem vel epistolam incepturus expediat quousq̃ consedentib⁹ fratrib⁹ sediliũ si q̃ fuerit tumult⁹ q̃uerit.

a

Hec honesti fratres in corporis dispositione: decenter ac vnif̃ormiter sit in choro. decenter quidem sine vaga dispositione: vel turpi. vaga vt quando chorum ingressi intrante vel astante conuentu: nunc segniter residunt: nunc stantes quidem: ac ꝛ illac membrorum vt languentium: incongrua quadam exagitatione se girant: nunc statue instar stallo affixe: tantũ e regiõe dispositi velut sui obliti: nec ad altare dimissis luminibus: ante inceptum officium oraturi se vertunt: vel alias religiose vt decet disponunt: sed nudato etiam capite circũquaq̃ vt certis in saltu: vel ruralis in teatro inordinate girouagantes respectibus oculos in audientium vel coastantiũ vultus infigunt: suoq̃ indisciplinato intuitu quem ipsi negligunt: colateralium etiam orationem impediunt. Turpis erit si sit ibi molit̃ aut remisse se in stallis suis brachijs aut thibijs resolutis notabiliter incuruando: aut in partem vnam penitus protenso in alteram corpore accubando: aut lecti molitiem querere videantur: aut dum ad altare versi super lignum q̃ stalla diuidit inclinant: extensione scapularum vel capitis stalli anterioris spatium occupando: ꝛ tergum ad retro stantem socium protendendo: aut dum sedent pedes suos vsq̃ ad scabellum forme contiguum licentius extendendo. Notabilis tibi harũ extensio vel dilatatio dum sedet minus honesta est. Indecens ergo que vaga ꝛ turpis est dispositio immo deformitas vtrobiq̃: sed maxime in dei officio ꝛ conuentu assistente: vitanda honestos per omnia exigit mores: conuentualis honestas: vniformitas est: in prostratione: ꝛ inclinatione specialiter q̃q̃ ꝛ in alijs generaliter obseruanda. In prostratione: vt non alius subtus formam chori: ꝛ alius super sedile: sed omnes super dictam formam

vniformiter se prosternant: & operto capite silent' orent ne impediant circūstantes manu ad genam accubitando nunq̄z applicita aut brachijs vltra eandē formā extētis: sed super ipsam humiliter & deuote vel honeste depositis In inclinatione vt vniformiter apud oēs sit tēpestiua: deuota: sufficiens & honesta. Tēpestiua quidem vt inciīnaturus surgendo & eleuando: sedile tempus vel paululū inclinationis preueniat: vt verbi causa quādo post psalmos fuerit inclinādū: versus vltimi fine iā accedente surgat quatenus deinde liber inclinet: aut certe in clinationē sedis aptatio subsequat. In inclinatione quoq̄z debet deuotio apparere vt fiat humiliter & profunde. Non est deuoti & impigri rigido stante corpore tenui motu capitis inclinare. Est enim corpus depressuz aliquātulū renibus: ne capiti coequentur a deo dimittendum: vt ipsum fere super genua brachijs interpositis inclinetur. Alioquin inclina si nosti facilius tam humiliter & profunde. Extra chorum tamen & aliquādo in choro ad officium plane dictum minor: sufficere poterit inclinationis profunditas. Sunt qui culpabili admodū remissione traducti hunc reuerentie cultū dño subtrahentes euacuant duz aut residēt post sanctā memoriā trinitatis: aut tunc etiam surgunt & sedili eleuando intēdunt quādo fuerat inclinandum: aut alias ex negligentie vitio inclinant. Quāti tamē sit huic nota demeriti: beata dei genetrix seniori cuidaz in choro psalentiū fratrū indicasse refert: que inclinantibus ad sancte memoriam trinitatis: suū ipsa filium singulis offerebat: quendam vero minime inclinantez verso ab eo vultu velut indignum hac gratia pertransibat. Sufficiens etiam seu perfecta inclinatio debet eē vt ab ea citius debito nō surgatur: honorideī qui patri & filio & sancto spiritui sine differētia exhibendus. Honestas vero in decenti corporis & manuum & habitus dispositione consistit. Quantum ad habitum maxime & caputio caueat ne opta fronte super oculos defluat inclinatis: proderit ad vniformitatē seruandā cōium de officijs notitiam ordinationum hēre. Pulchra valde vniformitas in cōuentu: vbi debent & mores & animi cōuenire: vnanimes vniformitas decet que in moribus pluriuz vnitiua vnī omnes ordinat & decorat.

¶ De disciplina circa diuinum officiū extra chorum. ca.x.

Si quando extra chorū officiuz diterint diligentiam nihilominus & honestatem predictā debent in quibus poterunt studio se seruare, vt dimissis omnibus quecunq̄z in manu fuerint: stantes cum reuerentia iuxta traditionem ecclesiastice disciplīne preterq̄z ad lectiones in matutinis vel quādo alias ex cōmuni ordinatione sedetur creatori suo debitas cum deuotione laudes exsoluat: flectentes genua vel inclinantes pro tēpore cum timore dei. Si quādo eos ad sedendum debilitas cuidēs: vel nimia lassitudo cōpellat: saltem ad inceptionem officij ad inuitatj: hymnos: & orationē dīnicā: & a capitulo in antea surgere nō omittant. Si etiam in lecto egritudinis decubent: reuerentiam nihilominus vel aliquā faciant prout possunt. Beatus Hieronymus qui tanta dicitur lassitudine fatigatus vt etiam in stratu suo iacens funiculo trabe suspenso manibus apprehenso supinus erigeretur: vt. s. supra officiuz monasterij, put poterat exhiberet. Dū exhaustus viribus senex nec senectuti parcit: nec debilitati blāditur residentium segniter inuiorum & quibus corporis vires vtcūq̄z sufficiunt irreuerentiam imo dignam irrisionem desidiā arguit & confundit. Alius pro fetarum tedio febrium cōpletoriū in lecto soluere assuetus fertur per angelum reprehensus audisse. Completoriū sub colo nec fructus nec

vtilitas. Sane in dei officio curanda vbiq; magnopere reuerẽtia ⁊ honestas cũ vbiq; sit eadem eius: cui tunc loquimur: ⁊ astamus deitas ⁊ maiestas. Tanto etiam amplius reuerentie ⁊ diligentie studium diuino debetur officio: quanto id deo immediatius exhibetur. Cura officij diligens maxima status integritas: neglectus officij maxima vite corruptio: maxima religionis deformitas. Nemo se dei existimet seruum si dei potissimum negligat seruitutem: que appropriato vocabulo dei seruitium nuncupatur. Debent officium dicere distincte: continue: integre: ⁊ ordinate. Distincte ne verbum masticando vel exiliter proferendo: vel nimium festinando dicẽda confundãt. Continue vt interruptiones in eo non faciant: aut interloquendo nisi necessitate cogente: ⁊ hoc psalmo vel oratione vel quodlibet alio quod fuerit in dicendo completius: nisi psalmum vel orationem q̃z interrũpi contigerit: continuo a capite resumpturi: aut inter psalmum ⁊ psalmum: morã notabilem faciendo. Parisius vt fertur quidam theologus: cum vnius hore canonice incepisset officium: superuenienti episcopo adloquendum cum eo caput sine locutione inclinans horam inceptam expectante episcopo finiuit: quez deinde ne dilationez eloquij moleste ferret: admonuit: tamen subinferens quia maiori domino loquebatur. Quidam propter interruptiões in officio factas: grauissimo afflictus purgatorio memoratur. Tertium integre dicunt si de dicendis nihil omittũt. Proinde si plures fuerint qui officium simul dicant: ⁊ vnus vel duo iuxta laudabilem quorundam consuetudinez psalmos: hymnos: antiphonas: rubricaria: ad vitandã confusionem voce pronuncient altiori: non putẽt sibi sufficere qõd ab alijs dicitur: sed omnia que ad suam pertinent partem ac si essent in choro sub silentio integre dicat: cum tam officium eandem extra quam intus integritatem acquirat. Ordinate demiq; officium: in substantia: modo ⁊ tempore: ⁊ in omnibus exequi studeant: postpositiones: replicationes: variationes facile non admittant. Honeste tamen preciosa vel aliud extraordinarie aliquando dicitur: dum tamen ad ipsum suo in tẽpore minime negligat. Qui autem sine grandi conscientie scrupulo proprium officij ordinem sibiq; religionis sanctione impositum: pro alienis quibuslibet pretermittat: aut qualibet variatione deformetur. Quis nisi vanissimus ⁊ imprudẽs pro certis dubia pro autenticis vaga: pro necessarijs curiosa iudicat. Sint ergo sanctorum officij conditorum deuota ⁊ stabili ordinatione ꝓtẽti: nihil eoz vel cõi ordinis institutõe preponant quãlibet deliberatiõe ordinatũ vel deuctũ: ne diuipiétiã more stultorum grecas glorias emulentur. Nõ nisi sapienti sua placent. Omnis stultitia laborat fastidio sui. Tempus quoq; congruum seruent ne facile preter necessitatem diurnas horas siue primam siue completorium saltem canonicum siue alãs in nocturnas conuertant. Fuerunt qui hoc quorundam obtentu traditionum defenderent ordinationem ecclesie tam in officij confusione predicta: q̃z temporis irritam facientes. Quãdo fuerint duo vel plures quasi chorum sibi constituant: vt psãlmos: hymnos incipiant alternatim: vt est cõsuetudinis in conuẽtu. Conuenit ordo in omnibus vbiq; prouide disciplinato seruandus. Ordinatũ animum ordinis decorat ⁊ condecet ⁊ delectat. Inordinati est animi etiam in exterioribus ordinem non curare. Ordinationis exterioris religio attentionẽ excitat ⁊ affectum.

¶ De disciplia circa altaris misteriũ. c. xi.

Altaris ministerium ob reuerẽtiam corporalis presentie salua

torio:mundicie:reuerentie:diligentie:honestatis ⁊ circūspectionis studium speciale requirit. Mundamini ait prophera:qui fertis vasa domini:aut dubium hoc de ministris altaris conuenienter intelligitur:quibus spiritualis: ⁊ corporalis munditia est habenda. Spiritualis vt nullus de peccato conscientiam habens lesam vel somno polutus nocturno ad tangendum vel ad ministrandum anteq̄z fuerit confessus accedat. Nec debet celebraturus confessionem priuatam que ante celebrationem de quotidianis offensis fieri consueuit vsqz ad altare differre. Corporalemqz munditiam sancto attestante diligit deus. Corporalem omnino mundiciam:corporalis requirit presentia saluatoris. Ideo minister altaris non solum anteq̄z ad ministranduz se induant:verum etiam postq̄z fuerint animo parati expeditis cōibus ad calicis ministerium accessuri suas iterum lauent manꝰ. Hoc enim semper attentissime cauere debent ne communibus manibus aut cū manicis suis vel immediatum tactum earum:calicem:aut q̄ ad euz pertinent pannos vel corporalia tāgant:sed si tunicam lineam quem rochetū vocant:vel super peliciū cum strictis manicis:vel aptum aliter indumentum non habuerit calicem preparandum:⁊ in fine misse publicandum sacerdoti reliquant. Reuerentiā debēt ministri altaris:tam ad sacerdoteꝫ:q̄z ad ministerium:⁊ ad res etiam ppinque ad ipsum ministeriū pertinentes habere. Circa sacerdoteꝫ: vt q̄n secū altari assistunt per aliquātulū capitis inclinationem ⁊ sui elongationē ab eo:ac per humilē debiti exhibitionez offitij signū reuerentie ostendāt. Si vero sederit ⁊ ipsi tñ in super pelitijs fuerint nequaq̄z iuxta ipsum in sedibus vz coequalibꝰ sedi eius:sed ad scabellū potius si aptus fuerit locus vel alibi sedeāt. Venerent cū de choro vt conuenit cōitatu ⁊ maxime q̄n se vertit ad populum ei adsint:quē vbiq̄z vt in officio:sic ⁊ eo expleto ad vestiarium reuertenteꝫ vt acies ordinata deducāt ad altare deide si opus fuerit reuersuri. Ministerio reuerētiā exhibent:si modo debito ⁊ habitu ipsi ministerio conuenienti ministrent. Aliter enim nō sine nota irreuerentie ministratur:vt si qs quamuis diaconus vel sacerdos insuperpeliceo ad missaz ministrans:corporalia super altare presente sacerdote vestibus sacris induto replicet vel componat. Si qs nō habēs superpeliceū cū strictis manicis vel aliud idoneū indumentū:corporalia ⁊ calicem tractare:aut panem ⁊ vinū in communi habitu ministrare presumat. Si quis hostiam in communi eligat loco vel electaz reponat:que in piscide sua vel in manu mondissima est potius eligenda:⁊ electa super patenā vel super corporalia decētius reponenda. Nec audiendi sunt illi:qui ad mensam domini non aliam q̄z ad mensam corporis curant munditiā super pānos qui libris ad secretarū seu palarū custodiā supponuntur:calicem passim vel consecrandam hostiam reponentes:Singularis hostie cultum:singularis decet munditia. Ad res quoq̄z vt sunt corporalia:⁊ panni:calicis:ipse calix ⁊ misale reuerentia est habenda:quam munditie studium maxime probat. Huius intuitu pannus omnis suspectus aut quem color impedit ablui:a corporalibus arcetur ⁊ calice:in pisidibus hostiarum mundissimus sacculus lineus hostias continet. In repositorijs calicum sacellus quoq̄z operiendis calicis mapulis adhibetur. Quisquis ergo ad vtensilia altaris sacra reuerentiam curat munditie circa ipsa operosius studeat. De cōibus etiā libris si quos aliquando ꝓpter officiū ineuitabili forte necessitate cogente poni super altare contingat:oīno caueat ne corporalia vel pā

nos calicis aliquo modo tangat. Cum corporalibus vel ipsius calicis mapula: nunq̄z labia vel oculos tangat: deuotionis alicuius obtentu. Calix cum summa tractet mūditia quando de loco ad locum defertur: nō super librum aut super vestimenta sed alte in manu mondissima: vel in repositorio suo portetur: nec extra repositorium suum preterq̄z super altare: vel in alio loco mundissimo teneat. Missale in loco reponat honesto: et si quando extra ecclesiam portari: vel aliter q̄z ad missam teneri contingat pāno aliquo mondissimo preter suam camisiā inuoluatur. Reuerentiam in ministerio hāitus decens cura mūditie: et ī executione maturitas attestantur. Reuerentia simul et cautela munditie: cōes corporis vestes prohibent ab altari. Si pluriz oppōis ineptias in premissis: habet emulos plurimos vitiū rarissimos disciplina. Nō a pluribus sed ab honestioribus forma sumēda est. Ad h tam celebrans q̄z minister circa officium suum magnam diligentiā debent adhibere. Sacerdos quidem circa prouisionem dicendorum et agendorum in missa ne defectum faciat. In dicendis autem formam seu modum ordinis in celebrādo post ponens: auctoritate sua modum alium introducat. Oblationi calicis aquam ipse infundit: q̄ a nullo alio est sine ipsius conscientia presumendum. Debet esse circa custodiam munditie: manuum et pannorum intentus. Manuum vt eas ad tangendum cōia vel carnem nudam: siue in facie: siue alibi non exponat nisi eas continuo lauet. Pannorum autem vt nunq̄z ad induméta sacerdotalia maxime ad infulam nares emūgat vel aliter ea quoquomodo deturpet. Ministris vero diligentia debet esse circa ea que sunt necessaria celebranti: et circa munditie custodiam: ac conseruationis vasoruz et pannorum pertinentiam ad altare. Ministrorum est vt preinduti: celebraturuz cuz diligentia preparent: eiusq̄z induméta post officium postea plicent: et que ipsi sacrum ministerium exequenti fuerint opportuna: hora et loco congruis offerant. Nunq̄z ad missam priuatam legendi vel orandi gratia solo vel sedibus totaliter se prosternant: nec latitent post cortinas: sed palam altari non tamen a latere celebrantis assistant: versus eum cuius tunc oculos esse debent aspectū quasi continue directuri: non tamen in faciem eius maxime post canonis inceptionem intendant: nec ei presertim aperte libri nimis appropient: aut tumultum aliquem faciant circa ipsum. Summa quietis tranquilitas est necessaria celebranti. Vasa et pannos munde tractent et teneant. Si pannus calicis ad terram ceciderit: nullo modo anteqūz lotus uerit calici apponat. Circa finem misse calicem plicaturi: ipsum cuz aqua post vini mundationem recenseant: ne pannos inficiant adherētes. Nunq̄z super altare vinum aut aquam ad emundationem vel aliter: si potuerint vitare ministrent. Si tamen ob in curiam sacerdotis oporteat subtus ampulas que vinum et aquam continent manum ad retinendum guttas: ne super altaris pannos cadere possint appōat super quos etiam pannos nec ipse sunt reponende ampulle. Ad h debet ille qui ministrat ad missam super pellicem si habuerit conseruare ne cum eo aliquatenus nares emungat: vel sudorez facie vel aliter vndecunq̄z detergat: ne ipsum maxime manicas ad pulueres super ligna lapides et super terram exponat. Quod tamen: quia nonnunq̄z per negligentiam accidit aliquorum cauere debet ne corporalia: calicem aut pannos vel habitum ipsius superpellicij manicis tangat. De alijs indumentis quotiens ea plicant solicite caueant: ne vnq̄z manice terrā

tangãt: aut vsq; ad ipsorum vestimentorum fimbrias descendere permittantur: sed siue tunice linee siue alia quecunq; vestimenta plicantur: manice semper longe a fimbrijs colocentur. Debent iterum ministri altaris propter vasorum ⁊ vestium vt dictum est conuersationem attendere ne calicem quã do reponitur stricte ligent: quia per hoc sepe deteriorat̃ non modicum ⁊ paulatim ruptus conquassatur. Vasa quoq; altaris ⁊ vtensilia in locis suis diligenter vt cõuenit preparata reponat. Vestimenta etiam plicare non negligant ⁊ aptare: nisi pro aliquo celebraturo ea q̃s dimitti requireret. Sed quid horum expressionibus immororum in omnibus que ministerium dei contingunt: speciali nimirum diligentia opus est. Si in agendis mundi negocijs regis studiosissimaq; homines curam impendunt: quantam putas eterni regis ministerijs impendendaz. Ceterum ⁊ si ministri altaris intendere debeant honestati: multo amplius tamẽ per oẽz modum sacerdotes qui celebrant. Postq̃z igitur fuerint sacris vestibus induti: cũ magna debent maturitate incedere: ⁊ precipue cum altari assistunt: grauitatem in motu ⁊ gestib9 laudabili curiositate seruare nunq̃z vero genuflecturi q̃z diu sacerdotali casula sunt induti: nisi tantum temporibus ab ecclesia institutis. Super altare quoq; non se apodient inhoneste nec manus suas hac ⁊ illac inordinate deducant. Quando se vertunt ad populum non erigant oculos vt respiciant assistentes. Deniq; circũspecto plurimum expedit eos esse specialiter: circa corporalium dispositionem ⁊ custodiã: circa calicis oblationem: circa dominici corporis consecrationem: sanguinis sumptionem: ⁊ mundationis industriam. Circa corporalia: vt ab ipsis super altare replicatis vsq; ad anteriorem ipsius horam altaris sit spatium competens: ne super ipsa manus suas: aut manicas teneant indumenti. Calicem ante oblationem super altaria non cõponat sicut post oblationem fieri consueuit sed ipsum vsq; ad tempus oblatiõis: ad corporalium teneant latus. Circa consecrationem inter cetera solert̃ prouideant: vt cum hostia fuerit consecranda: ita parum ⁊ caute in principio eam eleuent: quasi scutũ sibi de manibus: deinde aliquantulum police facientes: quod si fieri potest ante consecrationem a circũstantibus videri nõ possit: ne a simplicibus adoretur: qui q̃z cito eã vident in manibus sacerdotis incaute nec dum consecratam adorant. Cum autem cõsecratio fuerit consumata: hostiam sine mora notabili: duabus manibus quantum expedit: vt ab omnib9 possit videri cũ omni reuerentia eleuantes tam in eleuando q̃z in deponendo debitam maturitatem obseruent: nec post eleuationem vel ante osculentur eandem. Si super altare viaticum celebrent: consecrationem fracturi manus cum hostia consecranda super ipsius altaris viatici lapidem teneant: ne fiat consecratio extra ipsum. Circa sumptionem sanguinis caueant: ne ipsum ex sumendo vel calicem ex guttando per minimam attractionem tumultum quendam: seu sibillum quendam cum labijs faciant: aut post sumptionem digitos lambant. Erit etiam tutum: si dum sanguinem sumunt: calicem tenentes cum dextera: ei patenam decenter cum sinistra supponant: sanguinem si quid effundi contingeret receptura: super quam si corpus frangi dominicum aut reponi contingat: ipsa deinde vino debet ⁊ aqua vel altero sufficienter infundi. Incongruum ⁊ indignum vt patena post christi sanctissimum comminium tactui pateat non mundata: ⁊ rebus quibuslibet mundis sine differentia exponat: Si sentis aliter cedo liti. Post patene vel calicis aut corporalium tactum: non sunt manus cõmunicande cõmunibus ante factam post tactum huiusmodi lotionis

Si calicis petatur mundatio p:o infirmis: primam nullatenus aut secundam profusionem exponant:sed prius semper mundationibus solitis oino profectis:aliud denuo vinum calici apponatur petentibus impendendum.

¶ Incipit pars tertia huius operis que é de disciplina circa temporalia. Et ꝑmo ponetur distinctio tertie partis. ca.i.

Habito de disciplina circa spiritualia sequitur:de ipa circa coꝑoralia. Et ꝑmo
b circa ea que i nobis sunt. Secúdo circa ea que extra nos sunt. Respectu eorum que in nobis sunt. Primo videndus est de disciplina totius coꝑoris quantum ad gestum. Secundo de ea respectu partium coꝑoris quantum ad actum. Et primo respectu lingue:quantum ad duo opera nature in:que congruit officium lingue.s.quantum ad loquelam ⁊ gestum. Secundo respectu manuū:vt in exercitio manuali. Tertio respectu pedum vt in incessu. Quarto membꝛorum omnium quantum ad aliqua ipsoꝛum officia. Ad b ea que extra nos sunt. Primo quantū ad ea que de ꝓpe: vt é vestis seu habitus. Secundo quátus ad ea que de lõge vt sunt officiū:de disciplina dicetur.

¶ De disciplina in gestu respectu que in nobis sunt. ca.ij.

In ca disciplinam in gestu: qui modus:⁊ figura mébꝛoꝛum di
c citur:duplex est custodia adhibenda. Prima est vt vnus mébꝛum:primū alterius mébꝛi officium non vsurpet:aut eius ministeriū sui admixtione confundat. Si os loquitur nõ agitetur manus:caput non moueatur:⁊ sic de alijs:vt dum alterum membꝛum operatur alterum quietum:quietū omnino permaneat:aut si eius opera illi necessaria esse cognoscitur:ad coꝛoperandū ordinate moueatur. Secunda est custodia discipline in gestu:vt quodlibet membꝛū in eo qꝺ facit modum debitū teneat:ne temperantie limitem:aut honestatis formam excedat:hoc é vt in paucis exꝓplificemus:ridere sine aptione dentiū:videre sine defixione oculoꝛum:loqui sine extensione manuuꝫ sine cõtoꝛsione labioꝛum:sine iactatione capitis:sine eleuatione supercilioꝛum: incedere sine modulatione gressuum:sine vẽtilatiõe bꝛachioꝛum:sine gesticulatione scapularū:iacere sine deiectione mébꝛoꝛum:sedere sine alterutra accubatione laterum:sine deuaricatione seu dilatione crurium:sine extensione vel agitatione tibiarum:sine alterutra supiectione pedū. Nempe honestū ⁊ humilez fratrem seniori suraz imponere:vel pedes palá cázellare nó decet. Arcédi vl' maxie in publico gestus inepti. Gestus deniqz religiosi debet esse humilis:seuerus:grauis. Est enim repꝛehensibilis gestus si superbiaz si moliciem que nunc per lasciuiam ilaritatez dissoluit:nunc per nimiam deiectionem ifatuat:aut si etiã leuitatem pretendat. Turpis in humilitatis pꝛofessoꝛe supbia:feda pꝛoꝛsus in humili habitu gesticula fatuosa. Sic non est viri mulierum dare molitie:puerum leuitate. Grauitatis modestia multam affert seruata moꝛibus honestaté. Neglecta maculam ⁊contemptum. Mortificata super terram ꝺm apostolum mébꝛa gestus debét moꝛtificatos habere.

¶ De disciplina locutionis. ca.iij.

De disciplina loquendi ẽt in mo
d do ⁊ prouida quando loquendum sit discretione: qꝫ in ver-

borum religiositate attenditur. Modus in gestu ⁊ sono considerari potest: loquentis gestus debet esse modestus ⁊ humilis. Sonus demissus ⁊ suauis. Modestia debet habere gestus loquentis: vt nec inordinate nec turbulente membrū moueat: nec altercationis oculorum nutibus: labiorum contractione: vel alio non decēti olfatiōis modo, vultus honestatem deformet: aut faciem ipsam quadā molitie resoluat humilitatis ostētu: sed in eadē semper vultus cōstantia permanēs seueritatē benignā ⁊ cōstantē: ⁊ quodāmodo rigidam benignitatē pretendat. In facie siquidem hominis speculum disciplinae relucet: cui tanto maior: custodia est adhibenda: quanto minus si qō in ea peccatuz fuerit celari potest. Aetat quoqz loquentem gestus modestia ne se hominibus quadā notabili supplicationuz profundit ⁊e incuruet: aut eius cui loquit vultui nimis instet ne inhoneste quidē in eius faciem alit⁹ inspiratione insufflet: aut alitu ipso post vinū maxime nariū sursum offendat. Loquētis alitus vultui auditoris in naribus vitiose prorsus ingeritur. Debet etiam gestus humilitatē semper ⁊ modestiā: vultus illaritatez pretendere. Son⁹ debet esse demissus pariter ⁊ suauis: quia clamorositas ⁊ verborum asperitas locutionem religiosi plurimuz qō ⁊ dedecet ⁊ deturpat. Discretio quando sit necessaria loquendi est: q; ex ore fatui ⁊ parabola reprobatur quia non dicit eam in tēpore suo. Sapiens quando tacendum ⁊ quando loquendum sit prudenter considerat. Est autem iunioribus fratribus fere semper inter seniores vsqz ad interrogationem tacēdum. Adolescens ait scriptura loquere in tua causa vix cum necesse fuerit. Si bis interrogatus fueris habeat caput responsuz tuum. Silet etiam a bonis propheta: ergo quāuis de bonis: ⁊ scientie ⁊ edificationuz eloquijs perfectis discipulis rara loquēdi concedit licentia. Nam loqui ⁊ docere magistrum decet: tacere ⁊ audire discipulo conuenit. Loquente alio non loquantur aut verba loquentium nunqz interrūpāt: nec mordaci vel importuno insultu sociorum locutionem impugnent. Stultorum ē qui nec lingue parcere: nec socijs deferre nouerunt. Si qui etiam mutua se locutione impediunt per impositionem silentij ⁊ aliquam penam condignam merito reprimuntur. Religiositas debet in locutiōe seruari vt sit sermo veridicus ⁊ purus: sit honestus ⁊ dulcis. De veritatis sermone sapiens dicit. Ante omnia verbum verax precedat te. Non solum mēdatia: hec enim criminosa sunt: verum etiam locutiōes ipbolicas ⁊ aliq duplicitate notabiles penitus vitent. Loquentes de dubijs aut futuris nunqz absolute loquantur: sed in omnibus huiusmodi conditionem apponant. Precisa de indifferentibus verba religio non consentit. Non est alieno viuentis arbitrio de contingentibus negare vel asserere absolute. Non facile de auditis sentē tient: licet veritatez scire se putent. Sint ad respondendum tardi: ne per inconsiderationem falsum aliquod: vel indisciplinati proferant verbum. Debent etiam pure loqui: vt in eorum verbis nec iactātia nec detractio: vel malitie alicuius: aut vanitatis admirtio valeat inueniri. Nunqz de scientia aut seculi statu se iactitent. Erubescāt dicere de absente: qō cum charitate non possent dicere coram ipso. Murmurare aut conqueri nesciant. Ante omnia ne murmurationis maluz pro qualicumqz causā in aliquo qualicumqz verbo: vel significatione appareat. In vbis suis aut litteris: si quas aliquando dirigunt: puerilibus vel adulatorijs blanditijs non vtantur: sed tanqz religiosi: suam breuiter ⁊ veraciter intentionem exponant. Honestatem habet locutio si ⁊ in illius qui loquitur: ⁊ illorum quib⁹

vel de quibus fit sermo conueniat dignitati. Ociosa vero ioculatoria: iuratoria: contentiosa: maledica vel alias secularia verba nec pure sunt quidem: nec religiose conueniunt dignitati. Nuge vt ait sanctus Ber. Inter seculares nuge sunt: in ore sacerdotis blasphemie. Interdum si incidant ferende forte assis: referende nunq̃. Os talibus iam aperire illicitum: assuescere sacri legium est. Fede ad cachinum moueris: fedius moues. Dissuesce a vaniloquio linguam qui ad perfectum religionis aspiras. Processurus in publicum: primuz te ipsum & animo statue a verbis inanibus abstinere. Prouide tibi ante q̃z prodeas aliquid vtile: vnde si expedierit sermo texeatur. Familiariter prudenti consideratione omnia preuenire. Confert fuisse ad singula premunitum. Si dignum quippiam relatõe non habes tace. Tutius & humilius audis q̃z loqueris. Non affabilitas opportuna: sed loquacitas ociosa damnatur. Jurare vero nũc per caput: nunc per sanctos: vel alio quouis modo christi: qui ait sit sermo vester est é: nõ nó: discipulo minime conuenit. Rursus indignuz penitus serui dei mulierc̃ularium more contendere. Si resistentie incidant verba cedenduz cõtinuo resistenti honor est homini qui se separat a contentionibus. Nunq̃z dicendi vt dicitur gratia litigent: scientes ad se nullo modo verborum contentiões deinceps pertinere. Non potest esse quin contentio aliquando qõ contra conscientiam dicatur error: queat: ergo inter dei seruos colatio nõ altercatio debet esse. Peruersum maxime si ausu damnabili ad iniuriosa vl'a maledica verba que ẽm aplz̃a dei regno excludũt os religiosi laxet: aut diaboli adinuẽtionẽ assumat vel in cõi locutiõe frequẽtet. Sũt quedã que leuissima putarent nisi in scripturis demõstrarent opinione grauiora. Quis enim dicẽté fatue fratri suo reum gehẽne putaret nisi veritas h̃ diceret. Pessimum hunc loquendi abusum quasi pro affabilitatis solatio salutis aduersarius introducit: vt per eum modice occasionis accessu stulti illudens eos frequenter in grauis lapsum offense impulsum leuiori precipitet: & dignitatem status corrupte le huiusmodi: colluuione vilificet. Pudeat eos rumigerulos esse: aut verborum secularium delatores. nihil inter socios seminent quod infirmos animos dissoluere valeat vel turbare. Reus est deo & ordini qui temerario diffidentie verbo conscientiam percutit infirmorum. Preterea siue fratri siue extraneo: siue paruo: siue magno loquantur semper in ore: verbi dulcedinem habeant: omnem ad omnes secũdum apostolum mansuetudinem ostendentes. Nunq̃z sub pretextu constantie vel zeli quasi pro communitatis iniuria: in verba contumeliosa prorumpant. Sepe merituz cause lingua imoderata cõfundit: turpisq̃z defensio que iniurijs nitit: hẽt fastus pro ẽstãtia: ipetũ pro rõne iniurias: ẽz lingua cuchoris in bono hoie habundabit.

¶ De disciplina circa comestionẽ. ca. iiij.

a

Hec debẽt cũ timore dei comedere. Disciplinã semp tã in mõ se hñdi q̃z in cibo ẽuantes: vitãtes nihilomin9 quasdã min9 dicẽtes seculariũ ẽsuetudines sup mẽsã. Placet vel pauca de singulis extra subnectere q̃ ad ẽsimiliũ ẽsideratione trãsmittãt. Honeste se debẽt hẽre vt dũ comedũt aut bibũt sedeãt: bibentes cũ duab9 ciphũ manib9 teneãt mẽbrorum agitationẽ: & q̃rũdã anelationũ vl'labioz tumultũ q̃ ai notãt itẽperãtiã vitẽt: oculos a circũspectõe: linguã a locutõe cohibeãt. Oculoz custodia iter epulas ppea necessaria é: q: nõ dcet ibi p̃spue: vt vagos hõ

habeat oculos neqz curiose: ⁊ vt amplius dicam impudenter: ea que apud alios agũ tur circũlustrádo prospiciant: ſz vt potius pudice demiſſis luminibus ea tm̃ que ſibi appoſita ſunt attédát. Loqui vero ſeu mu ſitare ad menſam vbi ſilentium é buandũ: turpe vitium eſt. Declinanda muſitatoꝝ ſocietas: que lege ſz ⁊ honeſtate prohibit⁹ ligno tũ non valet volubrium retinere. Si quando etiã per dié extraordinarie bibunt ſiue adſint ſiue non adſint extranei: q̃z diu bibitur ſileant. Culpanda nimis verboꝝ multiplicatio iuxta potum. In cibo tam in qualitate ac quantitate ipſius: q̃z in modo: moraqz ac frequentia comedendi diſciplinam obſeruent. In qualitate vt nuaq̃z pcioſa vel delicata: nunq̃z ciboꝝ aut preparationum diuerſitates affectent. Propitium ad delicata palatum curioſitas quedã honeſtatis poſtpoſita declarat: vt verbi cauſa. Si quis ex vitio meliora de cõmuni eligat portione: vt qđ in pane ſapidius aut in alijs melius viderit ipſe ſibi accipiat. Sic maioris panis fruſtibus ĩcipiat minoribus ſi adſint ſz minus delicatis ſine rõnabili cã dimiſſis cum panis vel res alia quãto magis ad integritatẽ accedit: tanto ad menſaz honeſtius valet reportari. Si ad maiorem ſaporis delectationem inueniendam in pane ipſum ordinate frangendo: circũciendo vel micatenus excruſtando deformet Si vinũ cum aqua tẽperare nõ curet. Si longũ ⁊ interpolatũ faciat auſtũ. Si ſalſam cõem panis appoſitione cõſumat: aut eam in congrua toto vaſe tranſuerſo vel circulari venatione mendicet cum ſit magis in medio intingendum. Sicut enim apud honeſtos quoſdam in ſeculo imputatur ſi corroſionibus oſſiũ curioſus inſiſtas: aut carnes per magnos notabiliter preter exigentiã bolos ſcidas vel edas: aut dum ſcindis ſciſſuz immediate morſelluz: anteq̃z in cõi poſueris loco preripias a meta cõi: iuxta vulgare prouerbium non currendo: aut tactu more palpationis electum poſt tactũ relinquas vel ſimile quippiam actites: ſic religioſis eſt indecẽs ſi in his que ſibi pro tempore conueniunt cibis notam guloſitatis non vitent. Si quando eos ieiunij tempore vino confecto vel ſimplici ante comeſtionẽ: vel ſiue ante vl̃ ſiue poſt: herbis ſeu ſpeciebus infirmitas vti coegerit: occulte huiuſmodi ſi potuerint ſumant: ne ſimplices idẽ ſibi abſq̃z ſufficienti neceſſitate licere putantes ad ſoluendum ieiuniuz ſuo incitentur exemplo. Eſt inſuper diuerſitas reſpectu cibi ⁊ preparationis vitanda. Nihil ad menſam ſpeciale appotẽt vel in mẽſa requirant preter ſal ⁊ aquam: que ſemp poſſunt cuz honeſtate requiri. Priuãdus cõibus qui ſpecialia in communitate vſurpat. Cõibus igitur diſcant eẽ contenti. Ad ſuum ad omnia, que alij comedunt aſſuẽſcant: vt ſi fieri poteſt nullum omnino abhominentur ſeu repudient cibum. Grãde vitium ſi potagium ⁊ communia reſpuas vt in ſpecialibus lautius procureris. Modo molia: modo dura: modo frigida: modo calida: modo frixa: modo elixa pregnantes ſolent appetere mulieres. Prudenter autem ſobrieqz conuerſanti: ſatis eſt ad oẽ condimentũ ſal cum pane ⁊ fame. Debẽt etiam exceſſum in cibi ⁊ maxime pot⁹ quãtitate vitare: vt crapula vel ſacietas nimia non ſubrepat. Nihil ſic contrarium omni chriſtiano q̃z crapula dicit ſanctus. Ampliꝰ quoq; qualr̃ hoc é q̃z decẽter mõde ac uimperate ſit comedendũ attẽdant. Decẽte detrahit qui cibum in ore habens: vel ticiphũ in manu detinens loquit. Qui manu armata. i. cibuz habente: cibum ori miniſtrat: vel ei nõdũ expedito a cibo potum nihilominus ingerit: aut duz bibit vel comedit caput tenet in caputio profundatuz. Mundiciã debẽt ad ppriũ ⁊ ſocioꝝ cibũ ⁊ ad menſam ipſam ſuper quã comeditur

obseruare. Munditie simul ac decentie gratia teneant: caueant ne in parapside cipho vel ouo premorso aliud iterū comesturi reponát. Fede tuorum reliquias dentium alij cuilibet cibo immisces. Nunq̄ cipbum cū digitis potagio vel alio quolibet madidato accipiát: aut policem poculo imergant: nec super potū in cipho: vl' super cibū quélibet sufflent. Inde agitur si digitos quis immittit potagio ⁊ offas vel olera quis nudis articulis codearis vice piscatur in superfluitates piscīū vel huiusmodi ex ore pijcit super mensam: vel nuces alij q̄z sibi frangit condentibus. si nudá manū in mésa naribus emungendis: vl' carni nude scalpendi apponit: vel manum ipsam ad vestimenta detergit. Cauendum quoq; ne quis ante faciem circūstantium fratrum pro sale vel alijs necessarijs que a fratribus tradi possunt: manuz super mensam extendat: ⁊ eorum cibū cū manicis seu habitu tangat. Scindendus etiá panis pectori seu vesti cōi non est sine interpositōe tobalee applicandus. Munditia mése requiritur. Mensale nequaq̄ vel superflua detersione cultelli vel manuum deturpet. Purgandis maxime dentibus nullaten⁹ exponendū. Fedum ⁊ vile: mapas ⁊ manutergia fratrum cōia: dentiū fricatione fedare. Qui conuentualia dehonestat cōmittit vtiq; in conuentu. Temperantiá manducandi ait Ugo intelligimus in eo: si homo tractim ⁊ non cum nimia festinatione comedat. Festinatio in inceptione: ⁊ in prosecutione comestionis attenditur quādo videlicet in initio mense statim absq; orationis preambulo ad cibum manus extendit aut cum quadā voracitate comeditur si prius ori cibū mistras: q̄z ab alio sumpto fuerit expeditum. Ceterum per morosam comestionē cōgregationem detinere ad mensam: aut si quando extra conuentum bibit iuxta potum moram cōtrahere non est de-

cens hinc per sapientē sobrio dicitur. Cessa prior causa disciplīne. In comedēdi frequentia ⁊ bibendi seruanda est diligenter temperātie disciplina. Sane post refectionem ad potum redire: aut per diem in domo ex vitiosa consuetudine: aut q̄ turpius est post completoriū bibere: nō mediocris vitij notā habet: honeste ad mensam quā tum indiges bibis: q̄z bibitādo per diem: meriboli. i. potatoris morem geris. Fructus vel aliud quodcunq; extraordinarie secularium more comedere patens est gulositatis inditium. Siquidem vltra duas vices in die nisi necessitate cogente in domo vel extra comedere: puerorum immo pecudū est. Senex legem in vicibus comedēdi nō seruans: fertur per angelum asino cōparatus. Ad colationem tempore faciendam ieiunij: duabus tantum vel tribus si indiges bibere vicibus temperantie congruit honestati. Studet sobrius quandam temperantie legem in ipsis ét necessarijs observare. Beniq; quorundam secularium in faciendis conuitationibus in fragmētis ⁊ huiusmodi consuetudines vitent ad mēsam. Non se facile inuicem conuitent: sed comedat quisq; vel bibat pro sue arbitrio voluntatis: quantū necessitatis sue melius sibi note q̄z alij viderit expedire. Cōgruet tñ senior verecundantes forte vel nimium abstinētes iuniores inuitat. Sapor ⁊ potagiū pregustata: vilitū quoq; seu quorūlibet ciborū reliquie: vt ouū vinū tātillū vepitā tie: si vētri iá sacrato superfit indecēter comensalibus maxime seniorībus ingerunt. Ensenia per mensam nō mittant. Al fragmentis ⁊ reliquis caueant. Sed de pane ⁊ alijs ita sibi prouideant mēsurate: vt coraz se vix micas relinquāt. In potagio tamen aliquid interdū honeste relinquūt id sibi pauperū ⁊ tēperātie gratia subtrahentes verū ⁊ si qui forte relinquere nō tamen vt patresfamilias ad erogādū cogere permit

tuntur. ℙro socijs vix aut nunq̄ maxime circa finem refectionis panem vel aliquid scindant: aut potum in ciphο ponát: nisi sal tem quantū ipsi comedere vel bibere valeant: si alij quibus hoc offerunt non acceptent. ℙro nunq̄ pro bucella vt dicit panem tunc integrum frangant: p̄sertim si apud socios fractū inueniát. Si ciphū communé habuerint qui bibere voluerit non amplius de potu appōat q̄ possit bibere vna vice. Inter micas que aliq̄n necessario fiunt: inutile aliquid vel nocuum: vt que de nuce: ouo: castaneaq̄ proijcim⁹: ⁊ alia q̄q huiusmodi nullo mō relinquát. ℳurilegos vel aues ad mensam nō pascát: cum nec in refectorio debeant sustineri. ℙossunt cum dictis ⁊ ꝑscia circa comestionem attendi. ℭerūtamé sunt nónulla que ꝯ cōmuniter vitiosa putent: interdum tamé inter domesticos in spiritu charitatis sine vitio exercentur.

ℭ De disciplina circa exercitium operis manualis. ca. v.

℞ disciplinā circa exercitium operis manualis: qō vꝫ manuali opere corpali exercetur ꝑuādā: necessaria é discretio: diligétia: ⁊ honestas. Est habéda discretio circa op⁹: vt qō faciédū: ⁊ qñ fiendū é fiat. Discernédū de primo: vt inutili operi necessariū bono quoq̄ melius ⁊ meliori optimū ꝓferat. Juuare fratré cuꝫ indiget: multum vtiq̄ operi peculiari p̄ponderat. Rursum celebrare volenti iuuamen subtrahere: maiorem q̄ꝫ pluribus alijs esse quis ambigat. Est etiam discernédū de primo qō opus: quo tpe fiat. Nō nulla siquidé in festis diebus bene nō fierent: que in profestis bene fieri possunt. videtur igit in operibus distinguendū. Sūt enim exercitia quedā. que necessitati quotidiane inseruiūt: vt est ciboꝝ preparatio necessarioꝝ ad dié vtensilium; quoquine ablutio ⁊ consimilia: que omni tēpore fieri solent. Sunt quedam alia que in diem differri possunt: vt est scribere in quaterno: tunicas a vermiculis cū virgis excutere caput abluere ceteraq̄ similia: a quibus est diebus dominicis ⁊ festis p̄cipuis ob sacri reuerentiā temporis abstinendū. Festi náq̄ dies per honestum quietis otium: alij vero dies per laboris debiti exercitiū honorant. ℞e hoc Ugo quantū ait decoris addit festis dieb⁹ quies vacationis tantuꝫ ornamenti cōfert ceteris diebus studiū boni operis: ita vt ⁊ in illis quisquis noluerit esse quietus: iudex sit sue vanitatis: ⁊ i istis qui nō fuerit studiosus festis pigritie. Carnales siq̄dé métes: ne vel in illis dieb⁹ q̄ escāt vanitas exagitat: ne vel in istis in bono ope exerceāt pigritia ligat. Beniq̄ qui ꝓcudés subiūgit. Quapp nō negligenter q̄dé hñda é in bono ope discretio tēporuꝫ q: sicut malū opus nullo tpe laudabile est: ita bonū op⁹ quodámō reprehēsibile dignū videt: vt iudicat si tpe oportuno factū nō é. Diligétia in ope ex ꝓmptitudine opantis: ⁊ deuota fideliq̄ opandoꝝ exercitiōe dinoscit. Diligétie huiusmodi ꝓmptitudo nō in ope manuū tm̄: imo ⁊ in ꝓuentuali quolibet marie locū hꝫ. Quicq̄d enim ptinet ad ꝓuétū ꝑcipuo diligétie studio est habēdū. Sint ergo ꝑcipue ad ꝓuentualia exequéda ꝓmptissimi. Nunq̄ tarde ad opus dei vel ad mēsaꝫ occurrát. Ad horaꝫ diuini officij mox cū auditū fuerit signum: relictis oibus quelibet in manibus fuerint summa cū festinatiōe curat: cum grauitate tm̄ vt nō securitas inueniat fomitē. Ergo vt opi dei ꝓponant. Ad mēsaꝫ át q̄ p negligētiā nō occurrit ante v̄suꝫ: vt simil' oēs dicāt v̄suꝫ: ⁊ orēt: ⁊ sub vno oēs accedant: si vsq̄ ad sc̄aꝫ vicē correct⁹ emendare neglexerit iuxta sancti decretū a cōis é mensē ꝑticipatiōe arcēdus: vt solus ab oi ꝓsortio sequestrat⁹ reficiat: sua ei de vino si fuerat habiturus portiōe sublata. Digne quidē

a cõi refectõe repellit: q̃ se p̃ vitiũ a cõi ora
tiõe secludit. Absit a ꝑuis dei vitiose huius
modi ꝓsuetudis turpitudo: vt ꝙuétuale ali
quid diuinũ ꝑsertiꝫ officiũ alteri⁹ ꝓtextu
cuiuslibet tardo accessu: vel certe absces su
depopero dehonestét: vt tardus accessus
sic ⁊ ante horã recessus: sine graui p̃sum
ptus necessitate arguit. Impatiẽtis ⁊ vani
signũ é ai: cõiuꝫ in coib⁹ anticipare recess
sum: nec op⁹ dei posse in choro fineten⁹ ex
pectare. Si monachũ sancto narráte Gre
gorio: post expletũ officiũ ꝓtinuo receden
té: visus é demõ ab oratorio trahere: quid
de his q̃ nec ipsius expletioné offitij ꝑsto
lant. Aut dubiũ ꝙuentualis vbilibet deco
ré itegritatis negligẽ: inexcusabile ꝑsus re
ligiõis é vitiũ. Ad vitiũ aũt vir occasio de
erit si q̃libet admittat. Dés deniq; fratrũ
labores: nõ ex ꝓsuetudie sola: vt vitl'a do
cta trituꝛã diligẽ: ſꝫ ex ai deuotiõe sectent:
vt in cõib⁹ sit seruoꝛis affectio ſpãlis. Con
uétualé vitã vt sciſſimã: imo angelicã toto
affectu ai amplexátes: ei tã ꝓtinua q̃ꝫ deuo
ta ꝑsecutiõe adhereãt. Quãtũ ad officiuꝫ
mẽſaꝫ ⁊ alia: vir nisi coacti a ꝙuét⁹ ꝙgrega
tiõe recedãt. Tãtã de⁹ ꝙuétui efficatiã ꝓtu
lit bonitatis: vt ibi augmẽtũ suſcipiat boni
bon⁹ leuamẽ, sepe aut veniã mali malus:
Multa in ꝙuétu bona p̃ntibus ꝓferunt:
absentib⁹ subtrahunt. Saul ad ꝙuétũ psa
lentiũ ꝑbaꝫ accedẽs ꝑbã efficit extra
ꝙuétũ fact⁹ ꝑuertit. Thomas discipulo
absens ꝙuétui: visiõis dñice ꝓsolatiõe frau
dat q̃ꝫ ad collegiũ reuersus assequit. Di
scipuli puer ꝙgregati spũm scũm accipiũt.
In ꝙuétu dñs hãtat ⁊ q̃escit: vbi deuotos
quosq; vberioꝛis gr̃e pabulo resocilat. Ibi
quãplures: negligentie ꝓsonales in diuino
marie offitio subrepẽtes: ꝙgregatiõis cõio
ne supplent. Ibi qõ suis q̃sq; nõ põt alioꝫ
meritj obtinẽ merek. Ceterũ ſꝫ ad maioꝛa
dom⁹ offitia vꝫ refectoꝛij: hospitalarie: infir
marie: lectiõis ad mẽſaꝫ ⁊ huiusmodi p̃nci
palr ⁊ ꝓtinue faciẽda: nouitios fratres aſ
sumẽ: ꝑuida religiõis ꝓsuetudo nõ hẽat: si
qñ tñ ꝓtingat aliq̃ officioꝫ eis huiusmõi vl
ad horã cõmitti magna debẽt deuotiõe su
scipe: ⁊ ad faciẽdũ ea mãsuete velocit acce
ptabilr: itegre: circũspecte: magna ꝺbẽt di
ligẽtia adhibere. Mãsuete hoc é sine mur
mure ⁊ alicui⁹ displicentie signo. Fili ait sa
piẽs. In mãsuetudine opera tua pfice. Et i
ope bono necessaria strenuitatis velocitas
de q̃ sapiẽs ait. In oib⁹ opib⁹ tuis esto ve
lox. Velocitas ſ̃ maturitatj non remouet
grauitaté: ſꝫ vitiũ tarditatis excludit. Est ẽi
acceptabilit opandũ: vt q̃b⁹ ministrat ꝑut
honeste fieri poterit satisfiat. Optabat apo
stolus ⁊ oraõs rogabat vt oblatio sua acce
ptabilis fieret in hierusalẽ factis: Magn⁹
ꝑfect⁹ é ei: cui⁹ ministerio mltj facti leti de
tꝫ laudãt. Integritas in ope bono requirit
vt nõ de inate nec ad euasioné q̃si ad ocu
lũ: ſꝫ pfecte ꝑut res exigit fiat. Circũspe
ctio in obsequijs: put officioꝫ req̃rit va
rietas é habẽda: Ad p̃ exẽplũ vel in vno
officio meli⁹ pꝫ. Si qñ refectionarij vicꝫ
gerãt: q̃ ministranda fuerint tpe ꝙgruo: ⁊
mõ debito ꝑparata ministrẽt: ⁊ religiose
distribuãt: ne in mẽſa defect⁹: vel circa mi
nisteriũ miti⁹ expediẽs aliq̃d accedat ꝑui
suri. Ministret itaq; necessaria tẽpestiue.
Turpe é si pp̃ vni⁹ defectũ ꝙgregatio tota
expectet. Sic ⁊ oia siue fruct⁹: siue sapoꝛes
siue alia comedẽtib⁹ ꝙgrue ꝓponẽda: pꝛi
usq̃ꝫ fratres ad mẽſaꝫ intrauerit ꝙgrue ap
ponunt. Cõserẽdoꝫ collatio successiua cõ
uétũ sepi⁹ detinet: iputãda q̃dẽ si causetur
ex negligẽtia ministroꝛũ. Ad mẽſaꝫ vo q̃
quid appponit: ꝑparatũ decet reficiẽtibus
apponat. Nuces si dande uerint ꝑus frã
gant. Herbe crude si apponẽde fuerit pꝛi
us mũdent: ⁊ sic de alijs obꝺuet. De oib⁹
que apponunt si fieri põt: sua cuilibet poꝛ
tio singlr tribuat. Sũt rurigene: q̃ nec ꝓpla
tũ discreta vl' ab extraneis sorte distiguãt.
Cõia marie vt sal ⁊ aqua mẽſe nõ desint:
que in primis prouidus ministrator appo-

nit. A qua nō solū p:o tēperādo vinū: imo ⁊ sepe p:o alijs necessaria est i mēsa. Cochlearia quoq; sunt ad oē potagium opo:tuna: ne in parapside cū digitis piscari opo:teat: ⁊ iuxta Agonē. In eodē iure: ⁊ manꝰ ablutionem: ⁊ vētris refectionem querere: Murilegos vel aues: que tenent alicubi cōtra ranas nullatenus eē in refecto:io: dū fratres comedunt patiantur. Nec enī hoc expediens vel honestū. Sic ⁊ in alijs circa istud vel aliud quodcunq; ipositū sibi officium sint intēti. Scr̄ptū est enim: cuncta cū diligētia facite. Sic agetis in timo:e dei fideliter ⁊ co:de perfecto. Honestas i operatione seruat: si omnia que aguntur cū maturitate ⁊ religiositate quadam exerceant: ⁊ in omnibus nito: inueniat mūdicie: hoc enim religiosum maxime decet.

¶ De disciplina circa incessum. c.vi.

Disciplina circa incessum penes modū: ⁊ discretionē in ambulādo considerent. Honestus modus cūdi regrit: vt nō impetuosis aut fractis gressibꝰ ambulent: nō erecta ceruice: nō p̄minēti pecto:e: seu etiā inclinato super humerū capite: aut vagabunde pendētibus manibus: que oīa vel leuitatem: vel superbiā: vel remissionē vel ypocrisim sapiunt. Debent ⁊ in eundo discretionē habere: ne de illoꝝ numero cēseant de quibꝰ dicitur per p̄phetā. Non est iuditiū in gressibus eoꝝ. In eorū gressibus nō inuenitur iuditium: qui in cūdo necessitatē vel ordinē nō attendunt. Necessitas discursum inutile: ordo inordinatiōis confusionem excludit. Discursuꝫ igitur p domū per o:tum: ⁊ etiā extra domū: q magnum est instabilis mentis inditiū caute vitent. In domo ne scilicet per officinas de loco ad locū deferre ad fratres inutiliter euagent: aut loca rumo:ibus audiendis: vl' colocutionibus apta frequentēt: sed in locis sibi cōcessis vt sunt ecclesia celle: caplm si extranei nō affuerint: vel in alijs locis si qua sibi fuerint spāliter deputata cū silentio residentes. Officinis p:iuatis puta vbi cibaria p:eparant infirmi vel hospites recreātur: aut fratrū aggregationi vel comedentibus aut bibentibus se nullatenus ingerant non vocati. Erubescant p:ecipue ad reficiētiū mēsas accedere: vel eis nisi p:o euidenti ministeriū necessitate assistere. Effrontis est hominis non erubescēre comedentes: verūtamen si quādo eos loca sibi non concessa necessitas adire impulerit: ad hostiuꝫ pulsare aliquātulū p̄sūt: vt vel aliquis egrediat ad eos vel ipsi vocati securius ⁊ honestius intrent. In o:tū non vadāt absq; licentia nisi eos ab aliquo p:oesso mitti contigerit: aut vocari ad loca sua postq̄ ab eo recesserint: vel eius negotiū p̄fecerint q̄ citius reuersuros. Verū eoꝝ instructo: iuxta superio:is dispositionē nūc hos nunc illos: aut etiam oēs simul ad spaciandū in o:to cā recreatiōis vel alicuius bone collocutionis poterit per se vel per aliū fratrē p:oessum cū expedire viderit euocare. Tpe p̄bationis domū exire vel parēte visitare non curent: nec enim inter cognatos ⁊ notos dīs inuenit. Quomodo te bone iesu inter cognatos meos inueniam: quando inter tuos minime es inuentus. Si quando domum quāuis de superio:is conscientia exeunt: nihilominus id suo significem instructo:i: qđ ⁊ de suis alijs notabilibus factis obseruent. Ordo circa incessum est in cōitatu speciali ter religioso buādus: vt in p̄cessibꝰ fratrē sibi collateralē attēdat vt cho:i sui partē in refecto:io: in claustro: cū p:o gratijs ad ecclesiā itur: ⁊ in oī teneat loco nec se ad chorū aliū refecto:io: in claustro: vel alibi trāsferat: nisi causa rationabili perurgente. In ecclesia vero inter pulpituꝫ in medio chori positum ⁊ altare: maxie dū quidem ibi

dicitur: non facile transeat: nisi forte liber pateat transitus. ab ipso pulpito multum distans: ne tamen inter pulpitum transiens ⁊ inclinans ipsum videatur pulpitum honorare: non ante ipsum directe: sed a latere decentius inclinabit. Est etiam ordo reverentie ac decentie in incessu: vt non passim senior iunior antecedat: aut quando vitari potest frequétes ⁊ nimis propinquos faciat transitus ante ipsum. In ecclesia quoq; inter ministros subdiaconum videlicet diaconum: sacerdotem in officio suo soléniter ministrantes: nec non ⁊ ante fratres intra deambulatorium intraturi ad vacua debét sedilia per introitum sedilibus ipsis propinquiorem accedere: nisi ob aliquarū reuerétia personarum: si forte in medio fuerint: sit aliter faciendum.

¶ De disciplina circa quedam membrorum officia. ca. vij.

Et ⁊ in aliis membrorum corporis siue oculorum: siue oris: siue naris: siue brachiorum manuūq; officijs disciplinę studéduz: de quibus aliqua breuiter subponentur. Amatores igitur honestatis ab inordinata euagatione: ⁊ exaltatione immensa: ⁊ in choro precipue diligenter custodiant. Scriptum est enim. Oculi stultorum in finibus terre. Et exaltatio oculorum dilatatio est cordis. Leuat quidé propheta oculos vt petat auxiliū dñs vt impendat. Tu quoq; si locum tempus ⁊ causam considerans tua vel fratris necessitate oculos leuas: non solum non culpo sed etiam plurimū laudo. Hoc enim excusat miseria: illud misericordia cōmendat. Sin al'non propheteno domini: sed diue: aut eue: immo ipsius sathane imitatorem te dixerim. Nō sint introitu faciles: nec in voce clamosi. Cachinnus precipue grauitatē religiosi plurimuz dehonestat. Vile prosus religiosum virū vt puerū cachinnari. Non licet religiosum virum dissolutis labijs risum proferre: nec illari vultu cordis illaritatē pretendere. In datione pacis labia semper claudant: quibus apertis turpiter exhibetur. Mares nō in aliorum aspectu: sed ad partem: cum duorum vel trium ad plus digitorum appōe emergant. Seorsum etiam spuendū est maxime in cōuentu ne loca publica siue in choro: siue alibi sputo fedentur: ⁊ astantiū oculi offendantur. Pudet quidem in ipso chori deambulatorio ad pedes suos palā fratribus spuere nec pudere. Notabilib⁹ corporis seu membrorum extensionibus: que cum ostentationibus vel alis non sine quadā inhonestate fieri solent omnino abstineant. Tunc enim sunt corpus ⁊ brachia comprimenda: ne cum huiusmodi pigritia extendantur. Honesto incongruum viro pigra membrorum distensione resolui. Dissolutiones fugiant manuales: grandia nempe cānt pericula: soletq; luctus ludo accidere corporali. Et post comestionem se precipue a iocositate notabili: ⁊ multiloquio studeāt temperare. Siquidem licet omni tempore dissolutionis leuitas sit vitanda: post refectionem tamen vel al'cum solo fratre: ⁊ iterum coram conuentu turpius agit. Turpissima est dissolutio in conuentu. Ad h aliuz quépiam preter necessitatem ad cingulum vel ad manum accipere flores: fructus vel baculū ociose in manu gestare: cingulum inter digitos voluendo rotare: honestati non consonat: immo quoddam lasciuie signum pretendit. In lotione manuum quando in vase mobili aqua reperit: vas ipsum nūq; aperte superiori precipue manibus distillantibus: sed per ansam vel a latere vel a fundo accipiant: ne guttis manuum aqua residua sordidetur. In lecto se honestissime iacendo componant: nec supini iaceant: nec genua leuando calceneos iungant: aut tibi-

as. Hec ⁊ similia nō sunt vt minima temere aspernēda. Clara nonnūq̄ ꝓuersatiōis insignia q̄dam in mūnis obfuscant ineptie. Plerūq̄ modicis paulatiz per incuriā sub repentibus maculis: tota morum congeries inquinatur.

¶ De disciplina in habitu. ca. viij.

Disciplina in habitu pōt tā circa pānū q̄z circa formationē: coaptationē: vsus eius ꝓtinuationē ⁊ mūditie ꝓseruationē attendi. Circa pānū vt nō sit pciositate molitie vel subtilitate notabilis. Vestis pciositatē etiā mulieribꝰ. Petrus apls interdicit. Porro qui mollibus vestiunt in domibus regum sunt. Inter diuites palatij ⁊ paupes claustri differētia debet eē. Molia vestimēta animi molitiē indicāt. Molles ait q̄dā molia q̄rūt. Subtilitas ⁊ nitor: reprehēdit in bisso diuitis epulonis. Nimia pāni subtilitas: ⁊ si nō pciosa nihilominꝰ tñ in ꝓposito penitētie vitiosa. Sit cure nouitijs pānoz pciositatē: subtilitatē ⁊ incōgruā religioni molitiē nō curare: vereātur ⁊ renitātur vt possunt irritari ꝓ ipsis: stoz de vestium vilitate censurā ⁊ ꝓsuetudinē vitiosam in suarū aiarū piculū induci. In signū sunt panni tui dr̄ie iesu: ſz in signū tui a multis hodie ꝫdicit. Honesta exigit vestimēto rū formatio: vt nō sit nimis larga vel stricta. Amplitudo vel lōgitudo caputij superflua siue in manicis siue in caputio: siue in colario caputij ē admodū fugiēda. Sz nec apturis q̄busdā circa vel cingulū vel alibi: aut curiositatibꝰ alijs quibuscūq̄z ē habitꝰ deformādus. Coaptatio q̄dā ē religioso indecēs: q̄dā decēs. Indecēs ē si ꝓter morez religiōis fuerit curiosa: vt vbi cā si caputij colariū quidā in giro replicationē iuxta mū danoz ꝓsuetudinē coaptet: aut curiose ipz caputiū replicet circa genas. Decēs ē que nō curiositati: ſz honestati debuit: vt vz vestis honeste portet: ⁊ honeste ꝓ loco ⁊ tē pore disponat: vt honeste portet: succingēda ē eq̄liter ⁊ decenter. Si ex vna parte pēdere notabiliter ꝓmittat: vel in alijs ꝓparatio debita ommittat: fatuitatē vel negligētiā: vel ipocrisis sapit. Aptanda est vestis: maxime circa pectus per applicationē ad collum: ne collū ipsum vsq̄z ad pectus: vel interiores panni hominū aspectui exponātur: qō irreligiosuz ē valde. Attēdēdū etiā circa portādi modū ne quis pfluat: vt si os sub caputio vel mētū abscondat si more dominarū tunicā a laterib⁹ tenendo accedat: aut manū in sinu tenens: tunice manicā ex terius pendere permittat. Quando enim manū in sinu ponere vel ad horaz cogit necessitas in manu altera p̄sumpta manica cautius est tenēda ne pendeat indecenter: vt manu in sinu teneri vix a proximo astantibus percipi valeat. Ambas autem manꝰ in sinu tenere q̄z irreligiosum sit palam oībus ē: cum vel vnam diu teneri vix excuset necessitas. Bānati ē corporis ⁊ mēbrorum officia exequi non valentis: manicas nō regere defluentes. Et quidē cum membra interius a sua custodia soluitur: ⁊ membra foris ad ommē actū inordinate mouentur: tam in vestibus q̄z in alijs disciplīne cura negligitur. Incōpositio corporis qualitatez indicat mentis. Sunt ⁊ alia circa modū portandi ꝑm Ugonem vitanda. Sunt inquiquidam stulti: qui quodam artificio vestimenta sua circa se componunt. Alij iactando ⁊ ventilando pannos suos leuitatē mentis sue: ex ipsa sui habitus mobilitate ostendunt. Alij incedētes sinuoso firmate terrā p̄rūt: ⁊ in lūbis depēdētibꝰ: imo retro ꝓtēquentibus caudis in similitudinē vulpiū vestigia sua obducunt: ⁊ quocunq̄z perrexerint: q̄si turbo tēpestatis pulueré concitant. Dispositio habitꝰ: aliq̄n rōne operis: aliq̄n rōne consortij variatur. Respectu quoz

habéda é ꝓsideratio disciplíe. Ad exercitiũ operis tã ꝓp expeditionẽ q̃z ꝓp custodiam mũditie: honesta ꝑut res exigit ꝓparatio vestis requiritur vt. s. quando necesse fuerit succingat: manice vero retrahant ꝛ ꝓout expedierit componant: ne sup manus vel super rem ipsam que tractatur recidant indecenter: ꝓcipue ad priuatas custodiende sunt manice diligenter. Dispositio huiusmodi tollerabilis est: ĩmo comendabilis in priuato: que tamẽ in publico maxime coram extraneis nõ est decens. Quãdo igitur coram extraneis aut coram cõuẽtu ꝓceditur ad dispositionem cõmunem est habitus tam in manicis q̃z in alijs quantũ res patitur reuocandus. Caput si nudũ fuerit: caputio congruit amicari. In omni siquidem loco publico siue chorus siue refectorium siue alius fuerit locus: fratrũ cõgregatione ꝓsente: ꝛ multo magis inter extrancos: operto decenter capite religiosus est admodum vir honestus nisi ob reuerentiam alicuius ministerij vel persone aliter sit agendum. Non est ñ caputium sive coram fratribus siue. coram extraneis: nimis in capite sine causa ꝓfundandum. Operta sub caputio facies quandaz ypocrisis notam infert: ꝛ aliorum in se oculos sua singularitate conuertit. Decet ergo caput in publico non facié operiri. In lotiõe quoq; pedum ille cui ꝓ christo ministeriũ huiusmodi exhibet operto si commode potest capite humiliter ꝛ sine multiloquio debet esse: ꝛ charitatis obsequium cum timore ac deuotione suscipere: nec debet qs ibi al'alibi tibias nimis exponere: sed magis tunica cum manibus circũcingere diligenter: turpiq; religiosis personis crurium nuditati occurrere. Lauet omnis honestus: ne eius vnq̃z appareat caro nuda nisi quãtuz compellat necessitas manifesta. De sancto legitur q̃ cum necesse haberet fluuium transuadere rogauit socium suum vt paululum separaretur a suo aspectu ne suaz inuicem corporis nuditatẽ vterq; cõspicerent Recessit socius nihilominus tamẽ ille seipsum cum se nudare vellet erubuit. Cogitantem eũ vel in aliam ripaz virtus diuina transportauit: aut dubium honestatem dominus acceptauit. Pdamos quoq; interiores qui vltra cõmunem seu singularem formam siue in vestibus: siue in alijs indulgentur quãtũ necessitas patit occultari oportet: vnde nec almutia palam extra caputiũ religiose portat. Restat de vsus habitus continuatiõe: ꝛ mundicie in eo conseruatione videre: vsus habitus ꝑut habitus ꝓ spãli signo religionis accipit: continuus debet esse: vt religiosus frater non sit vel modicuz sine ipso: nisi necessitas euidens cuz cogat. Secularis persone nuditas: ꝛ religiosus sine habitu comparantur. Cauẽdũ ẽt ne sibi habitus duz sedet aut genuflectitur aliquã incohamenti ꝓtrahat maculã. Et si quam ꝑpter aliquẽ casum vel pp sudorẽ aliquando mũdificari citius debet maxime si in loco fuerit apparenti. Pꝛopter b ĩmunditia illa que in horis caputij circa geras ꝓtrahitur ex sudore debet cum diligentia reuocari. Feda religio que nititur seditate. Culpatur quidẽ ꝛ cultus mundicie nimius ꝛ neglectus.

¶ De disciplina in officinis. ca. ix.

Eniq; in officinis maxime in oratorio: refectorio: dormitorio ceteriscq; quas consueuit frequenter conuentus etiaz ad lat' nas disciplinate se habeant ꝛ quiete. Nunq̃z ꝑ susurriũ ꝛ tumultum occasione operis alicuius: fratres orantes: studẽtes: aut quiescentes impedãt. In oratorio nemo aliquid agat: nisi ad qđ sanctuz est: vnde ꝛ nomen accepit: vt si forte aliqui etiam ꝓeter horas canonicas vel constitutas orare voluerint: non eis sit impedimento: qui ibi aliquid agẽdũ putauerint.

Quando per dormitorium fratribus quiescentibus vadunt plane: imo quasi furtiue incedant ne parando lectū vel alio quouis modo quiescentes reprehensibiliter inquietent. Surgentes a lecto ipsuz decenter operiant: ne velut irrationabiliuz cubile remaneat imparatus. De priuatis loquis: si cui turpe videtur: turpius nouerit aliquid turpe: ibi cōmitti. Ibi nō conuenit quasi morgelicidio picturi amictus accessorij sarcinaz differant. Ibi religiosus cū summo silentio ⁊ operto prosunde capite debet eē. Ibi cō ⁊abulari ⁊ preter necessitatem hac ⁊ illac capite discooperto respicere religiosum nō dixerim: sed scurraruz. Ibi seruanda in manuum ⁊ vestium dispositiōe honestas. Ibi honest⁹ quisqz diligenti alijs opera caueat ne post ipsuz per eius in curiā aliqs offendatur. Ibi eis cauendū ne stātes vrinēt: vl aliter minus honeste incedant. Sed nec portum est facile vrinandū vel alibi: vbi siue a socijs siue ab alijs possit videri: q: vt ait quidam. Multa possunt honeste fieri: que non possunt honeste videri. De singulis ad disciplinam per singulas officinas ⁊ loca spectantibus: vix aut numqz posset singulariter adiseeri. Ad multa tamē pōt haberi discipline consideratio ex predictis. In hostijs autem officinarū: aut vbi fratrum est cōmunis transitus: maxime circa introituz priuatarū: vñ ad necessaria eūtes ⁊ redeuntes respici possunt: nunqz honesti fratres faciant stationem. Quando etiam intrant ⁊ exeunt officinarū secretioruz hostia post se claudant: ne superuenientes extranei ⁊ intrantes: fratres inueniant unparatos. Nunqz extraneos iz familiares ad visitandū officinas inuitent. Si qñ tñ ad aliquoz instantiam eas ostendere permittantur: domos tñ cōiores: non intra per singula loca seu angulos peragrando: sed ab hostijs expedite quantū honestas permiserit ostendentes: quicquid ab eorū aspectu subtrahere poterunt: subtrahāt ⁊ furent. Nō est religio vbi omnia patent. In locis oib⁹ vbi fratrum occurrit frequentia: nullo modo detineant aduētātes. Infirma hec parvulis exprimens grandiū ocilla non veto: ꝫ vbi humilis proficit paruiducēdus illusor.

¶ Quarta pars huius operis. De disciplina inter extraneos: ⁊ primo de disciplina in villa. ca.j.

Unc videndum qualiter in villa: itinere: ecclesia: ⁊ domo: in locutione ⁊ cōmestione: sit nouis fratribus inter extraneos conuersandū. Si qñ eruntn domū: habenda est eis custodia discipline respectu societatis ⁊ sui. Societatis solatiū ⁊ honestas: religiosi conuenit dignitati. Propter hoc in villa precipue seniorꝭ cum quo fuerint semper vestigijs inherentes: se ab eo etiā sub vno tecto nullatenus separent: quin ad minus semp videri ab eo libere possint. Seipsos autem quantū ad circūspectionem: locutionē: habitus: ⁊ mēbrorz dispositionem in disciplina contineant. Nō circūspiciant in vicis civitatis: vt sapiens docet. Auertāt oculos suos ne hauriant vanitates. A seculariū collocutionibus prudenter abstineant. Manus suas religiose cōponant. Nunqz inter homines discooperto capite vel almuciati: vl alias indisciplinate incedant. Sed nec seculariū nec religiosorum domos: subito ignorantibus eis introeant. Sed vocādo ab hostio: vel pulsando: vel alio quoquomodo ꝓpositum seu voluntatem ingrediēdi pronuncient. Vir eruditus ait sapiens sortis habit. Sed nec sine ductore per secularium domos vl per religiosoruz est officinas vagandum.

¶ De disciplina in itinere. ca.ij.

Si fuerint extra villas in itinere constituti: & quantū ad societatem & quantum ad seipsos caute se debent & religiose habere. Quātū ad societatem debent sibi a mulieribus a scurris & rōne periculi a psonis de malefitio notatis attendere. Talium personarum societas singularis religiosis viris nisi forte ad horam pro anime causa non conuenit. Debent tamen se prudenter ab huiusmodi consortijs segregare. Ipsi autē fratres in itinere se ab inuicem nō debent nimis diffugere: quin minus se mutuo audire & videre facile possint. Nō est tantum aut decens religiosis quos congruit binos ire alterum ab altero longius separari Talis separatio eis in periculum occurrentibus cedit in scandalum. Quātum ad scīptos debent in factis & verbis disciplinate se gerere. In factis debet honestas: deuotio: & discretio apparere. Propter honestatem dissolutiones tā manuales q̄z alie: que cursitando vel aliter quōlibet fieri possunt penitus vitent. Absta enim inconuenientia ex hoc vt expertū est possunt sequi: hominibus frequēter de quibus non aduertit videntibus que agūtur. Non sunt brachia notabiliter denudanda: nec vestes nimium succingende vel als irreligiose tenende. Ceterum ad deuotos pertinet fratres ecclesiis quando transeunt iuxta ipsas necnon & crucibus deuotis inclinationibus reuerentiam exhibere: cimiteria vero absq; oratione pro defunctis nullatenus preterire. Discretionis est agenda queq; prouia deliberatione metiri & non agenda cauere: quia qui de futuro nihil premeditatur: in omnia incautus incidit. Moderandus per prouidentiam senioris labor: itineris: ne spiritum deuotiōis extinguat. Audienda est missa & sanctaq; orationes popl'o si fuerit sermo fidelis: & ante oia semper diuini pensum officij deuote soluendum: nec fratres se magis curiosos q̄z religiosos exhibeant: & contra earius religionis propositum de accessorio principale facere conuincantur. In solemnioribus festis etiam ab itinerationē cessandum. Cauenda est per vias dormitio tanq̄z periculosa & indecens: nec est tarde vel apud infames hospitanduz personas. Disciplina verboz debēt attendere tā in materiā q̄z in sono. Si occurrerit heries debent eos humiliter salutare. Senioū erit coitinerantibus & his cum quibus aliquādo loqui contigerit aliquid ad edificationem & consolationem proponere: peccantes in eorum presentia non rigide semper: sed cum modestia & humilitate corripere: & ad bonum per rationes & dulcem allocutionem inducere. Et sic quodammodo omni creature secundum euangelium predicare. Philippus eunuchuz i itinere baptizauit. Beatus martinus latronem secū itinerantem conuertit. Si vero non affuerint homines: verba fratrum de deo cōuenit esse. Ipse náq; itinerantibus & de se loquentibus discipulis: itinerationis factus ē comes. Tunc exempla patrum vel alia q̄libet bona: que vel accendant affectum vel saltem instruant intellectum: sunt ad laboris allcuationem narranda. Turpissimuz est nescire tempus nisi friuolis & fabulosis narrationibus detinere. Ue tacentibus dete domine: quoniam loquaces muti sunt. Solent fratres letanias: psalmos penitentiales: cāticū graduū & similia: aut sil: aut q̄libet singulariter frequētare: & maxime ante tertiam in talibus: aut certe in meditationibus sanctis occupari. Deniq; quotiens mutue collocutionis interuenerint verba sonū oīno decet eē demissum. Proide clamosam locutionem que nusq̄z religiosam decet personam penitus vitent: maxime inter fructeta & in nemoribus existentes. Si quidem iuxta vulgare prouerbium: nem⁹ aures & cāpus seu planities oculos habere dicuntur. Ab oīb⁹ igit̄ que coram secu-

laribus dicere nolūt in locis dumosis ⁊ nemorosis oino abstineant: nisi forte aliquis sub silentio ⁊ latinis verbis dicere velint. Miserabiles confusiones quibusdam minus cautis pluries ex hoc accidisse feruntur. Non cantent in itinere in cantu maxime secularium cancionum aliqua ꝛ bona cū laici nō intelligāt nisi sonū: ⁊ preter hoc religiosum non deceat in cantu extraordinarie vocem deferre. Si qui forte dissolutiones clamosas disputationes: verborum altercationes: ⁊ alia que offensionis extraneis materiā clare possunt vitare inter homines negligunt: nequaq̄ eos timoratos dixerim: aut zelum religionis hēre. Qui religionis sue scandalo nō occurrit honori proprio detrahit ⁊ saluti. Qui fidelis religionis est filius nequaq̄ eius scandalum paruiducit.

¶ De disciplina in ecclesia. ca. iij.

Ꝓruenientes ad religiosorum vel secularium loca: cū ad ecclesiam si in loco fuerint venerint in ingressu ecclesie illū secum versiculū memorantes

p

Introibo in domum tuā adorabo ad. ⁊c. ⁊ nudato capite signū crucis super se cum reuerētia facientes: cū āte altare vel i alio loco orationi congruo ad quem declinauerit senio: prosternere se humiliter debent vbi quātū de⁹ dederit deuote orātes: ⁊ deinde pariter ab oratiōe surgentes procedere poterūt ad ea que necessarie habuerint iurta ꝓpositū exequēda. Ecclesiā nāq̄ sicut euāgelici ⁊ ecclesiastici viri semp prius si cōmode possum⁹ visitare debem⁹ sancto rū patrū qui nos in ordie ꝓcesserūt: imo ipsius saluatoris exēplo: qué btūs euāgelista Matheus hierusalē ciuitatē ingressum refert tēplū dñi adisse. Sup qué locū dicit exositor: q̄ ingressus vbē primo tēplum adijt: dās formā religiosis: vt quoquo im⁹. ꝓmo domū oratiōis: si ibi ē adeam⁹. Mit sarū aūt solēnis vel al' diuino officio cum extraneis assistentes: gerant se humiliter ⁊ honeste. Nō stent in sedibus suis velut magnates: aut quasi laici de officio nō curantes. Sed ad librum si necesse fuerit: ⁊ honeste poluerint accedētes officiantes cum maturitate tamē ac modestia tam in voce q̄z in gestibus obseruanda humiliter ūnā. Nō si propter euitandum discursum ad librū non duxerint accedendum: nihilominus cōia que nouerunt poterūt cum alijs honeste sine nimia vocis exaltatione cantare. Ad cantandū autem aliquid sequestratim vt est all'. Rñ. vel aliud quodlibet nequaquā cū secularibus se combinent: si vitare potuerint bono modo. Tunc etiaz nō solū de predictis: verū etiā in honesto sedendi modo: quātū ad disciplinā aspiciendi loquendi habitus: ⁊ vniformitatis honestatis custodia est adhibenda. Reprehensibile é ibi vagis circūspicere oculis: aut colocutionibus: dū misse celebratur officium intendere: quas tunc etiam secularibus clericis ius canonicū interdicit: aut aliquā respectu habit⁹ singularitatem pretendere: vnde ibi non decet capucium intra hominē extrahi nisi ad euangelium vel ad alia pro quibus exēpli gratia approbata communiter fieri consueuit. Beniq̄z propter vniformitatem sint: dū intersunt officio solicīti circa duo. Vnū est ne diuersitate sua in his q̄ ab honestate non discrepant: alios scandalizent: vt videlicet ad magnificat in vesperis: ad quecūq̄z vult in prima: vel ad alia huiusmodi ceteris cū reuerētia stantib⁹ nō sedeāt: ꝛ illud officiū tūc non dicit. Aliud é vt in stādo: sedendo ⁊ ꝓsternēdo: sint inuicē vniformes vt pariter stent: pariter sedeant: pariter se ꝓsternāt. Qui co: vnuz q aiaz vnā hēre debēt diformes exterius non debent. Uniformitas mor: vnitatē uat ⁊ indicat aior. Seniorīs aūt ꝓsterni debet se totius humiliter ꝓformare. R

ligiosoꝝ morē cū eis officiāte suam⁹. Cuz aliis ic̄inationū ritus ignaris festiuo tēpore ad oēs collectas vultu ad altare verso cum reuerentia stātes: ad btōꝝ Xp̄i. ⁊ sancto rū dūtaxat: qui speciali ex more: veneratione colūtur noīa inclinam⁹. In feria Xpi ad oēs sim⁹ orationes ꝓstrati. Ad p̄fationem semper: ⁊ qñ dicit agnus dei moris est stare. Verūtamē si qñ apud extraneos dure rint celebrandū: modū ordinis sui in celebrando: vniformitatis occasione nō variēt nec dimittant nisi aliter facere cogat necessitas: ne velut instabiles ⁊ modū ꝓpriū nō habentes: cum varijs ecclesiarū consuetudinibus temerarie varientur. Possunt tamē in benedictionibus post missam iuxta morem patrie faciendis ⁊ in alijs huiusmodi que modo non preiudicant regulari: ecclesiarū in quib⁹ fuerint: consuetudines obseruare.

¶ De disciplina in hospitio. ca. iiij.

In hospitij domo cū fuerit: studeant se in oib⁹ gerere humiliter ⁊ prudēter circa custodiam disciplinę. Humilitatem erga personas: ⁊ in cōuersatiōe ostēdāt. Personis maioꝝib⁹ hūiliter deferant. Personis minoꝝib⁹ ⁊ paupibus: tanq̄ cū fratribus suis socialiter ⁊ benigne loquantur. Conuersatio quoq; signū aliqđ p̄tendat nō superbie. Nunq̄ ad p̄ma se ingerant loca: nec tñ ad ea vocati nimis refugiāt: se niorꝝ tñ fratris qué. ꝓponere debēt: semp honore suato. Ad honorā vel certe delicias debuire videt: humiliter vtiq; declinat ⁊ honeste cū modestia recusat. Vbi aūt senioris vel socioꝝ accidit instantia: cedere magis q̄z diuti⁹ repugnare opz. Parēdo pot⁹ q̄z obstinati⁹ repugnādo suat humilitas. Reprehēsibilis difficultas vbi palam nutui obuiat senioris. Lectos secularū nō ascendāt indifferenter p diē: nec familiam hospitij obsequioꝝ exactione molestēt. Decet paupes paucis eē otētos. Supplicz necessitati ē p̄uo loco ⁊ tpe detrahēdū. Nunq̄ hospitū familiaritas: vel affinitatis ꝓpinquitas p̄sumptionē inducat: vt in domo p̄cipere curiosa quērere: aut de factis dom⁹ vl' familie indagandis vel disponēdis: se iterū intromittere velit: qui ꝓprie rei familiaris curā vt deo suirēt liberius abiecerūt. Prudentiā quidē necessariā bñt vt sint in sui custodia circūspecti. Apls. In sapiētia ingt ambulate ad eos qui foris sunt. Et dñs. cauete ingt ab hoibus. Cauete igit ista disciplinę censura nō solū in publico: verū etiā in priuato se habeāt. Nullū ait quidā putaueris locū sine teste. Narrabat qdaz frater se in quibusdā secularū domib⁹: occultas deprehendisse fenestras: per quas ea que in domibus illis assistētes agebāt: p̄uo ipsis participiēt⁹ poterant aperte videri. In estate dormitionis tpe meridiane iacentes aliqđ si possunt super habitū operimētū: saltem vsq; ad cingulū habeāt: ne dum dormiūt eos indecēter quidē inter homines discoperiri ꝓtingat. Erubescenda nimis quibusdā ex hoc accidisse feruntur. Habēda vbiq; prudētie circūspectio ⁊ cautela: circa personas: loca: negotia: ⁊ res si q̄s habuerint reponēdas. Circa ꝑsonas vt se nimis hoibus nō committāt quātūcūq; familiares ⁊ propinqui. Attēdāt sibi in omnibus que faciunt ⁊ dicunt. Spiritualis ille qui oīa diiudicat: vt ipse a nemine iudicet: o ē opus suū trina ꝯsideratiōe pueniet. Primū qdē an liceat: deinde an deceat. Postremo an expediat. In oib⁹ semetipsos sicut dei ministros exhibeāt. Sint in oi aspectu: gestu: ⁊ i oi actiōe sua: seni: religiosi: modesti: sicut decet sanctos. Verūtamen modus qdē ē religiosus superstitiosuz nimiū ee opz. Habit ad ꝯgruū iter hoies modū discretio ꝑsonarum: status ⁊ qualitas hominum differens: differentiam exigit conuersandi. Habet se prudens cum differentibus differēter: cū oibus tñ caute. Erit simplex

non stolidus: humilis non deiectus: mãsuetus non blandus: ilaris non lasciuus: affabilis nõ vanilo quinis aut scurilis. Quinimmo interest sapientis sic si res exigat a rigore interdum disciplinę remitti: vt modum tamen modestię nec in ipsa remissione dimittat. Potest grauitatis censura remitti pro tempore non dimitti. Imputãda tamẽ remissio vbi nulla decentię vel vtilitatis intentio. Prudens domini seruus vtilitatis fructum ex sua nouit remissione afferre. Ad hec quoniam attendenda honestas: ꝛ congrua personarum honestas honestioribus semper adherenda. Mulierum tam ꝓpinquarum q̃z aliarum: caute ꝓout poterunt societatem declinent: earumq; familiare nimis obsequium ꝛ tactum omnino refugiant. Nulla ratione substineant q̃ pedes sibi a mulieribus lauentur. Nudã autem mulieris tangere manum: aut eius caput: aut corpus vbilibet absq; necessaria euidenter causa manum extendere: ab oi prorsus religionis honestate quis dubitet alienum. Quando religiosus sedet aut loquitur: manus suas occultare ꝛ ad se retrahere debet: quas etiam quando extraneis personis loquitur simul iunctas ꝛ velut inuicem colligatas: vel al' religiose haberi locutionis disciplina requirit. Nunquã mulieré quacũq; sibi affinitate cõiũctã: siue sororem: siue neptẽ: quãtũcunq; puerulas: numq̃z etiã matré ꝓpriã facile osculent. Fugiãt oino femineą oscula milites christi: cũ etiã osculũ viri offerri non deceat: nisi forte de proprio patre vel honestis alijs personis: moris exactu sine scandalo vitari nõ potest. Religiosam personam: religionis honestas: os indifferentibus osculis communicare nõ patitur. Beniq; periculo aie mulierũ hẽtur societas. Igit: vt docet sanctus Augu. Vbiq; gustanda est cum mulieribus nõ continuãda presentia: ꝛ quasi transeunter feminis exhibenda est accessio quodãmodo fugitiua. Tutius est non posse perire q̃z iuxta periculũ non periisse. Nullum aũt nec castũ dixerim nec honestum: qui mulierem aut tangere: aut eius tactum admittere nõ abhorret. Quomodo tangere licet qõ intueri nõ licet. Ad custodiẽdaz cordis munditiam: exterior: quoq; sensuum disciplina seruanda est. Loca que periculi vel suspectionis materiã dare possunt: caute declinent: nec soli cum muliere in huiusmodi locis vel ad horam morentur. Domina quedã vt fertur cũ duos fratres ad domum diuertisset ipsius: alterũ seorsum vocauit in camerã: quasi secreto sibi aliquid locutura. Quẽ ingressum mox ad turpitudinem prouocans: asseruit firmiter se continuo ꝓtra ipsuz quasi ei violentiam inferẽtem: nisi statiz sibi acquiesceret clamaturã. Tunc doctus a dño frater: anteq̃z mulier in vocem clamoris prorumperet: ad fratrẽ consocium qui cũ pluribus in atrio domꝰ erat alta voce clamauit librum sibi ꝓtinus afferri requirẽs. Sicq; aduenięte fratre necesse habuit mulier ab huiusmodi nefaria solicitatiõe cessare: ꝛ frater hoĩnũ confusionẽ euasit. Nõnulli ob cãz cõsimilẽ cõfusi turpiter ꝛ grauiter fuisse ꝛberati dicunt. Qui autẽ cauet laqueos securus erit. Qui non cauet ẽ aut stultus: aut peruersus: nec eius est excusatio admittẽda. De nocte si per domos hospitij ad necessaria exeũt: simul quidẽ ꝛ si fieri põt cum lumine vt filij lucis cãt. Ceterũ de mondanis secularibus expediẽdis negotijs: se religiosus temerarie impedire non debet. Si de anime negotio agitur: apponendũ quidẽ est consilium: ab his qui habent officium ꝛ peritiam consulendi: al'non est militantis deo se iterum occasione ꝓpinquorum vel amicorum secularibus implicare negotijs: que mundo moriens abdicauit. Impius ẽ qui anime sue ꝓ parentibus suis est crudelis. Sed nec secularium littere ad portandum vel presentandum alicui recipi debent: nisi de ipsarum tenore opus fortitan aliquod

pietatis habente constiterit. Nec religiosis expedit veris q̄ verborum ꝛ sine litteris: p̄o negotijs huiusmodi baiuli vel internū tij fiant. Sed si super talibus requirantur: hoc per alios quos deceat fieri rogēt. Circa.ij. custodiam: siue libros siue alia secum detulerint: nequaquā negligentes existant. Sed omnia libros p̄cipue anteq̄ eos deponant de manibus vel de sinu certe fideliq̄ persone comendent: que a muribus ꝛ canib⁹: qui libros vt experiētia docuit destruunt: ꝛ cohoperture cozio non obstante corrodunt custodiat. Ipse quoq̄ persone quibus res huiusmodi cōmittuntur: sunt super his instruende. Noctibus tamen consulte p̄opter pericula in loco certo p̄opinquoq̄ habeatur. Quidam libros quos cōmendauerat repentino ignis superueniente perdidit.

¶ De disciplina locutionis. ca.v.

Disciplina in verbo est iunioribus ꝛ nouis p̄cipue inter extraneos obseruanda: vt tarde: caute: ac remissa voce loquantur. Tarde vt vsq̄ ad interrogationem taceant. Interroganti responsionem seniozi relinquant: nisi forte in speciali super leuibus: maxime ad p̄opriam necessitatem spectantibus: vt de potu: cibo: ꝛ cōsimilibus requirantur. De talibus potest quisq̄ p̄o se non tamen p̄o socio sine assensu respondere ipsius: Communem requirit assensum responsio: que de communi necessitate p̄ofertur. Caute cum p̄emeditatione loquatur: vt primo bis ad limam q̄z semel ad linguam veniat sermo: maxie si seniozi forte occupato: de ordine: de personis absentibus: de rumoribus vel notabilibus alijs requirātur. De sanctis ordinis: vt de modo ieiunandi: de silentio vel alijs requisiti: se nouos in ordine dicant: seniozē requirendum p̄tendant: ne forte dum sapienter ꝛ bene respondere se putant stultū aliquid: ꝛ q̄ omnino dici non oporteat dicant. Secreta ordinis nulli quantūcunq̄ religioso vel familiari reuellent: nec statutum aliquod publicent: nisi forte quod commode celari non poterit. Ipsum autem nō statutum: non p̄ceptum: sed tantum infra ordinis consuetudinem vocent: vt per eorum responsum: tentionis debitum excludatur etiam infra domum: Ne seculares si quando contrarium videant: reputent fratres sui ordinis transgressozes: cum tamen multa licite possint ex ordinis vel superiozum dispensatione mutari. Ordinem nostrum nunq̄ ad particularia descendendo: sed si necesse fuerit in generali dūtaxat absq̄ aliozum ordinum collatione: vl obtrectatione cōmendent. Pessimus laudandi modus: seipsum cum aliozum iniuria p̄dicare. Pessima vitij corruptela detractio: que animam maculat deum offendit: proximum scandalizat. Et quia scriptuz est sermo obscurus in vacuum non ibit: ꝛ tumultus murmurationum non absconde tur his quibus detrahitur scandalum excitatur. Constat autem vt sanctus Bernar. loquitur: nisi veritas necessaria in causa nō est nec licite quozum licet scandalum a quolibet posse commiti: nec iuste p̄cipi: nec innoxie consentiri. Si de personis absentibus: p̄esertim religiosis: suspitiosum aliquid suggeratur: semper p̄o absentibus pte loquentes nullo modo ad fauenduz detractozibus inclinentur: Accidit aliquādo quosdam magis ad tentandum q̄z ex animo de alijs loqui. Narrabat vt fertur seniox quidam fide dignissimus ad se quandoq̄ quendam secularem venisse: qui aduersus quosdā religiosos semper multis plurimum inuehi videbatur. Cui frater viriliter se opponens: cum quotiens aduenit eadem semper constantia repulit ꝛ in-

cusatos p̄o viribus excusauit. Miratus oblocutor benivolam senioris constantiaz apuit eadem: se id ad probandum de mutua ordinum illorum charitate fecisse. Addiciens se de ordine senioris qui p̄o alijs ad vocabat: cū quodam incusati prius ordinis fratre ob causam consimilem oblocutū fuisse. Fratrem autem illū oblocutionis verba in primis aliquātulum refellentem: deinde vero remissius: tandem obloquēti cessisse. Super quo non modicum secularis offensus apud illos charitatis veritatez cessasserit: qui detractionem admittere nō curassent. Beniqz religiosus non est qui detractionibus pascitur alienis. Caueant etiam ne sint rumorum licet bonorūz ⁊ verisimilium delatores. Religiosos viros passim rumigerulos esse non decet. Falsitas que frequenter rumoribus inest: vel p̄ seculares relatores apponatur primis eorum auctoribus imputatur. Hinc est illud Rumores fuge ne incipias nouus auctor haberi. Sint in locutione honesti: ⁊ seri: ne se in secularibus ad risum mouentib⁹ verbis: seculares ostendant. Seruum dei de deo loqui decet: vt fiat qđ scriptum est. Si quis loquitur quasi sermones dei. Alio quin vana verba mentis aperiunt vanitatem. Ex habundantia cordis os loquitur. Circa vocis sonum in locutione attendāt: q̄ p̄out tactum est, alibi sit demissus pariter ⁊ suauis. Vitiosissimus plane religioso loquendi modus si notabiliter suam in communi vocem exaltet. Sufficiat q̄ p̄o xime ibi astantes possint loquentis intelligere verbum. Sapientis est loqui suauiter ⁊ demisse. Mor autem amplioris vocis depressionem requirit. Mor est tēpus silētij ⁊ quietis. In nocte maxime post cōpletorium: in alta vt prius proꝛūpere verba: silentij grauitate neglecta secularium ē: religionis non curantium honestatē. Ꝑro inde honesti fratres vbiqz fuerint: religiose in quibus poterunt semper ac si essent in fratrum collegio cum sui obseruatione silentij conuersentur.

¶ De disciplina in comestione. ca. vi.

Recipue decet: vt cum extraneis comedētes honeste se habeant: vt nec in cibo: nec in modo comedendi: vel mora: aut in alijs que discomueniunt super mensaz: vt est verboꝛuz multiplicatio: aut exteriorum coꝛporis vel habitus dispositio inhonesta irreligiositate aliqua possint denotari. Circa cibum attendant q̄ propter quantitatem vel qualitatē de gule vitio iudicari non possint. De prima dicit sapiens. Utere quasi homo frugibus his que tibi apponuntur: ne dum multum manducas odio habearis. vnde inter seculares nō expedit appositam semper portionē comedere: aut penitus euacuare scutellā: ne forte id homines voracitati magis q̄z necessitati attribuant. Inter cetera religioso habenda est semper temperantia circa potus. Turpissimū est si de nimia potatione notetur. Religionis quis insigna preferēs: meriboli nomen ignominiose sortiretur: hoc vitiū hominem coram deo ⁊ hominibus vilem reddit. Ad notaz huiusmodi fugiendam cauere debent: ne post refectionē etiam si potus offeratur frequenter bibant. Aut postq̄z in cōi potatum seorsuz sine vrgenti necessitate potum in priuato requirant: nec omnino q̄ potus vbi dormit remaneat patiatur. Post cenam nō sunt adhibenda ⁊ pocula vigilie protrahende. Vigilare ad ignē sitim prouocat: ⁊ bibitare compellit: grauat coꝛpus: exhaurit spiritū tempus in verbis pene imperceptibili subductione consumit: tempestiue ad oꝛationem surgere: ⁊ officium debitum deuote vt expedit soluere non permittit. Et qui sero so

brietatis sententiam nō obseruat: mane frequenter suspenditur a diuinis. Usitatum ē hosti hoies ad prunas seducere. Ad prunas dominum spreuit rex Joachim: negat petrus. Et ne nobis de nocturna premeditatione ad prunas propter fructum vel interrogationes hominū blandiatur. ad prunas rex Joachim audit quidem sermones domini: sed contemnit. Ad prunas petrus de christo interrogatus offendit. O quoties est serotinis necessaria verbis correctio matutina. Mane predicant docti sero concionantur indocti. Et in his omnibus honestius alibi q̄z ad ignem ⁊ pocula predicatur. Si hominū deuotio instet pro exēplis: seniorib itererit prouidere: vt naratione vna paucis vel alijs si expediat: verbis instantie satisfiat. Verumtamen mutat interdum causa consilium nec lex imponitur vnctioni. Uitanda tamen vigilia que occasionem verbis: aut potationi ministrat. Qui vitium cauere desiderat: virtij occasionem precaueat. Studeant igitur in cibo ⁊ potu sobrietatem seruare: sicut serui dei ⁊ religiose viuentes. Sicut omnes carnis cupiditates abstinentia resecantur: ita omnes virtutes anime edacitatis vitio destruuntur. Immundi enim spiritus ibi se iniciūt: vbi amplius vident cibum ⁊ potum. Circa secundum: multuz attendere sibi debēt: ne videlicet cibos appetāt delicatos. Qui vinum ⁊ pinguia diligit nunq̄z in virtutuz possessione ditabitur: horum quidem permittitur vsus: abusus ⁊ concupiscentia prohibetur. Semper itaq̄z placeat eis lautioribus parcere cibis. De grossioribus cibis ⁊ facili seu valde temperato potu: necessitati vtrinq̄z satisfierri pōtest: q̄z q̄z etiam ipsa necessitas inter homines sit arctāda. Qui de religione censetur modestiam debet religionis habere: vt sit in temperantia speculum aliorum. Spectaculum facti sumus mundo ⁊ angelis ⁊ hominibus. Felix abstinentia qué gulam regulat in exēplar. Felix abstinentia que prelato imperat delicato. Decet vas celesti gratie mancipatum: a seculi illecebris abstinere. Non erubescant petere aquam pro vino si habuerint temperando. Quin potius erubescere debent si vinum biberint nimis forte. Aquam requirere ⁊ minus limphato vino vel modicam semper pro bibentis necessitate apponere deo placet: proximum hedificat: religiosum honestat: anime simℓ ⁊ corpori est saluber. Verum q̄z turpe sit pauperibus hominibus: cibaria querere lautiora: ⁊ appositis non esse contētos: de modo preparandi cibum disponere: aut quomodo preparantur requirere: potum vel cibum aliquem in speciali laudare: vt de eisdem amplius apponatur: aut suas inter extraneos medicinas ostendere: quis sane mentis ignorat. Modus quoq̄z honestus est in comedendo habendus: vt nō nimis ardenter: aut cum nimia festinantia comedatur: vel alīndecenter. Moram in mensa protrahere religiosum non est: propterea caueant ne alijs a comestione cessantibus ipsi comedendo vel bibendo mēsam deineant: cum non sit hominum sed magis pecudum super mensam ruminando diutius immorari. Possunt tamen qui necesse habent: sibi cum modestia in principio mense alijs comedentibus communiter prouidere. Ad hec vbiq̄z vt ait sanct⁹. Frenanda est lingua precepis: marie in cōuiuio ne. s. ad loquēdū superflue vel indiscrete laxet. Taciturnitas ait Ugo ideirco inter epulas necessaria est: quoniam lingua que omni tēpore prona ē ad peccatuz labitur periculosius: cū per crapulā inflamata fuerit: ad loquēdū relaxat. Discretioné in vbis eadē ibi nō psuadet. Sup mensam in aure socio loqui: vel coram illitteratis: latinis ibidem vel alibi verbis vti: dīz quoq̄z dom⁹ vel alios quoscunq̄z: ad come

dendum vel bibendum frequentius inuitare non decet. Subit animo: quod matrona quedam cuidam eam frequentius inuitanti dixisse fertur. fuisti ne inqt asinari⁹. Ruralium ⁊ imperitorum qui asinos sepius ꝓuocare nouissent esse ꝓpriū innuens: inuitationes in mensa personis discretionem habentibus inculcare. Oportet etiam disciplinam in corporis ⁊ habitus dispositione seruare: ⁊ comedentes non se apodient super mensam: vel accubitādo vel alio quo quomodo inordinate se gerant dum comedunt: caput in capucio nulla ratiōe perfundant: sed aperta comedant facie. Ceterum religiosos ⁊ pauperes de mensa aliena viuentes: de portione. s. apposita: ensenia familie faciendo: patrisfamilias in domo gerere vices: canes vel murilegos de mensa pascere benedicta: a quo: etiam nonnulli ab stinent seculares: non congruit. Principalis huiusqz incisio: nihil his note impingēs qui sub institutionibus alijs militant: aut diuersis locis: ⁊ diuersitate causarum diuersa ordinant instituta. Honesta quidez ⁊ sancta omnis traditio: que per prouidentiam seniorum in timore dei cōmuniter traditur: cōmuniter obseruatur. Profecto ex cōmuni surgit institutione religio. Honestas ex ordinatione causatur. Omne ordinatuz de coꝝ esse necesse est.

¶ Explicit prima huius opusculi particula. Incipit secunda primi ꝑncipalis que de generali exhortiōe loquitur ⁊c. De partis ꝑsius distinctione. ca. primum.

Principali huius opusculi expedita: secūdaria hec pauca quedam epilogat: quedam supplet: vt noti christi discipuli: qualiter ad deum: ad se: ad ꝓximuz: ⁊ ad res etiā quas aliquando vel tractare contingit se habeant. a Quibus differentiarum indicijs de sua conuersione discernant: qualiter deniqz ipsi ad professionez recepti se gerere debeant: vel breuiter in aliquibus instruant.

¶ De ordinatione respectu dei. ca. ij.

Pate omnia cor suum per purā offensionem mundatuz: dignū deo habitaculum preparent: illud excolant: illud ornent. Nihil ibi sordidum vel obscurum: nihil ibi vel ad horam residere: quod dilecti sui oculos offendere valeat paciantur. Temptationes ⁊ cogitationes malas: humiliter ⁊ pure confiteri non differant. Ne retur hostis consilium suum ingerere non celanti. Prouidendum est eis: vt qui sunt sumi ⁊ eterni regis militie annotati: secum omnino firment ⁊ statuant: se vsqz in finem ei fideliter seruituros: nec vllis ab eo temptationibus: tribulationibus: vel angustijs deinceps recisuros. Juraui ⁊ statui ait propheta custodire ⁊c. Religionem sanctam ad quam eos dominus sua miseratione vocauit: feruentissimo ac fidelissimo studeant amore diligere: ⁊ ei tanqz speciosissime ac domini dilectissime sponse: fide inuiolabili adherere. Quecunqz sibi siue prospera: siue aduersa aduenire contingerint: deū semper deuotis efferant laudibus: vt siue tepescant: siue cadant: siue aliam qz̄cunqz molestiam incurrant: sepe in eorum ore resonet laus diuina. Semper vel benedictus deus vel aue maria: vel aliquid qꝑ ad laudez dei pertineat dicant: ⁊ hoc in consuetudinem ducere studeant: nulla vnqz negligētia omittendam. Quicquid speciositatis vel delectabilitatis in creaturis inuenerint: quicquid circa statum humane conditionis vel dispositionis acciderit: totum semper assumant in materiam laudis dei: ⁊ omnibus

que:occurrerit deuote studeant cogitare: In ipso suarum operationum:initio domi num inuocare:ꝛ suam ad ipsum cogitatio nem dirrigere assuescant. Instent oratioꝝ feruenter que nouam in orto domini plan tulam fouet proueh̄it:ꝛ confirmat. Discant vna saltem diei vel noctis hora:tempus ꝛ ocium vendicare,quando ad reuersi men teꝝ cubiculum introgressi:orent in absconditō patrem suum:quando in corde contri to ꝛ humiliato vniuersorum domino fami liariter astent. Mane autem astabat domi no ꝓpheta:q: qui mane vigilauerit ad eū: inueniet eum. Surripienda erit carni: ꝛ si forte non semper: vel sepe somni requies matutini: cum christus resurrexerit illa hora. Tunc est tempus allidendis ad petram paruulis:mortificande carni: ꝛ recreando spiritui opportunum. Tunc spirituales auicule dulceꝝ deo in cordis organo exhibeꝝ melodiam. Ad hoc ꝛ alie temporis ꝛ quietis opportunitates occurrunt:minime negligende. ꝓpost horas canonicas non stati oratorium exeant:sed in oratione aliquantulum subsistentes: qualiter opus dei peregerint cogitent:aut tepide vel feruenter. Defectus si quos ibi cōmiserint tūc emendēt: gratieqꝝ deuotionis se offerant infundende:quam si dominus dederit non repellāt. hoc autem in causa oratione obseruent: vt qꝝorantes dicunt ex animo:semper dicant. Non vocibus:sed rebus agitur apud deum. ꝓrorsus qui ad orationem est negligēs: sue nimis in gratitudinis ꝛ tepiditatis est tedijs. Frustra profectus virtutum sine amore speratur. Ad ea que ad cultum dei pertinent magno corde ꝛ prompto corpore accingantur. Ad diuinuꝝ officium audito signo statim omnibus occupatiōibus ōmissis accelerent. Si in lecto fuerint statim surgant: nec vltimam aliquatenus pulsationem expectent. Oratione aliqua vtiliter preuenit. officium. Qui sic ex studio preuenit:in benedictionibus meretur dulcedinis.i.maioris deuotionis ꝛ gratie:ad ipsius executionem officij preueniri. Ecclesiam intraturi manus si necesse habuerint lauent. Vestes in die maxime:religiose componant:ne irreuerenter:aut indecenter introeant aulaꝝ dei. In ecclesia deo psalentes:creatorem suum totis viribus cum debita reuerētia laudent. Officium suum in choro ꝛ extra non perfunctorie quidem:aut summissis:vt dicitur labijs:sed deuote semper ꝛ integre dicere studeant:nec aliam ei occupationeꝝ admittant. Cessent manus:oculorum euagatio reprimatur:vt mens ab exterioruꝝ cura penitus libera:soli valeat deo vacare. Dies vel hora que negligenter officiata transierit:nequaq̄ vlterius poterat reuocari:ꝛ tē poris sequentis officium suum nihilominus diligentiam ꝛ deuotionē requirit: nec sibi gratuitis orationibus blandiatur: si circa necessaria que primo loco habēde sunt: desidiosi extiterint. Beniqꝝ iuxta sancti verbum:pure semper ꝛ strenue laudis debēt diuinis intendere. ꝓpure quidem: vt dum psalunt: nihil aliud cogitent q̄ꝝ q: psallunt. Strenue vero vt sicut reuerenter: ita ꝛ alacriter deo assistant:non pigri non somnolentes:non ositantes:non parcentes vocibus:non precidentes verba dimidia:non integra transilientes:non fracte non remissis vocibus. Absurdū quoddam balba dena re sonantes:sed viriliter vt dignum est sonitu ꝛ affectu:species verbo deprimant reuerentie in officio:honesta corporis dispositio:que mentis deuotionem non mediocriter ꝓmouet:attestetur. In choro nō stent in stallis suis molliter:aut quare fractis renibus resoluti. Quando post psalmum vel hymnum sancte trinitati reuerentia exhibetur:humiliter ꝛ decenter inclinēt. Tūc enī tardius surgere:segniter aut certe deformiter inclinare: vt quādo corpore quidē sufficienter demisso:vultu tamen indecēter ex

gitur: oculis curatice circumdantis: imperfecte quoq; ad memoriam trinitatis: inclinationis veneratione; exsoluere: quasi sit honoris differentia in personis: irreuerentie arguit ꝛ temporis. Extra chorum: sient ad officiuz preterq; ad lectiones ꝛ specialiter excepta: dumtaxat: irreuerentes ꝛ pigros se nouerint: si debitas deo laudes sedendo vel iacendo exsoluant: nisi necessitas euidens cogat. Si quando per viam officium direrint: ꝛ si non vacat continue dum illud dicunt ab itineratione quiescere: ad collectam quidem precedentiuz collectiuam quãdo omnino tota est intentio in deo colligenda: in vno sistant loco: ꝛ si tempus exegerit ꝛ locus permiserit cum reuerentia genu flectant: vt in oratione cõmuni totum officiũ veneretur. Dispositio corporalis honestat deuotionis affectum: ꝛ nocat: ꝛ designat. Non frustra sanctus Martinus oculis ac manibus in celum semper intentus describitur. Internis motibus gestus exterior: attestatur. Quamuis extra conuentum conuẽtualis in omnibus districtio non seruetur: in omnibus tam religiosi operibus: religionis debet vestigium relucere. Erint hinc ad opus dei corpus honeste disponere: ad collectam vel trinitatis memoriam vel modicum inclinare. Ordinem in prosequendo seruare: occupationem ꝛ interruptionẽ vitare. Ad missas postpositis omnibus: tanto maiori promptitudine ac deuotione ministret: quanto ibi familiarius deo seruit. Calicem ꝛ corporalia si tetigerint: reuerenter ꝛ mundissime tractent: manusq; post tactum huiusmodi: ante q̃z exponant communibus lauent. Corpus dominicum recepturi: ante vt decet amplioris confessionis: orationis ꝛ tam a cibis q̃z verbis temperantie studio: acceptuz deo satagant hospitium preparare. Infusam autez ob tanti reuerentiam hospitis gratiam: in gratiarum actione attẽdant. Non minor est virtus q̃z querere parta tueri.

¶ De disciplina respectu sui. ca. iij.

Eterum feruorem sanctum: ꝛ quandam debent magnanimitatem assũmere: vt ad virtutuz exercitia strenui ac deuoti: opera bona frequenter super erro
c gare cõtendant. Tunc enim vicia fideliter expectorata discedunt: si virtutibus cedant. Alioquin vel succedunt ad tempus ejecta: vel redeunt: nisi virtutes in locis vitiorum que fuerint depulsa: successerint. Non multum proderit omnia reliquisse: nisi virtutũ passibus tota christiana virtute sequamur. Quid iuuat expeditum esse ad cursuz: nec currere: exisse ad opus: ꝛ operis oblumisci. Non intrantibus vineaz: sed operantibus merces datur. Et cum in vsu virtutum omnium perfecti esse non valent: in aliqua saltem se studeant specialiter exercere: ꝛ illam quanta possunt perfectione seruare. Feruorem nouitiorum non decent ille misericordes in seipsum discretiones: ꝛ discretionũ dispensationes: facilesq; indulgentie suo iudicio: nec tamen recusande sunt alieno. A seipso in seipsum rigida debet esse censura: ꝛ districta seueritas. Ad regentez vel consulentem: lenis ꝛ obediens in omnibus humilitas. Si alterum desit: vel in deside ꝛ tepido: non spero cursus perseuerantiam: vel in principio timeo ruinam. Sint occultatores virtutum sicut alij vitiorum. Non tamen in principio arcua vel multa presumant: nec sine licentia: notabile aliquid proprius attemptent. Sed a minoribus virtutibus paulatim ad maiores consecendant: heroditas ad q̃z festinatur in principio: in nouissimo benedictione carebit. Cõmunez ordinis obseruationem sequãtur: perfectionis cuius: in silentia ꝛ in aliis institutis plenius obtinende insistant: a qua nec extrahi legi-

um: vel negligentium aliquorum dissolutio ne. Optima religiosi perfectio: perfecte cō munia: ⁊ cōuentualia queqz seruare. Pdo: ro in religionem offendit: qui religiōis vio lat instituta. Turpis omnis pars: vniuerso suo non congruens. Cauet vir honestus ⁊ constans: ne consuetudinum ordinis teme: rarius existat. Alias in victu ⁊ moribus no uitatis nota: ⁊ singularitatis erit diuersitas fugienda. Ante omnia caueant ne p: o inco hato iaz bono subrepat superbia: ne se alijs conferant: ⁊ aliquid esse putent. Pderit om ne qp agitur nisi sollicite ⁊ in humilitate cu stodiatur. Exterioꝛem gestuum disciplinaz non negligant. Disciplina ceruicem submit tit: deponit supercilia componit vultum: li gat oculos: cachinos cohibet: moderat lin guam: gulam frenat: irā sedat: formal inces sum. Sit igitur aspectus verecundus ⁊ sim plex: risus sine cachino: vox sine clamore: i cessus sine tumultu. Erecto vel discoopero to passis capite: manibus dissolutis: vel ha bitu non incedant. Sit eis grata quedā nō scurilis: seu curiosa vrbanitas: quibus san cta quedam rusticitas bene sedet: salua sem per modestia honestatis. Sint ad loquen: dum tardi: ⁊ in voce demissi. Et in congre gatione aut seniorum presentia: vix: nisi pre senti necessitate: vel interrogati loquantur. Non sint disputatores: nec facile ab audi: tis: presertim seniore pſente sententient. Stul ti sicut sunt in sensu leues: ita et in verbo precipites. Infra tempus probationis: cuz extraneis: siue religiosi siue alij fuerint. absq; licentia: ⁊ dato sibi socio non loquantur. Religionis vitiū est lingue fremū. Si quis putat se religiosum: non refrenans linguaz suam: huiusmodi vana est religio. Ré aliquā lz puā: siue actu: siue alīo: occulte hoc. Est sine licentia recipere vel habere: quasi furtū: abhorreāt. Superfluitate incibis: in ve stibus: ⁊ alijs q̄buscūqz: ꝓstanter despiciāt: pauptate semp ⁊ pcitate quandā i oibus q̄ ad corpus ptinēt ąplexantes. Uiciosę ꝓsue tudini viriliter ⁊ feruēter resistāt. nec eā ex his pcipue q̄ gule sapiunt vitiū: succrescer patiant. Extra cōem refectionem ad come dendū: vel ad bibēdū: vix eos ipsa inflectat necessitas. Sepe qp necessitatis esse videt est vitij. Ultra duas vices in die puero: uz seu pecudū more comedere: potū extraor: dinarie frequētare: religionis tēpantiam: ⁊ decorem euidēter offendit. Que rogo reli gio: q̄ pauptas: si mox vt exuris: mox vt si tis: volito pares: facias apetitū: nec cuz sio vsqz ad statutam horā cōpescere. Si qñ tñ extra horā exactus necessitate q̄s bibit sedē do ⁊ socio pñte id faciat. Nō decet vt stā: do vel sine teste bibas. Si p'ures fuerint oēs dū bibit sileant. statiqz vt biberint sur gant cū aliqua laude dei. Reſpōsibiliꝰ ad modū cōfabulatio: vel mora supflua iuncta potui. Numq̄z ocio torpeāt: sz sp aut oꝛoni: aut lectioni: aut officio addiscēdo: aut alijs nō q̄ ipsi elegerint: sz q̄ iniūcta fuerint faciē dis itēdāt. Spūm tñ deuotiōis: exterioꝛes nō exhauriāt curas. Deuotꝰ frater numq̄z totꝰ cōmedat totus dormiat: aut totus exte rioꝛibus occupet: sz siue cōmedit: siue aliud facit. sanctū aliquid i aīo sp voluat: vñ spūs recreet. Jn somnuz quoqz iturus: sp aliq̄d secū i memoria defferat: i quo placide q̄dē dormiat: qꝺ nonnūq̄z ēt iuuet somniare ⁊ cui gilanté excipiēs. i statū externe itētionis re stituat. Lectū itraturus de diurnis offensis oꝛoné aliq̄z sp faciat veniā petat pectꝰ pcu ciat. crucisqz munit' signaculo: deo spñ hu milr cōmēdet. cui a sōno ꝓsurgēs. cū aliquā ta se denuo laude ꝓsignet. Qꝺ si forte ipm luxurie pōpa ꝓcusserit. recoꝛdet dilectuz su um politum super lectum doloꝛis. ⁊ vni uersum stratum eius in carnis infirmitate. hoc dicens incoꝛde suo. dominus meus pē det in patibulo. ⁊ ego voluptati operam dabo. Sicqz inuocato nomine saluatoꝛ ris. in geminando sepe nomen salutis.

cessabit quassatio.

¶ De disciplina respectu proximi. ca. iiij.

Hec qualiter se habere ad proximam debeant Ago docet. Superioribus inquit obedientiam: timorem: obsequiu: & venerationem exhibere debemus: cum equalib⁹ pacem & concordiaz custodire: inuicez obsequio: benefitio: & honore preuenire. In omni actione & verbo superiorem eis locum tribuere: & si quãdo fortassis in aliquo negotio eos preire cogamur cũ omni humilitate & reuerentia que facienda sunt non precipere sed demõstrare. Et si eos precedere contigerit cum alacritate & deuotione quasi ex necessitate subiecti obedire. Inferioribus semper beneficium & auxilium impendere: venerationez non exigere: societatem atqz equalitaté semper amare. Maioribus ait Hyero. debemus per timorem subdi: equalib⁹ per charitatem obsequi: minoribus per equalitaté coequari. Igitur deuoti fratres superiores suos reuereantur vt dominos diligant vt parentes. Qui presunt in domino: sunt secundum apostolum habundãtius in charitate habendi. Sane iuxta Agonem: reuerentia sine amore magis seruilis é: & amor sine reuerẽtia puerilis iudicari dbet. Propter hoc docet: sanctus Ber. vt transeũte maiore surgat minor: & det ei locum sedendi: nec presumat inquit minor presidere: nisi ei precipiat senior: sinus. Prior hic ponit conuersio vel gradus officij seniorez: q̃z q̃z & etas sit iuxta te gem domini honoranda. Sic enim scriptum est. Coram cano capite consurge & honora personam senis. Discretio tamẽ caute pro loco & tempore ac sine reuerentie congruedetrimẽto: veneratione modificat: habendus est modus in omnibus: nec vitiosam quidem superstitionẽ admittens nec superstitionis vitãde pretextu: humilitatis aut morum sanctione euacuãs. Obediẽtie se totos subijciãt. Sit homo interior: totus deo. Sit exterior: tot⁹ prelato. Quicquid superior vel eis prepositus instructor iniunxerit: quasi diuinitus imperatum statim vt veri obedientie filij deuote adimpleant: quicquid statuerint inuiolabiliter seruent: sciturigz aliquid transgredi sacrilegium putent. Credant salutare quicquid ille preceperit. Perfecta obedientia est in incipiente maxime indiscreta hoc est non discernere quid vel quare precipiatur: sed tantum ad hoc niti: vt fideliter & humiliter fiat quo a maiore percipitur. Nouitium prudentem incipientem sapientem in cella diu posse consistere: in congregatione durare impossibile est. Stultus fiat vt sit sapiens. Secure per omnia obeditur vbi contra deuz nil precipitur. Discãt volũtates proprias frangere: alienoqz iudicio & imperio ambulare. Nulla res ait sanct⁹ Hiero. absqz magistro discitur. Ad illud inquit tendit oratio: vt tuo doceaz te arbitrio non viuendi sed viuere debere in monasterio sub vnius disciplina patris: cõsortioqz multorum: vt ab alio discas humilitatem: ab alio patientiam. hic te silentiuz doceat: ille mansuetodinem: non facias qõ vis: lassus ad stratum venias ambulansqz dormites: nec dum expleto somno surgere compellaris. Nihil absqz instructoris conscientia faciant: vel quoqz eant: cui ab alijs superioribus sibi demandata significent: in quibus sufficiũ ipse semper eius licentia sint contenti. Prior his que inferioris sunt non passim recurrere ad maiorez. Fratres omnes & se inuicem honore & obsequio preuenire & eorum defectum in offitijs humilioribus supplere ꝓtẽdãt. Seniores fratres versiculos dicere de lumine seruire librum ad offitium tenere: vel humilia huiusmodi in choro & extra quantum

a

in se fuerit facere non permittant. Omnibus se subijcientes propter deum. Non qp sibi vile putant: sed qp alijs amplexantes: omnibus libenter obediant. Omnibus satisfaciant prout possunt. vt in omnibus quibus vtitur transitoria necessitas supereminet que pmanet caritas. Quicquid agūt fidelissime cum diligentia faciāt: tanq̄ deo non quasi hominibus seruientes. Non erimēt alios fratres qui diutius in ordine laborauerunt: secum ex equo laboribus occupandos: p̄sertim cum de se humiliter sentientes: pie debeant credere: qp sancti viri plus deo placeant quiescentes: q̄z ipsi quā tūlibet laborātes. Erubescāt se nescire qp i obsequijs religioso est sciendum. Que nesciunt statim exercitio magistrante adiscāt. Sint p̄cipue ad seruiendum cōmunitati promptissimi. Si lumen in ecclesia: vel officinis: aut aqua in fratruz lauatorio desit: cōtinuo de his ꝛ similibus necessitati prouideant: Ad obsequium aduenientiuz fratrū qui sicut angeli dei: imo sicut dñs in eis veniens suscipiendi sunt: cuz omni deuotione festinēt. Et qz fratribus ospitibus: ꝑz qp religionis honestas: ꝛ consuetudo: requirit prius orandum est q̄z fratribus socientur i pace: q̄z cito ab oratione surrexerint: ad eorum deosculandas manus: maxime si fuerint sacerdotes deuote occurrant: ꝛ humiliter genu flectant. Nullum fratreꝫ puro appellent nomine. Vel nisi patrie fuerit consuetudo tunn etiam. Nulli p̄sus q̄z in eis est materiaz p̄stent molestie alicuius. Sz omnia que vtilia ꝛ necessaria estimant: bono caritatis ꝛ pacis postponant. Quid pace honestius. Quid vnitate iocundius: aut cōmodius sociali. Quid caritate melꝰ aut p̄ciosius inuenitur. Gloriosissimum quidem ꝛ potissimum liberalis animi: ꝛ conscientie bone indicium: pacem p̄ximi custodire. omnem q̄z possibile est fraterni scandali occasionem vitare. verecundari si socium vel ꝑ subreptionez offendas. Si qué aduersum se fratrem motuz vel leuiter senserint: quiescere nesciāt quouscq̄z humili studuerint satisfactione placare. Ad extraneos si quando p̄cedunt in eorum verbis: incessu: habitu: modestia fulgeat disciplie. Breuiter ꝛ caute loquant. Caput decēter operiant. manus abscondant: mulieris omnis quālibet p̄pinque osculum: ꝛ nude manꝰ contractum penitus vitent. Personis que in domo vel via fratrum se orationibus recomendant: statim post earum abscessum orationem faciant specialeē. Defunctis fratribus statim audito eorum transitu q̄z citius possint subueniant: ꝛ debitum saltez obsequium: nulla occasione postponant. Talia siquidē nō absq̄z pertimescende offense periculo negliguntur.

¶ De custodia rerum. ca.v.

Eos quas tenēt p̄cipue libros munde teneant ꝛ honeste. Altaris libri nudam colubeant manum que licet munda: qz tamē porosa ipsuz deturpat ꝛ inficit. Turpe est nudos paginarum marginibus imprimere digitos: vel ipsos aut certe laternam super libros legendo deducere. Sēper pānus si adsit digito subponatur. Alioquin ita caute tangant ꝛ leuiter: vt tangentes quasi tangere non videantur. Librum superflue non teneant apertum: vel incaute relinquāt. Firmacula libro paululum stricto: sine violentia laxent ꝛ ponant. violentiam sonitus probat. Indignus est libro q̄ eum negligit custodire. Solent incurij quidem libros digitis. ꝛ vestes saltem in manicis munde seruandas. sordibus: ꝛ pulueri: vel rebus quas tractant pene indifferēter exponere ipsas vero extreme q̄z vilitati expositas: vix a sociorum cibis: vix ab altari: vix etiam ab ipsis calicis mapulis prohibere qui ex ipsis placere sordibus cupiens: custodire curā: curiositate condemnan

infamia: sueqz vicium incurie: virtutis specie colore nitũtur. Grauia hec homini erudito: qui mundicia gaudet: honestatis pulchritudine delectatur.

De diuersorum differentia conuersorum. ca. vi.

a Cedit hic neophitorum conuersio differens intuenda. Sũt enim quidam tractabiles: deuoti: simplices: timorosi: qui nil sibi christo carius extimantes: in voluntarie enim proprias sacrificant volũtates prompti ad nutum nutui cicius obedire: ad dificilia quilibet ppter ipsum equanimiter preferenda pati. Suiqz integritate solliciti: cor sinum per puram confessionez: & assiduam orationem mundare non negligunt. Sunt in exteriori conuersatione disciplinati & humiles: student se omnibus officiosos & amabiles exhibere. Siquidez studere propter deum amari: caritati seruire est. Hij sunt veri altissimi filij: fideles sancte religionis propagines: fratrum leticia: consotiorum solatium: sui gloria instructoris. Nam gloria patris est filius sapiens. Sunt & alij dure ceruicis: discipline mansuete: nescientes. tepidi: curiosi. superbi: qui q̃z suauis est dominus non gustantes seculari dumtaxat deposito habitu non affectu adhuc in moribus: in verbis: in gestibus & propriarum pertinacia voluntatum: seculo fidem seruant: vt monstro mirabilius: sub religiosa veste homine videas secularem. Hi sunt diffidentie filij: adulterina plantatio: fructus inutiles & acerbi: socioruz onus & scandalum: sui afflictio & confusio instructoris. Juxta illud. Ira patris: filius stultus & confusio: patris deo filio indisciplinato. Ponenda sunt vel pauca: teporis: curiositatis: & superbie: predictorum indicia vt cognita vitentur. Cautior in bonis ambulas: si & mala non lateant. Tepidus in conuersatione: ociosa verba & vanas cogitatiões noxias esse non conspicit. Ultatis grandibus: reliqua omnia vir reputat imputanda. Debetati cordis ad cõscientiaz de offensis: vt timoris filialis ignarus: timoratos & scientie puritatem amantes: fatuos ac superticiosos sententiat. Dõ si a tepore mentis euigilauerit: ea que leuia existimabat: quasi abhorenda atqz atrocia pertimescit. Vacuus gratia tepidus quod est gratie seu minus necessarie tentionis: quod disciplinę: quod morum: quod virtutis perfectionem consulat negligens: id difficile vel certe superfluum arbitratur. Egre doctrinam ac talia patitur: doctorem nimis persecutz yronica irrisione pronũcians. Nempe stultus patris sui disciplinam irridet: vt pateat q̃ iuxta sapientem compedes in pedibus stulto doctrina. Animalis homo non percipit ea que sunt spiritus dei. Tepidus: in conuersatione remissus: morem & doctoris monita negligit: ea q̃ dei sunt languide operatur: siquidem inchoat bonum: vix perficit: tarde ad diuinum & conuentualia queqz occurrit: ocio gaudet: labore vel modico leditur: & facile se infirmum vel admodum fatigatum pretendit. Sed & amore priuato se diligens: que carnis sunt sapit: & p sequitur ex affectu. Aliorum quoqz dese-

cibus non virtutibus herens: si quid minus vel negligenter actum inspexerit: id in exemplum ad sue velamen tepiditatis assumit. Ficta enim ꝛ indevota confessio: rara ꝛ brevis compunctio. Insipida ꝛ sine intentione oratio. Incircumspecta ꝛ sine edificatione locutio. Obedientie morosa: ꝛ sine devõtionis affectu vix aliqualis impletio. Adultos denigz remissa conversio in pristinos errores reducit ac viventi tempore resoluit: vt nonnumq̃z ex ore domini euomantur. Curiosus non curanda curat: necessaria negligit: ꝛ sui oblitus aliena considerat: nota explorat: Si quod sonuerit verbum: anellat sollicitus ad sciendum: ꝛ honestate postposita: id ab inuitis celare forte volentibus inuereconde requirit. Locis sibi nõ concessis congregationi ꝛ collocutionibus fratrum se ingerit non vocatus. Cum eum abesse putaveris: adest impudens lateri: vt nec secretum valeas occultare sermonem. Observat angulos: vagis circumspicit oculis. heret ad singula que occurrunt. Communes obsidet transitus: supervenientium ꝛ forensium gaudet occursu. Rumoribus ꝛ secularibus verbis audiendis: ꝛ referendis incidit. Res sibi non deputatas curiose revoluere: litteras etiam alienas si casu apertas inveniat respicere non veretur: quas tamen licet apertas vbilibet inventas: vix aliquis nisi superior licite respicit. vel alijs inspiciendas exponit. Rerum quoq; vel apparatus cura superflua curiositas vitium clamat. Signa superbie prosper enumerans: illos inquit dolendos ostendo: quos iam conversos superbia: occulte captivat: Hi ait seniorum suorum non observant imperata: sed iudicant. De suis negligentijs obiurgati aut rebellant insolenter aut murmurant. Simplicitatem spiritualium fratrum irridenter exagitant. Preferri ét melioribus ipudéter affectãt. Obsequia delata fastidiunt. Negata pertinaciter querunt. Natales moribus anteponunt. Juniores suos elati despiciunt. Cõferri sibi aliquos posse non credunt. Non seruant in obsequio reverentiam. Habent in intentione pertinaciam. In corde duriciam. In sermocinatione iactanciam. Sunt in humilitate falaces. In iocatione mordaces: subiectioni impacientes: temerarij in audendo: clamosi in loquendo. Fastidiosi in audiendo: presumptuosi in docendo: effrenati desumiter in cachinno. hec sunt inquit superbie crassantis indicia. Superbus denigz ad omnes proprie voluntatis se accomodat: nec se alijs: sed alios sibi applicare contendit. Facile sibi fieri contumeliam iudicat: ad quam irrogandam est validus: ad tolerandam infirmus. Et grande aliquid esse putans deferre socijs dedignatur: legibus subdi communibus: ꝛ culpam cognoscere propriam erubescit. Et licet iuxta ordinis mores se regere nesciat: in suis tamen oculis sapiens ꝛ perfectus: ad aliorum institutionem se presertim opinioni contrariam stomachatur: reprehensius offenditur: nunc causam vt insufficientem: vel friuolam: nunc monitoris modum calumnians: vt si persuadere aliquid velis: modus artem: ꝛ monitio studium exigat: quo allegationum obsitus spinis ericinis: vel irrefragabilis ratione: vel auctoritate non dubia capiatur. Fit igit ad obtemperandum difficilis: ꝛ ad correctionẽ ipacẽo adeo iterdũ vt se discipulũ abnuẽs. ipm ét

sibi deputatum refugiat instructorem. Nec omnia serui dei quasi pestem mortiferam detestantes: perfecte ad dominum conuertantur iuxta illud. Perfectus eris & absq; macula cum domino deo tuo. De duplici corde: & peccatoꝝ terram ingredienti duabus vijs. Si quis vero sufficienter expectatus & monitus: mores corrigere: ac religionis formaꝫ induere negligit: p̃sertim si rebellis & contentiosus extiterit: non est in perficientium numero aggregandus. Infidelio si discedit: discedat: ne vna ouis morbida contagione pestifera: totum gregem cõtaminet. Peruersus & insolens: in onus: & religionis dissolutionem admittitur.

De nouiter progressis. ca. vij.

a

Post professionem admissis: sit q̃q; maxime cura ne defluant. Perfecti quiq; magna se subtilitatis discretione conspiciunt: ne ad deteriora nũq̃: vel i opere vel in cogitatione dilabantur. Si curare parua negligimus insensibiliter seducti: audaciter etiam maiora perpetramus. Susceptam etiam examinis disciplinaꝫ prudẽs non abijcit: immo nec suum quasi iam sibi sufficiens: cõtinuo deserit instructorẽ. Eget rectore nouicius: eget nouo dirrectore professus. Vanus & fictus vt instructoris curã euaserit: insolescit: assumit et cornua: fit presumptuosus & audax: & quasi vacca lasciviens: a prima formatione declinat. Cessat oratio: tepet deuotio. Confessio peccatoruꝫ negligitur: vt putes eum aut sui oblitũ: aut non habere peccatum. Facit quidem dilata confessio: vt negligens mundus appareat: non existat. Dum culpas absorbet: oblivio non absoluit. Multiplicantur: dum nõ curantur offense. Multiplicate: ne discernantur & corrigantur impediunt. Multitudo peccatorum impedit ne videantur. Unde piger tunc est maxime vitiosus: cum vicia non agnoscit. Sic filia fatua in domino ratione erit. Justorum autem semita. quasi lux splendens procedit & crescit vsq; ad perfectam diem. Professi ergo proficiteantur profectui: perfectioni prescribãt. Habit ad hoc: humilitatis: & paupertatis perseuerãs constantiam: affectuuꝫ: & curarum abiectio terrenarum: exercitatio caritatis: & quõ cõplectitur cõsiderationis attentio. Summa religiosi virtus humilitas: que ipsuꝫ creat: reficit: & conseruat. virtutum siquidem quoddam bonum ac stabile fundamentum humilitas. Nempe si nutet illa: virtutum aggregatio non nisi ruina est. Et quoniam ad humilitatem humiliatio via est: non erubescant humilia: nec humilitatis officia facile respuant: vel imposita recomẽdent. omnis ab eis presumptiõis audacia proscribatur. Primoribus in ordine fratribus deferãt. Juniores & nouitios se reputent. Ad exteriora vel honoris alicuiꝰ officia prouehi nõ affectent. Adultos propera nimis promotio: a virtutum iam incipiente profectum: pvicium elationis eijcit. Qui mundum deserunt ait sanctus ad exteriora officia prouehi non debent nisi per humilitatẽ diutius in eiusdem mundi contemptum solidentur. Et q: nouorum & iuniorum temptatio solet etiam facile superbire: nescire modum humilitatis seruare: & si forte in aliquo prefint: officij metas excedere: ac de minimis grandia iactitare attẽdant sibi super his vigilanter. Non potest intimo conscientie testimonio gloriari veraciter: nisi qui extrinsecas glorias perfecte respuerit. Pauperetas in omnibus placeat: nec iterum siue i libris: siue i alijs rerum se velit sarcinulis onustare. Perfecta reruꝫ abiectio a cura expedit mentem: ab infectione affectum. Memo in christi expeditione liberior: nihil habente. Si aliquibus egent studeant parcere. Super omnes diuitias: diuitez facit paupertas. hec quoq; in victu & in his que carnis sunt maxime amplectenda. Non ẽ cuã

gelici pauperis gaudere superfluis luxib⁹ indulgere. Et q̄ nec diuites semper possũt velle in omnibus habundare: nec penuriã scire pati: Familiaritates superfluas fugiant. Esto ait quidam cũctis benignus: nemini blandus: paucis familiaris: omnibus equus. Et sanctus Ber. Tria inquit religiosũz quélibet decét: pauca loqui: paucos habere familiares: ⁊ multũ orare. vbi mnlti familiares: ibi multiloques ⁊ sibili singulares. Si familiarez admittis si quem etas: mores: discretio: ⁊ honestas insignia esse cõmendat. Familiaritas si fuerit ordinata nõ erit: blanda: improba: puerilis. Est modesta quedam in sancta familiaritate seueritas: est ⁊ iustitie rectitudo: vt nullaten⁹ vicium foueatur: nec pro amico ꝓximo offendatur. Moli ait sapiens pro amico inimicus fieri proximo. Seculariuz deniq̄ familiaritas indiscreta: religiosi quieté multipliciter inquietat. Nullius gratiã munuscul is cõparent. Si quid forte alicui vel causu exacti necessaria prorsus religionis lege: licentia precobtenta obtulerint: honestas rei ⁊ vilitas precij: religiosorum ⁊ pauperum census esse probent. Non frequentent ꝓpinquos: nec exterioribus se implicét curis: sed salutis proprie memores agéde potius penitentie vacent. Non cadat a mente professio. Semper ad quid venerint cogitét. Pésent q̄ de quibusdã sanct⁹ ait Gre. Sepe inquit nónulli aperte prauitat s vias deserunt: sanctis habitũ sumũt: moxq̄ vt prima limina bene viuendi cõtigerint obliti. qui fuerint: affligi iam per penitentiam de consumatis nequitijs nolunt. Laudari autẽ de inchoata iustitia appetũt: preesse ét ceteris melioribus cõcupiscũt. Et post pauca. In rebus ait multiplicib⁹ occupati: atq̄ ipsa occupatione confusi non solũ perpetrata minime deplorant: sed ⁊ adhuc que deplorantur exagerant ꝑm apostolũ. Nemo militans deo: secularibus se negotijs implicat: vt ei placeat cui se probauit. Et de sancto legitur: q̄ quanto se ab humanis curis ⁊ coloquijs sequestrabant tanto illi vicinior ⁊ propinquior deus erat. Vitanda maxime colloquia mulierum. Non potest toto corde habitare cum domino qui mulieruz accessibus copulatur. Charitatis obsequia libenter impendant. Charitas semper reddita: semper detinet debitorez. Nec aũt quomodo negetur amicis: que debet inimicis. Postq̄z vel orationi vacauerint: vel ad studiũ pro tempore sederint: ad seruiendm fratribus surgát. Et si necesse fuerit nunc hũc: nunc illũ. Districte tamẽ put oportuerit iuuét: vt ꝑm apli eá doctrinam: ⁊ vitam manibus suis laborantes q̄ bonũ est alior̃ fratrum etiá corporaliter si fieri potest participantes laboribus in charitatis semper exercitentur operibus: vt cibũ corporis non absq̄z labore comedant corporali: vt hec sancta cõsuetudo ipsos in humilitate custodiat in fraterna dilectione ⁊ in omni perfectione confirmet. Qui communibus instãt: suisq̄z obsequijs alios portant: sunt corporali simul ⁊ spirituali suffragio supportandi merito singuli pro his qui pro cõmunitate laborant. In spiritualibus quoq̄z bonis⁹ marta participet ⁊ maria que vtiq̄z sunt sorores: ⁊ equa sit pars descendentis ad proximũ ⁊ remanétis ad sarcinas: ⁊ similiter diuidant. Qui nobis corporaliter obsequũtur iuste partem in nostris spiritualibus assequũtur. Rursum cõitatis operibus familiaria nemo preponat. Charitas de qua scriptum est non querit que sua sunt: sic intelligitur: q: communia proprijs: non propria cõmunib⁹ anteponit. Cõsiderationi deniq̄z ante omnia ⁊ in omnibus vigilandum: que finem ⁊ directionem attendit. Finis ad quem nostra tendit professio regnuz dei: vel potius ipse deus: ⁊ directio seu via qua tenditur: mentis est puritas ad ipsum principaliter directiua. Herendum iugiter his duobus. Nec esse est enim mentem quo recurrat: cuiq̄z

principaliter inhereat non habentem per singulas horas atq; momenta pro incursu um varietate mutari atq; ex his que extrinsecus accidunt: in illum statum continuo transformari qui primus occurerit. Hinc est q; nonnullos pro christi amore maxima contemnentes: pristinum tamen affectum in minimis retetantes. Post hac videmus pro grafio: pro acu: pro calamo cõmoueri. Irascuntur mobiliter ⁊ inflantur: veluti qui non habeant apostolicam charitatem. Ad si contemplationem mundi cordis fixam tenerent: nunq; vtiq; pro paruis rebus admitterent: q; ne pro magnis atq; pretiosis incurrerent operibus: eadẽ penitus abicere maluerunt. Unde liquet perfectionem non statim facultatum seu dignitatum abiectiõe contingi: nisi fuerit charitas illa cuius apostolus membra describit: que in sola cordis puritate cõsistit. Nã quid est non emulari: non inflari: non irritari: ⁊ reliqua nisi cor perfectum atq; mũdissimum deo offerre: ⁊ intactum a cunctis perturbationibus custodire. Quicqd ergo nos ad hanc puritatem potest dirigere tota virtute sectandum est. Quicquid autem ab hac retrahere quãuis necessarium ⁊ vtile videatur: ⁊ permitiosum ⁊ noxium deuitandum. Sine via tendentibus labor est itineris non profectus. Operantur ⁊ seruant q̃z maxime puritatem: perfecta humilitas: ⁊ mentis expeditio a terrenis. Erit deniq; vt purus animus: pura deum oratione frequentet: frequentando gustet: gustando probet q̃z suauis est deus. Erit deniq; vt diuino iebriatus amore: tam in deum considerationem inflectat: toto in ipsum desiderio pergat: nil ei sit dulcius: nil iocundius in hac vita: q̃z vacare ⁊ videre quoniam ipse est deus: quod est in partibus considerationis potissimum. Affecta sic anima comprehendit: amplectitur stringit: ⁊ tenet dicens. Tenui eum nec dimittam. Puritas itaq; via est regia: per quam ad sponsi amplexus: per quam tandem ad patriam peruenitur. Per hanc veri israelite de virtute in virtutem: donec videant deum deorũ in syon: desideri gressu indeclinabili gradiantur: christum super omnia diligant: nihil eius amori preponãt inuia: quoniã habitari sunt mercedẽ in patria. Et nunc ego qui licet admodum imperfectus ⁊ rudis: per obedientiam tamẽ: erudiendis simplicibus: aliqua hic cõgessi documenta: pulchrum depingens hominem picto: fedus: eos suplex per dominum obsecro: vt me sibi ⁊ si minus proficuum: si benuolum attendentes: in orationibus suis mei meminerint peccatoris: quatenus orationibus eis: morum veniam criminũq; assecutus: impotentias domini vna cum eis merear introire: ipso miserico: diarum domino id prestante: cui est honor ⁊ gloria in secula seculorum. Amen.

¶ Incipit libellus pulcher ⁊ valde vtilis: sancti Bonauẽture cardinalis: ac doctoris eximij: ordinis minorum: qui vocatur Itinerarium in seipsum.

c

Lce descripsi tibi tripliciter. Prouer. xxij. Quom omnis scientia gerat trinitatis insigne maxime illa que docetur in sacra scriptura debet representare vestigium trinitatis propter quod dicit sapiens se eam tripliciter descripsisse propter ipsius triplicem intellectum spiritua-

lem.s. moralem:allegoricum:ꝛ anagogicũ. Hic autem intellectus respondit triplici actui yerachico.s.purgationi:illuminationi ꝛ perfectioni. Purgatio autem ad pacem:illuminatio ad veritatez:perfectio ad charitatem. Quibus perfecte adeptis anima beatificatur:ꝛ secunduz ꝙ circa h̃ versatur suscipit meriti incrementum. Sciendum est igitur ꝙ triplex est modus exercendi se circa hanc triplicem viam scilicet meditando:orando:ꝛ contemplando. In horum igitur trium cognitione pendet tota sacre scripture sententia:ꝛ meritum vite eterne. Hunc igitur primum meditationis formam breuiter libet inspicere. Sciendum est igitur ꝙ tria intra nos sunt secundum quorum vsum in hac triplici via exercemur:scilicet stimulus conscientie: radius intelligentie:igniculus sapientie. Si vis ergo purgari verte te ad stimulum conscientie. Si vis illuminari ad radium intelligentie. Si perfici ad igniculum sapientie: secũdum consilium beati Dionisij in epistola ad Thimoteum vbi hortatur eum dicens. Uerte te ad radium. Ad stimulum autem conscientie debet homo exercere se ipsum hoc modo scilicet ꝙ primo seipsum exasperet. Secundo exacuat. Tertio dirigat. Nam exasperandus est animus in recordatione peccati. Exacuendus in circõspectione sui. Rectificandus vel dirigendus in consideratione boni. Peccati autem recogitatio debet esse per hunc modum vt seipsum arguat animus de multiplici negligentia:concupiscentia:ꝛ nequitia. Fere omnia peccata ꝛ mala nostra siue contracta siue acta reduci possunt ad hec tria. ¶ Circa negligentiam autem attendendum est ꝙ primo debet quis recogitare si in se fuerit negligentia cordis custodiendi:temporis expendendi:finis intendendi. Hec enim tria cum summa diligentia obseruanda sunt:scilicet ꝙ cor bene custodiatur:tempus vtiliter expendatur:ꝛ finis debitus in omni opere prefigatur. ¶ Secundo debet recogitare si fuit negligentia in oratione:in lectione ꝛ boni operis exequutiõe. Quoniam in his tribus debet diligentissime se exercere:qui vult fructum bonum dare in opere suo:ita ꝙ vnum horum non sufficit sine alio. ¶ Tertio debet cogitare si fuerit negligens ad penitenduz resistendum:proficiendum. Debet enim vnusquisqz cum summa diligentia deflere mala commissa repellere diabolica :tentamenta:ꝛ proficere de vna virtute in aliam vt sic possit peruenire ad terram promissam. Circa concupiscentiam debet recogitare quis si in se viuat: vel virit concupiscentia:voluptatis: vanitatis: curiositatis: que sunt radices omnis mali. ¶ Primo recogitanda est concupiscentia voluptatis que tunc viuit in homine ſi in ipso est appetitus dulcium:mollium:carnalium: hoc est si querat cibaria saporosa: vestimẽta delitiosa:oblectamenta luxuriose:que omnia non solum reprehensibile est appetere cuz consensu:sed etiam in primo motu debent fugere. ¶ Secundo est recogitanda concupiscentia vãitatis:que tunc viuit vel virit in hominem quom in eo fuerit appetitus fauoris:laudis:honoris:que omnia vana sunt ꝛ reddunt hominem vanum.ꝛ ita fugienda sunt sicut concupiscentia mulieruz. ¶ Tertio recogitanda est concupiscentia curiositatis:si viuit vel virit in homine: hec autem reprehenditur cum quis appetit scire occulta: videre pulchra: habere chara. In omnibus enim his est vitium auaritie:ꝛ curiositatis multuz reprehensibile. ¶ Circa nequitiam autem debet recogitare quis si in se vigeat vel viguerit: aut iracundia: aut inuidia:vel accidia: que omnia faciũt hoĩez nequã. ¶ Primo recogitãda é negtia iracũdie q̃ ꝓfitit i aio in signo:in v̂bo. ¶ Secũdo recogitãda ẽ

negtia inuidie q̄ in aliena ꝓspitate tabescit. in aliena aduersitate illarescit. in aliena mē dicitate refrigescit. ¶ Tertio recogitanda est nequitia accidie ex qua oriuntur: Suspitiones male: cogitationes: blasphemie: detractiones maligne. Omnis autem talis malitia admodum detestanda est. Ex hac trifaria recordatione sic triplicata debet exasperari stimulus conscientie ⁊ amaricari anima in corde vel in affectu. In facie vel in affectu: in clamore vel in effectu.

v Also qualiter exasperari debet stimulus conscientie in recordatione peccati. videndum est qualiter exacuendus sit in circōspectione sui. Tria autem debet homo circa se considerare. s. diez mortis imminentem: sanguinem crucis recentem: faciem iudicis presentem. In his autē tribus accuitur stimulus conscientie contra omne malum. ¶ Primo enim accuit diez considerat diem mortis quonam est interminabilis: ineuitabilis: irrenocabilis. que qui diligenter considerat diligentissime laborabit: vt quom tēpus habet purgetur ab omni negligentia: concupiscentia: ⁊ nequitia. Quis enim remanebit in culpa q certus non est de die crastina. ¶ Secundo accuitur dum considerat sanguinem christi effusum pro humano corde excitando: abluendo: mollificando: pro humana morte viuificanda: immunditia abluenda: aridi tate fecundāda. Quis igitur talz hebes erit vt permittat in se dñari vitium vel culpaz negligentie: concupiscētie vel nequitie: qui cogitat se perfusum illo precioso sanguine. ¶ Tertio accuitur dum cogitat vel considerat faciem iudicis quoniam est infallibilis: infugibilis: inflexibilis. Nullus enim fallere potest sapientiam: flectere iustitiam fugere vindictam: dum: ergo nullum bonum irremuneratum: nullum malum impunitum sit: quis est qui non accusatus sit contra omne malum si h̄ considerat.

p Ost h̄ considerandum ē quō ⁊ qualiter stimulus conscientie sit retificandus in consideratione boni. Tria autem sunt bona ꝑmeditāda in quoz acq̄sitiōe retificatur stimulus cōscientie. s. strenuitas cōtra negligētiā: feueritas contra ꝯcupiscētiā: benignitas contra nequitiam. In his ātribus habet bona ⁊ recta conscientia. Et h̄ est qđ dicit Abdeas prophete. Judicatibi homo quid sit bonum: aut quid dominus requirat a te: vtiqz facere iudicium ⁊ diligere misericordiā: ⁊ solicitum ambulare cum deo tuo ⁊c. vbi tangūt ista tria. Similiter ⁊ dominus hic eadē in Luca. Sint lumbi vestri precincti: ⁊ lucerne ardentes in manibus vestris ⁊c. ¶ Primo igitur inchoandum est a strenuitate: que viā prebet alijs. Liceat eam sic describere. Strenuitas est quidam vigor animi excutiens omnem negligentiam ⁊ habilitans animi ad faciendum opera diuina: ⁊ h̄ vigilāter: confidenter: fleganter. Hec est que prebet viam ad omnia bona sequentia. Deinde sequitur feueritas: que est quidaz rigor mētis restringens omnem concupiscentiaz: ⁊ habilitās animam ad amorem paupertatis: asperitatis: ⁊ vilitatis. ¶ Tertio sequitur benignitas que est quidam dulcor animē excludens omnem nequitiam ⁊ habilitans ipsam animam ad benivolentiam: tolerantiam: ⁊ internam letitiam: ⁊ hic é terminus purgationis secundum viam meditationis. Nam omnis conscientia monda leta est ⁊ iocunda. Qui vult ergo purgari veniat se modo predicto ad stimulum conscientie. In predicta tamen exercitatione a quolibet premissorum potest inchoari nostra meditatio. Transeundum est autem de vno in aliud: ⁊ tā diu immorandū donec tranquillitas ⁊ serenitas percipiat. Ex qua oritur spiritualis iocunditas: qua adepta prōptus est animus: vt sursuz tendat. Incipit ergo in via a stimulo ꝓscientie

ꝛ terminatur ad effectum spiritualis letitie: ꝛ exercitatur in dolore: sed consumatur in amore.

Secundo loco post viam purgatiuam: sequitur illuminatiua in qua debet homo exercere ad radium intelligentie hoc ordine. Nam iste radius primo est protendendus ad mala dimissa. ¶ Secundo diffundēdus ad bona cōmissa. ¶ Tertio inferendus ad premia promissa. Proté dit autem radius intelligentie dum solicite pensantur mala que dominus indulsit: que tot sunt quot sunt mala que cōmisimus Et tam magna quantis malis eramus astricti: ꝛ quantis bonis digni priuari: ꝛ hoc meditando satis patet ex precedenti: nec soluz h attendendum est: sed etiam considerandu in quantis malis incidissemus si dominus permisisset: ꝛ hoc quom diligenter pensantur per radium intelligentie nostre tenebre illuminantur: ꝛ talis illuminatio debet esse coniuncta gratitudini affectionis. Alioqn non est illuminatio. Alia vero est illuminatio celestis: ad cuius splendorem sequi videmus calorem: vnde h gratie agende sunt pro dimissione malorum commissorum ꝛ possibilium cōmitti necessitate infirmitatis ꝛ voluntatis peruersitate. ¶ Secundo videndum est qualiter iste radius intelligentie fit dilatandus in consideratione beneficiorum commissorum que quidem sunt in triplici genere. Quedam enim sunt spectāda ad complementum vere. Quedaz ad adiutoriū gratie. Quedam ad donum superhabundantie. Ad complementum autem nature spectant que dedit ex parte corporis. s. membrorum integritatem: complexionis sanitatem: sexus nobilitatez. Ex parte sensus dedit: auditum acutum: sermoné directum: visum perspicuum. Ex parte anime dedit ingenium clarum: iudiciuz rectū animum bonum. Ad adiutoriuz gratie spectant que dedit primo. s. graciam baptismalem qua deleuit culpam: restituit innocentiam: contulit iustitiam: que dignum facit vita eterna. ¶ Secundo quia dedit gratiā spiritualem quantum ad animi voluntatez Temporis oportunitatem: religionis sublimitatem. ¶ Tertio quia dedit gratiam sacerdotalem per quam te fecit dispensatorē doctrine: dispensatorem indulgentie: dispēsatorem eucaristie. In quibus omnibus secundum plus ꝛ minus dispensantur verba vite. Ad donum autem superhabundātie spectat quod dedit primo totum vniuersum. s. inferiora ad seruitium: paria ad meritum: superiora ad patrocinium. ¶ Secūdo quia dedit filium suuz in fratrem ꝛ amicum: ꝛ in precium ꝛ in premium: primum in incarnatione: secundum in passione: tertium in consecratione. ¶ Tertio qꝫ dedit spiritumsanctum. In signaculum acceptationis. In priuilegium adoptionis. In anulum desponsationis. Fecit enim animam christianam suam amicam: suam sponsam: suam filiam. Hec omnia mira sunt ꝛ inextimabilia: ꝛ in talium meditatione admodū anima debet esse deo grata. ¶ Ultimo circa viam illuminantem videndum est qualiter iste radius intelligentie per meditationem sic reflectendus: vt ad fontem omnis boni reflectatur vel reuertatur cogitando premia promissa. Considerandus est ergo sollicite ꝛ frequenter pensandum est qꝫ deus qui non mentitur credentibus ꝛ diligentibus se, promisit. Amotionem omnium malorum: assecutionem omnium bonorum: impletionem omnium desideriorum. Et h in se qui est finis omnium bonorum ꝛ fons: quod est tantum bonum qꝫ excedit omnem petitionem desiderium ꝛ extimationem. Et nos dignos reputat tanto bono: si diligimus ꝛ appetimus ipsum super omnia ꝛ propter se. Et ideo cum omni desiderio ꝛ affectu ꝛ be-

nimo lentia debemus in ipsum intẽdere.

Postremo sequitur qualiter debemus exercere nos ad ignicu
p tum sapientie. ℔ autem faciendum est ℔ ordine: quia iste igniculus primo est congregãndus secundo est inflamandus. tertio est subleuandus. Congregatur autem per reductionem affectionis ab omni amore creature: a cuius quidem amore debet affectus reuocari: quia amor creature non proficit: ⁊ si proficit non reficit: ⁊ si reficit non sufficit: ⁊ ideo omnis talis amor ab eiusdem affectu debet elongari. ¶ Secundo inflammandus est ⁊ hoc in conuersione affectionis super amore sponsi. Et hoc fit vel comparando ipsum amorem ad seipsum vel ad affectum superiorum ciuium: vel ad ipsum sponsum. Tunc autem ℔ facit quando attendit q̃ per amorem eius suppleri potest omnis indigentia quom habentur in eo omnis boni habundantia. Est enim in his bonis omnis boni habundantia: ⁊ breuiter ipsius summe desiderabilis presentia. Hec enim sunt que affectum inflammant. ¶ Tertio subleuandus est iste igniculus ⁊ ℔ supra omne sensibile: imaginabile ⁊ intelligibile ℔ ordine: vt homo immediate de ipso que optat perfecte diligere premeditando dicat q̃ ille quem desiderat non est sibi visibilis non est audibilis: non est adorabilis: non est gustabilis: non est tãgibilis. Et ideo nõ est sensibilis sed totus desiderabilis. ¶ Secundo cogitet q̃ non est imaginabilis: quia nõ est terminabilis: non est figurabilis: non est circũscriptibilis: non est numerabilis: non est commutabilis: ⁊ ideo non imaginabilis sed totus desiderabilis. ¶ Tertio, cogitet q̃ non est intelligibilis eo qõ non est demonstrabilis non est diffinibilis: non est opinabilis: non est extimabilis: non est inuestigabilis. Ideo non est intelligibilis sed totus desiderabilis. Ex his ergo patet qualiter ad sapientiam sacre scripture peruenitur meditando circa viam purgatiuam: illuminatiuam: ⁊ perfectiuam: ⁊ non solum sacre scripture continentia: immo etiam omnis meditatio nostra versari debet circa ista. Nam ois meditatio sapientis: aut est circa opera humana cogitanda. s. quid homo fecerit: quid facere debeat: que sit ratio mouens: aut circa opera diuina cogitanda. s. quanta deus compromiserit homini: qui omnia propter hominem fecit quanta dimiserit: ⁊ quanta promiserit. Et in his claudũtur opera creationis: reparationis: ⁊ glorificationis: aut circa vtrorũq; pricipia: que sunt. s. deus ⁊ anima qualiter sunt inuicem copulanda. ⁊ hic stare debet omnis meditatio nostra: q̃ hic est finis omnis cognitionis ⁊ operationis: ⁊ est sapientia vera: in qua est cognitio per veram experientiam. In huiusmodi autem meditatione tota anima debet esse intenta: ⁊ hoc secundum omnes vires suas. s. secundum rationez: sinderesim: ⁊ conscientiam: ⁊ voluntatem. Nam in huiusmodi meditatione. Ratio concertando affert propositionem sinderesis sententiando profert diffinitionem: conscientia testificando infert conclusionem. Voluntas preeligendo defert solutionem. verbi gratia. Siquis velit meditari circa viam purgatiuam. Ratio quare debet: quid debet fieri de homine qui templum dei violauit. Sinderesis respondet: q̃ aut debet dispergi aut lamentis penitẽtie purgari. Conscientia asserit: tu es ille: ergo te oportet aut dãnari aut penitentie stimulus affligi. Voluntas preeligit. s. quia timet damnationes eternam assumit penitentie lamenta voluntarie iuxta hunc modum etiam in alijs intelligendum est.

Postquaz diximus qualiter ad
p sapientiam peruenitur medi-
tando: dicenduz est qualiter ad
ipsam puenit orando. Sciendū é
q in oratione sunt tres partes siue gradus.
Primus est deploratio miserie. Secūdus
est imploratio misericordie. Tertius é exhi
bitio latrie. Latrie enim cultum exhibere
deo non possumus nisi ab ipso gratiam as
sequamur. Misericordiam autem dei ad
obtinendam gratiam non possumus flectere
nisi per deplorationem ⁊ expositionez no
stre miserie ⁊ indigentie. Nam omnis per
fecta oratio debet habere istas tres par-
tes. non enim sufficit vna sine alia: nec du-
cit ad metam perfectam: ⁊ ideo hec tria
semper sunt coniungenda. Deploratio au
tem miserie circa quamcunqz viam de-
bet habere dolorem: pudorem: timorem:
Dolorem propter damnum siue incom-
modum. Pudorem propter opprobrium
siue inhonestum. Timorem propter peri-
culum siue reatum. Ex memoria enim pre
teritorum oritur dolor: dum recordatur
quid omisit: quia precepta iustitie: quid co
misit: quia prohibita culpe: quid amisit q
gratuita vite. Ex intelligentia presentium
oritur pudor dum attendit vbi sit: quia lon
ge in imo que fuerat prope in summo: qua-
lis sit: quia feda in luto que fuerat pulchra
imago. Quid facit: quia seruit inferio-
que fuerat libera prius. Ex prouidentia fu
turorum oritur timor: dum precogitat quo
tendit: quia pene sunt gressus eius. Quid
occurrit: quia iudicium ineuitabile. iustum
tamen. Quid assequitur: quia stipendium
mortis eterne: Imploratio misericordie cir
ca quamcunqz gratiam inuocetur: debet es
se cum affluentia desiderij: quaz habemus
a spiritu sancto qui postulat pro nobis ge-
mitibus inenarrabilibus. Item debet esse
cum fiducia spei quam habemus a chri
sto: qui mortuus est pro nobis omnibus.
Item debet esse cum diligentia implora-
di subsidium: quod querimus a sanctis ⁊
beatis omnibus. Primum ergo habe-
mus a spiritu sancto: quia per ipsum a pa
tre ⁊ filio predestinati sumus eternaliter.
Renati in baptismo spiritualiter. congre-
gati in ecclesia vnaniniter. ¶ Secundum
habemus a christo qui pro nobis obtu-
lit se in cruce in terra apparet vultui dei
in celo in gloria: offertur in sacrificio quo
tidie a matre ecclesia. ¶ Tertium. hémus
a sanctorum consortio scilicet ab angelorum
ministrantium patrocinijs: a beatorum tri
umphantium suffragijs: a iustorum mili-
tantium meritis. Et quando hec tria pre-
dicta concurrunt imploratur efficaciter di
uina misericordia: exhibitio latrie ex qua-
cunqz gratia deus colatur debet habere
tria scilicet cordis incuruationem: dilatatio
nem: eleuationem. ¶ Primuz enim ob
gratiam impetrandam cor nostrum debet
incuruari ad dei reuerentiam ⁊ honorem.
¶ Secundo debet dilatari ad beniuolen-
tiam ⁊ gratiarum actionem. ¶ Tertio de
bet eleuari ad complacentiam ⁊ mutuam
alloquutionem que est sponsi ⁊ spōse: pro
ut docet spiritussanctus in canticis: in qua
si recto ordine procedatur mira est exulta-
tio ⁊ iubilatio adeo vt ducat animam in ex
cessum: ⁊ faciat dicere. Bonuz est nos hic
esse: ⁊ h debet oratio nostra terminari.
Nec ante debet desistere donec ingre-
diatur tabernaculi locuz admirabilis vsqz
ad domum dei: vbi in voce exultationis
⁊ sonus epulantis: vt incurueris ad reue-
rentiam admirare immensitatem diuinam
⁊ intuere modicitatem tuam: vt dilateris
ad beniuolentiam attende diuinam be-
nignitatem: ⁊ vide iniquitatem tuam:
vt eleueris ad complacentiam: recogita
charitatem diuinam: ⁊ coonsidera tepi-
ditatem tuam: vt ex hac collatione in
excessum peruenias mentis. Sciendum

est autem q̄ reuerentiam exhibere debemus deo tripliciter. Primo sicut patri a quo sum⁹. Formati. Reformati. Educati. Secundo sicut domino a quo sumus eruti de carcere inferni. Redempti de ore inimici: Conducti in itinera domini: vel itinera paradisi. Tertio sicut iudici coram quo sumus accusati: convicti: cōfessi: accusat damor conscientie: convincit euidentia vite. Confitetur aspectus diuine sapientie: vnde debet contra nos sentētia proferri. Prima quidem reuerentia debet esse magna. Secunda maior. Tertia maxima: vnde prima debet esse admodum inclinationis. secunda admodum genuflectionis. tertia ad modum prostrationis. In prima nos subijcimus. In secūda dejcimus. In tertia abijcimus. in prima nos paruos. in secunda minimos. in tertia nullos reputamus: benivolentiam autem simili modo debemus exsoluere. s. magnam maiorem ⁊ maximam. magnam considerationem nostre indignitatis. Maiorem considerationem magnitudinis gratie nobis facte. Maximam considerationem immensitatis diuine misericordie: siue ꝓmissionis nobis facte. vel magnaz pro commissis. Maiorem pro dimissis maximam pro promissis. vel magnam pro complementis nature. Maiorem pro indimentis: gratie. Maximam pro donis superhabundantie. in prima cor dilatatur. in secunda aperitur. in tertia effunditur: siue extenditur: secundum illud. Effunde sicut aqua cor tuum ⁊c. Complacentiam etiam triplici modo deo debemus exsoluere primo vt sic acceptetur complacentia nostra ad deum: vt vnicuiq; placeat q̄ solus deus placet sibi. secundo vt ꝺ placeat sibi: q̄ ipse placeat soli deo. tertio vt complaceat ei q̄ in hac complacentia communicent ceteri. prima est magna. secunda maior. tertia maxima. in prima est amor gratuitus. in secunda est amor debitus. in tertia est amor in vtroq; permixtus. in prima crucifigitur mundus homini. in secūda crucifigitur homo mundo. in tertia crucifigitur homo ꝓ mundo: vt pro omnibus velit mori: vt ⁊ ipsi placeāt deo. Et hic status est gradus charitatis perfecte: ante cuius assequutionem: nemo debet se extimare perfectum. Tunc autem hanc assequitur perfectionem: quādo quis inuenit se non solum voluntariu: sed etiam auidissimum ad moriendum pro salute proximorum: secundum q̄ paulus docebat. Ego libentissime impendaz ⁊ superimpendam meipsuz pro animabus vestris. Ad hanc autem perfectionem non peruenitur: nisi primo perueniatur ad perfectaz dilectionem dei: propter quam diligitur proximus qui non est amabilis: nisi propter deum. Et propterea ad intelligendum profectum in dilectione dei sciendum est q̄ sex sunt gradus quibus paulatim ⁊ ordinate proceditur: vt ad profectum veniatur. Primus gradus est suauitas: vt homo adiscat gustare q̄z suauis est dominus. Et hoc quidem fit vacando ⁊ sabatizādo ei per sanctas meditationes. Quoniam secundum q̄ dicitur in ꝑs. Reliquie cogitationis diem festum agent tibi. Quod quidem fit: quando meditationes: circa amorez dei pariunt suauitatez in corde. Secundus gradus est auiditas. s. quando anima assuescere cepit circa illam suauitatem ⁊ nascitur in ea tanta sitis: vt nihil possit eam reficere: nisi eum quem amat perfecte possideat q̄ quia in presenti non potest attingere: quia longe est cōtinue excedit ⁊ egreditur extra se per amorem ⁊ exultat clamans ⁊ dicens. Sicut desiderium desiderat anima: ⁊ mortem offa: qui sicut cervus desiderat ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te deus. Job desperauit nequaq̄z iam vltra viuam. Tertius gradus est saturitatis que oritur

ex ipsa auiditate: quia enim vehementer deum desiderat ⁊ sursum fertur iaz omne qd deorsum tenet vertitur in fastidium: vnde quasi saturaturus non potest reffectionem inuenire in aliquo circa ipsum dilectum: vnde sicut saturatus si cibum sumat potius abhominationem q̄z refectionem incurrit: sic in hoc gradu charitatis: facit anima circa omne terrenum. Quartus gradus est ebrietas: que oritur ex saturitate. Ebrietas aut hec in hoc consistit qd quis tāto amore diligat deum: vt iam non solum fastidiat solatium: sed etiam delectatur: ⁊ querat tormentum pro solatio. Et amore illius quem diligit etiam delectatur in penis obprobriis ⁊ flagellis: sicut ait apostolus: vnde sicut ebrius se ipsum denudat sine pudore: ⁊ sustinet plagas sine dolore. Sic intelligendum est illud actuum apostolorum Ibant apostoli gaudētes ⁊c. Quintus gradus est securitas que oritur ex ebrietate. Ex hoc enim qd anima sentit se taz diligere deum: qd libenter propter ipsuz sustineret omne damnum ⁊ omne incōmodum ⁊ obprobrium: iam foras mittitur timor ⁊ tantum concipit anima spē de adiutorio diuino: vt nullo modo extimet se posse separari adeo Sextus gradus est vera ⁊ plena tranquilitas in qua est tanta pax ⁊ requies. vt anima quodammodo sit in silentio ⁊ in somno: ⁊ quasi in archa noe collocata: vbi nullo modo perturbatur. Quis enim potest perturbare mentem quam tullius cupiditatis stimulus inquietatur. Nullius timoris aculeus exagitatur. Itez in tali mente pax est ⁊ status vltimus vel optimus: ⁊ quies perfecta: vbi requiescit salomon ver⁹: quoniam in pace factus est locus eius. Et ideo conuenienter isti gradus signantur per illos sex gradus quibus ascendebatur ad thronum Salomonis. Et propterea in canticis canticorum dicitur. Ascensuz fecit pur

pureum media charitate constrauit propter filias hierusalem: quia impossibile est ad istam tranquillitatez pertingere nisi per charitatem. Qua acquisita facillimum est homini facere omne quid perfectionis: siue agere: siue pati: siue viuere: siue mori. Studendum est igitur ad proficiendum in charitate quum profectus eius inducat perfectionem omnium bonorum.

p Ostq̄z diximus qualiter ad sapientiam ⁊ meditationem per orationem nos exercere debemus. Nunc breuiter tangenduz est qualiter nos exercere debemus per contemplationem: per quam transit mens nostra in hierusalem supernaz ad cuius instar est ecclesia formata. Secundum illud exodi. Fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est. Necesse est igitur conformare ecclesiam militantem: ecclesie triumphanti ⁊ merita premiis: ⁊ viatores beatis: secundum qd possibile est. In gloria autem est triplex domus: in qua consistit perfectio premij. primo. s. sūme pacis eternalis saporādo: veritatis purissime manifestatio charitatis ⁊ bonitatis plena delectatio ⁊ fruitio. Et secunduz hoc distinguitur triplex ordo in suppréma hierarchia. s. tronorum cherubin ⁊ seraphin. Necesse est igitur vt qui vult ad illam beatitudinem permerita peruenire: istoruz trium similitudinem in via secundum qd possibile est studeat comparare: vt. s. habeat Saporem pacis. Splendorem veritatis. Bulcorem charitatis. In his enim tribus requiescit ipse dominus tanq̄z in proprio solio. Necesse est igitur ad vnum quandoq̄z trium predictorum meorum per tres gradus ascendere. secundum triplicé viam. s. Purgatiuam: illuminatiuaz: ⁊ perfectiuā. Quarum prima consistit vt expulsioni peccati. Secunda cōsistit in inuitatione xp̄i. Tertia

consistit in susceptione sponsi. ita vt quelibet habeat suos gradus per quos incipit ab imo ⁊ tendit vsq; ad summu: gradus enī perueniendi ad saporem pacis sunt isti. vij. Nam primo occurrit pudor in recordatione flagitij ⁊ hoc quantum ad quattuor. s. Magnitudinem: multitudinem: turpitudinem: ingratitudinem. Secundo occurrit timor in circunspectione iuditij quadruplicis. s. Dissipationis operis. Excecationis rationis. Obdurationis: voluntatis: cōdemnationis finalis. Tertio concurrit dolor inextimatione damni. Et hoc secundu quattuor. s. quantum ad amissionem diuine amicitie. Perditionem innocentie: vulnerationem nature. Discepationē vite preterite. Quarto occurrit clamor in imploratione subsidij quadruplicis. s. Dei patris virginis matris. Christi redemptoris: Ecclesie triumphantis. Quinto occurrit vigor: in extinctione incentiui quadruplicis. s. Ariditatis que est desidia: Peruersitatis que est malitia. Vanitatis que ē superbia. Voluptatis que est concupiscentia. Sexto occurrit ardor: in appetitione martirij. Et hoc propter quattuor. s. propter perfectionē purgationis macule: propter perfectionem satisfactionis pene: propter perfectionem sanctificationis concupiscentie. Septimo occurrit sapor in obumbratione christi vbi status est ⁊ requies. vnde homo sentit se vmbra alarum diuinarum protegi: vt non iratus ardore concupiscentie: nec timor pene: ad quod non potest peruenire: nisi per appetitum martirij: nec ad appetitum martirij peruenire potest: nisi extinxerit inutile incentiuum: Nec ad hoc: nisi prius imploret subsidium: nec ad hoc nisi deploret damnum suum: nec ad hoc nisi timeat iuditiū: nec ad hoc nisi recordetur: ⁊ erubescat flagitium suum. Qui vult ergo habere pacis saporem procedat per assignatum ordinem: Gradus autem perueniendi ad splendorem veritatis ad peruenitur per imitationez christi sunt hij vij. Ascensus rationis: affectus compassionis: aspectus admirationis. Excessus deuotionis: amictus assimilationis: amplexus crucis. Intuitus veritatis. Primo cōsidera quis est qui patitur ⁊ eidem subdere per rationis assensu: vt credas firmissime veraciter esse dei filium eternum. Omnium rerum principium. Saluatorem hominum. Retributorem meritorum. Secundo considera qualis est qui patitur ⁊ ei coniungere per compassionis affectum. vt compatiaris innocētissimo: mitissimo: nobilissimo: ⁊ amantissimo. Tertio considera quantus est qui patitur ⁊ ad ipsum egredere per admirationis aspectu: attendendo q̄ immensus est. Potestate: speciositate: felicitate: ⁊ eternitate: admirare igitur hec. scilicet maiestatem ambilari: speciositatem decolorari. felicitatem tormentari: eternitatem mori. Quarto considera quare de⁹ mor̄ ⁊ teipsu obliuisce re per deuotionis affectum: siue excessum: qua passus est pro tua. s. Redemptione: illuminatione: Sanctificatione: glorificatione. Quinto considera quali forma patitur: ⁊ ipsum induere per assimilationis studiu: passus est enim libentissime respectu proximi. Seuerissime respectu sui obedientissime respectu dei: Prudentissime respectu aduersarij: Studeigitur ad habendum habitum secundum effigiem imitationis christi. s. Benignitatis ad proximum. Humilitatis ad deū. Seueritatis ad teipsum. Perspicacitatis ad diabolum. Sexto considera quanta sunt que patitur: ⁊ crucem amplectere per passionis desiderium vt sicut christus passus vincula: vt impotens omnipotentia conuicia: vt vilis beniuolentia iudi-

bria: vt stultus sapiẽtia supplicia: vt iniquus iustitia: sic ⁊ tu desideres passionem crucis dñi: hoc est compassionem plenam: In iniurijs. s. in rebus: in conuicijs. scilicet in verbis. in ludibrijs. scilicet in signis: in supplicijs. scilicet in tormentis. Septimo cõsidera quid ad hoc consequitur: ⁊ ad veritatis radium intuere per contemplationis oculum. Quoniam ex hoc qꝫ agnus passus est: septez signacula libri fuerunt aperta. liber iste est vniuersalis notitia rerum que septem erant clausa homini. Que quidem sunt per ipsius passionis efficatiam ipsi homini reserata. scilicet deus admirabilis. Spiritus intelligibilis. Mundus sensibilis. Paradisus desiderabilis: infernus horribilis: virtus laudabilis. Reatus culpabilis. Primo deus admirabilis per crucem manifestatus est: esse summe ⁊ imperscrutabilis sapientie. Summe ⁊ irreprehensibilis iustitie: Summe ⁊ admirabilis misericordie. Qui sua prudentia: decepit diabolum. Qui sua iustitia quesiuit redemptionis pretium: Qui sua misericordia pro nobis tradidit filium suum. Que supradicta si diligenter considerentur deum nobis clarissime manifestant. Secundo spiritus intelligibilis manifestatus est per crucem: secundũ triplicem differentiaz. scilicet. Quãte sit benignitatis quantum ad angelos celestes. Quante sit dignitatis: quantum ad homines. Quante sit crudelitatis: quantũ ad demones: Naz angeli permiserunt crucifigi dominum suum. Nam dei filius crucifixus est propter humanum genus. Et ad suggestionem demonum. Tertio mundus sensibilis manifestatus est per crucem: quoniam est locus in quo regnat sterilitas: quia iesum christum tanꝫ infructuosum despexit iniquitas quia deum ⁊ dominum suum amicuz ⁊ innocentem condemnauit: ⁊ interfecit. Cecitas quia lucem veram: ⁊ summam non agnouit. Quarto paradisus desiderabilis manifestatus est per crucem. Quoniam est fastigiuz totius glorie. Quoniam est spectaculum totius letitie. Quoniam est promptuarium totius opulentie. Cum deus propter illam habitationem: nobis restituendam: factus fuerit homo: vilis: miser: ⁊ pauper. In quo celsitudo admisit subiectionem: iustitia subijt reatum. Opulentia suscepit egestatem. Nam altissimus imperator accepit seruitutem, abiectiuam: vt sublimaremur in gloria. iustissimus iudex subijt reatum penalissimum: vt iustificaremur a culpa ⁊ liberaremur a miseria. Opulentissimus domus suscepit egestatem extremam: vt locupletaremur in patria. Quinto manifestatus est inferno ouibilis per crucem: quoniam est locus plenus egestate: ⁊ penuria: vilitate: ⁊ ignominia: calamitate: ⁊ miserier. Si enim necesse fuit hoc pati christum propter peccati delectionem ⁊ satisfactionem multo fortius oportebit hic pati damnatos propter iustam meritorum suorum retributionez ⁊ recompensationez. Sexto manifestata est per crucem virtus laudabilis: quantum: vt sit preciosa. Speciosa: fructuosa: preciosa: quia ante dedit christus vitam corporalem: qꝫ virtuti contraire. Speciosa quia in ipsis contumelijs relucebat. Fructuosa quia vnus vsus perfectus virtutis in cruce infernum spoliauit: celum aperuit: cetera restaurauit. Septimo per crucem manifestatus est reat⁹ culpabilis qꝫtũ sit detestabilis cũ ad sui remissionẽ idigeat. s. Naz magno pcio. Tã grandi piaculo. Tã difficili medicamẽto: intantũ vt deũ ⁊ hoiem nobilissimuz in vnitate persone: oportuerit satisfacere: pro

arrogantia qua nulla fuit elatio: per abiectissimam vilitatē: pro cupiditate qua nulla fuit auiditas: p extissimam pauptatē: pro lasciuia qua nulla fuit dissolutio: p amarissimam ⁊ acutissimam acerbitatem. Ecce igitur quoniam omnia manifestātur in cruce. Omnia enim ad hec septem possunt reduci: vnde ipsa est clauis porta: via: veritas ⁊ splendor veritatis: quā qui tollit ⁊ sequitur christum iuxta modum preassignatum non ambulat in tenebris: sed habet lumen vite. Gradus veniendi ad dulcorem charitatis sunt isti. vij. s. vigilātia solicitās: confidentia confortans: concupiscentia inflāmans: excedentia eleuans: complacentia quietans: letitia delectans: adherentia conglutinans. In quibus hoc ordine progredi debes: qui ad perfectionem charitatis attingere cupis ⁊ amoris spiritussancti. Necesse est enim vt vigilantia te solicitet propter sponsi prōptitudinem adeo vt possis dicere. Deus deus meus ad te de luce vigilo. Et illud sponse in canticis. Ego dormio ⁊ cor meum vigilat. Et illud propheticum. Anima mea desiderauit te in nocte. Confidentia te confortet propter sponsi tui certitudinem adeo vt possis dicere. In te domine speraui non confundar in eternū. Et illud Job. Etiam si me occiderit sperabo in eum. Et illud ps. In deo sperauit cor meum ⁊c̄. Concupiscentia te inflammet propter sponsi dulcedinem adeo vt possis dicere. Sicut cervus desiderat ad fontem aquarum: ita desiderat anima mea ad te deus. Et illud canticorum. Fortis est vt mors dilectio. Et illud in canticis. Nunciate dilecto quia amore langueo. Excellentia te eleuet propter sponsi celsitudinem adeo vt possis dicere. Quam dilecta tabernacula tua domine virtutum. Et illud sponse in canticis. Trahe me post te. Et illud Job. Suspendium elegit anima mea: ⁊ mortem ossa mea. Complacentia te quietet propter sponsi pulchritudinem adeo vt possis dicere illud sponse in canticis. Ecce tu pulcher dilecte mi ⁊ decorus. Et illud. Sub vmbra illius quem desiderabam sedi. Et etiam illud canticorum. Dilectus complacuit mihi. Et illud. Dilectus meus mihi ⁊ ego illi. Letitia te delectet propter sponsi plenitudinem adeo vt possis dicere illud psal. Secundum multitudinem dolorum meorum consolationes tue retificauerunt animā meam. Et illud. Quam magna multitudo dulcedinis tue domine quam abscondisti timentibus te. Et illud apostoli. Repletus sum gaudio ⁊ superhabundo consolatione. Adherentia te conglutinet propter sponsi amoris fortitudinem: adeo vt possis dicere illud ps. Mihi autem adherere deo bonum est. Et illud apostoli. Quis nos separabit a charitate christi. Et illud in canticis. Inueni quem diligit anima mea. In his enim ordo est: nec est status ante vltimum: nec ad illud peruenitur nisi per gradus inter medios ⁊ mutuos intra se positos. In primo enim viget consideratio. In ceteris vero sequentibus dominatur affectio. Vigilantia enim considerat q̄z honestum: q̄z conferens ⁊ q̄z delectabile est diligere deum. ⁊ per hoc quasi nata fiducia parit concupiscentiam: ⁊ illa excedentiam quousq; perueniatur ad osculum copulam ⁊ amplexū. Ad quem nos perducat deus ⁊c̄.

p Possunt autem predicti gradus aliter ad modum compendij distingui sic: scilicet vt idem̄ concurrant vel redeant: vt primo distinguantur gradus purgationis in hunc modum. s. propter flagitium erubescere: propter iudicium contremiscere: propter damnum ingemiscere: propter subsidium clama ad deum remedium: propter aduersarium expugna incentiuum: propter brauium anhela ad martyrium:

propter vmbraculuz appropinqua ad dñi stum. Secundo gradus pertinentes ad illu minationem. s. Quis qui patitur ⁊ credés captiua est. Qua de causa patitur: ⁊ confi dens regratiare. Qualis est qui patitur: ⁊ condolens amaricare. Quali forma patit ⁊ subsequens assimilare. Quantus est qui pătitur: ⁊ obstupescens admirare. Quanta sunt que patitur ⁊ exardescens amplexa re. Quid ad hoc consequitur ⁊ intelligens cõtemplare. Tertio gradus vnitiue hoc é pertinentis ad vnionem sic ordinandaz. vz vigilantia te sollicitet propter sponsi promptitudinem. Confidentia te confortet: propter sponse certitudinem. Concupiscentia te inflamet: propter sponsi dulcedinem. Excedentia te eleuet: propter sponsi celsitudinem. Complacentia te quietet: propter spõsi pulchritudinem: letitia te delectet: ꝓpter sponsi plenitudinem. Adherentia te cõglutinet: propter amoris sponsi fortitudinem: vt anima tua semper valeat dicere domino: te quero. in te spero: te desidero. In te consurgo: te accepto. In te exulto: tibi in eternum adherebo: a te nunq̃z separabor.

Ota q̃ gradus profisciẽdi possunt alio modo distingui ſm tri n plicem differentiam triplicataz triplici yerarchie consonam. Necessaria enim sunt: cuilibet tria. s. Amaritudo: Gratitudo: Similitudo Et hoc post peccatum. Si enim homo nõ peccasset duo sufficerẽt. s. gratitudo: ⁊ similitudo. Gratitudo propter gratiam: Similitudo propter iustitiam: sed nunc necessaria est amaritudo propter medicinam peccata enim per delectationez perpetrata deleri non possunt nisi interueniat contritio afflictiua. In amaritudine debet cẽ. Ꝑderatio malorum ⁊ ꝫ per propias nequicias. Ꝑturitio dolorum: propter dñi angustias. Ꝑostulatio remediorum ꝓpter proximorum miserias. in ingratitudine debet esse. Annumeratio beneficiorum propter creationem de nihilo ad dei ymaginẽ Anihilatio meritorum: propter reparationem de peccato per proprium sanguinem. Actio gratiarum per ereptionem de inferno ad celi altitudinem. In similitudine debet esse. Aspectus veritatis elleuatus ad superiora. Affectus caritatis dillatatus ad exteriora. Actus virilitatis coadunatus ad interiora: vt sic fiat. In similitudine debet cẽ erectio supra te per aspectum veritatis. s. per contemplationem diuinarum. Intelligentia per circonspectionem vniuersorum scientia per captiuationem iuditiorum fides. Item vt sic fiat extensio circa te per affectum charitatis. s. per appetitum deliciarum celestium sapientia. per amplexum animarum rationabilium amicitia. Ꝑer contemptum deliciarum: vel concupiscentiarum carnalium modestia. Item vt sic fiat exinanitio intra se per actum virilitatis. s. per aggressum difficiliuz strenuitate. Ꝑer actionem laudabilium magnanimitate: per complexum humilium humilitate in amaritudine. In qua est purgatio: debent esse tria. s. Contritio respectu sui dolorosa per tristiciam propter mala ꝓmentia teipsum dñm ⁊ proximum. Compassio respectu dñi timorosa per reuerentiam: propter iudicia latentia: quantum ad te dñm: ⁊ proximum. Ꝑostulatio respectu proximi clamorosa: per confidentiam propter patrocinia: per deum: per dñm: per sanctorum consortium. In similitudine est illuminatio in quam debent esse tria. s. Aspectus veritatis erectus ad incõprehensibilia misteria creatricis essentie. Aspectus veritatis expansus ad intelligibilia documenta prophetie fidei dñiane. Aspectus veritatis exinanitus ad credibilia. s. sacramenta fidei dñiane. Aspectus charitatis. Errectus ad deum. Extensus ad proximum. Exinanitus ad dñm. Actus virilitatis. Errectus ad cõmendabilia. Extẽsus ad cõmunicabilia. Exinanit⁹

ad contemptibilia. In gratitudine in qua é perfectio debent esse hec tria. s. vigilantia exurgens ad canticum propter beneficioꝝ vtilitatem. leticia exultans ad iubilum propter donorum preciositatem. Beniuolétia extendés ad amplexū pp dantis liberalitatem: vnde canticoꝝ vltimo. Que est ista q̄ ascendit de deserto deliciis afflués inixa su per dilectū suū. Amaritudo in qua memor penitétie p offensa dei dolorosus pp malū psens. Memor demétie p miseria primi timorosus pp periculum iminés. Memor indigentie p abstinentia boni: clamorosus pp patrocinii abstinens. Similitudo i qua est aspectus veritatis cōpassus p fidé: p rōnem t p admirationem respectu vniuersi. Affectus charitatis extenuatus p oronē: p obliuioné: per vnioné sui respectu christi. Actus virilitatis: elcuatus p largitaté: humilitaté: t magnanimitatem respectu dei. Gratitudo in qua Memoria euigilans ad beneficia numeranda. Leticia exultans ad cantica exhibenda. Beniuolentia extuans ad oscula geminánda. Notandum est aūt q̄ aspectus veritatis debet esse errectus ad i comprehensibilia t ꝑ sunt misteria trinitatis ad que errigitur contemplando illa dupliciter. s. l. per positionem ꝑm augu. vel p abnegationem ꝑm dionisium. Per positionem sic in diuinis omne intelligitur. Quedam vt cōmunia: quedam vt propria. quedam vt appropriata: que quasi sunt media inter ꝺ t illa. intellige igitur contemplare si potes cōmunia circa deū t cognosce: q̄m deus est. Essentia prima. Natura pfecta: vita beata. Que necessariam habent conuenientiam. Rursus attende t vide si potes quoniā si deus est. Eternitas presens. Simplicitas replens. Stabilitas mouēs. Que similiter conuenientiam t ꝓnexionem habent naturalez. Postremo attende: q̄m deus est. Lux inaccessibilis. Mens inuariabilis. Par incōprehensibilis. Que nō tm̄ essentie vnitaté: sed ét includūt pfectissimā trinitatem. Lux quidez tanq̄ꝫ parens generat splendorem. Splendor autem t lux producunt calorez. Itaq̄ ab vtroq̄ ꝓcedit calor: sed nō per modum prolis. Si ergo deus vere lux est inaccessibilis: vbi vere calor t splendor: t substantia: t ipostasis vere in deo é: pater: t filiꝰ: t spiritꝰ. s. Que sunt propria diuinarum personarū. Mens enim tanq̄ꝫ principium productiuuz: producit se t ꝓcipit verbum a quibus manat amoris donum. Et ꝺ est in omni mente perfecta reperire. Si ergo deus mens inuariabilis: planum est q̄ in diuino esse est. Prima pium primū verbū eternū. Bonū pfectissimum. Que sunt ppria diuinaruz personarum. Par ét includit nexuz plurium. Perfecte aūt necti non possunt nisi similes: similes esse non possunt nisi ambo astricti eodē modo. Necesse é igitur: q̄ si in diuinis est vere par in sit. Prima origo eius ymago vtriusq̄ ꝓnexio. Deinde indiuinis sunt appropriata: ꝑm triplicem differentiam prima patri vnitas: q̄ origo: veritas filio qui ymago. Bonitas spiritui sancto: q̄ ꝓnexio. Secūda appropriata sunt. Potestas patri q̄ principium. Sapientia filio q̄ verbum. voluntas spiritui sancto: q̄ donum. Tertia appropriata: vel differentia appropriatorum est. Altitudo: pulchritudo: dulcedo: altitudo patri propter vnitatez t potestatem. Nihil enim aliud est altitudo q̄ꝫ singularis t vnica potestas. Pulchritudo filio propter veritatem: t sapientiam. Nam sapientia est in multitudine ydearum: veritas autem equalitatem includit: pulchritudo autem nihil aliud est q̄ꝫ equalitas numerosa. Dulcedo spiritui sancto propter voluntatem t bonitatem vbi enim est suma bonitas iuncta cū voluntate ibi est sūma charitas t sūma dulcedo t ideo in his est altitudo terribilis. Pulchritudo numerabilis. Dulcedo desiderabilis. Hec enim est erectio ꝑm viam affirmationis. Sed alia est eminentior. s. per viam negationis: quoniam vt dicit dionisius.

Affirmationes incompacte sunt: negationes vero licet minus dicere videant: tamen plus dicunt. Et hic modus errectionis est modus per abnegationem omnium. Ita q̄ in negationibus illis fit ordo incipiendo ab inferioribus vsq; ad superiora. Fit etiam supereminentis positionis conclusio: vt cum dicitur. Deus non est quid sensibile: sed super sensibile: nec ymaginabile: nec intelligibile: nec existens: sed super hec omnia. Et tunc fertur in mentis caliginem: & altius elevatur: & profundius ingreditur p̄o eo q̄ excedit se & omne creatum. Et hic est nobilior se elevandi modus. Sed tamen ad hoc vt sit perfectus p̄exigit alium: sicut perfectio illuminationem: & sicut negatio affirmationem. Hic etiam modus ascendendi: tanto est vigorosior: quanto ius ascensus est vnitior. Tanto fructuosior: quanto affectui proximior. Et ideo vtile est: in hoc exerceri per charitatis excessum. Exerce te ad veritatem p̄m conformitatem ad hierusalem supernam. In p̄ima Jerarchia veritas est adducenda per ieiunium: fletum & orationem. Et hoc est angelorum: veritas est audienda: per studium & lectionem. Et hoc est archangelorum: veritas est annuncianda per exemplum & predicationem. Et hoc est principatuum. In secunda yerarchia. veritas est adcunda per refugium & émissionem. Et hoc é potestatū. veritas é apphendenda p zelū & emulationé. Et hoc est virtutū: veritas é associáda p sui ptemptū & mortificationé. Et hoc é dñationum. In tertia yerarchia veritas é adoranda p sacrificiū & laudationé: & hoc est thronorum veritas est admiranda per excessum & contéplationé: & hoc é cherubin veritas é ápte etéda p oscūlū & dilectionē. Et h̄ é seraphin.

℣ Incipit p̄logus in opusculo qui intitulatur. De quattuor mentalibus exercitijs fratris Bonauenture.

f

Flecto genua méa ad patré domini mei yesu christi. a quo omnis paternitas in celo & in terra nominat. Ut det vobis p̄m diuitias glorie sue virtutem corroborari per spiritum eius in interiorem hominem: christum per fidem habitare in cordibus vestris. In caritate radicati & fundati: vt possitis comprehendere cum omnibus sanctis: que sit longitudo: latitudo: sublimitas: & profundum: scire etiam supereminentem scire caritatem: vt impleamini in omnem plenitudiné dei. Paulus apostolus vas electiónis sacratum diuine sanctificationis speculum: & superne contemplationis exemplar in verbis p̄missis ostendit nobis mentalis exercitationis ortum obiectum & fructum. Mentalis.n. exercitatio. Si debet esse pia & salutifera: oz q̄ habeat potentiam supernaturaliter consortantem: sapientiam regulanté clementiam consolantem. Flectat igitur aīa deuota diuine ptemplationis amore accensa: genua métis ante tronū beatissime ac ét incōprehensibilis trinitatis. Pulset humiliter: & pulset sapienter dei patris ofortatricé potentiam: ne labore depressa succumbat. Dei filij regulatricé sapientiam ne errore seducta a veritate deuict. Dei spiritus sancti consolatricem pietatem: & clementiam ne tedio deuicta defficiat. Omne enim datum optimum: & omne donum perfectum desursum est descendens a patre luminum. Et secundum Beatum Augustinum: Omne donum nostrum: aut deus est: aut a deo est: vnde non immerito in omni boni operis initio ille inuocandus est: a quo omne bonum originaliter progreditur per quem omne bonum exemplariter producitur & ad quem omne bonum finaliter reducitur. Hec est illa ineffabilis trinitas: pater: filius: & spiritus sanctus

q̄z tangit apostolus cuz dicit. Flecto genua tc. Secundo ostendit istius salutiffere mentalis obiectuz deuote mentis ⁊ diuine exercitationis dicuntur esse interiora ⁊ exteriora inferiora ⁊ superiora. Debet. n. anima deuota per mentale exercitium ꝓtemplationis radium reflectere. Primo ad interiora sua: vt videatur qualiter sit formata per naturam: deformata per culpam. Reformata per gratiam. Secundo debet conuertere radium contemplationis sue: ad exteriora: vt cognoscat q̄z instabilis sit mundana opulentia. Quam mutabilis mundana excellentia. Quam miserabilis mundana magnificentia. Tertio debet conuertere radium contemplationis ad inferiora: vt intelligat humane mortis ineuitabilem necessitatem. Judicij finalis formidabilem austeritatem. Pene infernalis intollerabilem penalitatem. Quarto debet conuertere radium cõtemplationis ad superiora: vt cognoscat ⁊ sapiat. Celestis gaudij inestimabilem preciositatem inestimabilem delicio sitatem interminatá eternitaté. h̄ est illa crux beata quattuor fratrib⁹ terminata: in qua omnia deuota cum tuo dulcissimo sponso yesu christo: debes iugiter meditando pendere. Hic est ille currus igneus quattuor rotis consummatus in quo debes post tuum fidelissimum amicum assidue contemplando celi palatiũ conscendere: hec est illa quadruplex regio. vz. orientalis occidẽtalis aq̄lonaris: ⁊ meridionalis quam tu. o anima debes quottidie peregrinando intrare ad tuum dilectum specialissimum in ea speculando querere ⁊ inuestigare: vt possis dicere cum: sponsa in lectulo meo per noctes quesiui quem diligit anima mea. Hec quattuor tangit apostolus cum subiungit: vt possitis comprehendere: cuz omnibus sanctis que sunt longitudo latitudo sublimitas ⁊ profundum. Fructus istius salutifere exercitationis si digne ⁊ laudabiliter exquiritur est felicitas eterna que est quid optimuz ⁊ pulcherrimum: ⁊ p se sufficientissimũ nullo extra se non indigens. In qua videbimus ⁊ amabimus vocabimus: ⁊ laudabimus in eternum: ⁊ vltra cum qui est benedictus in secula. Hunc fructum promittit apostolus quando sermonem concludit dicens: vt impleamini in omnem plenitudinez dei: hanc plenitudinem etiã inuenientes quando deus factus fuerit voluntati plenitudo pacis. rationi plenitudo lucis: memorie continuatio eternitatis: tunc enim erit omnia in omnibus cum a ratione omnis error: a voluntate omnis dolor: ⁊ a memoria omnis obliuio recessit. Et successerit illa quam speramus animi mira serenitas diuina iocunditas ⁊ eterna securitas. Hunc tractatum instigante conscientia: propter simpliciores quosq̄z per simplicibus verbis de sanctorum dictis compilaui per modum cuiusdaz dialogi in quo anima deuota veritatis eterne discipula interroꝙat: meditando ⁊ homo interior mentaliter loquendo respõdet: vt autem ad inestimabilem istius mentalis exercitationis altitudinem perueniamus: ⁊ eius fructum capiamus ab exordio incipientes ⁊ patrem luminum humiliter inuocantes. Accedamus genua cordis deuote flectẽtes Ante tronum eterne maiestatis: ⁊ ante solium individue trinitatis lachrimis ⁊ gemitibus incessanter clamemus: vt deus pater per suum benedictum filium donet nobis in sancto spiritu gratiam vt possimus cognoscere que sit longitudo: latitudo: sublimitas: ⁊ profundum: vt per hanc pertingamus ad cuz qui est omnis desiderij finis ⁊ complementum. Amen.

¶ Qualiter deuota anima radium sue cõtemplationis conuertere debet ad interiora sua: vt intelligat: ⁊ videat qualiter formata sit per naturam. ca. primum. ⁊ pars prima. Anima.

O Je queso o homo si post deuotam inuocationem diuine magnificentie: & post humilem implorationem eterne sapientie: & demũ post flebilem supplicationem superne pietatis & clementie gratiam exercitandi mentaliter circa quadruplicem materiam: vz longitudinis: latitudinis: sublimitatis & profunditatis obtinere: quo ordine inchoarem ne meritum huius exercitatiõis amittã: si in dicto ordine ignoranter procedam. Ordinis enim ignorãtia ẽm Ambro. perturbat formam meritorũ: nec reputat ẽm eundem perfecta rei cognitio in nobis existere cum scimus quid fit in nobis faciendũ: & ignoramus quo ordine sit procedendum. Nõ. O anima ẽm Bernardum ad Eugeniũ papam. A te tua cõsideratio inchoat ne frustra extendaris ad aliena te neglecto. Idẽ in meditationibus. Multi multa sciunt seipsos nesciunt. Alios inspiciũt: seipsos deserũt. Deũ querentes per exteriora deserentes sua interiora quibus interior est deus. Ideirco ab exterioribus ad interiora redeã: & ab interioribus ad suprema cõscendam: vt possim cognoscere vnde venio aut quo vado: vnde sum aut quid sum: & ita per cognitionem mei conscendam ad cognitionem dei. Item Chrisо. super Matheum dicit. Non minima pars philosophia est cognitio sui. Itẽ ambrosius in exameron. Cognosce o homo quantus sis vt consideres quid iuret in te in cogitatione quid ereat in sermone. vi tã ergo tuã o aia quotidiana dispositione er aiã & diligenter attẽde quãtũ proficias: aut quantum deficias: qualis sis in moribꝰ & qualis in affectibus: quã similis sis deo per gratiã & q̃z dissimilis per culpã quam prope & q̃z longe. Illud semper agnosce q̃ multo laudabilior & melior es si te cognoscis q̃z si te neglecto cursus siderum virtutes herbarum: complexiones hominum: naturas animalium cognoscere: & scientiã omnium celestium & terrestriũ habere: Redde ergo te tibi & si non semper saltez interdum rege tuos affectus: dirige actus: corrige gressus. Igitur o anima tene consilia sanctorum: & primo radium contemplationis conuerte ad regionem orientalem: hoc est ad consideratione tue conditionis. Diligenter igitur considera q̃z genero se a summo artifice facta sis per naturam: q̃z vitiose a tua formositate deformata sis per culpam: q̃z gratiosa a diuina bonitate reformata sepe sis per gratiam. Generositas tua naturaliter in hoc consistit vt ex timo: quia tibi naturaliter ad tuum decorem impressa ẽ imago beatissime trinitatis. vnde Anselmꝰ. Fateor: domine & gratias ago quia me creasti ad tuam imaginem vt tui memor: sim: te cognoscam: te diligam: te cognoscã Bernardus in meditatione mea. Secũdũ interiorẽ hominẽ tria in mẽte inuenio per que deũ recolo: conspicio & concupisco: tria hec sunt: memoria: intelligentia & voluntas. Cum dei reminiscor: in ipo condilector. Memoria enim eius super vinum. Cum intelligentia ipsum intueor: quãtum in se sit incõprehensibilis: q̃ principiũ & finis: principiuz sine principio: finis sine fine ex me intelligo q̃z incõprehensibilis sit deus quando meipsum intelligere non possum quẽ ipse fecit quantũ in angelis desiderabilis: q̃ desiderãt cum prospicere. In sanctis oĩb⁹ delectabilis in quantũ in eo assidue delectant: in creaturis oĩbus admirabilis: q̃ oĩa potẽter creat: sapienter: gubernat benigne, dispensat: in omnibus est amabilis q̃ ipse est deus eorum & ipsi populus eius. Ipse in eis habitat tanq̃z in templo suo: & ipsi sunt tẽplum eiꝰ. Nõ dedignatur singulos neq̃z vniuersos. Quisq̃ enĩ eius meminit cũq̃z itelligit ac diligit cũ ipso est. Cũ ergo eũ diligo memetipsum in ipsum trãsformo. Hec est enĩz virtꝰ amoris vt talẽ

te eē oporteat q̄le ē illud quod amas. hec Bernardus. Recognosce ergo o anima mea q̄z mirat inestimabilis dignitas ē esse nō solum vestigium creatoris qđ est cōmune cum omnibus creaturis sed esse imago: qđ est proprium creature rationalis. Lauda igitur anima mea dominum: lauda deū tuū sion. Expgiscere t lauda: exulta t gaude q̄ insignita sis dei imagine decorata similitudine particeps rationis capax eterne beatitudinis: sed quia hec modica non immerito forte iudicarentur si forte finirentur exulta t lauda: quia cum predictis dedit tibi naturā imortalem: substantiam incorruptibilem: durationem interminabilē vitaz perpetuā. Imago enim trinitatis nō esses: si termino mortis preeludi posses. Augu. xij. de ciuitate dei. O anima aduerte q̄ creator tuus post illud esse dedit tibi perpetuum esse. Post hoc dedit tibi viuere: sentire: discernere: sensibus te decorauit sapiētia illustrauit. Tuam igitur pulchritudinez attende vt intelligas t attendas qualē pulchritudinem debeas diligere q̄ si teipsam vt expedit contemplari non sufficis cur saltez q̄ de te extimare debeas ex iudicio alieno non perpēdis: sponsum habes de cuius pulchritudine si nō dubitares scires q̄ tam pulcher: tam formosus: tam vnicus dei filius tuo aspectu captus non esset si euz singularis deco: t vltra ceteros admirādus nō traxisset. Hec Augu. Sed hec forta sse. O anima nimis ingrata tibi videnť modica. propterea audi tertio dignitatem tuā admirabilē q̄ tante es dignitatis q̄ nihil potest domum mentis tue inhabitare nihil pōt in ea māsionē facere nisi puritas t simplicitas trinitatis eterne. Ecce qđ dicit spōsus tuus Ego inquit t pater ad euz veniemus t mansionē apud eū faciemus. Et alibi in euangelio zachee festinans descende: quia hodie in domo tua oportet me manere. Illabi enim menti illi soli possibile est q̄ eam creauit. Ipse enim est qui intimior intimo tuo esse perhibetur. sicut dicit Augu. Gaude igitur o felix anima que tāti hospitis facta es hospita. Bernar. O felix anima que quotidie cor suum mundat vt inhabitantem deuz suscipiat. Cuius hospes nullo bono indiget: q̄ actorem omniuz bonorum habet in se. O q̄z beata anima apud quam deus sic requiem inuenit vt dicere possit. Et qui creauit me requieuit in tabernaculo meo. Negare siquidem requiez celi ei non poterit que sibi in hac vita requiem preparauit. Hec Bernardus. O anima nimis es auara si non sufficit tibi tanti hospitis presentia: quia scio q̄ tam liberalis est q̄ cōmunicabit te bonis suis q̄ tam pius est q̄ ditabit te donis suis. Nullo enim modo decet tantum principē si hospitam suam permitteret indigentem. Adorna igitur thalamum tuū t suscipe regem factorez tuum de cuius pñtia exultabit t letabitur tota familia tua O vere mira t multū admirabilis sententia. Rex cuius pulchritudinem sol t luna mirantur cuius magnitudinem celum t terra reuerentur: de cuius clementia omnium beatorum collegia satiantur: de cuius sapientia celestium spirituū agmina illuminantur. Talis o anima desiderat hospitium tuum cenaculum suum plus q̄z palatium celeste appetit t exoptat. Delitie enim sue sunt esse cum filijs hominum: sed si hec adhuc te non mouēt ad laudandum creatorem tuum conuerte radiuz contemplationis. Ad quartum beneficiuz t cognosce q̄ tante capacitatis est palatiuz tuum q̄ nulla cretura sufficit satiare tuum desiderium. Ugo de sancto victore. Omnis iocunditas: omnis suauitas: omnis pulchritudo rerum creatarum afficere cor humanum potest: saciare non potest. Anselmus. Omnis creatura que deus meus non est

mihi inopia est. Et quare. Reuera secundum Gregorium in moralibus. Anima humana que ad deum appetendum facta est quicquid infra deum appetit minus est: & ideo etiam ei iure non sufficit q̄ deus non est. Jam vt extimo anima sufficienter vidi sti tuam nobilitatem que est valde laudabilis. Conuerte nunc radium tue contemplationis ad tuam super ceteras creaturas potentiam que re vera est admirabilis. Ago de anima. O anima mea quid dedit tibi sponsus tuus. Respice mundum istum. Omnis natura ad hunc finem cursum suum dirigit vt tuis vtilitatibus deseruiat: tuis oblectamentis secundum distributionez temporum indesinenter occurrat. Vide iā anima mea & diligenter considera q̄ creator tuus sponsus & amicus totam machinā mundialem ad tuum ordinauit ministerium. Ecce angeli purgant & inflammant tuum affectum illuminat & informant tuum intellectum: perficiunt & custodiunt tuum subiecum. O magna dignitas est habere tales doctores consolatores: & tales conseruatores. O anima si videre posses quanto gaudio quantoq̄z tripudio assistunt orantibus intersunt meditantibus quanto studio nos in bono conseruant quanto desiderio nos ad salutem nostram eternaz expectāt. Celum tibi deseruit per suum motum. Luminaria celi per suum influxum: sol creat tibi diem: luna illuminat tibi noctem. Ignis temperat tibi aeris frigiditatem. Aer tibi mitigat ignis internam caliditatem. Aqua mundat tibi fetorem: & mitigat tue sitis ardorem: & fecundat terre vigorem. Terra vero sustentat sua soliditate: recreat sua fertilitate: delectat sua amenitate. Ecce anima breuiter discurristi per singula ab inferioribus ad superiora: & inuenisti q̄ omnis creatura ad hunc finem ex diuina ordinatione cursum suum dirigit quatenus tuis vtilitatibus deserviat: tuisq̄z oblectamētis indesinenter occurrat. Sed caue anima mea ne non sponsa sed adultera voceris si munera dantis plusq̄z affectum diligis. Augustinus in libro confessionum. Vehementer oberras in vestigijs suis si nutos amas & non aduertis purgate mentis intelligentia quid innuat lux beatissima: cuius nutus & vestigia sunt omnium creaturarum decus & forma. Adhuc si ignoras te o pulcherrima mulierum egredere & vade post vestigia gregum tuorum idest duodecim rationabilium creaturarum: que sunt vestigium creatoris tui: tu vero speculum beatissime trinitatis. Ergo omnibus dignior & excellentior cōprobaris: & pasce edos tuos iuxta tabernacula pastorum idest conuertere cogitationes tuas ad choros angelorum quibus quodammodo similis es in natura: & cum quibus eris in gloria. Jam satis silui: diu tacui: iam cuz verecondia & rubore compellor confiteri & dicere q̄ hanc dignitatem modicum aduerti amorem meum. Heu ego infelix & misera nimis indigne prostitui. Factorem meum non pro his omnibus glorificaui deum meum propter dona sua non benedixi: & non adoraui eum toto tempore vite mee. Nimis indigne irreuerenter vane & negligenter vixi. Et vt verum fatear secundum Bernardum. Quanto perfectius dignitatem meam aspicio tanto magis degenerem vitam me duxisse confundor & erubesco. Timeo enim q̄ tanto grauior sit culpa quanto dignior & nobilior sit natura formido quod tanto grauior est offensa quanto maior est illius qui offenditur excellentia. pertimesco q̄ tanto peior est iniuria quāto maior fuerit illi⁹ cui iniuria irrogatur. Heu dñe de⁹ ex dignitate substantie iam perpendo vilitatē malitie. Ex speciositate nature iam cognosco deformitatē

culpe. Ex recordatione beneficiorum acceptorū itelligo ingratitudiné factorum meorum. Gre. Ve mihi misera iá video: iam cognosco q̄ quicquid a summo datore accepi ad vsum vite miserabiliter reflexi ad vsum prauitatis ⁊ culpe. Tranquilitatem enim humane pacis ad vsum cóuerti vane securitatis. Peregrinationé terre pro habitatione dilexi patrie: saluté ⁊ pulcritudiné corpis redigi in ſuituté voluptatis: vbertatis: habūdantiá nō ad necessitatem corporis sed ad superfluitaté expédi miserime cupiditatis. Tpa serena ⁊ blādimenta aeris ad amorez mihi fuire coegi terrene delectatiōis. Heu timeo ⁊ valde ptimesco vt simul me oia ferire puniédo debeát que vitijs meis male subiecta fuiebát. O anima aliqualiter iá quot bona sit tua cogitatio video: ex verbis enim tuis cóſeo q̄ nō frustra fuit mea admonitio videt mihi q̄ lumine diuino sis aliqualiter illustrata: ⁊ tactu veri luminis mota: q̄ ſm Gregorium in moralib⁹. Unusquisq; dū tactu veri luminis illustrat sibūpſi ostendat vt vnde cognoscit quid é iustitia inde erudiat quid é culpa. vnde sancti viri quo altius apud deum virtutū dignitate ꝓficiūt eo subtilius indignos se esse deprehendūt: q̄ dū proximi luci fiunt quicquid eos in seipsas latebat inueniunt. Grego. Igitur anima si luce veritatis iactata dignitaté tuā q̄z hactenus nō attendisti cognoscis. Si culpaz qua creatorē tuum offendisti intelligis ⁊ vidisti q̄z gratiose formata sis per naturaz. vide nūc q̄z vitiose deformata sis per culpam. Anſelmus. Reduc anima erumnosa ⁊ misera ad memoriam enorme delictum ⁊ perduc in celum vsq; rugitum ⁊ lamentum. Cogita anima perfida dei adultera christi quid feceris: dereliquisti in celo castum amatorem tuum contempsisti factorem tuum repudiasti sponsum tuum: turbasti deum tuū irreuerenter tractasti angelum sanctum cu ſtodem tuum. Eras templum dei ſponſa christi: sacrarium ſpiritusſancti que est ista subita conuersio ⁊ repentina mutatio. De dei virgine facta es corruptio sathane. De ſponſa christi scōtum execrabile diaboli. De habitaculo ſpiritusſancti factum est turgurium omnis ſpir tus immundi. Anſelmus. Recordare o anima propter quid vendideris decorem tuum: ⁊ propter quid abieceris honorem tuum pro quo tam turpiter fedaueris vultum tuum. Cur tanta bona pro tam vili precio vendidisti. O anima quare te tot bonis spoliasti. Quare frustra tantis te honoribus priuasti. Quare tot bona opera neglexisti. Tot annos: tot dies: tot horas sine fructu vixisti. Anima ad hominem. Recognosco o homo q̄ verum loqueris ⁊ non immerito me de tanta transgressione reprehendis. O domine deus meus q̄ tempora efluxerunt in quibus sine fructu aſpicio me vixisse coram te. Quo modo subsistam: quomodo potero ad te leuare faciem meam in illo magno ⁊ terribili examine quando enumerari iusseris oés dies meos querens fructum in eis. O domine deus meus cur intermisi te vllo tempore versari in corde meo te totam mentem complecti in tua dulcedine delectari. O anima interiora mea vbi tūc erant quādo tecum non erant. Cum a te habeat oīs creatura quicquid habet desiderabile: laudabile: delectabile. Hec Bernar. Heu domine nunc intelligo sed cōfiteri erubesco. Species ⁊ decor creaturaruz decepit oculum meum ⁊ omnino aduerti quia ſpecioſior omnibus creaturis: tu es quibus tantummodo vnam guttam: tu inestimabilis pulchritudinis communicasti. Unis enim ornauit celum ſyderibus: aera volucribus aquam piſcibus: terram plantibus ⁊ floribus homines in corpore diuerſis coloribus in mentes variis virtutibus. Non ne demétissime pater per te illa celestiū ſpirituū

agmina varijs donis sunt ornata. Non ne per te seraphin ardent dilectione. Cherubin lucent cognitione. Troni acquiescunt firmissima stabilitate. De tuis muneribus dominantur dominationes. Inclini ex tua virtute presunt principatus. Ex tua potestate demones arcent potestates. Ex tua profunda patientia miracula faciunt virtutes. Ex tuo precepto archangeli magnis nunciant magna. Angeli vero minoribus significant minora. Sed quid sunt hec oia nisi tue pulchritudini modica stillula. O bone iesu fons vniuerse pulchritudinis ignosce mihi miserę q tuam pulchritudinem tam sero cognoui: tam tarde amaui: propterea miśabiliter oberam. Dulcedo autem creaturarum decepit gustum meum. Et non aduerti q dulcior melle es. Tu eni melli ⁊ omni creature dulcedinem suam immo tuam comodasti: ⁊ non est aliud in creatura: dulcedo vel delectatio nisi tue dulcedinis quam absconditi timentibus te demonstratio: vnde dulcedo omnium creaturarum si quis iuste aduertat: nihil aliud facit nisi qđ ad tuam dulcedinem eternam inuitat. O iesu fons vniuerse dulcedinis ⁊ pietatis: ignosce mihi q tuam inextimabilem ⁊ mellifluam dulcedinem in creatura non cognoui nec degustaui: propterea miserabiliter oberam ⁊ animam meam absq; modo sitiquis porcorum satura ti. Sed heu nunq̄ vt timeo de pane filiorum tuorum manducans: ideo semper in deliţis mundi ieiuna ⁊ famelica permansi. Gregorius. Quare intus gustare nolumus paratam dulcedinem. Propterea ieiuni ⁊ famelici amamus miseri famem nostram. O dulcissime iesu modo video modo cognosco q omnis dulcedo tibi cōtraria fuit mihi afflictio: ⁊ magna miseria. Augustinus in libro confessionum. Tu enim misericordissime deus etiam mihi in peccatis meis aderas pijssime sęuias omnes iniquas delectationes meas ⁊ malas amarissimis respergens amaritudinibus docens per flagella si vellem sine amaritudine delectari non possem nisi in te domine. Sed heu hanc doctrinam non intellexi propterea oberam: semperq; in deliţis iniquis timui proditorem: timui accusatorez: timui reprehensorem: formidaui aliquotiens conscientiaz: expaui multotiens infamiam meam: nunq̄ horrui gehennaz: ⁊ tamen heu ego misera inter tormenta nō mutaui voluntatem propriam. O doratus. Decepit etiam odor creature olfatum meum ⁊ ignoraui. O bone iesu superas omnia aromata. O bone iesu fons odoris cuius suauitas facit indesinenter post te currere ⁊ infatigabiliter laborare. Ignosce mihi q tam sero te cognoui: tam sero in odorem vnguentorum tuorum post te cucurri: puto tamen ⁊ pro hoc me nō excuso quod odor illius apotece celestis huic terreno affectori quo infecta eram non miscetur. Auditus. Decepit etiam sonus falsus creaturarum auditum meum ⁊ nesciui nec sensi q̄z dulcia faucibus electorum eloquia tua q̄z suauia auribus amicorum tuorum consilia tua q̄z leuia manibus sanctorum tuorum mandata tua. O iesu fons sapientie: auctor scientie: consiliator casti consilij fac me saltem modo audire vocem tuam. Sonet vox tua in auribus meis cum quanta amaritudine recogito q fefellit me illa vox misera cantantium ⁊ dicentium. Venite fruamur bonis que sunt: coronemus nos rosis anteq̄z marcescant ⁊ pretereat: nos flos tē poris vino precioso ⁊ vnguentis optimis impleamus nos, vbiq; relinquamus signa letitie. Hanc vocem audiui ⁊ non intellexi quoniam omnia vana sunt ⁊ risu digna. Omnia enim hec ⁊ his similia cito pertransierunt: ⁊ velut vmbra euanuerūt.

Quid enim hec omnia vana amatoribus suis contulerunt: quem fructum habuerũt tunc illis in quibus nunc confunduntur ⁊ erubescunt. O domine iesu deus meus lumen cordis mei panis anime mee. virtus amaricauis mentem meam non te amabam ⁊ formidabar abs te. Et fornicanti mihi subsanabat. euge euge. Amicitia huius mundi fornicatio est abs te. O quid miserius misero non miserante super seipsum. Sed inter hec omnia tu amantissime deus mihi semper aderras vocem tuam frequenter audiui: inspirationem tuam saluti feram sensi: sed non consensi. O quotiens mihi illud salutiferum consilium inspirasti. Peccasti quiesce desine erubesce: atqz misera mortem secuta sum ego. Augustinus in libro confessionum. Verba sonolenta aliquotiens respondi. Domine expecta me modicum: sine me paululum mõ a vanitate quiescam modo de malignitate erubescam omnia mundana ⁊ vana derelinquam. Sed heu modicum non habebat modicum ⁊ paululum in longum ibat. Itẽ Augustinus de verbis domini. Ipsa signities est res que multos eternaliter occidit: finaliter in peccatis detinet qꝫ se ad vocem domini non corrigunt peccatores vocem quidem occulte inspirationis audiunt: sed vitam non corrigunt dicentes cras cras: ⁊ subito hostium clauditur remanetqz peccator foras extra archam celestis patrie cum voce columna quia pro peccatis gemere noluit cum columba. Gregorius. Heu qꝫ multos in peccatis peius sua felicitas prostrauit multos diuturna pax inhertes reddidit: eosqz mox manꝰ hostis pertulit quos longe quies vsu negligẽtes inuenit. Gregorius. Quos deus vt conuertantur diutius tollerat non conuersos durius damnat. Tactus. Sed o homo vt tibi perfectius infelicitatis mee historiam manifestem profiteor qꝫ hec omnia mee infelicitati non sufficiebant: sed ad cumulum damnationis mee. Heu mundana mollities tactum meum nimij miserabiliter decipiebat: ⁊ ignoraui qꝫ tam suauis o bone iesu esset amplexus tuus tam dilectus tactus tuus: tam delicios⁹ conuictus tuus. Cum enim te amauero mundus sum. Cum tetigero casta sum. Cum accepero virgo sum. Tutum o domine iesu amplexus non maculat sed mondat tuus attactus non coinquinat sed sanctificat. O iesu fons vniuerse dulcedinis ⁊ suauitatis ignosce mihi qꝫ tam sero credidi quantum habet delicios⁹itatis honestatis: quantum iocunditatis quando leua tue diuine sapientie ⁊ cognitionis est sub capite meo idest ratione ⁊ dextera tua diuine dementie ⁊ dilectionis amplexabatur me idest voluntatem. Heu me misera. Quid vnquam tam dulce tam suaue tam delitios⁹um ⁊ tam salutiferũ qꝫ potest experiri qꝫ inter brachia tanti regis ⁊ amici fideliter obdormire. Hanc dulcedinem senserat anima deuota quando optabat dicens. Osculetur me osculo oris sui. Etiam anima deuota has delitias nonnunquam erat experta quando orabat ardens ⁊ iam pene deficiens pre dilecti sui concupiscentia dicens in canticis. Quis mihi det te fratrem meum suggentem vbera matris mee vt inuẽiã te solũ foras ⁊ osculer te ⁊ iã me me nemo despiciat. Apphẽdã te ⁊ introducã te in domũ mris mee: ⁊ i cubiculũ genitricis mee. Ibi me docebis ⁊ dabo tibi poculũ ex vino condito ⁊ ex musto malagrana tor⁹ meor⁹. Quis enarrar sufficiat nisi q mente gustasset: quantum habet hoc verbum dulcedinis ⁊ delectationis quando bene ponderatur ⁊ recte cribratur: ⁊ mente masticatur: vnde expõné deuote mentis relinquo. Sed o domine deus si hec tam dulcia sunt legenti qꝫ consolatoria erunt

per affectum sentienti. Augustinus. Fac me dulcissime iesu intus gustare per amorem quo extra gusto per cognitionem fac me sentire per affectum quod sentio per intellectum. Hec Augustinus. Sz que vesania que inferna is furia tanto tempore a me prohibuit illa cum tanta mentis mee solatia: tam diuina gaudia: tam melliflua conuiuia. Hic queso o homo que est tanti mali causa: que tanti periculi ratio: que tanti damni occasio. Homo ad animam. Video o anima q iam fatigata laboribus: iaz vexata doloribus: vt vltra iam inuenire non valeas cui tantum damnum illatum ascribas. Peto igitur vt cum patientia audias si tibi tanti mali causam demonstrauero: si tibi tanti damni inimicum ostendero. Jam pro parte hostem tetigisti aliqualiter tamen forte pre dolore mentis nō aduertisti. Habes o anima inimicum domesticum hostem amicum: aduersarium propinquum: qui tibi malum pro bono reddidit: & sub specie amicitie crudelio: existens inimicus his omnibus & alijs infinitis bonis te priuauit. Hostis noster est caro. Hic hostis salua tua reuerentia est caro infelix & misera: multum tamen tibi dilecta. Hanc cum pauisti inimicum contra te pessimum erexisti: hanc cum honorasti hostem crudelissimum contra te armasti: hanc cum floris varijs & preciosis vestimentis induisti omnibus interioribus ornamentis te spoliasti nesciens quod dicit beatus Gregorius in omelia. Gregorius. Unde inquit caro ad tempus suauiter viuit inde spiritus in eternum torquetur & ingemiscit: & econtra. Quo plus caro premiatur eo plus de spe celesti animus letatur: vnde pro tanta iniuria nobis pro te o caro illata continere amplius non valeo quin tantum malum hucusqz sub silentio periculose per transitum durius reprehendam. Bernardus. Scio inquit o anima hominem qui per annos plurimos tecum vixit ad mensam tecum sedit: cibum de manu tua sumpsit & in sinu tuo dormiuit cum voluit tecum colloquium habuit: hic iure hereditario seruus tuus est. Sed quia delicate nimis enutristi eum & virge pepercisti leuauit calcaneum suum super caput tuum & te in seruitutem redegit o anima miserabilis & misera quis te liberabit de vinculo improperij huius. Exurgat deus & cadat armatus & conteratur inimicus. Inimicus inquā contempto: dei amicus mundi culto: diaboli. Quid tibi videtur de illo. Si id sentis mecum dices. Reus est mortis. Crucifigatur. Noli ergo differre: noli dissimulare: noli parcere Crucifige: crucifige eum. Hec Bernardus. Sed in qua cruce. In cruce domini nostri iesu christi: in quo est salus vita & resurrectio nostra. Recole igitur o anima primordia tua. Attende q es insignita dei imagine decorata: similitudine desponsata fide dotata spe: preclara charitate: redempta christi sanguine particeps rationis deputata cum angelis capax beatitudinis. Quid tibi cū carne vnde ista pateris diligēter aduertis nunqz vilio sterquilinū vidisti si eio mihias enumerare velis qz honusta sit peccatis puriens concupiscētijs occupata passionis polluta illusionibus: confusiōe plena: ignominia repleta. Quid de ea habes aliud qz cogitationes fedas & immundas: & in similitudinez porci in luto conuersari. ḃ Bernar. Item. Bernar. Erubesce anima conuersari in ceno que es de celo. Idem super cantica. Anima donec in carne es inter spinas versaris & necesse est: vt temptationum tribulationes & pugnationū aculeos grauiter patiaris: vnde dicitur tibi in canticis: sicut liliuz inter spinas sic amica mea inter filias. O candens liliuz. O te

ner ⁊ delicate flos incredulj ⁊ subuersores sunt tecum: ⁊ cum scorpionibus habitas: vide ergo quomodo caute ábules inter spinas. Caro ⁊ mundus pleni sunt spinis conuersari cum eis ⁊ non ledi diuine potentie est ⁊ non virtutis humane. ℞ Bernardus. Est ⁊ alius inimicꝰ fortis ⁊ crudelis: qui mira calliditate omniuꝫ discutitur consuetudines: vétillat curas: scrutatur affectus: ⁊ isu per querit causas nocendi: vbicunqꝫ studio sius viderit occupari. Be. Nouit enim hic hostis antiquus ab inicio humani generis inimicus. Cui ipse illecebras glorie ingerat cui virus inuidie infundat: cui blandimen tá luxurie obijciat: cui vana incitamenta superbie ꝓmittat. Nouit qꝫ metu opprimat: qꝫ fallat gaudio: qꝫ admiratione seducat: habet etiam sibi obligatos aliquos quoꝝ ad alios decipiendos ingenijs vtitur ⁊ linguis. O anima fragilis ad decipienduꝫ: facilis ad cadendum difficilis ad surgendum qualiter istius crudelis aduersarij laqueos euadere poteris quem tantis subtilitatibus preditum agnoscis. Hec leo papa. anima. Nunc iam video ⁊ primitus recognosco sicut dicit Augustinus. Consuetudo peccati est ꝙ non facile cognoscitur ab eo qui ipse premitur: sed mox cum inceperit se quis ab eo alienare tunc demú cognoscit in quá ta feditate iacuit. Quia iam aliqualiter me ipsam incipio alienare ⁊ per hoc me: ⁊ peccatum agnosco me amplius a fletu continere nõ valeo. O domine deus meus tu impressisti mihi amabilem ymaginem tuam: ⁊ ego superinduxi horribilem ymaginem diabolicam. Heu heu miser homuntio: ꝙ demonis imaginꝫ superiduxi imagini dei cur non odi eius imitationeꝫ cuius horreo nomen. Ille sponte cecidit: ego volens corrui. Ille nulla precedente vindicta peccauit superbiens. Ego visa eius pena peccaui cõtemnens. Ille semel innocens est institutus. Ego multotiens sum restitutus. Ille se erexit contra eum qui se fecit. Ego me erexi contra eum qui me refecit. Ille deum deseruit permittentem. Ego deum, fugi persequentem. Ille perstat in malitia deo reprobante. Ego vero a deo misericorditer reuocante. Et si ambo contra deuꝫ: ille tamen non contra requirentem se. Ego vero contra monentem pro me. Ego ymaginez eius horrebam cum tamen in multis inueniam me horribiliorem. Fuge fuge a me o horribilis substantia: Si me video est horror intollerabilis si me non video mors ineuitabilis: O qꝫ infelix qui sibi est horribilis. Multo infelicioꝝ cui mors eterna sensibilis. Anselmus. O pater patientissime ⁊ re clementissime: tegere non valeo excusare nequeo: ⁊ tamen confiteri non modicum erubesco. Jam causam tantoꝝ maloꝝ inuenio ꝙ plus latuit agnosco. Bernardus. in meditationibus. Cor meum miserum dum futurum non curauit gaudium nec diuinum quesiuit consilium a seipso fuit elongatum. ⁊ in amore terrestrium occupatum. Cumqꝫ elapsum fuit ab illis ⁊ inuolutum in istis vanitas ipsum recepit. Luxuria polluit: curiositas abduxit: cruciabatur inuidia torquebatur iracundia diuidebatur auaritia: anxiebatur accidia: sicꝫ immergebatur omnibus vitijs: quia vnuꝫ bonum ꝙ sibi sufficere potuit dereliquit abeat ergo mitissime deus in obliuioneꝫ coram te omnia mala consumpta mea tempora: ⁊ concede vt hoc mei temporis residuum forte nimis breue ⁊ momentaneum sit tibi honorificum mihi fructuosum ⁊ proximo hedificatiuú: Jam pijssime deus propter magnitudinem damni quod infelix ⁊ misera miserabiliter incurri: video ⁊ cognosco quod meipsum ⁊ peccatum meum sufficienter vt merui plangere non valeo si tanta debet esse non immerito peccati dete

statio. Homo ad animam. O Anima si p te vt asseris non potes: nec sufficis delictuz tuum deplangere: necesse habes te ad aliquem sanctorum conuertere. An ignoras quia secundum Bernardum securum habes accessum ad deum: vbi matrem habes ante filium: filium ante patrem. Mater pro te ostendit filio pectus ⁊ vbera: filius patri latus ⁊ vulnera. Iputas q̄ vlla poterit esse repulsa: vbi tot caritatis indicia sunt In periculis igitur ⁊ in angustijs ac in rebus dubijs: mariam cogita: mariam inuoca: non recedat a corde tuo: nō discedat ab ore tuo. Ipsam sequens non dimittas: ipsam rogans non desperes. Ipsa tenēte non corruis: ipsa protegente nō metuis ipsa duce non fatigaris: ipsa propicia veniam peruenis. Anselmus dicit. Dic igitur. O anima cum magna mentis fiducia. O domina si tuus filius per te factus est pater mihi nonne tu per ipsum facta es mater mea. Exultabo igitur ⁊ letabor: quia quicquid iudicabitur de me pendet ex sententia matris ⁊ fratris mei. Anima. Cum peccaui i matrem: matrem offendere non potui sine iniuria filij. Quid ergo. O homo faciam. Quis me reconciliabit filio inimica matre. Quis mihi placabit matrem irato filio. Homo. O anima non dubites si ambo sunt offensi: ambo sunt clementes: ambo pijssimi. Cōfugiag ergo reus iusti dei ad piam matrem. Refugiat reus offense matris ad benignum filium ⁊ dicat. Deus qui factus es filius femine propter misericordiam. Femina que facta es propter misericordiam mater dei: aut miseremini mihi impiè peccatrici: aut ostendite mihi magis misericordem ad quem ego misera cō fugere valeam. Hec Anselmus. Anima. O homo q̄z sanum consilium tuum. q̄z cōsolatiuum est mihi misere verbum tuum: quia quando peccatum meum recte aspicio: tunc inuenio: tunc agnosco: q̄ elementa per peccata mea polui: celos inquinaui astra celi obfuscaui: damnatos in inferno cruciaui. Sanctos in celo perturbaui. angelos mihi ad custodiam deputatos irreuerenter pertractaui: vnde ab omnibus his auxilium petere pertimesco. Et quia iusti iuste mihi indignati sunt: ad ipsos confugere non presumo. Homo. O anima mia est trepidatio tua quamuis placida: sit humiliatio tua. An ignoras q̄ multi sancti peccauerunt qui qualiter nobis peccantibus misereri debeant in suis magnis peccatis didicerunt. Cogita moysen prophetam eximium de diuina potentia desperantem. Cogita Dauid regem sanctissimum contra diuinam legem adulterio ⁊ homicidio peccantem. Agnosce salomonem sapientissimum ydola vana adorantem. Cognosce manasen regem iniquissimum qui plusquam omnes reges Israel peccauerat qui dicebat peccaui super numerum arene maris ⁊ non sum dignus videre altitudinem celi pre multitudine iniquitatis mee hos semper cogita veniam impetrantes: Sed quid plura cogitasti de sanctis veteris testaméti. Cogita modo ⁊ aduerte paucos de nouo testamento: vide matthеum sedentem ad Tholoneum peccatorem ⁊ publicanum assumptum in discipulum. Vide paulum lapidantem stephanum ⁊ electum in apostolum. Vide petrum christum abnegantem: ⁊ mox veniam impetrantem vide militem christum crucifigentem: ⁊ tamen de diuina misericordia presumentem. Postremo cogita. O anima q̄ illa famosa peccatrix ⁊ immunda Maria magdalena facta est singularis: ⁊ specialis christi amatrix. Omnis q̄ ⁊ quod modo regnant cuz deo olim sicut nos peccauerunt: vel saltem peccasse potuerunt si eos diuina gratia: vel dementia non preseruasset. Quia

cui donatum est penitus non peccare: non est hoc nature humane: sed diuine gratie.

¶ Anima.

i Jam nunc secure prophetas ⁊ reges implora audacter martires ⁊ apostolos inuoco. Confessores: virgines: ⁊ viduas: cōstant interpello. Sed tamen pre omnibus his sacratissimam dei genitricē mariam confidentius adorabo. ℣ Bernardus. Scio enim q̄ tam dulcis pia ⁊ suauis est maria: q̄ nec nominari non potest quin accendat: nec cogitari: quin recreat affectū diligentium se. ℣ Hec est illa que salutem omnibus impetrauit obtinuit: ⁊ totius mundi reparationem inuenit. Anselmus. ℣ femina mirabiliter singularis ⁊ singulariter mirabilis per q̄s elementa renouantur infirmi medicantur homines saluantur. Angeli reintegrantur. ℣ femina gratia plena de cuius plenitudinis habentia: respersa reuiuiscit omnis creatura. ℣ benedicta genitrix vite inuentrix gratie: mater salutis per te accessum habemus ad filium tuum: vt per te nos suscipiat: qui per te datus est nobis. Excuset apud ipsum integritas tua culpā corruptionis nostre. ℣ Humilitas tua deo grata. ℣ beatissima veniam impetret vanitati nostre. Copiosa caritas tua nostrorū coloperiat multitudinem peccatorum. Et fecunditatem gloriosa felicitatem nobis cōferat meritorum. ℣ benedicta per gratias q̄s inuenisti per misericordiam q̄s peperisti per prerogatiuas q̄s meruisti: fac vt qui mediante te dignatus est fieri particeps miserie nostre te intercedente nos faciat: particeps glorie sue.

¶ Qualiter anima reformata sit per gratiam. hec ℣ Bernardus. ℣ Homo.

i Am mihi vt existimo: o anima aliqualiter meritorie auertisti radium contemplationis ad videndum qualiter formata sis per naturam ⁊ quomodo deformata per culpam auerte: nunc radium tuum. iam vt spero per contrictionem deputata ad intuendam qualiter sis reformata per gratiam. Scire tamen debes q̄ quanto perfectius per contrictionis lauacrum caligo mentis detergitur. tanto lucidus diuine reparationis beneficium speculatur. ℣ Peccatum enim secundum Augustinum sunt tenebre quibus intellectus obtunditur ⁊ interior homo totus obtenebratur: vnde necesse est: vt tanto sollicitius mentales oculi a peccati tenebra per compunctionis lachrimas continue epurgentur quanto amplius per hanc contemplationis radius obtenebratur. Jam igitur anima in afficionibus serenata: dirrige radium contemplationis ad intuendum quam profunda dei clementia ⁊ q̄s alata dei sapientia q̄s q̄ mira dei potentia: sis per gratiam reformata. Considera primo qualiter per beneficium redemptionis te a peccato originali liberauit. An ignoras quod per peccatus originale eras bonis naturalibus ⁊ spoliata spiritualibus potestati principis tenebrarus subiugata a patria tua repulsa ⁊ alienata: vnde secundum ℣ Bernardum. Singularis maiestas mori voluit: vt viueremus. Sibimetipsi: vt regnaremus exulare: ⁊ vt repatriaremus. Et ad vilissima opera inclinatus est vt nos constitueret super omnia opera sua venit enim filius hominis querere ⁊ saluum facere q̄ perierat. Venit vt te superbum humiliaret. Gregorius in registro. Ad hoc vnigenitus. Dei filius formam infirmitatis nostre suscepit ad hoc nō solum visibilis. Sed etiam despectus apparuit ad hoc contumeliarum ludibria illu

lionum probra passionuz tormenta: tollera uit: vt superbum non deberet esse hominez doceret humilis deus. Augustinus. Omnia bona terre contempsit deus vt contemnenda monstraret. Et omnia terrena mala sustinuit: vt sustinenda doceret: vt neqz in illis quereretur felicitas neqz in istis timeretur aduersitas: venit secundo: vt te patri reconciliaret. Augustinus. Cum inimicus esses patri: ego reconciliaui te. Cum longe esses: ego veni vt redimerem te. Cum inter montes t siluas errares quesiui te: inter lapides t ligna inueni te. In humeris meis portaui te. patri meo reddidi te. Labora ui sudaui caput meum spinis exposui manus meas clauis obiccci. Lancea latus meum aperire permisti. Sanguinem meum pro te fudi tot t q̃re non dicam. Iniurijs t asperitatibus lanceatus sum pro te. Sed heu propter peccatum tuuz te diuidis a me venit tertio vt venditum recuperaret. Augustinus. Adoremus admiremur: gratulemur. Amemus laudemus. quoniam pro redemptois nostri mortem: de morte ad vitam: de tenebris ad lucem: de exilio ad patriam: de corruptione ad incorruptionem: de miseria ad gloriam: de luctu ad gaudiuz: vocat: sumus. Gregorius nazanzenus. O mira t inaudita permixtio qui creator est: fit creatura qui immẽsus est capitur qui diues est i omnes pauper efficitur. Suscepit imaginem carnis mee: vt imaginez q̃z fecerat repararet vt carnem mortalem immortalitati donaret. Hec ille. Expergiscere nũc. O aia mea respice i faciẽ xpi tui. Vide faciẽ illã quõdã splẽdore luminosam: nũc pp te vellatã ꝓtra claritatẽ. Deco: speciosam: iflatã ꝓtra speciositatẽ. Vulcore gratiosã cõ sputam contra gratiositatem. Amore desiderabilem: abhominabilem contra desiderabilitatem: vide nunc. O anima mea: i ira t inaudita prodigia t considera diligenter que fecit deus super terram. Deus illudit vt honoretis. Innocens flagellatur vt consoleris. Iust9 crucifigit: vt liberetis: Agn9 immaculatus occiditur: vt epuleris. Sanguis t aqua de latere lanceati emanauerũt vt potieris. Respice igitur in principium redemptionis placans offensam prevaricationis. Aspice exemplum informationis presentans ãminiculum sanctificationis. Inspice auxiliũ ꝓtectionis referans ianuam icarcerationis. Suscipe ꝓmiũ retributionis cõferrens gr̃az iustificationis. Aspice O aia delicata ꝓtemplando assidue t fac imitando pfecte: fm exẽplar cõsumate iustitie: qõ tibi i monte monstratũ é. hoc é i christi gloriosissima passiõe. An nõ cõsideras q̃ deli cijs corporalibus es tuas: t xp̃s dñs tuus rex tuus sponsus tuus magister t amic9 tuus affligit oi genere penaz t oi pte sensuum ab oi stat hoium. Rex illuxit. Pdeles iudicauit. Discipulus vẽdidit. Apostoli reliquerũt: pontifices scribe t farisei tradiderunt. Gẽtiles flagelauerũt: t turbe cõdẽnauerũt ac milites crucifixerũt. Bernardus. Caput illud ãgelicis tremebũdũ spiritibus densitati spinaz pũgit. Facies pulchra prefilijs hoium sputis iudeoz deturpat. Oculi lucidiores sole caligant i morte. Aures q̃ audiũt angelicos cãtus audiũt peccatoz insult9. Os q̃ docet angelos felle t aceto potat. Pedes quoz scabellũ adorat q̃n sẽn é cruci clauo affigunt. Manus q̃ formauerũt celos sunt i cruce extẽse t clauis affixe. Corp9 verberat. Lat9 lãcea pforat. Et q̃d plura. Nõ remãsit i co aliq̃d libez nisi sola lingua: vt p peccatoribus exoraret mater discipulo cõmendaret. O fidelis aia saluator: noster nullis aduersantiũ hostiũ temptamentis potuit a nostre salutis cura reuocari: sed quomodo eius nobis ostendit emulatio eo grauior: nos si hanc spernimur: sequitur dãnatio. Aia. O hõ iam diu tacui quia que p̃posuisti cum gaudio pariter t luctu deuota mẽte recepi. Gaudens igi-

tur gaudebo in domino quia tantuz me dilexit q vnigenito suo filio non pepercit. O inextimabilis dilectio charitatis vt ancilla: immo nec nomine ancille dignam redimeres filiuꝫ tradidisti. O domine iesu christe qui propter me tibi non pepercisti cor meum tuis vulneribus ita sautia: ⁊ mẽtem meam ita tuo sanguine inebria vt quocunqz me vertam: semper te videam pro me crucifixum: ⁊ quicquid inspexero mihi appareat tuo sanguine rubricatum vt sic totus in te tendens nil valeam preter te inuenire nil nisi tua vulnera intueri: hec mihi sit consolatio tecum mi domine crucifigi ⁊ mihi sit intima afflictio aliquid preter te meditari. Ugo de sancto victore. Multa dilectio maior: nulla charitas sincerior: nullus amor fortior q̃z qđ mortuus est pro me innocens nihil inueniens in me q amaret: sed heu quotiens hmc mira circa nos pietatis dignationem aduerto de nimia ingratitudine mea modicum non cõfundor ⁊ erubesco. Homo. Ugo de ara anime. O anima dereliquisti sponsum tuum prostituisti amatorem tuum: pro tantis beneficijs grantias non egisti: quia vt recusaret te illuc vnde ceciderat ipse descendere dignatus est: ⁊ pie pati quod tollerabas Logita ergo quantum diligat te q nõ nisi moriẽdo a morte vult liberare te. Unde o anima mea quanto magis beneficia redemptoris recognoscis digniora: tanto magis peccata ingratitudinis sunt deteriora. Uide ergo ne sis ingrata cui tanta beneficia sunt collata. Magnum enim peccatum est ingratitudo. Quia secundum Bernardum. Ingratitudo est quasi ventus vrens ⁊ siccans riuulos diuine nature: fontem clementie ⁊ fluenta gratie. Attende igitur o anima mea frequenter volue ⁊ reuolue in mẽte diligẽter illud horribile verbum quod contra ingratos profertur in persona saluatoris dicentis. Bonauentura in tertio sententiarum. O anima vide quanta pro te patior: ad te clamo qui pro te morior. Uide penas quibus afficior. vide clauos quibus confodior. Audi improperia quibus confundor: sed cum sit tantus dolor exterior: cruciatus tamen interior est grauior: cum te ingrata experior. Et alibi. Bernardus. Contra ingratos in persona christi inuehitur dicẽs. Populeus meus qd feci tibi: aut in quo molestus fui tibi respõde mihi. Quid cause é q inimico meo magis seruire libet q̃z mihi. Attende q ego sum qui creaui te. Ego omnibus bonis ditaui te. Et si hec modica videntur ingratis Ego pretiosissimo sanguine meo redemi te. Eya anima mea non recedant hec a corde: non discedant ab ore tuo: semper grauas age: numq̃z cessa vnigenitum dei filium pro tantis donis benedicere ⁊ magnificare: sit tibi dilectus pro his omnibus tanq̃ fasciculus mirre in corde: tanq̃z iubilus in mente: iaus in ore: melos in aure. Anima. Jam diuitijs continere me nõ valeo. Dic queso: quid retribuam domino pro omnibus que retribuit mihi. Homo. O anima sicut dicit Bernardus in meditationibus Totam tuam vitam debes huic non immerito qui vitam suam pro te posuit: ⁊ cruciatus duros sustinuit ne tu cruciatus eternos sustineres. Quid tibi durum esse potest cum recordatus fueris: qõ ille speciosus forma dei pro te voluit crucifigi. O q̃z indebita miseratio q̃z inopinata dilectio: q̃z stupenda dulcedo regem glorie pro despectissimo vermiculo crucifigi. O q̃z dulcis amicus: o q̃z fortis auxiliator: o q̃z prudẽs consiliator. Anima. Bernardus. O homo fateor ⁊ vere cognosco si essent in me oẽs vite filiorum Adam: omnes dies seculi: ⁊ oẽs labores horuz qui sunt fuerũt ⁊ erunt nihil esset i comparatiõe illius q sponsus

meus pro me sustinuit q̄ pro peccatis meis filius dei tollerauit. Nota Cum ergo dona uero ei quicquid sum: & quicquid possum non erit sicut stella ad solē sicut stilla ad fluuium & sicut puluis ad mentem. Homo. O anima quia iam considero q̄ depurata contemplationis gratiam diuine redemptiōis qua te a peccato originali sponsus tuus te liberauit agnoscis adhuc modicum pro deo incipiam: & tibi ad cumulum diuine miserationis qualiter per ipsum a peccato actuali liberata sis ostendam Conuerte igitur radium contemplationis ad beneficium iustificationis & considera domini dei tui gratiam: quam paterne per occultam inspirationem te a peccato reuocauit. Quam dulciter & amicabiliter alloquendo per internam alloquutionem te vocauit dicens. Reuertere: reuertere sunamitis. i. anima per peccatū misera effecta captiuata & mortificata. Reuertere iquit ad me. O anima Ego creator tuus sum. Reuertere ego redemptor tuus sum: Reuertere ego tuus cōsolator. Et si hec modica videtur reuertere vltimo: quia ego sum tuus liberalis remunerator. Reuertere ego sum qui te tam nobiliter creaui. Reuertere ego sum qui te tam misericorditer per mortem meam de morte eterna liberaui. Reuertere ego sum qui te spiritualibus & corporalibus tam multipliciter dotaui. Reuertere vltimo o anima ego sum ihesus qui te iam preparatam felicitatem tam liberaliter remuneraui. Reuertere inq̄m a peccato cogitationis: a peccato locutionis: a peccato actōnis: & a peccato assuefactiōis. Reuertere ad me o anima te sancti cum magno desiderio aspectāt te id tuum aduentum angeli exultant. Reuertere vocat te expansis manibus in cruce ihesus christus. Reuertere tuum aduentum prestolantur totius trinitatis abissus. O anima hec vox fuit si bene recolis dilecti inuitantis. Aduerte nunc que fuerit longanimitas expectantis. O quanto tempore tuum aduentum expectauit. Heu quanto tempore te in peccatis tuis tollerauit. O quot & quanto ante tuam conuersionem in peccatis damnauit. Et te semper peccantē misericorditer expectauit. Reuertere adhuc: o aia christus in cruce te expectās habet caput inclinatum ad te peccatricem immundā deosculandām: hz brachia extensa ad amplexādū. Manus apertas ad remittendū. Corpus extensum ad se totū impendendū. Pedes affixos ad cōmanendū latus apertū ad te in illud intromittēdū. Esto ergo o anima iam colūba nidificans in foraminib⁹ petre in cauernis macerie paruola lasciuan⁹ paruola pede inuola lateri ibi tua redes ibi secura q̄es hec Bernard⁹: Ego de sancto victore. Dic ergo o anima si digne posses quot & quales i tui comparatione abiecti sunt qui tibi datam gratiam consequi nō meruerūt. Elegit ergo te & preelegit sponsus tu⁹. Elegit te de omnib⁹ assumpsit ex omnib⁹ amauit p omnib⁹. An ignoras quam feda prius fuisti quam poluta & desoluta pri⁹ extitisti. Ipse te lauit lauacro regenerationis pauit cibo dulcissimi corporis. Ipse tibi dedit vestimenta virtutū q̄b⁹ nuditatem tuam tegeres: & te adornares. Ipse contulit aromata bonorū operū q̄bus fetorem peccati effugares. Dedit speculuz scripturaz in quo speciem tuā agnoscerēs. Homo. O anima vidisti longanimitatē expectantes: iaz nūc conuerte radiū contemplationis ad benignitatem iustificantes & cogita diligenter: vnde tibi post hz omnia tam inestimabilis gratia: vt ei⁹ merearis esse spōsa in quez desiderant angeli prospicere. Bernardus: Quid ergo retribues domino p omnib⁹ q̄ retribuit tibi. Tribuit enim tibi sis socia mense: socia regni: socia thalami vide q̄b⁹ brachijs a te sit amplexand⁹ q̄b⁹ labijs deosculand⁹ q̄ te tantam estimauit: vt te suo sanguine redimeret & propter te sor-

nũ mortis exciperet. Anima. Fateor: t iam recognosco experior: t intelligo me multa plura bis a deo meo recepisse: ſz p bis oib⁹ nihil dignũ bñficijs tãtis deo meo retribuisse. Bernard⁹. Misericordias dñi in eternũ cantabo q: septẽ misericordias i me factas ꝯsidero p quas suã iestimabilẽ pietatẽ euidẽtissime recognosco. Primo qđ a mltis peccatis me ꝯseruauit. Scđo qđ me peccãtẽ nõ statim dãnauit: ſz me ꝓlungãtẽ iniq̃tatẽ ipse ꝓlungauit pietatẽ. Tertio q ꝯ meũ mutauit: vt fieret dulcia: que prius fuerãt amara. Quarto qđ me penitẽtẽ misericorditer recepit. Quinto q ꝯtinendi t emẽdãdi mihi virtutẽ ꝓstauit. Sexto q dedit mihi gr̃az ꝓmerẽdi. Septimo qđ mihi tribuit spẽ obtinẽdi. Anima. Dic iam. O homo pp diuinã clemẽtiã q̃d p bis oibus dño meo retribuã ne fiã idigna ꝯcipiẽdis si igrata fuero de ꝯceptis. Quid retribuaz ergo dño nisi q diligã t gr̃as agã cõfiteor: t laudẽ dicã nomini suo bñdicto qñ tã parat⁹ ẽ mihi dimittere mala t tã inestimabilia ꝯferre bona gr̃a eius debito q peccata mea quasi glacie soluit gr̃e ei⁹ debito q̃cũ qz mala nõ feci: t ideo oia mihi reputo dimissa q̃cũqz a me ipso duce nõ sunt cõmissa. Homo. O aia scio qđ q̃cquid dilect⁹ tuus ꝯtulit pp te q̃cquid sustinuit totũ in caritate ꝑpetua: qua te dilexit ꝯsumauit. vnde sicut estimo: nec melius: nec decẽtius quaz p dilectionẽ retribuit: Qđ ex sola dilectione ꝯdonat. Aia. Eia mi dñe deus si hec ita se hñt q̃ztũ ego infelix t misera debeo diligẽ deũ meũ q̃ me creauit cũ nõ eram redemit cũ pieram t de multis periculis liberauit me Qñ errabã reduxit me. qñ ignorabã docuit me: qñ peccabam corripuit me. qñ ꝓtristabar ꝯsolat⁹ ẽ me. qñ steti tenuit me. qñ ceci di ererit me: qñ iui duxit me. qñ veni suscepit me: hec t multa alia fecit mihi deus de qb⁹ ꝓfice erit mihi: semp loq: semp cogita re: semp gr̃as agere: vt p oibus beneficijs suis possim eũ laudare t amare. Cũ. n. cum ctis sit ꝑsidens singulos iplens vbiqz pñs ꝓtoz curã agẽs: t tã singulis q̃z oib⁹ ꝑsidens tñ sic totũ ad custodiã meã sic occupatũ video quasi oium oblitus fuerit: t mihi soli itẽdere velit: sic eni mihi pñtem se exhibet t semp se paratũ offert si me paratã inuenit. Et quocũqz me verto nõ me deserit: nisi ego prius deserã eũ: nec p oibus q̃ illi retribuã hẽo nisi tñ vt diligã: Hec aug. de spũ t anima. Bernardus. O bone iesu quotiẽs post imensas t inumerabiles lachrimas quotiẽs post varios singult⁹ t gemitus me sauciatũ t iã pene desperãtẽ vnctionis misericordie tue t oio pene deficiẽtẽ excepisti gaudẽtẽ: nec dereliq̃sti de venia ꝑsumẽtẽ. sz sup hĩ oia mihi bone vbi te amabilẽ nõ imerito reddit calix passiõis q̃ bibisti op⁹ nostre redẽptiõis qđ suscepisti Hoc eni ẽ qđ totũ amorẽ meũ vẽdicat sibi hoc ẽ q meã deuotionẽ blandicijs allicit t itimis stringit t vehemẽtius afficit. Et ei vbi te humiliasti vbi te naturalibus radijs exuisti vbi caritas plus effulsit gr̃a ãplius radiauit: hĩ Bernar. Adiuro vos iquit aia i cãticis. Filie ierusalẽ: vt si inueniretis dilectum nũciate ei q: amore ei⁹ langueo. Bernar. Nõ apit aia quẽ diligit q: pñtẽ oibus credit q̃ ꝺ eo: de suo nũquã recedit. Augu. Amo te dñe t ipatiẽs est amor: nec lachrimis cedã donec amori det qđ amat nihil eius mesticiã ꝯsolat quousqz nõ aspicit q̃ desiderat. Aia. Sed nũquit: o homo ille te nec deũ diligere qui se gaudet talia qualia: ego cõmisi minime cõmisisse. Homo. O aia nõ te q̃sq̃z irrideat ab eo egrã sanari: a quo ꝑstitũ ẽ: vt non egrotare vel sanitã: vt maiores labores euitaret: t ideo deũ timẽs imo re vera ãpli⁹ diligat: q: me videt p cũtãtis peccatoz meoz langoribꝰ excruciãtẽ. Augu. i libro ꝯfessionum. Hieronimus. Sine amore charitatis q̃zuis q̃sq̃z recte credat ad beatitudinẽ puenire nõ pot. Quia tãta est

virtꝰ caritatis vt ẽt pphetia ⁊ martiriũ sine illa nihil esse credat. Nullũ premium caritati compensatur. Caritas enim omniũ virtutum optinet principatum. Augustinus. Da mihi te deus meꝰ: redde te mihi amore ⁊ si parum est amez validius non possum metiri quantum desit mihi amoris tui: Vt currat anima mea in amplexus tuos: nec convertatur donec abscondatur in absconditu vultus tui: hoc tamen tibi dico: q̃ male mihi est preter te hoc totum: ⁊ omnis copia que deus meus non est mihi egestas est. Anima. Nunc ergo: o homo: quia pro his omnibus dilectorez meum: vt dixisti diligere debeo. Dic quesso quantuz: aut quo modo diligam quatenus sibi: vicissitudinez tante dilectionis rependam. Bernardus homo. O anima quam vis causa diligendi deum: deus est: Modus vero diligendi cum est: sine modo diligere. Possumus tamen modum aliquem ex ipsis sacre scripture locis inuestigare. Ipse enim qui dilectionem tribuit modum diligendi ostendit quando dixit. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo: ⁊ ex tota anima tua: ⁊ ex tota fortitudine tua. Dilige igitur anima amore singulari deum patrem qui te tazno biliter ex nihilo creauit. Deum filium qui te tam inextimabiliter pro te moriendo reformauit. Deum spiritum sanctum qui te tam misericorditer ⁊ tam dulciter sepius consolando a peccato preseruauit ⁊ in bono confortauit. Dilige igitur deum patrez fortiter. Vt nullo amore periculose vincaris. Deum filium sapienter. Sic nullo alieno amore dolose seducaris. Deum spiritũ sanctum dulciter: vt nullo alieno amore viciose inficiaris. vel aliter secundum Bernardum. Bisce a christo. O anima christiana quemadmodum debeas diligere christum. Dilige dulciter prudenter: ⁊ fortiter Dulciter vt amore illius omnis amor alius tibi vilescat: ⁊ ipse solus sit tibi i ore mel in aure melos in corde iubilus. Dilige prudenter: vt amor tuus in eo solo: ⁊ nõ in alio nullo continue inardescat. Dilige fortiter: vt tua fragilitas omnia dura ⁊ aspera gaudenter pro ipso sustineat: vt dicas. Labor meus vir est vnius hore ⁊ si amplius est non sentio pre amore. Jeronimus. Ita christianus per amorem in christum iugiter intendat: vt omnia libenter propter christum sustineat donec ad ipsum pueniat. O Anima semper in mente tua perscruta q̃z dulciter christus te dilexit in incarnatione quaz prudenter in conuersatione q̃ fortiter in passione. Nulla dilectio maior: nulla charitas sincerior: nullus amor fortior mortuus est p̃ te innocens nihil in te inueniens quod amaret. h̃ Ego. anima. Dic q̃so: O homo salua reuerentia non ex curiositate: sed ex humilitate non ex presumptione: sed potius ex deuotione interrogo te. Et quicquid est q̃d amo cum deum meuz amo. O anima si tua questio esset presumptuosa: nimis esset viciosa: sed quia ex deuotione originatur deuotam responsionem meretur. Audi quid dicit ille magnus dei amator. Augustinus in libro confessionum. Cum deum inquit amo non amo speciem aut decus non temporis non candoris lucis istis amicuũ oculis non dulces melodias non vnguenta suauiter redolentia: non mãna: non mella: non membra carnis amplexibus acceptabilia: non hec amo: cum deum amo. Sed quid amo: Amo lucem quandam: quandam vocem quendam odorem quoddam cibum quẽdã amplexũ hominis iterioris mei vbi fulgẽt aie q̃d nõ capit locꝰ: vbi sonat q̃d ñ capit tẽps: vbi redolet q̃d nõ spgit flatꝰ: vbi sapit q̃d nõ minuit edacitas: vbi heret q̃d diuellet satietas. Anima. Dic q̃so homo vel paululum de charitatis virtute: qua cognita ad diligendum deum: fortius animus inardescat. Homo. Re vera. O anima caritatis fructus magnꝰ est: sed occultꝰ

Ipsa.n.ꝑm Augustinū in aduersitatib⁹ tollerat in p:osperitatib⁹ temperat. In passionibus est fortis in bonis operibus ylaris. In temptatione tutissima in hospitalitate liberalissima. Inter bonos fratres letissima. Inter falsos patientissima:ipsa inter obp:obria secura:iter odia benefica:iter iras placida:inter insidias inocens:in iniquitate gemens:in veritate respirans. Hec augustin⁹ de laude caritatis. O amor ex quo omnis serenitas morum.puritas affectionū:subtilitas intellectuū sanctitas desideriorꝫ claritas'operꝫ fecunditas virtutū dignitas meritorꝫ sublimatio premiorꝫ. O dulcedo amoris:o felix amor dulcedinis:comedat te cor meū:ꝛ nectare tuo repleant viscera anime mee. Bernardus. O anima q̄ꝫ dulcis est cib⁹ caritatis.qui fessos alleuat:debiles roborat mestos letificat. Jugū nanqꝫ caritatis ferre:leue est ꝛ onus eius suaue. Jdē. Fateor dñe non sustineo pondus dici ꝛ estus: sed iugū suaue:ꝛ onus leue porto. Opus n.meū vir est vnius horę:ꝛ si plus est non sentio p:e amore:Sꝫ q̄d plura. Ugo de sancto victore:Tanta é vis amoris:q̄ necesse est vt te talē ꝑbeas quale est illud q̄ amas ꝛ cui per affectū cōiungeris in ipsius similitudine ipsa quodāmodo societate transformeris. Anima. Jam video q̄m miser é omnis amicus meus cuius amicitia in rebus tempo:alibus:que cū labore acquirunt cū labore ꝛ timore possidentur:ꝛ cum dolore amittunt. Augustin⁹. Sed beat⁹ qui amat te domine ꝛ inimicū p:opter te ꝛ amicū in te. Solus.n.eaꝫ amittit cui omnes in te cari sunt. Te vero nemo amittit nisi qui dimittit. Qui autem te dimittit quo vadit nisi a te placido ad iratū. Jdem. O caritas q̄ semper ardes ꝛ nunq̄ꝫ extingueris. Caritas deus meus accendere me iubeas:vt amé te. Da quod iubes ꝛ iube quod vis. Jubes certe vt contineant se homines a concupiscentia carnis a concupiscentia oculorum ꝛ ambitione seculi. Augu. Minus te dñe amat qui aliquid tecū amat: q̄ p:opter te non amat. O homo amemus dnm nr̄m ihesum ꝛ eius inherere queramus amplexibus:ꝛ facile videbitur omne difficile.

¶ Pars secunda huius operis qualiter instabilis sit mundus ꝛ mundana oppulentia. Homo.

a

Nima iam vt video recognoscis quaꝫ felix ꝛ q̄ꝫ beata est que in solo 'eternitatis desiderio p amorem figit:q̄ nec p:osperitate extollit: nec aduersitate quassat:ꝛ dum nihil habet in mūdo quod diligat nihil est in mūdo q̄ pertimescat. Hec grego. in moralib⁹ Conuerte nūc igit iam:o anima mea radium contemplationis ad ea q̄ sunt iusta te. hoc est ad mūdū istū sensibilem: vt ipsum ꝛ ea q̄ i ipso sunt despicias:ꝛ eo despecto amplius in amore sponsi inardescas. Minus enim eū amas si aliquid cū eo appetis: q̄ p:opter ipm ꝛ in ipso non diligas. Tanto n.ꝑm grego. Anis ab illo superno amore disiungit quanto inferius delectatur:ꝛ ꝑm glosam super exodū. Quanto quis ab inferiori amore disiungitur tanto a sola eterna amāda subleuat. Cetera igit creatura vile sceat vt creato: i corde dulcescat. Augustin⁹. Volue igit ꝛ reuolue semper:non tantum ex auditis:sed etiam ex expertis non mī ex dictis:sed etiaꝫ ex factis q̄ꝫ instabilis sit humana opulentia: q̄ꝫ mutabilis mundana excellentia q̄ꝫ falsa ꝛ miserabilis mūdana est gloria. Nō ne q̄ hic eminet multo plus merore afficit q̄ꝫ honor gaudeat. Bernardus. Ecce mūdi huius amatore mūdanas seculi perambulātes. Alij diuitias:alij honores:alij gloriaꝫ querentes. Sed quid de diuitijs dicaꝫ:q̄ cū labore aegrunt cū timore

possidentur ⁊ cũ dolore ammittunt. Quid de honore referã. In ioco sublimi positus es. Nũquid non eris iudicandus ab omnibus: lacerãdus ab oib⁹. Nunquid in honore sine dolore: et in prelatione sine tribulatione: in sublimitate sine vanitate esse poteris: quid de gloria: nũquid aliud é q̃z quedã inflatio animi: nũquid ⁊ ipsa est sine iuditio. Respice qui antecedis ⁊ cogita quia omnib⁹ inuidie semina prebes. Idem. Totiens angelo apostate simul eé volo quotiens pesse desidero. Hieronymus. Nihil náqz seculo rebusqz seculi fugitiuis é: quas cũ tenere cupim⁹ amittim⁹. Vidisti imperatores: vidisti prefectos: vidisti exercitus: victorias ⁊ triũphos: fuerũt heri ⁊ cras nõ sunt. Heri quasi flos apparuerunt: hodie quasi fenum aruerũt. Nihil itaqz bonum est nisi quod perpetuũ est. Hec Hieronymus. Alia. O homo si hec ita se habent q̃d est q̃ miseri homines querunt dum mundi vanitates appetũt. O quantũ excecati sunt qui mundi gloriam querunt. Nõnulli dũ quorundam gloriam cernũt magnum aliquid estimãt: atqz vt talia mereant exoptant. Cũ vero morientes eos aspiciũt eorũ q̃z sit vana gloria cũ gemitu fatentur ⁊ dicunt. Ecce q̃ nihil est homo. Hec Gregorius. Homo. O anima carissima ⁊ quid sunt mõdana omnia nisi quedã vana somnia. Et quid profuit superbia aut diuitiarũ iactantia amatorib⁹ suis. Transierunt enim omnia tanq̃z vmbra ⁊ tanq̃z nauis que pertrãsijt fluctuantem aquã cuius non est inuenire vestigiũ. In malignitate enim sua consumpti sunt. Heu quãplurimi ⁊ nullus signũ reliquerũt: vbi sunt principes gentium: ⁊ qui dominati sunt super terrã: qui argentum thesaurizauerũt: qui ciuitates ⁊ castra extruxerunt. Reges ⁊ regna debellãdo deuicerũt: vbi sapiens: vbi scriba: vbi inquisitor: seculi: vbi salomon sapientissim⁹ vbi Alexander potentissimus: vbi Assuerus gloriosissimus: vbi Cesar potentissimus: vbi principes inditi: vbi reges: quid profuit eis inanis gloria: breuis letitia: mundi potẽtia: magna familia: carnis voluptas diuitie falsitas: concupiscentie suauitas: vbi risus: vbi letitia: vbi iactantia: vbi arrogantia. Ecce generositas sanguinis: pulchritudo corporum: forma elegans: iuuenilis decor: prelia: pallatia immensa: suppellex adde ⁊ mundi sapientiam: de mũdo sunt hec omnia: ⁊ mundus q̃ suũ est diligit: ⁊ cum mundo non diu subsistunt. Trãsit enim mũdus ⁊ concupiscẽtia eius. Bernardus. Tu ergo si recte sapis: si lumen oculorum tecũ est: desine sequi que sequi miserum est: que possessa onerant: amata inquinant: amissa cruciant. Tu ergo relinque hec omnia propter eũ qui est super oia. Fuge igitur ⁊ confuge o aia ad vbẽ refugij: hoc est ad vitam religiosam: vbi possis de preteritis malis agere penitentiã: ⁊ in presenti obtenere gratiã ⁊ feliciter prestolari futurã gloriam. Nec te tãrdet peccatorũ conscientia: q̃ vbi habuudauit iniquitas superhabundare ꝯsueuit: ⁊ grati anec ipsa penitentiarũ austeritas detereat. Non enim condigne sunt passiones huius temporis ad preteritã culpã q̃ remittit. Hec. Ber. Alia. Jã falsitatem ⁊ instabilitatem mũdi agnosco sed nescio quo vinculo deterrita adhuc ab eo auertere mentem nequeo. Homo. Certe si diligẽter o aia ⁊ prudẽter piculũ tuũ q̃ de mũdo incurris aduerteres: pculdubio animũ tuũ a seculi vanitatib⁹ cohiberes. Grauis enim ⁊ piculosa nimis est mundana ꝯuersatio: q̃ secundũ Bernarduz. Ibi delectatur castitas in delitijs: humilitas in diuitijs: pietas in negotijs: veritas i multiloquio: charitas i hoc neq̃z seculo. O anima debilis ⁊ infirma: que tam facilis es ad decipiendũ: tã ꝓna ad cadẽdũ: tã difficilis ad surgendũ. An ignoras q̃ sicut difficile é arborẽ iuxta viã positã fruct⁹ pulcherrimos vsqz ad maturitatẽ seruare: sic difficile est hominẽ iuxta seculũ viuentẽ: iustitiaz

im maculatā vsqz in finem cōseruare. Hec Chrisostom⁹. Item Augu. in epistola. Vincula huiꝰ mūdi habent asperitatem veraz iocunditatem falsam: certū dolorem: incertam voluptatem: durū laborem: timidam quietem: plenā miseriā: nullā beatitudinez: inanem spem. O aia si hec in mente porta res mūdū ⁊ ea que in mūdo sunt contenere res. Bernardus. Et quid é carissima qō diligis: quid é qō appetis: quid é qō i mūdo queris si prelationē diligis quid aliud facis nisi q̄ tuā vitā confundis. An ignoras qō monstruosa res est gradus summ⁹ ⁊ animus infirm⁹: sedes prima ⁊ vita ima lingua magniloqua ⁊ man⁹ ociosa: sermo multus: ⁊ fructus nullus vultus ⁊ actus leuis ingens auctoritas ⁊ mutans stabilitas. Hec Bernardus. Sed forte prelationem quidā appetūt: ⁊ in ipsa bene viuere ⁊ sancte intēdūt laudo sed iterato quid laudare valeam nō inuenio vnū semp timeo qō dicit Gregorius in registro. Ita si regentiū ⁊ subditoꝝ merita cōueniūt vt sepe ex culpa presidentiū fiat deterior vita subditoꝝ ⁊ sepe ex merito plebiū delinquat vita pastorū. Si sapientiā mūdi queris o quāto pi ulo te cōmittis. Ber. Heu quot ⁊ quantos mūdi maledicta sapiētia supplantauit ⁊ conceptū in eis diuinū extinxit spiritū quē vehemētius dīs accendi voluit. An ignoras q̄ sapiētia mūdi ⁊ terre est aialis ⁊ diabolica inimica salutis suffocatrix virtutis ⁊ mater vanitatis. Hec. Be. Augu. Qui sine saluatore saluté vult querere ⁊ sine vera sapiētia existimat se prudētē fieri posse nō san⁹ sed eger: nō prudēs: sed stult⁹ ⁊ in egritudine laborat assidue. Qui enim crescit in scientia ⁊ non in bona vita elongat a deo. Tu ergo si sapiens eē desi eras discas in terris quoꝝ scientia perseu rat tecū in cetis. Hieronym⁹. Hic studeas qualiter ad ipsum peruenias q̄z semel v asse oia didicisse est. Anselmus. Hec est illa eterna veritas sine qua ōēs sapere dissipere est. Augustinus. Infelix homo qui scit oia alia te autē nescit. Beatus aūt qui se scit: ⁊ si alia nescat. Si aūt se ⁊ alia nouit nō propter illa beatior q̄z propter se solū beatus. Anselm⁹. Sed fortasse diuitias mūdiales: pompas seculares ⁊ delitias carnales anima mea diligis: ⁊ propter hoc mūdū inuite derelinquis: sed attende q̄z caduca ⁊ fragilia sunt hec. Dic vbi sunt reges: vbi p̄ncipes: vbi omniū peccatoꝝ dilectores. Heu timeo q̄ multi ex ipsis exterminati sunt ⁊ ad inferos descēderūt. Quid nūc prodest eis superbia quid diuitiarū iactantia. Grego. Nec diuiti obsunt opes si eis bene vtatur. Nec paperem egestas cōmendabilem facit si inter inopiā sordes peccati nō caueat: sed adhuc in aia inuenies qō obicias dicens. Adhuc dū despicio sed amicos ⁊ parētes ⁊ cognatos derelinquere nō valeo. Friuola o anima est hec obiectio. Bernardus. Fidelis sermo ⁊ omni acceptione dignus si impius est contemnere patrem ⁊ matrem propter christum pijssimū est. O durum patrem ⁊ sceuam matrem: imo nō. parētes sed peremptores qui te mallent perire cuz eis q̄z regnare sine eis. Hieronymus. Licet sparso crine scissis vestibus vbera quibus te nutrierat mater ostendat: licet in limine pater iaceat per contēptam matrem: per calcatum patrem perge siccis oculis ⁊ ad vexilla crucis euola. Solū pietatis genus est in his fuisse crudelem. Crisostom⁹. An ignoras o aia q̄ qui habet iesum hēt patrem ⁊ matrem ⁊ oēz amicū. Quid sequeris mortuos: sequere viuū ⁊ dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Jā ex ꝓbis tuis o hō ⁊ ex multis exp̄imētis cognosco q̄ ēt mūdus in seipso aruit: q̄z adhuc heu in multoꝝ cordib⁹ floret: q̄ amaritudies mūdi diligūt fugiētē sequūt: labētē amplectunt. Dic quē tāte cecitatis rō. Nō. O aia an ignoras q̄ tā delicata ⁊ tam nobilis es a sponso tuo auctore omniū ꝓdita que sine dilectiōe eē nō potes. Hieronym⁹ ad Eustochiū. Si

ficile est humanā animam nō amare. Ne cesse est vt mēs nostra ad quoscūqz traha tur affect⁹. vnde ꝺm Bernardum. Aut in summis aut in īsimis delecteris. Igitur ꝺm Gregoriū in moralibus. Sunt nōnulli qui vitā suā negligūt dū transitoria appe tunt ⁊ eterna nō intelligūt: vel intellectu cō tēnūt: dolorē non sentiūt dū vulnerat: sunt vnde heu se miseri in bonis esse putant. Exilium quasi patriam diligunt ⁊ in cecita te quasi luminis claritate exultant. Ecōuer so electorū mētes dū cūcta transitoria quasi nulla conspiciunt ad quid sunt ꝓdite requi runt: cūqz eoꝝ affectui nihil extra deū suf ficiat in sola cōtēplatione conditoris quie scunt supernis interesse ciuibus appetunt: ⁊ adhuc in mūdo positi extra mundū fugi unt. Idē Gregor⁹ super ezechielē. Dulce do viri in reb⁹ humanis: sed eis qui nullā de celestib⁹ dulcedinem expti sunt: q: dum mens humana min⁹ interna itelligit tanto dulcius in tpalibus requiescit: sed siquis iā cordis lingua gustauerit que sit illa dulce do celestium premiorū: hic quanto dulcius sit qō int⁹ videt: tanto magis in amaritudi nem vertitur oē qō foris sustinet. Anima. Nec queso o homo procrastines mihi ali quid de mūdo ⁊ celesti gaudio ediscer ꝙte nus vtriusqz natura pfectius cognita vnuz verius despiciam ⁊ ad alterū assequendū studiosius me extendā: quia puto vt sicut bonū non amatur nisi cognoscatur: ita ma lū nō deuitat nisi intelligat. Homo. O ani ma extimo q: mūdanū gaudiū: si tamē di q: pōt gaudiū ⁊ nō potius flagellō iucogni tū nunqz perfecte cognoscit nisi cū perfe cte despicit: vnde sicut a perfectis mundi tēporib⁹ tradit mūdanū gaudiū potissime propter quinqz ē habendū. Primo quia vilitatē in obiecto: quid enim est seculi leti tia rīdet. Augu. Impunita nequitia luxu riari inebriari comessationib⁹ vacare vani tatib⁹ intēdere: ⁊ pro his in hac vita nihil mali sustinere. putā enī mali ee in delictis cū nō cōfugunt pro suis neqtijs: ⁊ ignorāt q: sicut dicit Augu. Nihil īfelic⁹ ē i felici tate peccātiū q: penalis īfirmitas merek ⁊ mala volūtas roborat. Secō hz deformi tatē in subiecto: aia enīz pctis deformata ē subiectū mūdani gaudij q: letat cū male fe cerit ⁊ exultat in reb⁹ pessimis. vñ bñ dicit Piero. q: ridere ⁊ gaudere in h̄ seculo nō ē factū hois sensati sz frenetici. Reuera o aia cor mūdū nō cū h̄ seculo īmūdo sed cū deo ⁊ in deo letū ē ⁊ iocūdū. Tertio hz bre uitatē in seipso q: gaudiū ypocrite ad īstar pūcti. ypocrita ē hic mūdus cui⁹ gaudiū ē ad īnstar pūcti: q: nec latū nec lōgū nec altū nec pfundū. Augu. sup ioānē. Letitia secu li vanitas ē que cū magno desiderio spera tur vt veniat ⁊ nō pōt teneri cū venerit. O aia qz̄ breuis: qz̄ fragilis ⁊ qz̄ caduca ē mū dana letitia. breues enīz dies hois sunt qz̄ to hz tristitiā in termino. q: dicūt heu mihi dies sudo i bonis ⁊c. in pūcto ad īferna de scēdūt. Extrema enīz talis gaudij luct⁹ occu pat. Immo o aia si velles discernere tale gaudiū hz semp tristitiā admixtam in actu suo q: semp necesse ē q: pīsumat scelera per turbata ꝓsciētia. An ignoras o aia q: non diuti⁹ pdurat letitia q: ē in comedēdo ⁊ bi bēdo qz̄ durat tristitia q: ē in esuriēdo ⁊ si tiēdo: ⁊ sic ē de oīb⁹ alijs. Quinto hēt mi seriā magnā in affectu ꝓpio q: ē spīalis gaudij impedimentum. O anima agnos sce qz̄ miser hic mundus ⁊ qz̄ miserrimi sunt qui sequuntur ipsum. Semper enim mundana gaudia excluserunt homines a vita beata. Bernardus. O qz̄ vilis: ⁊ qz̄ inutilis est mundana consolatio: ⁊ quod plus est metuēdū: q: vere ac sancte ꝓsola nis ē ipedimētū. Renuas igit o aia mea in mūdo delectari si vis de dī memoria cō solari. Augu. Cetera creata vilescant vt creator i corde dulcescat. Alia. Mūdū aspi cio falsaz letitiā verā tristitiam falsam dul-

cedinem veram amaritudinem: agnosco ⁊ ob hoc non imerito ꝑm tuum consilium o homo ipsum conténo: sed quia sicut asseris sine dilectione esse non valeo. Dic queso quid agam ⁊ quo me conuertá vbi dilectionem conuenienté inueniá. O aia si te ipsam cognoscerés perfecte ex tui cognitione mundū ⁊ oia que in mundo sunt conténeres ⁊ discere posses: quā consolationez in tua dilectione affectare nō immerito deberes. O anima si tu naturam celestem intelligeres p:oculdubio terrenam: consolationem abhoz:eres. Erubesce igitur consolari in ceno: qui es i celo. Erubesce in imis delectari: qui non potes nisi in summis satiari. Natura es vt puto celestis ⁊ celestem consolationé sicut estimo naturaliter: si carnalis insania permitteret appetis ⁊ requiris. Bernardus. O q̄z dulce ⁊ delectabile esset adiuncto diuini amoris condimento ꝑm naturá viuere si insania nos permitteret que sanata statim naturalibus natura arrideret. Anima. Et quid est p:opie secū dū naturá viuere. Homo. Secūdū naturá viuere est in terris celestem vitam ducere ab exterioribus ad interio:a redire ab interioribus ad superio:a ascendere ⁊ facere omnia ꝑm nobilissimum qō est in homine p:ecellens hoc est secundum intellectum. Aia. Potest ne aliquis in terris in hac lachrymarū valle vitam celestē ducere. Homo. O anima si de meis verbis tanq̄z hominis peccato:is dubitas: audi Augustinuz ⁊ apostolū dicentes de hoc. Ecce qd dicit Augustinus. Cum eternū aliquid per cognitioné ⁊ amoré capim⁹ méte iá nō in hoc mūdo sumus. Inde apostolus. Nostra aūt ꝓuersatio in celis é o anima mea. Puto igit q̄ verius es vbi amas: q̄z vbi aias: q̄ qcquid diligis ipsa dilectiōe ai in eius similitudiné trāsformatiōis. Si ergo celestia cōtéplaris: si celestia diligis quomodo iá in celis nō cōmoraris: que celestibus spiritib⁹ vita similaris. Aia. Heu heu me infelicem ⁊ miseram miserabiliter iā multo tpe excecatā que tāto tpe per cognitionem in tempo:alibus ⁊ terrenis oberraui: mundanis ⁊ vilibus me per amoré alligaui: de quib⁹ paucam cōsolationé: multā amaritudinem ⁊ desolationem modicā ⁊ valde exilem letitiá sed variá ⁊ sepe magnā cordis tristitiá sumpsi. Dic ergo queso o hō que est celestis consolatio: si quomodo possem ad ipsam pertingere in hac valle lachrymarum ⁊ miserie. Quid est q̄ in deū meum inuenio cū tam libenter ⁊ faciliter omnia ꝓpter ipsum conténo: cū dico intra me mea ipsum cū gaudio: de⁹ cordis mei de⁹ pars mea in eternū. Quid est qō in illa breuissima hora in dilecto meo degusto cū omnia dura ⁊ amara ⁊ aspera gaudenter ⁊ hylariter ꝓpter ipsum totis viribus sustinere concupisco: ⁊ dico mihi adherere deo bonuz est: ⁊ quis me separabit a caritate dei sti. Homo. secūdū Bernardū. O anima hec consolatio nihil aliud é q̄z gratia quedam deuotiōis p:ocedens de spe venie: ⁊ gustu boni iz exigui: ⁊ suauissima quedā dilectio qua benignus deus afflictam recreat animá qua aia ad req̄rendū inuitat: ⁊ ad diuinum amo:em accenditur vehemēter. Ugo. O anima quid putas est illud tam dulce ⁊ tam suaue qō in reco:datione dilecti deuotas aias tangere solet: ⁊ tá suauiter afficere: vt iá totaliter a seipsis alienari incipiāt. Exhilaratur conscientia ⁊ in oblivione ueniunt oiuz dolo:ū memoria: exultat anim⁹: clarescit intellect⁹: co: illuminat: affect⁹ iocundat. Já nesciūt vbi se eé ꝓspiciūt: ⁊ q̄si amplexib⁹ amoris aliq̄d int⁹ tenét ⁊ nesciunt q̄d sit: ⁊ tñ totis viribus tenere ꝓcupiscunt: luctat quodāmō delectabiliter animus ne recedat ab eo: ⁊ q̄si in eo finé oiuz desideriorz inueniūt. Hec Ugo. Bernardus. Nónunq̄z dñe q̄si clausis oculis in te inhabitanti mittis mihi in os cordis qō nō licet mihi scire quid sit: sapo:is equidé seruentio dulcedine adeo confo:tāte: que si perfi

ceretur in me nihil vltra quereré. Nó ne hoc é cordis iubil'. Grego. Jubil' dicitur in essabile mentis gaudiū q̄ nec abscōdi nec ꝑmonibus aperiri pót sz̄ tm̄ quibusdā motibus aperiri: sz̄ nullis proprietatibus exprimi. vnde psalmista. Bt̄us populus qui scit iubilationé: nō dicit qui loquit sed qui scit: q: iubilus quidé sciri pót in intellectu: sz̄ dicto exprimi nó pót. Quid putas é o aia tá dulcis táq̄ suauis delectatio. Certe hec est consolatio diuina. Aia. O homo quis mihi det vt in cor meū ꝓueniat & malorum meor̄ obliuiscar ac mūdanā ꝯsolationé despiciā & a meipsa felicit alienet. Nō. O aia magnū é qō desideras inestimabile donuz est qō exoptas: vnde vt extimo humano studio nō pót obtineri humano merito vix pót promereri: sed adeo humilibus precibus & digne dispositis ex sola diuine pietatis condescentia vix pót impetrari. Omne enim aurū in cōparatiōe illius arena é exigua & argētū illi cōparatum vile reputabitur. Aia. O homo dic rogo qualis debet eé dispositio qua ordinari debet ad impetrandū & orantis affectio. Nō. De hac materia multū posset dici ab expertis sed inexpertū me recognosco qui etiā pauca dicere erubesco: vnde timeo ne ꝓtra me dicatur. Quare tu enarras qō non degustas. Quare & q̄z indignus laudas qō ignoras. Aia. O homo noli timere cū reuerentia & humilitate que audisti & legisti deuote propone. Multi enim de rebus magnis & arduis alijs proposuerunt qō nō de propria sed de aliorū scientia dicerūt. Homo. Jā cū aliquali audatia loquar. Nā si vires imperitia denegat caritas subministrat. vnde sicut sentio sic refero. Puto saluo meliori iuditio. Si vis te ad hanc celestē dulcedinē degustādam ꝑparare debes esse depurata exercitata & eleuata. In primo hec celestis dulcedo odorat. In secūdo degustat. In tertio aliq̄n vsq̄z ad ebrietatē sumit & potat. Primo dico q̄ debes eé depurata a peccatis ab affectionibus inordinatis a tpali ꝯsolatiōe & a creaturarū inordinata dilectione: q: ſm Bernar. Errat oino si qs illā celestē dulcedinē huic cineri diuinum illud balsamū huic veneno carismata illa. i. dona spūssancti hui⁹ seculi illecebris misceri posse arbitrat. Sed postq̄z aia a talibus fuerit depurgata lachrymosis gemitibus tūc degustabit diuina: quia dignū est sicut depurata & doloriosis fletibus dealbata: dicit Augu. q̄ més illa semper in se dolores inueniat: que dereictus creatore semp in se & in creatura gaudia querebat. Pulchre ét Grego. in moralibus super illo verbo anteq̄z comedá suspiro dicit. Comedere át é supne lucis cōtēplationis pasci. Suspirat ergo anteq̄z comedat: q: qui se i hoc exilio p desideriorz celestiū lamēta nō humiliat eterne patrie gaudia nō degustat. A vitatis enim pabulo ieiuni sunt qui in hac pegrinatiōis inopia letant. Sēdo debet més eé exercitata in bonor̄ ppetratione & ī malor̄ ppessiōe. Beati enz qui lugét qm̄ ipsi consolabunt: q: quos variatis cibis afficit eos ipsa ꝯsolatiōis gra pascit. Bernar. O quotiens bone iesu post inumerabiles lachrymas & gemit⁹ sautiatā animā meā vnxisti vnctiōe misericordie tue & imo pene desperāté excepisti cōsolāté & de venia presumēté nō dereliquisti. Grego. Ecce quō preciū honestarū in ipsis é: vñ reitera q̄zuis inictio arta sit via que ducit ad vitā: ꝓcessu tm̄ tpis inextimabilis delectatiōis dulcedine dillatat. O q̄z beata consolatio que diuinitus infundit laborantibus pro christo. Tertio in quo aia inebriatur hac dulcedine est mentis eleuatio quando animus feliciter a terrenis abstrahitur: & miro quodā modo supra semetipsuz: supra mundū: imo supra omnem creaturam eleuatur: vt iam possit dicere anima. Introduxit me rex in celaria sua: vbi bibit de vino condito inex-

timabilis deitatis ꝛ lacte albissimo inconta minabilis humanitatis. Hec est illa celaria vinaria in qua introducitur anima. O aīa hic bibunt amici ꝛ inebriantur charissimi. O felix ebrietas quā sequit mentis ꝛ corporis tā casta q̄z sancta sobrietas. Hic efficitur anima more ebrij gaudens ꝛ letabunda in aduersis fortis ꝛ secura in periculis prudens ꝛ discreta in prosperis liberalis ꝛ pia in cōdonandis iniurijs: ꝛ tā quieta q̄z somnolenta recumbens in amplexib⁹ diuinis cū leua sponsi sponsam sub capite sustineat amicabiliter ꝛ dextera dilecti dilectā familiariter amplexatur. Aīa. O homo confiteor: cum humilitate ꝛ reuerentia q̄ accidit aliquādo licet heu per rarū magna violentia circa conuersiōis mee primordia animū abstractis ꝛ ad celestia cōtemplanda cuz conatu eleuaui intrās cū tremore circūspexi cum rubore: vidi magna palatia: choros angelorum ꝛ gaudia patriarcharū ꝛ prophetarum. Apostolorū tabernacula aspexi: ꝛ martyrū conuiuium virginum ꝛ confessorū. Elemosinam videlicet consolatiōis a singulis petij micas decidentes de mensa dominorum desideraui nec obtinui: sed q̄ audita lamentabile est mox ab oībus vt peregrina ꝛ incognita repulsa fui. Quid ergo profuit mihi laboriosa mentis eleuatio: q: nulla secuta fuit consolatio. Igitur q̄z vana ꝛ insipida sunt oia transitoria iam cognosco ꝛ ob hoc mundū despicio consolationē seculi vilipendo mūdana queq̄z gaudia sicut venena mortifera: fugio ꝛ contemno vitā etiā preteritā quasi mortuā plango ꝛ mentem meam miseram gemitibus ꝛ fletibus abluo ꝛ expurgo: ꝛ si aliquando inter lachrymas ꝛ gemitus odorem diuine suauitatis: nil modicum sentio. Attamen cibum angelorum ꝛ vinum amicorum infelix misera ieiuna ꝛ sitibunda non degusto. Bernardus. Non accessit adhuc domine deus meus ad multitudinū dulcedinis tue quā absconditi timentibus te: foris ei⁹ odore vtcūq̄z sustentor: q̄ mihi supra odorem balsami cunctiq̄z generis suauia adoramenta. O domine deus si tam nobilis est odor q̄z dulcis est tue dulcedinis sapor. Si tante virtutis est modica degustatio quā iocūditatis habet felix inebriatio. O quis mihi det vt venias in cor meū ꝛ inebries illud vino tuo ꝛ amplectar te deus meus. Hō. O anima deuota loquor: salua reuerentia. Nimis es auara ꝛ vtinā presumptuosa vires vestras perpendite merita considerate virtutes discutite: ꝛ si placet tunc sufficiat vobis magis in odorē vnguentorum diuinorum cum adolescentulis currere q̄z presumptuose super merita postulare. Anima O homo q̄z durus ꝛ onerosus ē mihi miserie consolator aliquando: q̄z parcus est si fas est dicere: diuine bonitatis dispensator audaci dico ꝛ tacere nō valeo mihi odor nō sufficit: modicus gustus nō plene reficit sed afficit: ebrietatem affectus meus appetit ꝛ requirit. Scio quid dicit. Bibite amici ꝛ inebriamini charissimi. Et si deprimit indignitas potētis: spē tri dicit ꝓmittentis. O hō quō dubitare valeo quin parat⁹ sit dare dona sua: qui pro me nō dedignatus est pati mala mea. An ignoras q̄ multos de dei pietate confidentes docuisti quos a beato Augustino didicisti sic dicente. Erubescat humana pigritia: plus vult deus dare q̄z audeat homo postulare. Itē idem de vera religione deus dedit nobis pign⁹ spiritus in quo sentiamus eius dulcedinem ꝛ degustemus ipsuz fontē vite: in quo (obria ebrietate irrigamur tanq̄z lignū quod plantatum est secus decursus aquarum. Chrisostomus. Nil omnipotentiam dei clariorem reddit q̄z quot omnipotēs facit eos q̄ sperant in eo. Nam deo per spem sibi impiū animum nulla fraus: nulla illecebra poterit, vel stanté deicere vel durantem superare. Erubescat nunc humana desperatio

ꝛ maledicta pusilanimitatis trepidatio: q̄ diuitem ꝛ nimis liberalem in omnib⁹ qui inuocant illum estimat illis: qui spem per se et am ponunt in illum sua posse beneficia denegare. Nunquid non pater eternus apud quem non est transmutatio ex sola liberalitatis immensitate filium suum misit in quo dedit totum quod habuit: totum q̄ potuit: totum quod fuit. Si vero sola liberalitas suam infinitam bonitatem diminueret forsitan nō immerito nostra infirmitas trepidaret: sed quia ex seipso non ex accidēti dono bonum est ex sue bonitatis cōmunicatione non diminuitur: ꝛ ex aliene bonitatis additione non augetur. Homo. O anima magna est fides tua: valde fortis es in spe ꝛ confidentia: ꝛ quāuis spes p:ocedat ex meritis ꝛ diuine clementie confidentia meritoria sit laudabilis ꝛ sancta: consulo tamen sene ante q̄z ad querendam ebrietatem supra ascendas prius per tui considerationem salubriter infra te descendas vt ediscas sponsum tuum reuerenter timere ante q̄z inspicias suum secretum cubiculuz introire: quem non solum timere debes cū irascitur: verumetiam cum suauissime ꝛ delicatissime blanditur.

¶ Tertia pars huius opis: quomodo anima debet radium contemplationis querere ad inferiora ꝛ ad humane mortis ineuitabilem necessitatem. Anima.

Je queso o homo breuiter que sint illa ad que mea consideratio est conuertenda ascendere festina ebrietatē diuine consolationis quero inferioribus diu morari non valeo. Jam dilecta tabernacula tua domine virtutum inhabitare desidero in atriis domini totis visceribus concupisco. Homo. Hec inferiora sunt o anima vt te conuertas ꝛ videas humane mortis ineuitabilē necessitatem ꝛ ingemiscas diuini iudicij ineffabilem veritatem. Et contremiscas panarū infernaliū ac expauescas intollerabilem asperitatem. Considera igitur frequenter: volue ꝛ reuolue diligent q̄ mors nō pōt declinari q̄ hora mortis nō pōt inuestigari q̄ tēpus adeo p:efinitū non pōt imutari. Jsidorus. In reb⁹ humanis nihil certius morte: nihil incertius q̄z hora mortis non miseretur inopie nō reuertet potē tia: nō respicit morum aut generis excellentia nō parcit iuuentuti vel etati senibus est in ianuis: iuuenibus insidijs. Aia. Audio q̄ nostrum viuere nihil aliud é q̄z ad mortem transire cur temporalia diligunt: q̄z tā in incerto tempore possidētur. Homo. Sicut Gregorius dicit in moralibus. Carnales mentes o anima iccirco temporalia diligunt: quia vita carnis q̄z fugitiua sit minime perpendunt. Nam si velocitatē transitus eius aspicerent hanc prosperitatē modice duraturam minime amarent. Augustinus. Vita mea naviganti similis est siue dormiam siue vigilem semper vado festinus ad mortez. O vita p:esens q̄z multos decipis: que dum fugis nihil es dum videris vmbra es dum exaltaris fumus es dulcis es stultis amara sapientibus. Qui te amant non te cognoscunt qui te fugiunt: ipi te intelligunt: ꝛ alijs te permittis longam vt decipias: ꝛ alijs breuem vt desperationem inducas. Hec Augustinus de spiritu ꝛ anima. Jugi ergo meditatione animum nostrum exerceamus: ꝛ miserias nostras consideremus cum dolore vitam istam intrauimus: cū labore viuim⁹ ꝛ cum timore exituri sumus. Bernardus. Quotquot degimus in hac regione vm-

bre mortis in infirmitate corporis inconsli ctu ꝛ in loco temptationis: si diligenter ad uertimus triplici icōmodo miserabiliter la boramus. Faciles enim sumus ad seducen dum: debiles ad resistenduz: ꝛ fragiles ad operandum. Aia. Jam video ꝙ inutiliter in hoc tpe viuitur nisi ad cōparandum me ritū quo in eternū viuatur. Ideo non esset curandū quam diu esset viuendū: sed potiꝰ q̄z bene in hac vita operandū. Nam si ali cui ꝙ bene viuat condonetur. tamen vt diu viuat certū e quod nulli conceditur. Ber nardus. Est igitur vita secura: vbi est con scientia pura. vbi mors sinè formidine ex pectatur cum dulcedine ad esse optatur: ꝛ cum deuotione acceptatur. Homo. O aia si hec ita se habere intelligis audi consiliuz meū: ꝛ i hac vita q̄z diu durat compara ti bi vitam illam que semper durat. Dum vi uis in carne morere mundo vt post: deo vi uere incipias. Bernar. Intellige ꝙ venien tem mortez nullus letus ꝛ ilaris suscipit: ni si qui se ad ipsam: dum veniret bonis ope ribus preparauit. Attende ꝙ secundum se necaz. Inscipiens idest peccator ꝛ crimino sus moriendo mortez vincit. Anima. O ho mo video ꝙ bonoruz mors est beata mors vero peccatorum infelix ꝛ misera. Homo. O anima secundum bernardum bona est iusti mors propter requiem. Melio: pro pter nouitatem. Optima propter securita tem. Econtra mors peccatorum pessima ꝛ bene pessima. Mala in mundi amissione peior: in carnis separatione. Sed pessima i duplici: vermis ꝛ ignis contrictione. Et ꝙ omnium pessimuz est in diuine contempla tionis priuationis.

¶ Secundo dz radiū copulatiōis ꝙuertēr ad iuditij finalis formidabilē austeritatem.

i Am satis de morte diristi dic modo ō statu finalis iuditij. Ho mo. O anima facio qz horaris sed rogo audi cum patientia. Scire debes ꝙ quanuis de morte meditari sit horribile de statu finalis iuditij cogitar̄ vt estimo nō minus est formidabile: q: nullus tunc pote rit fallere sapientiam: flectere iustitiam: in clinare clementiam: declinare vltionis ꝛ iu stitie retributionis sententiam. Bernardus Consydera igitur o anima cuz tremore: q̄d erit de te in die nouissimo: quando contra te de cogitationibus loquetur conscientia: quando te de tuis omnibus actionibus ac cusabunt elementa: quando contra te crux portabitur in testimonium: quando verbe ra: contra te clamabunt vulnera allegabūt claui loquentur. cicatrices conquerentur. O angustie: hinc erunt peccata accusantia inde terrenis iustitia: intus vrens conscien tia. subtus horrendum chaos inferni: supra iudex iratus iusti iuditij. Foras mundus ar dens iustitia iudicantis terrens. Et si iustꝰ tunc vix saluabitur impius ꝛ peccator: vbi apparebunt. Latere erit impossibile: appa rere itollerabile. Anselmus. O anima pec catoris lignū inutile ꝛ aridum. eternis igni bus deputandum: quid respondebis in illa die quando exigetur a te vsq̄z ad ictuz ocu li omne tempus tibi impensuz qualiter a te sit expensum: eya eya anima mea: quid erit tunc de cogitationibus vanis ꝛ ociosis de verbis leuibꝰ ꝛ iocosis ꝛ rediculosis ō ope ribus inutilibus infructuosis. Ambrosius. super lucam vbe mihi si peccata mea non fleuero si me die ac nocte ad confitendum tibi non surrexero. Jam securis ad arbo rem posita est. Faciat fructum qui potest gratie qui fructum debet penitentie. O ho mo siue vigiles siue dormias semper in au ribus tuis illa horribilis tuba resonet. Hie ronimus. Surgite mortui venite ad iuditi um. O anima nunq̄z excidat a tua memo ria. Jte maledicti in ignem eternum. Ue ni te benedicti percipite regnum. O quid po test lamentabilius ꝛ terribilius cogitari q̄z Jte. Et quid delectabilius exprimi q̄z veni

re. Que tunt voces quarum nihil horribili us vna. Et nihil delectabilius altera: potest audiri. O anima separa modo te a mundo vt tunc possis remanere cum christo. Fuge modo mundum: vt sequaris deum. Bedina modo prauorum consortia: vt tunc valeas sequi beatorum agmina.

¶ De pena infernalis intollerabilem penalitatem.

Post hec omnia conuerte radium contemplationis ad reprobor̄ tormenta. Vide q̄z sint aspera quam varia q̄z intollerabilia. Bernardus ad Eugenium. Ego horreo vermem mordentem ⁊ mortem viuentem. O gehennalis regno. Ibi est ignis ardens ⁊ frigus rigens. vermis immortalis fetor intollerabilis ⁊ malei percutientes: vmbre palpabiles. Confusio peccatorum innodatio vinculorum. Horribiles facies demonum. Augustinus in sermone. Vbe illis quibus preparatur dolor vermium: ardor flāmarum sitis sine potu: fletus ⁊ strido: dentium ac lachrime oculorum. Vbi mors optatur: sed non datur. Vbi nullus ordo: sed sempiternus horror inhabitat. Quis putas tunc meror: que tristitia quis luctus quando separabuntur iniqui a consortio iustorum: ⁊ tradentur potestati demonum: ⁊ ibunt cum eis in suplicium eternum. Ibiq; erunt semper sine fine. in luctu ⁊ planctu ⁊ gemitu: procul a gaudijs paradisi nunq̄z refrigerium suscepturi: sed multa milia annorum cruciandi: nunq̄z tamen heu miseri liberandi. Ibi torquens ⁊ punitus non fatigabitur: ⁊ ille qui torquet: nunq̄z morietur. Sic enim ignis ille consumit. vt vitam tamen semper seruet. Sic vetera tormenta patientur: vt semper mouentur. Sic sine spe venie: ⁊ misericordie semper viuent: vt tanyen moriantur. Sic moriuntur: vt nunq̄z consumentur. Anima. O homo q̄z in inferno vt dicis mors queritur ⁊ non inuenitur. Et q̄z punitur eternaliter q̄ cōmittitur temporaliter. Homo. Quia secundum gregorium. Quibus in hoc seculo vita offertur ⁊ nolunt accipere: in inferno querent mortem ⁊ non poterunt inuenire. Iniqui voluissent libenter sine fine viuere: vt potuissent sine fine in iniquitatib⁹ permanere. Ad districti iudicis igitur iustitiam pertinet: vt nunquam careat supplicio quorum mens in hac vita nunq̄z voluit carere peccato. Homo. O anima si hec tibi predicta videntur horribilia audi que sunt his omnibus grauiora. Chrisostomus super Matthеum. Si mille gehennas mihi proponas non tantum reputo sicut ab illius glorioſe societatis iocunditate expelli: ⁊ exosum fieri creatori. O anima terribilis est gehēna: sed terribilior facies iudicis irata. Sed quod omnium vincit terrorem est a beatissime ⁊ iocundissime trinitatis contemplatione elongatio eterna. Chrisostomus. Excludi a bonis eternis ⁊ alienum effici ab his que preparauit deus diligentibus se tantum generat cruciatum: vt si exterius nulla pena torqueret: hec sola sufficeret. Et melius esset mille milia flāmarum sustinere q̄z christi faciem mansuetissimam iratam videre: ⁊ ab ipsa eternaliter discedere. Gregorius. O si sapiens in cordis palatum posset quid admirationis habet. Ecce sponsus venit quid dulcedinis intrauerit: cum eo ad nuptias quid amaritudinis ⁊ clausa est ianua. Quid plura. O anima cogita quantum sit malum a facie christi separari ab illo gaudio diuino excludi. beatissima omnium sanctorum societate priuari mori vite eterne: ⁊ viuere morti sempiterne profundo fluctuantis gehenne immergi edacissimis vermibus in eternum laniari nec finiri tribulationes incendij fluctuantis strepitus pati baratri fumigantis amara caligine obscurari: non sentire q̄ oculos illuminat: sed sentire q̄ cruciat. Augustinus

Tanta erit in inferno vis doloris vt se non ferat alias intentio cogitationis. Anima. Jam timore contremisco iam horrore defi cio. Dic queso o homo ad quid valet lamé tabilis meditatio. Homo. O anima puto ꝙ predictorum continua ꝛ deuota medita tio est peccatorum medela: ꝛ ad queqꝫ bo na agenda: ꝛ ad mala sustinenda salutiffe ra exercitatio. hic Bernardus in epistola. Vigilias times laboresqꝫ manuum: sed le uia sunt hec meditando flammas perpetu as. Recordatio tenebrarum facit non hor rere solitudiné. Si futuram de verbis ocio sis cogitas discussionem non displicebit si lentium. Fletus ille ꝛ stridor dentium: ante oculos mentis sepe reducti rudes pannos tibi reddunt matam ꝛ culcitram. Augusti nus in sermone. Abeas humana mundi hu ius illecebris ꝛ concupiscentijs de victa fu git laborem expetit voluptatem: ꝛ vir ad hoc ducitur: vt a se consuetudines vite prio ris excludat. Sed cum ceperit cogitare fu turi iuditij necessitatem ꝛ penarum eterna lium crudelitatem voluntarium bellum in dicit passionibus mota: vel sepe premij: vel timore supplicij: vim facit pristinis deside rijs: Ut violenter vincere seipsam conten dit. Idem. O felix mortale genus si sem per haberent pre mente eternum bonum: finemqꝫ timeret.

¶ Quarta pars quomodo anima conuer tere debet radium contemplationis ad su periora. ſ. ad celeste gaudium inextinguibilez preciositatem anima.

Am nunc. O homo vt me miseram in hac lachry marum valle proiectam satis terruistilicum non in fructuose docuisti misere re etiam nunc mihi mise re: ꝛ faciam sicut duduz promisisti. Propone paululum de felicita te perpetua: si forte ex hoc capere valeam aliqua mentis solatia: quia alternis vti dele ctabile est. Quia secundum Augustinum: siue plectendo: siue ignoscendo: siue deteré do: siue consolando bene semper agitur: vt vita hominis corrigatur. Attende ꝙ gene rosus est animus hominis: ꝛ sepe ducitur leuibus ꝛ blandis ꝛ sepe magis alicitur ꝑ missis ꝛ consolatorijs quam cogatur mi nis ꝛ terroribus: vnde soror nostra sponsa Trahi cupiebat odore celestium vnguen torum sapore diuinorum carismatum: ꝛ sic cum sponso currere viam mandatorum iam ex timore: sed ex amore delectabiliter adimplere. Homo. O Anima verus esse ꝑfiteor ꝙ loqueris: sed heu multi sunt qui deum volunt immitari in prosperis. vnde necesse est eos deterreri aduersus. Abulti enim sunt qui diuina carismata: vel propter cecitatem non intelligunt: vel propter ne gligentiam ex vanis occupationibus per dunt. Unde vt estimo deus ex infinite sue bonitatis immensitate: semper paratus es set magis consolationibus fouere: q̄ꝫ aspe ritatibus terrere si homines eque dispositi essent: vt suam diuinam consolationem re ciperent: que a deo preciosa ꝛ delicata est: ꝙ nullo modo decet: vel expedit: vt indiffe renter omnibus tribuatur. Tu ergo si post ꝫ tibi proposita: ad hanc aspicias oportet: ꝙ habeas purgatum intellectum: ꝛ bene dispositum affectum. Quia secundum Au gustinum. Summum non nisi purgatissi mis mentibus cernitur. Et puto ꝙ ad mi nus non nisi valde bene dispositis affecti bus: degustetur. A multis enim in hac vita valde limpide speculatur: quibus ꝛ mini me degustatur: vnde Idem Augustinus. Fac me domine preco: degustare per affe ctum ꝙ sentio per cognitionem. Anima. Dic queso. O homo que debent dispone re in affectu ꝛ intellectu procedere: vt vel saltem ad modicum mentis hebrietatem:

valeam celestem dulcedinem contemplando degustare. Jam enim dudum in speculatione mentem exercitaui: ꝛ heu adhuc nūq̄z: vt timeo vel modicam stillam illius celestis dulcedinis sensi. Multa de sanctorū: vita ꝛ conuersatione legi. multa de natura ꝛ operationibus ꝛ ordinibus angelorum: nonnulla etiam legi de inestimabilis diuinitatis vnitate de incomprehensibili trinitate diuinitatis plura de omnium beatorum inestimabili felicitate. Et quando predictis toto studio mentem occupaui heu ad huc ieiunia ꝛ famelica permansi ꝛ semper cum beato Augustino clamaui. Fac me clementissime pater gustare per affectum q̄ sentio per intellectum. Et tamen non profecisse sepius longo studio fatigata ꝛ mihimetipsi irata clamaui cum propheta expectando micas que cadunt de mensa dominorum in aula celica. vsq̄quo domine obliuiscēris me in finem vsq̄quo auertis faciem tuam a me. Quia ꝛ si me indignam ad manducandum panem filiorum iudicaui: manducare saltem micas minutissimas decidentes cum magno desiderio expectaui. Sed heu vt frequentius aperto ore in hians in vacuuz laboraui. Homo. O anima predicta que lamentabiliter es cōquesta accidūt ex duplici cā. Aliquādo ex valde pia ꝛ salutifera diuine pietatis dispensatione. vnde Gregorius in moralibus. Differre solet paucas prius petentium voces: ad tēpus vt desideria crescāt: ꝛ exaudiamur eo magis ad nutum: quo citius non exaudimur ad notum. Idem in homelia. Sancta desideria: ex dilatione crescunt: si autem ex dilatione defficiūt: desidera sancta: non fuerunt. Deus enim q̄z uis per pietatem sit clementissimus: tamen aliquando contigit: vt hoc q̄ libentissime tribuit protrahat: vt discas magna multum ꝛ ardenter desiderare ꝛ adepta sollicitius cum gratiarum actione seruare. Aliquando etiam beneficium protrahit: expostulantis in dispositā deordinatione. Bernardus. Errat omnino si quis illam celestem dulcedinem: huic cineri diuinum illud balsamum huic venenoso gaudio carissimata illa sancti spiritus: huius seculi illecebris misceri arbitratur. Sed iam o anima ne diutius te protrahaz: vt amplius te per expectationem affligam. Purga intellectum a vanis ꝛ inutilibus fantasijs: ꝛ naturalibus: ꝛ curiosis rationibus: ab extraneis: ꝛ scientificis occupatiōibus. Purga etiam affectum a culpa: ꝛ a culpe sequela a culpe occasione: ꝛ causa cinge rationē dilata ꝛ expande affectione intra in gaudium domini: q̄ nec oculus in hac vita perfecte vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit. Exardesce igitur. O anima amore ꝛ desiderio superne vite: vbi est sanctorum actio: non operosa requies non desidiosa: vbi vita sine defectiōe laus diuina sine cessatione: hic Augustinus Bernardus. Gaude igitur ꝛ exulta ac mercedem tui laboris considera: que reuera: est tam multa: q̄ non potest numerari: tam magna q̄ non potest mensurari: tam copiosa q̄ non potest extimari: tam infinita q̄ non potest terminari. Anima. O homo multa iaz diristi in genere dic queso per singula in specie: quia magis intelligimus: que specialiter distinguuntur: q̄z que generaliter exprimuntur. Homo. O anima quid dicere valeo. Cum futurum gaudium aspicio iam pene preadmiratione deficio: quia gaudiū erit intus ꝛ extra subtus ꝛ supra circum ꝛ circa. Gaudebis igitur in omnibus. Gaudebis de omnibus: Gaudium tuū vtputo prefiguratum est in apocalipsi per illam mulierem beatam: que amicta fuit sole ꝛ luna sub pedibus eius ꝛ corona duodecim stellarum in capite eius. Mulier ista vt estimo est anima beata eterni regis filia sponsa: ꝛ regina. Filia per nature creationem. Sponsa per gratie ado-

ptionē regina per glorie collationem. Nec bene dicitur amicta sole: quia decorata splendore claritatis deifice: Coronata dignitate felicitatis eterne: in qua felicitate ob spiritualē decorem hz duodecim gaudia: p duodecim stellas figuratas per que decorat̃ ꝛ ornat̃ felicitas superna. Nec gaudia debes tu o aia quotidie deuota mēte transcurrere ꝛ nullam p̃sentis miserie ꝛ incolatus consolationē querere: ꝛ spe illi⁹ gaudij omnē tribulationē vite p̃sentis patienter ꝛ gaudenter sustinere. Beda. O anima non turberis si mali in hoc seculo florent: ꝛ tu pateris: ipsi gaudēt tu perturbaris. Mali heu nullū locū habēt in celesti gaudio nec cures tu si nihil habes in hoc seculo. sed sepe alliius gaudij quo tendis q̃c quid in via aduersitatis occurrit affect⁹ tuus gaudenter ꝛ patienter sustineat. Bernardus. O anima si te aliquando delectēt mundana gaudia falsa huius seculi gloria breuis ꝛ caduca potentia illic mentem euoca: ꝛ omnia reputa vt stercora. Curre non passibus corporis sed affectibus ꝛ desiderijs quoniam non solum angeli ꝛ beati: sz ꝛ angelorum dominus ꝛ magister te expectat te deus pater tanq̃z filiam dilectissimā deus filius tanquā sponsaz dulcissimā. Deus spiritus sanctus tanq̃z amicam sibi gratissimam expectat te deus pater vt heredē vniuersorum bonorum te constituat deus filius vt p̃ro te fructuz sue natiuitatis ꝛ p̃cium sui p̃cioſi sanguinis deo patri offerat deus spiritus sanctus vt sue eterne beatitudinis ꝛ dulcedinis participem te faciat: expectat te illa beatissima omnium spirituum celestium eterni regis familia: vt te in suum collegium suscipiat. Tu ergo ipsorum societatem super omnia desidera: quia cuz magna verecundia illuc venires si eam in hac lachrymarum valle nō amasses. Hieronymus in epistola. Quotiēs ergo te vana huius seculi delectat ambitio quotiens videris in hoc mundo aliquem glorioſum: statim celum mente transgredere ꝛ esse incipe qō futurus es. Reuera estimo si hec celestia gaudia iugiter in mēte teneres de hoc exilio quodāmodo suburbium celestis regni construeres in quo illam eternā dulcedinem quotidie spiritualiter p̃liādo degustares: quia cum aliquid eternū mēte capimus: iam non in hoc mundo: sed in celo habitamus. Augu. Tanta est o anima vis tue dilectionis q̃ ibi verius habitas vbi p contemplationem amas q̃z vbi per essentiam animas. Bernardus. Hoc est carissima anima regnū dei: qō intra nos est: quia heu miserabiliter negligem⁹ cum formis insania ꝛ vana fusi sumus. Gregorius. Fusi sumus foras de regno dei qō intra nos est nihil curantes foris querentes consolationē de rebus vanis: ꝛ insanis: falsisq̃z: ita q̃ iā religionis antiq̃z deuotionem amisimus adeo q̃ nec spetie illius retinem⁹. Tu ergo o aia eterni regis filia audi mēte deuota ꝛ inclina aurē tuā ad sancta ꝛ salutifera consilia. Vide per cōtēplationē celestis regni ꝛsolationē. Obliuiscere per cōtēptuz ꝛ detestationē populum tuum ꝛ domuz patris tui: hoc est mundū diabolum teipsaz ꝛ oēz vanā ambitionē. Vide igitur ꝛ deuota mēte pertracta qualiter illi diuini ꝛ celestes spiritus qui p̃sentis vite ꝛ miserie piculum euaserunt quāuis ab illius eterni solis splēdore se nunq̃z possint auertere: aliquando tamen radium contemplationis conuertūt ad inferiora: aliquando ad superiora: aliquā ad interiora: aliquando ad exteriora. Conuertunt inquā ad inferiora ꝛ gaudēt ex triplici causa. Vident enim primo q̃ ipsos horribiles ꝛ crudeles hostes per diuinam potentiam superauerunt. Secundo q̃ omnes defectus ꝛ peccata per diuinam sapientiaz vitauerunt: vel illam iāpridem omissa correxerūt. Tertio q̃ tā lamētabiles ꝛ interminabiles cruciat⁹ eternos p̃ diuinā clemētiā

euaserunt. O anima quanto putas gaudét quottidie gaudio qñ vidét tot a carne mũdo ⁊ diabolo superari. Tot tã diuersis peccatis de quibus nunq̃z merent veniam inquinari. Tot eternaliter sine fine damnari Reuera tunc puta q̃ de morte transisse ad vitam: vite duplicat gaudium. O domine deus si tam graue nunc periculum est i bello: quantũ tunc erit gaudiũ de triũpho: cuz post devictũ triũphatumq̃z mundum submerso impio pharaone: ⁊ exercitu eius in mari rubro: tenent omnes electi christianũ cum maria psalentes ⁊ cantãtes laudantes ⁊ benedicentes dominum: vna voce dicentes. Cantemus domino: gloriose enim tc. Tunc ꝓstituétur duo chorubin: hoc é duo chori electoꝝ scilicet. Innocentes ⁊ penitẽtes clamantes alter ad alterꝝ. Sanctus: sanctus: sanctus dñs deus sabaoth. Sanct⁹ deus pater qui nos: a carne: a mundo: a diabolo: tam potenter liberauit. Sanctus de⁹ filius qui nos: a pena ⁊ culpa tam sapiẽter iustificauit. Sanctus deus. Spiritus scũs qui nos tam clementer ab eternis tormentis preseruauit. Plena est omnis terra gloria eius: qui nos de mundi miseria ad celestis regni gaudia reuocauit. O anima qualis erit tibi dies illa cum ad hanc choream fueris assũpta: ⁊ cum omne tormentum si pie vixeris si patienter sustinueris conuertetur in eternuz iubilum. Tunc de omnibus bis laudabis dominum deum tuum labijs exultationis. dicens. Misericordias domini in eternum cantabo. Quo cantico secundum Augustinũ in libro de ciuitate dei cantat in laudẽ glorie christi cui⁹ sanguine nos liberati sumus. Nihil erit iocundius illi ciuitati ⁊ nihil dulcius. Tu ergo cũ temptationibus probaris. cũ persecutionibus impugnaris cũq̃z in hoc seculo varijs tribulationibus infestaris: tunc mente in celum euola: ⁊ cogita q̃ hoc non est aliud nisi eterni gaudij merita. Et tunc ꝑm Gregorium. Consideratio premij minuit vim flagelli. Grego. Si ꝓsideremus que ⁊ quanta sunt que nobis promittuntur villescunt animo omnia que habentur in terris. Reuera nõ tantum bona que delectabiliter possidem⁹ Verum etiam mala que lamentabiliter sustinemus. Bernardus. Non sunt cõdigne passiones huius temporis ad preteritã culpam que remittitur. Ad presentem gratiã que imittitur. Et ad futuram gloriam que promittitur. ℔ Bernard⁹. Quantum tunc O anima gaudiuz possidebis quando perfectius intelliges q̃ in mundo cuz tanto periculo quo pleriq̃z oppriminunt viristi. Ad demõis fallacias astutiasq̃z quib⁹ multi decipiũt feciſti. Quot cruciatus eternos: quibus innumerabiles affliguntur euasisti. Anima. O homo quam sana ⁊ salutifera est hec tua confabulatio: q̃: cum hec que proposuisti aduerto consolationem ex spe non modicã recipio. Sed o domine deus quid putas tunc erit cum hoc quod ego modo spero veraciter possidebo. Homo. O anima modica sunt hec que audisti: imo comparatiue quasi nulla sunt que mente percepisti: Sed parumper oculos mentales erige: ⁊ quanta sint gaudia que de his percipias que iuxta te sunt: deuota mente frequẽtius volue ⁊ reuolue. Attende igitur ⁊ considera locum speciosum quem tibi diuina sapientia hedificauit. Attende ⁊ victum delicioſuz: ornatum curioſum: thesaurum pretioſum: quem tibi eterna potentia congregauit. Attende etiam collegium famoſum: cum quo de diuina clemẽtia mens tua eterualiter exultabit. O anima attende quã gloriosa q̃z famosa q̃z gaudiosa est ista dõm⁹ dei: ciuitas celestis: mãsio secura: patria cõtinens totum q̃ delectat. Attende q̃z clara ⁊ luminosa q̃z splendida est ciuitas que nõ indiget sole neq̃z luna: vt luceant in ea. Sed ipse dominus sol iustitie ⁊ candor lucis eterne: lux eius est ⁊ lucerna eius agnus est. O

anima attende: q̃z alta ⁊ q̃z speciosa: q̃z pulchra ⁊ speciosa: quam decora ⁊ formosa est ciuitas illa quam ornat per se ipsam trinitas beatissima. O quam gloriosa dicta sunt de celesti ciuitate dei. O israel q̃z magna ē domus dei tui ⁊ ingens locus possessionis eius. O anima illic contemplare tabernacula patriarchaꝝ ⁊ prophetarum habitacula apostoloꝝ ⁊ martirum. Cenacula confessoꝝ ⁊ virginum palatium celestium spirituum. Tronum illum beatissime trinitatis speciosissimum. O anima hic licet in corpore illic esto mente. O anima trā suola: omnia scrutare: omnia visita: omnia ingredere cuncta per ordinem hostia quousq̃z venias ad summi regis palatia: ⁊ ibi sit mēs ⁊ hic erit requies. Augustinus. O anima in illa sancta ciuitate libenter stude as morari libenter cōuersari quia ibi est vita sine morte. Juuentus sine senectute lux sine tenebris pax i turbabilis. Sedebit eni populus meus in tabernaculis fiducie ⁊ in requie opulenta dicit dominus. Secundo attende victum deliciosum: ornatum curiosum thesaurum preciosum. Et quis erit ibi iam cibus: nisi ille agnus beatissimus. Ille mundus ⁊ immaculatus iesus dei patris ⁊ Marie virginis filius: de quo: spiritibus sanctis ministrabunt ad omnem sufficientiam fercula nobilissima. Nobilia quidem de ipsius candidissima humanitate: sed nobilissima de ipsius semper beatissima diuinitate. Tunc enim anima ingreditur ad degustanduꝫ diuinitatem ⁊ egredietur ad prelibandum humanitatem ⁊ pascua inueniet ad omnem sufficientiam ⁊ sacietatem. O q̃z beati qui ad cenam nuptiarum agni vocati sunt. Ibi autez beata vita in suo fonte bibitur. vnde huic humane vite aliquando aliquid aspergitur: vnde in temptationibus fortiter iuste temperantur ⁊ prudenter viuatur. Ibi semper aderit sitis atq̃z saciet⁹. Sed miro quodam modo longe erit a siti necessitas longe a sacietate fastidium. Inebriabuntur enim ab vbertate domus dei vt torrente voluptatis sue potabit eos secundum prophetam. Anima. Et quomodo hec. Homo. Extimo qui non prius nisi quando ille deliciosus pincerna summi regis splendor: paterne glorie candor: lucis eterne figura diuine substantie speculum sine macula caritatis deifice inquem, desiderant omnes illi celestes spiritus prospicere: quando talis ⁊ tantus precingit se ⁊ faciet eos discumbere ⁊ personaliter transiens ministrabit. O anima hoc deuota mēte pertracta quantum gaudiuꝫ: tunc illi beati concipiant ex tam stupenda dignitate ministrantis ex tam miranda caritate cuiuslibet sodalis conuiuantis ex ferculoꝝ deliciosa opulentia: ex ministroꝝ numerosa frequentia: ex musicoꝝ instrumentoꝝ: ⁊ aliorum psallentium cantantium: ⁊ laudantium regem glorie deum dei filium dulcissona resonantia. In hoc celesti magno stupendoq̃z conuiuio audiens angelos iubilantes virgines choreizantes apostolos psallentes. Martires tripudiantes confessores laudantes patriarchas ⁊ prophetas iocundantes omnes sanctos ⁊ sanctas dei vnanimiter patrem ⁊ filium ⁊ spiritum sanctum collaudentes: ⁊ vna voce dicentes: Sanctus sanctus sanctus dominus deus sabaoth. Plena est omnis terra gloria eius: O q̃z glorioſum est regnum in quo cū christo regnant omnes sancti amicti stolis albis sequuntur agnum quocunq̃z ierit. O anima quomodo poterit ibi esse alicuius boni carentia: cum tam varia sit exultandi materiam. Tunc enim aperientur omnes illi thesauri eterni dei vbi sunt omnes diuitie omnes delicie absconditi: ⁊ dabuntur a patre eterno vnicuiq̃z varia ⁊ preciosa munera: secundum sua merita. Si adhuc non sufficiunt ista attende tertio iuxta te omne sanctoꝝ collegium quod ad beatitudi-

nis tue cumulum diuina clementia congregauit: quia nullius boni sine socio iocunda est possessio dicit. Seneca. Vide igitur que lingua ꝛ quis intellectus capere sufficit illius superest ciuitatis quáta sint gaudia angelorum choris interesse cum beatissimis spiritibus glorie conditoris semper assistere: ꝛ ab illorum beatissima societate non discedere: sed continue cum ipsis ꝛ de ipsorum gaudio in perpetuum exultare. Anima. Ibi enim a singulis omnes ibi ab omnibus singuli cognoscentur: nec quicq̃z latebit: que patria: que gens: qua stirpe: qua condictione sit. Hec anselmus. Ibi enim erit tam beata q̃z perfecta caritas iustorum q̃ vnusquisq̃z ibi tantum diligit proximum suum quantum se ipsum. Ex quo illud inestimabile sequetur bonum: q̃ ita vnusquisq̃z de alterius bono gaudebit: vel gaudet sine demerito proprio. Proinde cum inenarrabilis sit numerus electorum quis putas numerare sufficit gaudium beatorum. Hieronimus. In fine epistole ad eustochium. Egredere queso o anima paulisper de papilione corporis: vt in hostio stãs videas gloriam dei pertransire: ꝛ presertim laboris ante oculos pinge mercedez. Qualis tibi erit die illa: cum Maria mater domini tibi occurret choris cõmitata virgineis. Cum ꝛ ipse sponsus tibi cum sanctis occurret dicens. Surge veni propera amica mea: formosa mea: colúba mea. Jam hiems transit imber abijt ꝛ recessit. Tunc angeli mirabuntur de tua gloria dicentes. Que est ista: que ascẽdit de deserto delicijs affluens innixa sꝰper dilectum suum. Videbunt te filie sion ꝛ laudabunt. Tunc illa centum quadraginta quattuor millia in conspectu troni ꝛ seniorum tenebunt citaras ꝛ cantabunt canticum nouum. Tunc secura in amplexu sponsi cuolabis cum iubilo dicens inueni quem diligit anima mea, tenui eum: nec dimittã. Hec Hieronimus. Tunc filij septem illius magni Job qui est magnus super omnes qui morãtur in illa beata orientalium regione facient conuiuia singuli Bibe nunc ꝛ accumbe cum iocunditate: quia inueniſti gratiam coram summo principe: ꝛ tu respondebis cum gaudio: dicens. Bibam ꝛ illarior fiam: quia magnificata est hodie anima mea pre omnibus diebus vite mee. O vere inaudita magnificentia. O leta ꝛ iocunda magnificentia: qualis nunquam in hoc seculo est audita. Puto q̃ omnis huius mundi pompa istius cõparatiõe vix esset modica gutta. Anima. O homo iam diu tacui satis silui: quia que preposuisti cum delectatione ꝛ admiratione nimia audiui. Ne queso procrastines quin specialius ꝛ perfectius mihi aliqua de hoc celestium spirituum conuiuio exponas: quia iam prius aliquid de hoc tetigisti: sed nimis cito pertransisti. Homo. O anima mallez iterum q̃ petis sub silentio pertransire q̃z modicum de hoc celesti secreto misterio ore polluto cõferre: vel etiam mente percipere: quia qui adhuc mundialibus ꝛ superuacuis rebus heu sepius implico: qui adhuc heu siliquis porcorum cum ceteris mundanis pascor de familiaribus diuinorum spirituum operationibus loqui erubesco nimiuz ꝛ confundor. Quia tamen pijs votis contraire non valeo proponam breuiter q̃ aliquando spiritu instigante licet idignus mente pertracto. Quãuis enim in illa celesti aula vbi plenitudo omnis boni in omnibus illis perfecta sit: quanuis ibi pro differentia meritorum que daz data sint excellenter nihil tamen ibi ex inestimabili diuine pietatis immensitate secundum. Gregorium possidetur singulariter. Omnia enim sunt cõia pp eum qui in omnibus est omnia. Ibi enim virgo gaudebit de sancte viduitatis merito. Ibi vidua exultabit ꝺ caste virginitatis priuilegio: Ibi confessor de martirum iocundabit trium-

pho. Ibi martir tripudiabit de confessorū bravio. Ibi propheta iubilabit de patriarcharum pia conuersatione. Ibi patriarcha exultabit de prophetarum fide ⁊ speculatione. Ibi apostoli ⁊ angeli gaudebunt de merito omnium inferiorum. Ibi omnes inferiores letabuntur de gloria ⁊ corona omnium superiorum. Ex istius enim sancte ⁊ perfecte caritatis vinculo fiet vt vnusquisq; habiturus sit in alio quod non habet in merito proprio. Anima. O homo nec adhuc ista sufficiunt mentem meam quietare vnde queso ne pretranseas: sed mihi aliquid de dicto conuiuio sigillatim ⁊ distincte explices. Homo. O anima nosti q; balbuciendo possumus excelsa dei resonare. Nec mirum quia non sumus ydonei ad intelligendum quomodo possumus esse sufficientes ad loquendum. Cum illa que limpidis oculis contemplantur verius sint: q̄z intelligantur ⁊ verius intelligantur q̄z exprimantur vocibus: nec te tamen diutius protrahaam. Audi quid imaginatur intellectus: sed adhuc modicuz degustat affectus. Puto q; illi. vij. filij de quibus supra memorauimus sunt omnes sancti: ⁊ electi dei spiritus altissimi patris heredes. Et hi filij conuiuia vnusquisq; in die suo faciunt quando se inuicem celestibus gaudijs pascūt in quo de meritis suis singuli iuxta sibi datam gratiam fercula deliciosissima propinant. Primo igitur die primogenitus: hoc est ille celestium angelorum numerus: qui non immerito nomine primogeniti censentur: quia priores sunt creatiõe ⁊ conuersione ad deum: a quo nunq̄z recesserunt per peccatum: sed semper immobili caritate summo patri adheserunt: ⁊ illam hereditatem beatam celestis regni pre omnibus feliciter possiderunt. Isti tibi o anima in suo conuiuio diuersa fercula ⁊ deliciosa propinant. Cum vnusquisq; ordo de eo quod excellentius recipit in munꝰ gaudia: specialia administrat. Jaz cogita: o anima quale tibi ferculum propinant illi summi spiritus seraphici ordinis qui a deo vicini illi eterno patri sunt: q; iter ipsos ⁊ hūc nulli alij spiritus sunt qui ipsum immediatius contemplentur ⁊ suis bonis eternis perfectius perfruantur. Quale putas hi propinant gaudium de nature nobilitate quale de contemplationis claritate: quale de dilectionis sinceritate. Hi ergo: hoc est illi qui seraphin nominantur: istud conuiuium ornant ardore diuīe caritatis: Cherubin splendore diuine claritatis. Troni equitate maiestatis. Hoc etiam conuiuium glorificant dominationes de dominandi super alios excellentia. Principatus de precipiendi inferioribus magnificētia. Potestates de auctoritate malignos spiritus cohercendi potentia. Hoc etiam conuiuium honorificant virtutes de potestate miracula faciēdi. Archangeli de dignitate superiora nunciandi. Angeli de agilitate minora diuine scientie secreta reuelandi. Ecce vides qualiter singuli mentes beatorum celestibus gaudijs pascūt de his que ab illa celesti aula in munere receperunt. Hoc est miranduz q; hec predicta ⁊ multa alia nobis adhuc occulta illi spiritus in nostrum gaudium nobis propinant que tam fideliter tam dulciter tā q̄z amicabiliter in hac lachrimarum valle nos custodiunt ⁊ nos ad illam eterne beatitudinis patriam perducere totis viribus concupiscūt. Bernardus. O si quis cognosceret quemadmodum preueniunt principes coniuncti psalentibus in medio. Juuencularum timpanistriarum: videres procul dubio qua cura: quo ve tripudio intersunt cantantib⁹: assistunt orantibus: insunt meditātibus: supersunt quiescentibus procurantibus presunt. O anima ieiuna ⁊ famelica si vel vnam micam que cadit de mensa dominorum in hoc conuiuio aperto meritis ore sumpsisses puto q; hāc peregrinatiōē

ex tunc impatienter tollerares. Puto q̄ si vnam guttā de vino potus eius degustasses omnem huius seculi dulcedinem fastidires. Gregorius in moralibus. Si cor semel in celestibus figitur subaudi per degustationem quam abiecta sint omnia terrena mox cernitur: que prius alta videbant. O anima mea dilecta de conuiuio patriarcharum: prophetarum: apostolorum: martyrum: confessorum: ⁊ virginum: qui per alios sex filios non immerito prefigurant quid dicam. Unusquisq; horum de conuiuio tot proponit fercula quot habuit in hac vita: virtutū opera: ⁊ quis enarrare sufficiat quantum gaudium quelibet anima suscipiat de sanctorum patriarcharum humilitate perfectissima: de prophetarum credulitate certissima: de apostolorum charitate ardentissima: de martyrū stabilitate ⁊ patientia: de confessorum pietate ⁊ clementia de virginum castitate ⁊ continentia. Revera lingua ⁊ vox deficit quia intellectus capere non sufficit quantū sit gaudiū angelor̄ chorus interesse cum beatissimis spiritibus glorie conditoris assistere p̄tem vultum dei cernere incircūscriptū lumē videre nullo mortis metu affici incorruptionis perpetue munere letari. O q̄z felix erit tibi hec dies cū fueris ad hereditatē patrū tuorum reuersa: ⁊ q̄n ab his omnibus cū inestimabili gaudio fueris assumpta ⁊ in thalamū summi regis feliciter introducta. Jam nunc expergiscere o anima mea ⁊ cū illa famosa regina saba cum aromatibus virtutum: cum thesauris bonorum operū cum magno apparatu celestium desiderio rum ascende in illam hierusalem supernā ⁊ contemplare diligenter singula: ⁊ vide q̄ veritas vincit famam gloria exuperat omnem loquelam si forte posses ex admirationis magnitudine extra humanū spiritum rapi ⁊ miro quodāmodo in diuinum spiritum transformari: vt diceres cum petro in magno cordis gaudio. Bonum est nos hic esse. Hic pater: hic soror: hic mater: hic frater: hic patria. O domine permitte nos hic esse ⁊ ab hinc nunq̄z discedere. Ambrosius. Fugiamus o anima in patriam veriss̄imam: quia illic est patria ad quam conditi sumus: pater a quo creati sumus. Ibi est hierusalem ciuitas superna que est mater nostra. Anselmus. O anima tantum debet esse in hac vita mortali desiderium ⁊ amor veniēdi ad illud ad qđ facta es ⁊ dolor: quia nūquz es ibi ⁊ timor ne forte peruenias vt nullam letitiam sentire debeas nisi de his que tibi aut auxilium aut spem ꝓferunt ꝓueniendi. Aia. O homo dum hec aliquando cogito cum hec tacita mente mecum pertracto quid est q̄ tunc illucet mihi ⁊ percutit cor meum sine lesione ⁊ inhorresco exterius ac inardesco interius. Augustinus. Intromittor aliquando mentaliter multum interius ⁊ experior inusitata tam nesciq̄z dulcedinem que si perficeret in me nescio quid vltra q̄rerem sed residuo onerosus ponderibus ⁊ resorbeor: solutus curis. Hic esse valeo nec volo. Illic esse volo nec valeo miser vtrobiq̄z. Hec Augustinus in libro de cōfess̄. xi. Homo. O anima puto q̄ hec celestia sine p̄libatione dulcedinis non possunt etiā a digne dispositis cogitari: sed nescio quid tunc erit cuz perfecte in re sine enigmate poterit degustari: vnde non est mirandum si p̄libatio talium tibi incutit huius exilij tedium: quia nihil est magis amarum q̄z postquā anima consuetit talium degustatione consolari si rursum inceperit mundialibus ⁊ transitorijs implicari. Hinc est q̄ anima laborat: luctatur ⁊ anxiatur illic semper esse cupit: nec sufficit hic esse compellitur: sed illic post hoc qđ p̄gustatum est conat ascēdere. Gregorius: Nam enim gustato spiritu descipit omnis caro: vidisti gaudium beatorum de his que sunt infra te ⁊ de

bis que sunt iuxta te: vide modo si po/tes quale gaudium futurum sit de bis que sunt infra te: ꝛ de bis que sunt iuxta te. Vi de modo si potes quale gaudium futurum sit de bis que sunt intra te. Homo enim re munerabitur in corpore ꝛ in mente: ꝛ istorum eterna ꝛ inseparabili vnione. Cor/pꝰ enim nostrum ex quatuor elementis est compositum: vnde quatuor dotibus erit re munerandum. Terra tunc habebit eternā immortalitatem. Aqua omnimodam im/possibilitatem. Aer maximam agilitatem. Et ignis splendidissimam claritatem. Tūc fulgebunt iusti sicut sol ꝛ tanq̄z scintille in arundineto discurrent. Absterget enim de/us omnem lachrymam ab oculis sanctorū ꝛ iam non erit amplius neq̄z luctus neq̄z clamor neq̄z dolor: erit vltra: sed sempiter na par ꝛ letitia in sempiterna patria. Ibi corda beatorum sibi inuicem vt claritate lu cent: ꝛ puritate translucent. Ibi vniuscu/iusq̄z vultus aspicitur ꝛ conscientia pene/tratur. Ibi vniuscuiusq̄z mentem ab alteri us oculis corpulentia non abscondit. Etiaz mox vbicunq̄z voluerit animus statiz ade rit corpus. Augustinus. Sicut enim tunc animus perfectissime obediet suo creatori: ita corpus prōptissime obtemperabit suo motori. Tam potentez tunc deus faciet ani mam vt ex eius beatitudine plenissima re dondabit in corpus: ex qua redūdantia ha bebit vigorem impassibilitatis splendorez claritatis aptitudinem subtilitatis. Ibi erūt omnes sensus in actibus suis. Ibi enim ocu lus videbit decorem speciosissimū gustus sentiet saporem dulcissimum olfatus odo/rabit odorem suauissimum tactus ample/xabit obiectum delitiosissimuz auditus im mutabitur per sonum iocundissimum. Ibi enim cum mens in exultatione rapitur lin gua in canticum laudis eleuatur. Anima. O homo audiui iāududum mirabilia: ꝛ cuz vera sint hec omnia quid aliud est hec pre/sens vita nisi quedam mortis vmbra. Ho mo. O anima bene dixisti q̄ temporalis vi ta eterne vite cōprata mors est potius di/cenda q̄z vita. Ipse enim quotidianus de fectus corruptionis quid est aliud q̄z que/dam prolixitas mortis. Gregorius. Ergo sancti viri: quia huius vite breuitatem inde sinenter aspiciunt quasi quotidie morientes viuunt. Et ideo se non mansuros solicitius preparant: quia omnia nihil esse ex sine semper pensant: sed carnales mentes ideo presentia diligunt: quia vita carnis q̄z fugi tiua sit minime perpendunt. Nam si velo/citatem transitus eius aspicerent hanc ꝛ prosperam minime amarent. Hec Gre/gorius. Recedat ergo o anima amor vite presentis ꝛ accedat amor vite aduenien/tis: vbi nulla aduersitas turbat nulla necessitas angustat: nulla molestia inquietat sed perēnis letitia regnat. Eleua iam oculos mentis ꝛ considera quanta sit felicitas fu/tura vbi nullum erit malum nullum late/bit bonum vacabitur dei laudibus: qui erit omnia in omnibus: ibi nulla desidia causabitur nulla indigentia inuenietur ibi nostrum esse non habebit mortez nosce no strum non habebit errorem amare nostrū non habebit offensionez: ibi aberit omnis tarditas: omnis corruptio: omnis deformi tas: omnis infirmitas. Ibi celum nouum ꝛ terra noua. Ibi similes erimus angelis dei ꝛ si non etate certe felicitate. Augustinus. O anima mea illam vitam amplecti de/bueras vbi vita sine morte: iuuentus sine senectute: gaudium sine tristitia: pax sine di scordia: voluntas sine iniuria: lux sine tene bris: regnum expers commutationis. Se cundo considera quantum gaudeat anim cum resumpserit tale corpus quale iam am disti non tale quale cum ingenti dolore su stinuisti ꝛ cum magno certamine iam dem disti de quo sepius tibimet impaciens pati enter ꝛ irascens clemēter dixisti. Quis me

liberabit de corpore mortis huius: non certe tale: sed iam perfecte obediens ⁊ spirituale tale inquam: tale quidem tibi erit in contẽplationis solatium ⁊ interne felicitatis augmentum. Anima. Mirari super omnibus his non sufficio ⁊ pre magnitudine admirationis in inquisitione deficio: vnum tamen scire desidero qualiter mens que in presenti vita a dei contemplatione per corpus deprimitur illic per ipsum in cõtemplatione adiuuetur. Homo. O anima scrupulosa est hec tua questio: sed quia magis curiosa q̃z deuota breuis erit responsio mea. Anima enim tunc virtute diuina aliũ habebit modum intelligendi q̃z in via: nec est mirandum si pro loco ⁊ tempore mutant locum ⁊ ordinem agẽdi creature per eum qui ẽ fabricator ⁊ auctor vniuersalis nature. In rebus enim mutabilibus tota ratio facti est ex potentia facientis. Certum est ꝙ ipla anima resumptionem corporis non appeteret si resumptum etiã quantumcunqz gloriosum contemplationẽ impediret. Nam secundum Augustinum. Ipse anime desiderant habere corporis resurrectionem ⁊ expectant iteratam vnionem: quia ipsarum sine eo non potest ꝓsumari felicitas: nec satiari iocunditas. Adeo enim vehementer anima corpus desiderat ꝙ etiam nunc aliqualiter eius contemplationem impedit ⁊ retardat. Bernardus. O caro misera fetida ⁊ feda: vnde tibi hec gloria ꝙ anime sancte quas deus insigniuit sua imagine proprio redemit sanguine te desiderant: te expectant: ⁊ ipsaruz sine te non potest consumari felicitas nec satiari iocunditas. Augustinus. Cum anima hoc corpus non animale iam sed spirituale receperit perfectum habebit nature sue modum obediẽs ⁊ imperans viuificata ⁊ viuificans. Tunc inextimabili felicitate fiet vt sic ei glorie quod fuit sarcine. O anima cogita qualis tunc erit tibi gloria cum induta fueris illa stola noua ⁊ splendida ornata omni lapide precioso. i. corpore glorificato in quo fulgebunt tot gemme preciose ꝙ sunt virtutes in mente. Tunc vt puto cãtabis canticum nouũ dicens. Gaudẽs gaudebo in domino quia induit me vestimento salutis ⁊ induméto letitie circũdedit me ⁊ tanq̃z sponsam decorauit me corona. Ad hec vide tertio ⁊ considera diligenter si tãtum gaudium habitura sis quasi de alieno quid hauries de proprio. Quis enarrare sufficeret quantum gaudium q̃z stupendaz gloriam: q̃z incõprehensibilem laudem ⁊ magnificentiã habitura sis a trinitate beatissima: a sanctorum omnium societate felicissima pro eo ꝙ corpus tuum tam viriliter per clipeum castitatis ⁊ continentie superasti pro eo ꝙ mundum tam potenter per gladium paupertatis ⁊ indigentie debellasti pro eo qõ diabolum pessimum, taz fortiter per hastam humilitatis ⁊ obedientie effugasti pro eo ꝙ omnibus cogitationibus: omnibus affectionibus singulis inordinatis motibus tam virtualibus restitisti. Aduerte si potes quantum gaudium: quantam laudem habita sis ab his quos verbo ⁊ exemplo ad meliora reuocasti. Et quid plura. pro singulis cogitationibus: locutionibus ⁊ actionibus virtuosis specialem ⁊ eternam laudem suscipies: ⁊ id qõ tibi in te defuerit illa celestis ⁊ diuina beatorum sõcietas charitate mutua adimplebit: quia vnusquisq̃z habebit ibi in proximo ꝙ sibi deficit i merito. O aia hec cogita: hec méte ptracta cũ tibi pie viuẽti iferunt̃ aduersa: ad h̃ méte euola cũ ꝑmit corpus: cũ fremit mũdus: cũ insidiat̃ diabolus. Hic recurrebis mété delinire: ꝙ ꝙ ẽ in ꝑsenti momẽtaneũ ⁊ leue tribulatiõis nr̃e in sublimitate eternũ glorie põdus in nobis operatur. Sed q̃z reuera solũ est gaudium ve-

rum q̄ nō de creatura: sed de creatore cō
cipitur an omnis comparata aliunde iocun
ditas mero: est omnis suauitas dolor: est ⁊
postremo omne q̄ delectari potest mole-
stum est Secundum .Bernardum. igitur
consulo q̄ iam per premissa exercitia di-
sposita ⁊ inuitata ad tuum auctorem te con
uertas: ⁊ quantum gaudium ab eo beati
spiritus recipiant diligenter consideres ⁊
aduertas: quia omne gaudium tibi propo
situm hoc est accidentale: ⁊ ob hoc non sa
ciat: sed excitat: vt est illud q̄ de his que in
tra ipsos sunt accipiunt: hoc vero gaudium
q̄ de superioribus hauriūt substantiale vo
catur: quia per hoc solum affectus: rationa
lis creature saciatur. Ugo de sancto victo
re. Omnis iocunditas: omnis suauitas: om
nis dulcedo rerum creatarum: afficere cor
humanum potest saciare non potest. Ani-
ma. Dic queso o homo quale ⁊ quantum
sit istud gaudium: quia hoc solum desidero
hoc est q̄ pre omnibus concupisco: quia
scio q̄ hec omnia: ⁊ si habentur sine illo:
non solum non sufficiunt: sed etiam animā
ieiunam: ⁊ famelicam: ⁊ miseram derelin-
quunt. Homo. Anima tu queris quale: ⁊
quantum sit istud gaudium. Interroga om
nia interiora mea: ⁊ mihi narrare non suffi
ciunt. Anselmus. Si singula que predicta
sunt: bona sunt: cogita in mente quantum
sit illud bonum delectabile: q̄ continet io-
cunditatem omnium bonorum in se: non
quale in rebus creatis experti sumus: sed
tantum differentem differt creator a crea
tura. Qui his bonis fruetur quicquid vo
let erit: ⁊ quicquid non volet: nō erit. Hec
Anselmus. Homo. Beatam vitam facili
us est consequi quam enarrare cuius cur-
sus sine termino visus sine fastidio refectio
sine cibo sub antiquis perpetuisq̄ gaudijs
semper noua iocunditas: ⁊ sine timore am
mittendi continua felicitas. Puto tamen
ne diutius te protrahā q̄ quamuis inesti-
mabile sit illud gaudium ⁊ ineffabile estimo
tamen q̄ de tribus proueniat: quia triplex
gaudium illos beatos spiritus letificat: ⁊ de
lectat. Gaudent.n. delectabiliter i perfecta
⁊ clarissima diuine claritatis contemplatio
ne. Gaudent dulciter in melifiua ⁊ suauissi
ma diuine bonitatis degustatione. Gaudēt
sempiternaliter in tranquilla: ⁊ securissima
diuine maiestatis tentione. Scis enim o ani
ma: q̄ tribus viribus naturalibus preemi
nes in tua substantia. Habes enim vim
rationalem que non perfecte illuminatur:
nisi per diuine veritatis apertam cognitio
nem: ⁊ vim concupiscibilem que non scia
tur: nisi per summe bonitatis perfectam di
lectionem: seu fruitionem: vim quoq̄ ira-
scibilem: que non saciatur: nisi per eterne
maiestatis securam comprehensionem: de
his tribus dicit .Bernardus super cantica
Qui replet in bonis desiderium tuum ip-
se futurus est rationi plenitudo lucis voli
tati multitudo pacis: memorie continuatio
eternitatis. Quare tristis es ergo: o anima
mea: ⁊ quare conturbas me. Spera i deo
quoniam adhuc confitebor: illi. Cum om-
nis error: a ratione omnis dolor: a volun
tate: ⁊ a memoria omnis obliuio recesserit
⁊ illa successerit quam speramus mira se
renitas plena suauitas: ⁊ eterna securitas.
O anima quantum putas gaudent: ⁊ le-
tantur qui illud eternitatis speculum ingi
ter contemplantur: in quo omnia preterita
presentia: ⁊ futura que sue beatitudini com
petunt apertissime speculantur. Augusti-
nus. Cum ad illam supernam lucem pa-
tris luminum peruenerimus totuz q̄ in crea
tura esse potest intelligemus. Anselmus.
Tunc iusti scient cuncta que deus fecit sci-
enda. Et quid est q̄ scire non possunt qui
scientem omnia vident. O anima ⁊ quo-
modo simplicitas intellectus: hoc permit
tit. Anima. O beata veritas iam video q̄
sapere sine te decipere est. Te vero nosce

perfectum scientie genus est. Fulgentius. Sicut per speculum vitreum: trina nobis demonstratur visio: quia nosipsos: ipsum speculum ⁊ quicquid presens est videmus. Sic per speculum diuine claritatis: ipsum deum: ⁊ quicquid presens est: ideſt nosipsos: ⁊ creaturas alias cognoscemus. Homo. O anima que naturaliter scire desideras: hoc speculum videre: affecta in illo studere: ⁊ legere desidera: quia hoc semel vidisse est omnia didicisse. Ibi reuera videbitur: ⁊ reputabitur stultitia: theologia platonis: Aristotelis philosophia. Empedij theorica: ypocratis scrutinia. Ptholomei astrologia: quia quicquid hic de veritate intelligimus: minima pars est que ignoramus eorum. Sed tunc o anima videbis: ⁊ affluues: ⁊ mirabitur: ⁊ dilatabitur cor tuum. Et quid videbis. Regem celi in decore suo. Beda. Splendor eterne pulchritudinis est tante suauitatis tanteqz dulcedinis: vt etiam ipsi qui sole sunt incomparabiliter dariores angeli eo saciari: non possint. Tunc ergo affluens in stupenda diuine claritatis cognitione miraberis in tui ipsius deliciosa consideratione dilataberis in omnium creaturarum perfecta speculatione. O contemplatio stupenda: ⁊ admirabilis. O consideratio deliciosa: ⁊ delectabilis O speculatio gaudiosa: ⁊ ineffabilis. O q̃z dictum est de te domine deus meus. Melior est dies vna in atrijs tuis super milia. Quia secundum Augustinum. Tanta est pulchritudo iustitie: tanta est iocunditas lucis eterne: vt etiam si non liceret amplius in ea delectari q̃z vnius diei hora: propter hoc solum innumerabiles huius vite amni pleni delicijs: ⁊ circumfluentia bonorum temporalium recte meritoqz despicerentur. Tam pulchra enim est ⁊ suauis: vt ea visa nihil amplius posset desiderari: ⁊ omnem vincit dulcedinem: omnem exuperat concupiscentiam. Anima. Est ne aliquid illic cuius visio delectet: cuius contemplatio letificet. Homo. O anima q̃z vis hec sola sufficerent si nulla alia adessent. Est tamen adhuc vna: vt de aliarum omnium pene innumerabilium visione iocunda taceaz que mirabiliter omnium celestium spirituum mentes letificat: ⁊ miro quodammodo ne scio quo ineffabili gaudio omnem beatã creaturã inebriat videre: scilicet illiꝰ celestis regine deificã claritatẽ: ⁊ sue beatissime plis glorificatã humanitatem. Quis o aia vel cogitare sufficiat quantum gaudiũ generat illam matrem misericordie reginam pietatis ⁊ clementie videre. Jam non recũbentem cum parulo vagiente in presepio iam non lachrymantem circũeuntem querentem ⁊ dicentem: numquid quem diligit anima mea vidistis? quum perdiderat dulcissimum infantulum in triduo. Jam certe non eiulantem vociferantem clamãtem ⁊ dicentem. Quis mihi det vt ego moriar pro te fili mi absalon cum staret prope vnigenitum morientem ⁊ pendentem in patibulo. Jam non fugientem lamentabiliter recedentem lachrymabiliter cum sibi daretur discipulus pro magistro: seruus pro domino: quasi alienus pro vnigenito ⁊ dulcissimo filio. Sed hãc propter nos quodã tam miseram tantis plenam meroribus. Jam nunc inestimabiliter super omnem creaturam exaltatam regnantem in trinitatis beate super palatium cantantem: iubilãtem ⁊ dicentem tenui illum nec dimittam. Venite ad me omnes qui laboratis ⁊ onerati estis ⁊ ego reficiam vos: ⁊ illud. Transite ad me omnes qui concupiscitis me ⁊ a generationibus meis adimplemini. O anima mente deuota pertracta q̃z sit plenum omne suauitate gaudiũ videre hominem hominis creatorem feminam omnium cõditoris genitricem fratrem nostrum quondam perditum abiectum ⁊ despectum: nunc inuentum: nunc reuersum: nunc regnantem:

nunc omnibus imperantem. O quis det te fratrem meum sugentem vbera matris mee: vt inueniam te foris & deosculer te labijs deuotionis. amplecter brachijs dilectionis. Et iam me nemo despiciat cum introduxero te in cubiculum cum dulcedine suauissime fruitionis. Hanc fruitionem desiderabat ille deuotus anselmus in meditationibus quando dicebat. O dulcissime puer quando te videbo: quando ante faciem tuam apparebo: quando saciabor pulchritudine tua: quando videbo vultum tuum desiderabilem in quem desiderant angeli prospicere: vbi anime te non amanti: te non querenti: que si mundum diligit: peccatis seruit nunq̃ est quieta nunq̃ secura. Nihil queso sine te mihi placeat: nihil dulcescat: nihil speciosum: nihil preter te arrideat preciosuz: vilescant omnia preter te. Quod tibi est aduersum: mihi sit molestum: & beneplacitum sit meum indefficiens desiderium. Tedeat gaudere sine te delectet gaudere tecum: & flere tecum. O bone Jesu si taz dulce est flere de te q̃z dulce est gaudere de te. Hec Anselmus. Anima. O homo ideo amore videndi deum langueo: creatorem meum: amore cernendi Jesum fratrem meum defficio. Jam desiderio intuendi illam gloriosam virginem matrem creatoris mei vulneratam ingemisco. O bone Jesu quãdo videbo gaudium meuz quod desidero. O quando apparebit gloria eius quez esurio. O quando veniet cõsolator meus quẽ expecto. O quando inebriabor ab vbertate domus eius ad quem suspiro. Jam grauis est mihi omnis creatura ad videndum quia nimis incomparabiliter superueniet pulchritudo a qua processerũt omnia. Homo. O anima expecta cum patientia: vtcrescant tua desideria: quia scriptum est modicum & non videbitis me. Anima. O modicum longum & nimis prolixum: quia si modica sunt desideria longa: tamen sunt desideria. Homo. O anima si magna vidẽtur tibi tua desideria quibus estuas ad eternã gloriam: & claritatem contemplandam quãto putas desiderio estuare debes ad eternam bonitatem perfecte diligendam: & ad summam maiestatem eternaliter possidendam. Si enim hec omnia summe non diligeres quomodo de visione gauderes. Et si bene videres: & intelligeres: & tamen secura mente non possideres: quomodo beata permaneres. Augustinus. Ibi igitur vacabimus: & videbimus: videbimus & amabimus: amabimus: & habebimus. Ipse.n. est finis desideriorum nostrorum qui sine fine videbitur sine fastidio amabitur sine fatigatione laudabitur in eternum vna eniz & tota virtus est amare quod videas: & sima felicitas eternaliter: habere q̃ ames Ibi beata in suo fonte & perfecte bibitur: vnde miro quodammodo: & delectabiliter imprẽssa: sitis simul atq̃ satietas alternatur: sed longe a siti necessitas repellitur longe a satietate fastidium remouetur. Hec Augustinus. Sed ne iam te o anima diuinus protraham: audi q̃ de predictis celestibus gaudijs: dicit ille deuotus Anselmus in fine prosologion. Excita te nunc o anima inquit mea & errige totum intellectum tuum & quantum potes cogita attente q̃z delectabile sit illud bonum: q̃ continet bonitatem omnium bonorum. Si iocunda est vita creata q̃z iocunda sit creatrix essentia si iocunda est salus facta q̃z iocunda est salus que fecit omnia. Si amabilis est scientia de creaturis q̃z delectabilis est illa que est de rebus increatis. Cur ergo vagaris per multa querendo bona creata. Alma vnum in quo sunt omnia. Si delectat pulchritudo fulgebunt iusti sicut sol. Si libertas aut fortitudo similes erunt angelis in celis. Si longa & salubris vita est ibi sanitas eterna. Si facietas est ibi ebrietas saciabuntur de gloria: & inebriabũtur ab vbertate domus dei Si melodia ibi canunt angeli. Si societas & amicitia ibi est beatorum societas: & om-

nium vna voluntas. Si honores ⁊ diuitie ibi in domo eius: gloria ⁊ diuitie. Si securitas ⁊ certitudo: ibi omnium temporum eterna longitudo. O cor humanum: cor indigens: cor expertum erumnas: imo obruptum erumnis: quantum gauderes: si his omnibus habundares. Interroga intima tua si capere possint tantum gaudium suum: de tanta beatitudine sua. Si homo de tanta beatitudine vix capit gaudium proprium quomodo capax erit tantorum gaudiorum: quantus est numerus electorum. Ibi vnusquisq; tantum diligit proximum suum: quantum se ipsum: ⁊ tantum de suo gaudio gaudet: quantum diligit. Ita etiam quisq; plus absq; estimatione de dei q̄; de sua: ⁊ omnium electorum gaudet felicitate quia sicut deum toto corde: tota anima: tota mente diligit: ita ad plenitudinem illius gaudij totum cor: tota anima: tota mens: non sufficit: quia tantum gaudebunt: quantum amabunt: tantum amabunt: quantum videbunt. Certe nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit: quantum te amabunt: ⁊ cognoscent sancti dei. O re te deus meus: cognoscam te amẽte: vt eternaliter gaudeam de te. Et si non possum ad plenum in hac vita: crescat saltem: hec noticia ⁊ amor: vt ibi sit plenum gaudium: hic sit in spe: vt ibi sit in re. Domine pater per filium tuum: hic iubes ⁊ cõsulis petere: ⁊ promittis accipere: vt gaudium nostrum sit plenum. Precto domine q̄ per admirabilem consiliarium tuum: consulis petere: ⁊ promittis accipere: vt meditetur de hoc mens mea': sermocinetur os meum loquatur inde lingua mea esurit anima mea sicut caro mea donec intrem in gaudium dei mei qui est trinus: ⁊ vnus benedictus in secula. Amen.

FINIS

¶ Incipit stimulus amoris seraphici Bonauenture cardinalis ordinis minorū olim generalis.

Transfige dulcissime domine iesu me dullas anime mee suauissimo ac salu-
berrimo vulnere amoris tui. Vulnera viscera aie mee vera ⁊ firma ⁊ apostolica caritate. Ut vere ardeat: lāgueat ⁊ liquefiat anima mea solo semper amore ⁊ desiderio tui. Cōcupiscat ⁊ deficiat anima mea in atria tua. Cupiat dissolui ⁊ esse tecū. Da vt anima mea te solū semper esuriat pané vite celestis qui de celo descendisti. pané angelorū refectionem animarum sanctarum panem nostrum quotidianū ⁊ supersubstātialé habenté omnem saporem ⁊ omné dulcorem ⁊ omne delectamentū suauitatis: in quem desiderant angeli prospicere. Te semp esuriat: te comedat cor meū ⁊ dulcedine sapo-
ris tui repleātur viscera aie mee. Te semper sitiat fontem vite eterne fonté sapientie: fontem scientie: fonté eterni luminis torrentes voluptatis ⁊ vbertatis domus dei. ¶ Te semper ambiat: te querat: te inueniat: ad te tēdat: ad te perueniat: te meditetur de te loquatur: ⁊ omnia operetur ad laudem ⁊ gloriam nominis tui: cum omni humilitate ⁊ discretione omni dilectione ⁊ delectatione: omni facilitate ⁊ affectu: omni patientia ⁊ pace perfecta: omni lōganimitate ⁊ perseuerātia vsq; in finé. Ut tu solus semp sis mihi oīa in oīb⁹ semp sis mihi spes mea: gaudiū meū: iocunditas mea: fiducia mea: diuitie mee: dilectio mea: quies mea: tranquilitas mea: dulcedo mea: suauitas mea: cib⁹ me⁹: refectio mea: tutela mea: substētatio mea: expectatio mea: refugium meū: auxiliū meū: refrigeriū meū: paentia mea: protectio mea: rūsio mea: locutio mea: meditatio mea: opatio mea: thesaurus mentis. In quo solo fixa ⁊ firma ⁊ imobilit radicata sit semp: mēs mea ⁊ cor meū Amē.

¶ Incipit prima pars quomodo homo debet libenter christi passionē meditari.

Currite gentes vndiq; ⁊ miremini erga nos ineffabilem dei caritaté ⁊ erga ipsum cecitatez ⁊ miseriā nostrā acdānosaz piculosamq; malitiā manifestā. Si enī clemētissim⁹ dei fili⁹ dono sui amoris voluit nō pro suo sed pro nro bono iseparabiliter cōiungi nature humane: quāto auidius pro nostra ppria vtilitate debet anima nostra sibi inseparabiliter amoris vinculo copulari. Si enim tantus deus ⁊ dñs tanto caritatis feruore voluit tā vilissimos cineres sibi vnire: quāto libētius debet vnusquisq; cor suum ad eū digne recipiēdum totaliter aperire. Que est tā grandis vesania anime nostre q; h̄ negligit facere: ⁊ currit iam nō deo suo sed potius diabolo ⁊ vilissimis stercoribus adherere. Nec enim dei filius carné assumpsit: vt carni etiā ad modicum adhereret. Nā ipse assistens in carne carnem dire afflixit carnalia semper contēpsit ⁊ anima eius semp adhesit patri suo. Sic certe carnem nostram debemus ieiunijs ⁊ abstinentijs vigilijs ⁊ laboribus mortifi care affligere ⁊ domare. operibus caritatis ⁊ misericordie totis viribus insistendo: mentes nostras ad diuina continue erigendo. O mirabilis cecitas hoīs qui cum assistat ex anima ⁊ carne tanq; ex nobili ⁊ inobili: icorruptibili ⁊ corruptibili totū tempus suum solū expēdit in prouisione miserabilis sue carnis solum que sunt carnis cupiens ⁊ requirens. Animam autem simpliciter negligit nec de ipsa curat ac si ipsa nihil esset. ¶ Nō enī curat vel studet ipsaz pascere: potare: vestire: recreare: consolari nec etiā in summo bono ⁊ delectabili quie

tare: ⁊ breuiter non vult sibi in aliquo sub
uenire. Et tñ sine ꝓpatione leuius é: dulci⁹
amabilius: suauius: iucundius: ⁊ vtilius:
aie q̃z corpi ministrare. Ubiqz. n. ⁊ semp
se offert hoi de⁹ ⁊ nisi suiipsius mortis fi-
lij p:eciũ nõ req:it. ¶ Corpalia aũt semp
fugiunt ⁊ nũq̃z in eodẽ statu pmanent: nec
cũ tota hois anxietate sollicitudine ⁊ labo
re potest vix vna hora possideri ab aliq̃
in hoc mũdo. Nisi forte dicam⁹ verati⁹ q̃
ille plene oia terrena possidet: qui oia hu
ius mũdi plene despicit ⁊ ꝓtemnit. Sz mi-
rabile est valde ⁊ sũme detestabile hoc qõ
facit sibi aia a carne aliquãtulũ inclinata ñ
tñ coacta. naz voluntarie se subicit ipsi car
ni: ⁊ carnis mandata: ⁊ beneplacita nititur
adimplere: deo aũt suo renuit subiacere.
nec aliquo mõ vult ét in propio sui bono
.i. in ꝓpria vtilitate ipsius aie dei facẽ vo
luntatem. Non. n. mouetur exterioi exor-
tatione: nõ excitat interna inspiratione: nõ
allicitur bñficio⁹ donatione: nõ corrigitur
aduersitatũ inflictione. Nulla penitus re
nullo mõ: nullo ingenio mouetur ad fuié-
duz deo suo. Sed in fuitio corruptibilis ⁊
miserabil' carnis: ⁊ ipsius diaboli imobil'
perseuerat. ¶ O fatuitas ceca. O cecitas
maxima. O iniquitas manifesta. Certe si
aia nõ essz peior: ⁊ irrationabilior oi bestia:
deũ suũ cuius similitudiné hz sup oia diliger-
ret: ⁊ de ceteris simplr nõ curaret: cuz ab
ipso deo tot ⁊ tanta beneficia receperit gra
tis data. Sz si o aia diligis solũ carné: nul
laz carné aliã salté diligas nisi xpi. Nec. n.
ꝓte ⁊ totius humani generis salute super
ara crucis fuit totaliter oblata. eius igitur
dulcissimã ⁊ salutiferã tibi: ſz sibi penosaz
⁊ crudelissimã passione in corde tuo assi-
due retinens cũ affectu. Mã venerabil' pas
sionis xpi ꝯtinua ⁊ deuota meditatio: métẽ
tuã ab huius mõdanis seculi ⁊ carnalib⁹
ꝯcupiscẽtijs sequestrabit. cor: tuũ ad spũa-
lia ⁊ celestia subleuabit: quid cogitandum
sit: q̃d loquendũ: q̃d rñdendũ: qd tacẽdũ
qd vel qualr agendũ sit: tibi veraciter indi
cabit: te demũ ad ardua ⁊ difficilia icitabit
vt villificeris dspiciaris ⁊ affligaris: sũmũ
desiderium tibi pstabit. te in cogitatu tuo
ope vel sermone pfectissime regulabit. et
breuiter in cunctis necessitatibus tuis tibi
sufficiẽtissime mistrabit. Mã si fueris pau
per indeficienti thesauro te ditabit si in te
nebris te luce clarissima illuminabit. Si in
scius vel ignarus te sapiẽtia verissima ma
gistrabit. Si rigidus vel crudelis: te adci
passionẽ ⁊ misericordiã dulciter inuitabit.
Si debilis te isupabili fortitudie robora
bit. Si pauidus te vigore mirabili asseca-
rabit. Si arridus rõne sue gre: te vber⁹
irrigabit. Si durus ⁊ asper: te ꝓpunctiõs
lachrymis mollificabit. Si anxius ⁊ amã-
rus: te duotionis pinguedine impinguabit.
Si piger ⁊ accidiosus te pietatis opibus
occupabit. Si frigidus te diuini amoris ig-
gne inflãmabit. Si fatigatus suauitatis re
quiem tibi pstabit. Si turpis vel deformis
te incredibili pulchritudine decorabit. Si
sordib⁹ maculatus sui calidi sanguis lauã
uio te lauabit. ¶ Si tristis flebilis seu mo
stus: te ineffabili gaudio letificabit. Si
sautius ⁊ vulneratus vnguento pciosissi-
mo: te sanabit. Si lubricosus vl' lasciuus ca
stitatis ⁊ puritatis cingulo te firmabit. Si
alicuius alterius pcti morbo infectus pfe-
ctissime te curabit: ⁊ ꝯ illud vitiũ ⁊ quec
q̃z tela ignea ipsius diaboli: inuicibilis vir
tutis clipeo te armabit. Si exul a pãtria pe
pegrinus te simul ducẽs viã eundi ad eccle
stem patriam tibi clarissime demõstrabit.
Quid plura ipa nãq̃z deuota ⁊ assidua me
moria ⁊ meditatio passionis iesu xpi a ma
lis oibus te seruabit: bona singula tibi da-
bit: in pñti dei gra te ditabit. in futuro glia
glia te dotabit. O passio dsiderabilis. O
mors sũme admirabilis. Quid. n. mirabili
us q̃z q̃ mors vnificet. Vulnera sanet
sanguis lauet albefaciat ⁊ decorẽtur: quid
magis stupendũ q̃z q̃ nimis intensissim

dolo: nimiū ⁊ vehementissimū dulcorem inducat: ⁊ aptio lateris cor diuisum coniūgat. Quis vnquaz audiuit vel vidit qꝫ sol obscuratus plus solito illuminet ⁊ qꝫ passio ignominiosa glificet ⁊ extollat. O magnum misteriū ⁊ admirabile sacramentū. O magnū ⁊ obstupēdū ineffabil' pietatiꝫ opus. Dā xp̄s iacēs in cruce nos eleuat ad supna. ¶ Christus sistēs in cruce nos iebriat dulci potu. Christꝰ nudus existēs in cruce virtutū vestibꝰ nos iduit atqz ornat: manus in ligno ꝯclauate crucis a pctōrū vinculis nos absoluit: christi pedes in cruce ꝑfixi faciūt sine mora ad celum nos currere. christꝰ inclinato capite i cruce emittēs spūz nobis spirat vitā eternā. O amabil' o venerabilis passio iesu xp̄i q̄ sui deuotū meditatorē sic dulcat ac salubrit iebriat ⁊ simplicit alienat: vt iā ipz nō solū reddat angelicū ſz diuinū. Dā tal' ꝯtēplator cōmorās in xp̄i passiōibꝰ ⁊ tormētis p meditationē: seipsuz ét nō videt nec aliq̄d aliud nisi deum. Semp eni ⁊ vbiqz ituet xp̄z passuz dulcissimū ⁊ sic ituēdo deuotiōis ⁊ cōpassionis lachrymis vberibꝰ irrigat ⁊ lachrymādo suauissime delectat. Vult eni cū xp̄o crucez baiulare: ⁊ ipe portat in corde: celū ⁊ terrā pugillo tenēte. Et sic p̄o eo leuissime sustinet oē onꝰ. Vult ét cū xp̄o spinis coronari: ⁊ ipe ab eo corona glie coronat. Vult cum xp̄o nudus in ligno crucis frigescere: ⁊ ab eo nimio amoris ardore accēdit. Vult cuz xp̄o acetū gustare vt ab eo dulci poculo inebriet. Vult cū xp̄o in manibꝰ ⁊ pedibꝰ cū clauis cruci affigi: ⁊ ipse ab eo solui a vinculis culpe ⁊ pene q̄bꝰ erat ligatꝰ. Vult cū xp̄o in latere vulnerari: ⁊ a plāta vsqz ad ☧ticē crudelissime flagellari: ⁊ ab eo oīs sua plaga sanat: ⁊ celesti medicamīe solidatur. ¶ Quid plura. Vult cū xp̄o a cūctis maledici exprobrari ⁊ ab oībꝰ derelinqui: ⁊ ipse a xp̄o ⁊ a suo p̄re benedicit ab angelo honorat: ⁊ a virgīe maria in filiū adoptat. Cū xp̄o vult testari: affligi: pati i cruce pēdere ⁊ eū amplecti: ⁊ xp̄s ipz sume delectatur: plurimū iocūdat: nimiū ꝓsolatur ⁊ ab ipo sustētat: ⁊ dulcissime amplexat. Secuz eni vult facié mortiꝫ pauore pfusaz inclinare: ⁊ xp̄s suū caput eleuās eū iocūdissime ⁊ suauissime osculatur. O mors amabilis: o mors admirabil': o mors venerabil' ⁊ sume delectabil'. O cur nō fui loco illius felicissi me crucis illiꝰ sacratissimi ligni: vt sic fuisez xp̄o manibꝰ ⁊ pedibꝰ iseparabilr ꝯclauat. Certe oīno diriss̄ez ipi Joseph abarimathia. Nō auferas ipz a me: ſz me simlr sepelias secū in sepulchro. Nō eni volo abeo ét ad monumētū mō aliquo separi. Sz q̄ nūc ꝺ nō possuz facē corpore: saltē voto facē corde. ¶ Bonū mihi é eni semp lecū eē. Et iō in ipo volo facē tria tabernacula. Vnū in manibꝰ. Aliud in pedibꝰ ⁊ tertiū maiꝰ in latere suo: in quo volo q̄escere ⁊ dormire: bibere ⁊ comedē: legē ⁊ orare: ⁊ breuiter oīa singula mea negotia ptractare. Ibi req̄es mea in seculū seculi. Ibi habitabo qm̄ sic elegi. Ibi dulcit loquar ad cor ei⁹: ⁊ ipm cū lachrymis ⁊ pijs ꝓcibꝰ exorabo. Nec dubito qꝫ plene ⁊ de facili q̄q̄d voluero obtinebo. Sic eni faciés dulcissimi me mris sue ⁊ mee virginis marie sequar vestigia: passiōis filij gladiꝰ ptrāsiuit. Tūc secure ad ipsaz ibo ⁊ cū spe ⁊ fiducia alloquar vulneratus ⁊ sic ea ad q̄ voluero ad plenū dulcit inclinabo. Et nō solū sibi apparebo cū filio suo crucifixus: ſz ét ꝑsepe adiens: ibi cū eo iacebo paruulus sup feno ad matrē puerilit vagiēdo vt sic ibidē cū filio suo crucifixus suis castis vberibus merear ablactari. ¶ Bibisceboꝫ aūt lac mris cum sanguine filij ⁊ ide faciā mihi vnā salutiferam ⁊ dulcissimam potationē. O sacratissima amantissima ⁊ dulcissima vulnera iesu christi. Nam cum quadam vice ea oculis meis subintrarem apertis protinus vino ⁊ recenti sanguine oculi mei fuerunt repleti. Sicqz vt nihil videns cepi ire manu palpans donec peruenī ad intima sue

ineffabilis charitatis. Quibus vndiqz circ̃plexus reuerti nequiui. Ideoqz ibi hito ibi quiesco: ⁊ q̃bus vescitur cibis pascor. ibiqz delectabilr inebrio: suo potu. Ibi totus ardeo amoris feruore. Ibi totus pfundor iocũditatis dulcore. Ibi simplr fruor habundantia omnis boni intantum vt iaz tibi nesciam: nec aliquo modo valeã: ⁊ sũ perficialiter explicare. ℂ ℴ mirabilis dignatio iesu xp̃i. Nã qui prius p peccatoribus iacuerat in v̄ginali vtero nũc dignat̃ me peccatorẽ maximũ intra vlcera ꝓportare. Sed tñ timeo valde frẽs ne forte veniat cito partus eius ⁊ ab illis sũmis delicijs tũc excidat: quibus nũc feliciter fruor tota mente. Certe ⁊ si me peperit debebit vtiqz sicut mater lactare vberibus: me lauare manibus portare brachiis: mulcere osculis: fouere gremio: ⁊ voce dulcisona quietare. Aut certe scio quid faciam quando pariet me dñs meꝰ iesus xp̃s. Scio. n. q̃ eius vulnera sunt aperta ⁊ iõ occulte p ea adhuc in eius vteruz introibo. Quod si adhuc me pariet: ego ipsum iterum sub introibo. Et hec totiens replicabo q̃sqz sibi inseparabiliter ero conglobatus. ℂ ℴ cecitas magna filiorũ ade qui p̃ paterna vulnera nesciũt itroire sup̃ suas vires in vanũ laborant ⁊ aperta sunt hostia ad quietem. An ignoratis stulti quid sit̃ glia beatorum. Cur ergo pigri corde tardatis p xp̃i corporis foramina in tantuz gaudiũ itroire. ℂ Quo sic insanitis miseri: q̃ beatitudo angelorũ patet: ⁊ iam circũstans paries est cõfractus: fenestre aperte: scala apposita: ⁊ omnia necessaria sunt parata: ⁊ tamen ascendere negligitis ⁊ intrare'. An forte expectatis q̃ prius resolua̅t corpus vestruz: credentes q̃ in p̃senti aia vestra in xp̃o valeat quietari. Sed crede mihi o hõ q̃ si in dulcissimum iesum xp̃z per hec sua angusta foramina intrare studueris: persectam quietem ⁊ mirabilem dulcedinem sentiet ⁊ gustabit non solũ aia tua: sed etiam corpus tutum. Et q̃ carnale est: ⁊ ad carnalia tendit de sui natura ex illorum dulcissimorum vulneruz ingressu ⁊ gustu: fiet adeo spirituale: vt iam ceteras p̃eter illas quas ibi sentit delicias reputet esse nihil. Imo si forte aliquãdo aia pp aliquã cãm licitaz dictabit̃ et esse ad tps ab illis vulneribꝰ recedere cõtinuo forte ibi morandum corpus asseret. Si ergo ita accidit de corpe nostro carnali ⁊ graui quãtum ipsam queso credis aiaz perfundi dulcedine: que p̃ gloriosa foramina intimius coniungitur cordi xp̃i. Exprimere tibi nequeo. Sz experire hec ⁊ scito. ℂ Ecce. n. aperta est apotecha paradisi omnibꝰ aromatibus medicinalibus tota plena. Vulnerum igitur fenestras sub intra: ⁊ ibi inuenies ⁊ accipies medicinã curatiuã: restauratiuam: conseruatiuam: ⁊ p̃seruatiuam. Ibi quascũqz volueris species accipies. Ibi quecumqz delicata electuaria tua aia petierit sũme tibi. Si. n. volueris suauitate melliflua deliniri p̃ illa intrare vulnera nõ postponas. Ecce apta est ianua paradisi ⁊ p̃ longini lanceam gladius versatilis est ãmotus. Ecce lignũ vite taz in ramis q̃z i stipite perforatum. In quibus foraminibus nisi tuos pedes affectus ⁊ manus posueris: non poteris capere fructus eius. Ecce apertus est thesaurus diuine sapientie ⁊ suauitatis eterne. Intra ergo vulnerum aperturam: ⁊ gratis cuz sũma delectatione delicias suauissimas obtinebis. ℴ q̃z beata lancea illa: ⁊ q̃z beati claui illi qui huiusmodi aptionem facere meruerunt. ℂ ℴ si fuissem loco illius lãcee quãta dulcedine fuissem perfusus. Numquid de xp̃i latere exiuissez: certe nec exiuissem nec exire modo aliquo potuissez neqz voluissem. Sed dixissem. hec requies mea in seculum seculi hic habitabo qñ elegi eã. ℴ stulti ⁊ tardi corde. Quid ad possidendum in breui aliquid vanuz transitorium ⁊ caducum cũ magno sudore periculo ⁊ la

bore per inepta ⁊ obscura scrutinia cogitationi introire. Unde multotiens egredi non valetis. Et tamen ad possidendum plene ⁊ semper dulcissimum ⁊ amabilem iesum christum summum bonum infinitum. eternum delectabile ⁊ iocundum splendorem ⁊ candorem lucis eterne aquo ⁊ in quo omnia bona possidentur. sine quo breuiter nihil habetur: nec haberi potest per apertas ⁊ patentes iam portas negligitis imo contenitis subintrare. O anima ad imaginem ⁊ similitudinem dei facta. quomodo te potes amplius continere. Ecce sponsus tuus dulcissimus: pro te crudeliter vulneratus: ⁊ iam factus gloriosus: splendidus: ⁊ speciosus pre filijs hominum: te cupit videre: te in sponsam habere: te dulcissime amplecti: tibi secretissime loqui: oscula tibi melliflua dare: omniaq; tibi bona donare ⁊ tamen sic ad ipsum negligis festinare. ¶ Plaz p nimio tui amoris feruore: voluit lancea suum latus aperiri: vt tibi dare monstraret: q; tibi tribuit cor suum. Sibi ét plene voluit pro te manus ⁊ pedes clauis grossissimis perforari: vt cum ad ipsum peruenieris sic tue manus intrent in suas: ⁊ tui pedes in suos: vt sibi iseparabilr ꝑiúgaris. Obsecro te o hó vt iuxta ꝓsiliú apli oia ꝓbes: hoc saltẽ expiri coneris. Et siqdé bonú tibi videbit hoc firmiter tene: ⁊ inde nullo tpe discedas Nó. n. dubito q; si hoc fueris diligéter experr: oia ꝓter hoc amaritudiné reputabis Uelles vtiq; libéter postq; ad cor dulcissimi iesu xpi intraueris: illa vulnera suoz hostia tibi penitus obserari: vt sic inde exire vel trahi áplius nó valeres. ¶ Admiraberis tũc valde tuá ⁊ aliorz sup hoc diu habitá cecitatez. Gaudebis tñ ⁊ exultabis de tãta tãq; admirabili dulcedine: quaz tu senties vbicũq;. Et i tñ ét inflamabit cor tuú: vt quasi nitẽs vellet ó mãli corpe egdi ⁊ solú in xpi vulneribus hitare: inebriabit eiz incredibili dulcedine ⁊ feruore vt vix poterit ad aliud indinari. ¶ O admiranda ⁊ veneranda vulnera iesu xpi: corda sarrea ⁊ ferrea mollificantia: méteſq; ꝓgellatas inflamantia: ⁊ pectora adamantina liquefacientia pre amore. O certe vitá dulcedo ⁊ spes nostra. Si autem per meditationem istius glorioſissime passionis: puenieris ad dulcedinez de qua dixi: vel ét ad maiorem: attende diligenter: vt non velis illá passioné meditari: pp aliquá dulcedinẽ tpalem sz vt tui creatoris sũmú beneficiuz recognoscens in eius feruentius accendaris amorem: ⁊ hec debet esse tua deuota ⁊ continua oratio. Oratio.

O nune scé pr̃ ops eterne deꝰ pp tuá ieffabilé charitaté ⁊ tui filij dulcissimi qui ꝓ me sustinuit mortez ⁊ eius gliosissime mr̃is excellétissimá scitatez ac beati. Fráciscꝰ ⁊ oiuꝫ sctoꝝ merita ꝑciosa: ꝓcede ꝓpitius mihi misero pctori: oi tuo bñficio penitus indigno vt te solum diligá: tuoq; amore semp ferueá: tuuz honorez semp faciá bñficiú passionis iesu xpi filij tui ꝓtinue in corde semp habeá meaz miseriá semp recognoscá: ⁊ ab oibꝰ ꝓculcari ⁊ ꝓtẽni sũmo desiderio cupiá. Sicq; nihil me reficiat nisi tu nihil me contristet nisi culpa mea. per eundem xpm. d. nr̃m.

¶ Quo homo dz ꝓpati xpo crucifixo.

O ꝓpatiendum dño iesu xpo ꝓpter crucifixo. Primo studeas toto posse te totalr sibi vnir̃ p feruẽté amoris affectũ. Pá quanto ardentius euz amabis: tãto magis sue passionis ꝓpatieris dolorꝫ. Et quãto plus fueris sibi ꝓpassus: tanto plus in eũ tuus accendet affectus. Cñ tandiu sic se mutuo augebũt dilectio ⁊ ꝓpassio: donec ad pfectũ puenerit. nisi forte remáserit pp aliq; negligétiá tuaz vel miseriá. Oém aút psumptionez: difidétiá: ⁊ negligétiá a corde tuo: tãmo studio

dio ppellas. ¶ Debz.n.hō tā nobile op⁹ aggredi humiliter.confidenter. ꝛ instāter cum quanta potest cordis sui mondicia. Et q̄uis forte sibi merito videatur indignus ꝛ neq̄z nihilominus ab hoc penitus nō desistat sed cogitet q̄ propter peccatores precipue dñs crucifixus est. Dō si sic sibi vniaris amoris feruore vt tibi videatur cor tuum iam sibi nō tibi coniūctum. quō tunc eius vulnera suauius non gustabis. Aut quas in suo corpore passiones habebit: que nō vberius perfundant cor tuū. Studeas igitur quantū potes vt cor tuum totaliter intret in ipsū ꝛ te extra ipsū nihil esse reputa: ac de te siue extra te nihil eē putes. vel cures. ¶ Tota quippe cura ꝛ solicitudo tua vertat circa dominū tuū passum. Nā ei⁹ es quicquid es. Nec debes quicq̄z alteri exhibere. Si ergo tu totaliter trāsferaris i ipm nō possum credere q̄n ei⁹ vulnerib⁹ vulnereris: q̄n eius p̄cioso sanguine pfundaris quin eius illusiones: ꝛ contumelias: flagella: ꝛ obprobria sentias i te ipso. Quantam aūt tūc iocunditatem ꝛ dulcedinem assequeris: dominus iesus per suam misericordiam te faciat vberius experiri. Male enim scirem hoc tibi calamo declarare. Dō si tibi ista nimis alta videntur: nec potes ad hoc bene pertingere sicut velles. ¶ Tunc secūdo potes te exercitare modo alio grossiori: debes enim cogitare quantam passionem sustineres: si excoriareris vt beatus Bartholomeus: aut assareris: vt beatus Laurentius: aut versis pedibus crucifigereris: vt beatus Petrus: aut capite truncareris: vt beatus Paulus: aut certe truncatis manibus ꝛ pedibus vel ceteris mēb̄ris: cesis carnibus dentibus ferreis laceratis ꝛ sale ꝛ aceto perfusis ossibus denudatis ꝛ huiusmodi innumerabilibus cruciatib⁹ ꝛ tormētis patereris sicut ceteri martires passi fuerunt. ¶ Et cum ista omnia super te et in te cogitando diligentius cōceperis quidam horror de tot ꝛ tantorum crudelium tormentorum consideratione tibi venerit. Tūc cogita q̄ tuus dominus iesus xp̄s p̄ te vilissimo peccatore: multo intensiores ꝛ acerbiores dolores passus fuit in cruce q̄s tu patereris i omnibus tormentis p̄dictis. Tunc aūt omnes ꝛ singulas angustias et afflictiones: oēs ꝛ singulas penas ꝛ passiones: omnia ꝛ singula obprobria: vituperia ꝛ vulnera: que p̄o tuis peccatis patiēter sustinuit iesus xp̄s in corde tuo diligēter ꝛ sigillatim cōnumera. ¶ Cōnumerando q̄z ꝛ per singula discurrendo vnūq̄q̄z tota attentione ꝛ consideratione p̄ponderā. Et sic faciendo omnia inseparabiliꝛ ꝛ singula applica cordi tuo. Considerando i super qualis ꝛ quantus amoris feruore fuit ille qui sic iesum benignum ad patiendū p̄o te peccatore induxit. Et sic meditando afficiatur totaliter cor tuum illis doloribus. ac si omnes in tuo corpore sustineres. amarissimis quoq̄z lachrymis vberius perfundaris. Et tactus salubri dolore intrinsecus gemitibus ac suspiriis die noctuq̄z affligaris assidue. Nec est dubium q̄ hec omnia amara tibi cito in mirabilem dulcedinē conuertentur. Dō si forte adhuc istud ꝯ tibi non valet tunc tertio hoc materialius experire. Facias tibi vnum flagellū multum afflictiuū. ꝛ non multū lesiuū. ꝛ in abscondito eggregie te flagella: nec pces toto corpori donec fuerit bene perfusum dolore. ¶ Et tunc cum illos senties dolores ad xp̄m passum tuū dirige cogitatum. Et meditare diligenter q̄ sponsus tuus dilectus. amor tuus: desiderium tuū: ꝛ vita aie tue angelorū solatiū: beatorū p̄miū: dominus iesus xp̄s p̄o te vilissimo stercore: multo intensiores dolores ꝛ cruciatus sine cōparatione voluit in suo corpore vsq̄z ad mortē patienter sustinere. Et non dubites q̄ iste modus tertius ad remedium tibi valebit.

Nam per passiones propriaꝫ nonadi-
scis compati patienti in super adp-redi-
cta addantur deuote ⁊ pie orationes vt
quasi ꝯtinue deprecceris dominum ieſum
xp̃m ū vt ſuis vulneribus vulneret mẽteꝫ
tuã. Et tu ad ipſa vulnera ⁊ paſſiones ſem
per dirigas cordis aſpectū vt ſic ꝓpter tu
am nimiam ⁊ laudabilem importunitatem
a ſua amabili largitate ipetres quod inten
dis. ¶ Si autem: quod abſit: nullum om-
nium iſtorum predictorum remediorū tibi
valet. tunc: te ipſum quaſi tercium abhor-
rens cõtra duriciam cordis tui: amariſſi-
me plores ⁊ dicas heu heu vſqꝫ quo cor-
dis mei duricia nequiſſima p:eualebis ad
uerſus dñm tuū in cruce paſſuꝫ: cuius vul
nera vicerunt diaboli ptãté. uenefícia pri-
morum parentū ſuperauerunt portas infe
ri confregerunt: aperuerunt ianuas para-
diſi. Et in tantum abundat malicia cordis
mei vt non euincatur a tam excelentiſſima
bonitate. In tantum crudeſit duricia cor-
dis mei vt non frãgatur nec penitus emo
liatur a tanto ſanguine innocentis agni oc
ciſi. Ita congelatur frigiditas cordis mei
vt non liquefiat a tanto ardore feruentiſſi-
me charitatis. Et quid nequius quid du-
rius: quid frigidius malicia cordis mei.
Hei mihi quid faciam quia in tantum
ſum infirmus ꝙ ſalubre ⁊ omnino mihi ad
vitam neceſſariam paſſionis videlicet do
mini mei nequeo recipere medicinaꝫ. Nõ
ceſſent oculi mei a gemitu ⁊ ploratu: ſed
ſint mihi lachrymę mee panes die ac no-
cte: donec habundantia nimia lachrymaꝝ:
ſaltem emoliat duriciam cordis mei ſaltem
eius congellatam maliciam liquefatiat: et
emũdet. ¶ Vbe Vbe mihi infeliciſſimo
hominum. Quo ibo quid faciam. Et quo
anime mee vitam neſcio penitus inuenire
Eſt enim erga me ſumma diffuſio domini
mei clementie dei ⁊ non valeo ét quid no
dicam degustare. Sedebo certe iſter quili-
nio: ⁊ mentis mee ſaniem teſta radaꝫ. Affli
gam de cetero valde: dire ⁊ nõ parcam
aliquatenus vite mee: laborabo ī gemitib⁹
⁊ fletibus: ⁊ iuſpirijs ꝓdolore: ⁊ recogita
bo in amaritudine aie mee ſingulos ãnos
meos. Lauabo p ſingulas noctes lectum
meū: lachrymis meis ſtratū meū rigabo
Flagellabo veſpe corpus meū ⁊ imatutis
erit caſtigatio mea. Anticipabunt vigi-
lias oculi mei: ⁊ meditabor in nocte cū cor
de meo. Triſtabitur a ia mea vſqꝫ ad mor-
tem. Caro mea ⁊ cor meū deficient in dolo
re. Remuá ꝓſolari aiam meã donec in af-
flictione inuenero dñm afflictorꝝ. Scopaꝫ
ſpñm meū a malitia ſua: ⁊ excitabor: propoſ
ſe in deiamore ignire cor meū: humiliabo
in terra vitá meá ⁊ collocabo me in obſcu
ris foraminibus ieſu xp̃i. Anxiabitur ſpũs
meus ſup me donec ſic intreꝫ in ſanctuariū
dei. Vt intelligam prima ⁊ nouiſſima mo-
tis ſue. Tunc ſi forte potero me eius ſan-
guine inebriabo. ⁊ ſua lancea ſcindam du-
ritiam cordis mei. Et ſic in iſto modo cor
meum exultabit in domino ⁊ delectabitur
in ſalutari ſuo. Tunc benedicam dominuꝫ
in omni tempore. ⁊ erit ſemper laus eius
in ore meo. ¶ Aõ ſi cor meum nullũ per
cipiat tam ſuauis paſſionis dulcorem in
vulneribus ieſu chriſti: tunc certe deficiet ī
dolore vita mea ⁊ anni mei in gemitibus fi
nientur. Et cõturbabitur in ira oculus me
us anima mea ⁊ venter meus. Et cor me-
um iam non carneum. ſed durius lapide ⁊
frigidius glatie tanquá ſtercus viliſſimuꝫ
abhorrebo. Et dicam o cor peſſimum iam
non humanuꝫ: ſed diabolicum vſquequo
reſiſtes in menſe largitati diuini amoris.
Quare non magis delectaris in vulneri
bus ieſu xp̃i dulciorib⁹ ſup mel et fauuꝫ. q̃ꝫ
in delectatõibus mundi ⁊ carnis. o inerti
tudie plenis. Cur ñ magis aſiſtis deo ꝓ te
patiẽti. ⁊ te ad celum trahẽti. q̃ꝫ diabolo te
feriẽti. ⁊ ī abiſſũ te mergẽti. ¶ Cur magis

cõpateris pedi vel vngule manus tue q̃z xp̃o capiti tuo. Vbi queso stultitia maior. vbi prosus malitia peior. O homo nõ ne videtur q̃ illum vel illam rez plus diligas cui plus cõpateris in dolorem. si sic. Ergo plus diligis pedem tuum q̃z caput tuum ie sum christum: nam plus cõpateris pedi in modica afflictione: q̃z christo in tam grauissima passione ⁊ morte: ⁊ plus tendit cor tuum ad ligandum pedem tuũ q̃z ad amãdum christum: plus ad condolendum pedi q̃z cõpatiendum christo. O cecitas maxima: o malitia inaudita: o crudelissimi homines venenosis ⁊ mortiferis serpentibus deteriores. Nã serpẽtes in tãtuz compatiũtur capiti suo percussori vt pro capite totuz corpus exponant flagello: sed certe videt q̃ tanq̃z mẽbra arida ⁊ putrida iam simus excisi a capite nostro christo: quia ipso sic crudeliter vulnerato: eius vulnera penitus nõ sentim⁹. Heu heu domine mi: quare me fecisti si non debeo tibi capiti meo esse coniunctus: aut si sum tecum coniũctus: cur non sum tecum vulneratus. Pro me enim tu domine vulneratus es nõ pro te. Et tu vulnera portas non ego. Hoc vere nõ est equum vel iustum. Ego quippe non tu deberẽ digne vulneribꝰ esse subiectus. Quia certe ego sum qui peccaui. ego qui egi iniq̃z. Tu vero qui es agnus imaculatus cur pateris. Tu qui es ouis innocens cur ad imolandum es ductus. vertãtur ob secro hec vulnera tua in me ⁊ in domum patris mei. ¶ Redde nobis domine redde vulnera nostra: ne tu qui innocens penitus es ⁊ sanctus videaris reus ⁊ nocens: portando sic in te vulnera aliena. Q̃d si nõ vis nobis reddere vulnera nostra saltẽ tecum cõuulnera corda nostra. Volo enim ego penitus mori nisi vulneres mentẽ meam. Abhorreo enim mi domine videre cor meum nisi vulneribus plenum: cum videam te saluatorem meum: sic crudelissime ⁊ vilissime pro me crucifixum. Aut ergo benegnissime iesu des mihi vulnera tua: aut vulnera me tecum: aut certe des mihi licentiam materiali gladio transuerberari cor meũ. Nolo enim domine nec possum viuere sine vulnere cum te vndiq̃z videam vulneratum.

¶ Quomodo homo debet se reputare indignum tãto beneficio vt est in medio christi passionis.

Si forte hec omnia predicta non sibi valuerint tunc excogita ⁊ cognosce q̃ tam nobilissimo ⁊ excellentissimo beneficio propter tua multa scelera es indignus. Et iam de cetero te non reputes hominẽ sed bestiam vilissimam ⁊ ingratam: ⁊ sit ãmodo cum bestijs ⁊ iumẽtis habitatio tua: quia sic indignus es consortio aliorum: forte si multum te humiliaueris sic faciendo: ille qui respexit humilitatem ancille sue: respiciet humilitatem ⁊ dolorez anime tue: ⁊ dabit tibi cor nouũ ⁊ mutabit te in virum alterum: vt sic cognoscere possis dominũ tuum passum: sed o dñe deus quando hoc erit. Nam tm̃ differre mors mihi intollerabilis est: sed si plus expectaueris forte desiderio liquefiam: ⁊ sic postmodum in liquido vulnera promouentia imprimi non valebunt. Nã anima mea domine incipit iã lãgueſcere etiã quasi ad nihilum redigor desiderans toto corde in tuis vulneribus consolari. O domine mi vbi queso est sapientia tua: an forte ignoras q̃ melius est te habere creaturã vulneratam q̃z ad nihilum redactam. Nõ ergo dulcissime deus me tantũ differas vulnerare: ne forte multa dilatione ãmittas quez tuo preciosissimo sanguine redemisti. Curre domine curre velociter ⁊ cor meũ vulnera festinanter: ne forte de me nihil inuenies si expectas: sed heu mihi miserri

mo: q̃z vilissimus factus sum: quia tu qui etiam inimicos diligis videris me penitus odire. Nunquid plus q̃z inimicus suz ego. Nam vt inimicos liberares voluisti te totaliter vulnerari. Et ecce miser quia iam quasi deficio: ꝛ simpliciter de me non videris curare. non etiam peto benegnissime iesu vt pro me amplius vulnereris: sed q̃ mihi iam mortuo solum applices tua vulnera vt reuiuiscam. Oratio.

O Domine iesu christe cor meum tuis vulneribus saucia ꝛ tuo sanguine inebria mentẽ meã: vt quocunqz me vertam te semper habeam crucifixum: ꝛ quicquid aspexero mihi appareat tuo sanguine rubicatum: vt sicut totus in te tendens: nihil preter te valeam inuenire nihil nisi vulnera tua valeam intueri: hec mihi sit consolatio magna: tecum mi domine vulnerari: vel mihi sit intima afflictio a te admodicum separari vel sub te admediatari: non quiescat cor meum bone iesu donec te inueniat centrum suum: ibiq̃z terminet appetitum suum. Amen.

¶ De planctu virginis iuxta crucem.

S Tabat iuxta crucem iesu mater eius. O domina mea vbi stas. Nunquid iuxta crucem: immo in cruce cum filio cruciaris. Ibi enim crucifixa es secum. hoc solum restat q̃ ipse in corpore. tu vero in corde es passa: necnon singula vulnera per corpus eius dispersa: in tuo corde generaliter sunt vnita: q̃ nempe tuam ipsius animam gladius pertransiuit. Tu domina in tuo corde es lanceata. tu amaris clauis indauata: tu de spinis coronata: tu illusa ꝛ exprobrata. tu contumelijs ꝛ a maledictis affecta. tu etiam felle ꝛ aceto potata. O dulcissima domina cur iuisti immolari pro nobis. ¶ Nunquid non sufficiebat nobis christi passio nisi crucifigeretur ꝛ mater. O suauissimum cor amoris cur conuersus es in cor doloris. Aspicio carissima domina cor tuum ꝛ iam non est cor: sed fel amarum: mirram ꝛ absinthium video. Quero matrem dei ꝛ inuenio spinas: clauos: lanceam: spongiam: atq̃z acetum. In cruce quoq̃z quero mariam ꝛ inuenio: sputa: ludibria: flagella: ꝛ vlnera: quia tota conuersa es in ista. O ve maria quia amaritudine plena. Quid feci sti. Cur vas sanctitatis feci sti vas penalitatis. Vas tripudij ꝛ amoris: feci sti vas contumelie ꝛ horroris. O castissima domina cur non eras solitaria in camera tua. Quare ad caluarie locum veni sti. Non erat tua consuetudo venerabilis domina ad talia spectacula properare. ¶ Cur queso non te tenuit verecundia virginalis. Cur non te tenuit pauor muliebris. Cur non te tenuit horror facinoris. Cur non te tenuit turpitudo loci. Cur non te tenuit multitudo vulgi. Cur non te tenuit detestatio mali. Cur non te tenuit clamoris vehementia. Cur non te tenuit armorum frequentia. Cur non te tenuit stultorum vesania. Cur non te tenuit demoniacorum caterua. ¶ Sed hec omnia non consideraſti domina mea quia cor tuum alienatum erat a te pre immenso dolore. Non eras quippe in te sed in afflictione filij ꝛ in vulneribus vnigeniti tui. In morte dulcissimi iesu christi. Non enim considerabas vulgus sed vulnus. nõ pressuram sed fixuram. non clamorem ſz liuorẽ. nõ horrorẽ ſz dolorẽ. Sz q̃so te o amantissima domina. Jam reuertere ad locum pristinum ne forte cum percussione pastoris te etiam irrecuperabiliter ámittamus. Heu heu nobis orphanis. Cur vno tempore vtroq̃z priuamur regimine. Vhe nobis miseris, qui in hac lachrymaruz valle vna hora vtroq̃z orbamur parente. Reuertere reuertere tu saltem o domina mea: nec nos in tanta miseria ꝛ dolore sic desolatos

dimittas. Nam sine te penitus viuere nō valemus. Nec enim pro te o amabilis domina: hec sententia prouulgata est: nec etiā est consuetudo mulieres tali morte damnari: sed vt puto o domina hec verba non potes audire: quia incredibili amaritudie es repleta. Totum enim cor tuum o cara domina versum est circa filij tui amarissimam passionem. O mira res: o stupenduz prodigiū. Tota quippe es in vulneribus iesu christi ⁊ totus iesus christus crucifixus est in intimis visceribus cordis tui. Quid hoc mirabilius. Quomodo quippe é hoc vt continens sit in contento. O homo vulnera cor tuum si vis intelligere questioné. Aperi cor tuū clauis ⁊ lancea: ⁊ dare veritas subintrabit. Non enim intrat sol iustitie in cor clausum. Sed queso te o misericordissima domina vuluera corda nostra: vt sic forte te valeamus intelligere questionem. Vulnera vulciter corda nostra: ⁊ in mentibus nostris tui filij renoua passionem. ¶ O intima domina cor tuū vndiqz vulneratum coniunge cordi nostro vt sic tecum tui intimi serui vulneribus pariter vulnerentur. Cur cor tuum domina saltez non habeo: vt sic quocunqz pergam semper tuo dulci filio videam te confixam.

O pijssima domina si forte non vis mihi dare tuum dilectum filium crucifixum: nec etiam cor tuum vulneratum: saltem queso mihi misericorditer tribue tui filij contumelias: vulnera: illusiões: obprobria ⁊ flagella: q; scio te sine dubio simpliciter habere ista: que enim mater si posset non libenter a se ⁊ a suo filio auferret toto posse passiones: infirmitates ⁊ flagella: ⁊ in suo poneret seruo. Aut si forte o domina sic inebriata existis vulneribus nec vis ea a tuo corde vel a corpore filij tui separare nec alicui ea dare. saltem queso domina illis ignominijs ⁊ vulneribus indignissimuz me cō iunge: vt sic tibi ⁊ filio tuo solatium sit socium habere penarum. O q; beatus essem si possem vobis saltem vulneribus sociari. Nam quid maius: quid dulcius: quid nobilius: quid vtilius homini. O domina q; libenter haberem cor vnitum cordi tuo perforato. Non ne cor tuum domina plenum est dulcedine gratiarum. Et si apertum est: quomodo illa superabundans gratia non duceret cor meum taliter sibi vnitum in sua vulnera: ⁊ si filius tuus est gloria beatorum quomodo sic perforatus est: illius dulcedo glorie non emanabit in cor meum nisi imediatius sit vnitum. Non enim intelligo hoc aliter posse esse: sed timeo valde quia aliquādo sumus multum a longe ⁊ credimus eē ppe. O carissima domina quare mihi qō peto nō tribuis. Sic tu domina offēsa pro iustitia: cor meuz vulnera. Vulnera obsecro cor meum o domina mea: nec me permittas sine vulneribus stare. Vbi queso domina vbi pietas tua: vbi est tua magna misericordia. O benigna regina: o mater misericordie vbi pietas tua omni pietate plena: vbi est ineffabilis ⁊ imensa clementia tua. Quomodo ergo pia domina non exerces in me tue miserationis effectum. vere domina mea tu es misericordie regina: nec est in hac vita sic miser cui non impetres misericordiam salutarem: si ad tuuz declinauerit regimen. Certe domina cum te aspicio nihil nisi misericordiaz cerno: mā pro miseris facta es tristis ⁊ inangonia. Pro miseris facta es mater dei. Misericordiam insuper genuisti: ⁊ demum tibi miserendi officium est cōmissum: vndiqz misericordia tu vallaris: solum misereri appetere tu videris: nam multum es solicita de miseris: Nos in filios tuos adoptasti: nos voluisti regere domina: ⁊ ideo regina misericordie debito tu vocaris. Si ergo mise

rico:die plena. Quis qs̄ petierit non obtinebit:certe nescio nisi qui se miserum non cognoscit:quia non subest tuo regimini nisi miser. ¶ Aut forte ille qui etiam si se cognoscit miserum.de tua tamen misericordia nō confidit. Illi ergo soli paueant:qui se existimant esse iustos:vel qui misericordiam tuam non requirunt. Non ergo miseri tecum de cetero in vulneribus habitemus. Tecum ploremus:tecum clamem⁹ tecum pleni lachrymis ⁊ singultibus voci feremus. Quo planctu ploabimus o plena doloribus. Insinua nobis o plena lachrymis.prebe nobis regulam o vulneribus plena. ¶ O dulcissima domina audio clamorem tuum: sed non intelligo vocem. Vox enim tua dulcis sed plena est singultibus amarissimis. Quid nam dicis. Fili mi quid fecisti fili mi. O dulcis fili, o suauis amor:o cara spes que nam est causa tanti cruciatus:o decor me⁹:o vita mea o refugium meum:o baculum senectutis mee:quare me dereliquisti: quare me sic desolatum dimittis: o dulcis fili:o sintilla anime mee quo ibo sine te: quo declinem absq; baculo. Vbi manebo. O infelix femina sine filio meo:vbi inueniam mihi dilectum meum. Cur ista ante tempus non indicasti mihi :cur ista voluisti sustinere absq; sinu matris tue:quare me non postulasti: vt tecum venirem crucifigi. Nolo enim absq; te viuere:non ne tu vita mea: lux mea:consolatio mea:refugium meum: portio mea:dilectum meum:honestas: humilitas: benignitas : gaudium meum : ⁊ omnes delitie mee. Viuere.n.sine te mors mihi est. Tecum enim vellem ligari : tecum alapis cedi:tecum flagellari:spinis coronari: ⁊ breuiter omni tuo vulnere vulnerari. Nō possum sine vulnere stare. Te enim intuens o dulcissime fili vulnerantur tota viscera mea pre nimio dolore:te video sic crudeliter vulneratum:te ab amicis derelictum : te facie liuidum : te in medio latronum. ¶ Heu fili mi:heu me dolenté:quid faciam. Quare me permittis stare iuxta crucem ⁊ te in cruce. O care fili. Quare non aquiescis petioni infelicissime matris. Quare vis sine matre stare. Non ne cor meū tecum est. Summe ergo ⁊ corpus meum:vt ambo i cruce moriamur. O fili amabilis. Quid é qd nihil dicis matri tue. An forte oblitus es mei vel de me non curas. Saltem indica mihi causam tanti facinoris. Que nam fuit cā filii penarum . Fili obprobriorum:fili sordium:fili clauorum:fili vulnerum:fili felle ⁊ aceto mixtis potate:fili lachrymarum:loquere:fili mi:loquere. Aperi os tuum dulcis amor::sonet vox tua in auribus meis. Indica mihi quid faciam:quomodo tecum moriar:quomodo in cruce ascendā:vt possim te amplectiste oculari: te lachrymis mei abluere. ¶ O amara crux quare sic me crucias. O crudelissimi claui ex quibus filius meus tollitur a me. Saltem nūc reddite mihi filium meum iam mortuum: vt ⁊ ego moriar cum illo. Heu heu me dolens femina :infelix femina. relicta femina:orbata femia:vulnerata femia:quomodo ab oibus sum derelicta ⁊ oblita. Non est qui consoletur me. Non est qui societur me in tanta amaritudine positam.sola maneo:sola sum sedens in tristicia sola plorās filium meum:sola lugens dilectum meum. Fili mi dereliquerunt me:amici mei spreuerunt me. Noti mei fugierunt a me. Omnes enim que sua sunt queruut.de filio meo nullus videtur curare. O fili carissime:o fili benigne. An forte ⁊ tu dereliquisti me. Vel forsitan sine causa mortuus es. Quia nec mihi respondes : nec isti de te videntur curare. Quare factus es mihi crudelis cui semper fuisti beni-

gnus. Quid é fili mi quod nihil respõdes matri tue. An forte non me audis quia longe sum forsitan a cruce vel q: nimis plane vocifero. Veniam prope: altius clamabo ad dilectum meum. Assummã plãctum nouũ: lamentũ nouũ: dolorem nouũ recentes lachrymas: ꝛ vulnera noua. Et sic semiuiua mãens ad te accedã vt sciã causam pro qua dilectus meus cruciatur. ¶ O domina mea: sufficit sufficit. Noli vltra accedere. Noli altius clamare. Noli amplius lachrimari. Noli amplius tristari ne forte ámittam⁹ matré cũ filio. Já enim sufficit vobis. Jam nimis amaricata es. Jam lamentum tuũ audio. Dolorem tuum sentio. Lachrime tue molierunt cor meum. Vulnera tua me incipiunt vulnerare. O domina vulnerum audi clamorẽ filiorum ade. Obsecro domina mea ne vltra accedas: ꝫ perfice in nobis quod incepisti. Tu enim vulnerata es: vulnera ꝛ cor meum vulneribus tuis amarissimis: vt te cum habitemus. Nam vita nostra tu es. O vita mirabilis que mortuos viuificare conaris. Per te domina viuificamur: per te illuminamur: per te a morte liberamur O vita non senescens. Vita mortem non timens. Immo mortem expellens: mortales immortales constituens. O certe vita amabilis. Vita desiderabilis. Vita delectabilis. O vita carnales vitas ad nihilũ redigens ꝛ abhorrens. O certe vita contra mundi vitam. Qui vult te habere se affligat: delicias respuat: ẽlicata queꝙ cõtẽnat: q: qui amplius mortificatus fuerit te amplius possidebit. O vita vulnerata: vulnera ꝛ mentem nostram: vt simul tecũ in vulneribus habitem⁹. Non enim absq; vita viuere possumus. Si vita nostra es: cur non semper in nobis es. ¶ Cur non vulnera tua nobiscum sunt. Audi vulnerata domina. Audi benigna domina: cara domina: audi seruũ plorantẽz. Quo vis ire o dulcissima domina. Noli vltra ad crucẽ accedere. Magna enim ámisimus perdendo patrem: quare vis vt ámittamus matrem. Nimis tristata es: nimis vulnerata es: nimis cruciata es. Noli domina mea: noli querere causam tanti cruciatus. Sine me inquirere vulnera: sine me clamare: sine me plorare. Tu enim derelicta es a filio tuo: ego a creatore meo. Tu a genito tuo: ego a domino meo. Tu enim habes filium crucifixum: ego patrem. Tu plem cruciatam: ego patrem ꝛ matrem vulneratos: tu quem genuisti: ego pro quo voluit a discipulo tradi. Tu quez lactasti: ego pro quo voluit flagellari. Tu quem aluisti ego pro quo voluit cruci tradi. Tu quem amplectabaris: ego pro quo voluit coronari spinis. Tu quez manibus nutriuisti: ego pro quo voluit crucifigi. Tu quem osculabaris osculasti: ego pro quo voluit vulnerari. Sine ergo domina mea sine me flere: q: magis mihi ꝫ q̃z tibi. Tu enim innocẽs es ꝛ absq; peccato: ego sum nocens ꝛ peccator: ipe vero quẽ ploras: est ille qui soluit meũ peccatũ. Ego qui peccando mereo penam. Ipse vero q moriendo soluit culpaz ꝛ tulit offensam. Ego qui clausi celum. ipe qui aperit celum: ꝛ spoliauit infernum. Si causam queris o domina mea ego sum causa. Tu enim ploras: sed ego sum causa. Tu. n. vulnerata es. sed ego nõ qui debeo vulnerari. Si vulnera ergo tua magis debent esse mea q̃z tua. Redde domina redde qõ debes. Q: mihi mea vulnera mea dico: quia pro causa facta sunt. Nam tuum est corpus filij tui. q: illum genuisti. lactasti. nutriuisti: ĩduisti: amplexata es: osculata es: ꝛ curam habuisti. Mea enim debent esse vulnera: pro cuius causa perpetrata sunt. Certe si parentes mei non peccassent ista vulnera non fuissent. ¶ O felix culpa que talia meruit vulnera. Nam vulnera debent esse mea pro cuius solumtur culpe

¶ Tolle ergo dña mea tolle quod tuum est ⁊ da mihi vulnera mea. Sed certe si iuxta pietaté dixeris q̄ debent esse tua: quia filius tuus est: ⁊ q̄ de stirpe nostra est p̄o quibus soluit culpa. vel certe q̄ ista magis mereris: q̄ dignior es. Nolo vltra tecum querere rōnez sed societatem. Tu. n. vulnerata es o dñi mater: vulnera ⁊ seruum sine vulneribus miserum ⁊ nil aliud p̄ter vulnera postulaté. Nō peto celū non terram: nō lunam: non sidera sed vulnera. Nō ne tu es domina spes nostra? Nō ne tu es domina regis. Non ne tu es mater p̄mij. Nō ne tu es que nos tantū exaltari desideras. Si ergo nos vis facere gloriosos: imo q̄ vis: quare negas nobis causaz Ná absq̄z vulnere saluari non possumus. ¶ O domina mea: O vita mea: O spes mea: O dulcedo mea: O bona dña vulnera corda nostra. Nō ne plus sine comparatione nos diligis ac bona nostra p̄curas q̄z mater carnalis. Quid enim aliud habes facere q̄z corda nostra vulnerare. Nō enim possumus sine vulnere filij tui fratris nostri stare. Verecundú enim nobis valde est videre filiú tuú dñm nostruz sic vulneratú ⁊ te dñam nostrá sic crudeliter vulneratá: ⁊ nos peccatores serui vestri vilissimi sic liberi pertransire ⁊ illesi. Certe dulcissima dña scio quid faciaz. Ad te p̄o oibus incessanter clamabo: que non respuis lachrymátes: nec deseris miseroz p̄ces. Quomodo nō clamabo o domina mea sic orbatus. Nam orbatus a patre video: derelictus a matre. Clamabo angustiatus: miserijs infinitis opp̄ressus. Clamabo corde amcius: stomaco vacuus: dolore acerbissimo percussus. Clamabo autem ne forte doloris imésitate percussa videaris dereliquisse. Quare ergo obdormis o dña. Exurge adiuua nos clamantes ad te. Quid ergo amplius moraris. Quare sic nos affligi permittis. Si multum tardueris vocem clamando amittam ⁊ amplius vociferare nequibo. Heu mihi q̄d tunc faciam cum a te penitus fuero derelictus ⁊ destitutus. Tunc quid faciam cum mihi non poteris tua vulnera ministrare. Cito cito domina subuenias clamanti ne in manibus deficiam inimici. Festina cara domina ⁊ tuum iniquissimum seruum ad te clamantem parcēdo adiuua ⁊ eripe de manibus ⁊ periculis tui hostis induere seruos tuos o bona domina armis. s. vulneribus filij tui ne deficiamus in p̄elio. Pugnamus enim cum hostibus tuis. Si enim aliud te domina allicere non debet: nisi q̄ tuus hostis audet p̄uos tuos inuadere fraudulenter. deberes ad nos q̄z citius festinare. Curre domina curre ⁊ vulnera seruos tuos vulneribus sacris ne vulnerentur ab hostibus tuis vulneribus mortis. Curre ne glorientur in tuis clientulis dominari. Curre ne dicant vbi est eorum domina de cuius auxilio confidebant. O domina nostra non mireris si clamamus: quia nimis impugnati: nimis elongati: nimiuz sumus a vulneribus tuis separati. O anima mea cur non es potius a corpore separata: q̄z a tua domina sic vulnerata exulata. Exules enim sumus a patria: exules a visione diuina: ⁊ non vt exules a gratia. O domina mea quare exul sum a societate diuina. Si exul sum a matre certe ⁊ a dño patre. Heu mihi cur sum in tam longum exilium relegatus. Cur in ista valle lachrymarum derelictus. Quare facta es mihi sic crudelis. Quare me sic desolatum relinquis. An forte non me audis. Eia ergo aduocata nostra illos tuos misericordes oculos ad nos conuerte. Non dubito domina q̄ si nostras aspexeris miserias. Si aspexeris intimos nostros dolores: nō poterit tua miseratio retardare sua vulnera. ¶ Vulnera domina vulnera seruum tuum clamantem: languescentem ⁊ plorantem. O domina mea. O fons pietatis. Laus sanctitatis. Flumen bonitatis. O ma-

ter desiderabilis q̄z beati sunt: quos aspiciunt oculi tui. Aspice domina aspice in me ⁊ miserere mei: quia vnicus ⁊ pauper suz ego valde. Nam tribulationes mee multiplicate sunt dolores mei circundederunt me: oculi mei lāguerūt pre nimia tristitia. Nam tātum differre mors mihi est. Prebe domina prebe mihi vulnera tua. Attende domina suspiria nostra. Audi dolores nostros: prebe aurem ad lamentum nostrum. Quis ergo domina ad te non suspirabit amore: suspirabimus etiam ⁊ dolore. Undique nos angustie premūt. Quo modo ergo non suspirabimus ad te. Tu enim es solatium miserorum: refugiuz expulsorum: liberatio captiuorum: mater parvulorum: consolatio afflictorum: domina vniuersorum etiam inimicorum. Nec est qui voluntati tue possit obuiare. Sic ergo afflicti: sic miseri: sic lachrymosi: sic dolorati ad te dominam suspiramus: suspiramus ad te affectantes tuum filium videre. Suspiramus etiam desiderio vulnerum. tanq̄z paruuli ad tua vulnera anhelantes. O clemens domina: o pia domina: o dulcis domina cur non aquiescis petitionibus meis. Conuerte domina conuerte oculos tuos misericordes: ⁊ vide tristitiam nostrā. Non enim possumus sine vulnere a te recedere. Vulnera domina vulnera nos vulneribus tuis: quia nil aliud volumus nil petimus nisi vulnerari. Quid est domina q̄ sic mihi de his vulneribꝰ es auara que semper cunctis fuisti ⁊ es dulcis liberalis ⁊ larga: hoc solummodo quero: hec vulnera sine intermissione solummodo peto cum clamore: cum pijs lachrymis: cum zelatis manibus: tuis prouolutus pedibus: benigne ⁊ humiliter postulo ⁊ postulabo: nec desinam a ploratu donec me sensero tuis vulneribus vulneratum. Et sic tandez: aut hec vulnera mihi tribues aut me percuties vt recedam. Et sic sine vulneribus non recedam. Quia tantum stabo ad tua flagella patienter sustinendo dolorem donec a te ero vndiq̄z vulneratus. Si autem me volueris sine percussione blandiri perseverabo constans ⁊ tua libenter recipiam blandimenta: ⁊ ipse tue blandicie meum cor amoris feruore dulcissime vulnerabunt. Si autem nihil dixeris vel feceris mihi tunc cor meum crudelissime vulnerabitur pre nimia tristitia ⁊ dolore: ⁊ sic saltem a te sine vulnere nō discedam. Hec omnia dulcissima domina ad te exclamando perficiam: nec cessabo donec sentias cor meum tuis vulneribus vulneratuz vel a doloribus meis cruciatum. Sed si ambire nolueris: vel certenō merear a tuis vulneribus vel doloribus meis vulnerari: sic afflictus: sic desolatus: sic lachrymosus: sic dolorosus: sic anxius: sic a te semiuiuus relictus ad crucem amplexatus dilectum filium tuum dominum meum. iterum sicut potero exclamabo. ¶ At qui misertus es super latronem in cruce ipsum confitentem misereatur etiam super seruum crucis pedibus prouolutum: ⁊ dicam sic. Oratio.

O Domine iesu christe o vere amice qui me sic dilexisti. O amantissime sponse fac lutum ex sputo ⁊ tua oculos meos: vt qui cecus sum videre valeam dolores tuos ⁊ vulnera tua. Introduc me domine quāuis indignissimum famulum tuum: in gazophilatium veri templi: vt intueri valeā: quid quantūcz in cruce obtuleris patri pro nobis. Fortasse anima mea quāuis a te vero sponso multis iniquitatibus viduata offerret tibi duo minuta. Respice me quāuis prodigum filium ad comedendū vitulum sagina tum in cruceq̄z assatum. O vere magister doce me thesauros sapientie beatissime mortis tue. Iterum atq̄z iterum domine aperire digneris latus tuum mihi nequissimo seruo tuo: vt oculi qui deprędati sunt animam meam in tuo latere inueniant prędi

meam. ¶ O bone ieſu nimis ſæuum eſt cor meum niſi emoliatur ſanguine tuo nimis diſperſū eſt cor meum niſi recolligatur in latere tuo. O dulcis paſtor naz ego ſum illa ouis que perijt ⁊ errauit: pro qua in cruce poſuiſti animam tuam. Ecce ego ſum agnoſce eam: ⁊ introduc me in foraminibus petre. i. in cauas vulnerum tuorum. En domine mi tua paſſione me diligenter cuſtodias. Nam ſine tua morte morior: ſine tuis vulneribus ab inimicis vulnero: ſine tuis flagellis virga non equitatis ſed iniquitatis flagellor. Et quia neſciui perſeuerare poſtulando ⁊ amplectendo tuam dulciſſimam paſſionem iaz qua ſi ad nihilū redactus ſum. Ube mihi qa dimiſi ignominiā crucis: factus ſum omnium ignominioſiſſimus. O domine quia dimiſi ſtultitiam crucis: ſtultiſſimus ⁊ vaniſſimus factus ſum: quia infirmitatez tue paſſionis neglexi: infirmiſſimus factus ſum: quia in doloribus vulnerum tuorum non intraui: ſpinis crudeliſſimis inimicorum confixus ſum. ¶ Quid dicam niſi cor meum domine aperiatur a vulneribus tuis ⁊ doloribus quod a nequiſſimis vitijs aperitur. Niſi ſciat latitare in vulneribus tuis a latronibus plagis impoſitis ſpoliabitur. Nam paſſio tua domine perfectiſſima medicina eſt: ſine qua nulla medicina nullum remedium poteſt inuentri. Per vulnera enim tua bone ieſu omnia vitia ad nihilum deueniunt. Ipſa eſt que aures ſepit ne audiant vana vel prauа. Oculos claudit ne aſpiciant mortifera vel nociua: ⁊ breuiter omnes ſenſus meos cuſtodit: edocet ⁊ dirigit. Ipſa enim fouet mutuam dilectionem. Auget internam deuotionem: eleuat ad ſupernam contemplationem. Hanc ergo domine acerbiſſimam ⁊ ignominioſam paſſionem da mihi in matrem: quādiu mater tua vulneret me: vel certe tu bone ieſu tranſfige medullas cordis mei tuis crudeliſſimis flagellis. ¶ Nunc venio ⁊ requiro eam. Obſecro domine ne mecum agas iuris rigore ſed tue clementie beneigniſſima diſpenſatione. hanc ergo da mihi domine: quia hanc amaui: hanc dilexi ⁊ concupiui: hanc totis viſceribus amplexari cupio. Da ergo domine da mihi vulnera tua. Ipſa ſola mihi ſufficiunt. Ipſa ſola medulitus me nutriunt ⁊ ſufficiunt in hac vita. ipſa ſunt vita mea: conſolatio mea delitie mee. Ipſa enim o bone ieſu paſſio tua lux eſt ⁊ ſapientia mea. Ipſa reduxit: adducit ⁊ deducit me. Sine ipſa deuio Sine ipſa erro. Sine ipſa a portu ſalutis declino. O care ieſu nihil aliud a te peto in hac vita niſi vt perfecte crucifixus ſim tecum in cruce. Certe dulciſſime ieſu nolo viuere niſi tecum moriar. Aut ergo da mihi mortem corporalez: aut in corde meo imprime tuam mortem. Heu mihi miſer quare natus niſi dominum meum amplectar in cruce ⁊ requieſcam in vulneribus eius. Nunc autem magis eligo ad pedes tuos crucifigi q̄z tecum in delitijs affluі paradiſi. Hanc tuam beatiſſimam paſſionem volo: hanc peto: hanc totis internis medulis concupiſco. Omnibus pro ipſa abrenuntio ⁊ etiam meipſum relinquo. Ipſa mihi ſit anima ⁊ corpus meum ⁊ omnes conſolationes mee. O dulcis ſamaritane vulnera me vulneribus tuis inebria me ſanguine tuo precioſo. Scindant cor meum dolores tui. ¶ Quid eſt bone ieſu q̄ me ſic deſeris eſurientem. Sic ſpernis clamantem. Nam pro me feciſti celū: ſolē: lunā: ⁊ ſtellas: ignē: aerez: terrā: ⁊ aquas: aues: piſces: beſtias: ⁊ reptilia: arbores ⁊ olera: aurū ⁊ argentū: ⁊ vniuerſa que ſiue ſurſum ſiue deorſum ambitu cōtinent. Sed quis h̄ de manibus tuis queſiuit: ſine petitiōe ſine inſtantia. h̄ nobis vniuerſa dediſti. Et tota die ac nocte affligo animā meā petēdo vulnera tua dulciſſima poſtulādo ignominioſaz morte tuā: eſurie

do potari sanguine tuo pciosō: ⁊ vix vnā
guttā nō valeo ipetrare. Scias dñe q̄ mi-
hi oīa vibuerunt p:o ipsa morte tua. Tolle
dñe tolle vniuersa oīa tibi restituo ⁊ da mi
hi vulnera tua. Nec super celū aspirāt co:
meū: sup sidera mihi refulgent: illuminant
intellectū meū sup aeré: super ignem accé
dunt meū affectum: super aquas emoliunt
animū meū: ⁊ super terrā stabiliunt ⁊ fecū
dant effectum meū. Nec super auibus ⁊
piscibus vtilio:a: fructibus suauio:a: arbo-
ribus ⁊ oleribus amenio:a. auro ⁊ argé-
to ⁊ margaritꝫ pciosio:a. Immo certe hec
oīa nihil ⁊ vanitas sūt respectu tue beatis
sime passionis. Hāc volo hāc peto domi
ne: hāc tribue mihi in matré. Non peto
dñe nō peto mūdi delitias: sed tuas angu-
stias: nō pulchritudiné: sed tuam crudelissi
mā morté. Cito domine iesu citotribue mi
hi causam: iam amplius noli differre. Hā
infans sum ⁊ indigeo lacte. ¶ Nō eni pōt
infans absq̄ lacte viuere. Pbebe domi-
ne pbebe vbera vulneribus tuis: ne forte
de ficiam exausta. Intrent co: meum vul
nera tua ⁊ ipa intrent itima mea: ⁊ erit ani
ma mea reficiata pinguedinis dulcedine.
liquefacta a amoris ardo:e ⁊ exilarata odo
ris suauitate. Sed quis sum ego domine vt
a te talem matrem audeam petere: quam
solis amicis tuis ⁊ itimis p:oceribus tuis
cōiungis. Sed quāuis vanitas ⁊ detestabi
lis sanies sim: tamē semper de tua immen
sa clementia p:esumo ⁊ si nō habeā purita
tem ⁊ sanctitatem dulcissime matris tue: vt
digne secum tibi cōpatiar: latronis tamen
p:auitatem habeo: vt secum ad latus tuum
crucifigi debeam. Magis enim in hac vi
ta desidero domine cum latrone tecum in
cruce ascendere q̄m cum Pdetro Jacobo ⁊
Joanne in montez transfigurationis ascē-
dere. Nam mihi magis placet ad p:esens
oculo mentis te videre ꝓsputum q̄m trans
figuratum. Et si non sim tanq̄m velū nobilis
simum in templo vt in morte tua scindar
sum tamē fetidissimum monumentum vt
ad apertionem tui lateris aperiri debeam.
¶ Quid in me queris dñe. Si in mor:e
tua petre leisse sunt. ego sum durio: petra.
Si enim terra mota est: ⁊ ego terremissim⁹
sum. Quid ergo iniquitatis deest in me: vt
nō indigeam tua morte. Et si celestis nō sum
vt tibi cōpatiendo nequeā cū sole obscura
ri: tamen infernalis conuersationis sum: vt
in hoc triduo mortis tue a te debeam visi-
tari. ¶ Nō ergo te dñe retrahat iniq̄tas
mea quin mihi hanc nobilissimā matrem
ignominiosam morté tuam: iseparabiliter
mihi eius desiderio estuāti cōiungas. Ipa
enim est excellentissima oīum gratiarum
quas mihi tribuere possis. In ipa fuit sum
ma dei dignatio: summa ad nos dei diffu-
sio. Ipsa sua sapientia ⁊ p:udentia per cus-
sit superbiam nostram. Sua potentia ani-
mas de inferno transuexit in celū. Sua bo
nitate ⁊ humilitate placauit imo ⁊ dona-
uit deū. Ad cui⁹ fragrātissimū odo:é senti
unt ⁊ suscitant mo:tui. Ad cui⁹ suauissimū
tactum robo:antur infirmi. Pro cuius dul
cissimo gustu reficiunt ⁊ cōsumant p fecti.
Talis est o filij o filie ierusalem spōsa mea
amica mea: mater mea ⁊ desideriū anime
mee. Ipsa inimicum meum diabolū supat.
me a mundo alienat ⁊ carné meā castigat.
¶ Mihi ergo absit gloriari nisi in cruce
dñi nostri iesu dixisti in quo est salus vita
⁊ resurrectio nostra: per quā mihi mūdus
crucifixus est ⁊ ego mūdo. Magna mihi
quippe dñe glo:iatio q̄ p:o me celū: terrā
sidera ⁊ alias infe:io:es creaturas fecisti.
Sed multo sine comparatione mihi ma-
io: glo:iatio q̄ p:o me formam serui acci-
piens factus es similis mei: me regens: me
gubernans: me nutriens: me cunctis ani-
malibus p:eponens ⁊ exaltans. Pro me
autem factus es esuriens: sitiēs: itinerans
⁊ labo:ans: tantaq̄ icōmoda patiens vt pe-
ne vniuersa mundi mala sustinueris. Tu
dulcissime domine oīa ista non mihi suffi-

eiunt: nisi superaddes ꝛ vulnera tua. O bone iesu. O cara spes. O dulcis amor: nō ne e celo es lapsus: vt me pditū quereres vt damnatū redimeres: vt me vēditū tuo sanguine pcioso recuperares: vt me exulem a patria tuis sacratissimis vulneribus ad pria remeares. O dulcis pastor. O cordiū exilarator: quid retribuā tibi p omnibus: que dedisti mihi. Certe nescio dñe iesu: q̄d tibi tradā cū nihil sim absq; vulneribus tuis. Quid a me postulas: o dulcis amor. An forte vis cor meū: vt maneat tecū in vulneribus tuis. O q̄z libēter tibi dabo illud dūmō eū: vulneres. Tolle dñe tolle cor meum: ꝛ vulnera illud. O dñe que est ista locutio qūo ausus sum tibi velle dare cor meū tam prauū tā iniquū ꝛ sic ingratum. Et tñ oī die: ꝛ oī hora audio te clamantem: Fili da mihi cor tuū. Ex quo libenter tibi dabo illud.

¶ Quod hō debet dare cor suū deo.

O mine tu te totū mihi dedisti ꝛ a me solū cor meū requiris! O immensa clementia. O ineffabilis benignitas. O mira dignatio. O longitudo: latitudo: sublimitas: ꝛ profunditas caritatis diuine vilissimū lutū sum. detestabilis sanies vilissima creatura. ¶ O q̄z magnū mihi est dñe: vt tu tā excellens rex regū ꝛ dñs dominantiū: a me vilissimo: ꝛ inutili seruo tuo: dignaris postulare ꝛ velle cor meū. Certe si haberem cor ita magnū q̄ ipsum solū esset maius q̄z omnia simul corda filiorū hominū: ꝛ q̄z affectus oium angelorū. Et vt mirabilius loquor. Si cor meū adeo esset magnū vt plura corporalia: ꝛ spūalia simul actu contineret: vel continere posset: q̄z celum empireū: q̄z montes: ꝛ colles: ꝛ oēs abyssi: ipsa certe totū ꝛ totaliter tibi darem ꝛ dare deberē. Et adhuc tibi tanto dño hoc totū munusculum paruū esset: imo nihil esset. Quanto ergo magis illam modicaz scintillā cordis quam habeo tibi dabo ꝛ libentissime ꝛ totaliter in te ꝛ in tua vulnera ponam. Hoc enim per maximū est: nō tibi: sed mihi: vt cor meū digneris habere. ¶ Nō ne ergo stultus essem si illud de cetero alicui creature aplicarem: cum tu deus ꝛ creator meus ipsum velis ꝛ petis habere. Certe nolo ét q̄ in me ipso amplius maneat: sed volo q̄ ipsum tecum in te totaliter requiescat. Tu enim ipsum creasti ad te digne laudandum. Melius enim mihi est: ꝛ cordi meo vt ipsum remaneat tecū in cruce vulneratum: potius q̄z in iocunditate terrenorum omnium: potius in tuo latere q̄z in eterna iocunditate ꝛ bonitate immensa. potius ad presens in tribulatione: q̄z in diuina maiestate. Potius in tuo labore q̄z in meo corpore. O q̄z melius mihi est stare in tua securitate: q̄z in mea fragilitate. potius in tua lamētatione q̄z in mea iniquitate. Tolle dñe tolle cor meū: ꝛ vre cū sancti spiritus igne. Et te semper querat: te sitiat: te aplectetur: ꝛ osculetur: tecū clamans dolorib⁹ vulneretur: tecū lugens misericordiā impetret: ꝛ tecū moriēs vitā inueniat: qui es benedictus in secula seculorū. Amē.

m Ultū mirari debemus immo non mirari miremur qūo homo fel degustās dulcedine dei possit ab eo aliquatenus separe qūo nō obliuiscat oia ex nimia ebrietate: etiam comedere ꝛ dormire. Et si aliquando aliud ante ipm ponat: qūo pōt aliud: quā suum dominū benignissimū intueri: etiam in eo sūma dulcedine delectari ꝛ cū ipm sciat in oībus esse: ꝛ in oībus ipe valeat inueniri. ¶ O q̄z bonus israel deus hijs: qui recto sunt corde. O q̄z dulcis: et suauis est spūs eius in eo. O quanta amaritudine: quanta tristicia: quanta anxietate repleri debet animus: qui etiam ad mom: ētum a tanta dulcedine sequestratur. Certe si hō eēt bñ iebriatus sui creatoris amore:

nihil in oibus quereret: nisi quo suo creatori posset diligentius: et perfectius deseruire. Et propria penitus quantum posset voluntate abscidens: solumq; magis placere deo studens: cum impetu animi ipm assequi niteretur: et coniungi. Ut sic in oibus et per omnia nō que sua sunt quereret: sed que iesu xpi. Obliuisceretur quodāmō sui memor: solius dei. Hic talis et tanto profuror: et amoris imensitate nō multū vt credo distingueret inter gradū: et gradū: vitā et vitam: statū et statum: personā et personā: tps et tempus: locum et locum. Sed solum quocunq; modo: et quacunq; hora discernere posset suo creatori placere. Quid amplius: statim proficere conaret toto animi affectu tendens in deū omnia cōmunicās. Quia quanto creature ad deū minus reducuntur: a se inuicem amplius distinguūt. Et quanto ad deū amplius reducunt: tanto se mutuo amplius vniuntur. Omnia ergo cōmunicans. i. ad vnū vsum cōe omnia reducens. Hō facit quis: cū nihil requirit in oibus nisi i honorificentiā dei: ad quam sunt vniuersa: et ad hoc omnia ordinat: et in vno creatore ꝓiungens: ꝙ verum est cum vniuersa in deum collocat: et solum deum in omnibus intuetur: et i vno creatore oia coniungens in omnibus nihil nisi deū videret: semper suspirans: semp anhelās ad seruiendū in omnibus deo suo. Hā totus accessus totus ignitus: non considerat: qd sibi suauius: quid dulcius: sed quid deo amabilius. O felix talis: qui cum activa contemplativā haberet. et sic dño ministraret. vt Marta: et tamen a pedibus nō discederet cū maria. Sic se angelicis spiritibus niteretur conformare: qui nobis ministrando a diuina cōtemplatione non vacant. Quid est aliud nisi cum ministrat sano cum seruit infirmo: semper in eis dñm intueri et frui deo proximo assistendo: manū porrigit ad proximū et cor ad deū: proximo seruit: non vt homini: sed vt in homine deo. Totum semper refert ad illum: qui dixit. Quod vni ex minimis meis feciſtis mihi feciſtis. Et ideo cū in lecto videt infirmū videtur sibi ꝙ videat xpm suum: ac per hoc nihil sibi difficile: nihil abhominabile: nihil ignominiosum facere pro infirmo ac pro alijs videt desolatis. Sed oia dulcia: oia suauia: oia amabilia iudicat: cū sic in proximo xpo ministrat. Credo sine ꝓiudicio ꝙ qui sic, vt dictū est: feruenter et diligenter xpo in proximo, ministraret pure per xpm et totaliter tendens in ipm ꝙ plus mereretur: et virtuosius moueretur et a deo amplius approbaret: q̄z si ꝓpio xpi cospori ministraret. Et hoc patere potest. Unus enim pessimus hō: si videret xpm in vno lecto: et bene cognosceret ipm esse: credo nō esse dubiū ꝙ sibi diligenter ministraret. Sed sibi xpo in proximo cū tāto feruore: et diligentia ministrare nō posset: nō perfectus: vt credo: imo vt ita loquar plus q̄z perfectus. Et ideo toto animi conamine: hanc gratiā vtamur hre. Quis enim decetero abhorrebit leprosum: declinabit infirmū: negliget desolatū: cuz in eis videamus xpm. Et plus possumus mereri: et deo placere: vt probatum est: q̄z si ministraremus: et ipsi xpo. Cur anima tota die anxiaris post xpm: indicabo tibi qué diligit aia tua: o sponsa dilecti. Certe in infirmaria iacet: et ibi angustiat: ibi torquetur. Curre et sibi ministra: sibi cōpatere infirmanti. Cur instas sponsa quotidie vt spō si osculo osculeris: accede ad leprosum et osculare eū: q: ibi iacet spōsus. Cur spōsa miserima p̄ sponsi amore lāguere te dicis et ipm quotidie: nudū discalciatū: afflictuz ante te vides transire: et negligis: nec etiaz compateris sibi. Et si nō possumus fratres oibus prestare obsequia: q: multi sunt sup indigentes: saltem oibus cordis cōpassiōe donemus: et in oibus consideremus xpm.

Credo firmiter: qꝫ si ipsum neglexerimus in cena: ipsum nō habebimus in celo. Audi quid dicit: infirmus eram ⁊ non visitastis me. ¶ Timeamus ergo fratres meiꝰ illam sententiam: que statim sequitur. scilicet ite maledicti in ignem eternum. ⁊c. qui totiens neglexímus eum. Non ergo decete ro interrogemus euꝫ vbi iaceat: vbi cubat in meridie: quia iam nouimus locū scimꝰ qꝫ infirmaria iacet nō restat nisi prestare obsequium. Audite obsecro consiliū meū vt non aspiciatis ad factū meū. Qui enim vult vt dixi cum actiua contemplatiuā habere vitam vt suum dominū in omnibus contempletur. Videtur qꝫ b̄ via sit breuis ⁊ bona. ¶ Videlicet vt se totū recoligens intret ad cor suū: ⁊ intima cordis ingrediens se reuoluat in deū: vt nihil nec videat nec sentiat nisi deum: ⁊ sic tunc quodámodo deificatus: ⁊ transformatus in deum ad qcumqꝫ se vertet: non ꝑsiderabit nisi deū: ⁊ quicquid operis facit non iá homini: sed deo facere existimabit: ⁊ sic in labore actiue: ⁊ contemplatiue vite feruet. Et si cōtingat: imo qꝫ continget ab hac nobili discedere forma: ad ipsam statim nitatur redire: ⁊ hoc totiens faciat: vt quasi in habitum ducat. Et hoc magis oratiōe: ⁊ diuina largitate: qꝫ aliqua industria impetrare se credat. Et si b̄ omnia nimis tibi difficilia vidētur: saltem ad hoc conare: vt semp ⁊ in omnibꝰ queras facere qd̄ magis honorificum deo sit: ⁊ conforme xp̄o vtile tibi ⁊ proximo: afflictiuū ⁊ ignominiosum corpori proprio. ¶ Sed si b̄ habere cupis tu cōtēplatiue b̄ toto corde desideras a deo confidenť posules: ⁊ desideriū aīe tue tribuet deus tibi ⁊ tua non fraudaberis voluntate. sed mentem tuam eleuans te preueniet in benedictionibus dulcedinis. ⁊ tanqꝫ corona lapidis p̄cios a semetipso circundabit mentez tuam. Scias tamen qd̄ nullus perfecte poterit inuenire deum: nisi qui perdiderit semetipꝫ. Nullus poterit cū deo stare: q suū affectū hꝫ ligatū vl' iclinatū alicui creatur̄.

O Deus meus qūo sum ausus te alloqui vilissima creatura. Nā ego fetidissimus sum: ego horribilissimuꝫ stercus: ⁊ vermis nequissimus sum. Tu autem deus deorū: rex regum: oē bonum: omne honestuꝫ oē pulchrū ⁊ optimū oīs vtilitas: oīs amenitas: omnis suauitas. Flos splendoris. Fons dulcedis: fons odoris: fons amenitatis: fons iocūditatis. Fōs amoris: ⁊ intime dilectionis amplexus. Et tamen me rogas: ⁊ ego a te faciem meam auerto. Me sequeris: ⁊ ego a te duce fugio. Me me o bone iesu es sollicitus de te nō curo. Mihi semper fuis: ⁊ ego te semper offendo: te mihi tribuis: ⁊ ego te cōtémno. Me ergo miserimū: ⁊ vanissimū diligis: ⁊ ego te infinitū: ⁊ inenarrabile bonuꝫ sperno: ⁊ horroreꝫ: fetoré: ⁊ mortalem doloreꝫ: tibi colendissime: benignissime: amātissime sponse p̄pono. Nam plus me allicit creatura q̄ꝫ creator: vnitas: q̄ꝫ eternitas: detestabilissima miseria: q̄ꝫ felicitas summa: plus me inclinant sordes: q̄ꝫ eleuat pulchritudo: seruitus: q̄ꝫ magnitudo: amaritudo q̄ꝫ dulcedo. Nam ⁊ si meliora sunt vulnera diligentis: q̄ꝫ fraudolentis oscula: tamen plus appetobo ⁊ affecto fraudolētis vulnera q̄ꝫ oscula diligētis. ¶ Sꝫ ne reminiscaris domine delicta mea vel parentum meorum: sed pietatis tue viscera: ⁊ dolores vulnerum tuorum. Non qd̄ ego sed qd̄ tu in me fecisti respice. Nō qd̄ ego egi: sed qd̄ tu p̄ro me sustinuisti considera. Si me vt ostendis diligis: immo qꝫ me care diligis: cur me mihi relinquis. Cur cor meum qd̄ sic amrius queris vagari permittis. O dulcissime sponse non me permittas a te elongari. Me tene timore. Stringe amore: quicta dulcore. Vulnera vulnere: inebria sanguinis potatione. Certe ego nequeo: nescio: nolo tibi fuire

non vult cor: meum tibi adherere. Immo vix particula cordis te amare. Nec tamen in me operari tu potes: tu scis hoc de me tu vis: & a me exigis. ¶ Quid ergo hospes anime mee deficiam ego in beneplacito tuo vel meo. Obsecro vt non prevaleat hō sed deus. O bone iesu noli in hac contrarietate deficere: sz me reficere: noli sue cūbere: sed festinanter succurrere. Nūqd non sum totus tuus: nō ergo te permittas predari: nō tibi iniuriari: nō te tua intentione fraudari. Nam me totum ad tuū honorem fecisti: vt tibi perfecte in presenti obsequar: & te in eternum fruar. Non ergo dedigneris domine contra creaturā tuaz q̄z plasmasti & precioso sanguine redemisti. Sed contra peccatum qđ ego cōmisi: & inimicuz cui ego consensi: vt in me destruas: & anihiles: & a me elonges omnem nequitiam: & immonditiam: q: vt destrueres opera diaboli in mundum venisti. Non inueniatur in me nisi qđ tuuz est. Que ergo cōuentio xpi ad belial: aut lucis ad tenebras. Cur ergo domine nobilissimuz opus tuuz diabolica suggestione permittis fedari. curam meū iniquitati misceri. ¶ Curre ergo bone iesu: festina: fuscita amicum imo totum hominem tuum: vincat sapientia tua meā malitiam: & diabolicam astuciam supplantet: memor: esto obprobrij seruoz tuorum: imo obprobrioz tuoz. Memor: esto quid pro me feciſti imo quid pro me aliqñ sustinuisti: & ne frauderis tāto labore. Memor: esto q̄z sedule me quesisti: & quasi gaudenter inuentum in humeris tuis portasti. Sz heu dñe habita portione: que mihi contingebat: q: vnicuiq; das sm propriam mensuram: abij in regionem longinq̄z: et viuendo luxuriose. i. & nimis me & creaturas tuas indebite: & lasciue amando: totaz substantiam meā dissipaui. Nunc temp9 recognoscendi penuriam: & miseriaz meā & famelico appetitui: ad paterne misericordie viscera redeuntez oculis tue pietatis ignosce. et dignare mihi gradibus tue gratie letabundus occurrere. Cum amplexibus pacis & quietis oscula largiaris. ¶ Certe domine recognosco: quia in celū. i. totam curiā celestem: & ecclesiaz romanam imo in omnē creaturā tuam: & coraz te: te ꝓtēnēdo peccaui. Immo tibi soli peccaui & malū coram te feci. Et certe nō sum dignus vocari filius tuus nō etiam mercenarius tuus: aut etiā seruus. aut aliqua vilissima creatura tua. Sed dulcis iesu miserere mei in vulneribus tuis: & dele iniquitatem meā: vt iustificeris in sermonibus tuis: & vincas cū iudicaris. Quia dicūt inimice mee inimici mei: nō est salus ipsi i deo eius. Obsecro domine ꝓferatur: & det mihi caritatis stola. fidei feruētissime anulus: & calciamenta eleuantis: & firmantis spei. O bone iesu aperi cor: meū ad vulnera tua: vt quantū me diligas cognoscā. Ut sic ebrius tuo sanguine totus in tui resoluar amore. Intret dolor tuus i intima mea & omnē amorē expellat alienū: sim tecum crucifixus mūdo: vt sic mortuus vita mea sit abscondita tecum in deo. ¶ O vita beata vita felix da mihi qđ peto: vnuz é mihi & vnū solum peto. Abscedat ergo fantasmatū multitudo. Unus est dilectus meus: vnus é sponsus meus. Unus est amor: meus iesus xp̄s deus meus & spes mea i eternū. Nihil ergo sapiat: nihil alliciat nisi iesus xp̄s. Nihil iudicet me scire nihil amaꝝ nihil affectare: nisi iesum xp̄m: & hunc crucifixum. Sit nāq; totus meus: vt sim totus suus: & fiat cor: meū vnū cum ipso: & sic abscondita erit vita mea mundo & associata ipsi xp̄o. Ergo bone iesu recollige me viscеribus: refice me vberibus: inebria me vulneribus. ¶ Eia ergo anima mea ad viscera compassionū vade: quibus plorauit i infantia sup hierusalez: sup lazaru: & in cruce sup peccatū tuum. Respice aia mea et vide q̄z tuz te dilexit sponsus tuus. q̄z tuz te quesiuit: & humeris ꝓpijs portauit. Vi-

de quantū pro te lachrymatus est. ¶ Occurre anima mea occurre obuiam sponso tuo: & associa teipsaz p q̄ plorat. Ablue te fluminis eo impetu egrediētis de tuo cor de: & letificabis ciuitatē dei tui. Si enim fluuius lachrymaz egrediebat de loco voluptatis. i. de xp̄o plenus delitijs quanto magis debet egredi de loco iniquitatis: & omnium spurcitiaz. i. de corde superbo & corde iniquo odioso mēstruoso: & nefandissimo Ergo bone iesu pro me sūmis delitijs plenus plorasti. Eas igitur & aīa mea ad verba instructionū exortationū: & promissionū: q; domine verba vite habes. ¶ Eas etiā ad vulnera exprobratiōis illusionis & occisionis: & doloris. s. passionis & compassionis. Attendite inquit: & videte si est dolor similis sicut dolor meus. Immo domine attendā & videbo si est amor sicut amor tuus. Et ideo nihil nisi te & propter te volo amare. Tu. n. domine me iniquum & pessimū ꝓtēptorem tuū: sic care amasti: sic inime dilexisti: vt tanta pro me dignareris sustinere & pati. Et ego infinitū bonum & patrem pīssimū te sponsum dulcissimuz oīs pulchritudinis & suauitatis cur nō tantum diligam: vt salté pro te moriar mundo. Immo moriar mihi vt totus tecum affixus in quo nihil sentiam nisi te: nihil queram nisi vulnera & obprobria tua: vt viuam iā non ego viuat aūt in me xp̄s. Quid ergo retribuam xp̄o meo: quid domino meo. Quid sponso meo dilectissimo: p tot laboribus: tot necessitatibus: tot iniurijs: tot obprobrijs: tot flagellis: tot angustijs: & vulneribus: que pro me sustinuit. O domine q̄d tibi retribuam. ¶ Nihil habeo nisi peccatum nō decet tanto dño offerre malitiam: nō superbiā: nō aliq̄z feditatem tante puritati. Sz q̄d retribuā tibi: nihil boni habeo. Sed da mihi domie quid retribuā: largīr mihi de thesauro tuo o bone iesu. Porrige mihi vulnera tua: & sufficit mihi. Nam calicem salutaris accipiam: & nomē tuum inuocabo domine. Accipe domine sacrificium laudis accipe hostiam immolatis. Tolle cor meū dulcis iesu: tolle & ne permittas amplius illud vagari. Nam oīa ossa mea exultabunt in deo meo: q; totum me offeram salutari meo. Quiescet cor meum in dulcedine bonitatis immense. laudabo excellentiā summe glorie. Sequar vestigia passionis acerbe. ¶ Omnia abiciens totꝰ in te sitiens: nihil in te sentiens resoluar in te: & in te requiescam: abscedat vanitas accedat deitas: transformet caritas: & fiam totus diuinus. Aperiatur cor: aperiant vulnera iungantur intima & sim vnus cum christo. Amen.

¶ Quō deus pmisit se vulnerari & de recognitione tanti beneficij.

O Domine ferrum creaturaz insensibilem voluisti tuū corpus vulnerando intrare. Et creaturam rationalem ad similitudinem tuam creatam imaginem per iam facta vulnera ingredi nō pmittis. Quid est hoc domine deus. Nūquid cor meum vilius omni ferro. Aut forte times vel cogitas ipsuz forte durius: & crudelius. Sed tamen quid tibi oberit mea crudelitas si ad te p aperta vulnera introibo cuz ámodo sis penitus ipassibilis & ab omni passione imunis. Si enim per tua vulnera intrem quantūcunq; per ipsa discurrendo attingaz & palpé cor tuū: & carnes tuas pre amore nimio máducem: tu tamé ipassibilis pmanebis. Et nihilominus ex hoc meus saciabitur appetitus: ita tñ vt semp in tui amore amplius intendatur. Et quid plus vocifero tota die. Tardas & nō venis: & iam ego lassus desiderio incipio insanire. Quia me regit non quippe ratio: sed potius ardens amor. Qui me vident me derident: & vtruz tui amore sim ebrius non cognoscūt. De me inuicē colloquunt

ꝛ dicunt. Ut quid iste insanus vociferatur tam fortiter in plateis. Et iam quantuꝫ sit desiderium cordis mei penitus non aduertunt. ¶ Ignorant enim q̄ amor intensus impedit totaliter vsum sensus: ꝛ q̄ qui ferue ter te querit seipsum in te simpliciter dereliquit. Qui enim inquirit te sollicite ꝛ pleno corde: sic certe de extrinsecis parum curat: vt frequenter quid faciat penitus non aduertat. Veni ergo bone domine ꝛ noli amplius tardare ne forte nimio desiderio tui fiam simplex simpliciter sine sensu. Sꝫ forsitan hoc requiris vt cum ab omnibus sacro abstractus: purus intrem ad te per tua vulnera gloriosa quibus tu es plenus. O cor amantis. ¶ Tūc certe clamabo voce querula ꝛ dicā. Heu mihi dñe mi. Quō video te sic crudeliter vulneratū. Quāto dolore video te aggrauatum. Quis mihi tribuat vt p̄ te moriar dulcissime iesu. Te enim vidēs in tāto dolore viuere nō possū nec sustinere. Te aspicere horreo supra modū. Te autem penitus liberari mors: mihi esset eterna. Et iō vere angustie mihi sunt mediaꝫ ꝛ quid eligam ignoro: nisi tecum pariter crucifigi. Haꝫ tuas angustias considerans in meipso quasi deficio: ꝛ iaꝫ exanimis efficio: p̄ dolore: videns q̄ p̄ro me sustines tanta mala. Quid feciſti domine mi. Quare p̄ro me vilissimo tu altissimus ascendisti in cruce. Et quid sum ego vilissimus vermis: ꝛ putredo abhominabilis p̄ro quo tu dominus oiuꝫ debeas sic affligi. O domine mi cum tu sis sūma sapientia dei patris: quare talem cōmutationem feciſti ꝛ facere elegisti. Te videlicet vitam dare co p̄ro morte: gratiā p̄ro malicia gloriam. p̄ro miseria magna. Quis quare hec feceris: perfecte poterit cogitare. Animis quippe magna fuit dilectio tua domine mi. In hoc vere apparuit tue immensitas pietatis. Nō enim in te video aliquā cām mortis nisi superabundantiā caritatis in mēnse. ¶ Si enim h̄ mortis causa debeat dici hāc certe in te plene fuisse fateor ꝛ simpliciter confirmo: quia hoc non possuꝫ vere negare si forte in hoc velles te excusare aliquo modo. Sed nōne melius erat bone iesu vt non essem creatus: q̄ꝫ creatus te occiderem turpi morte. Cur vt sic te dure affligerem me feciſti. Cur carnes meas non comedo p̄ dolore. Cur nō totaliter lacero corpus meum. Aut quō me tantū sustines super terram: qui fui tota occasio tue mortis. Aut quō saltē non omnis creatura in vindictam tui persequit me in mortem. Nōne mirabile videtur cogitare te benignissimū dominū p̄ro me sic vilissimo suo crucifixum: ꝛ mortuū tali morte ꝛ nō statiꝫ deficere p̄ dolore nimio pariter ꝛ amore. ¶ Et quō meipsum tm̄ sustineo: quin p̄ro pria manu si nō esset contrariuꝫ voluntati tue materiali gladio crudeliter me occidaꝫ cum fuerim tota occasio tue pene. Cū magna certe patientia me debeo sustinere sic et aliquē meū mortalissimū inimicum patienter coram meis oculis sustinerem: queꝫ cū toto corde libentissime occiderem si auderem. Sed nōne nequissimum ꝛ penitus detestabile: ꝛ intollerabile est: q̄ post tam admirabile venerabile amicabile ꝛ fructuosum beneficium tue sanctissime passionis non cesso te offendere incōspectu oculorum tuorum. ¶ Heu heu me miserum: quia huius talis ꝛ tanti beneficij penitus sum ingratus. Non solum enim tibi nō seruio: quid saltem pauci boni faciendo: sed nec etiam tibi regratio: nunq̄ꝫ aut vix aliquando ꝛ tepide tuam passionem ꝛ mortem: mihi ad memoriam reducendo: ac si passio tua breuiter nihil esset. Sed q̄ pei⁹ est in grat⁹ tui immemor ꝛ in gratus huiꝰ beneficij non desino a peccato. ¶ O bone iesu tu te mihi dedisti: ꝛ ego te remuo. Tu meas tenebras affugasti: ꝛ ego ipsas incurro. Tu mundum feciſti ꝛ odisti: ꝛ ego diligo ipsum. An forte non vides dementissime: ꝛ patientissime domine: q̄ ego

semper nito: facere contraria tue perfectissime voluntati: vel bonitati: & in faciem tibi aperte resisto. Si enim dicis mihi: volo vt facias ꝺ̄ respondeo uolo facere. Si autē dicis nolo: respondeo: nolo. Scio quippe nec possum dubitare te deum meum summū bonum esse veraciter vbi sum. Nec me deseris quocunq; pergam. Et tamē ad te nolo nec digno: aspicere: ac si penit⁹ ibi non esses. Immo ad te tantum curro attendere: ac si non esses alicubi vel simpliciter nihil esses. Sed conuerto continue cordis & corporis faciem ad huiusmodi mundana & vana: & quandoq; etiam ad alia: q̄ incongruum & valde verecundum est etiā nominare. Et in tm̄ frequenter cor meum amoris vinculo colligatur eisdem: vt ad te cuius est: nequat; eleuari. Et certe ꝺ̄ est valde detestabile: & abusio magni. Sed nunquid bone domine voluisti pro me frustra mori i cruce. Quē tu moriēs sic care emisti: frequenter pro nihilo perdidisti: dū frequenter meipsum ad peccatum conuerti. ¶ Ut ergo decetero non possis me amplius perdere: te benigne iesu & misericors domine ex intimo affectu cordis mei cum amaris lachrymis & importunis precibus exoro & postulo humiliter quantum possū vt me tecum statim occidas: me tuis vulneribus totaliter vulneres: & omnino me tecum pariter crucifigas: ne vnq; a te pl⁹ valeam separari. Sed possim feliciter tecum viuere in eternum. Qui vivis & regnas per infinita secula seculoꝝ. Amen.

q Quicunq; voluerit supradictum beneficium facilius: & dignius impetrare ad beatam & benedictam virginem Mariam iesu christi matrem summe sibi & nobis compassam cum tota affectione & deuota oratione & cum lachrymarum effusione currere non postponat. Et ipsam matrem dei & peccatorum: tanquam bonus & deuotus filius in omnibus ꝑ̄ p̄ se studeat imitari. Hoc enim semper habeas pro regula generali: vt eius scilicet virginis Marie semper vestigia simpliciter imiteris. Cuius appetteris suffragia postulare: quia tunc proculdubio te sibi tanquam matri veraciter exibebis. Et ipsa te tanq̄ suum filium veraciter adiuuabit: & que digne ab ea petieris tibi dabit. Et in omnib⁹ tibi necessarijs ad salutem simpliciter ministrabit. Et tandem in celesti gloria te apō se feliciter collocabit. Amen.

b Ec omnia supradicta o contemplatiue debes etiam appetere hominibus vniuersis: & pro omnib⁹ debes deum sollicite deprecari. Et quādo videris aliq̄ bonum in tuo proximo habundare de hoc debes tibi mirabiliter cō gaudere: etiam si illud bonum non videris esse in te. Aō si hoc non feceris: sed potiꝰ deluceris: tria maxima mala in hoc peccato cōmittis. Primum est quia honorem dei: qui in bonis vniuscuiusq; exultat: videris odire. Secundum est q̄ passionem iesu christi qui ad hoc passus fuit: vt vnusq;q; habundet in virtutibus contemplationis non recolis vel honoras. Sed videris penitus obliuisci. Tertium est q̄ caritatem: qua proximum tuum sicut teipsum debes diligere: & eius bonum sicut tuum proprium debes effectare: diuidis: lacerās & corrumpis. Aultum ergo & sollicite bonum proximi diligere procures & precipue spirituale: & etiam cum necessitas incubuerit temporale. Et sic faciendo tibi dñs spūalia exhibebit & tandem te ad celestia conuocabit: ad que ipse nos perducat: qui pro nobis voluit crucis obprobria humiliter sustinere. ¶ Non cessat autem antiquus hostis: tanq̄ leo rugiens vndiq; circuire vt viros precipue contemplatiuos multiplicis deceptionis laqueo capiat: & deuoret in momento: Et si forte nō potest eos decipere in hoc vt velint alios iudicare: saltem

nitiur ad hoc eos deducere: vt q; videnſe in multis bonis operibus que faciũt pro ficere: ceteros qui eiſdem laboribus nó vacant exiſtiment iperfectos. Aut certe illos etiam qui eadé: qua ipſi: ſollicitudine ⁊ qete: cõtẽplatiõe ⁊ meditatione: deuotione ⁊ oratione: abſtinẽtia ⁊ vigilantia ſeu ceteris virtutib⁹ nó vtũtur. Aut quippe etiã illos quos cernũt ſecũdũ ſuũ proprũ iudicium ocioſos: vel etiam illos quos vident circa talia implicatos. in quibus ipſimet tales q modo perficiũt aliquando offenderũt. ſed o error: perniciosus peſſimus ⁊ occultus: qui ſine exteriori converſatione vult deteriorẽ hominẽ iudicare. Non enim requirit edificiũ ſpũale tantũ lãguorẽ corporis q̃z cordis: Mã ante deũ ſecũdũ qdẽ ſine primo ſemper: ſed nunq̃z primũ ſine ſecundo aliquid nobis valet. Frequenter etiam q; vni erit perutile: alteri erit mortiferũ ⁊ no ciuũ: ⁊ ſic facies hominum ſunt diuerſe ſic modi viuendi: ⁊ in bono proficiendi diuerſimode variant: ⁊ ideo quando q; te videbis laudabilibus operibus refulgere: alios vero circa eadem negligentes: cogitare debes q; illi vel in occulto vel ſaltẽ in cordis thalamo deo laborent opera delicata. Et q; deus illos propter interiorem cordis ſanctitatem diligit ſingulari amore non curauit nec voluit eos exterioribus laborib⁹ aggrauare. ne forte tm̃ ſuſtinere poſſent vt tam exterius q̃z interius laborarent. Debes ergo ad iſtam tentationem repellendam. Primo in corde tuo cogitare q; non eſt conſuetudo: vt filij regum ad lucrandũ panem ſuum manualibus operibus quotidie ſe affligant: ſed potius ſine labore magno q; delicate de regalib⁹ diuitijs nutriãtur. Nam ſicut eſt ad litteram q; oportebat multotiens vnũ fratrem ad habendã vnã deuotionem: ſeu aliquã interiorẽ ordinationem ⁊ conſolationem multo ⁊ diutius laborare. Alius vero in ſolamentis ſue converſione ad deũ illud idem vel melius obtinebit. ¶ Secõdo debes cogitare q; illud bonũ qđ vſq; nũc laborauiſti habere ⁊ modo de nouo incipis deguſtare: ſit iã diu in alijs veteratũ ⁊ fortiter radicatũ. Et fortaſſis iſta é vna ratio quaſi ipſi ſic tu circa bona ſpiritualia exteri⁹ affici nó vident: q; dulcedo ſpũalis alicui de nouo aduenienſ mutationem eidem inducit: ſed non ſic vt credo illũ imutat: qui iã lõgo tpe eſt mutat⁹: ſz potius perficit ⁊ conſeruat: ⁊ videris te quodãmodo liquefieri pre amore: alios vo minime: cogitare debes q; ad ſimilitudiné ſolis naturalis: aliqui ad calorẽ ſpiritualẽ ipſius ſolis in fine pre nimio amoris feruore adeo liquefũt: vt exteriora mẽbra vix aut nullatenus valeant ſuſtinere. Alij vero deſicant totaliter: nó ſolũ ab aquoſitate peccati: ſed etiaz ab humiditate reliquarũ peccatũ: ⁊ ita conſolidant in bono: ⁊ contra malũ fortificantur: vt iã nihil a caritate que é in chriſto ieſu eos valeat modo aliquo ſeparare. Aliqui vero ex nimia deuotionis dulcedine matureſcũt: in tm̃ q; tã interius q̃z exteri⁹ ſibi dulciſſimi ⁊ melliflui videãtur: ⁊ abolita oi mẽtis acerbitate iã iã poti⁹ in pria q̃z in via habitare cernant. alij vo ereſcũt ad modum arboz: ⁊ quãuis tales magnã dulcediné nó deguſtẽt tm̃ ereſcẽtes de die in dié apud deũ fũt maiores: ⁊ ſic pficiũt ⁊ fructũ pferunt de ſuo. Alij vo putreſcũt totaliter ſic mali. ¶ Cũ ergo aliqué iſtoz affectuũ pſenſeris in te fore: debes firmiter credere fratré tuũ illo eodé affectu te pfecti⁹ reſurgere: vel etiã effectu alio meliori ⁊ magis dei dilectio ſit cũ illo: ſiue ipſe ſolus: ſiue cũ fratrib⁹ cõmorek. Et cogita te in amore dei nó modicũ iperfectũ: cum vix valeas te ad primũ ꝓuertere: q; mltũ offẽdas dñz deũ tuũ: ⁊ q; vix aut nunq̃z te poſſis ad deũ cõuertere: quin te oporteat a primo ſequeſtrari: qđ certe iperfectiõis eſt. Mã angeli q; ſunt in caritate pfecti: ita bñ mouent in deũ cũ ſunt nobiſcũ: vel nobis miniſtrãt: ſicut qñ ſolũ aſſiſtẽtes deo in ce

lo empireo cõmorant. Hoc ât nõ iõ dico: vt credâ sic totaliʒ ꝫ posse eé in nobis dum sum⁹ viatores: ⁊ sic a nobis posse fieri diuꝫ sum⁹ in via: ſꝫ tñ aliqualiʒ possum⁹ eos seq̃. Ad ꝫ ét potes cogitare: q cũ fratres tui q̃s iudicas imp fectos sunt ab istis exteriorib⁹ sequestrati tanq̃ꝫ soli deo vacâtes ita frequéter moueant in ipꝫ: q ꝓpter nimiã intẽsioné ⁊ eleuationé métis corpus dissolui videat: ⁊ ad maximã redigat debilitatez. Et ideo vt vires resumât: ne penit⁹ ò ficiât ⁊ ne ét sua vtili pñtia ab alijs auertant se offerũt sepius solatio ꝓximoꝝ: ad honorẽ tñ dei semp ꝫ oia faciétes. Et iõ stultũ est ⁊ sũme piculosuꝫ suũ fratré p:o truffa qualibet iudicare: aut ip erfectũ quõ ſꝫ reputare. Alii eni sunt honestissimi exteri⁹ ⁊ sollliciti circa bona: q̃ tñ interius lasciui ⁊ pigri: nihil aut parũ boni opis opant. Alii ecõuerso sunt exteri⁹ dissoluti: q in corde sunt pacifici ⁊ geti ⁊ fidelissimi amici dei: aut certe q pei⁹ é: aliq̃ sunt hoib⁹ odoriferi q̃ corã deo sunt fetidissimi ét in ꝫ mũdo: ⁊ iã sue exteriozis scitatꝫ: suam ꝓdigne receperũt mercedé. Aliq̃ ꝫo ecõuerso apparét hoib⁹ petór:es quoꝝ tñ iterior ꝙuersatio é in celis. Nõ tñ dico q̃n multotiés exterior ꝙuersatio corꝛespõdeat iterioꝛi: ſꝫ q: ꝫ vel ét ꝓfectũ discernere nõ valem⁹. iõ oẽs eé filios dei salubriter iudicem⁹: ⁊ nos eé iferiores ceteris humiliter reputem⁹. Nã de bonis ꝓximoꝝ ⁊ coꝝ excellétia scitatis sum⁹ ignari: ſꝫ de nr̃is defectib⁹ ⁊ malitijs penitus sum⁹ certi. Magna ergo imo maria ꝑsumptio é: si q̃ ꝓximoꝝ mores nobis nõ placét: velim⁹ ex hoc limitare circa nos diuine influétiã bonitatꝫ. Quid é vesani⁹ ⁊ arrogãti⁹ eé pót q̃ꝫ velle diuiná cõplacétiã ſꝫ nr̃aꝝ placétiã regl'are. Hoc tñ facimus manifeste qñ ea q̃ in ꝓxis sunt: nobis non placét deo cui⁹ é cũcta discernere ⁊ iudicare suspicam⁹: vel ét iudicam⁹ penit⁹ nõ placere. Añ ét vides eos circa exterioꝛa solliciros ⁊ itétos cogitare debes q hoc totũ ad laudé faciãt creatoꝛi: ⁊ q magis in ꝫ circa deũ afficiãur: q̃ꝫ tu cũ te recte ꝙuertens ad deũ. Fortassis eni ibi sicut deũ diligũt: vehemẽter conant ⁊ studét eũ q̃rere p singl'as creaturas: cũ ipꝫ nimis in oibus ⁊ p oia diligibilé: desiderabilé: ⁊ laudabilé nõ ignorét. Hoc sine dubio é maximũ gaudiũ ⁊ letitia in p̃dict̃: q̃ videt eé in reb⁹ vilissimis ⁊ minimis diuiná potétiã sapientiã ⁊ clemétiã magnifice cõmẽdãdam. Et iõ forte illa vilia ⁊ minima sic pertractant: nec nobis curãt auxiliari: cũ nobis oia sint nociua. Et fortasse q̃n credis eos eé ociosos: tũc inenarrabili letitia ſpũali iteri⁹ perfruunt: q̃ꝫuis ꝫ tibi dissimilent sapienter. Aut forte q: reputãt se viles ⁊ peccatores nõ ꝑsumũt se sicut dignos diuie faciei p:e sentare ꝓtinue: ſꝫ se frequéter vilib⁹ ⁊ minimis adiũgétes ipꝫ deũ nituntꝫ reuereri in corde: it a tñ ⁊ taliʒ vt aliq̃n cũ imediate ⁊ dulciter ꝓtéplent. Et ꝫ é forte rõ q̃re sic se pe cũ alijs iocũdant: q: videlꝫ ortꝫ in eis letitia magna ex ꝫ: q sic viles hoies ⁊ peccatores quos se exist̃mãt p̃nt ⁊ merent cum eis: quos filios dei reputãt ꝙuersari: ⁊ si dices mihi ꝓpter aliquos: ergo taliʒ vel taliʒ deberet cũ melioꝛib⁹ ꝙuersari: ⁊ cũ sanctioꝛib⁹ hitare. rñdeo eos rõuabiliʒ excusando: q forte ⁊ digne illos apud deũ reputãt meliores: q apud hoies mioꝛé similant sanctitaté: aut fortassis ꝫ est quia eé cũ illis nõ se reputãt forte dignos: cui⁹ a ꝙuersatiõe illoꝝ nimis vita istoꝝ dissimilis eé videatur. Et iõ eis suffieere videt si p̃nt cũ illis dei filijs ꝙuersari: quos valét aliqualiʒ imitari. Sciunt eni q in hoib⁹ similibus facilioꝛ é trãsit⁹: aut forte volũt eé cũ min⁹ perfectis ne bona sua intẽtio cognoscat. Potes ét cogitare q ꝫ forte ꝓcesserit eis deus vt vꝫ circa ista extrinseca iplicent: ⁊ cum fratrib⁹ ꝙuersent minus pfectis: q: sic est deũ difficilius possidere q̃ꝫ si quieti ⁊ soliterij remanerét: ⁊ quãto cũ maioꝛi pugna ⁊ laboꝛe deũ obtinét ⁊ acquirunt tanto ta

lis acquisitio magis meritoria ⁊ laudabilior est in eis. Quis enim dubitat q̄ si homo iplicatus negotijs actiue vite adeo perfecte possidet deū: sic ille qui solitarius cōmorat: laudabilius ⁊ virtuosius beēt: ipso sic solitario iplicato: ⁊ certe vbi ē maior resistētia ibi ⁊ frequētius magis iucēdit actꝰ amoris: ⁊ per multiplicē intēsionē actꝰ sui facilius auget substantia caritatis. ¶ In quo aūt est maior caritas in eo maius p̄mium rōnabilr debet eē. Cur ergo credis tales iplicatos pdere: nō certe pdūt aliq̄d sed lucrant: ⁊ cū eos existimabis inuenire i patria ifimos: eos forte super te inuenies exaltatos: si tñ ibi fueris dignus eē. Multū enim est timēdū nobis vt sicut eoꝝ humilitas p̄funda: eos summe exaltat: ita magna superbia nr̄a nos miserabiliter deiciat in p̄fundum: aut certe de talibus cogita: q̄ ipsi magis app̄obāt se posse deo p̄uire in his minimis: ad que se inuenīūt p̄ptos quā ipsi velit captare erdua: ⁊ ibi deficere vt tu facis. Multū enim vituperabile reputāt: ⁊ debet sūme incōgruū reputari sic defectuose agere ⁊ seruire tāto ac tali dño iperfecte. Aut etiā cogita q̄ ipsi tā operentur in occulto q̄z in publico: ⁊ tā circa terrena q̄z circa celestia occupant: vt sic ab eis in oibus inimicus humani generis impugnet: ⁊ ipsi in oibus mereant: ⁊ ipsi forte plus merent in vno solo motu iterioꝛi: q̄z tu forte nō solū in multis sz in oibus mereaꝛis: ⁊ iō eos nō iudices te minoꝛes: sz lauda deū qui te dignat⁹ est eis misi coꝛditer sociare: quoꝝ fortassis meritis spūalr tu nūc viuis: ⁊ in glia forte vives. Hec āt oia p̄dicta dixi ad deprimēdā diabolicā tentationem. Et quāuis sic sit aliquādo: aut sic possit esse: ⁊ sic de p̄ximo credendum est: tñ si sic est: tamē simpliciter magis placet mihi: ⁊ credo q̄ deo etiā magis placeat vita cōtemplatiua q̄z actiua: solitaria q̄z domestica: ⁊ magis mihi placet honestas q̄z dissolutio: ⁊ hanc credo esse magis ab omnibus eligendam. Nā sz actiua possit in deū ordinari: ⁊ a sapientibus ordinet: tamē q̄ ꝓpinquius est fini: magis est eligēdū: ⁊ magis ipse finis q̄z illud qđ est ad finē: ⁊ sic se habent iste due vite actiua. s. ⁊ cōtēplatiua. Tamē non est dubium q̄ pſone quātū ad istas duas vitas possunt se habere sicut excedentia ⁊ excessa. Nam aliqui actiui possunt esse ⁊ aliquādo sunt maioris charitatis ⁊ meriti: q̄z aliqui cōtēplatiui ⁊ ecōuerso: ⁊ etiā aliqui dissoluti q̄z honesti: ⁊ econuerso. Quid tamē nos habem⁹ dūmodo deo placeamus: maximū erit nobis: q̄ p̄o culdubio in tanta hominū multitudine: pauci sunt: imo forte pauciſſimi deo grati. Cuius rei causa ⁊ p̄o nobis ⁊ p̄o ipsis debemus ⁊ habemus nō modicū sed multum ⁊ quotidie ⁊ quasi iconsolabiliter lachrymari ⁊ cū feruore maximo assidue dominū dep̄recari: vt sua ineffabili pietate ⁊ infinita misericoꝛdia dignet nos idignos ⁊ miserabiles facere sibi gratos: aut si sum⁹ dignetur nos vsq̄z in finē in sua gratia conseruare. Qđ ipse nobis concedat qui p̄o hoc voluit incarnari ⁊ crucifigi. Amē.

¶ Qualiter homo debet se ad amoꝝ dei excitare: ⁊ quātū pōt ignire coꝝ suū.

Alia coꝝ contemplatiui non cessat seu cessare non debet inuestigare quomodo sui creatoꝛis amoꝝ amplius inardescat: p̄o posui aliquid ad hoc balbutiendo inducere inducituū. Primo enim agnosce o homo q̄ nihil est q̄ ad eius amoꝝem tantum te iflamet: sicut tot ⁊ tantoꝝm beneficioꝝ donatio copiosa. ¶ Hoc enī ipso q̄ sic cū recogitas tam p̄optū: curialē: liberū ⁊ benignū ad largiēdū tibi gratis innumerabilia et ineffabilia dona ipz te nimio amoris feruoꝝe diligere recognosces. Et qđ enim hodie magis excitat ad amoꝝē: q̄z vaciter ⁊ pfecte diligi ⁊ amari. Hoc enī faciūt ho-

mines quātūcūq; crudeles: q; vz: diligūt se amātes: quē q̄z erga suum creatorē istigāte ꝑpēte ātiquo hō negligūt adimplere. Cogita ergo o hō q̄cq̄d velis: ⁊ inde creatorē tuū inuenies nō modicā materiā diligēdi. Accede ergo ad ipsuz ꝑ hūc modū. Debes. n. nō fictiue: sz vēraciter cogitare de deo tuo q; ita simplr ipse ē vbi tu es: sicut ipse est in celo empireo: ⁊ te cogita nō tuum sz suū eē. Nec dubites q; q̄cquid nō ad dām nū sz ad salutē aie tue ab eo petieris simplr ipetrabis. Dec oia certe sunt maxime incensiua amoris. Quō ergo nō diligis sūme illum cuius es: ⁊ qui parat⁹ ē oia tibi dare. Nōne multū amas illum qui aliq̄d p̄stat tibi Nō ne ergo super oia illū debes diligere feruenter: qui oia que possides dedit tibi. Qui tot ⁊ tātis bñfitijs te ditauit. Qui nō solū alia a se vel a te: sed se ⁊ te tribuit tibi ipsi. Si ergo te diligis quō ipsum qui te fecit nō diligis. Tu te destruxisti ⁊ adhuc nō desinis destruere ⁊ te amas. Illū vō qui te fecit ⁊ refecit cōstruxit ⁊ restruxit: regulat ⁊ ꝓseruat nō amas. Dic ergo dño deo tuo. Dñe creatura tua sum ⁊ opus manuū tuarum ⁊ mihi teipsuz negare nō potes: sz anteq̄z p̄cedas hō que dixisti meditare ⁊ accenderis p̄e nimio ardore amoris. Quis enim amplius se valeat continere q̄n oib⁹ oblitis salte in deū suū se totū ꝓiciat nō per partes. Cui ipse deus qui est summū bonū: gloria ⁊ delitie angelorū: vita ⁊ p̄emiū beatorū ipi hoi peccatori misero: infirmo ⁊ corruptibili: in tñ vt ei⁹ miseriā nemo possit exp̄imē: semetipsuz p̄e nimia charitate nō valeat denegare. Et quātucunq; sit hō infirmus ⁊ peccator si tñ toto posse ad ipm se cōuerterit: ⁊ ipz ꝑfecte petierit ipz peu dubio possidebit: hō nos ipe desiderat petē ⁊ largiri: dū inqt. petite ⁊ accipietis vt gaudiū vestrū sit plenū. ¶ Nescio igit q̄d amplius laboremus cur circa nisi nos quotidie cū ligamus: cū creatore oiuz possidere felicit valeam⁹. Quid ergo amplius querim⁹. Si enī oē bonū possum⁹ sic de leui hre: cur nō timur vitā istā plenā cunctis miserijs tā sollicite ⁊ auide possidere. O dñe deus me⁹ quid tibi bom fecimus: q; nobis indignis te summū bonū tribuis tam libenter. Nihil tibi ꝓfert si te hēam⁹: ⁊ tñ sic nos inter se diligis q; te eē nobiscū: delitias tuas dicis. Quare amantissime dñe nos peccatores in tñ diligis: vt libentius teipsum nobis tribuas q̄z aliquid aliud q̄ petat. Et certe nec ego volo decetero aliud possidere exquo debita petitiōe habere valeo deum meū. Dnabo me monilibus ⁊ introducam ipsuz in thalamū cordis mei: ⁊ de cetero ibi secū duleter requiescam. Bene scio q; nihil aliud ipse petit: nisi intrare ad cor meum desiderat: ⁊ iam diutius est: q; pulsauit. dolco enim valde q; tñ carui tanto bono. dicam igitur ei. O dulcissime deus meus scio p̄o certo ⁊ video manifeste q; tu plus me diligis q̄z ego diligam memet ipsum. Quapropter de me amplius nō curabo sed solum tuis delitijs perpermiter inherebo: ⁊ tu mei curam habeto. non enim tibi ⁊ mihi intendere simul possum. Et iō permittam te intēdere infirmitati mee maxime vt ipsam subleues manu fortī ⁊ ego intendam tue ineffabili bonitati vt feliciter sic delecter: Et quāuis tecum multum luctor: ⁊ tu benigniter nihil mecum. Scio tamen q; libentius mecum es vt me promoueas ⁊ conserues q̄z tecum sim vt tua perfruar bonitate. Et vñ hoc bone domine. Certe hō est vt clare video: quia ego me ipsum summe odio: sed tu me diligis supra modum. Si enim vellem amantissime dñe discurrere p̄ singla signa tue ardentissime caritatis: sine dubio deficerem i narrādo. Quia nec bona nature: nec bona fortune nec bona gr̄atie: nec bona gl̄orie: si linguis hominū loquar ⁊ angelorū explicare etiaz superficialiter nō valerem. Et ideo hijs tacitis: ⁊ dimissis in solum tuū dilectum filiū pater eterne aliquantulū respirabo. Quan

ta fuit erga hominē tua ineffabilis dilectio ⁊ singularis deus meus. Qui tantum eu dilexisti: vt velles hominē esse deu: ⁊ deū hominē appellari. Quid.n. tibi ampli⁹ facere potuisti: q̄ q̄ tibi eu inseparabiliter vniuisti. Quid dicam de sexu fragili ipsu voluisti nasci: ⁊ qui erat ⁊ est tuus vnigenitus proprius filius voluisti filium virginis nominari multū quidē dñe: ꝺm vtrūq sexum exaltasti genus humanū: qui equalē tibi filium voluisti esse hominē ⁊ filiū mulieris. Nam ꝺ dilectionis signum voluisti gratis angelis tuis ostendere. Non enim angelos apprehendit: sed semen abrahe. Mirū est valde q̄ pre tui amore: corda filiorum hominū non scinduntur. Quid.n. aliud habebas facere domine deus q̄ cū peccauimus q̄ tam cito nos sicut peccantes angelos in inferni profundum deicere ⁊ aliam creaturam nobiliorem si volebas creare ⁊ producere in instanti. Quanta fuit ista dilectio bone deus q̄ post lapsum dignatus es nos querere: tam solicite ⁊ benigne. Necnō post tantam nostrā offensa voluisti nos amplius q̄ prius misericorditer exaltare. Quid queso fuit illud. Nunquid exaltationem meruit culpa nr̄a. Certe non. Sed ne amplius fugeremus te: humanitatē nr̄a tibi vnire iseparabiliter voluisti. Mira videtur tua valde dilectio deus meus: qui cum sis sūmus: te odientes diligis sic intense. ¶ Quō igitur nos ceci ⁊ miseri te non sic diligimus omne bonū. ¶ O cor lapideum meditantis quō in ta excellenti dilectionis affectu nō deficis pre amore. Quantū é.n. nostri creatoris digna bonitas: qui tantum desiderat nos sibi per dilectionis vinculum indissolubiliter colligari. Quō potest aliud cor hominis cogitare. Vt nos sic exaltares deus noster voluisti humiliter paruus nasci. Vt nos bestiales effectos p peccatū: celestes faceres: celū deseruisti: ⁊ inter bestias voluisti in p sepio collocari. O magna diuie bonitatis diffusio. O detestabilis nostroꝝ excecatio oculorum. O glacies non cor: cur nō liquefis ad hunc calorem. O lapis nō caro cur non scinderis pre amore. Heu heu mihi q̄ nescio per quā viam deus amplius nos requirat: exquo per hanc penitus nō habet nos. Sed quid dicam xp̄s: qui est receptaculum expulsoꝝ voluit fugere in egyptu. Nunquid domine qui vbiq eras fugere indigebas. Nō certe: q̄ oēs inimicos tuos in tua potestate simpliciter habebas. Sed ideo fugere voluisti: vt ꝺ pro me patiens: tuū mihi monstrares amorem: ⁊ vt sic ad te fugerem persecutus. O deus meus bene video q̄ tu totus es meus: ⁊ me vis totaliter possidere. Sed quid plura. Taceo sue vite processum: qui totus est dilectione plenus: ⁊ volo festinare ad alapas: ⁊ consputa. Cuius enim hominis cor ꝺ imensi amoris euidentissimum signū sufficiat etiā toto vite sue tempore perfectissime cogitare. O clementissime deus meus: si nihil aliud mihi fecisses: nec facturus esses ex ꝺ solum q̄ tu sūmus deus eternus voluisti pro me ⁊ in mea natura assumpta ꝺ opprobria humiliter sustinere deberem totaliter tuo igniri amore. Quid.n. maius deo. Et quid vilius peccatore: ⁊ tamen deus p peccatoribus voluit illudi ⁊ conspui. ¶ O deus meus quid fuit istud: q̄ a creatura tam vilissima quā in momento ledere poteras ⁊ penitus anihilare: tot ⁊ tanta turpia ⁊ vilia ignominiosa ⁊ dolorosa: tā patientissime tollerabas. Et dicētibus te eē pctōrē imo demoniacū tā bñignissime rīdebas. O sūma ⁊ ieffabilis tue manifestatio caritatis dū talia ⁊ tāta p nobis a demoniacis sustinebas. Quid tibi bone iesu tñ cure erat ꝺ nobis: q̄ te p nobis oī opprobrio ⁊ pene humiliter subponebas. ¶ O cor duri⁹ lapide siue ferro. O cor iā nō cor: cur nō accenderis ex amore. Nā lapis calore solui ⁊ i es vertit: ⁊ tu ad p̄fatiaz tā feruētis ⁊ tā ti caloris i mutabile pseueras. Vtinā ꝯ la-

pidea essent ⁊ non carnea corda nostra. Et quid certe mirabilius imo vituperabilius in homine posset dici: q̃z q̃ caro sui cordis inveniatur durior ⁊ insensibilior omni petra: sed nõ ne dixit deus q̃ auferet a nobis cor lapideũ: ⁊ daret carneũ. Vtiqz dixit: ꝟ vtiná ecõuerso auferat carneũ ⁊ tribuat lapideũ: ex quo lapideũ citius ⁊ facilius q̃z carneũ imutetur. Ad verecũdiã nostram b dico. O cor durissimũ cur sic fortiter te diligentem nõ diligis q̃z toto posse. O cor imanissimũ: cur mortifere sic te odis: o cor nequissimũ cur sic letaliter te laceras ⁊ cõsumis. o crudelissimũ cor cur morte diligis plus q̃z vitã: o cor non cor: cur non te offers tã sollicite te querenti. Cur nõ aperis ad te die noctuqz lamẽtabiliter propulsanti. Cur in te nõ recipis tam dulciter te petentẽ. O lapides ⁊ saxa ⁊ cetere creature insensibiles: flete vberius vesaniam mei cordis. Certe domine deus meus si me simpliciter odisses: ex quo tu es deꝰ meꝰ ⁊ solus protector ⁊ gubernator: mens ⁊ totum refugium meum supra omnes diligere te deberem. Quanto ergo magis hoc debeo cum tu me summe diligas ⁊ tuis beneficiis sequaris me per devia fugientem. Maz in mẽ me diligis: vt teipsum pro me videaris odire. Nõ ne tu iudex ⁊ dominus voluisti a seruis ⁊ peccatoribus pro me iudicari: flagellari: ⁊ occidi. Nõne a discipulo traditus: triginta argenteis voluisti vendi: a iudeis cum gladijs ⁊ fustibus capi: tanq̃z latro: vinciri vt malefactor. Anne primo: deinde Caiphe presentari: per invidiã mẽ daciter accusari. Ab herode alba veste illudi ⁊ fatuꝰ reputari: a Pilato nequiter iudicari: a suis militibꝰ flagellari: oculos velari: purpura indui: palmis percuti: flagellis cedi: contumelijs affici: sputis fedari: colaphis obrui: clauis configi: penis affligi: spinis coronari: cum iniquis deputari: cruce dampnari: cor pore nudari: manibus perforari: pedibus cõfodi: felle ⁊ aceto potari: lancea vulnerari: sanguine perfundi: ⁊ sic tandem turpissimã ⁊ crudelissimã mortemq̃z amarissimam pro peccatoribus voluisti patientissime sustinere: semper conticuisti: semper siluisti: vt agnus mansuetissimus os tuum nunq̃z ad malum aperuisti. nullum impatientie signum ostendisti: non maledixisti: non murmurasti: sed patrem pro tuis occasoribus dulciter exorasti. O summa patientia: o ardentis ⁊ feruentis amoris inaudita benivolentia; o suavissima dulcedo cordis: o melliflua suavitas amoris. O inextimabilis dilectio caritatis: o immensa pietas saluatoris: o ineffabilis benignitas dei nostri: pati enim ⁊ mori voluit creator pro creatura: deus pro homine: pater pro filio: dominus pro seruo: magister pro discipulo: innocens pro red: sanctus pro peccatore: iustus pro iniusto: denicq̃z pius pro impio ⁊ indigno. O deꝰ meus quid mihi amplius facere debuisti: aut nihi dic eito quid mihi amplius facere potuisti. Certe si tot ⁊ tanta mihi fecisset vnꝰ vilissimus rusticus: ipsum toto affectu deberem diligere in eternum: ⁊ ego te non diligam deus meus. Absit. Certe enim nõ dico sanguinis effusio: que tota plena é caritate: sed solus tuus aspectus deberet me in tuo amore totaliter inebriare. Quãto ergo magis tua grauissima passio sic penosa. Certe ⁊ clare video q̃ me totũ voluisti: dũ mihi te totum sic amorose ⁊ dulcorose totaliter tributisti: ⁊ quis requirebat ꝟ de manu tua dñe mi: cur tibi tanta cura fuit de tam vilissima creatura: certe nihil aliud nisi tua nimia bonitas: ⁊ immensa dilectio ꝟ egit. Nam si omnino redimere me volebas aliter certe q̃z per mortem tuam me poteras redemisse: sed ideo sic me indignum redimere voluisti: vt me in tuo amore amplius inflãmares. O amor ⁊ desiderium cordis. o dulcedo ⁊ suavitas mentis: o ardor ⁊ inflãmatio pectoris: o lux ⁊ claritas oculorũ o aurium delectabilis siniphonia: o hostia

odoriferą deo patri: o melliflua gustatio fluxus sanguinis: o amantissima palpatio lateris: o dulcissima osculatio pedum: o sua tissima áplexatio brachiorum: o salutifera contractatio corporis: o reuerenda inclinatio capitis: o anima mea: o vita mea: o viscera cordis mei: o medulla ossium: vegetatio carnium: organorum significatio: intellectus inspiratio: o tota ⁊ totalis delectatio ⁊ exultatio mea: suauitas ⁊ iocunditas mea: solatiū ⁊ tripudium meū. Jubilus ⁊ risus meus: gaudiū ⁊ letitia cordis mei: o cur nó sum totus in tuo amore ꝓuersus. Qua re aliquid est in me nisi amor. Quó possuꝫ aliud loqui: possidere: appetere: vel meditari. Cur nó sum illaqueatus ⁊ captꝰ amore. Quid iocundius: quid plus vel amplius capit q̄ꝫ amor. O deus meus vndiqꝫ me tuus amor circundat: ⁊ tamen nescio q̄d sit amor: heu heu nihil: cur sic insensibilis máco sine causa: cur vanitas plus q̄ꝫ veritas me abstraxit: cur creature iniquitas: plus q̄ꝫ saluatoris ⁊ creatoris mei benignitas me allicuit. Cur nibias ⁊ peccata plus q̄ꝫ redemptoris mei amoré: ⁊ beniuolétiá adamaui. C O quantum dilexisti hoiem deus meus: qui nó solū ꝓ ipso in cruce pati ⁊ mori voluisti: sed etiá ipsum apud inferos visitasti: ⁊ ipsum tecum ad superos reduxisti. Non potuisti dñe mittere aliquem angelorum: nisi eum extraheres per teipsū Cur vbiqꝫ vis hoiem sociare. Cur semp cum homine tu vis esse. Cur omni loco et tempore cum homine vis tam domestice hitare. Et in oibus cū eo tá dulciter ⁊ amicabiliter cōuersari. Quid habet queso iste hó nisi vilia ⁊ spnéda. Cur ipsuꝫ diligis sic intése. Postq̄ꝫ eni resurrexisti voluisti etiá adhuc p. xl. dies hoi apparere. secum sic glorificatus vesci familiariter voluisti. Et pacé sibi donás te ei visibilé ⁊ palpabilem tribuisti. Sꝫ bone dñe nóne sufficiebat hoi q̄ ꝓ ipso fueras crucifixus. Et q̄ demū ipsuꝫ extrhaxeras de iferno. videtur manifeste q̄ tu i tñ dilexeris istū hoiem vt ab ipso non valeres te mó aliquo abstinere. An forte ignorabas: q̄ de tá excellétissimo tue passionis bñficio debebamus esse ingrati. C Vá ét quos spáles habueras: nó tá ingrati q̄ꝫ increduli extiterūt. Quo ꝙ potuisti nos plus eis itueri. O q̄ꝫ admirabilis ⁊ ineffabilis é tua dilectio bone dñe: cū nullo mó possis ab hoie lepari. Nonne ét: q̄ ascésurus eras ad dexterá dei pris tui protestateni hoi dimisisti: vt cum velit te héat in altari. Hác quippe ptáté añ q̄ꝫ mori inciperes hoi tribuisti: ne te per tuaꝫ mortem amittere formidaret. Sed cur ḃ facēvoluisti: cū spūm sctūm ad hoieꝫ eés missurus. Cur igitur tá semp auide voluisti cū hoie cómorari. Sed vere vt video: nos tuo corpore gl'oso i corporare totalr voluisti: ⁊ tuo pciosissimo sanguine nos potare: vt sic tuo inebriati amore: tecū semper vnū corpus ⁊ vná aiaꝫ héamus. Quid eni é aliud tuú sanguiné: qui é potus aíe bibere: nisi nram animá tue sanctissime anime indissolubiliter colligare. Hoc est certe q̄ vis: hoc est quod desideras deus meus. Hoc domine mi redemptor est: q̄ tanto tempore procurasti: ⁊ pro hoc semper a tua infantia laborasti. Hoc nobis queso misericorditer ꝓcedas qui pro nobis plenus amore: vberius tuuꝫ preciosum sanguinez effudisti Amen.

Quo homo perfecte se odiat ⁊ deum perfecte diligat.

Via ad dilectionem dei hñdaꝫ ipedit dilectio sui: ⁊ q̄nto amor plus in vna re itédit: tanto in altera appetitꝰ remissus. Jó vt pfecte possimꝰ deū diligere: perfecte nos debemꝰ odire. C Túc aūt te odio pfecte: qñ appetis pleno corde ab oibus cóculcari: ⁊ vilissimus reputari flagellari: vilipendi: deici cōtemni: ⁊ quasi ad nihilū redigi in hoc mundo: ⁊ hec oia reputas eé pauca. Jté qñ in tuis seu tibi i

rtis iniurijs ⁊ tribulationib⁹ te fore dignū
putabis. hec dico ꝓ táto: q: multi hodie sc̄
qui aduersa sustinent ⁊ appetunt sustinere
vt sic ab hominibus de eorū tollerátia co-
mendentur. Tales proculdubio nó se per-
fecte odiunt. sed potius diligūt ⁊ mercedē
suam iam recipiunt in hoc mundo. Tunc
etiaꝫ te perfecte odis: qñ non solum cupis
ab alijs conculcari: sed etiá te inteipso tan-
tum abhor: res. Ut vix teipsum valeas tol-
lerare ⁊ efficeris nimis abhominabilis tibi
ipsi. Et velles etiá a creaturis irrationabili
bus ⁊ insensibilibus simpliciter impugna-
ri. Et cū ꝓpter tuam necessitatez aliquid
delectabile: vel etiam non afflictiuum re-
cipis: contra teipsum non modicū contur
baris: solum deuz queris ⁊ omnia renuis
extra ipsum. Ad hoc autem per maximuz
donum habendum. Valebit si confidēter
⁊ ex toto corde petieris hoc a deo. Ex par
te autem tua possunt esse aliqua inductiua
⁊ dispositiua ad donum istud. ¶ Pᵒrimo
quidem cōsiderare debes q̄ in peccato fui
sti genitus ⁊ conceptus. Et q̄ postq̄ fuisti
a peccato originali sacro lauacro regene-
ratus lauatus ⁊ lotus ⁊ iaꝫ vsum liberij ar
bitrij habere cepisti deum tuū vsqꝫ ad hāc
horam continue offendisti: inemor: ⁊ ingra
tus prime lotionis: que in te deriuauit a la-
tere iesu christi: diuinā non reuerendo ma
iestatem in cuius presentia existebas ac te-
metipsum letaliter offendendo plusq̄ ali-
quis tuus crudelissimus inimicus. Quo-
modo igitur si ista diligentius cogitabis te
simplr nō odibis. Et quid nos odimus ni
si mala mortifera ⁊ nociua fugiam⁹. Quid
autem magis é mortifer⁹ ⁊ nociuū q̄z op-
ponere se totaliter suo bono. Quid pericu
losius q̄z saluifici sanguinis christi cuomē
medicinā. Quid perniciosius homini: q̄z
sue aie occisio ꝓcurata. Et tu tibi talis fui
sti ⁊ in oibus predictis maxime offendisti
etiā plus q̄z valeas cogitare. ¶ Debes se
cōdo cogitare q̄ qñ ab extrinsicus magis
molestaris tanto magis tibi vndiqꝫ p:ecl⁹
datur via ne vageris perdenia: ⁊ ne illici-
te affectum tuum applices creature: sed in
solo creatore altissimo requiescas: quis er
go nō odiet summe illius clausure apertio
nē: vñ quis exīs cū deo possit abeo egre-
di ⁊ exire. Certe tali clausura talis aperi
tur quando propria tribulatio non amā-
tur: sed ab animo fugatur. Volens quip
pe talis homo potius quiescere in stercō-
re quam in deo. Cogita ergo o homo q̄
soli deo debetur reuerentia siue honor.
¶ Et ipse solus in se ⁊ in suis creaturis ē
a nobis simpliciter diligendus. Et ideo
si vere ⁊ perfecte deum diligis te diligi: et
honoras: ꝫ abhoibus debes penit⁹ abho
reri. Quo nō merito abhorebo illud mi-
hi atribui: qō est dei: ymo potius oppoſi-
tuꝫ affectabo: ne forte si vellē tenere mediū
currerem in extremū. ¶ O q̄ꝫ vtiles sunt
iste afflict ones extrinsice. Nam certe per
ipsas ad cognitionez nostre miserie veni-
mus: ⁊ per talē cognitionem nostri magis
cito ⁊ perfectius ducimur in cognitionem
dei. Nā quanto: quis sue fragilitatis: ⁊ vi-
litatis: magis est cognito: tanto magis é di
uine maiestatis inspectator. Quis ḡ renu
et se odiri: ⁊ ab hoibus cōculcari certe ne
scio nisi stultus. Si ergo times o homo illa
que ab hoibus inferruntur multo magis
debes timere illa: que tibi a dño infligent
Et si illa times certe ista diliges ⁊ amabis.
Nam iste tribulationes. sunt vie ad patriā
⁊ sunt materia magni boni. Consolatiões
vero sunt vie ad penas: ⁊ occasio magni
casus iste. s. consolationes ⁊ honores: alas
inficiunt ⁊ deturpant. Ille aūt. s. tribulatio
nes alas lauant amaculis: ⁊ purgant a sco
rio peccatorū. Ut sic de albate ⁊ munde di
gne videant deū suum. ¶ O deus: quis nō
appetet hó habere: nisi quis non appetit
te videre ⁊ ad tuā gloriā euolare. Et quō ꝓ
babit aliqs eé tuus ver⁹ amic⁹: nisi ꝓ te ad
ꝫsa voluerit sustinē. Nūqd ꝫa amicicia tui

cõprobatur in consolationibus ⁊ honoribꝰ huius mũdi. Certe si sic cũ pauci inueniré tur mali: q; valde pauci sunt illi: qui nõ appetant consolari: sed certe illi tui filij conceruntur: quos flagellis corrigere non desistis. Nam semper cum talibus cõmoraris. Non ergo ꝙs aduersa renuit: sed sum me diligit nisi forte ille miser qui non vult tanquã spiritualis amicus: imo tanq̃ carissimus filius cum domino habitare: hec nos stimulant: vt festinemus currere ⁊ proficere ad maiora:: hec nos faciunt conscendere in montana vt cõtéplemur in celestibus deum nostrũ. Hec sunt certe que ceteris mébris patientibus nos instruunt compati: ⁊ cõpatiendo nos cogunt eis misericorditer subuenire. Quomodo enim proximo meo iniurias ⁊ damna: vel quecũq; aduersa patienti cõpatiar ego: qui hoc nũquã penitus sum expertus. Propterea apostolus ad hebreos dicit de christo. Non inquit habemus pontificem: qui nõ possit cõpati infirmitatibus nostris. Et hoc certe q; ipse christus eas in suo corpore expsse probauit sicut inmunituribidem. Nã languores nostros ipse tulit: ⁊ dolores nostros ipe portauit. Si ergo exemplo eius nos hic in presenti nõ compatimur proximo: quomodo regnabimus secum. Aut si compassionem adinuicem nõ habemus: quomodo adinuicem mébra sumus. Et si forte cõmébra: nunqd viua: non certe sed mortua ⁊ insensibilia sumus. Quid igit aliud restat: nisi vt de corpore excidamur: ⁊ dicito adhuc mihi tu homo. Quomodo ipsi tuo capiti christo scies compati pro te passo: quando in teipso passionem nullatenus experiris: aut si christo nõ compateris: quomodo potes ipsi tanq̃ capiti conformari: sed certe si solum istud ⁊ nihil aliud te moueret: deberet facere te auidum passionum. Quid peius ⁊ magis mortiferum q̃ patientibꝰ nõ compati: ⁊ tanti beneficij passionis christi esse ingratus: aut quid fructuosius ⁊ suauius q̃ ex corde plenã compassionem gerere illius amarissime passionis: hoc certe nullus perfecte potest facere nisi forte q iniurias est expertus: aut dic mihi tu homo quid nobilius ⁊ dignius q̃ dei filio assimilari. Quomodo ergo si per consolationes ⁊ honores fuerimus dissimiles in presenti poterimus in regno cõfratres sibi esse: minime certe. Quid enim abhominabilius q̃ pro me stercore videre dei filium in assumpta humanitate: iniurias maximas ⁊ obprobria innumerabilia sustinere: mortẽ turpissimam ⁊ grauissimaꝫ tollerare: ⁊ me velle ab hominibus honorari ⁊ frui deliciis huius mundi. O homo non homo: sed stercus ⁊ plusq̃ stercus: ipse actor ⁊ iudex tuus super se reflexit iudicium tuum: ⁊ pro iniuria quã sibi feceras semetipsum ad mortem crudelissimam iudicauit. Et tu qui adhuc nõ cessas sibi iniurias inferre vis ab aduersis omnino pertrãsire imunis. Sal tem infelix coram oculis sic pro te afflicti pretende meroré: ⁊ corde te offer sibi ad consimilia pro eo libentissime patiendũ. Certe ex quo ipse est: sic pro te sufficienter punitus: si tu hec que ipse sustinuit volueris iterum sustinere: ⁊ hec toto corde appetieris non sustinebis: quia ipse nõ vult q; pro eadem iniuria bis passio inferatur: sed illud qõ credis iniuriã: in honoré ipse cõuertet ⁊ qõ credis tribulationé esse cõsolationes videbis: ⁊ vbi eé dánũ putabis: inuenies fructũ multũ. Et quanto iniuria fuerit maior: tãto honorabilior eris: ⁊ quãto passio acerbior: tanto eris carior deo tuo: ⁊ quanto tribulatio ⁊ afflictio fuerit intẽsior: ⁊ diuturnior: tanto magis te deus cõsolabitur in mercede: ⁊ si omnia pro ipso amiseris: certe ipsum qui est bona oia possidebis. Et si oés te fuerint persecuti ipse nunq̃ te deseret: sed vbiq; ⁊ semper viriliter te iuuabit si in hoc mundo a cunctis fueris expulsus ipse te recipiet in suo regno: si aute honores petieris a deo conuerso deprimeris. si

consolationes ⁊ delicias: tribulaberis ⁊ affligeris. Si tempo: alia vel diuitias: mendicabis: ⁊ pauper efficieris. Quid plura. Si preter deum: aliqd appetieris: teipsum affliges: imo si te dilexeris te occides. Si vero teipsum oderis: ⁊ solum deum dilexeris: vita viues: ⁊ ipsum plenarie: ⁊ feliciter possidebis. Nam qui deum diligit deum habet: ⁊ quanto perfectius eū diligit: tanto perfectius habet ipsum. ¶ O stultissimi homines cur hic oculos vestros nō ponitis si vultis vos ⁊ oia abhorrere. Certe cum videritis vos possidere omniū creatorem: ⁊ mens vestra fuerit in eo quietata omnia ab eo reputabitis penitus vanitatem. Et corpora etiam vestra. dum adhuc sunt mortalia abhominabilia tanq̄ stercora sint vobis. ¶ Et sicut qui aufferret stercus: vel aliud abhominabile ab oculis vestris: sic qui vsq; ad mortē affligeret corp⁹ vestrum. Et sicut cum quis detestaretur illud quod abhominami: gauderetis: sic cū quis iniurias: ⁊ obprobria testando: vobis dixerit vel fecerit: exultabitis. Nam nihil vobis poterit aduenire aduersi. Consolationes enim ⁊ honores: ⁊ queq; prospera non poterunt vos decipere vllo modo: quia de ipsis non curabitis: imo cōtraria cupietis. Aduersa etiam vos non valebunt deijcere: quia ipsas sūme desiderabitis in hoc mundo. Et q̄to tribulatio erit maior: tanto maior cōsolatio erit vobis: eo q̄ magis in hoc casu implebitur desiderium cordis vestri. Et si forte in aliquo sic nō esset: deberet certe in eo penitus: ita esse. Et quis nō deberet gaudere: si separatur a vanitate: ⁊ coniungitur veritati. Nonne hec omnia sūt vanitas: vanitas: vanitatū: ⁊ oia vanitas simpliciter preter deum. Et quid ē veritas nisi deus. Omnia igitur p̄ter deū ⁊ que in ipsum non tendunt: sunt a vobis simpliciter abhorrenda. Si enim sic esset homo vt in solo deo velles affici: ⁊ ipsius solus fitires honorem: te autem: vt dictum est: non diligeres: sed odires: ⁊ appeteres ab alijs conculcari: despici: ⁊ conteni. Diā proculdubio ipsi diabolo procluderes in tantum vt nullatenus ad te posset intrare. In hoc enim concordant omnes doctores q̄ omnis mali: est causa: timor vel amor: imo etiam ipsius timoris causa est amor sui ipsius. Quomodo ergo ex timore poteris peccare: quia desiderabis affligi: ⁊ contemni ⁊ ab omnibus simpliciter conculcari. Et quō amore tui peccare valebis cum te perfecte odias: ⁊ diligas solum deū. Hoc certe si habueris: ⁊ seruaueris: ad perfectam innocentiam ⁊ ad sanctitatis consumationem pertinges. ¶ Et qui aliquando fuisti seruus diaboli: efficieris nūc specialis amicus: imo amantissimus filius deo tuo ⁊ in regno suo reputaberis inter omnes. Cur ergo ista assequi sic tardamus. Quare negleginus tantum hanc mentis perfectionem satis de facili obtinere. Nūquid hoc donū excellentissimū nobis largitor oīum bonorum: poterit denegare. Si hoc ab eo voluerimus toto corde cum instantia postulare. Certe non: de hoc enim te certifico sicut possum: q: non denegabit: sed libentissime tibi dabit. Non dico q̄ det tibi pati: quia hoc nō omnibus concedit: sed tibi indubitanter tribuet velle pati. Et forte q̄ etiam pati si dignus fueris dabit tibi. Et si fortassis dicis mihi nō possum: nec possez tantum: laborare: vt ad tantam sanctitatem venirem: q̄ solum deum diligerem: ⁊ me exosum haberez super omnia: ⁊ q̄ possez simpliciter appetere ab omnibus vilipendi. Ego tibi respondeo: q̄ ad hoc nō requiritur iste labor extrinsecus: aut corporis vilitudo. Sed potius solitudo: ⁊ requies corporis: labor cordis ⁊ quies mentis. Non requiritur inq̄ multus labor extrinsecus: quia per illuz non vnitur: sed distrahitur: interior vero labor tamen humilitatis ⁊

pietatis:ad hoc ⁊ ad omnia est vtilis dū/
tamen homo mentis quietem custodiat in
labore. Nec etiam requiritur valitudo cor/
poris:quia valitudini spiritus hec repu/
gnat. ¶ Requiritur autez omnino labor
cordis in surgendo ⁊ euellendo se totali/
ter ab istis infimis ⁊ caducis:⁊ se ad cele/
stia eleuando. Et dum sic ascendes in te
tunc requiritur quies mentis. Multum
enim ablhorret deus illum:qui ipsum de/
gustat ⁊ ibi simpliciter non quiescit: sed
potius tanq̄z deus non esset sibi sufficiés
recedit a deo:⁊ reddit ad ista stercora am
plexandum:⁊ sic coinquinatus ⁊ infectus
ad amplexus dei iterum vult redire: sed
certe sic facere vni vili rustico ⁊ timere/
mus ⁊ verecundaremur:⁊ tamé ipsū deū
plus omni rustico vilipendimus:⁊ quasi
nihil de ipso breuiter iam curamus:⁊ ni/
hilominus volumus q̄ ipse i omnibus no
stre satisfaciat voluntati: sed non sic debet
esse. ¶ Sed si intrare adeo volueris sine
repulsa hoc excellens:vel etiam aliud q̄̄
cunqz donum ad ipsum reuerenter conscē
das:nec inde recedas:sed permiter ibi ge
scas:rogando eum instantius ⁊ deuote:vt
ad vomitum non permittat amplius te re
dire:⁊ si sic feceris:nō dubito q̄ ab eo suo
lumine illustratus:tuas miserias recogno/
sces:⁊ super omnia te odibis:diuinam ex/
perieris bonitatem:⁊ omnia mundi velut
stercora ablhorrebis. Et sic tandem digne
⁊ merito immensi amoris vinculo contun
geris inseparabiliter soli deo. Quod ipse
nobis concedat:qui per cuncta secula re/
gnat. Amen.

¶ Quod homo cōmutetur in deum.

Mirabilis mutatio ōrtere ex
celsi. Sicut enim apud homi/
nes temporalia diligentes es/
set summe admirabile: si quis
vnum stercus fetidissimum commutaret
in omnes delitias huius mundi: vtpu/
a:si quis pro vno vilissimo ⁊ fetidissimo
stercore haberet huius mundi plenariam
potestatem:⁊ quantum ad temporalia ad
modum imperatoris:⁊ quantum ad spiri
tualia sicut papa:⁊ nullam resistentiaz pos/
set pati:⁊ insuper q̄ maligni spiritus sue
obtemperarent in omnibus volūtati:⁊ q̄
non solum terra ⁊ que in ea sunt:sed ⁊ ce/
lorum sydera sibi parerent ad nutum. Itez
q̄ posset mortificare:viuificare: infirmos
sanare:⁊ mortuos suscitare:cursum quoq̄
nature simpliciter imutare. Et q̄ haberet
omnes diuitias ⁊ delitias quas citra deuz
posset excogitare: imo quas deus posset p
ducere:dūtamen in deum non ducerent.
Sic certe imo sine comparatione: multo
magis est admirabilis:laudabilis: venera
bilis ⁊ amabilis illa cōmutatio qua quis
se commutat in deum. Nam maior est si/
ne comparatione:distantia inter deum ⁊
hominem:q̄z inter quācunqz vilissimaz ⁊
infimam creaturam ad omnia que citra fa
facere posset deus. ¶ Tunc autem homo
se cōmutat in deum quādo eligit se odire:
⁊ diligere solum deum:⁊ circa aliud non
vult:nec potest affici:nisi solūmodo circa
deum:⁊ in illum solum:suuz iacit affectū.
Illi adheret tantum:⁊ de vlla re nisi de
deo breuiter nihil curat:⁊ semper ⁊ totali
ter sitit:quomodo per se ⁊ per alios hono
retur simpliciter dominus deus suus. ¶ O
cōmutatio dulcis ⁊ suauis:⁊ summe deside
rabilis. Nam talis homo suorum peccato
rum plagas in christi vulnera cōmutauit.
Sue mentis feditatem in diuinam bonita
tem: suam nequitiam in dei clementiam.
amaritudinem cordis in summam dulce
dinem creatoris. Naz totus factus est dei
⁊ nihil nisi deum requirit. Cor suum ple/
num est ipso:⁊ totus in eo est ipse domin⁹
deus. Se exiuit:⁊ deuz intrauit:⁊ zelo dei

succensus facit guerram sibiipsi tanquam suimet crudelissimo hosti. Si ergo talis ē commutatio ista: sic vere talis est. Cur serue ne q̄z infidele mancipiuz: creatura inutilis hoc ad implere retardas te negligis immutare. Sed caue diligenter ne cum tot pote operis: grauamine cordis: anxietate pectoris: in sensualitate mentis hoc studeas adimplere. Sed potius hoc facere intendas cum maxima auiditate animi: cum feruoris intensione: ⁊ cum imensitate amoris. Maxime cum nihil homini vtilius: nihil delectabilius: ⁊ nihil nobilius eē possit. ¶ Si ergo teipsum exiueris: ⁊ per hūc modum in deum intraueris caue cum omni diligentia: ne modo aliquo extra ipsum valeas amplius inueniri. Et si aliqua mentis infirmitate: aut negligentia forte contigerit te exire illuc statim cum fletu recurras: ⁊ deum suppliciter deprecaris: vt tibi indulgeat ⁊ dignetur te seruum recipere fugitiuum. Et tunc proponas firmiter in corde tuo ab eo amplius nō exire. ¶ Nō tamen tale propositum facias: vt ad nouaz culpam te obliget ⁊ astrigat: quia fragiles sumus: ⁊ ex nobis simpliciter inconstantes. Et si milies ab eo exieris totiens studeas ad ipsuz redire q̄z cito. ¶ Regula istiꝰ capituli bona est. Nullus enim bene potest cum deo esse perfecte: qui suum affectū habet ligatum: vel inclinatum alicui creature.

¶ De ordinatione ad proximum.

D Et proximo tuo accipe breuem doctrinam vnumquēq̄z hominem mundi reputa temetipm. Si hoc bene cordi tuo imprefferis: non est dubium qō suum bonum diliges sicut tuum. Et qō ad salutē suam spectare cognoueris hoc tua oratiōe ⁊ ex oratiōe: aut alio modo quo poteris p eo tanq̄z pro te solicite: ⁊ fideliter procurabis. Et cum videris ipsum bona facere vl dicere ita repleberis gaudio: ac si tu illa eadem verbo vel opere adimpleres. Si autem scieris ipsum esse in peccato: aut in aliquo spirituali defectu tu tibi nimium cō dolebis: ⁊ ipsum a malo pro vt poteris releuabis: ⁊ ad bonuz toto posse conduces. ¶ De miserijs autem corporis sic compatieris sibi acsi ī teipso illas haberes: ⁊ ita libenter ⁊ diligenter seruies ei sicut faceres tibiipsi: imo multo libentius sibi q̄z tibi: quia tu cernes maius premium esse tibi cum etiam te debeas odire: ⁊ illum amare. Et si forte te offenderit dicto vel facto tu non plus curabis: q̄z si tu tibi illa fecisses vel tibi dixisses: immo eo tibi ipse magis placebit: quo cum eo maiorem materiā merendi videbis. ¶ Si vero tu aliquid boni dixeris vel feceris sibi non plus de hoc eleuaberis in corde tuo: q̄z si alius in eisdem sibi verbo vel facto seruiuisset. Et si tu aliquem defectum culpabilem feceris coram eo de hoc tu plus non curabis: q̄z si in priuato vbi nullus vidisset: feciſles. Inde etiam sequitur qꝫ si vnūquēq̄z reputaueris teipsum proculdubio nullum proximū specialem habebis: quia omnes certe tibi singulares putabis. Nullum enim plus altero diliges: nisi inquantū ipsum noueris melioremꝫ ⁊ non inquantum sit tibi magis familiaris vel notus: nec etiam circa quantūcunq̄z bonum debes simpliciter affici: sz solummodo circa deum: siue in se absolute siue etiam inquantū isti vel illi tot ⁊ tanta bona largiri: possumus tamen pro illis magis orare pro quibus sumus magis domino obligati. Nec tamen sic est orandum pro illis: vt alios penitus dimittamus: vel obliuioi tradam⁹ nihil aūt appropries tibi nisi tuas culpas: ⁊ tuos defectus. De ceteris vilioremꝫ cognosce: ⁊ non solū propria: sed etiaz aliorum peccata reputa esse tua.

Et p:o ipsis tanq̃ p:o tuis veniam cuz lachrymis a deo implora:nec dicas quomodo possum omnem hominem extimare meliorem:hoc te docebit facere perfecta charitas:que te cum eis coniungens:te faciet vnum cum eis:hoc inde clarius intuetur. Ad hoc autem faciendum mouetur de facili ille:qui cor suum in honorem dei totaliter radicauit:nihil aliud nec in se nec in aliis appetendo. Unde hec est regula poptima. Ad̃ qui vult deũ perfecte diligere: ⁊ primũ simul:nihil aliud nisi solũ honorem dei sitiat:⁊ cum magna auiditate ⁊ sollicitudine cordis solum deum requirat:nihil aliud intendens in omnibus.

¶ Ad̃ homo semper sit ordinatus in loquela:cogitatione ⁊ operatione.

Erus dei numq̃ debet:nec aliud nec aliter cogitare: loqui ⁊ operari quasi si deum suum facie ad faciem semper videret: nec est dubium q̃ sic vbiq̃ ⁊ semper é nobis presens deus:⁊ nos ⁊ cuncta nostra ita videt: ac si iuxta sedem suam in empyreo celo essemus:quãuis hic non sic influat sicut ibi. Et ideo quãuis non videamus ip̃m deuz:ex quo tamen indubitanter scimus:⁊ certi sumus ipsum esse iuxta nos: imo etiã in intimis cordis nostri:non debemus aliquo modo plus vel minus nec aliter cogitare:loqui aut facere:q̃ si semper ⁊ vbiq̃ eum clarissime viderem9. ¶ Tantũ enim timeret seruus imperatoris si sciret p:o certo se clare ⁊ totaliter ab imperatore videri quãuis ipse nullatenus videret imperatorem ne posset videre:quantum timeret si manifeste ipsum imperatorem videret:immo certe multo magis. Nullus enim seruus est:qui ex hoc p:opie timeat:q̃ suũ dominum videt:sed potius ex hoc timet ⁊ merito habet timere:q̃ a suo domino diligenti us obseruatur:⁊ ab eo cognoscit p:o certo se clare videri:vnde si seruus sciret p:o certo q̃ suus dominus non posset eum videre nec scire illud quod facit: vtiq̃ sicut credo suum dominum non timeret: ſ tũc multuz haberet timere:⁊ merito timeret: quando p:o certo sciret a dño se videri:etiam si ipse suum dominum penitus non videret. ¶ Quanto ergo magis debemus semp summe reuereri cum magna deuotione ⁊ amore:cum imensa reuerentia ⁊ timore:cum maxima nostrorum scelerũ erubescentia ⁊ confusione:ipsum dominuz deum nostrũ:qui nobiscuz vbiq̃ ⁊ semper é: ⁊ nos ⁊ nostra continue intuetur:non solũ illa que foris pateut:sed etiam omnia intima ima ⁊ secretissima cordis nostri. O vituperabilis ⁊ execrabilis stultitia: imo malitia nostra. ¶ Quis ergo est tam magn9 ⁊ ifimus peccator in mũdo:qui furtũ: adulterium ⁊ quodlibetuis peccatum presumeret patenter cõmittere:vbi ⁊ quando a cõetis posset videri ⁊ capi. Aut que nã ulla mulier tam mala:tam lasciua:tam lubrica: tam adultera:tam meretrix sine fronte vt quomodolibetuis peccatrix: que in medio platearum ⁊ in meridie cunctis cernentibus non summe erubesceret ad fornicationem sui corporis prebere consensum:⁊ que non valde timeret quodcunq̃ etiã aliud scelus cõmittere in publico:vbi possit de facili comprehendi. Nonne omnis qui male agit:odit lucem:querit latebras:fugit publicũ:petit angulos ⁊ non venit ad lucẽ vt non arguantur opera eius. O miserabilis cecitas cordis nostri. Nam si videro ⁊ cognouero firmiter me ab hominib9 clare videri dum volo facere quicq̃ mali: statim p:e verecundia vel timore desinam a peccato etiam quãtũcunq̃ sim tentatus ⁊ auidus ad peccatum: ⁊ quantumcunq̃ aliam oportunitatem habeam ad peccandum ⁊ tamen coram deo meo in cuius conspe-

etu sum non erubesco: nec formido peccare: sed intrepidus ⁊ inuerecundus: multotiens: ⁊ multipliciter multa: imo in numerabilia scelera: maxima: grauissima: turpissima: etiam ad loquendum ⁊ nefanda committo: coram oculis eius. ¶ Nunquid forte non videt deus que facio. Nūquid forte nō audit que loquor. Nunquid forte si non intelligit: que cogito. Utiq; videt. Audit: intelligit ⁊ cognoscit: quia omnia sunt nuda ⁊ clara oculis eius. Cur ergo infelix non summe timui taliter ⁊ tam diu peccare. Cur miser non summe erubui: tot ⁊ tanta grauia ⁊ turpia sine fronte ⁊ freno cōmittere. O deus meus quotiens te offēdi. O creator meus quot ⁊ quāta in te peccata commisi. Mirum est quomodo iam diu non demersisti me in profundū inferni. Sūme mirabile est: q; quādo te primo offendi non statim proiecisti me a facie tua in tenebras exteriores. Ubi est fletus ⁊ stridor dentium. In ignem eternum qui paratus est diabolo ⁊ angelis eius: valde stupēdum est: q; tantum me peccatorem maximū ⁊ inimicum tuum mortalem sustinuisti: ⁊ adhuc patienter sustines super terrā. Unde hoc mihi a te. Certe ex dono tue ineffabilis pietatis. O magna iniqtas mea. Sed o maior bonitas tua: o immensa malitia mei peccatoris: sed o immensior clementia tui saluatoris. Mā vbi habundauit meū delictum superhabundauit ibi gratia tua. Ego me ipsum perdidi a te recedēdo. Tu me inuenisti ad te me reducendo. Ego meipsum vendidi in te culpas ꝓmittendo. Tu me redemisti pro me penas patiendo. Ego ad mortem me damnaui te nimis offendendo: tu me viuificasti pro me te occidendo. ¶ O iestimabilis dilectio diuine caritatis. O intollerabilis, abhominatio mee iniquitatis: Heu miser ⁊ infelix ego cur nō semper perfundor lachrimis. Cur non vbiq; affligor: suspiriis. Cur non vndiq; flagellor verberibus. Etsi non forte christi amore penarum: saltem mei dolore culparum: peccaui enim crudeliter lapsus sum fortiter. cecidi grauiter. corrui miserabiliter. Nullum inuenitur peccatum cuius non sim ego sordibus coinquinatus. Nullus est morbus vicioꝝ a quo ego nō contraxerim contagium. Nulla sordium sentina extitit: que in me miserum nonc onfluxerit. cur igitur saltem meipsum nō plāgo die ac nocte. cur non profusis vberius lachrimis lauare studeo maculas mentis. Cur voce perfecte cōfessionis os meū non aperio: simpliciter deo meo dicens. Peccaui deus meus miserere mei. Nunquid forte tu homo hec facere erubescis vel times. Sed miser ⁊ infelix quomodo times: deum penitendo placare: cum nō timueris ipsum offendendo turbare. Aut quomodo nunc erubescis lachrimis te lauare: cum tunc non erubueris per culpas te totum sedare. Quid magis timendum. deum culpa offendere: vel ipsum penitētia placare. Quid verecundius scilicet peccatorum sordibus deturpare: illud simpliciter ⁊ pretimore: ⁊ verecundia fugiendū. Istud vero, cum expedit simpliciter est faciendum. Non vitasti primū: ideo prosequaris secunduꝝ. et cito dum tibi tempus prestitit deus: expectat enim te adhuc ad penitentiam: quia non vult mortem tuā: sed magis vt conuertaris ⁊ viuas. Tu malefecisti eum grauiter offendendo. peius facis te de offensa humiliter non de offensa penitendo. Sed pessime facies decetero te simplr nō corrigendo. ¶ Pone ergo am modo finem peccatis: pone legem nequitie habeat culpa modum: habeat iniquitas terminum. Jam desine peccare. Et si forte non amore dei saltem pre eius verecundia ⁊ timore. Non enim potes te abscondere ab oculis eius: neq; fugere manus eius. Si enim abstines a peccando pre cō

fusione ⁊ timore humano. Multo magis abstinere debes pre confusione: ⁊ timore diuino. Nunquid insensate magis verecundaris de homine mortali: ⁊ ipsum magis times q̄z deum eternum. Nunquid magis creaturam q̄z creatore. Nunquid magis iudicem corporis: q̄z testem: ⁊ iudicem corporis ⁊ anime: qui potest te totum mittere in gehennam. O imensa stulticia. O grandis vesania. O miserabilis excecatio oculorum Et vnde hoc. Certe quia excecauit nos malitia nostra. Heu heu nobis. Quid faciemus. Certe nihil aliud restat nobis: nisi vt operti cinere ⁊ cilitio: procidamus i facies nostras coram deo preculparum nostrarum verecundia ⁊ tremore: ⁊ ab eo ex corde ⁊ cum lachrimis veniam humiliter imploremus dicentes: miserere nostri domine miserere nostri: quia multum repleti sumus despectione: quia peccauimus tibi. Adiuua nos deus salutaris noster: ⁊ propter gloriá nominis tui domine libera nos ⁊ propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum. O lux mundi illumina nos: qui in tenebris: ⁊ i vmbra mortis sedem⁹. ¶ O lux vera in tenebris lucens remoue tenebras: non tam ignorantie: q̄z sume malitie nostre. O splendor glorie: ⁊ candor lucis eterne. Illustra nos vt te ⁊ nos perfectissime cognoscamus. In flama nos: vt te solum in omnibus ⁊ super omnia feruentissime diligamus. Purifica nos vt sic a peccato mundati te deceteros saltem pre tui erubescentia: ⁊ timore nullatenus offendamus. Letifica nos vt tibi leta facie assistentes poti⁹ amore q̄z timore: tibi digne ⁊ laudabiliter seruiamus. ¶ Fortifica nos vt tibi indissolubiliter adherentes: nunq̄z a te in perpetuum recedamus: sed semper hic per gratiam: ⁊ in futuro per gloriam te feliciter perfruamur. Amen.

¶ Quod homo pót̄ ꝓseruari in statu.

m Grabile est valde fratres carissimi: quomodo sic modica sinstilla sicut est cor nostrum nō absorbetur totaliter ab immensa bonitate diuina. Et quō seruus dei nō semper amore tam amantissimi domini inebriatus incedit: hoc certe penitus fieret si vellemus: ⁊ conemur illi immense diuine bonitati simpliciter applicare cor nostrum. Unde de hoc non dubitet aliquis q̄ quanto⁹ magis illi summe bonitati vellet applicare cor suum: tantum melior ⁊ perfectior esset. Et qui in summo applicare posset: ita vt penitus oblitus oium preter ipsum deum: toto animi conamine tenderet in eum: ibiq̄z aliq̄z diu quiesceret: non statim inde recedens: tunc credo q̄ talis nimia absorptus dulcedine: ꝓsumaret in statu. Tunc talis inter consolationes: ⁊ tribulationes: honores ⁊ vituperia blandimendita ⁊ obprobria: prospera: ⁊ aduersa: insensibilis totaliter pertransiret. nihil penitus sentiens nisi deum suum solum honore affectans. ¶ Tunc certe talis posset merito dici comprehensor: potiusq̄z viator: beatus non miser: angelus non homo: nō peccator: sed sanctus. Et si ad hoc pertingere cupis o homo hanc breuem regulaz tene. Quicunq̄z vult esse consumatus in statu: debet de sua propria virtute totaliter desperare: ⁊ plenarie se dimittere in brachijs pietatis imense. Toto corde simpliciter cōfidat de ipsa in omnibus fideliter agat: de contingentibus quantum in se est: penitus nihil omittens in hijs que poterit cernere ad sui dei pertinere honorē. Sed ⁊ hoc etiaz obtinere quod in perfecta regula scriptum est: est donum dei per maximum. Et si quis ipsum cognouerit in se esse hoc certe totum non a se sed a suo domino recognoscat. Sciens pro certo q̄ penitus est: impossibile ipsum ad tantum donum: posse pingere sua sola virtute. Et q̄ nullomodō

ad hoc donum de se est aptus vel pronus: sed potius est talis de se ad digna mortis eterne.

¶ Quod homo in breui potest esse perfectus.

Quicunq; ad sūmitatem montis domini per contemplationem cupit venire hoc diligenter attendat: q semper p mentis eleuationem in deum ascendat: & nunq̄ quiescat dum vigilat: vt quiescat. Nam isto assensu mirabili non quiescere est quiescere. Et qui quiescit necessario fatigatur intantum: vt iam amplius nō possit ascendere vllo modo. In ascensu .n. montis materialis: quia caro infirma est: quietem interpellatim requirit. Sed ascensu spirituali: quia spiritus quidem promptus est: contrarium exigit vt. s. non quiescat. Et quanto magis sic fatigatur: tanto velotius: & magis cito ascendet. Currēdo quippe fortior: & recentior fiet: & erit semper auidior ad maiora. Delectabilius & suauius: & dulcius gradietur. Et ipsum magis: vel magis currere: sibi leuius & iocundius apparebit. Et ideo stulti sunt illi: & qd sit contemplatio simpliciter inexperti: qui causa re assumendi vires: requiescunt aliquando: vel quiescere volunt. Habeant .n. pro certo q tunc in illa quiete non resumunt vires: sed potius vires dispergunt. ¶ Nam si contemplatiuus fortiter currat: tunc quiescere facit: & nisi intantum intendatur: vt in saporem degeneret non auferret totaliter sensum suum particulariuz actus: sed ad modum ebrij esse liberos nō permittat: nunc quasi quicquid videris reputabis quadam diuina gratia habundare. Et q̄uis prima ebrietas summe suaue est ei. Si plane incedit: tūc valde incipit fatigari. Si totaliter quiescit: tūc totaliter vires dispergit. Et ideo nihil aliud contemplatiuo restat facere: nisi cum virgine in montana ascendere cum festinatiōe. ¶ Si quis autem hoc capere nō potest: sed vult omnino aliquando quiescere: & tamen ascensum in desiderio habet: tunc sibi hoc restat remedium: q̄uis ad ea que dicta sunt non valeat adequari. Videlicet vt saltem modum materialiter ascendentium non dimittat. Nam qui materialiter montem ascendunt: & in medio fatigatz quiescere volunt non descendunt ad quiescendum in valle: quia sic nunq̄ possent ad summitatez attingere: & sic a cunctis merito stultissimi haberentur. ¶ Sic certe stulti reputandi sunt ab omnibus: & nunq̄ ad contemplationis cacumen deruentunt: qui hodie per contemplationem modicum vel etiaz multum ascendunt: & tamen finaliter affecti tedio hoc assensu ad locum vnde venerant: siue ad statum a quo ascendendo recesserant reddeunt ad quietem: credentes quippe sic in peccatorum seu vanitatuz valibus: & in planitie imperfectionis delectabiliter quiescēdo effici fortiores postea ad ascensum. Ignorantes prorsus q sic nō solum non fient fortiores: sed vix poterūt ad statum & locum ad quem prius ascenderant peruenire. Et ista est forte ratio sicut credo: q̄uz hodie sic pauci contemplatiui supercilium montis attingunt. ¶ Sed si homo ascenderet hodie quantū posset: & ibi forte fatigatus quiesceret non retrocedēs aliquo modo. Et cras inde se altius eleuaret: & ibi etiam figeret pedē cordis. Et post cras itez alti⁹ ascēderet q̄tuz posset: & ibi staret penitus nō descendēs. Et sic vltra p cedendo faceret oi die. Dico vobis: & firmiter credo q iste talis plus in ascēsu ꝓtēplationis proficeret in vno mense: q̄z alti⁹ in quinquaginta ānis q ꝓtinue retrocederet quiescēdo. Et credo q etiā iste in breui consummaretur in statu: & esset glorioſus coram deo: & toti celesti curie predilectus.

¶ Si autem contēplatiue ascendēs in mō tem timueris in aliquo: statim curras ad cauernas lateris ꝛ sanguis vulnerum ihesu christi. Si vero nullo modo te potes absti nere a valle: ꝙ ibi forte nutrit⁹ eos: nec vis implere que dixi: hoc saltez facias: vt. s. ad vallem miserabilem tue miserie: ꝛ etiā po tius humani generis per humilitatem tui: ꝛ per compassionem proximi salubriter cō descendas dolendo summe: ꝛ lachrymādo tam pro tuis q̄z pro aliorum peccatis: ꝛ pro omnibus veniam a deo suppliciter postu lando. Ad ipse clementer concedat: qui ē benedictus in eternum ꝛ vltra. Amen.

¶ Unde in breui regula hec omnia predi cta comprehendē. Qui per contēplatiōis assensum vult attingere verticem montis. numq̄z quiescat. Et si paulisper q̄euerit vel quiescere voluerit non retroccedat: sed ite rum postea sursum ascendat donec assecu tus plene fuerit quod intendit: nisi forte de scendere velit ad suorum vel aliorum tri stitiam peccatorum.

¶ Secunda pars stimuli amoris fratris Bonauenture ordinis minorꝝ. Ad homo studeat se vilissimum ostendere.

Primo studeat hō quan tum potest se vilissimum reputare ꝛ indignum oi beneficio dei sibi displice at. Soli deo placere cupi at. ¶ Ab alijs velit vilis ꝛ humilis reputari. Et ex hoc summam dei clementiā recognoscat: ꝙ cum sit stercus vilissimū ad immēse ma iestatis iniuriam promptissimuz: ꝛ in omni bus fetidissimum dignatur eum deus sibi in seruū assumere: ꝛ ꝙ maius est: in filium adoptare. Nō ergo reputet magnum q̄ deo seruiat: sed potius maximū reputet ꝙ ipse deus dignatur habere sic insufficien tem ꝛ miserū seruitorem.

¶ Ad hō nō doleat nisi de petō.

¶ Secūdo vt de nullo nisi de peccato ꝛ ad peccatū inducente: ꝛ a deo retrahēte do leat: immo de quacunq̄z alia tribulatione: iniuria ꝛ afflictiōe gaudeat: inferentes sum me diligat ꝛ spāle orationem pro eis do mino fundat: deo inde copiosas laudes re ferat: ꝛ ad regratiandum deo de tanto be neficio se insufficientem penitus recogno scat: quia quos deus diligit: corrigit ꝛ casti gat: ꝛ ipse tribulationes: que hic nos p̄mūt ad deū nos ire compellūt.

¶ De dilectione paupertatis.

¶ Tertio vt paupertatem ꝛ omnem penu riam propter christum diligat: de tempora libus nihil nisi stricte suam necessitatem re quirat: aut quocunq̄z modo appetat. Sed christo capiti nostro in paupertate: ꝛ eis consolationis corporis deiectione se studeat conformare: ꝛ hoc debet maximum re putare: ꝙ rex regū: ꝛ dominus dominanti um ihesus christus: seruū sic vilissimum suis dignatur induere ornamentis: ꝛ sibi tutum fetidissimum similare. Ideoq̄z quanto vi det se ditiorem: ꝛ in pluribus consolationi bus corporis habundare: tanto debet inti miius ꝛ profundius contristari cernens se magis ex hijs forte a christi similitudine elongatum.

¶ Ad quilibet debet adimplere volun tatem christi.

¶ Quarto vt in his bonis: ꝛ indifferenti bus alterius plusq̄z suam adimplere stu deat voluntatem: immo semper suaz in ex terioribus actibus studeat annegare: alioꝝ beneplacita affectans cum omni vigilan tia in licitis adimplere. Et si hec omnia cir ca omnes faciens suos superiores debet to tis visceribus amplexari: ꝛ quecunq̄z di xerit honesta fieri velle: vel etiam signo ali quo intimauerint: debet suo posse cum ma gno desiderio affectui demandare.

¶ Ad nullū despiciat.

¶ Quinto q̄ nullū quātūcunq; milerum despiciat. Sed erga omnes materno commoueatur affectu: ⁊ sic omnibus intime cōpatiatur: sicut ipse compateretur suo vnico filio predilecto. Omnes aliorum miserias reputet esse suas. Et sicut ipse sibimet ita si pōt: debet omnibus subuenire: ⁊ quātus in compatiendo ⁊ ministrando debeat erga nos materialiter se habere. Debet tamen omnes tanq̄ patres ⁊ dominos reuereri.

¶ Ad nullū iudicet.

¶ Sexto q̄ nullum iudicet de peccato cū ignoret: quid diuina gratia in anima operetur. Sed si alqué per signa aliqua manifesta coniecerit peccatore plus de peccato illius doleat: q̄z si in suo proprio corpore deberet mille mortis supplitia sustinere. Recogitet enim diligenter q̄ preciosior est anima que sic letaliter vulneretur q̄z omnium corpora hominum q̄z celorum inquantum corpora. Et ideo sicut corpus meum a morte: sic imo multo magis deberé proximum meum cum omni vigilantia custodire ⁊ a peccato retrahere: oratione: exortatiōe: eré plo ⁊ breuiter modis omnibus quibus possem.

¶ Ad bonū primi diligat.

¶ Septimo vt bonū primi diligat sicut suū. Et sic vt mater de bonis filij iocundat: sic debet de prosperitate omnium viuentium exultare ⁊ maxime de hijs que spūalia sunt: vel ad spiritualia inductiua. Et sic ac si sua essent: aliorum bona debet summopere ⁊ sollicite promouere: ⁊ semper plura ⁊ maiora bona debet de proximo credere q̄z valeat intueri. Debet nihilominus etiam de bonis temporalibus proximo non modicum congaudere.

Ad bonū proximi amet.

¶ Octauo vt nihil preter deū diligat: aut non nisi pure propter deum vt sic omnia propter deū ⁊ in deum: ⁊ ipse deus in oīb⁹ ⁊ super omnia solū modo diligatur: nec eū ad magis diligendū hunc vel illum alliciat nagis propinquitas: vel beneficiorum imensitas: seu quorūcunq; bonorum commoditas temporalis: sed potius maior virtus: ⁊ sanctitas cuiuscunq;: vt sic omnes in deum referens ⁊ cōmuni amore ⁊ charitate diligēs meliori: ⁊ sanctiori charitate vinculo strictius copuletur. Pōt tñ ⁊ debet pro benefitijs ⁊ propinquis: ⁊ precipue parentibus coram deo salutem animarū orationem effundere specialem.

¶ Nono vt q̄cq̄d faciat vel dicat: ⁊ pro qbuscūq; negotijs iplicet deū semp actu in corde habeat ⁊ nihil aliud q̄z honorez suum in omnibus actualiter: vel habitualiter intendat. Sed ad hoc precipue nitatur: vt sic semper deum presentez intelligat: ac si ipsum qui presens est in sua videret essentia. Sicq; eum timeat: reuereatur: ⁊ intenso amore in ipsum feratur eoq; prout pōt in via fruat: ⁊ in ipso ⁊ nō in alio reqescat.

¶ Decimo vt si predicta omnia viderit se facere posse: adeo maxima beneficia accipere recognoscat. Debet quoq; ceterorum dei beneficiorum innumerabiliuz reminisci: ⁊ precipue q̄ eum ad suam imaginem voluit insigniri: seq; nostram naturam assumere: seipsum pro nobis morti tradere: in via se nobis in cibum: in gloria vero in premium tribuere semetipsum. Et q̄ nōdum ipse homo deum in patria est adeptus eum saltem in via aspiciat in patibulo sicq; sibi compatiatur: ac si eius vulnera in suo proprio corpore sustineret. Et de hoc pcipue debet dolere q̄ toto videt frustrari beneficio sic immenso. Cernat iesum deniq; in altari exhibitum sibi in cibum ⁊ potum omnis saporis suauitatem habentem. Et sic in ipso toto affectu delectans clamet ⁊ dicat hanc orationē. Oratio.

O Omine iesu christe tu qui es pa-

nis vite: me de te satiare digneris: vt nihil preter te sciam vel sitiam. Te ne domine mé tem meam vt interueniente verbo tuo: a te vo sole iustitie reparet. Qui viuis tc.

¶ Patri christi etiam omnem reuerentiam exhibeat t dicat sic.

O Ultissime iesu digware me minimum omnium peccatorum matri tue reuerentiam debitam exhibere. Et tu clementissima domina mihi indignissimo impetra vt perfecte sim semper tue deditus seruituti: t tibi omni tempore obsequar pura mente t' cor de deuoto continue tue benignitati assistam. Amen. Oratio.

O Omine iesu christe cor meum tuis vulneribus saucia: t tuo sanguine inebria mentem meam: vt quocunq; me vertam te semper videam crucifixum. Et quicquid aspexero mihi tuo appareat sanguine rubricatum: vt sic totus in te tendens nihil preter te valeam inuenire nihil nisi vulnera tua valeam intueri. Nec mihi sit consolatio magna tecum mi domine vulnerari. Nec intima sit mihi afflictio sub te aliquid meditari. Non quiescat cor meum bone iesu donec te inueniat centrum suum. Ibiq; suu terminet appetitu. Amé.

M Altum mirari debemus: imo nos mirari mirentur quando homo semel degustat dulcedinem dei: quomodo possit ab ea aliquatenus separari: quomodo non obliuiscatur omnia ex ebrietate: nimia etiam comedere t dormire. Et si aliquid aliud ante ipsum ponatur quomodo potest aliud q̃ sum benignissimum dominum intueri t in eo summa dulcedine oblectari: cum ipm in omnibus sciant esse: t in omnibus ipse valeat inueniri: t in omnibus requiescat.
¶ O q̃ bonus israel deus his qui recto sunt corde. O q̃ dulcis t suauis est spiritus eius in eo. O quanta amaritudine: O quanta tristitia: quanta anxietate repleri debet animus: qui etiam ad momentum a tã ta dulcedine sequestratur.

¶ De predestinatione.

O De predestinatione: aut de prescientia dei tibi aliqua subrepat cogitatio: sic responde diabolo talia propinanti. Quicquid sit de me: te certum est esse damnatum. Sed t si ego prescitus sum: t deum meum habere non debeo post hanc vitam: totis meis viribus laborabo: vt saltem ipsam habeam in presenti t ipsum possideam quantũ possum ne in vtroq; statu careā tanto bono. Momentum igitur temporis decetero non transibit: quin secundum meum posse totaliter fruar ipso. t semper in ipso summa iocunditate delectet: exquo eternam misericordiam assequi non debeo in futuro.
¶ Numquid summa vesania esset si certus sum me eternalibus ignibus cruciandum: velle me inimicis tradere in presenti t ex nunc cum diabolo incipere conuersari. Et non ne sufficiet illa miseria absq; hoc q̃ me nunc miserum faciam ante tempus. imo certe plus predestinatis me deo meo pro vt potero totaliter exhibebo: vt nihil sit in me: nec cor: nec lingua: nec cetera mẽbra quin sint occupata in seruitio dei mei: vt saltem dum possum inquantum possum habeam summum bonum. Sicut enim seculares: quia in quadragesima nõ debẽt comedere carnes: volũt in carnispriuio carnibus habundare. Sic certe de deo deberet facere qui de sua prescientia esset certus. Et hoc precipue faceret sine dubio si q̃ suauis est deus etiam ad modicum degustaret. Cetera enim delitias absinthium reputaret.
¶ Sed quantũcunq; qđ deus prescierit

me sim certus. Scio q̄ seipsum negare nō poterit. Unde cum totis viribus amplexa bor: ꝛ ipsum mētis visceribus fortiter strin gens: etiam si aurora apparuerit nisi mihi bene dixerit non dimittam. Quod si bene dixerit mihi eum: tunc etiam non dimittam ꝛ sine me recedere non valebit. Licitum enim mihi est sibi inferre violentiaz in hac parte cum ipse comendet illos qui regnuz celorum capiunt violenter. ¶ Aut certe scio quid faciam. In cauernis enim suorum vulnerum me abscondam vbi quietius latitabo ꝛ sic extra seipsum me non poterit inuenire. Quod si intra seipsum me inuenierit: eum me exire compellere non decebit: q̄ dixit eum qui venit ad me non eiciā foras. Et sic me condemnare non poterit: nisi se voluerit vindicare. Aut ad matris sue pedes prouolutus iacebo: ꝛ q̄ propter pec catores mater dei sit effecta iuridice allega bor: ꝛ vt mihi veniam impetret humiliter postulabo. Et sic repulsam pati non potero ab ea: quia ipsa fons pietatis ab omnibus predicatur. ¶ Ipsa enim non misereri ignorat: ꝛ miseris satisfacere nunq̄z scivit. Nec credo q̄ propter me nouam velit adiscere lectionem. Ideoq̄z ex compassione maxima ante filium suum mecum si dici potest misera apparebit: ꝛ mihi ad idulgentiam q̄z citius poterit suum vnicum inclinabit: ꝛ sic triplex habeo refugiū: qō qua si triplex funiculus difficile confringetur. ¶ Quod si ego predestinatus vitam eternam debeo cum angelis possidere: certe debeo ex nunc angelicam vitam ducere nō humanam. Totum illi me debeo exhibere in seruitium qui se mihi totum in premium preparauit: vt hac portione contentus nihil aliud ām̄odo mihi liceat affectare. Justus enim est ꝛ si aliud q̄z ipsum quererem contra me posset rationabiliter indignari. Et sic quem visurus sum mihi benivolum. cito merito viderem iratum: ꝛ contra me non iniuste: sed digne ꝛ iuste sententiam inferentem. ¶ Igitur in fine diabolo sic con cludam. Quicquid de me futurum sit a dei seruitio non desistam: Et vt tibi quia non potes tanto domino ministrare: ꝛ eius dulci presentia iocundari.

¶ Hec sunt que ducunt hominem ad cō templationis quietem.

S I ad contemplationis quietem voluerio peruenire: tu intra te studeas radicare hec tria sollicite obseruando. ¶ Primum ē vt quantum ꝛ qualiter tuum creatorem offenderis quantumcunq̄z ab alijs quotidie offendatur consideres diligenter ꝛ diligēti consideratione assidue mediteris: ꝛ de tuis sceleribus summe dolens: alijsq̄z intime compatiens tanq̄z tibi die noctuq̄z si potes habundantius lachrymeris: tuis lachrymis teryberius irrigando cor tuum ab omni macula abluendo deum tuum tuis sceleribus offensum cauzellatis manibus: flexis genibus lachrymosis gemitibus ꝛ suspirijs ac importunis precibus tibi ad misericordiam inclinando. Non enim sumus in statu letitie: sed meroris. Et magnum est valde si deum nostrum sic nostris delictis: grauiter ꝛ frequenter offensum: poterimꝰ toto tempore vite nostre placare prolādo. Et hoc ad magnam nostram consolationē debemus sumope eligere in presenti nostras videlz ꝛ aliorum nequitias gemere ꝛ plorare: quia ipse benignissimus deus ꝛ pater domini nostri iesu christi pater misericordiarum ꝛ totius consolationis anime sic: fideliter in amaritudine existenti: post gemitus ꝛ suspiria: ꝛ lachryma rum inundationem exultationem infundit. ¶ Sicut enim aqua in vtre putrefacta: ꝛ solis calore decocta in vinum cō uertitur: sic imperfecte contricto lachry-

me amare: feruore caritatis decocte in vinum leticie conuertuntur. Nec enim decet tantum deum & dominum: tam nobili dono in anima habitare: nisi ipsam mundissimam inuenerit: & cum omni diligentia ab omnibus peccatis: & maculis expiatam.

¶ Secundum est vt nitaris quantum potes christo compati pro te passo. Ubiq; n. & semper eius passionem & mortem sibi crudelissimam & penosam: sed nobis necessariam & dulcorosaz debes in corde tuo assidua meditatione pensare. Nisi enim sibi compatiendo nouerimus nos compati secum non poterimus iocundari. Si autem bene eius passionem fueris meditatus: & multum intraueris latus eius: certe peruenies ad cor eius. ¶ O felix cor quo sic cordi christi dulciter colligatur. Cuius leua sub capite eius: & dextera amplexatur. Recte tunc sponsus cum sponsa in cubiculo requiescit. Sed obsecro te o anima: mihi narra dulcedinez quam tu sentis. Aue so te: mihi delicias quibus cum sponso tuo christo affluis non occultes. Sed vt bene video me non audis: quia cor tuum absortum est nimio predulcore. Jam tui interpretis existentis in carcere es oblita. Certo enim te sic amenitate nimia esse rapta: vt iam non sit tibi vox penitus neq; sensus. Quicunq; autem ad contéplationis quietem & dulcediné: nisi per christi latera hostium voluerit introire furem se reputet & latronem. ¶ Tertium vt nihil possidere cupias nisi deum. Et quicquid preter deuz cordi tuo oblatum fuerit: vel videris vel audieris nominare debes de huiusmodi tanq; de caducis solijs non curare. Ipsi soli stabilias mentem tuam. Ipsum solum omnibus relictis tu sequaris. Ipsi soli indissolubiliter colligaris. Tunc enim te suis brachijs sustentabit & castis amplexibus te cóstringet. ¶ Tunc in auribus tuis melos sue eloquentie resonabit: & tibi mellifl ua oscula exhibebit. Vere tunc pre delitijs te nó poteris sustinere: quia nimia dulcedine absorberis. O felix aia quo abijsti: q; sic nos in tanta amaritudine reliquisti. Nobis obsecro nuncia si tibi sufficiunt illa bona. An vis vt tibi de nostris delitijs & exenijs trásmittamus. Sed vt puto nos reputas non exenijs vel delitijs: sed potius sterco:ibus habuudare. Quid ergo tibi offerremus o anima tanta taliq; iocunditate repleta cum tu maxima nostra bona non solum recipere. verumetiam nec pensare audire vel respicere nó dignaris. ¶ Quare sic que diligimus tu contemnis. Sed vt video nobis non loqueris: q; rapta es in cubiculum a dilecto. O amor i effabilis: qui cor sic fortiter conglutinat suo fini. O mira benignitas creatoris: qui se singulariter diligentem dono visitat excellenti.

¶ Contra superbiam.

O Superbe homo: luciferri imitator: responde mihi. Nunqd cogitas te deum esse. An omnia a deo esse ignoras. Si enim a te aliquid esse protestaris: certe te deum esse fateris. Sed amplius vide: vt magis tua insania reprimat. Nóne de alieno stultũ est gloriari. Cũ ergo cuncta sint a deo. Si gloriaris de aliquo te manifeste cóprobas esse stultũ. Si aũt hoc ignoras non es dicendus homo: sed bestia carens penitus hois ratione. ¶ Audi ergo insane. Si gloriari vis: & stultus apparere nó vis: exclude que tua non sunt: & tunc de reliquo glorieris. Sed certe si omnia non tua a te excluseris in nihilum penitus redigeris. Ergo de nullo glorieris si non vis incurrere vanitatem. Si vero specialiter ad dona gratum facientia descendas: de illis gloriari non potes: quia te illa habere ignoras

imo si de illis gloriaris: eo ipso illa nō habes. Sed etiam qō tu ipsa habeas supponamus. Qualiter illa possideas videam⁹. Nonne tibi infideli seruo proditori domini destructori tibimet iusticiam quam tu possides noster benignissimus dñs tanq̄ pannum albissimum gratis dedit. Et tamē tu eum stillare non cessas sanguine menstruoso. Sed vesania plene: vtinā saltē meretricis mulieris frontem hēres. ¶ Que so que est meretrix sic corrupta: que de suo menstruo glorietur: imo quam velis inuenias meretricem: que de hoc non intime confundatur. Nec etiaz audeat sponsa suo sponso amantissimo reuelare. Quid ergo o stulte in malitia gloriaris. Si tamen semel in mense ad modum mulieris deficeret sanguis tuus causam haberes forsitan gloriandi. Sed erubesce ⁊ dole: quia quotidianus est: ⁊ quasi continuus fluxus tuus. Si ergo a te tantum malum ⁊ a deo tantum bonum cernis esse in deo glorieris continue. Et de tua turpitudine coram diuine maiestatis oculis assidue erubesce: q̄ videlicet sic deficere non desistis. ¶ Sed forte dices in me nolo gloriari decetero: ſz tamen ab omnibus cōmendari. Sed impie latro audi. Nonne stultum est: ⁊ periculosum largissimo domino tuo: qui omnia que habes tibi tribuit habundanter surari illud qō est ei carissimuz: maxime vbi hoc videat ⁊ cognoscat: sibiq̄ displiceat ⁊ non valeat sustinere. Sic certe stultus es qui ab hominibus laudem queris. Ideo cum vniuersa persemetipm operatus sit: deus omnes laudes ⁊ omnia laude digna ad honorem referas dei tui. In teipso autē hoc cogita diligenter. q̄ ad hoc creatus es ⁊ redemptus vt non tu: sed deus tuus in tuis operibus cōmendetur. Tu ergo volūtatem domini tui fideliter assequaris: vt laudari abhorreas: deum autem ab omnibus gaudeas exaltari: ⁊ quanto magis ab aliquo cōmendatur: tanto in maius gaudium eleuetur. ¶ Et studeas quantum potes omni tempore: omni loco deum tuum lingua ⁊ opere honorare. Semper actu sola sue laudi intendas. Si enim bene diligeres deum tuum: eiusq̄ honorem appeteres vt deberes malles quibuscunq̄ amariſſimis semper pasci: ⁊ stercus etiam ab omnibus reputari: imo tanq̄ stercus ab omnibus abhorreri: ac tanq̄ lutum fetidissimum ab omnibus conculcari q̄ quibuscunq̄ delitijs habundare: q̄ quomodolibet ab hominibus eleuari q̄ qualicunq̄ perfrui corpore ea sospitate: si inde deus tuus amplius laudaretur. Suppositō etiā q̄ par esset meritum vtrobiq̄: hoc tamen deberet gratissimum nobis esse vt altissimus deus noster a nobis ⁊ de nobis aliquod laudis munusculum recipere dignaretur. Sed propter nostram miseriam in contrarium vertimur tota die. ¶ Sed o mira ineffabilis amabilisq̄ demētia saluatoris: que tam benignissime nostris miserijs condescendit. Quis illā poterit nunciare. O homo non sis queso de tanta misericordia ingratus. Sed gaude ⁊ mirare de tam dulci deo gratias agere non desistas. ¶ O mi domine: quid tibi cōtuli ego reus: q̄ me superbum ⁊ arrogantem: tam dulciter pertractas: ⁊ foues tua benignissima caritate. Quid ⁊ cuncta beneficia mihi tribuisti: ⁊ tribuis tota die. Et vnde est mihi tanta gratia quam inueni: q̄ sic me ante te sustines etiam ad momentum. Certe hoc non mereor. Sed dignus sum: cum inferis habitare: immo bone domine: nec etiam inter creaturas tuas mereor nominari. Quid igitur tibi pro hijs faciam. Quam tibi satisfactionem persoluam. Quam tibi remunerationem rependam. Quid recompensare potero bonis tuis. O domine immensitas bonitatis. O ineffabilis misericordia gratia ⁊ ca

ritas saluatoris. Quid tibi pro tot tantisq; beneficijs potero exhibere. Ego nescio: nec valeo satisfacere pro delictis: ne dum pro beneficijs laborare: nec etiam aliud tibi possum tribuere nisi tuū. ¶ Scio ergo quid faciam: quia me totum tibi totaliter exhibebo: & me totum tuum proijciam in teipsum: & semper amore: timore & verecūdia plenus: omni tempore: omni loco: ex omnibus viribus meis tibi: quam potero & sciuero reuerentiam exhibebo. Et si dignaberis tibi pro posse libenter ac fideliter ministrabo. Et si hoc parum est sic vere parum est: tamen quia feci quod sciui & potui: non debite acceptabis. Sed maximum mihi esset si me dignaberis tecum in aera commorari. O q̄z dulcis mihi erit: tunc tua presentia summe bona. Accedam tunc cum silentio & discooperiam pedes tuos: vt sic me digneris tibi ad veniam in matrimonio copulare: Non quiescam certe donec tecum tuis strictis amplexibus cō gaudebo donec tuus mellifluis & castis osculis exultabo: donec inenarrabili dulcoris suauitate potitus in tuis brachijs dulciter conquiescam. Tunc vere delitijs affluam & āmirabitur & dilatabitur cor meum quā do tam mirabili iocunditate repletus: nihil nisi te cupiam habere: nihil preter te videre: audire: gustare: sentire: nec etiam cogitare valeam in hoc mundo. At tamen & nunc te obsecro amabilis domine mi: vt nullo tempore: vel loco meo: regimini me dearis: quia sum mee anime destructor & crudelissimus homicida. Omnia autez bona que mihi dignaberis elargiri: sicut & tu clementer tribuis: ita ipsa misericorditer tu conserues vt tibi soli sit honor: est gloria in secula seculorum. Amen.

¶ Cō tentationes vtiles sunt.

O Mirabilis benignitas altissimi qui nos tentare permittis: non vt capiamus: sed vt timentes ad te portum tutissimum cupiamus fugam. More enim bone matris facis o domine: que ad horam aliquādo suum parulum dilectum filium a se elōgat: quem semp tamen apud se habere desiderat & videre. Cui sic elongato aliquando timorem terribilē incurrit in occulto: vt sic puer timore perterritus ad matrem confugiat & discat in periculis ad matris gremium properare. Nam tunc mater brachia extendens filium ad se fugientem cum gaudio recipit & amplexatur: sibi arridet & dulcia oscula elargitur: eum letificat & confortat: sibiq; verba consolationis prudentie & doctrine pariter subministrat. O felix tentatio deo permittente: & prouidente persequens in hoc mundo: que ad diuinos amplexus etiam in presenti fugere nos expellit. O dulcis domine qui sic te nobis tribuis refugium salutare qui sic nos vndiq; effugari permittis: vt. s. ad te tutorem citius fugiamus: & tecum omni tempore securi commoremur. Non ergo ad damnum sed meritum non ad vicium sed virtutum exercitium & augmentum tentationes mulierū te habere patiaris: o homo. In omnibus tamen cum timore: sollicite: sobrie vigila & labora. Et ne aduersarius tuus diabolus tanq; leo rugiens te circuendo capiat: per consensum: velociter ad deum tuum summum & solum refugium studeas currere toto posse. Ibiq; si tentare voluerit: residebis. Sin autem capi poteris & damnari. ¶ Si autem a deo te nimium elongasti: nec potes ad eum cito currere per lamentum penitentie & laboris: saltem per augmentum feruentissimi amoris: & deuotissime contemplationis subintra totaliter cauernas vulnerum iesu christi: & in sui lateris puteo te absondas: nec timeas

q̄ te tunc inueniat inimicus. hoc enim
semper habeas pro regula generali q̄ quā
tumcunq̄ deum tuum altissimum ad te
profunde volueris inclinare in corde tuo
porta vulnera iesu christi ⁊ te eius conspersum sanguine patri suo ⁊ tuo tanquā vnigenitum representa. Ipse enim tanq̄ pater dulcissimus tibi statim plenarie prouidebit. Accede ergo ad christum: ⁊ cum lachrymis deprecaris suppliciter. Ut ergo ipsum non decet denuo vulnerari: dignetur in tuo sanguine sua vulnera renouare teq̄ totaliter suo sanguine rubricare. Et sic indutus purpura iesu christi poteris securus introire palatium dei patris. O temptate hec vulnera quotidie meditare: quia hec semper tibi erunt in refrigerium ⁊ solamen. Nec dubites q̄ si ea bene in corde tuo expresseris: nullus temptationis aditus apparebit. Quis enim videns dominum glorie: non suis sed nostris propijs sceleribus sic grauiter vulneratum: auderet iterum scelera perpetrare. Quod adeo impius ⁊ crudelis: pro ipsorum vulnerum iesu christi compassione ⁊ reuerentia non desisteret a peccato saltem miser desistat: quia desistere habet timore intollerabilis pene sibi debite in futuro: que sine cōparatione grauior ⁊ acerbior est huius mundi penis omnibus simul sumptis. Si autem contra te christum videris merito indignatum: tunc ad solam spem ⁊ fiduciam totam peccatorum recurras. s. ad matrem christi virginem gloriosam. Et ipsi tanq̄ matri dei omnem reuerentiam exhibeas quantum potes: ac perfusis lachrymis eius auxilium postules incessanter. Et vere dico tibi q̄ si ex corde importunis ⁊ lachrymosis oculis precibus ad eam toto posse pulsaueris: non quiescens ab ea sine dubio quod volueris q̄z citius impetrabis. Secum enim creuit miseratio: ⁊ sibi satisfacere miseris ex officio est commissum. Unde illud quod ipsa cum magna diligētia exercet communiter erga omnes tibi soli nullo modo poterit denegare. Ꝺ̄ si nullo modo te senseris consolari. non tamen diffidas vel desperes: sed crede ⁊ intellige tunc deum tuum te diligere: qui ideo hoc facit ⁊ permittit: vt inde magis peccatorum tuorum profunditates videas ⁊ cognoscas. Et vt tuam miseriam non ignores. Et hoc est maximum donum dei. Non enim sibi placet presumptio aliquorum: qui se iustos reputant apud ipsum: ⁊ ad ipsum altissimum tanquam ad familiarem amicum presumptuose ⁊ irreuerenter quodāmodo ⁊ nimis domestice appropinquant. Vult enim vt quilibet quantumcunq̄ bonus ⁊ iustus: vilem ⁊ peccatorem ⁊ miserum: ⁊ quasi nihil se reputet apud deum vel in seipso. ¶ Et q̄ ad ipsum accedat cum magna reuerentia ⁊ timore: cum magna verecundia ⁊ rubore de malis commissis cum magna tristitia ⁊ dolore de bonis omissis cum magna tamen spe ⁊ fiducia omnem gratiam ⁊ misericordiam ab eo finaliter obtinendi. Et magnum est valde ⁊ ad maximum donum dei si hoc putet ipse homo quātūcunq̄ bonus. Si deus deorū rex regum ⁊ dñs dominantium dignaret̄ cuz a longe: et quid modicū intueri. Ideoq̄ hō pleno corde dei magnitudiné suamq̄ pauitaté confiteatur ⁊ dicat. Domine nō solū nō sum dignus vt intres sub tectum meū: sed nec vt tibi appropinquare valeam vllo modo. Sufficit enim mihi valde si tue pietatis oculis me clementer digneris respicere a remotis. ¶ Dico autē tibi o homo q̄ si in hoc perseueraueris humiliter nō quiescēs: nō solū te videbit ſz ad sua secretissima introducet: qō ipse dignetur mihi ⁊ tibi facere: qui est benedictus in secula se

culorum. Amen

¶ Qualiter homo ordinet cogitationes suas: ita q̄ semper habeat deum in corde.

O Homo vis agnoscere quomō tuū dirigas cogitatū. Semper enim vt humiliatio tua sit i medio tui: debes considerare diligentius temetipsum cogitando vnde veneris: vbi sis: & quo post hanc vitā miserabilē sis iturus. Itē cogita & recogita infinitā dei virtutē eiusq; ad te ineffabilē charitatem qua ad suam imaginē de nihilo te creauit: & propter te totum vniuersum produxit: omnia subijciēdo sub pedibus tuis: & cunctoꝝ animantium te dominum statuendo. Item cogita quomodo te perditum p peccatum deus misericors in hunc mundū veniēs sollicite te quesiuit: & pro tuis peccatis moriens crudeliter super crucē suo pretiosissimo sanguine te redemit: sicq; te de potestate & seruitute diaboli liberauit & ad regna celestia te gratis & dulciter inuitauit. Quid plura. Hec & huiusmodi beneficia inumerabilia & imēsa: tibi adeo impēsa cogita diligenter: & ipsum deū ac virginē mariam matrem eius in omnibus & per oia vbiq; & semper habeas ante oculos cordis tui: sicq; coram ipsis existens suamq; admirans magnitudinem: ac tuam miseriā recognoscens quantuz poteris resilies in teipsum admirans nō modicum: quō deus dignatur rem tam fetidam & vilem coram suis oculis p̄sentari & te etiam ad momētum in sua patiē p̄sentia cōmorari. Hoc faciens sic de hoc dono maximo & de oīb⁹ alijs quātas poteris refferas deo grates. Et hoc etiam q̄ regratiari sibi possis: tibi reputa magnū donum: & hoc donum. s. q̄ dignatur te in sua p̄sentia cōmorari: & alia omnia que tibi concessit debes cū omni vigilantia diligentius custodire: & semper cū magna auiditate mens tua transeat ad maiora. Et si propter tuam miseriam aut aliaꝝ occupationem exteriorē cogitatu tuo a sua p̄sentia absentaberis: cum auiditate q̄z cito sollicite reuerti studeas vbi eras: & b̄ sic faciens qualem p̄cessum habere debeas cito te docebit. Hoc tamen pro certo habeas: q̄ quicq̄d sit de alijs semper te debes ad nihilum redigere: quātū potes & omniū peccatorū te infimū reputare: & tā pro te q̄z pro alijs debes a deo tuo tibi p̄sente cum omni humilitate veniam lachrymabiliter postulare: & tuam considerationem semper super hoc poteris dirigere in hunc modum. Nunquā enim debes cogitare q̄ alij peccatores a d̄o sunt elōgati q̄n & si non continue: ad horā tamē ad deū se vertant in corde: & quin tunc forte te intimius ipsum recogitent & cognoscant: & quin maiori coram ipso assistant reuerētia & maiorem considerationem suorū habeant peccatorum: & se sibi humilius repr̄sentēt: q̄n etiam maiori affectu moueant in p̄sentia tanti boni: & si hoc pleno corde nō poteris cogitare. Hoc ipso debes te superbissimū reputare: nec poteris de congruo huic tue supbie p̄pōderare concupiscētias alioꝝ. Nullū ēt quantūcunq; publicum peccatorem iudices vel contēnas quia nescis finē eius. Potens est enim deus iustificare impium & malignum. Te ergo & nō alios iudices in hoc mundo: q̄d si facere non potes: debes tunc firmiter p̄sumere q̄ supbia: sit illud vitiū in quo ceteros singulariter tu excedis: ex quo non potes tuam aspicere prauitatem. Et certe si hoc est verum satis bene & digne potes te omnium infimum appellare: Sed forte tua superba cogitatio dicet tibi. Quomodo de infidelib⁹ b̄ potero cogitare. s. vt sim infimus eis cuz ipsi nec deum cognoscant. Sed audi superbia ceca. An ignoras q̄ si deum cognoscis ipsumq; credis te redemisse suo sanguine

preciosō ꝛ contra ipsum cū in superbia elevaris q̄ longe grauiꝰ peccas: q̄ si hec omnia ignorares. Nōne vbi cum peccato est maior cognitio: maior contemtus ibi esse probatur. Nullum ergo excipias o in sane te forte peiorem. Sed pleno corde te humilia apud deum te viliorem ꝛ maiorē peccatorem ceteris recognoscens. ¶ Et si forte tunc quod absit tibi surrepat maligna cogitatio. d. Ergo tu es a deo reprobatus: hanc q̄z cito excludere debes: nec talem cogitationem tecū permittas modo aliquo commotari: licet enim timere habeas non modicum de peccatis: magis tamen ac magis sperare debes ꝛ dei altissimi super extolle re pietatem: ꝛ confidere simpliciter in vulneribus iesu christi: ꝛ in sūma clemētia sue matris: imensa enim ꝛ infinita est misericordia saluatoris: adeo vt si i te solo essent omnia peccata mundi que facta sunt vnq̄z vel possent decetero perpetrari: adhuc in infinitum: superexcederet misericordia dei nostri ꝛ tibi omnia peccata mundi si cum lachrimis: ꝛ humiliter ad eus recurreris p pter suam pietatem largissimam condonabit. ¶ Si etiam tunc tibi veniat cogitatio: vtrum sis in caritate vel non. Timere pro caldubio debes ꝛ cauere ne determinate i partem aliquam indineris. Fideliter tamē age ꝛ de diuina misericordia semper spera si enim hoc egeris ꝛ tui consideratione te reputaueris peccatorem: die noctuq̄z obtutum in peccatis vndiq̄z ac de tāta tenebrositate sume dolens ad fontem pietatis christum cum lachrimis deuote ꝛ humiliter conuerteris mentem tuam: orietur nempe in tenebris istis lux tua: ꝛ eleuaberis dei nostri sūmi dulcissima pietate ad celestia contemplanda: ꝛ in delitijs abundabis. Vt dicas merito cum propheta. Nox illuminatio mea in delitijs meis. Quod totum ipe prestare dignetur. Qui viuit ꝛ regnat in vnitate spūs sancti deus. Amen.

¶ Q̄d anima inebriatur in amorē dei.

Altitudo diuitiarū sapientie ꝛ scientie dei quantū incōprehēsibilia sunt iudicia eius ꝛ inuestigabiles vie eius. Quis ascēdet in monte domini. Aut q̄s stabit in loco sancto eius. Sed ꝛ si quis voluerit ascendere: per quā vtiq̄z viam ascēdet cum omnes inuestigabiles sint. ¶ Audi dilectionem: ꝛ vocationem tuaz anima dilecta: ꝛ sūme gaude. Cū enim cuncta supradicta omni vigilātia solicite studueris adimplere: tūc iam sic deo incipies propinquare: vt vere nihil preter eum valeas cogitare: vt omnia preter eum tibi in fastidiū abhominationem ꝛ amaritudinē nimiam conuertant. Et quasi libentius velles animam a corpore separari: q̄z te a continua vel quasi continua dei meditatione: ꝛ vt ita dicam fruitione etiam ad modicum tēporis absentare. Quasi etiam tibi videbitur: vt etiam teipsum non habeas nec aliquid aliud preter deum. Quid tibi referam tunc de tuo dilecto: o anima amore eiꝰ repleta: imo quasi in eius amorem conuersa. Ausculta: iste inq̄z dilectus tuus o dilecta a quo non potes nec vis aliquatenus separari seipsum paulisper subtrahet a tuo continuo cogitatu. Ita vt cor tuum circa aliud incipiat deuagari. Et tūc tu videns a te cū quē sic fortiter diligis abscedisse nimio et incredibili dolore repleta anxia circūquaq̄z discurrēs: vndiq̄z solicite: ꝛ auide querēs quō possis cū quē sic fortiter diligis inuenire. Cibus creaturis breuiter nunciabis imo ipse dilectissimus sponsus tuus se tibi q̄z toti ꝰ p̄sentabit: tibi occurret: tibi obuiabit: tibi clare ꝛ sponte offeret semetipsum. ¶ O quāta tūc leticia reuiuisces. O q̄ta dulcedine p frueris. Cū.n. videbis amātissimū spōsum tuū quē prius cū tanta auiditate quesieras circūquaq̄z: tūc cum nimio amoris eius dulcore repleta amplexaberis dulcius toto posse: tñ semp cū reuerentia: ꝛ timore. Quāta ꝙ ꝛ qualis tibi aderit cō

solstio si bene sapiens fueris feliciter poteris experiri. Sed audi o amantissima deo tuo. Cum enim te securam reddiderit. Se a te iterum absentabit: & tunc adhuc cū maiori ardore q̄z prius ipsum requisitū habebis. Quid dicaz tibi vere a te si totiens absentabit donec sic eū sis solicita custodire: vt plus te nō audeas reddere. iam secura: sed oia habeas ia suspecta. Sed o felix anima audi dulciter & asculta quid tibi faciet dilectus tuus q̄n secū incipies quietari vino quippe dulcissimo suauiter icipiet te potare & tu eius melliflua dulcedine degustata amplius incipies affectare. Et tūc ipe largissimus amplius tibi dabit. Et quanto plus tibi dabit tanto ab eo amplius postulabis. Et ipse benignissimus tunc tibi vberius ministrabit. Quid dicam tibi. Saciari nū q̄z poteris donec iebriata fueris & p fusa vndiqz suo vino. ¶ Utrū aūt post tā frequenté & nimiā inebriationé soporé vl' raptū consequeris: si deus tibi concesserit poteris experiri. Largissimus. n. é & plus sine cōparatiōe q̄z credi valeat elargitur: Hoc tñ semp debes habere i corde quō tu es vilissimus fragilis & peccator: & quō nō es modo aliquo ad hoc aptus: sed oi beneficio & gratia simpliciter es indignus & p maximū donū debet tibi videri & esse: si ipse deus dignat tua peccata delere & quantūcūqz tibi i hoc mūdo acerbitate penaz i flicta. Qui deus semper sit laudabilis i secula seculoz. Amen.

¶ Quando anima rapitur: diuersimo de inebriatur.

O Dia habemus in pluribus locis supradictoz capitulorū hominū duritiā diuina influentia posse iebriari: vt mens tua amplius elcuetur: volo vt differé tiam illarū ebrietatū non ignores debes. n. intelligere q̄ verus cōtēplatiuus quātis multas alias consolationes habeat speciales: tamen anteq̄z veniat ad soporem & raptū ad quos pauci attingunt valeat ebrietatem duplicé experiri. ¶ Prima quedaz abundantia iocunditatis in corde & vehemens iubilatio mentis. Que per intensum desideriū vite eterne. Aut per deuotā consideratioué passionis xpi. Aut per magnū seruorem singularis amoris in deū venit i mentē ex quadā noua diuina irradiatione infusa & ista letitia tñ abundat in corde: vt etiam in corporis mēbra redundet faciens cuncta pregaudio arridere. Et talis p̄e nimia exultatione ad modū ebrij precipitant gradiatur quieté nō sustinens. Et cunctas creaturas quas inuenit sui conditoris amoris magnitudine amplexatur. Et bene potes credere q̄ cor talis nō multū applicat ad terram: q̄ etsi aliqua mundana vel terrena sibi occurrant oia despiciens reputat esse vana. ¶ Alia dulcedo ebrietatis é q̄n nimia suauitate repletur cor ex diuino gloria tio. Hec venit p ptemplatōis quieté. Et tñ tantū etiā ista dulcedo abundat in corde vt exterius in singula mēbra redundet adeo vt totus homo tā interius q̄z exterius mel lifluus videatur. Et sic prima ebrietas pre illaritate nō sustinet quieté sic ista secūda p nimia dulcedine quiescere facit. Et nisi in tantū intendā vt in saporé degranet nō affert totaliter sensum suū particulariter actus. Sed ad modū ebrij libros nō permittit: tūc quasi quicquid videbis reputabis quadā diuina gratia abundare. Et quātis prima ebrietas sit ex intensione leticie: & secunda ex intensione dulcedinis tñ nō oportet dubitare q̄ etiā illa sentit dulcorē: & ista leticia nō priuatur. Et q̄uis nō necesse sit timere de prima: sed potius sit gaudendus de secūda tñ que ꝓsistit in quadā ammirabili dulcedine cordis semp tutius est dubitare: eo q̄ diabolus transfigurans se i angelū lucis cōsueuit aliqñ homini similia p curare non vt reficiat: sed vt decipiat & in

ficiat hominé sic occulte: vellet enim diabolus vt homo supbiret ⁊ se aliquid reputaret: vt sic dñ supbe talibus deceptus frueretur delitijs miserabiliter ⁊ digne auerteretur a deo hoc bene aliqñ ipse deus ꝑmitteret euenire. Cū enim aliqñ aliqui nō veri ꝓtemplatiui nimis de se ipsis p:esumunt alioſqz ꝓtenūt ⁊ credūt se deo esse ꝓ primores: cū tñ ab eo nimis sint ꝓpter suá superbiá elongati diabolus pater superbie habet potestaté in eos: vt talibus delitijs ꝺ cipere eos possit. ¶ Et ideo cū sūma diligentia est aduertendū: vt qñcunqz tibi acciderit q̄ faciez tue mentis in deū dirigas ne ab coipso co: tuo vllo modo discedat: vt si delectari te op:teat solū delecteris in deo. Et tunc si adeo erit illa dulcedo debereꝛ intendi: si vero a diabolo deberet p:ivari: ⁊ ánihilari vel saltem remitti. ¶ Ꝺ si deus te voluerit aliquando consolari: vt ꝑ tuis alioꝝ q̄z peccatis amaritudine frequéter repleris: in ipso aliquando delitijs perfruaris sibi regratiari studeas toto posse. Et ad hoc tñ licitū est timere ne ꝑsumptionem incaute incurras. ¶ Potes aūt cogitare ad humiliandū co: tuū sup hac dulcedine q̄ deus p:o paruo bono qꝺ forte fecisti qꝺ tñ forte reputas esse magnū forsan se nunc vult tibi in p:emiū dare istud quia forte p:emijs eternis te non reputat esse digno. ¶ Potes ⁊ timere ⁊ merito ne illud dulcissimū vinū tibi adhuc spiritualiter febricitanti suauiter p:opiciatum eterne mortis periculū p:estet tibi: hoc est ne te occasionaliter faciat superbire ob quá supbiaz iudiceris postea digne eternis ignibus cruciandus. ¶ Ideo pleno corde dñ sumus i hac valle miserie ꝓstituti: debemus magis appetere ꝑ p:ijs peccatis cū xp̄o crucifixo affligi: q̄z periculosis delitijs affluere in hoc mundo. Et sic quotidie peccarem⁹: immo quasi ꝓtinue sustinere. Ut sic purgati postea semp cū dño gloriemur. Et sicut nunc sumus vilissimi serui dei sic ꝺz nobis placere: imo debemus appetere a cunctis vilissimi reputari. Et sicut ad honorem dei facti sumus sic in nobis ⁊ in alijs illud solum ꝺz placere quod ad dei cedit gloriá ad honoré: ⁊ illud solū displicere quod in ꝓtrarium noscimus ꝑuenire. ¶ Et de indifferéntib⁹ nullo modo debemus curare: nisi q̄ oia ꝺ bemus ad laudé dei referre. Quod nobis ipse ꝓcedat: q̄ ꝑ cūcta secula regnat. Amé.

¶ Quomodo homo feruecat in amoré dei ad opera dei.

Si attenderes o hō q̄ deus ad suá imaginé te formauit ⁊ ꝑ te tot ⁊ tā nobiles ꝓdidit creaturas: ⁊ tuā assumens: ⁊ exaltás naturá: tam carissime suo ságuine te redemit: ⁊ nō solū vipsum habeas in cibū in pñti: ſz se ipm i futuro tibi i p:emiū rep:omisit. Nūc quoq̄z te ét ⁊ cūcta creata regit ⁊ ꝓseruat sua ineffabili gra quá infundit. Et ꝓpes oia ad tuū facit honoré. Si hec oia bñ attēderes: ⁊ in ipſz deū tuū tēderes: vt deberes eius quoq̄z reuerentiā appeteres: ⁊ honoré certe ꝑ eo quá si tui oblit⁹ ꝑ nihilo te nūc subijceres oi morti ⁊ cūcta: tā ꝑspera q̄z aduersa equo aio humiliter tolerares: imo q̄cq̄d honoris vel ꝓsolatióis. Quicq̄d iniurie vel tribulatióis tibi quocunqz ꝓtingeret totū nihil ac si nihil tibi accideret reputares. Oia tñ referres i laudé ⁊ gliaz creatoris. ¶ Nec etiá qñ aliq̄d ad dei honoré: ad saluté tui faceres. Utz illud esset difficile deberes mō aliquo iudicare. Sz quodá ipetu métis nimio amoris diuini ardore ignit⁹ deberes toto nixu studere cūcta laudé digna: effectui velocius demā dare. Si enim bene creatoris tui esses amore succensus: o homo quomodo aliq̄d p:o ipso tibi illatum: vel p:eceptum: impositū: vel iniunctum iniuriosum: aut onerosum graue: vel difficile reputares. Omnia certe talia tibi leuia amabilia dulcia

& suauia apparerent. Et ita solicite & libenter hec omnia adimpleres: q cū omnia ea perfecisses: nihil quasi crederes te fecisse imo potius defecisse teq; ex hoc tam exosum haberes: vt vix teipsum aliquatenus tollerares: & quomodo maiora posses facere: solicite cogitares. Ad saltem que facta sunt perfectius adimplere: proponeres in corde tuo: teipsum de male vel min⁹ benefactis: grauiter flagellare. ¶ Nam certe doleres nō modicū & erubesceres in teipo tam altissimo domino & benignissimo deo tuo sic defectuose: pigre & miserrime ministrare. Quid plura. Quanto plus proficeres tāto plus te deficere cogitares. Et sic amplius erubesceres: & doleres: & nunq; cessares: sed semper maiori ardore succensus maiora reincipe conareris. ¶ Nū q; certe de hijs: & in hijs que ad honorem dei pertinent tuus posset reflci appetitus. Semp. n. cupidus: semp auidus: semp fameticus appareres. O admirabilis & delectabilis calor amoris diuini: qui sic cito facit digerere oē molestū: qui tā cito in dulce amarū puertit: insipidū in sapidū: fastidiosum in appetibile: in facile difficile: honerosum in leue: & breuiter oē triste in suaue: pulchrū delectabile: & iocūdū: & tandem oēm laborē puertit in premiū sine fine. Nō dubito q tūc nimio amoris feruore ebulliret cor tuū intantū: vt sume exosuq; haberes & omno vitares quicquid etiā ad momentum subtrahere te a tam fructuoso & suaui seruitio dei tui. ¶ Et semp tibi ipsi piger videreris: defectuosus: & negligēs in obsequio tanti dei. Alij aūt serui dei incōparatione tui tibi promptissimi: & feruentissimi apparerent. Eor tñ pronitas tibi esset ad gaudium & tua pigritia ad merorē. Accede ergo homo ad cor altū & in tuis actibus exaltabitur deus tuus. Si enim habueris cor infimū & terreum minima seruitia maxima reputabis: & que quasi nihil erunt tibi difficilia apparebunt. ¶ Et illa que pro te vl' pro vno vilissimo amico tuo libenter facere res: pro deo tuo altissimo eadē facere grauaberis vltra modum. Dulcia & amabilia reputabis amara: & amarissima dulcia reputabis. Oculo infirmo irradiationem solis iusticie ab hominibus: & ambulare in tenebris affectabis. De bonis eternis & spiritualibus non curabis: sed ad transitoria & terrena. imo ad stercora cor tuū miserabiliter inclinabis. In hyeme presentis vite applicabis manū per pigritiā sub maxilla & ideo in estate mentis mendicabis. ¶ Sy ne tibi miser qui iam nō poteris etiam de stijs cōparari: vtinam iumentis similis factus esses: que suor subuehūt honera dominor. Quā ergo excusationē miser in extremo iudicio poteris inuenire: qñ etiam bruta & irrationabilia animalia ad iudiciū tibi erunt. Si ergo ad seruiendū deo man⁹ & pedes habeas sic ligatos: ipse misericorditer te soluat & custodiat dirigat & conseruet: cuius misericordia est plenus totus orbis. Amen.

¶ Qđ ꝓtēplatiuus nō iudicet alios.

O Jabolus i malitia antiquatus viros ꝓtēplatiuos cernēs i celestib⁹ quersari. vñ ipse ꝑ superbiā est deiectus: nitit oi modo oēs quos pōt secū trahere ad inferna. Et q: videt se eos nō posse vincere in apto. Conat saltē eos decipe in occulto. ¶ Et q̄q̄ diuersa mala diuersis temporibus suggerat vntuersis: tñ precipue viros ꝓtēplatiuos ꝓtēplationis tpe ꝑ superbiā nitit grauiter molestar: vt. s. ipe ꝓtēplatiu⁹ de se q̄d magnū presumat: & ceteros reputet viciosos. Aplicam inferrens sniam. d. Omnia iudicat spūalis homo. Sed o pessima & mortifera pestis: imo mors grauissima & occulta. Hec deum fugat: ꝑsumptionē nequissimā abhorrentē. Hec fraternas lacerat caritatē. Hec vescentem impiū sa-

cit stercora amplexari. Nec spirituali letitia plenum ad accidiam ducit. Nec cuncta ad honorem dei referenda facit diabolice fraudi dare. Sed o miser homo nūquid in altū contēplationis ascendisti: vt te faciens alios iudicē: debeas ceteris maius p̄cipi tiū sustinere: pone ergo te o infelix p̄sidera tione tui in nouissimo loco: & tūc cadere nō valebis. ¶ O insensate cōmenda dei opera cū simpliciter sint pfecta: & cōmendaberis & tu. Attende o hō in dulcis p̄tēplationis cacumine cōstitute & cognosce qualiter deus p̄pter sui honorē faciens creaturas: diuersis diuersa munera voluit misericorditer elargiri: vt sic non tantum ab vno simpliciter: sed a multis multiformiter honoretur. Voluit quoq; sui immensi thesauri sapiētie & scientie sue inextimabiles & ineffabiles diuitias p̄palare: vt ex hoc cōmendādi suā magnificentiā materiā multiplicem habeamus. ¶ Debes ergo p̄mittus cogitare q̄ deus est sūme potēs: sapiēs & bonus pater familias ordinans ordinatis sine domū suā: pensat enim filioꝝ suorum potentiā sapientiā & bonitatē. Et p̄m suę p̄sentie voluntatē: diuersa diuersis cōmittit officia & tribuit dignitates. ¶ Cogita ergo primo tu qui p̄tēplationi vacas q̄ deus benignissimus pater tuus misericorditer egit tecum: dū sciens te ad oīa imbecillē noluit te sibi in periculosis arduis difficilibus ac implicatis opibus ministrare: sed ex dono sue immense clemētie te: tanq̄ infirmū p cō templatiōis quietē dulcius voluit p̄solari. Alios aūt cernens in caritate feruentes & fortiter radicatos voluit super periculosa & difficilia ordinare nihilominus eis quietem tribuens post laborem & p̄solationem etiam nō modicā in labore. Si ergo te videris spiritualibus inherere: ceteros autē circa alia laborare: nō eos iudices: sed immensaꝝ dei bonitatē: & p̄fundā eius sapiētiam inspice cum timore pariter: & amore. ¶ Te infirmū cognosce & debilē cū vere cunctā & dolore. Alios vero feruentio. & fortiores te p̄sidera in caritatis operib⁹ & labore. Nūo. n. te valde debilē: fortē poteris reputare: qui p̄p tuā nimiā infirmitatē etiā lecti molitiem similem p̄templationis dulcedinē nō vales dulcius sustinere: quin omni quasi vento cuiuscunq; tētationis ad modū arundinis nō modicum mouearis. ¶ Quid ergo faceres: si te oporteret vna manu edificare: & hostes altera effugare. Nempe solo pauore deficeres. Lauda: ergo pijssimū deū tuū: qui potentes statuit i arduis: & aduersis. Sapientes intentos fecit studijs. Clemētes bonoꝝ distributores tēporalium ordinauit. Te aūt ne ōficeres voluit quiescere: & iocūdari: & refici per contēplatiōis dulcedinē degustatā. Ne errares noluit te curiosa: & subtilia indagare. Ne tua simplicitate malus dispensator esses voluit te tanq̄ pauperē oīa tēporalia ānegare. Non ergo in aliquo te exaltes ceteros vilipendēs. Sed potius ecōuerso cunctos te in oībus meliores reputa: p̄funde humilians temetip̄m. Non alios iudices: sed exalta. ¶ Nec ēt a p̄dictis excludas eos quos videris ociosos. Debes enim cogitare q̄ ipsi tanq̄ viri sapientes & p̄bi thesaurū iā aquisitū intra se p̄udenter abscondūt: ne fures ipsum inueniant exteri⁹ & furentur. ¶ Cogita enim q̄ ipsi laborāt in occulto & in publico requiescūt. Aut certe pensa q̄ ille qui dedit pondus ventis p̄mittit tales aliq̄n deficere i istis manifestis & nūnimis ne de maximis que sibi occulte concessit in superbiam eleuent. Et quāuis sic debeas facere de oībus supradictis: tamen quia vides tales nō sine periculo esse debes tu qui inquiete existis p̄ eis assidue: & feruēter orare. Aut si potes debes eos allicere ad quietem. ¶ Debes quoq; secundo omnia ad laudē reducere creatoris. Quod quidem bene poteris facere p hunc modum vel forte melius aliter si hoc aliter deus tibi dignabitur indicare. Cum

enim videris aliquos in prelatione tempo rali vel indignitate aliqua constitutos cogi tabis hoc esse factum ad diuinam magnifi centiam ostendendam: ⁊ sic in eis dei poté tiam collaudabis. Cum autem videris ali os scientie insistentes ⁊ non solu creatoris: led etiam creaturarú occultissima inquiré tes ⁊ quélibet versiculu curiosius ordiná tes: hoc esse factum ad manifestandum di uinam sapientiam non ignores: ⁊ sic in eis dei sapientiaz cómendabis. Cum vero vi deris alios temporalibus negotijs insisten tes in eis diuinam laudabis prudentiá per tales quiescentibus prouidentur. Si ali quos videris ceteros iudicantes diuinu iudicium time. Si penas inferentes di uinam iusticiam cogita. Si rigidos: diuine iusticie expauesce rigorem. Si reprehenso res ⁊ causaru discussores futuri iudicij re cordare. Si vero videris ꝓlatos circa pu nitionem malor remissos in eis diuinam misericordiaz cómendabis. Si videris ali quos insistere operibus caritatis ⁊ pieta tis in ipsis laudabis diuinam bonitatem et suam clementiá infimitá se breuiter ad oia diffundenté. Si calorem habueris recogi ta erga nos dei patris nimiaz caritaté qua suum filium voluit incarnari: ⁊ pro nobis omnib⁹ crucifigi. Si frigus habueris ab omni estu miserie refrigerium anhelabis.

¶ Et sic per singula discurrendo omnia potes ⁊ debes reducere in laudem: ⁊ ma gnificentiam creatoris. Non enim debet esse aliqua creatura quantúcumqz tibi vilis sima ac infima videatur: in qua tuú nó ho noristices creatorem. hoc enim ipso omnis creatura digna est oi laude q a deo condi ta est ⁊ ab eo cóseruatur mihi esse. Et hoc ipsum ergo dicitur creaturam esse dei vel adeo: si suú mirabiliter ꝓmédat actoré hec pauca: ⁊ quasi impfecta exépla tibi dixi vt ex istis viaz habeas ad maiora. ¶ Et istud est discretionis iudicium ad quod te. Apo stolus voluit inuitare in auctoritate predi cta quá tu pessime exponebas. Non enim vult inuere. Apostolus quádo dicit. Spi ritualis homo iudicat omnia: q ipse ceteros debeat condénare cuz alibi ipse dicat. Noli te ante tempus iudicare. Et idem ali bi. Tu quis es qui iudicas alienum seruz. Sed hoc ideo dixit. Apostol⁹ carnalis ho mo non percipit sapientie diuine secreta. Sed spiritualis homo iudicat omnia. idest in qualibet creatura discernit archana po tentie: sapientie: ⁊ bonitatis diuine. Judica ergo ⁊ tu decetero omnia. i. in oibus diui nam sapientiam: potentiam: ⁊ bonitatez di scerne ⁊ inde omniú honoristices creatoré.

¶ Si autem aliquem probabiliter noueris peccatorem caue diligenter ne propter hoc ipsum condénes: nec etiam cómedes ipsum. Sed vitiú tibi in eo displiceat: ⁊ có patiaris quantú potes persone laudabis é deum tuú qui non permisit eú grauius ca dere in peccato: ⁊ qui te prohibuit ne illud vitiú perpetrares. ¶ Nullo enim modo dubites: q si deus ex dono sue imense cle mentie te non custodiret a malo: tu grauis sima ⁊ turpissima perduceres ad effectu. Deum etiá suppliciter exorabis: vt ipsum ⁊ quélibet peccatorem releuet a peccato ⁊ te ab omni malo liberet: ⁊ defendat.

¶ Nisi enim noueris peccatis compati p ximor: ad bonum indurabis cor tuú ⁊ fo te in malú irrues sine ferro. Qui enim fi deliter ⁊ solicite dum potest oratione vel exortatione seu. alio quocúqz modo deum proximo non procurat nó dubito q talis a deo merito elongatur. Sed quanto ma gis credis ab his dominum elongari: qui arridendo detractoribus ac ceteris pecca toribus applaudendo eos in malitia sua fo uent: ⁊ ex hoc audatiam: ⁊ favorem sibi tri buunt: his similia ⁊ peiora peccata iterum ꝑpetrádi. Si ergo oportunitas se obtulerit malú argue. Aut si nó expedit tibi saltez ꝓ tende tristiciaz facie: vt sic peccator aliqua liter confundatur. Nec attendas magnitu

dinem alicuius. Sed illū reputa fore magnū: qui appropiat deo tuo: & tanto maiorem: quanto caritatis: & ceterarū virtutum gradibus sibi amplius appropinquabit. Que enim cecа: & damnosa peruersitas est. Timere seruum diaboli: & cum maximum reputare: & conténere dei filiū adoptiuum aram iam celestis patrie possidenté certe hec é vesania nimis magna. aqua nos custodiat sapientia dei patris. Amen.

¶ De paucitate bene viuentium.

Quis dabit capiti meo aquam & oculis meis ibrem lachrimarū: vt die ac nocte plorare valeam perfectorū statum: quasi ad nihilum iam redactū. Naz terra culta diuinis cōsilijs: & xpi exemplis spinas: & tribulos germinat pro fruméto. Certe quáto res perdita est nobilior: tanto debet esse dolor intensior de eadem. Sz vt de multis aliqua pauca superficialiter videamus. De obedientia tanqz de religionis fundamento primitus pertractemus. Curre & discere: o homo & vide diligéter si forte possis ipsam obedientiá in sua pfectione in aliquibus saltē paucis quolibet inuenire. Credo quippe q vix aut nunqz in aliquo perfecte eam inuenies latitantem.

¶ Sed mirari potes merito: cuz religiosi multiplicétur valde & religio augeat quo obedientie perfectio in paucior: imo quasi i nullis valeat experiri. Certe h est: quia & si multiplicata sit gens vel religio extensiue: non tamen magnificata est vel augmēta spiritualis leticia & caritas itē sine. Que so vt mihi dicas quis est ille hodie qui vēlit habere prelatum ad obediendum nōne potius ad seruiendum. Jam enim voluntati platoz nolumꝰ obedire. Sed ecōuerso volumus vt ipsi voluntates nras debeant in omnibus adimplere. Et nobis si deest aliquid de his que volumus: iam plꝰ de ipsis qz de scutiferis murmuramꝰ. Eis gladio lingue non parcimus detrahendo vel damosis questionibus eis proterue: et intrepide respondendo: & qō peius est illud qō nobis alias foret gratum fit vobis hoc ipso qō a prelatis precipitur odiosum. Jam non cogitamus quomodo eorum voluntatem possimus plenius adimplere et nostram perfectius annegare. ¶ Sed potius quomodo possimus in omnibus eis resistere: & eos ad faciendum quod volumus coartare. Aut ad renuendum quod iiungunt nos excusatione aliqua palcare. Aut diligéter inuestigamus quomodo nō tenearnur eis in hoc vel in illo aliquatenꝰ obedire. Sed heu sic faciendo luciferum imitamur qui preesse voluit potiusqz subesse. ¶ Timeo ne forte secum habitaculuz habeamus. Ad confusionem nostram appareat christus passus qui pro nobis patiédo suo patri vsqz ad mortem voluit obedire: nihil sibi penitus retinens de his: que p pria voluntas in hominibus appetere consuevit. Sed exinaniuit semetipsum formaz serui accipiens in seipso. Hūc nempe imitati sunt patres nostri: qui cum prelati eēnt se sponte subditos subditis faciebant: hoc enim sibi dulce: hoc delectabile: hoc amabile eis erat. Videlicet in his que magis sue voluntati contraria existebant in his: que ad exterioris hominis confusionem afflictionem exinanitionem spectabant: suis se infimis obedire. Non enim sicut moderni: nunc ipsi tunc librabant hoc melius esse illo: hoc securius: hoc laudabilius: hoc facilius: sicut quidam nunc faciunt causa fuge. Sed cuncta que cernebant esse prelatorum suorum beneplacita voluntati. Dūmodo non essent cōtra deū: quantūcunqz ardua: & vilia forent: auiditate maxima adimplebant: tanta enim in eis vigebat cari-

tas ⁊ obedientie ꝓptitudo: vt ad iussa implenda nequaq̃ timerent discurrere super aquas. Nec ét formidarét ire ad cupiédũ leenas: cũ eis erat iniũctum. Et breuiter ad multa alia ardua ⁊ difficilia que nõ sufficio enarrare amore ⁊ nisu obediẽtie se simpliciter alacriter ⁊ viriliter q̃z citius exponebát. Nõ enim iudicauit ifructuosum illud esse qui obediẽs abbati cũ labore quasi importabili voluit per annũ lignũ aridum adaquare. Et ex hoc apparuit obedientie celsitudo: q; qõ mortuũ fuerat ⁊ aridũ per obedientie meritũ fecit fructuz. ¶ Quid ergo de obedientia gloriamur. Nũquid poterimus nos fortasse viri apl'ici nominari. Timeo q; nec etiã xpiani: sed potiꝰ tanq̃z imitatores luciferi merito possumꝰ demoniaci appellari. Quõ tu infelix potes ⁊ debes xpianꝰ dici: qui corde verbo ⁊ opere xꝓo contraria miteris adimplere. Numquid xps cõsiderauit de seipso q; eét verus deus: ⁊ sm ét humanitaté oi gratia ⁊ virtute plenꝰ: qui tñ beate virgis gloriose ⁊ etiã ipi Joseph erat subditus ⁊ subiectꝰ. In solũédo quoq; dragnã seruis demonũ voluit obedire. Nos vero qui sumꝰ pleni hypocresi ⁊ breuiter oi spurcitia peccatoꝝ tanq̃z sepulchra dealbata plena ossibus mortuoꝝ apparemꝰ exterius humiles ⁊ deuoti. Et interius vẽto superbie vegetamur remanẽtes manifeste superioribus obedire allegãtes fatue q; nõ sumꝰ in seruitute: sed potius in libertate vocati. ¶ Ignoramus ãt miseri q; seruire deo regnare est: ⁊ q; quãtomagis nosmetipsos dño deo subijcimꝰ in hac obedientie seruitute: tanto apud eũ maiori honore efficimur digniores. Et vide mirabilem virtutem obedientie in effectu. Ipa enim obedientia non solũ reges nos constituet in futuro: sed si perfecte in nobis existit facit nos creaturis omnibus dominari hominem ad pristinum statũ ducẽs: q; nihil contrariũ nisi ad profectum aie fueri nos molestare permittit aduersa tacit prosperа: amara dulcia: grauia leuia. Et breuiter cũcta huius mundi difficilia ardua vel acerba: ipsi vero obedientie filio indelectabilia ⁊ suauia conuertũtur hominẽ quoq; adhuc in carne mortali positũ facit angelice se habere: nec sui domini dei facit honorem appetere cũ feruore: quia omnibꝰ postpositis eius laudem cũ summa auiditate facit quercre in qualibet creatura, nec etiam momentũ permittit transire a seruitio dei sui. ¶ O virtus mirabilis: que sui facẽ hominez obliuisci ⁊ semper in suũ tendere redemptorem: que hominẽ adhuc in terris corpore ambulantẽ facit spiritu in celestibus habitare. ¶ Quid ergo de obedientia murmuras o superbe. Cũ enim apls dicat q; in seruitute non sumꝰ vocati: sed in libertate: innuit: q; deo ⁊ prelatis: nõ quidẽ timore seruili ad modũ seruorũ: sed amore liberali ad modũ filiorũ: debemus proponse simpliciter obedire. Absit enim q; apostolus voluerit dicere: vt de cetero nõ prelatorũ: sed nostram potius debeamus facere volũtatem. Cũ enĩ dixerit dominꝰ. Qui vult venire post me: nõ dixit se vel suũ bẽneplacitũ sequi debet: sed potius subiunxit. Abneget semetipsuz: ⁊ tollat crucem suã: ⁊ sequat me. Et tota sacra scriptura: hoc est tam vetus q̃z nouũ testamentũ obedientiã approbat ⁊ cõmendat. Si enim cor rõnale ⁊ nobile tu haberes: nõ certe renueres deo tam in se q̃z etiã in quocũq; prelato vilissimo obedire: sed potiꝰ dedignareris aiam tuã tam nobilem subijcere alicui alteri creature. Dirũ est enim q; homo renuit ⁊ dignat seruire deo in prelato: ⁊ nõ dedignat seruire die ac nocte vni libro: aut alicui alteri vilissime creature: ⁊ totũ tempus suũ conabit expendere circa nihil. Ideoq; vir comẽdatus rectus ⁊ iustus cernẽs q; si faciens suam volũtatem: animaz suã plus ceteris offenderit: ⁊ q; contra deũ semper superbe egerit in vindictaz dei ⁊ sui: suam volũtaté nitet simpliciter abnegare: ⁊ quia

si seipsum abhor::ens desiderabit ab omnibus cõculcari: semper tamen ad honorem dei sui omnia referendo. Quod ipse nobis demẽter concedat: qui patri suo obediens pro nobis peccatoribus voluit crudeliter crucifigi. Amen.

Questio carnis ad deum patrem de xpo.

C Caro contra christum animam per contemplationem eleuantem deo patri dure conquerit sic allegans tibi inquit deo patri iusto: ac tue misericordie infinite dure conquero ⁊ de tuo filio domino iesu xpo: ⁊ peto humiliter ⁊ instanter vt iustitia tua consideret diligenter violentiam maximã mihi factam a tuo filio predilecto. ⁊ ex hoc tua ineffabilis misericordia concupita mee summe miserie citius condescendat. Ille enim tuus bonus filius plenus sapientia ⁊ virtute me sua sapiẽtia circũuenit ⁊ sua forti potentia magnam violentiam mihi fecit Ille tuus filius gloriosus a regalibus sedibus veniens magnum ad terram de celestibus saltum fecit: seqz sua magna sapientia ⁊ profunda sub carne mihi similꝫ occultauit. Nam exinaniuit semetipsum accipiens serui formam: ⁊ sic habitu inuentus vt homo cum profundissima humilitate ⁊ benignitate inenarrabili ad me calide subintrauit. Omnibus fuit humilior: omnibus despectior: omnibus dulcior: omnibus benignior: omnibus amabilior: ⁊ gratiosior in hoc mundo. C Ipse signis ⁊ portentis vndiqz mirabiliter coruscabat. Ipse suo speciosꝫ aspectu: gratioso affatu: virtuoso effectu: materno affectu: paterno profectu: ad sui beniuolentiã ⁊ amorẽ placide dulciter ⁊ benigne: cunctos tanqz filios carissimos inuitabat: ⁊ vt ardentius ⁊ feruẽtius in sui amorem iniret ⁊ accẽderet vniuersas oium necessitates assumpsit plenarie in seipso ⁊ oiuz infirmitates in suo corpore portauit pacifice ⁊ quiete: ⁊ qd maius imo maximũ charitatis signũ fuit. Ipse pro salute omniũ voluit crudelissime crucifigi: voluit: tã passione qz ẽt cõpassione vehementer affligi: Cordis sui feruenté amorẽ per lateris aptionẽ voluit demonstrare: C Inde quoqz voluit sacra saluberrima in cũctorũ remediũ emanare. Quid plura. Gloriosum corpus suũ in cibum salutiferum ⁊ in potum suauissimum suum preciosum sanguinem sub specie panis ⁊ vini sumendũ fidelibꝰ dereliquit. Et tandem seipsum omnibus daturum in premium compromisit: singulos tua precepta seruantes patres fratresqz vocabat demum non solum in via: sed etiam in patria firmiter asserebat: qd precingeret se: ⁊ omnibus ad tuam mensam transiens ministraret. Quid amplius loquor. C Si enim linguis omnium hominum loquerer ⁊ etiam angelorum non: possem aliquatenus explicare eius admirabilem sanctitatẽ ⁊ suas ineffabiles virtutes ⁊ gratias infinitas: Nec etiam valerem vel scirem aliquo modo declarare immensa ⁊ preciosa dona innumerabilia ⁊ inenarrabilia bñficia que mundo contulit. Et que magis in posteruz promisit. s. fidelibus se daturum. his igitur omnibus: ⁊ his similibus ⁊ maioribꝰ: que nec scio nec possum tibi etiam superficialiter enarrare nimis imo simpliciter sibi dulciter allexit dilectam animam mihi in sociã deputatam. Et nõ solum allexit sz ipse suauiter intrans eam ad se sua traxit virtute C Et nunc intantum suis blanditijs eam sibi cõiũxit ⁊ tã indissolubiliter suau simi ⁊ ardẽtissimi amoris viculo colligauit: vt iã de me penitus nihil curet. Sed potius me spernat: deiciat: odiat: affligat: mortificet ⁊ conculcet: ⁊ simpliciter ad nihilum redigat vitam meã. C Et qd grauius mihi esse videtur: ipsa in grauibus iniurijs ⁊ offensis ab ea mihi illatis nullatenus saciata: procurat solicite ⁊ laborat: vt ab alijs talia vel similia mihi crudeliter inferantur: inferen-

tes summe diligit: & commendat: & pro eis orationem tibi porrigit specialé. sic q̄ mortifico: & non curat. In limo iaceo & exultat: iacco astricta ferro pssa catenis: ligata vinculis: vincta cum pedibus: non desunt tormenta: non desunt cruciamenta: supplicia nunq̄ desunt: quotidie crudescit in me seuitia: ipsa quotidie me flagellat: ipsa assidue nouis cruciatibus me lacerat. Ipsa quoq; vt ceteri dolores: doloribus meis dolores addit: ad h̄ vt intensius doleam summe cupit. ¶ Quicquid breuiť crudele pót super me excogitat vt sic moriar huic mundo. hec enim gloria sua: videtur mihi .s. posse inferre iniuriam: contumeliá: penas: flagella: & quicq̄d vilissimū aut grauissimū dici pót: sicq; me afflictam & desolatam in mea continua miseria dereliquit. Ipsa v̄o vult semper cum tuo dilectissimo filio commorari a se me suam fidelem sociam procul pellens. Nunc enim cum tuo filio apparet parua in presepe vagiendo: nūc v̄o secum virginis matris eius brachijs amplexatur: virginis humeris deportatur: lacte virginis cōfouetur: nunc secum sitit & bibit: nūc secū esurit & cibatur: nūc secū fatigatur & quiescit: nūc secum repletur tristitia & letatur. ¶ Sed quid plus cum tuo tam nobili & amantissimo filio vigilat tota die: & de nocte vero dormiens secum dulciter in suo cubiculo requiescit. Et nō veretur nocte sibi tanq̄ propria & dilecta sponsa sue cellule ianuā aperire: & ille tanq̄ spōs suus ad eam ingreditur leto vultu. Tunc ipa strictis & castis amplexibus mox eam recipit gaudiose & mellifluis osculis ac ineffabilibus & incredibilibus delectationib⁹ eo continue & dulciter fruitur tota nocte. Nūc tandé: secus traditur: venditur capit & ligatur: nūc secū ducitur: presentatur: accusatur maledicitur: blasphematur: nunc secū oculis vellatur: colaphis ceditur: palmis percutitur: flagellis atterit: vestibus suis exuit nu da ciem cō putur: contumelijs afficitur: penis affligitur: purpura induitur: spinis coronatur: cruce damnat: cum iniquis deputatur: manibus perforatur: pedibus confoditur: felle potatur: lancea vulneratur: sanguine perfunditur: sicq; secum crudeli sime flagellatur: patitur: moritur: sepelitur. Nunc vero florida secum resurgit: in celū conscendit: letitia perpetua secum gaudet. Ipsa nempe predilectū filiuz tuū tanq̄ spōsa sponsum nunq̄ vult deserere etiam ad momentum: vbi enim ille est: & ipsa secum é: & ibi assistit. Ipa quocūq; ille pererexerit: se cum vadit. Quid plura. Ipsa nunq̄ sine ipso alicubi inuenitur: vbi ille & ista: ad nihil potest se vertere: siue ipso: imo pót nihil appetere preter ipsum sine ipsa necubi querit esse: q: certe nimio eius amore languens & capta: nullo modo pót viuere sine ipso. Quid igitur dicā tibi deus pater de filio tuo dilecto qui animā mihi dedit am: sic suo iebriauit amore vt a me sit facta penit⁹ aliena. ¶ Quid referam tibi iuste deus. iudex fortis patiensq; benign⁹ de iesu xp̄o filio tuo. s. qui a me amabilē sociam meam sic rapuit violenter: & iam sibi sponsaz p̄o priam dedicauit. Si rapinaz cōmisit filius tuus queso raptum restitui. Si appropriauit sibi q̄ forte suū non erat iubeas reddi. Si a me q̄ meum erat alienauit & rapuit iubeas dari mihi. Non enim parum mihi videť: sic rapere vnicā meā sociā: iā meo corpori copulatam sine qua esse vel viuere nequeo in hac vita. Cur enim anima mihi deputata: vnigenitū filium tuū diligit sic intense. Cur crudeliter sic me odit: cur simpliciter cetera derelinquit. Solius tui filij amore absorta: graditur sine sensu. Jam nihil odorant preter eum videt: nihil audit: nihil gustat: nihil a nihil breuiter sentit: vel cogitat: vt nisi ipsum: secum ipsa delitijs habundat: secum cubat: nimio eius inebriata dulcore amoris. Nec ideo mirum é: si anima mea tuo dilecto filio sic adhesit: q: ipsa certe: nisi esset lapide, durior: & ferro in

sensibilior. Ex quo tot ⁊ tanta sibi contulit ⁊ confert continue natus tuus: aliter facere nó deberet: imo si aliquo modo contrariú facere atemptaret: omnibus ingrata ⁊ fatua merito appareret: vbi. n. est sic durus lapis: qui tanto ardoris amore non calefieret: non scinderetur: imo qui nó liquefieret sicut cera. ¶ Quáto ergo magis creatura sensibus seu sponsa ignirétur ⁊ quasi tota liquefieret p̄ amore: si a tali ⁊ tanto sponso sibi fierent supradicta. Et ideo non conqueror: tibi de anima mea pater benigne. Quia certe qđ debuit adimpleuit: sed de tuo carissimo filio conqueror: in hac parte q̄ eam ad se suis imensis beneficijs sic alexit: ⁊ me in tanta miseria dereliquit.

¶ Clementissimus deus pater respondet carni.

Q Via creatura mea es: tibi iustitiam cum misericordia exhibebo. Tu enim cum ancilla es seo: anime: tibi tanquá domine a me date: semper tamen sibi dominari in omnibus voluisti. Tu mala turpia ⁊ nefanda semper egisti. Et animam tibi sociá hec facere coegisti. Tu semp male: superbe inordinate: ⁊ nequiter te habuisti. Et animaz non mihi sed tibi seruire fecisti. Tu cuncta mala eam docuisti: ad singula peccata eam promptaz reddidisti: ⁊ ab omni ope bono eá simpliciter prohibuisti: ⁊ nó solum ad cuncta scelera perpetranda eam turpiter incitasti. Sed q̄ peius est ipsam ad imaginem meam creatam: seruituti diabolice miserabiliter subdidisti eaz iumentis similem: immo viliorem ⁊ peiorem bestijs tu fecisti: eá immundam fetidam ⁊ abhominabilem exhibuisti: eam super omné caliginem denigrasti: ⁊ intantum breuiter tua superbia: vanitate concupiscat: ⁊ ceterorum peccatorum turpitudine eam vndiqz tu fedasti. Ut creaturam meam tam nobilem ad similitudinem meam factam cognoscere penitus non valerem. Quia igitur ipsa anima iá mihi falsa dissimilis ex peccato: a meo amore simpliciter recesserat ⁊ nimio inordinato amore adhesserat tibi carni: volui dilectum meū vnigenitum incarnari: vt sic carne indutus facilius ⁊ conuenientius posset ipsam allicere ad nrum ⁊ suum seruitium ⁊ amorez. Et quia ipsa anima iam mortua erat: tibi carni miserabiliter adherendo. Ideo vt vnificaretur volui dilectum filium meum incarnatum pro ipsa flagellari crudeliter ⁊ occidi. Nec fuit in hoc aliqua fili mei circuuentio: sed mea suaqz commendabilis dignatio ⁊ ineffabilis dilectio charitatis. Et quia tu caro animam a sue carnationis p̄ncipio decepisti: ⁊ semper contraria ⁊ nociua sibi intulisti: meus dilectus filiꝰ qui summe eá semper dilexit: compatiens valde sibi exhibuit se totum sibi: cum mirabili dulcedine ⁊ amore: vt sic citius ⁊ plenius eam merito alliceret ad seipsum. Ideo: mea iustitia exigit ⁊ requirit: vt animá qua semper abusa fuisti dimittam ex nunc totam: ⁊ totaliter nato qui eam redemit: ornauit allexit ⁊ abluit suo sanguine precioso: qui eam tanq̄z sponsam mirabiliter ditauit: ⁊ dotauit incorruptibili ⁊ extimabili thesauro iocunditatiꝫ: pulchritudis: dulcedinis ⁊ amoris. Et iō dignū ⁊ iustū est: vt ipsa anima te velud stercus abhorreat: despiciat: ⁊ contēnat: atqz merito cupiat ⁊ procuret te despici ab oibꝰ in hoc mundo. Sz q̄ tu a me in p̄ncipio nō solū iustitiā sed ⁊ misericordiaz humiliter iplorasti: volo vt tu ⁊ in p̄ñi illa suauissima ⁊ admirabili dulcedine: quam ipa aia in meo gustat filio aliqū profundaris: ⁊ vltra hoc in futuro te dotabo: ⁊ si bñ aie obedieris toto posse: Ex nūc nō solū a pena eterna: sz ⁊ purgatoria simplicit̄ te absoluo. Qui viuo in et̄nū ⁊ secḳ secl̄i. Amē.

¶ Explicit Stimulus amoris sci Bonaventure Cardinalis ⁊ Epī Albanensis.

CBiui Bonauenture de ieſu chriſti vita. Contemplatio.

Incipit prologus.

Chriſto confixus ſum cruci verus dei cultor: chriſti q̄z diſcipulus. Qui ſaluatori oiuz ꝓ ſe crucifixo p ſecte ꝓfigurari deſiderat ad hoc potiſſimū mentis attento conatu intendere debet: vt xp̄i ieſu crucē circūferat iugiter tam mente q̄z corpore: quatenus ꝓ fatum apoſtoli verbū veraciter poſſit in ſemetipſo ſentire. Deinde huiuſmodi affectū ⁊ ſenſum is dūtaxat apud ſe veraciter experiri meretur: qui dominice paſſionis non īmemor: nec ingratus laborem ⁊ dolorem amorēq̄z crucifixi ieſu tanta memorie viuacitate: tanto intellectus acumine: tanta voluntatis caritate conſiderat q̄ veraciter illud ſponte proferre poteſt eloquiū. Faſciculus mirre dilectus. ⁊c. Vt igit̄ in nobis accendatur affectus formetur cogitatus: īprimatur memoria ex ſacri euangelij ſilua in qua de vita: paſſione ⁊ glorificatiōe chriſti copioſe tractatur colligere ſtudui hunc mirre faciſculum: quē ex paucis correſpondentibus ſibi verbis compegi: ad habendam facilitatem memorie: fouēdāq̄z deuotionem: ex vera procedēte fidei xp̄iane puritate. Et quoniam imaginatio iuuat intellectum: ideo ex multis pauca collegi: imaginaui quādam arborē ſic ordinaui atq̄z diſpoſui: vt imprima ⁊ infima ramoz ipſius expreſſione: ſaluatoris origo deſcribatur: ⁊ vita īmediata paſſio: ⁊ glorificatio in ſuppꝛema. Et in prima quidem ſerie quattuor aſtrinſecus ſecundum alphabeti ordinem deſcribuntur chriſto ieſu inſignitur attributa. Similiter in ſecunda ⁊ tertia ex quoruz quolibet inſtar fructus vnica pululatio ꝓcedet: vt ſic ſint quaſi. xij. rami afferentes. xij. fructus iuſta miſterium ligni vite. Deſcribe igitur in ſpiritu mentis tue arborem quandam cuius radix irrigetur fonte ſcaturitionis perpetue: que etiam excreſcat in fluuium viuum ⁊ magnum: quattuor videlicet capitum ad irrigandū totius eccleſie paradiſum. Deinde ex huius arboris ſtipite. xij. rami frondibus: floribus ⁊ fructib⁹ adornati conſurgant. Sitq̄z folium eius cōtra omne genus morbi medicamentū efficaciſſimū: tam preſeruans q̄z reparans: ꝓ eo qō verbum crucis eſt virtus dei in ſalutem omni credenti. Flos autem ſit omnis coloris formoſitate decorus omniſq̄z odoris ſuauitate reſperſus: qui deſiderantium animia corda refocillet ⁊ attrahat: fructus tandem ſit duodenus habens in ſe oē delectamentū ⁊ omnis ſaporis ſuauitatem qui ſic domeſticis dei ad geſtandum ꝓponitur vt ſemper confaciētur edentes vt tamen nunq̄z faſtidiant. Et hic quidem fructus eſt: qui de vtero virginali traxit originem: ⁊ in ligno crucis ad maturitatem ſaporoſam per eterni ſolis calorem meridianū ſpiritusſancti: videlicet caritatē peruenit: ⁊ deſiderantibus ipſuz in amenitate ſpiritualis ꝓponitur paradiſi. veruz licet hic fructus vnus ſit: ⁊ indiuiſus: qui tamen ſecunduz multiplices eius ſtatus dignitates: virtutes ⁊ opera multiformibus conſolationibus deuotas: que ad duodenarium numerum reducuntur. ideo ſub. xij. ſaporibus. i. duodecim ramis deſcribitur: vt in primo ramuſculo mens chriſto deuota ſaporem ſuauitatis percipiat predarum ſaluatoris ſui recogitando originem dulcemq̄z natiuitatem. In ſecunda dignatiue condeſcenſionis conuerſatione per humilitatez. In tertio celſitudine perfecte virtutis. In quarto plenitudine abūdatiſſime pietatis. In quinto confidentiā quā habuit in piculo paſſionis. In ſexto patientiam: quā exhibuit in illatis iniurijs ⁊ contumelijs magnis. In ſeptimo conſtantiā quā ſeruauit in ipo cruciatu ⁊ dolore aſpine crucis. In octauo victoriā quam aſſecutus eſt inconflictu ⁊ tranſi-

ti mortis. in nono rōnis nouitate miris doti-
bus adornatā. in decimo ascensionis su-
blimitatem spiritualiū charismatum diffusi
nam. in vndecimo equitate futuri iudicij.
in duodecimo eternitatem diuini regni.
Hos autez voco fructus: q: sua multa sua-
uitate delectant sua virtuositate confortant
animam meditantem in his ⁊ diligentius
singla ptractāte: si tamen exemplū abhor-
reat preuaricationis ade: qui lignum scien
tie boni ⁊ mali p:etulit ligno vite: qō vita-
re non pōt: nisi qui rationi fidem: inuestiga
tioni deuotionem: curiositati simplicitatez.
tandem omni carnali sensui ⁊ prudētie car
nis sacram p:eferat christi crucē: per quaz
spiritussancti charitas in cordibus deuo-
tis nutrit: vt septiformis gra diffundat: si-
cut infra in duobus extremis versiculis po
stulat. dicat igit nō sine deuotione cordis
⁊ lachrymis.

℣ Cruce frutex saluific⁹ viuo fōte rigat⁹.
℣ Cuius flos aromatic⁹ fruct⁹ desiderat⁹.

Fructus primus.

℣ Jesus ꝓmissus pribus.
Preclari tas origis — Jesus ex deo genitus.
Jesus p:efiguratus
Jesus emissus celitus
Jesus maria natus

Fructus secūdus.

℣ Jesus p:o nobis natus
Humilitas — Jesus cōformis patribus.
Conuersatio — Jesus magis mōstratus.
nis — Jesus submissus legibus.
Jesus regno fugatus

Fructus tertius.

℣ Jesus plenus virtutibus
Jesus bapa celicus
Celsitudo — Jesus hoste tentatus
virtutis — Jesus signis mirificus
Jesus transfiguratus

Fructus quartus

℣ Jesus pati paratus
Plenitu — Jesus pastor sollicitus
do pietatij — Jesus plorans rigatus
Jesus orbi rex agnitus
Jesus panis sacratus

Fructus quintus.

℣ Jesus iudeis p:oditus
Confidentia i ꝓcul' — Jesus orans p:ostratus
Jesus turba circūdatus
Jesus vinculis ligatus
Jesus notis incognitus

Fructus sextus

℣ Jesus morte damnatus
Jesus vultu velatus
Patiētia — Jesus pilato traditus
in iniurijs — Jesus morte dānatus
Jesus sp:etus ab omnibus

Fructus septimus

℣ Jesus in cruce positus
Jesus cruci eleuatus
Cōstātia — Jesus inctus latronibus
i supplitijs — Jesus felle potatus
Jesus morte pallidus

Fructus octauus

℣ Jesus trāslanceatus
Jesus cruore madidus
Victoria — Jesus agonizatus
i ꝓflictu — Jesus de cruce positus
Jesus intumulatus

Fructus nonus

℣ Jesus victor fortissimus
Jesus triūphās mortuus
Nouitas — Jesus surgens beatus
resurrectio — Jesus docto: p:ecipuus
nis — Jesus orbi p:elatus

Fructus decimus

℣ Jesus sponsus ornatus
Jesus ducto: exercitus
Sublimi — Jesus celo leuatus
tas ascen — Jesus largito: spiritus
sionis — Jesus laxans reatus.

Fructus vndecimus

℣ Jesus iudex rectissimus
Jesus testis veridicus
Equitas — Jesus iudex iratus
iudicij — Jesus victor magnificus
Jesus sponsus ornatus

Fructus duodecimus.

Eternitas regni

¶ Jesus finis optatus
Jesus rex regis filius
Jesus liber signatus
Jesus fontalis radius
Jesus finis optatus.

¶ Predaritas origenis fructus primus.

Expergiscere prouide anima deo deuota & singula que de iesu dicunt diligenter discute. Attende: considera & mores perpende: & primum hoc quod primo ponit.

¶ Jesus promissus patribus.

¶ Pater siquidem misericordiarum: & deus totius consolationis sua dignatissime misericordie habundantia & charitate infinita fidelibus patribus sub iureiurando promisit: quod verbum suum quod erat in principio deus apud deum per quod facta sunt omia carni vniret humane: vt inaturaliter ex mre nasceret in tempore: quod ineffabiliter ex ipso deo pre genitum est & in eternitate.

¶ Jesus de deo genitus.

¶ Quem igitur audis iesum de deo genitum caue ne mentis tue oculis infirmis aliqd carnalis generationis occurrat: quin potius colubino & aquilino intuitu simpliciter crede ac perspicaciter contemplare: quod ab illa eterna luce simul immensa & simplicissima: fulgentissima & summe arcana: coeternus: coequalis & consubstantialis splendor: exorit: qui est virtus & sapientia generantis: in quo pre disposuit omia ab eterno per quam fecit & secula factaq; gubernat & ordinat ad gliaz suam partim per naturam: partim per gratiam: partim per iustitiam: partim per misericordiam vt nihil in hoc mundo inordinatum relinquat: cum tm circa generis humani salute: ad cuius obsequium pene omia facta sunt spaliter sua prudentia vidcat intenta. Et principio nanq; nostre traditionis collatis. primum in paradiso parentibus promis: deinde per esum ligni vetiti per diuini decreti seueritate expulsis: supna misericordia nondistulit homines curabundam ad viam penitentie reuocare: spem venie dando per promissum saluatoris aduentum.

¶ Jesus prefiguratus.

¶ Et ne forte per ignorantiam & ingratitudinem tanta dei dignatio nostre saluti foret inefficax in quoq; huius seculi etatibus: per patriarchas: iudices: sacerdotes: reges: & prophetas: ab Abel iusto vsq; ad Joannem baptistam filij sui aduentum prenunciare: premittere ac prefigurare non destitit: vt per multa curricula temporum & annorum magis & magis multiplicatis oraculis & intelligentias nostras ad fidem erigeret & affectus per pia desideria inflamaret.

¶ Jesus emissus celitus.

¶ Postq; autem venit plenitudo temporis: sicut homo sexta die conditus & de terra per diuine manus virtutem & sapientiam: sic in principio sexte etatis: misso archangelo gabriele ad virginem & virgine illi prebente assensum superuenit in eam spiritus sanctus sicut ignis diuinus mentem inflamans carnemq; ipsius perfectissima puritate sanctificans: sed & virtus eam obumbrauit altissimi: vt tantum ferre posset ardorem qua operante in ea fuit corpus formatum: aia creata & simul vtrumq; diuinitas in persona filij coniuncta vt idem esset deus & homo: saluator vtriusq; proprietatis.O si valeres virumq; sentire quliter quantumq; fuerit illud e celo imissum in cordium: collatum refrigerium: insuetum solatium. Quanta sublimatio virginis mris. Quanta nobilitatio humani generis. Quanta condescensio maiestatis. Si virginem cantantem cum iubilo posses audire: si cum domina in montana cotidie ascendere: si sterilis & virginis suauem intueri coplexum & salutationis officium: in quo seruulus dnm per eo iudicem: vor vbum agnouit & salutauit: puto q; canticum illud sacrum Magnificat: cum beatissima virgine suaui deo modulatione concineres: mirumq; conceptum virgineum vna cum prophetam paruulo exultans & iubilans

adorares: deniqz cum quietū silentiū vniuersalis pacis sub cesaris augusti imperio perturbata prius secula serenasset in tantū vt per ipsius edictum describeret vniuersus orbis: diuine factū est prouidentie cura: vt Joseph virginis sponsus pregnantē puellam de regali ortam prosapia: ad bethleemiticam duceret vrbem.

¶ Jesus maria natus.

Et a conceptu decursis nouem mensibus rex ille pacificus tanqz sponsus de thalamo processit de vtero virginali: et sic absqz vlla corruptione in lucem editus sicut fuerat absqz omnis libidinis contagione conceptus. Qui cū magnus esset et diues: pro nobis factus est paruus et pauper. Extra domum in diuersorio nasci elegit et panniculis inuolui: lacte virgineo pasci inter bouem et asinum in presepio reclinari. Tunc illuxit nobis dies redemptionis nostre: reparationis antique: felicitatis eterne. Tūc per totū mūdū melliflui facti sunt celi. Cōplectere itaqz nunc o anima mea diuinum illud presepe: et pueri pedibus labia figas: et oscula gemines. Deinde pastorum excubias mente pertracta. Angelorum mirare concurrentē exercitum celesti melodie tuas interpone aures corde et ore decantans. Gloria in excelsis deo et in terra pax hominibus bone voluntatis.

¶ Ramus secundus humilitas conuersationis. Fructus secundus. Jesus maria natus. ¶ Jesus cōformis patribus.

P Ropter nos itaqz redimendos pcio sacratissimi sanguis et iformādos exēplo pfecte humilitatis paruulus natus ē: et datus nobis. Octauo náqz die circōcidit puer et vocat iesus: et sanguinē nō tardās effundere prorte tuū saluatorē vltimū se oñdat prib⁹ repromissum: tā vbo qz signo eisqz assimilatū per oia preter ignorātiā: et peccatū: ppter qō et circūcisiōis acceptū signaculū: sicut ét vemēs apparuit in similitudinē carnis pcti: vt de pctō dānaret pctūm nobisqz fieret salus et sempiterna iustitia: ab humilitate sumēs initiū que oiuz é radix custosqz virtutū. Quare igit superbis terra et cinis. Algn⁹ inocēs qui tollit pctā mūdi nō abhorret circūcisionis cauterium: et tu peccator cū sis: dū ptēdis te iustū remediū fugis salutis eterne: ad quā puenire nullatenus vales: nisi velis subsequi humilem saluatorem.

¶ Jesus magis mōstratus.

Mato ét dño in beth'eē iude stella magis in oriēte apparuit: que pclaros illos et magnificos viros vsqz ad domū regis preuia claritate perduxit. Noli iā et tu ab illa⁹ oriē talis et pre cunctis stelle declinare fulgore: quin potius sacroū regum comes effect⁹ iudeoz scripturam xpo testimoniū perhibente accepta: fraudolenti regis deuitata malitia: cum auro: thure: et mirra deum regem vt verum deum et hominem venerare. Et cum premissis gentium vocandaruz ad fidem: humilem deum in cunis iacentem adora: confitere et lauda: vt sic in somnis commonitus ne herodianam secteris superbiam post vestigia humilis dixisti reuertaris in regionem tuam.

¶ Jesus submissus legibus.

¶ Nec sufficit mero humilitatis perfecte qp dum esset patri per omnia equalis se subderet humilime virgini nisi et se subderet legi ētenus eos qui sub lege erant redimeret liberaretqz a seruitute corruptionis in libertate scilicet glorie filiorum dei. Propter quod et matrem quāuis mundissimaz legem purificationis voluit obseruare: et seipsum omnium redemptorem: vt primogenitū redimi in tēplo dei offerri et hostiā pro se dari beato scne et anna lōgeua pcedē i occursū mīs puuli vincat vēcūdiā amor

timorem depellat affectus. Accipias ꝛ tu infantem in vlnas tuas: dicasq; cum sponsa. Tenui eum nec dimittam. Tripudia cum illo sene ꝛ confert: nunc dimittis tu do. ꝛc. Quoniam autem humilitas trium dignoscitur adornari comitatu virtutum. ſ. paupertatis in fugiendo diuitias ꝛ fomenta superbie: patientie vero in iniqua perpessione cõtemptus. Obediẽtie quoq; in alienis parendo mandatis.

¶ Jesus regno fugatus.

¶ Jdeo diuina dispositione altiori permittente consilio: dũ herodes impius paruulũ regẽ querit vt perdat: superne reuelatiõis oraculo in egiptũ transferẽ vt peregrinus ꝛ pauper: simulq; in ipsius coetaneis paruulis ipsius causa occisis: occidit ꝛ quasi in quolibet trucidat. Eandem herode defuncto iuxta diuinũ iperium reducitur in terram iuda. Jbiq; conuersatus ꝛ crescẽs etate ꝛ gratia cohabitauit: parẽtib⁹ adeo erat subditus: vt nunq; vel ad modicum secederet: nisi cũ vndecim esset annorum remansit in ierusalem non sine multo matris dolore quesitus nec imenso gaudio reinuẽtus. Noli ergo ꝛ tu fugientem in egyptũ matrẽ ꝛ paruulum sine comitatu relinquere. Noli cum dilecta querente dilectũ donec inuenias ab inquisitione cessare. O cũ quanta copia lachrymę fluerent: si oculis pijs aspiceres tam venerabilem dominam gratiosissimamq; puellam cum tam tenero ꝛ formoso infantulo peregrinare. Si ẽt illam dulcẽm increpationem amantissime dei genetricis audires. Fili quid fecisti nobis sic: tanq; si diceret: desideratissime fili: quomodo tam dilecte ꝛ diligenti matri tantam potuisti materiã prestare doloris.

¶ Ramus tertius. Celsitudo virtutis fructus. iij. Jesus plen⁹ virtutibus.

Ei quoq; virtus ꝛ sapiẽtia christus iesus ꝛ ratione carnis assũ

pte cerneret infirmus: cũctis tamen plenus virtuosis habitib⁹: vt illos ostẽderet patenter apud se ac liberaliter tanq; caput in mẽbra diffunderet.

¶ Jesus baptizatus.

¶ Cũq; iam etatis trigesimum attigisset nostram cupiens operari salutem: cepit p̃ facere q; docere. Et primum inchoans a ianua ꝛ fundamento virtutum baptizari voluit a Joanne: vt exemplum monstraret perfecte iustitie: ꝛ vim regeneratiuam aqs conferret ꝓtactu mundissime carnis sue. Quẽ ꝛ tu comitare ac iam regeneratus in xp̃o eius sectare secreta: vt secus iordanem in voce patrem: in carne filium: in colũba videas spiritũ sanctũ. Aperto tibi iam trinitatis celo sursum ferariꝭ in deum.

¶ Jesus hoste tentatus.

Ductus insuper fuit in desertũ a spiritu. Vt tentaretur a diabolo: quatenꝰ ꝛ hostilis pugne perpessione humili nos faceret humiles ꝛ victorie affectione viriles. Duram quoq; ac solitariam viã assumpsit vt fidelium mẽtes ad perfectionis aggressionẽz errigeret ꝛ ad grauia perferenda firmaret. Eia nunc anima christi deuota cum pio magistro solitudinis secreta perquire: vt socia ferarũ effecta: archani silentij deuote oratiõis: diuturni ieiunij: trine conflictionis cum calido hoste imitatrix fias ꝛ particeps. Et in omnium tentationum discrimine ad illum discas habere recursum ꝓ eo q; nõ habem⁹ pontificem: qui non possit compati infirmitatibus nostris tentatũ per oia ꝓ similitudine absq; peccato. Etenim in quo tentatus ꝛ passus ẽ: potens est: etiam his qui tentant auxiliari.

¶ Jesus signis mirificus.

¶ Jpse nempe est qui facit mirabilia magna solus: dum elementa immutat: panes multiplicat: mare calcat: fluctusq; trãquillat: demones cõpescit ꝛ fugat: languidos sanat: leprosos mundat: ꝛ mortuos suscitat. Qui cecis visum: surdis auditũ: mutis eloquiũ:

claudis gressum: paraliticis ⁊ aridis ⁊ sensum restaurat: ⁊ motum: ad quem peccatrix scientia clamat nunc more fidelis leprosi. Domine si vis potes me mundare: nunc more centurionis. Dñe puer meus iacet in domo paraliticus: ⁊ male torquet: nūc more chananee. Miserere mei fili dauid: nunc more sanguifluę mulieris. Si tetigero fimbriam vestimenti eius salua ero: nunc marie ⁊ marthe. Domine ecce quez amas infirmat: nunc cū propheta fidenter exclamat. Sana me dñe ⁊ sanabor: saluum me fac ⁊ saluus ero. Porro quia salus nostra in virtutibus inchoat gratuitis: ⁊ conuersatur in dotibus gloriosis. Ideo ad cōfirmandā: ⁊ sublimandā mentē humanam per spem retributionis eterne.

¶ Jesus transfiguratus.

¶ In monte excelsum seorsum assumpsit iesus petrū ⁊ iacobū ⁊ fratrē eius Johannem: quibus ⁊ trinitatis sacramentum aperuit: ⁊ passionis predixit ⁊ resurrectionis future: gloriā in transfiguratione monstrauit contestantibus sibi lege: ⁊ prophetis in apparitione Moysi ⁊ helie: ⁊ contestantibus etiā patre ⁊ spūsancto i voce: ⁊ nube. Et sic anima christi igne caritatis accensa: ⁊ iam in veritate firma ad apicem virtutis eleuata: vt illius suauitate vocis exultet. Hic est filius meus dilectus i quo mihi bene complacui: dicat cum petro. Dñe bonū est nos hic esse. i. in tue contēplationis perfruitione serena. Immissoqz in eū celico sopore audiat archana verba: que non licet homini loqui.

¶ Ramus quartus. Plenitudo pietatis. Fructus quartus Jesus pati paratus.

VErū quidem: qz magnus dominus noster: ⁊ magna virtus: ⁊ miserationes eius super omnia opera eius. Quanta náqz fuit pīssima pastoris ad oues pditas solicitudinis cura. quantaqz clementia ipse bonus pastor in parabola pastoris et ouis centesime perdite multaqz cura que site ac tandem inuente: ⁊ humeris reportate cum gaudio: pia methaphora indicat.

¶ Jesus pastor sollicitus.

¶ Et sermone expresso aperte declarat cū dicit. Bonus pastor animā suā dat p ouibus suis. Nam ppter hoc labores: lassitudines ⁊ inedias passus inter phariseos insidias ⁊ pericula multa euangelizando regnū dei ciuitates circuibat ⁊ castra: noctes ducebat in oratione puigiles: phariseorum virtus murmurauit scandalū: publicanis se reddebat affabilem asserens se propter male habentes venisse in mundū. Ad penitentes quoqz paternū pretendebat affectum: seipm eis exhibēdo propitiū: vt aperte illis ostenderet diuine misericordie sinū. Testes hoz in voco: ⁊ adduco in mediū. Matthēū ⁊ zacheum: peccatricem illam ad pedes prostratem: ⁊ mulierē in adulterio deprehensam. Hunc igit pastorem pīssimū more Matthei perfecte sectare: cum zacheo hospitio suscipe: cum peccatrice vnguento perunge pedes ipsius: ablue lachrimis: capillis exterge: ⁊ osculis mulce ⁊ tandem cū illa muliere iudicio ipsius exposita: sententiā absolutionis merearis audire nemo te condēnauit mulier: nec ego te cōdemnabo. vade ⁊ amplius noli peccare.

¶ Jesus fletu rigatus.

¶ Pro sume quoqz pietatis reseruanda dulcedine: fons totius misericordie bonus Jesus non modo pro nobis miseris semel sed pluries fleuit. Nam super Lazarū primo: de hinc super ciuitatē ⁊ tandem in cruce ex illis pīssimis oculis ad omnium expiationem peccaminū: lachrimarū manauere fluenta. Fleuit enim saluator nobiscū nunc humane infirmitatis deplorando miseriam: nunc ceci cordis caliginem: nūc obdurate malitie prauitatem. O cor durū vel sanum: ⁊ impium ⁊ tanqz vera priuatum

vita plangendū. Cū more frenetici: flente super te sapientia patris in tantis miserijs letaris ⁊ rides. Cōsidera medicū tuū ⁊ lucrum vnigeniti sac:assūmeqz tibi planctus amarū. Deduc quasi torrentē lachrimas per diē ⁊ noctē non des requiē tibi nec taceat pupilla tui oculi.

¶ Jesus rex orbi agnitus.

¶ Sane per lazarū resuscitatū effusuz alabastrum vnguenti sup caput iesu odore fame eius iam respersō in populo: prescius ipse turbam sibi obuia fore venturā ꝓscendit asselluz: vt inter applausus cōcurrentiū populoz cedentiū ramos: ⁊ sternentiū vestimēta in via mirre ꝓberet humilitatis exemplū. Nec sue mūerationis oblitus cum turbe depromerent canticū laudis: ipse lamentū assumpsit super excidium ciuitatis Surge nunc saluatoris ancilla: vt tāqz vna de filiabus hierusalem intuearis regē salomonē in honore quem sibi mater synagoga in ecclesie nascentis misteriū reuerenter exhibuit: quatenꝰ insedēte aselli tergo celi terreqz dominū velut cū ramis oliuarum atqz palmarū pietatis operibus virtutum triumphis iugiter cōmitteris.

¶ Jesus panis sacratus.

¶ Attēde preterea qꝫ inter omnia memorialia caritatiue dulcedinis christi precipua recordatione constat esse dignissimum fraternale illud ꝓuiuiū sanctissime cene i quo nō solum agnus paschalis ad edendū ꝓponitur: verū etiā agnus imaculatus: qui tollit peccata mundi: sub spē panis. omne delectamentū habentis: ⁊ oīs suauitatē saporis prebet in cibū. In quo quidem conuiuio mirra xpi refulsit bonitaꝫ dulcedo: qñ cum illis pauperculis discipulis ⁊ iuda proditore eadē mēsa: ⁊ scutella cenauit. Ibiꝫ claruit humilitatis exēplū dū piscatoꝝ pedes ⁊ proditoris sui rex glorie precinctꝰ lintheo studiosissime lauit. Mira patuit munificentie largitas dū sacerdotibus illis primio ⁊ postmodū toti ecclie: ⁊ orbi terrarum corpus suū sacratissimum ⁊ sanguinē verum in cibum dedit ⁊ potū: vt qō erat facturum in proximo sacrificiū deo placēs ⁊ redemptionis nostre impreciabile ꝑciuz esset viaticum ⁊ sustentamentū. Mirum tandē emicuit dilectionis excessus. quādo in finem diligens suos: tam dulci eos exortatione confortauit in bono petrum specialiter premonens ad fidei robur: ⁊ Johanni offerens pectus ad recubitum iocundū ⁊ sacrū. O qꝫ mira sunt hec omnia repleta dulcedine: illi dūtaxat aie: que ad tam celebre vocata conuiuiū mētis currit ardore vt possit eructare prophēticum illud. Quēadmodū desiderat cervus ad fontes aquarum ita desiderat anima mea ad te deus.

¶ Ramus quintus. Confidentia in periculis. Fructus quintus Jesus iudeis proditus.

Passionem xpi iesu pie ꝓsidera
re volenti primū occurrit ꝑfi
p dia ꝓditoris: qui tante fraudis
veneno: tāteqz malignitatis repletus est malitia: vt magistrū ⁊ dñm proderet: tāta cupiditatis flāma succensus: vt oium deū argento venūdaret: ⁊ preciosissimū xpꝫ vilis mercedis precio cōpensaret. tante deniqz ingratitudinis: vt eū qui sibi oīa cōmiserat: ⁊ ad culmen apostolici honoris prouexerat venūdaretur ad montē ex quo tam durā ⁊ dirā peruersi ꝓpositi obstinationē incurrit: vt nec familiaritate cōtubernij: nec humilitate obsequij nec oscull mulcedine a concepta malitia potuit reuocari. O mira benignitas magistri in discipulū duz pij domini in seruū nequissimū. Certe bonū esset ei si natus nō fuisset homo ille: verū licet inexplicabilis fuerit impietas immēsu tamē exēplum datur mortalibus ad illatas ꝓ bonis iniurias perferendam: vt iam non dicat ab inimico

exasperata humana infirmitas. Si inimicus meus maledixisset mihi.&c. Quia ecce homo vnanimis: qui dux videbatur: et notus: qui eius panes edebat & in sacra illa cena dulces cum ipso cibos accepat magnificabat super eum supplantationez: & tamen agnus ipse mitissimus: in quo dolus non est inuentus: ozi: qđ abundauit malitia ipsa proditionis hora: os suaui osculo applicare nō renuit: vt omnia illi exhiberet: que praui cordis pertinaciā emoliri potuissent.

¶ Jesus orans prostratus.

¶ Igitur hora proditionis instante: sciens Jesus omnia que super eum ventura erāt ꝺm altissime dispositiōis archanuz: himmo dicto exijt in montem oliuarum more solito oraturus ad patrem. & tunc precipue iaz mortis instante agone cum dispositione ac desolatione ouium: q̄a pius pastor tenero complexabatur affectu fuit tamen horribilis in natura xp̄i passibili in agonia mortis: vt diceret. Pater si fieri potest trāseat a me calix iste. Quanta vero fuerit in spiritu redemptoris in diuersis causis: anxietas: testes sunt gutte sudoris sanguinei decurrentis in terram. Dominator domine iesu vnde anime tue: tam vehemens anxietas: & anxia supplicatio. Nōne omnino voluntariū deo patri sacrificium obtulisti: verum vt veram in te credentes naturā nostre mortalitatis firmares ad fidem & in tribulationū ꝓpessione cōsimili erigeremur. ad spem: & maioris erga te amoris stimulos haberemus naturalē carnis infirmitatē huiusmodi expressisti euidentibus signis quibus docemur: q̄ vere dolores nostros pertuleris & non absq̄z doloris sensu deguslaueris amaritudines passionum.

¶ Jesus turba circumdatus.

¶ Sane quoq̄z promptus ad passionem spiritus fuerit in iesu ex hoc euidenter innotuit. q̄ venientibus vna cum proditore viris sanguinum & querentibus animam eius cum fustibus lāternis: & armis per noctem vltro occurrit: & seipsuz manifestauit & obtulit. Et vt cognosceretur humana ꝓsumptio: nihil posse aduersus eū: nisi quantum ipse permitteret omnipotentis virtutis sue verbo satellites terruit. Sed nec tūc misericors: diā suā in ira continuit: nec pietatis dulcedinez fauus distillare cessauit. Nā & auriculam a discipulo mutilatā serui prorsus: manus sue contactu sanauit & defensoris telū ab inuadentiuz lesione ꝓpescuit. Maledictus furor eoz: quia pertinax: dū nec maiestatis miraculo: nec pietatis beneficio potuit refrenari.

¶ Jesus vinculis ligatus.

¶ Porro quis sine gemitu audire possit qualiter illa hora homicidas manus i regē glorie iniecerunt truculenti lictores: & innocentes manus mittis iesu vinculis cōstringentes: ipsum agnum mansuetissimuz non obloquentem ad instar latronis traxerunt ad victimā. Quis etiam doloris aculeꝰ discipulorz corda penetrauit: dū viderāt dulcissimū magistrum & dominum a discipulo suo traditum: ligatis post tergum manibus quasi malefactorem duci ad mortem. Cum & ille impijssimus iudas penitentia ductus tanta postmodū ex hoc fuerit amaritudine replet9: vt maluerit mori q̄z viuere: vbe tamē homini illi: qui nec sic ad fontem misericordie prospe venie redijt: ꝙ ꝓ prij sceleris immanitate perterritus desperauit. Non huius proditoris perfidiam: quin potius apostolorum principis sectare penitentiam anima que peccasti.

¶ Jesus notis incognitus.

¶ Petrus namq̄z securus est a lōge vsq̄z ad atrium principis sacerdotum: ad vocez ancille se christum nosse negauit cum iuramento terq̄z repetijt donec gallo cantante respexit pius magister predilectum discipulum respectu miserationis: et gratie. Quo compunctus Petrus

foras egressus fleuit amare. O quisqs es qui ad vocem ancille petentis. s. carnis tue dñm negasti ꝓpriter. vel voce: vel actu rememorans passionem dilectissimi magistri: foras cū petro egredere: vt cū eo ipsum amarissime defleas. si quo modo te respiciat: qui petrum lachrimanté respexit. Gemine quoqz amaritudinis. s. compunctionis pro te: compassionis ad dñm ebrietatis absinthio: vt expiat⁹ cum petro a reatu sceleris: replearis cum petro spiritu sanctitatis.

¶ Ramus sextus. Patientia in iniurijs. Fructus sextus Jesus morte dānat⁹.

Concilio deinde malignantium pontificum ꝓsentatus pontifex noster Jesus xps t veritatem confessus se videlicet filiū dei quasi pro blasphemia adiudicatus est mori t innumera ppessus obprobria. Nam vultus ille venerabilis seminibus: desiderabilis angelis: qui etiā omnes celos adimplet letitia a polutoꝝ labiorum sputis inquinatus: ab impijs t sacrilegis manibus ceditur.

Jesus vultu vellatus.

¶ Vello inderisionez detegitur t vniuerse creature: tanqz seruus cōtemptibilis colaphizat cum ille: vultu placidissimo t sub misso sermone vnū ex seruis pontificis dātem alapam vere blandeqz corripuit. Si male inquit locutus sum testimoniū phibe de malo. si aūt bene cur me cedis. Querax t pie Jesu: que naz aia tibi deuota hoc cernens t audiens: valeat se a lachrimis continere t in terne cōpassionis occultare dolorem: dū simul aduertit t ꝓsiderat agninā tue tollerabilitatis mansuetudiné: t leoninam atrocitatis iudaice feritaté. Horrēda prorsus iudeoꝝ impietas: que tantis iniurijs saciari non poterat.

¶ Jesus pilato traditus.

¶ An̄ potius ferali rabie fremēs impio iudici tanqz rabido cani aiam. iusti deglutiendam exposuit vinctū. n. iesum ante faciem pilati perduxere pontifices: postulantes interimi supplicio crucis eum: qui non nouerat oīno peccatum. Ipse vero tanqz agnus coram tondente se ante iudicē mansuetus stabat t tacitus cū fallaces t impij fallorum criminū molle obiecta tumultuosis acclamationibus auctorem vite petunt ad morte: t virū homicidam sediciosumqz latronem seruāt ad vitā: lupum agno: morte vite: luci tenebras tam stulte preferētes qz impie. Dulcis iesu quis tam durus t impius: vt clamores illos horribiles: tolle tolle crucifige eū: sine genitu t clamore spūs aure corporis valeret audire seu mente tractare.

¶ Jesu morte damnatus.

¶ Verum qz quis non ignoraret pilatus iudaicem gentē aduersus iesum: non iusticie sed inuidie zelo cōmotā. cū patenter asseret: nullā se in eo cām ad morte inuenire vel modicā. timore tñ humano deuict⁹ repleuit amaritudinib⁹ aiam eius t pijssimū regē crudelis tiráni herodis vz iudicio subdidit: qué t ludibrio habitū t ad se remissū crudeliori mādato nudū i ꝓspectu iudeorū astare ꝓcepit: et atrocissimis vberibus virgineā illā carné t candidissimā flagellatores truculéti diuellarent: plagas plagis liuorē liuorib⁹ infligéte. Defluit ille sāguis ꝓciosissimus p illa sacra latera innocentis t amātissimi iuuenis nullo ꝓsus in eo repto reatu. Et tu pdite hō toti⁹ ꝓfusionis cā huius: t ꝓtētiōis existés: quō infletū foras nō erūpis. Ecce innocentissimus agn⁹: vt te a sīa iuste dānationis eripet: iniusto p te decit iudicio ꝓdēnari. Ecce q nō rapuit tunc exoluit. Et tu aia mea neqz t ipia nec ōuotionis exoluis gratitudiné nec cōpassionis rependis affectum.

¶ Jesus spretus ab omnibus.

¶ Postqz aūt pilatus adiudicauerat im-

plozꝫ vota compleri:non ſufficit militibus illis ſacrilegis ſaluatorem crucifigere: niſi prius ꝛ ipſi illuſionibus replerent animaꝫ eius. Nam congregata in pretoriū vniuerſa cohorte exuentes eū veſtibus ſuis ꝛ tunica induentes coccinea clamidem illi circūdedere purpuream ꝛ corona ſpinea impoſita capiti:ꝛ arundine in dextera manu irriſorie genuflectebant ꝛ alapas dabant ꝛ expuentes in eum ſacrū illud caput arundine percutiebant. Attende nūc humani cordis ſuperbia:que obprobria refugis:ꝛ ad honores aſpiras. Quis eſt iſte:qui ingreditur habēs imaginē quaſi regis:ꝛ nihilominus ſerui deſpectiſſimi cōfuſione repletus. Ipſe eſt rex tuus ꝛ deus:qui quaſi vir leproſus:ꝛ nouiſſimus virozꝫ eſtimatus ē: vt te ab eterna confuſiōe ꝛ ſuperbie peſte ſanaret:vbe igitur his ſemel: ꝛ vbe iteruꝫ qui poſt tam preclarū humilitatis ſpeculū ſuperbia tolluntur in altū rurſus oſtentaui habentes filiū dei. Quē tanto amplius ab omnibus exhibenda omni conſtat honorificentia digniſſimū:quanto magis pro hominibus indigna ſuſtinuit.

¶ Ramus ſeptimus. Cōſtantia in cruciatu. Fructus ſeptimus Jeſus in cruce poſitus.

Paciatis iam impijs de obprobrijs manſuetiſſimi regis:rurſus rex nr veſtibus ſuis induit denuo exuendus:ꝛ baiulans ſibi crucem pducitur ad caluarie locū. Ibi totus exutus. vili dūtaxat circūtectus renes ſudario:ꝛ ſuper lignū crucis dire ꝓuectus:expaſſus protēſus:ꝛ tractus ꝛ in pellis modum hinc inde extenſus clauoꝫ perforatur aculeis: manibꝰ ſacris ꝛ pedibus cruci affixis:ꝛ duriſſimē ſauciatis:veſtes quoqꝫ eius dantur i predā:ꝛ diuiduntur in partes:tunica in cōſutili in diuiſa:per ſortes tranſeunte in yuū vide nūc nūc o aīa mea quō Jeſus:qui eſt ſuper oīa bñdictus deus ab imo pedis vſqꝫ ad verticem totus in aquas paſſionis demergit: vt te totū de illis extraheret. Intrauerunt aque vſqꝫ ad aiam eius. Coronatur eteniꝫ ſpinis ſub crucis honere dorſum curuare iubetur ꝛ ſuā ipſius portare ignominiam. Et ad locum:ductus ſupplicij veſte nudat ꝛ ex flagelloꝫ ictibus per dorſum ꝛ latera carnis patefactis liuoribus atqꝫ ſciſſuris videret quaſi leproſus. Et hinc dauis circūfoſſus apparet dilectus tuꝰ ꝓpter te ſanandam ꝓciſus vulnere ſuper vulnus. Quis mihi det vt veniat peticio mea ꝛ qō expecto tribuat mihi deus:vt totus tā mente q̄ corpore carne tranſfodiar:ꝛ affigar patibulo cum dilecto.

¶ Jeſus cruci eleuatus.

¶ Ad confuſiōis quoqꝫ ignominioſe ꝺ dolozis augmentū. Innocēs agnꝰ extra portam in loco punitionis ſceleratorū in die ſoleni hora meridiana in medio latronū ſuper crucē quaſi ad ſpectaculum eleuatur flentibus amicis ꝛ inſultantibus aduerſarijs. Et qui aſtabant inferrebāt cō uitia dicentes. q̄ alios ſaluos feciſſet:nunc ſeipſum ſaluare nō poſſet. Sꝫ ab irriſione huius:latronū alter nequaq̄ abſtinuit. cuꝫ tñ mitiſſimus agnꝰ ꝛ ꝓ crucifixoribus ꝛ irridentibus pietatis dulcedine interpellaret ad patrē:ꝓfitenti ac ſupplicāti latroni liberaliſſima caritate promitteret paradiſū. O verbū totius dulcoris ꝛ venie:pr ignoſce illis: q̄ neſciūt q̄d faciūt. O verbū totiꝰ amoris ꝛ gre. Hodie mecū eris in paradiſo. Reſpira nūc in ſpe venie aīa q̄ tū cūq̄ peccatrix ſi tñ dñi tui ſeq̄ veſtigia ñ abhorreas:qui in oibus ꝓſuris ſuis neceſſe mel os ſuū apuit:vt aut q̄rele aut excuſatiōis:aut maledictionis ꝭmonē aduerſus maledicos illos canes vel leuiter diceret: quinpotius noue bñdictiōis ℞bū. quale a ſecul nō ē auditū ſup inimicos ſuos ex habūdātia caritatis effudit. Dic ergo cum multa fiducia.

Miserere mei dñe deus miserere mei. qm̃ in te confidit aia mea si forte more latronis audire merearis i mortis articulo: hodie mecum eris in paradiso.

¶ Jesus iunctus latronibus.

¶ Postea sciens Jesus q̃ oia iam cõsumata sũt vt cõsumaret scriptura dixit sitio. Et acetoso & felleo poculo sibi cum spõgia porrecto Johãne qui presens fuit attestãte subintulit. Consumatũ est. Tanq̃ si in gustu aceti & fellis totius amarissime passionis cõsumata plenitudo cõsisteret. Nam cũ per gustũ ligni suauis & vetiti: totius nr̃e peditionis causa extiterit puaricatio adec: optimũ fuit & congruũ per viã contrariã salutis nostre inueniri remediũ. Cũ etiã in singulis mẽbris saluatoris nostri acutissimarum passionũ multitudines sagitte crebrescerent que indigne ebiberant spũs eius decebat: vt os & lingua cibi vbiq̃ vehicula neq̃q̃ remanerent immunes: vt verificaret illud pphetic̃ũ in medico nostro. Repleuit me amaritudinib9 & inebriauit me absinthio. Memor igit esto & tu imago dei p esum ligni vetiti in adã deformata & perdita: pauertatis: transgressionis absinthij: & fellis que pro te deus tuus in cruce gustauit: vt amare compũctionis & cõpassionis poculo cõpleant viscera tua atq̃ dicere valeas cũ pphet̃a. Memoria memor ero & tabescet in me anima mea.

¶ Jesus felle potatus.

¶ Deniq̃ cũ agnus inocens: qui est vere iusticie sol triũ horarũ spacio pependisset in cruce & eodem tpe sol iste vilibilis factori suo cõpatiens lucis sue radios occultasset iam oibus cõsumatis: fons ipse vite siccatus hora nona dum deus ét hõ Iesus cũ lachrimis & clamore valido ad miserationis manifestandũ affectũ & diuinitatis declarãdam potentiã spũm in manus patris recõmendãs expirauit velũ templi scissum est a sũmo vsq̃ deorsum terra mota est: petre scisse sunt & monumenta aperta. Tunc ipe centurio deũ verũ ipsum agnouit. Tũc qui ad spectaculũ insultari conuenerant reuertebant percutientes pectora sua. Tũc formosus pre filijs hominũ calligantibus oculis. & pallentibus genis pre filijs hominũ deformis apparuit factus holocaustũ suauissimi odoris in conspectu pr̃ne glorie. vt auerteret iram suam a nobis. Respice ergo domine sancte pater de sanctuario tuo & ô et celso celoꝝ habitaculo. Respice inq̃q̃ in faciem xp̃i tui. Respice hanc sacratissimam hostiam: quã tibi offert pontifex noster p peccatis nostris. & esto placabilis super nequitia populi tui. Considera & tu hõ redẽ pre quis. qualis: quantus qui pro te pẽdet in cruce: cuius mors viuificat mortuos. Cuiusq̃ transitũ celũ luget: & terra tremit & lapides duri quasi naturali compassione scindunt. O cor humanũ oi lapidũ duricia durius: ad tãti rememorationẽ piaculi: nec terrore concuteris: nec cõpassione conficeris: nec compũctione scinderis: nec pietate moliris.

¶ Ramus octauus: victoria in conflictu. Fructus octauus. Jesus trãslanceat9.

Pro vt de latere xp̃i dormientis in cruce formaret ecclesia & scriptura impleretur: que dicit videbũt in quẽ transfixerũt diuina est ordinatione indultum: vt vnus militũ lancea latus eius sacrũ aperiendo perforaret. Quatenus sanguinẽ cũ aqua manante preciũ effunderet nr̃e salutis. Ad .s. cordis archano persuasum: vim daret sacramentis ecclesie ad vitã gr̃e conferendã esseteq̃ iã in xp̃o viuenti poculum fontis viui salientis in vitã eternã. Ecce iaꝝ nũc lancea a saulis perfidia populi. s. iudaici deprobati casso vulnere in parietẽ diuina miseratione prolata foramen fecit in petra & cauernã in maceria tanq̃ habitaculũ columbinũ. Surge igit amica xp̃i esto sicut co

tūba nidificans in sūmo ore foraminis ibi vt passer inuenies domū: vigilare non cessses ibi tanq̄ turtur casti amoris pullos absconde. Ibi os appone: vt haurias aquas de fontibus saluatoris. Hic est fons egrediens de medio paradisi: qui in quattuor diuisus capita in corda deuota diffusus: fecundat ⁊ irrigat vniuersam terrā cordium humanorum. per quatuor elementa mūdi. Cruentatus.

¶ Jesus cruore madidus.

¶ Dominus Jesus sanguine proprio: primi sudoris de hinc flagellis: ⁊ aculeis: post dauis ⁊ tandē lancea copiose effuso: vt eēt apud deū copiosa redemptio: veste pontificalē habuit rubricatā: quatenꝰ vere rubrū appareat vestimentū ipsius ⁊ vestimenta quasi calcantiū in torculari ⁊ sic verus Joseph in ventre cisterne: tunica ipsius intincta sanguine edi ꝓpter similitudinem carnis peccati: approbationis noticia discerne da mittitur ad pr̄es. Cognosce igit demētissime p̄ tunicā predilecti filij ioseph quez inuidia fratrū p̄m carnē: tanq̄ fera pessima deuorauit: ⁊ ꝛculcauit in furore vestimētū ipsius: ⁊ oēm decorē illius cruoris reliq̄ inquinauit. Nā ⁊ quinq̄ fissuras lamentabiles in ea reliquit. Hoc est dñe vestimētū qō in manu meretricis egiptie sinagoge innocens puer tuus sponte dimisit magis eligens spoliari carnis palio ⁊ i carcere mortis descendere: q̄ adulterine aquiescendo votis descendēs de cruce tpaliter gloriari. Nam ꝓposito sibi gaudio crucem sustinuit confusione contempta. Sed ⁊ tu miseri cordissima domina mea aspice dilecti filij tui sacratissimā vestem de castissimis membris tuis sanctispūs artificiositate contextam. Et vna cum ipso pro confugientibus nobis ad te veniam postula: vt mereamur fugere ab ira ventura: illoq̄ mentem tuam amaricantium fletuum ⁊ dolorum: quibus instar maris plena fuisti vel modica mereamur stillā ꝑfundi. Quis enim lingua dicere vel quis intellectus capere sufficit desolationuz tuarum mensuram ⁊ pōdus virgo beata: que p̄missis omnibus p̄sens assistens ⁊ particeps per omnem modum effecta: benedictam illaz ⁊ sanctissimam carnem: quaz tam caste cōcepisti: tam dulciter aluisti ⁊ lacte potasti: tam crebro in tuo recinasti sinu: brachijsq̄ complexans genas iunxisti genis ⁊ labia labijs imp̄ressisti: carneo contemplata ore: visu nunc sputorum sordibus infici: nunc cruore perfundi: nunc lancea vulnerari.

Jesus agonizatus.

¶ Sed etiam diuinissimam illam animaz oculis conspexisti mentalibus: nunc spiritu frementem: nunc pauentem: nunc tedentē nunc agonizantem: nunc anxiantem: nunc turbatam: nunc cū tristitia ⁊ dolore mestissimam partim propter passionis corporee viuacissimum sensum: partim propter diuini honoris propter peccata subtracti feruentissimū zelū: partim propter effusum in miseros miserationis affectum: partim propter compassionis ad te matrem dilectissimam infixum in cordis intima telum: cum te coram eo posita ⁊ pijs conspiceret oculis ⁊ blandis alloqueretur sermonibus ✠ Mulier inquiens ecce filius tuus: vt consolaretur inter angustias animam tuam quam compassionis intime gladio amplius q̄ si proprio pateretur in corpore vere sciebat esse transfixam. Addit quoq̄ non modicum ad vehementem tue desolationis excessum. Et dilecti tui non solum per mortem verum ēt per sepulturaz corpalis subtrahenda p̄sentia: vt veraciter lamētādo dicere valeas. Jecirco ego ploras ⁊ oculꝰ meus dedulcēs aquas: q̄ recessit ame consolator meus animam ꝙuertens meam.

Jesus de cruce positus.

¶ Veniens siquidem deuotus Jesu discipulus: sed occultus nobilis de-

curio Joseph ab arimathia: ⁊ accepta a pilato licentia corpus magistri sui cum nicodemo deponés de cruce condiuit aromatibus ⁊ inuoluit sindone: ⁊ monumento nouo. quod in orto propinquo scissuz in petra exciderat cuz omni reuerétia sepeliuit.

¶ Jesus intumulatus.

¶ Porro sepulto domino ⁊ ad sepulchri custodiam deputatis militibus: ⁊ cum iesu matre ipsius maria per affectum excessiuū meroris pie consepulta: deuote ille mulieres ⁊ sancte: que fuerant subsecute viuenti: vt iam mortuo pietate officiosa famulatuz ipenderent: emerunt aromata ad corpus illud sanctissimū perungendum. Inter quas marie Magdalene táto cordis ferebatur incendio: tanta pietatis afficiebatur dulcedine: tam validis trahebatur vinculis charitatis: vt feminee infirmitatis oblita: nec tenebrarum nec persecutorum imanitate tardaretur a visitatióe sepulchri: qn potius stáo foris ⁊ rigans monumentum lachrimis recedentibus discipulis: non recedebat pro eo qđ diuine dilectionis igne succensa inualescente vrebatur desiderio: tam impaciente vulnerabatur amore vt nihil ei saperet nisi flere. Posset etqz prophetícum illud eructare veraciter. Fuerūt mihi lachryme panes die ac nocte dum dicit mihi quotidie: vbi est deus tuus. Deus meus bone iesu concede mihi: q̄z q̄z per oēm modum inerito ⁊ indigno: vt qui huic corpori interesse non merui: fideli tamen hec mente pertractans illum ad te deum meū per me crucifixum ⁊ mortuum compassionis affectum experiar: qué tibi deuote mulieres ille flentes ipsa passionis tue hora senserunt.

¶ Ramus nouus. Nouitas resurrectionis. Fructus nouus. Jesus victor fortissimus.

Consumato iam passionis agone cum draco ille cruentus ⁊ rabidus leo existimaret se de occiso agno consecutū esse victoriá: refulgere cepit in anima descendente ad inferos diuina potentia: qua leo noster de tribu iuda consurgens: in fortem armatum prediá ab ipso diripuit.

¶ Jesus triūphans mortuus.

Portisqz infernorū confractis: ⁊ maligno serpente expolians principatus ⁊ potestates traduxit confidenter pallam triūphans illos in semetipso. Tunc extractus é Leuiatan homo impius pro christi perfocata maxilla: vt qui nihil iuris habebat in capite qđ inuasit: etiam illud perderet qđ habere videbat in corpore. Tūc verus Sanson moriens hostilem prostrauit exercituz. Tūc agnus sine macula in sanguine testamenti sui de lacu in quo nō erat aqua vinctos edurit.

¶ Jesus surgens beatus.

Habitantibus in regióe vmbre mortis diu noue lucis expectata claritas radiauit sacre quietis domini in sepulchro illucescente trino die: qui in reuolutione dierum est octauus: ⁊ primus: dei virtus ⁊ sapientia christus mortuus prostrato auctore etiam ipsam mortem deuicit eternitatisqz aditum nobis aperuit dū sese a mortuis diuina potentia suscitauit: vt notas nobis faceret vias vite. Tūc terremotus factus est magn⁹ ⁊ angelus domini in vestibus albis ⁊ candidis: ⁊ aspectu fulgureo descendit de celo pijs apparens blandus impijsqz seuerus: ppter quod ⁊ proteruos perterruit milites: ⁊ confortauit pauidas mulieres: quibus ⁊ ipse dominus refulgés primū apparuit: q̄ hoc deuotionis intense merebatur affect⁹. Deinde visus est petro: dehinc discipulis eūtibus in emaus: dehinc omnibus apostolis absqz Thoma: dehinc thome palpandum se prebuit: quū ille fideliter exclamauit: dominus meus ⁊ deus meus: sicqz per dies. xl. multiformiter apparens discipulis ⁊ edens cum eis: ⁊ argumentis nos illuminauit ad fidem ⁊ promissis erexit ad spem

vt sic tandem donis celitus datis accéderet ad amoré: & armaret ad fortitudiné per gemine stolle decorem preciptum in ipso monstratum tanq̃ in principe regum & primogenito mortuorum.

¶ Jesus doctor preciptus.

Sane flos ille pulcherim⁹ de radice iesse qui in incarnatione floruit: in passione defloruit: sic in resurrectione reflorvit. Nam corpus illud gloriosissimũ: subtile: agile & immortale tante claritatis superuestitũ: é gloria: vt vere sit sole fulgentius exéplaré preferens pulchritudiné suscitandorum corporum humanorum: de quibus ipe saluator ait. Tunc fulgebunt iusti sicut sol in regno patris. s. beatitudis sempiterne. Qđ si qlibet iust⁹ fulgebit sicut sol: quáti putas eé fulgoris ipsum solé institie. Tanti inq̃ est vt vere sit speciosior sole: & super oém stellarum dispositioné luci comparatus & fulgeat & vigeat in eternũ. Cũctos sui participes fulgentes & vigentes efficiat: ac pro victorie merito glorioso potiri regno concedat. Felices illi oculi: qui viderunt: sed & tu beat⁹ eris: si fuerint reliquie seminis tui ad vidé dũ tam interius q̃ exterius claritatem illá desideratissimam ierusalem celestis.

¶ Jesus orbi prelatus.

¶ Apparens quoq; dominus in galilea discipulis: oém sibi potestatem: taz celi q̃ terre asserut a patre collatam propter qđ & discipulos misit in mundum vniuersum predicare euangeliũ omni creature saluté promittendo credentibus: damnationé cõminando incredulis cooperante domino: & sequentibus signis sermonem confirmãdo: vt in virtute nois iesu christi imperarent oibus creaturis & morbis: vereq; cõstaret seculo toti: q⁹ magni patris fili⁹ xp̃s iesus tanq̃ alter Joseph verusq; saluator viuit & dñat nõ solum in tota terra egypti verũetiam in omni loco dominationis regni eterni. Eductus quidé ad imperiũ dei celi de carcere mortis & infernorum: & atton sus imortalitatq; comã: mutata veste carnis i imortalitatis decoré. Et tanq̃ verus moyses de aquis mortis assumptus pharaonis superauit imperiũ. Tanto sublimatus honore: vt in noie eius oé genu flectat: celestium terrestium & infernorum: & ois lingua confiteatur q̃ dñs noster iesus christus in gloria est dei p atris.

¶ Ramus decim⁹ ascensionis sublimitas Fructus decim⁹. Jesus spõsus ornat⁹.

Festitus siquidé spolijs: que triumphando de egypto eduxerat ergastulo⁹z infernaliũ tenebrarũ. xl. post resurrectioné suam peractis diebus nõ sine magni desi-
v gnatiõe misterij: in ipo q̃dragesimo die cõuescens cũ filijs eosq; consolans per repromissioné in monté oliueti conscendit. Et in de videntibus illis eleuatis manibus ferebatur in celũ nubeq; interposita que ascendentem excepit humanisq; se occultauit aspectibus.

¶ Jesus ductor exercitus.

¶ Sicq; ascẽdens in altũ captiuã duxit captiuitatem: & celi aperta iam porta pãdés iter sequẽtibus: exules introduxit in regnũ conciues illos faciés angelorum & domesticos dei. Quatenus & ruinas restauraret angelicas & eterni patris cumularet honorem & se triũphatorẽ ostenderet & dñm exercituũ eé: probaret: sicq; illud cantaret pphetic ũ canticũ. Gaudẽs gaudebo in dño mino: & exultauit anima mea in deo meo: q⁹ induit me vestimento salutis & indumẽto iustitie circũdedit me. Quasi sponsum decoratum corona: & quasi sponsam ornatam monilibus suis.

¶ Jesus celo leuatus.

Psallentibus tanq̃ angelis & exultantib⁹ sanctis: deus & dominus angelorum & hominum super celos celorum conscendit: & super ventorũ pennas mira potestatis agili

tate volauit: sedetq; ad dexteram patris: tã to melior angelis effectus: quanto differẽ tius pre illis nomẽ sortitus est. Ibiq; iugi ter vultui benegnissimi patris apparet ad interpellandum pro nobis. Talis enim de cebat nobis vt esset pontifex sanctus inno cens: ipolutus: segregatus a peccatoribus: & excelsior celis factus. Qui in dextera ma iestatis assistens vultu paterne glorie vul neruũ que pro nobis obtulit cicatrices ostẽ deret. Gratias tibi referat domine iesu christe ois lingua super inenarrabili dono affluentissime charitatis tue. Qui vnico filio cordis tui non pepercisti sed eum pro nobis omnibus tradidisti in mortem: vt tantũ tanq; fidelem coram te aduocatũ ha beremus in celis tam desiderabilẽ sponsũ tanq; liberalem tuorum carismatum largi torem. Jesus largitor spiritus.

¶ Septem igitur septimanis dierum a re surrectione decursis quinquagesimo. s. die congregatis. s. in vnũ discipulis cũ mulieri bus & Maria matre iesu factus est repen te de celo sonus aduenientis spiritus vehe mentis: qui & supra centũ viginti hominuz turbaz descẽdit & apparuit in linguis igne is: pro eo' q; ori verbum: intellectui lucez: & affectui ministret ardorem. Et repleti sunt omnes spiritu sancto: & ceperunt loqui va rijs linguis ẽm eiusdem sancti spiritus im petum: qui eos omnem veritatez edocuit: ad omnium dilectionem accẽdit & in omni eos virtute firmauit. Nam & ipsius adiuti gratia: illustrati doctrina: & confortati potẽ tia: cuz pauci essent & simplices: partiz ver bis ignitis: pariũ perfectis exemplis: par tim mirandis prodigijs per totũ mudũ plã tabunt ecclesiam suo sanguine. Que eiusdem sancti spũs virtute purgata: illuminata atq; perfecta amabilis facta est sponso: eiusq; paranimphis: vt speciosa nimis mi raq; varietate circũdata: satane quoq; & an gelis eius terribilis vt castrorum acies or dinata.

¶ Jesus laxans reatus.

In hac siquidem sancta ecclesia per orbez vniuersum sancto spiritu mirabiliter ope rante multiformiter distincta & vniformiter coniuncta tanq; vni nexa capiti: vniq; spõ so copulata vnus presidet pontifex christus s. summus hierarcha: qui miro ordine istar ciuitatis superne dispensat in ea dignitatum officia distribuens carismatũ dona. Nam quosdam dedit in ea apostolos: quosdam euangelistas: alios prophetas: quosdã ve ro pastores & doctores ad conuersationem sanctorum & edificationem corporis christi. qui etiam secundũ gratiam sanctispiritus septiformis septem dedit sacramenta q̃si septem medicamenta membrorum per quo rum administrationem etiam gratiam san ctificantem tribuit & peccata dimittit: que numq; nisi in fide & veritate eiusdem san cte matris ecclesie relaxantur. Et quoniam in igne tribulationis peccata purgant: ió si cut caput ecclesie christum expolsuit deus fletibus passionum sic & corpus eius. s. ec clesiã suã vsq; in finẽ seculi ad purgationẽ & pbationẽ tribulari pmittit: sic pñr christe: sic pplẽ: sic oẽs quotquot placuerũt deo p multas tribulationes trantire fideles: sic et omnia membra christi electa vsq; in diẽ iu dicij transibunt: vt exhibeat sibi gloriosam ecclesiam tanq; sponsam speciosissimã nõ habentẽ maculam neq; rugam. Felix ani ma que istiusmodi sponse prevalet contem plari decorem: & cum illo amico sponse ve raciter dicere. Vidi ciuitatem sanctam hie rusalem nouam descendentẽ de celo a deo paratam sicut sponsam ornatam viro suo. Beatũ profecto me reputo si fuerint reli quie seminis mei ad videndum sponse hu ius prenobilis admirabilem claritatem.

¶ Ramus vndecimus. Equitas iudicij. Fructus vndecimus. Jesus iudex re ctissimus.

Ꝓ Ro futuri iudicij tẽpore quo deus cordiuꝫ reuelabit occulta precedet ignis ante faciem iudicis. Angeli cum tuba mittent. Congregabũtur electi a quatuor vẽtis celi. Omnes quoqꝫ qui in monumentis sunt diuine iussionis virtute resurgent: cictiqꝫ astabunt ante illud iudiciale tribunal.

¶ Jesus testis veridicus.

¶ Tunc illuminabuntur abscondita tenebrarũ. Tunc reuelabunt consilia. Tunc libri conscientiarũ pandent: ⁊ ipse liber aperietur: qui dicitur liber vite. Quo fiet vt simul ⁊ in instanti omnium secreta omnibus tanta certitudinis claritate patescant: q̃ contra testimonium veritatis loquentis in xp̃o ⁊ conscientie cuiuslibet pariter contestãtis nulla prorsus inficiendi defendendiqꝫ vel excusandi: seu subter fugiendi appareat semita quin recipiat vnusquisqꝫ ꝑm opera sua. Magna igitur vindicta est nobis indicta necessitas probitatis: cũ ante oculos mala agimus iudicis cũcta cernentis.

¶ Jesus iudex iratus.

¶ Apparente quoqꝫ omnipotentis dei filij signo in nubibus virtutibusqꝫ celorũ cõmotis: sed ⁊ ad horũ confractionem mondialiuꝫ concurrentibus ignibus: collectisqꝫ iustis ad dexteram: impijs ad sinistrã adeo rex vniuersorum reprobis iratus videbit: vt dicant montibus ⁊ petris: cadite super nos ⁊ abscondite a facie sedentis sup thronum ⁊ ab ira agni. Induet enim pro torace iustitiam: ⁊ accipiet pro galea iudiciuꝫ certum. Sũmet scutũ inexpugnabile equitatem: acuet autem diram iram in lanceam ⁊ pugnabit cum eo orbis terrarum contra insensatos: vt qui contra auctorem omnium procaciter impugnauerunt: iusto tũc dei iudicio ab omnibus impugnabuntur. Tunc superius iudex apparebit iratus. Inferius horrendum chaos: patens infernus: a dextris peccata accusantia: a sinistris infinita demonia. Peccator sic comprehẽsus quo fugiet certe latere ei erit impossibile: apparere intollerabile. Si enim vix iustus saluabit. Impius ⁊ peccator vbi apparebũt. Non ergo intres in iudicio cum seruo tuo domine. ¶ Jesus victor magnificus.

¶ Lata de hinc sententia damnationis in reprobos q̃ flãmis punientur eternis colligatisqꝫ ad modũ fassis inimicis altissimi quatenus det virtus perpetue illos exponat tam carne q̃ spiritu voracitati flammarũ vt nunqꝫ deficiant: ⁊ tamen vrantur ⁊ sitiant in eternum: ⁊ fumus tormentorum eorum ascendat in secula seculorum. Tunc bestia ⁊ pseudo prophete ⁊ qui acceperũt eius imaginem in stagnum mittentur ignis ⁊ sulphuris: qui paratus est diabolo ⁊ angelis eius. Tunc egredientur electi ad occisorum considerandã cadauera mortua quidem non natura sed pena. Tunc lauabunt iusti manus in sanguine peccatorum. Tũc denicꝫ victoriosissimus agnus inimicos suos ponet sub scabellũ pedũ suorum: quando ingredientur impij in interiora tradentur in manus gladij partes vulpium erunt scilicet demonum qui suis eos fraudulentijs seduxerunt.]

¶ Jesus sponsus ornatus.

¶ Denicꝫ mundi facie innouata in melius cum lux lune erit sicut solis: ⁊ lux solis septẽpliciter sicut lux septem dierum. Ciuitas illa sancta hierusalez: que de celo tanq̃ sponsa ornata descenderat: iam nunc preparata ad nuptias agni: gemina quoqꝫ stella vestita in celestis curie traducetur palatium. Et in sacrum illum archanumqꝫ thalamum introducta tanto agno illi celesti copulabitur federe: vt vnus fiant sponsus ⁊ sponsa: vestituꝫ christus omni pulchritudine electorũ tanq̃ tunica polimita: in qua omni decore ornatus refulgeat tanquam opertus omni lapide precioso. Tunc illud resonabit epithalamiũ: ⁊ ꝑ oẽs vicos

hierusalē. Alleluia cantabitur. Tūc omnes virgines prudentes. ⁊ parate introibunt cum sponso ad nuptias: ⁊ ianua clausa in pacis pulchritudine sedeat in tabernaculis fiducie: ⁊ requie opulenta.

¶ Ramus duodecimus. Eternitas regni. Fructus. xij. Jesus finis optatus.

Jnem nāq; desiderioꝝ omniū ꝓstat esse beatitudinē que stat⁹ est oium aggregatione pfecta. Ad qué quidé statū nullus peruenit nisi per vltimā resolutionem in eū: qui est fons ⁊ origo bonoꝝ omniū: tam naturaliū q̄z spūaliuz: tam temporalium q̄z eternoꝝ ⁊ ꝫ est: q̄ de seipo dicit. Ego sum alpha: ⁊ omega: principium: ⁊ finis. Quia sicut per verbū eternaliter genitum omnia producuntur sic per v̄bum carni vnitū repantur ꝓmouent: ⁊ ꝺuant.

¶ Jesus rex regis filius.

¶ Ac per hoc vere deus est Jesus: cuius non est aliud nomē sub celo datuz hoibus in quo quis possit obtinere salutez. Sane regnū illud eternū iudicari iuxta regnātis celsitudinē gloriosum: ⁊ nobile pro eo qꝺ ñ rex a regno: sed a rege regnū trahit originem. Dic aūt est rex qui ꝫ i vestimento ⁊ infemore eius scriptū. Rex regnū ⁊ dominus dñantiū: cui⁹ potestas eterna: que nō auferet ⁊ cuius regnū non corrūpetur: cui omnes tribus ⁊ lingue ⁊ populi seruiēt in eternū. Et est vere rex pacificus cui⁹ vultū desiderat celū ⁊ terra. Ꝺ q̄z gloriosum est huiusmodi excellētissimi regis regnum in quo cū xp̄s regnāt oés sancti cuius lex veritas: pax caritas: vita: eternitas. Quod nec in regnantiū pluralitate diuiditur: nec participatiōe minuit: nec numerositate cōfundit: nec inequalitate deordinat: nec circūscribit loco: nec variat motibus: nec tēpore mensuratur.

¶ Jesus liber signatus.

¶ Ad regni dei gloriā pfectā nō solum requiritur potestas excellens verūetiā sapiētia fulgens vt nō ꝑm indeterminate voluntatis arbitrium disponant gubernacula regni: ſz ꝫz fulgor: é eternarū legū a luce sapie indecepte manantiū. Et hec quidē sapiētia scriptu in xp̄o Jesu tanq̄z in libro vite in quo thesauros oēs sapie ⁊ scientie recōdidit deus pater: ac p hec vnigenitus dei v̄i verbū increatū est sapie liber et lux in mēte sūmi artificis pulchra viuētib⁹ rōnibus eternis vt verbū inspiratū in intellectibus angelicis atq; beatis: vt verbū ēt incarnatū in rōnalibus mentibus carni vnitis: vt sic multiformis sapia dei ex ipso ⁊ in ipso per totū regnū refulgeat. Et tanq̄z aspeculo deco: oium spēz ⁊ sūmū ꝓtētino ⁊ tāq̄z in libroꝝ quo ꝑm profunda dei: oia misteria ꝓscribuntur. Ꝺ si talē librū iuenire possem: cuius origo eterna: cuius inco: rupribilis essentia: cui⁹ cognitio vita: cuius scriptura indebilis: cuius inscriptio desiderabilis cuius doctrina facilis: cuius scia dulcis: cuius pfunditas in pscrutabilis: cuius inumerabilia est vnū mī verbū: vere qui hunc i uenit: inuenit sibi vitam ⁊ hauriet salutem a domino.

¶ Jesus fontalis radius.

¶ Jn ꝫ qdē eterno data oia optia ⁊ dona pfecta a pre in affluētia descēdūt ⁊ copia p illū qui est sup essentialis radi⁹ xp̄s iesus. Qui cū sit vnus oia pōt ⁊ in se permanēs oia inouat. Est. n. emanatio quedā claritaꝝ virtutis oipotentis dei sincera: ⁊ ꝺ nihil inquinatum in hunc fontalem radium valet incurrere. Ad hunc vite fontem ⁊ lumen cum desiderio viuo quecunq; es: o anima deo deuota ⁊ cordis intimi vi ad eum exclama. Ꝺ in accessibilis deco: dei excelsi ⁊ purissima claritas lucis eterne. vita omnē vitā viuificās. Lux oē lumē illuminans: ⁊ obseruās in splēdore ꝑpetuo mille millena lumina fulgurātia ante thronū deitatis tue a ꝑmeuo diluculo o eternū ⁊ imarcessibile

clarū ⁊ dulce p:ofluiū fontis absconditi ab oculis omnium mortaliū: cuius p: ofundū sine fūdo: cui⁹ altitudo sine termio: cui⁹ amplitudo incircūscriptibilis: cui⁹ puritas imperturbabilis: ex quo p:ocedit flumen olei letitie: qđ letificat ciuitatem dei: ⁊ torrens igne vigoris. Torrés nāq; vuluptatis diuine: quo letabūda ebrietate potati celestes illi ciues ⁊ cōmune himno icessabilit iubilant: hoc nos oleo sacro perunge: huiusq; torrentis desiderabilibus guttis sitibūdas refocilla fauces arentium cordium vt in voce exultationis ⁊ confessionis decantemus tibi laudis canticū experientia: teste p:obante. Aīm apud te est fons vite: ⁊ in lumine tuo videbimus lumen.

¶ Jesus finis optatus.

¶ In te igitur fine omnium credens sperans ⁊ amans ex toto corde: ex tota mente: ex tota anima: ex omni virtute ferar desiderare iesu: q: tu solus sufficis ⁊ solus saluas: tu solus bonus ⁊ suauis es querentibus te: ⁊ diligentibus nomen tuū. Tu mi bone iesu redemptor es perditorum saluator redemptorum: spes exulum: labor antiū fortitudo: anxiatorum spirituū dulce solatiū triūphantiū coronа: ⁊ imperiale fastigiuz: vnica spes ⁊ letitia oiuz cuiuū supnorū icdita p:oles summi dei ⁊ fructus sublimis vteri virginalis vberimusq; fons omniū gratiarū: de cui⁹ plenitudine nos oés accepimus. Oramus igit demētissimū patrē per te vnigenitum eius p:o nobis hoiez factuz crucifixum ⁊ glorificatum: vt de thesauris suis emittat in nos spūm gratie septiformis qui super te in oī plenitudine requieuit: spiritū inquā sapiētie quo fructum ligni vite duodecimuz sapores vitificos degustem⁹. Bonū intelligentie: quo mēs nra congruiter illustret. Bonū consilij quo post tuoz vestigia gressuū rectarū semitarū itineribus incedamus. Bonū fortitudis quo impugnantiū hostiū violentias eneruare possimus. Bonū scientie quo sacre tue doctrine repleamur fulgoribus ad discretionem boni ⁊ mali. Bonū pietatis: quo induam⁹ misericordie viscera. Bonum timoris quo recedentes ab omni malo eterne maiestatis tue reuerentiali pondere tranglemur. Hec enim nos domine iesu in illa sacra qua nos docuisti oratione petere voluisti. Hec nunc per crucē tuam petimus obtinere. Ad laudem ⁊ gloriā sanctissimi nominis tui: cui cum patre ⁊ spiritu sancto ois sit honor: ⁊ gloria gratiarum actio: decus ⁊ imperium per infinita seculoz secla. Aīm.

¶ Incipit tractatus qui speculum aīe dicitur editus a sancto Bonaventura ordinis minorum.

a

Arbor mala fructū⁹ malos facit. Mat. vij. ℔ glosam interlinealem ibidem. Mala arbor mala voluntas est ex qua ℔m aliam glosam fructus male operationis p:ocedit: Huius ārboris folia. mala verba sunt ℔m glosam in p̄ncipio psalmiste sup illud. Et foliū ei⁹ nō defluet. Per folia enim verba signant folia siquidem vanitatem ⁊ fluxibilitatem habent qđ est de natura verboz. Huius arboris rami sunt affectiones diuerse: que ex voluntate p:ocedunt: ⁊ ℔m eius condītionem pensantur. Si enim voluntas mala est: ramis suis suaz corruptionem imittit ℔ illud ad Ro. xi. Si radix scā ⁊ rami. Truncus autē istius arboris est voluntatis consensus: quoniam sicut radix ramos suos nisi mediāte trunco nō potest expandere: sic nec radix male volūtatis ramos vitiorum non potest emittere nisi mediante consensu. Siquidem ℔m Gre. suggestione: delectatione ⁊ consensu peccatum perficitur. Ra

dix autem istius arboris ꝑm aplm ad Timoteum. vj. est cupiditas. Licet autē radix arbori prestet originē. tamē a fructu incipimus: per folia ⁊ ramos ⁊ truncū descendētes per ordinem ad radicem: vt iterum incipientes ab ipsa qualiter procedant ascendendo monstremus. Sciendum igitur ꝙ hec radix: que cupiditas vel concupiscentia nominat ꝑm Bedam ex corruptione seminis transfusa per primos parētes ad posteros habet ortum. Sicut autē materialis radix humorē trahit ⁊ germinat: sic radix concupiscētie ꝑm Gregoriū ab imaginatione suggesta ab extrinseco sūmit naturam: qua mediante germinat: cum delectatio ex imaginatione procedat. Tunc autē emittit virus: cum ex delectatione consensus ortus: qꝫ ꝑm Augustinuꝫ est duplex consensus. s. in delectatione ⁊ ope. Cum enim ex imaginatione ⁊ delectatione morosa cum aduersione pericul consensus in delectationē sequitur: etiam si opere non complendum decernat mortale est. Et propter hoc ꝯz augustinum totus homo damnabitur: ꝯz iste progressus peccati: qui dictus est potissime in peccato carnali locū habeat ⁊ manifestius ibidem appareat: tamen ⁊ in omnibus alijs mortalibꝰ locum habet. Si enīz quod cunqꝫ peccatum mortale mente per cogitationem tenueris: ⁊ delectationē consensus in ipsum sequatur: absqꝫ consensu in opus si facultas adesset: nihilominus ē mortale: vt autē de radice ista plenioꝛē notitiam habeamus: ⁊ quomodo ex ipsa fructus male operationis procedat quadruplicem actuum differentiam assignamus. Sunt enim quidam actus: qui de natura sui bonum dicunt. Sunt alij qui quantum de natura sui cē indifferentiam habent: nec boni nec mali in genere moris dicuntur: vt leuare festucam ⁊ huiusmodi. Sunt alij qui de natura sui malum dicunt: ⁊ tamen aliqua de causa vel fine bonitatem moris sortiri possunt vt occidere hominem: quod quidem existente iustitia bonū fieri potest: licet de suo genere malum dicat. Sunt autem: ꝑm Augustinum alij: qui ita habent deformitatez annexam: ꝙ nullo bono fine vel intētiōe possunt fieri nec facientem excusare: vt fornicari vel iniustitiā facere: vel adulteriū cōmittere: ⁊ huiusmodi. Hoc igitur circa istā materiam est sciendum ꝙ secūdū Ambro. Affectus nomen operi imponit: ⁊ ex intentione opera iudicantur. Quod quidem de duobus primis generibus actuum intelligit Augustinus. s. quando bonū est vel indifferens. Si enim aliqnis intentione inanis gl ie pascat pauperem: vel ex contemptu festucam erigat ex mala intentione procedit ⁊ rationez radicis sortitur. ¶ In alio autem genere actuū sola iusta itentio opus bonū facere potest. In quarto autem genere actuū nulla intentio vel finis potest facere bonū actum. Quacūqꝫ enim intentione quis fornicationem vel actum adulterij cōmittat nullatenus excusatur. ¶ Hoc etiam circa istam arborem est sciendum ꝙ truncus istius arboris: rami: ⁊ fructus cum foliis ex quibusdam circūstantijs quantitatem assumūt: sicut materialis arbor ex sterquilinij ⁊ corruptionis iniectione in fructibus ⁊ alijs recipit incrementū ꝯz ꝙ dicit colonus ille. Luc. xiij. Hec autem circūstantie hoc versiculo continentur: videlicet: Quo quis: vbi: cum quo: quotiens: cur: quomō: quando. Quo motu supple. Vtrum ex tētatione graui vel leui: vel nulla: si malitia vel infirmitate vel ignorantia. Quis: persona prelatus vel ordinatus clericus vl̄ alius vel alij in exēplū positus religiosus vl̄ huiusmodi in quibus peccatum aggrauari potest ratione persone: vbi: si in loco sacro vel cōmuni ita ꝙ malum possit esse alijs in exemplum. Cū quo si multos ad simile malū traxit cē. Quotiens: si habuit in consuetudine. Cur. s. quo fine vel intentione: ꝯz enim malū facere bona intentione non excusetur a toto: tamen excusat a tanto. Simili-

ter autem ⁊ peruersa intentione aggrauat peccatum. Quomodo si forte modū nouū modū effrenatum peccati inuenit. Quando vt si forte tempus sacrū vel orationi deputatum in peccato expendit. Sunt autem alie circūstantie que specialem speciē dant peccato: vt cognoscere vtrorem alterius ⁊ similia: que nullatenus a confitente omittī debent: ⁊ plenius in arboris prosecutione patebunt. Dō autem vt iam suprādictum est ꝑm apostolum. Ranni ⁊ fructus ex radice pensantur satis de facili potest quisq; perpendere: si peccatum eius radicē mortalem habeat: ⁊ ponitur in exemplum. Videre enim mulierem de se non habet rationem peccati nec tangere: ⁊ tamen si de radice luxurie procedat directe: cuius malus habitus latet interius est mortale. Quādo autem radix rōnē mortalem habeat in prosecutione ⁊ formatione arboris poterit plenius pertractari. Hoc autem addo q̄ illud mortale de suo genere dicitur: quod directe est contra deum vel proximum: directe autem dico: q: sicut immateriali arbore ex trunco vel ramis: quedam pululationes indirecte prodeunt quas adulterinas vocamus ita ex radice male voluntatis: quā cōcupiscentiam nominamus: multa semina prodeunt: que directe contra deuz vel proximum non faciunt: sed aliqualiter indirecte ⁊ talia venialia nuncupantur: vnde etiam aduertendum: q̄ multa talia ponuntur in formatione istius arboris: que licet in se ⁊ in suo genere mortalia non dicantur: tamen ad suam radicem relata ⁊ eidem connexa possunt habere rationem mortalē: licet autem contingat interdum a vnum opus ⁊ idem ex diuersis trahat originem: vt percutere ex supbia ⁊ inuidia ⁊ ira pōt procedere: tamen idem actus in arbore nullatenus iteratur. Sed vere penitens arboris inspector diligenter aduertat: quibus ex causis ⁊ radicibus actus ille inueniatur in ipso digna etiam deliberatione conside ret progressum peccati: quomodo radix cōcupiscentie germinauerit in ipso: ⁊ circonstantijs: de quibus superius est expressum. Et si de fructu vel foliis: vel ramis arboris se comedisse aduertat per confessionē euomat vt sic recuperet sanitatem. Hec enim arbor: de cuius fructu mortifero protoplausti parentes cōtra p̄ceptū summi medici gustauerunt ⁊ morte experti sunt: quā ad posteros transmiserūt. Et hec est arbor: que ꝑz testimonium Joānis excidet ⁊ in ignē mittet. Mat. iij. His ergo plibatis arborē imaginariā describam⁹: in cui⁹ radice sit illa aplī auctoritas. Radix omnium malorū cupiditas. Trūcus aūt isti⁹ arboris talr describat: q̄ ab imaginatione incipiat ⁊ in delectatione morosa cū aduersione piculi sit eius medium: ⁊ in consensu triplici terminet. s. in consensu: in delectationem: ⁊ in opē ꝑm q̄ progressus peccati supius est expressus. Ut ät oē petūz: vel cogitatiōe vel locutiōe vel opē ꝑpetrat: ⁊ sicut supra ꝓbatū est in ramo mala voluntas significat. In ⁊bo aūt folia: fructus in opere. Jō oia peccata que in ꝓgressu occurrūt: que ad cogitationē ꝑtinēt per modū rami: que ⁊bo ad locutionē per modū foliorz: que autem ad opus per modū fructuū in arbore describant. Sz hos ramos fructus ⁊ folia describam⁹ hui⁹ arboris. Siqdē ꝑz ioānis testimonia tres rami principales ex radice ꝯcupiscētie prodeūt: qm̄ oē qđ est in mūdo: aut est ꝯcupiscētia carnis: aut ꝯcupiscētia oculorz: aut supbia vite: q̄ ꝯcupiscētia honoris nominat. Et de ꝫ vltio primo est dicendum tanq̄z de grossiori: ⁊ a quo plures rami bonusti fructu⁹ foliis mortiferis oriuntur ⁊ primo de superbia.

¶ De primo principali ramo. s. superbia.

b Je igitur rannus: qui: superbia nominat i genere suo mortale pcūm dicit: qm̄ directe est ꝓ deū

ꝛ eius reuerentiam. Quuꝫ.s.creatura vltra qđ a factore accepit extollitur ꝛ quasi vsurpare presumit. Vñ ꝛ Gre.xxxiiij. moraliū. Euidentissimum signum reprobor̄: est superbia. Per hoc patet qꝫ illa superbia est mortalis qua quis se vltra merita extollere appetit ꝛ se meliorib⁹ anteponit: ꝛ hoc si ex deliberatione procedat. Sicut enī alia peccata carnalia motus habēt qui preueniunt rationē: quibus rō non consentit: sic ꝛ superbie motus q̄ꝫplurimi in homine rationem preueniūt: quos ratio aduertens reprimit vel saltem non consentit. Hic autem ramus superbie tres precipue ramos habet.s.presumptionem: contēptum ꝛ inanem gloriam.

¶ De primo ramo superbie.s. p̄sumptio.

P Resumptio in hoc cōsistit precipue: qꝫ homo presumit gratiā se habere: vel ex se vel pro meritis suis vel falso vel plus alijs vnde versus. Ex se pro meritis falso plus oībus inflat. Et ꝑm hoc presumptio quatuor ramos habet ꝑm Gre. moraliū. Hi autē rami cum suis fructibus ꝛ foliis hūt rationē mortalem eo modo: quo de superbia est predictum. Ex hoc autem vltimo ramo.s.plus omnib⁹: duplex ram⁹ oritur. Hoc enim in gratuitis sicut in virtutibus vel in gratis datis.s.in gratijs exterioribus pōt intelligi. Ex quoꝫ ramorū medio oritur elatio cordis inordinata: ꝛ confidentia de se ꝛ inepta audatia. Ex ramo autem: qui est presumptio de bonis gratuitis oritur foliū diuine tentationis ꝛ fructus discriminis. Appellatur dei tentatio: quando quis experimentū diuine potentie querit: vt sicut petere abqꝫ necessitate. Discrimen autem dicitur quando quis se exponit periculo in sola diuina virtute confidens: contempto humano adiutorio absqꝫ necessitate fidei vel ecclesie; ꝛ habet rationem mortalem: vnde dicitur deut. vj. Non tentabis dominum deum tuū. dicit glo. Deum tentat qui habēs quod faciat sine rōne se committit periculo.

S Ecūdus ramus superbie é cōtēptus: eo enim quo quis alios se presumit supergredi deū cōtempnit ꝛ hominē: ꝛ ꝑm hoc hic ramus in duos diuiditur: vꝫ in contemptū dei ꝛ proximi: qui plane habēt rōnem mortalem: qꝫ contra charitatem dei ꝛ proximi sunt directe. Ex ramorum istorū medio procedit ramus inobedientie per quā a potestate alterius ꝛ subiunctione se eximit: nulli volens subesse. Ex primo autem ramo: qui est contempnere proximū: procedunt isti fructus.s.se a societate ꝛ verbo subtrahere ꝛ gestu indignationem vel contemptū ostendere: folia etiam ex ipso procedūt: que sunt verborū indignatio: irreuerentia in verbo: que omnia sunt contra charitatē ad proximū ꝛ mortalia sunt: ꝑm qꝫ ex superbia ꝛ contemptu nascunt. Est autem erronea alterius detestatio per contrariuꝫ Derisio autem ꝛ subsanatio differunt qm̄ derisio fit in voce: sed subsanatio fit in gestu: vel trahendo linguam vel faciendo nuꝫ ꝛ similia: irreuerentia autem in modo loquendi. Cū hoc aūt folio é irreuerentia in facto: ex quoꝫ medio procedūt isti fructus .s.irreuerentia facta parentibus: p̄latis: p̄n cipib⁹: maioribus⁹: senioribus⁹: p̄rib⁹ spūalib⁹ ꝛ sanctis viris: locis ꝛ rebus sacris ꝛ temporibus: vt in violatione festorū contingit: ꝛ precipue sacramentis: maxime sacramēto altaris. Qui enim excōmunicat⁹ vel suspensus: vel interdictus: vel in mortali peccato soléniter ecclesiam officiat: vel sacramētū administrat: vel recipit in mortali vl irregularis: vel inconfessus post mortale: cū copia sacerdotis celebrat: vel notorius peccator: officium correctionis exercet vel excōmunicato scienter participat in diuinis est hoc scienter faciat ꝛ gnarus iuris existat:

irreuerentiam diuinis exhibet ⁊ mortaliter peccat. Hoc etiam sciendum est: q excōmunicati vel interdicti: qui se ingerunt diuinis: si hoc scienter faciant contra preceptum ecclesie mortaliter peccant. Alia etiam suprapositā rationem mortalis peccati habere possunt. ſm q ex ramo contēptus procedunt. Secūdus ramus: qui ex contemptu dei ⁊ proximi oritur est in superbia que quidē respectu dei manifeste mortale est respectu etiā maiorū quibus obedire debemus: siue parentibus: siue prelatis rationem mortalē habet: si precipiant licita ⁊ honesta. Unde ad Ro. xiij. dicit apostolus. Qui potestati resistit dei ordinationi resistit. Et ad Ro. j. parentibus non obedire ab aplō inter mortalia computantur. Ex medio āt ramorum inobediētie respectu dei ⁊ proximi procedit ramus impatiētie silr bipartitus ꝓtra deū ⁊ ꝓximū: ⁊ ista quidem impatientia ex inobedientia oriri dicitur. Cū a superiori aliquid faciendum imponitur qō peruerse displicet voluntati in ipsa impatientia excitatur: q nihil aliō est q̄ꝫ imoderata ai perturbatio ex dicto vel facto alterius qō personam ipsius tangit ⁊ in quo se reputat grauari. vñ hoc laborat vitio qui infirmitates: vel infortuniū: vel onus impositum nō sustinet patienter: ⁊ hꝫ rationem mortalis cū vsq; ad odium dei ⁊ ꝓximi se extendit. Et ſm hoc: ex hoc ramo in patientie procedit aliud. s. odiū dei: qui ꝫ in se odio haberi non possit: tñ in effectibus suis odiri pōt. Ex h̄ ramo foliū blasphemie ⁊ murmuris nascitur ⁊ manifeste rōnem hꝫ mortalis. Ex ramo aūt impatientie ad prelatum oritur ⁊ murmuratio folium. s. vento superbie agitatum. ¶ Est aūt murmuratio iniusta querela contra superiores latent' multorū aurib⁹ inculcata: ⁊ hꝫ rationem mortalis. hꝫ q ad alteri⁹ diffamationē anhellat. ¶ Cū h̄ aūt olio é fruct⁹ obstinatiōis ⁊ ptinacie. Est āt ptinacia ꝑseuerantia in malo proposito cōtra voluntatem superiorū. ¶ Ex qua oritur folium rebellionis apte ⁊ fructum transgressionis secum habet que oia habēt rationem mortalis ſm q ex inobedientia oriuntur. ¶ Cū fructu aūt transgressionis sunt excōicationis interdicti ⁊ suspensionis siue quas sustinere procedit ex inobedientia si debite infligantur. ¶ Item ex ramo inobediētie: ramus infidelitatis ꝓcedit hꝫ quā aliquis se ab obedientia romane ecclesie alienat. Et quidē hic ramus in hos ramos se diuidit. s. in hesitationē dubitationem: ⁊ errorem: ⁊ hos fructus habet. Heresim. Sisma. Sortilegium ⁊ diuinationis superstitionisq; folia que etiam fruct⁹ apostasie ⁊ ydolatrie secum habent. Et de singulis quid sit: per ordinē exprimamus. Est autem hesitatio mentis titillatio cōtra fidem: cum. s. intellectus non pfecte consentit his: que sunt fidei sed dubitat: q etiā de suo genere est mortale. ¶ Est āt error: qñ iam tenetur ꝓtrariū fidei: siue scienter siue ignorāter: hꝫ tamen multū interest. Qui. n. credenda nouit p fidem ecclesie: ⁊ tenet contrarium peccat mortaliter: qui aūt ex simplicitate ignorat. si tñ intentionem ⁊ voluntatem habeat generaliter credendi qō credit ecclesia nullatenus iudicandum est mortale. Si quis ex simplicitate veritatē videre oculis corporalibus credat: nō pp hoc conténendus est: cum paratus sit credere quod credit eccl'ia indistincte. Unde dicit Augu. Errare potero: sed hereticus non ero. ¶ Est aūt heresis obstinata affirmatio contra fidē. Scisma aūt a scissione dictū est. Uñ ille scismatic⁹ dicitur: qui ab vnitate eccl'e se separare intendit: hꝫ cadē sentiat: que tenet eccl'ia ⁊ fides catholica: ſm Augu. contra faustum. ¶ Sortilegiū est: cū id qō futurum est inquiritur: ⁊ habet multas species: que per folia in arbore designantur. s. diuinationes per astra p incantationes per demonum consultationes: per garritū auiū qō dicitur augurium:

per ligaturas nominū: temporū obseruationes: ⁊ somniorum: que omnia prohibentur ab ecclesia tanq̄z mala: ⁊ habent rōnez mortalis: q; qđ soli deo competit attribuit creature. ¶ Hoc tamen circa obseruantiā temporū ⁊ orationes: debes aduertere. q; fortunā sortilegij rationem quando. ſ. creditur: q; magis valeant ad vnū effectuz q̄z ad aliū. vel quando quis confidat in determinato orationū numero: vel effectū optatū: vt qui sic fecerit infalibiliter cōsequi putat. ¶ Quid aūt sit apostasia: vel a fide vl' idolatria plane patet.

Tertius ramus superbie est inanis gloria: qua quis appetit suā excellentiā ostendere: que habz rōnez mortalis: inquantū quis gloriā sibi appetit: que soli deo debet qm̄ ipse fecit nos: ⁊ nō ipsi nos: vnde qui gloriaz refert in deū: vel sic gloriā affectat acquirere. q; si ex hoc assequat: offensam dei nō metuit: mortaliter peccat. vnde Aug. in lib. de ci. dei: hoc vitiū inimicum ē pie fidei si maior i corde sit cupiditas glorie q̄z dei timor ⁊ amor. Si aūt in bono p prio: quis inaniter glorietur: ita tamē q; ibidem non sistat: vel actu vel habitu in deuz referat: nec vt hoc acq̄reret aliquo modo dum vellet offendere nullatenus est iudicandum mortale. Ex hoc inanis glorie ramo quattuor rami oriuntur. ſ. Ambitio honoris fauoris humani appetitus. Confusionis timor ⁊ laudis amor. ¶ Ex primo aūt ramo inanis glorie: qui est ambitio: oritur fructus pompe: qui tres fructus hz ⁊ vnū folium. ſ. fastū in superfluo cōmitatu ⁊ apparatu ⁊ fastuoso gestu ⁊ affatu: que hz mōtalia non sint ex suo genere. tamen pro vt oriuntur ex ramo superbie mortalia eē possunt. ¶ Ex secundo ramo qui est appetit⁹ humani fauoris est adulationis foliuz: que quandoq; mortalis ⁊ quandoq; venialis. ¶ Qui enim ad malū alium incitat: malū factū eius laudādo per' adulationē. vel alīz occasionez prebet: vt in peccato remaneat vel vt vltra merita sua efferat: ipsum. ſ. falso laudādo in tali adulatio est mortalis. Si autez sola intentione placendi: ⁊ dei gratia quā in veritate ipsa commendet mortalis nullatenus iudicatur. Et hoc Aug. in ſmone de purgatorio iudicat veniale ſm igitur hoc folium adulationis: in tria diuiditur: quia aut adulatio est de bono habito vel ō malo. Item ex ramo appetitus fauoris humani. Oritur prodigalitatis fructus: fit enim homo prodigus: vt humanū fauorez acquirat. Habet autē prodigalitas rōnem mortalis ſm q; bona: que in utiles ⁊ i pauperes fundi debeant: inutiliter expendunt personis inhonestis non seruando modus vel tempus. Et quidem vitiuz in personis ecclesiasticis: quoz bona vltra sustentationem persone ⁊ status debent pauperibus erogari. ¶ Secundū hoc aūt prodigalitas quattuor fructus habet: quia nec personaz cui dat: nec modū: nec tempus ꝓsiderat: ⁊ incuriam secuz habet. Est aūt incuria. quū quis sic curam de bonis suis abijcit. q; bona eius depereunt: que a deo collata sunt: vt ex inde sustentent pauperes xp̄i. Hec aūt incuria non iudicatur mortalis nisi ſm q; ex aliqua radice mortali ꝓcedit. Aliqz enim ex contemptu temporaliū procedit. tamen semper ad indiscretionē pertinet: et ex tanta negligentia procedere pōt. q; mortalis esse posset: vt si forte indigentiā manifestam viderit: ⁊ bona quibus eos iuuare posset deperire permittit. Item ex tertio ramo inanis glorie: qui est timor cōfusionis: hi procedūt fructus. Mala scilicet verecundia: ⁊ falsa humilitas. ¶ Verecūdia autem hos habet fructus secum. ſ. Erubescentiā diuinoz: vt quū quis erubescit vel facere missam: vel orare. Item verecūdiā paupertatis parentū vel pauperū amicorum. ¶ Itē in confessione. ſm q; aliquis confessionem dimittit: vel nō confitet ve-

ritatē ꝑpter confusionis timorē. Falsa aūt humilitas est: cum aliquis seipsum humiliat: ne per superbiā minus reputet ab alijs. ¶ Item ex illo ramo: qui est timor confusionis. hec folia oriuntur. videlicet veritatis negatio in iudicio vel extra iudiciū: veritatis impugnatio: falsa excusatio: peccati defensio. ¶ Ista aūt que ad timorem confusionis pertinēt habent rationē mortalis. non ex genere sed ꝑm qꝫ amor fauoris humani amori diuino ꝓfertur. ¶ Et eligit hoc magis contra deū facere q̄z confusionem humanā incurrere. Hoc tamen circa negationem veritatis in iudicio aduertendum est. qꝫ ex suo genere mortale est: ⁊ qꝫ superiori in iudicio obedire tenemur: ⁊ insticie opponitur. ¶ Si tamē aliquid superior interroget: qō ꝑm iuris ordinē interrogare nō debet: pōt appellari: sed nullo modo licet mentiri. ¶ Ex quarto ramo inanis glorie: qui est amor humane laudis oriūtur tres fructus. s. hypocrisis ostentatio. Singularitas: ⁊ iactantie foliū: qō i quattuor ē diuisum. Aut enim est de bono habito vel non habito. aut de malo facto vel nō facto ⁊ de his per ordinē videamus. ¶ Est aūt hypocrisis ꝑm hysidorū simulatio boni nō existentis. vnde est mendaciū in signo. Sicut n. mendaciū omne: non semper est mortale: sed quando est indetrimentū ꝓximi vel contra veritatē fidei vel morū: sic nec hypocrisis semp est mortalis: nisi quādo fit intentione decipiendi sub specie bonitatis. sicut illi: qui simulant sanctitatē vt bona ecclesie habeant: que habere digni non sunt ⁊ ecclesiam per suam simulationē decipiūt. Cū aūt fit intentiōe laudis: tūc decā sic de inani gloria iudicandū est sicut superius est exp̄ssum. ¶ Ostentatio est quando bonū qō quis habet vel habere se putat exterius ostendere nititur: vt laudē humanam ex inde cōsequat: nec est mortale ex suo genere: nisi ꝑm qꝫ inanis gloria iudicat mortalis. ¶ Singularitas est quum quis vult singulariter apparere: ⁊ secum habet fructus diuersos. ꝑm qꝫ in diuersis materijs inuenitur. cum scilicet cōmunia quis nō dignat facere vel docere: vel modū singularez in factis satagit ostendere. ⁊ hoc quādoqz rationem mortalem habere dicit ꝑm condi-tionem radicis eo modo quo inanis gloria que ꝓpter hoc intenditur esse mortalis. ¶ Jactantia qñqz mortalis qñqz venialis. Quum. n. quis se iactat de bono qō habet vel se habere putat: vt inanem gloriam cō sequatur: tunc iudicandū est de tali iactātia sicut de radice ipsius. Quum de bono qō nō habet: tunc est ibi mendaciū: ⁊ tunc si tale est mendaciū: qō si contra diuinā reuerentiam: vel ꝓximi caritatē habet rōnem mortalis: ꝑtra dei reuerentiam se iactabat phariseus luce .xix. velut publicanus. Quū aūt quis de peccato mortali qō nō fecit vl' qō fecit se iactat mortale ē. quoniā i peccato facto sibi complacet ⁊ vnde confusionem meruit querit gloriam: si factum suum in alios extendit. Item nota qꝫ fructus singularitatis. qui ꝓcedit ex inani gloria vt iam sup̄adiximus: non solum per modum fructus in opere. sed etiam per modum rami debet describi in arbore ad significandum voluntatem singularem apparendi. ¶ Ex hoc autem ramo ꝓcedit ramus inuidie. Sic autem ex voluntate singulariter apparendi ꝓcedit: quia dum quis videri singulariter appetit. si aliquem videt in gratia ꝓeminere qui eius offuscet gratiam eidem inuidet: ⁊ est peccatum mortale. Est autem inuidia tristicia de bono alterius secundum Dam. Circa qō notatur qō hoc: quattuor modis potest contingere: vno quidem modo cum quis bonum alterius sibi esse dānosum aduertit: et cum quis de ꝓmotione inimicorum tristatur: ⁊ hoc rationem mortalis non habet. Item ꝑm qꝫ quis bonū videt in alio in quo de-

fectum patitur: & ex quo dolet nō quidem q; alius bonū habeat: sz q; ipse nō hz & nō habet rationē peccati. Itē alio modo dolet quis de bono alterius inquantū ipm indignū videt bonis que hz & hoc etiā non hz rōnem peccati in bonis tpalibus: que hoī q̄nq; proficiunt ad ruinā. Allio modo q̄s dolet de bono alterius ꝑm q; per bonū alterius gloriā suam putat diminui: & hoc est inuidia: que iudicat mortalis. Et q; ex ramo procedit superbie. Et q; directe opponitur caritati in qua vita aie conseruatur. Sicut aūt de superbia dictū est: q; quidam motus ꝓueniūt rationē quibus ratio nō cōsentit: nec habent rōnem mortalis: ita & de inuidia est dicendū. De ramo aūt inuidie precipue exeunt duo rami. s. exultatio i aduersis: & dolor in prosperis: qui sicut dictū est de inuidia rationem habent mortalis.

¶ De primo aūt ramo. s. de gaudio in aduersis: oriūtur hi fructus. Machinatio. Scādalū. Insidie Proditio. Suspitio. Judicium. Inter hec folia: discordia; seminatio. Secretoz & confessionis reuellatio signo vel verbo: vel circunstantia. Falsz testimoniū de quibus sigillatim aliquid ē dicendū. ¶ Machinatio est mali occulta: et studiosa procuratio. Scandalū ꝑm Augu. dictum vel factum minus rectum prebens alij occasionem ruine quum. s. aliquis aliū in malū inducit: & est mortalis quum aliq̄s per ꝯsiliū vel exemplū ex intentione inducitur in mortale. ¶ Insidie sunt proꝑ vt hic de insidijs loquimur. Inuestigatio & consideratio factoz alterius vt accusari possit deprehēsus in malo. Proditio est cū aliq̄s amicitiā ad alium simulat vt ipsz decipiat de quo dicit Boetius: q; nulla pestis efficatior est ad nocendū q̄z familiaris inimicus. Suspitio est cū quis facilis est vt malū de alio suspicet: vnde Tulius suspitio ē mala opinio ex leuib⁹ causis: & hoc ex mala affectione inuidie procedit: & tunc habet rationem mortalis: alias autem non iudicatur mortalis. ¶ Judiciū peruersum est cū quis ad aliū male affectus: non solum malum suspicat in ipso ex causis leuibus verū etiā diffinit in corde vel ore sm̄aliter peccatuz mortale cōmitti ab aliquo & hoc de suo genere est mortale ex quacumq; radice procedat: vnde glosa super illud ad Corin. iiij. Nolite ante tempus iudicare. suspitiones vitare non possumus: q; homines sumus iudicia tamen. i. sententias diffinitiuas cauere debemus. ¶ Hoc aūt iudiciū vsq; a nimis graue peccatum ꝓcedit cū q̄s ex sola suspitione ex causis leuibus condēnat. Item folia que de ramo isto procedunt sicut dictum est sunt discordiarū seminatio. ¶ Quum enim aduersitati quis ꝯgaudet alterius alios concitat ꝯtra ipm: qđ ē peccatū mortale. vnde proꝓuerbioz. vi. dicitur. Sex sunt que odiuit dominus: & vltimuz ponitur tanq̄z peior: qui seminat inter fratres discordias. ¶ Itē secretoz reuellatio q; est peccatū mortale. cū tale secretū est: qđ in illius: qui secretū cōmisit potest verti in detrimentū. ¶ Tunc aūt maximū est peccatū quum videlicet ad reuellationē cōfessionis: verbo vel signo: vel circumstātia aliqua quis procedit. ¶ Secūdus ramus inuidie principalis est dolor in ꝓsperitate proximi qđ vt supradictū est de inuidia habet rōnem mortalis. ¶ Ex hoc aūt ramo ꝓcedit detractionis foliū: quo proximi ꝓsperitas impedit. ¶ Hoc autem foliū principaliter in duo diuiditur: q; qui detrahit: aut hoc est: eius bonū diminuendo: aut eidem malū imponendo. ¶ Primū folium quattuor folia secum habet bonum proximi tacere dimittere peruertere: & negare. ¶ Ex secundo autem ramo hec folia procedunt. Malum libenter audire dissimulare: confirmare: aggrauare addere: reuellare.

¶ Imponere de quibus videamus qualiter humaniter habeant rationez mortalis. Sciendum igitur q; est dignatio fame alterius per verba occulta. Unde ecce .x.

¶ Si mordeat serpens in silentio nihil habet rõnis minus qui occulte detrahit: habz autem ex suo genere rationez mortalis. Cũ enim ẽm sapientẽ. prouer. xx. Melius sit nomen bonũ q̃z diuitie multe. Sicut mortale est rem inuito domino pertractare: et qui hoc facit ad restitutionez tenet: sic etiã alterius famã auferre mortale é ⁊ qui hoc facit ad restitutionem tenetur. Hoc tamen circa istam materiã est aduertendũ. q̃ qõlibet breue verbũ qõ in derogationem vergit alterius nõ est iudicandũ mortale maxime quum ex habitu inuidie non procedit. ¶ Ad detractionem aũt spectat vt dictum est: bonũ proximi tacere. qõ quidem mortale est cum videt aliquis iniuste famam alterius deperire. Sicut. n. in arta necessitate tenemur proximo in rebus temporalibus prouidere: sic etiam ⁊ in necessitate famaz eius seruare. ¶ Diminuere bonum alterius est: cum aliquis cõmendationem alteri⁹ audire nõ potest. sed eam diminuit. qõ caritati opponitur: ⁊ si ex ramo inuidie procedat mortale est. Quandoq̃z tamen absq̃z mortali contingit: vt cum quis audit cõmẽdari indignũ vel vltra merita: ⁊ ex hoc potest oriri aliqua deceptio: tunc nõ habet rõnem peccati. ¶ Cõuertere bonũ alterius est bonũ qõ negari non potest mala intentione factũ asserere. vnde de tali dicit ecclesiasticus. xi. Bona ⁊ mala conuertens insidiatur ⁊ in electis ponit maculam. Qõ manifeste habet rationem mortalis. quũ procedit ex inuidia tamen cũ hoc ex falso procedit iudicio de hoc quandoq̃z iudicari debet. sicut de malo iudicio est dictum. Quum qõ bonum peruertit alterius cum mendatio tale mendacium cum sit pernitiosum rationem mortalis sortitur. ¶ Item negare bonum alterius. qõ scitur inesse pertinet ad detractionez mortalẽ. ¶ Item de alio malum libenter audire: vel occasionem detractionis prestare vel dissimulare cum possit corrigere est mortale vnde Apostolus ad Ro. i. Detractores deo odibiles esse cõmemorat. dignos morte iudicat. non solum autem facientes. sed consentientes. Tamen circa hoc debemus dicere q̃ si aliquis detractionem alterius audiat ⁊ non ex inuidia: sed ex verecundia vel aliquo timore humano ne offendat aliquem. non est iudicandum mortale nisi sit talis persona. q̃ ex officio corrigere debeat: cui possz cedere imortale. ¶ Item malũ audituz de aliquo confirmare ⁊ additis circunstãtijs. Aggrauare: vel dicto alterius addere mẽdaciter vel veraciter ad diffamationem intendendo est mortale. Multum tamen interest vtrũ hoc procedat ex inuidia vel in discreto zelo iusticie. Quandoq̃z enim contingit mala aliaz facta ex quadam indignatione vel leuitate loquendi: nec intentione diffamandi contra aliquẽ malũ recitari: vl' etiam aggrauari q̃ esset dirũ iudicare mortale. Hoc tamen a plerisq̃z magis dicitur q̃ crimen alterius ⁊ verum extra correctionis ordinem reuellare mortale est. ¶ Ordo ãt correctiõis fraterne é a domino Mat. xviij. Si peccauerit in te frater in te. i. te sciente vade ⁊ corr. ⁊c. Dic etiam circa istam materiã est nontandum. q̃ crimen alterius de te grauare vbi non põt ꝓ desse nisi ad diffamationem est contra ordinez correctionis fraterne. ¶ Itez ex medio duoz ramoz inuidie descriptorum ꝓcedit ramus rancoris. ¶ Quum enim inuidus bonũ proximi non potest diminuere: nec eidem malũ inferre prorũpit in cordis rancorem. Est autez rancor motus cordis grauis ex mala affectione procedens in proximum. ⁊ habet rationez mortalis si ex inuidia procedat: vel libera voluntate. Ex libera autem volũtate dico: quia contingit interdum q̃ aliquis homo propter suam ineptitudinem vel illatam iniuriã sine motu displicentie videri non potest: qõ quidez in multis magis habet rationez passionis q̃z peccati dum voluntas libera non cõsentit.

Ex hoc autem ramo rancoris procedit ramus odij. qui manifeste habet rõnem mortalis: quia recte caritati opponitur in qua vita anime conseruatur. ¶ Hoc etiam aduertendum q̃ non solum ꝺm̃ preceptuz tenemur diligere amicos: sed etiaz inimicos ⁊ malos: vitium tamen in aliquo nõ tenemur diligere. vnde ⁊ si quis quandoqz cõtra alium moueatur propter eius vitium quandoqz non est vitũ: sed virtus ꝺz quandoqz zelus indiscretus circa hoc possit cõtingere: ⁊ sic oditur vitium qõ aliquãdo redundat in ꝑsonam. Debent aũt ꝺm̃ Aug. in speculo: corrigi vitia hoium cũ dilectiõe ꝑsonaz ⁊ odio vitioz. ¶ Ex ramo ãt odij orit ramꝰ ire. Est ãt ira vt ꝺ accipit inordinatꝰ animi motus ad nocẽdũ ꝓximo sine causa. Et cum sit cõtra caritatem habet manifeste rationem mortalis. Hoc tamen notandum est q̃ quelibz ira non debet iudicari mortalis. Scõm enim Grego. Est ira ꝓ zelum ⁊ est ira per vitium. ¶ Est auté ira per zelum cum quis multũ intense contra malũ mouetur: ⁊ in punitionem tendit. qõ quidem virtutis est: nisi zeli indiscretio interueniat sicut de odio ymediate est predictuz. Ira autem per vitũ est cũ quis contra ꝓximum mouetur iniuste: ⁊ ad eius penam intendit. Et quandoqz sicut de alijs vitijs est dictum talis motus preuenit iudiciũ rationis ex complexione: vel ex causa alia: ⁊ tunc non habet rationez mortalis. ¶ Ex hoc autem ramo ire procedit ramus appetitus vindicte: ⁊ fructus crudelitatis ⁊ folium discoride quę ꝓsistit in verbis. Circa appetitum vindicte intellige. q̃ aliquis vindictam de aliquo dupliciter potest appetere: aut inquantũ est i ꝓximi nocumentuz ⁊ procedit ex odio: aut inquantum per penam ꝓximi potest corripi ꝓximus ne decetero ad ꝑccatum declinet: ⁊ hoc modo vindictam appetere non est malũ. licet auté vere penitens debet aduertere. q̃ quandoqz meus sibimet mentitur. ⁊ q̃ facit ex odio ex bona intentione fieri sibi ꝑsi simulat: ⁊ i hoc ꝓsciaz suã mẽdaciter iformat. ¶ Ex ramo appetitus vindicte oriuntur hi fructus. Calũnia vexatio dampnificatio. Calumnia est falsi criminis impositio: ⁊ est manifeste mortale q̃ ẽ ꝓnitiosuz mẽdaciũ ⁊ ꝓcedit ex odio: ⁊ quia iniusticia inuenitur ibidem. ¶ Est autem vexatio quum quis aliũ trahit ad iudicium sine causa: ⁊ ipsum in persona sua vexat: ⁊ in expẽsis dampnificat: qõ fit quandoqz per falsas litteras vel falso ipetratas: vel nõ suas: ꝝ alterius vel iuris ordine prętermisso vel ad impossibilia obligando: vt citando coram diuersis iudicibus ad loca distantia ⁊ iniuste. In quibus causis nõ solũ quis peccat mortaliter: vez etiã ad restitutioné omniũ dampnoz ⁊ expensaz tenet. ¶ Jté dampnificatio ẽ quũ quis in temporalibus bonis dampnificat et est mortale. Hoc etiã potest fieri dupliciter aut impediendo bonũ habitũ vel habẽdũ aut malũ inferendo qõ etiã fit pluribꝰ modis: que per modũ fructus in arbore ꝺscribunt vnde circa hoc ẽ notandũ q̃ quinqz modis est quis reus dampnificatione ꝓximi. scilicet faciendo: ꝓcipiendo: consulendo: iuuando: dissimulando. ſ. quum prohiberi potest vel impediri dampnũ ꝓximi ⁊ volũtarie sustinet. Et quattuor casibus primo dictis qui sic reus est ad restitutioné tenetur. Et in oĩbus istis est peccatũ mortale q̃n hec omnia directe caritati ꝓximi opponuntur. Hoc tamen circa dissimulationem damni alterius est aduertendũ. quod alterius dampnuz dissimulare non semper iudicandum est mortale: puta cum quis ex timore magis q̃z ex ira vel odio dissimulat timens ne forte malefactores contra ipsum moueantur: ⁊ in dampnum ꝓximi possit aliqualiter redũdare: vel in casu vbi probabiliter credit q̃ sua correctio non prodesset. vnde Augustinus primo de ciuitate dei. Si propterea quisq; obiurgandis ⁊ corripiendis mala agentibus parcit ne de

teriores efficiantur: non videtur esse cupiditatis occasio sed consilium caritatis.

¶ Secundus ramus ire est crudelitas ex qua oriuntur hi fructus. Incarceratio percussio verberatio: duellum: bellum mutilatio: & occisio de quibus aliquid videam⁹. Est autem crudelitas secundum Senecam atrocitas animi in exigendis penis. Ex hoc etiam ramus feritatis procedit. ¶ Est autem feritas cum quis seuit in proximum absq; aliqua culpa precedente in ipso & in hoc a crudelitate differt: quia crudelitas é excessus in infligendo penam pro peccato cõmisso: habet autem vtrunq; rationem mortalis: quia opponitur caritati. Si tamé excessus in puniendo ex zelo iusticie quandoq; contingat vt alij terreantur: nisi sit excessus nobilis non esset de facili iudicandũ mortale. Punire autem absq; omni culpa & causa semper habet rationé peccati mortalis. Absq; autez causa dico: quia sine culpa quandoq; quis punitur non tamen sine causa sicut patet in crimine lese maiestatis. Et quandoq; etiam illi de terra alicui⁹ inquantum sunt res domini offendentis absq; culpa propria in tẽporalibus puniuntur. ¶ De incarceratione autem & verberatione vel percussione: mutilatione: vl' occisione proximi: clarum est q; habent rationem mortalis nisi fiant per iusticie auctoritatem iuris ordine: & moderamine obseruato vim vi repellendo cum moderamine inculpate tutele: hec enim opponuntur caritati proximi: & licet de suo genere mala sint tamen multum aggrauantur secundum radicem si ex radice odij oriũtur hoc tamen de percussione notandum: q; parentum percussio specialius est peccatum a quo simplex sacerdos non potest absolue re & est contra preceptum diuinum de honore parentum: percussio autez clerici grauior: est quam alia & si grauis est ad solum papam pertinet absolutio. ¶ De bello autem notare debemus q; ad iustum bellum tria specialiter requiruntur sine quibus habet rationem mortalis. videlicet principis auctoritas. vnde Augustinus contra faustum. suscipiendi belli auctoritas atq; consilium penes principes sit. Item iusta causa. vnde Aug. Justa debent esse bella que vlciscuntur iniurias: tertio requiritur intẽtio recta. vnde Augustinus de verbis domini. Apud veros dei cultores bella nõ crudelitate aut cupiditate geruntur. ¶ Duel lũ autem nota q; secundum iura est prohibitum & secundum rationem habet rõnez mortalis & in appellatione & in domino cuius auctoritate fit: & procuratoribus & ĩ pugilibus propter pecuniam. Et hoc patet cũ manifeste habeat rationem tentationis diuine & a forti debilis per naturam vincatur dicunt tamen quidam' q; cõsuetudo excusat in hoc facto cuius contrarium tenetur: cõmuniter a theologis & diuinis: & iuris peritis. ¶ Tertium quod ex ramo ire procedit est discordie folium: secundum q; consistit in verbis. ¶ Ex discordia enim animorum etiam discordia verborum procedit. Hoc autem folium in huiusmodi folia est diuisum que sunt. Irritatio. Cõminatio. Cõtumelia. Improperium. Maledictio: procacitas: clamor & irrecõciliacio. Circa materiam istam in generali notandum est q; discordia in verbis contentio dicitur: qua quis verbis alterius procaciter contradicit. vnde ꝓtentio duoꝝ dicit. Dicit. n. modum inordinatum & contradictionez. Potest igitur inordinate aliquis contradicere proximo malum & falsum dicenti: & tunc ratione contradictionis peccatum nõ habet: sed in modo potest esse excessus. s. cum excedit modũ negotij vel pſone: & pót esse mortale. cũ qs ad ꝓfusione animi bellat alteri⁹ ex ira forte: vel odio: vel sit tanta ꝓtentio. q; ex inde scandalum oriatur. Mutuum autem quis contendit cum aliquo & veritati

etiam contradicit: vel veritati impugnat ex invidia vel ira: vel odio: tunc est mortalis contentio: & hec est contentio que inter opera carnis ab Apostolo numeratur ad gal. sexto. Qui talia agunt regnum dei non possidebunt. Huiusmodi autem contentionis species vt dictum est irritatio: quando aliquis proximo loquitur pungitiue: secundum q̄ quandoq; contingit q̄ homo ex odio quod habet ad alterum libenter eum verbis stimulat & irritat sicut de fratribus Joseph. gen. trigesimo octauo dicit. Oderant eum nec poterant ei quicq̄ pacifice loqui: & sic est mortale peccatum secundum q̄ ex odio vel ira mortali procedit: vnde de hoc iudicandum est secundum rationem radicis. Item cum hoc folio est cōminatio: cū scilicet aliquis alicui se malum facturū promittit: & sicut ledere proximum est mortale sicut dictum est superius: sic malum comminari: quod si fieret mortalis esset peccatum mortale esti si sit deliberatio: & proponat facere quod minatur. vnde eccle. vigesimo secundo. Ante sanguinem maledicti & contumelie & miserie. Sequitur videre de contumelia. Improperio & conuitio & notandum q̄ contumelia est obiectio criminis perpetrati. Improperium est cum quis iniurioſe reducit ad memoriam auxilium quod contulit necessitate patienti. Eccle. xx. pauca dabit & multa iimproperabit. Conuitium autem est: cum defectus corporalis vel aliud quodcunq; crimen obijcitur ad confusionem persone: & de his videamus quomodo habeant rationem peccati. Hoc igitur circa istam materiam est notandum q̄ cum secundum philosophum voces sint signa intellectuum: multum considerandum est quo animo verba dicantur. Contingit autem quandoq; talia verba dici ex indiscreto zelo: vel zelo iustitie aut amoris vel ex quadam surreptione & subito motu ire: & tunc non esset iudicandum. mortale nisi tantus esset excessus & verba sic inordinata q̄ aliquis per talem contumeliā in diffamationem incureret manifeste. Tunc enim zelus iustitie nullatenus excusaret quin peccaret mortaliter: sicut si aliquis aliquem iudendo interficeret per cautelam: tamen posset peccare mortaliter. Cum autem quis alteri conuitium: vel contumeliam vel improperium dicit motus ad proximi confusionem & dehonorationem intendens: tunc agitur contra charitatem proximi & peccat mortaliter: & sic intelligitur verbum domini. Mathe. quinto. Qui dixerit fratri suo fatue reus erit gehenne ignis. Item folium discordie vt dictum est superius est maledictio: vt cum aliquis malum alij imprecat optatiue: & manifeste habet rationem mortalis: quia est contra proximi charitatem: si tamen mente ita teneatur sicut ore profertur. Et hoc modo loquitur Apostolus ad corin. sexto. vbi dicit q̄ maledici regnum dei non possidebunt. Contingit tamē verbum maledictionis esse veniale: vel propter paruitatem mali optati: vel quia iudo vel surreptione: vel zelo iustitie: vel non malo affectu verba dicuntur. Et hoc modo Augustinus in sermone de purgatorio: hoc iudicat veniale. ¶ De clamore autem verborum & procacitate sciendum q̄ quādoq; contingit: q̄ licet intentione verborum conuitia grauia non dicantur: tamen tātus clamor & procacitas potest esse q̄ scandalum sequitur: vel etiam ex intentione proximus prouocatur: & tunc habet rationem mortalis eo modo quo dictum est de contentione: si tamen ex deliberatione procedit & ex ramo ire vel odij procedit: alias autem nō iudicaretur mortale. Item ad discordiam pertinet. Irreconciliatio cum scilicet quis proximum per contumeliam vel alio modo lesit: & ipsum pacificare contempnit. Sicut enim rem alterius ablatam vel famam tenentur restituere proximo sic & pacem pe

tendo veniam: vnde conueniēter dicit Augustinus in spec'o: q̄ melior est: quāuis ira sepe tentetur: tamen ad impetrandum festinat: vt ei dimittat: cui se fecisse agnoscit iniuriam: q̄z qui tardius irascitur: ⁊ ad impetrandum veniam tardius inclinatur: vnde non pigeat ex ipso ore proferre medicamenta: vnde facta sunt vulnera: q̄ siquis contemnat facere peccatum committit sicut patet per verbum veritatis. Matthe. quinto. Si offers ⁊ē. secundū glosam: munus nequaq̄z acceptatur talis offerētis ante reconciliationem fratris. Et per hoc manifeste probatur q̄ est ibi peccatum mortale. Non enim nisi per peccatum mortale cōmittit acceptionem diuinam. hoc tamen sane debet intelligi cum scilicet talis fuit offensa: quod rationem mortalis habuerit. Qualiter autem contumelia rationé mortalis habeat iam dictum est.

¶ Concupiscentia diuitiarum.

Secundus ramus qui ex radice concupiscentie ⁊ ex trunco mali consensus procedit est concupiscentia oculorum: qui altero nomine auaritia nominatur. Dicitur autē auaritia secundum q̄ est auiditas eris. i. pecunie: ita q̄ per pecuniam omnia temporalia designantur. vnde auaritia est inordinatio animi circa temporalia habita vel habenda: quod duobus modis potest contingere: vel inordinate amando vel appetendo vel iniuste acquirendo. Circa hoc tamē aduertendum est: q̄ vtroq̄z modo potest esse mortale: cum. s. aliquis amore diuitiarum prefert charitati dei vel proximi: vel cuz iniuste prefertur: vel per rapinam temporalia acq̄runt: ⁊ sic auaritia ab Apostolo inter mortalia cōputatur ad Ro. p. Sicut autem de aliis vitijs dictum est: q̄ sua venialia habent: dum. s. rationem preueniūt. Sic enim auaritia quelibet non iudicatur mortalis: vt cum quis ad temporalia inordinate afficitur: tamen citra charitatē dei ⁊ proximi: vel proximus in tam modico leditur q̄ nullo modo iudicaretur mortale. Sed hoc igitur ex primo ramo auaritie tres rami principales procedunt: qui inordinatum desiderium habendi inordinatum habiti amorē. Et inordinatū dolorē amissi: ⁊ eo modo quo dictum est de auaritia: est iudicandum de ipsis. ¶ Item ex primo ramo qui est inordinatum desiderium habendi procedunt hec: scilicet sollicitudo in mente: ⁊ iniustitia in opere. Hec autem sollicitudo potest habere rationem mortalis: scilicet cum propter solicitudinem rerum temporaliū dimittuntur necessaria ad salutem. Unde ex hoc ramo sabbati violatio. Cum. s. contra preceptum diuinum vel ecclesie tempora non seruantur. Per hoc autem sabbatum in lege nostra dominica intelligitur ⁊ festa ab ecclesia instituta. Obseruatio siquidem diei dominice est de iure diuino. s. preceptum diuinum. Exo. vigesimo. Memēto vt diem sabbati sanctifices. Ex constitutione ecclesie ⁊ spiritussancti familiari consilio propter solemnitatem resurrectionis dominice ⁊ propter quietez que octaue etati respondet succedit dominica sabbato ⁊ in ipsa cessare a seruili opere debemus ⁊ vacare diuinis. Hoc tamen circa istam materiam est notandum q̄ obseruatio ista quātum ad aliquid est moralis ⁊ de iure diuino quantum autem ad aliquid cerimonialis ⁊ ad ius positiuum pertinet. Dō enim homo aliquod tempus habeat ad vacandum diuinis: hoc pertinet ad morale preceptuz. Sed q̄ tali vel tali die: vel ab isto opere cessetur: vel ab isto hoc ad ius positiuum pertinet Igitur mandatum diuinum transgreditur: qui sic temporalibus negotijs occupatur: q̄ nunq̄z vacans diuinis. Precipue etiam festum vel dominicaz violat: qui pec

cato operam dat: Hoc est enim opus seruile: quia qui facit peccatum seruus est peccati. Unde Augustinus de decé cordis. Melius faceret iudeus in agro suo aliquid vtile, q̄z in theatro seditionis existere: ⁊ melius femine eorum die sabbati lanam facerent: q̄z tota die in neomenijs suis impudice saltare: quod tamen intelligendum est de ludis: qui fiunt cum peccato mortali. Nó enim intelligo sabbatum violari per peccatū veniale: quia secum compatitur obseruantia mandatorum. De operibus autem mechanicis que seruilia dicuntur: sicut iaz dictuz est ad ecclesiam pertinet iudicare qualiter sit abstinendum: vnde ecclesia pro tempore necessitatis que legem non habet dispensat: vnde in hoc casu preceptum vniuersalis ecclesie particulariter vel cōsuetudo generaliter approbata ab omnibus est obseruanda: vnde de mercatis ⁊ quadrigatione ⁊ negociatione ⁊ nundinis ⁊ talibus: que quandoq3 fiunt in multis locis diebus dominicis ⁊ festiuis: vtrum sit mortale vel nō a legislatoris interpretatione dependere videtur. Si enim hoc ecclesia prohibeat sub virtute obedientie constat transgredi: esse mortale peccatum. Secundum quod ex ramo inordinati appetitus temporalium procedit vt dictum est: est iniustitia in opere: que in duos fructus principales distingui tur: quia aut est aperta iniustitia aut occulta: que fraus alio nomine nuncupatur. In iustitia autem aperta hos fructus secum habet: qui sunt furtū: vsura: rapina: ⁊ iniqua sententia. De quibus aliquid videamus. ¶ Circa furtum nota: q furtum est occulta rei contractio inuito domino: ⁊ habet rationem mortalis: inquantum est cōtra iustitiam: ⁊ opponitur charitati proximi: vnde lex diuina dicit. Non facies furtum: hoc tamen aduertendum: q tam modica res posset esse: vel tam modici valoris: q non haberet rationem mortalis nisi forte adesset voluptas maius accipiendi si facultas adesset: vel in illo modico esset alterius notabilis dampnificatio. Plus enim quandoq3 dampnificatur pauper in paruo: q̄z diues in magno: vel nisi forte esset tanta necessitas: q accipere rem alterius cogeretur. Tunc enim potest aliquis rem alterius pro extrema vel vrgenti necessitate corporis accipere: quia in necessitate omnia sunt communia: ⁊ tunc furtum dici non debet: quia suum est: q in necessitate accipit: vel etiam pro necessitate alterius: vnde Ambrosius. Esurientium panis est: quem tu detines: loquitur de auaro. Huius autem furti quatuor sunt species: scilicet: rei occulta acceptio: rei inuente detentio: sacrilegium: proprietas in religiosis. ¶ Circa rei inuentionem nota q quedam inueniuntur in littore maris vel aque cōmunis. Talia enim cedunt in proprietatem inuenientis. Similiter: ⁊ thesauri qui inueniuntur in terra qui non fuerunt a tempore a quo memoria in bonis alicuius: tamen secundum leges dominus terre debet habere medietatem: vnde Gabie. decimo tertio dicitur de inuentione thesauri absconditi q emit eum. Alia autem que inueniuntur: que vt probabiliter fuerunt in bonis alterius retinere est furtum. vnde Augustinus. Si quid inuenisti ⁊ non reddidisti rapuisti. Si autez possessor inueniri non possit cōsuetudo terre est seruanda. ¶ Circa sacrilegium nota: q sacrilegium est ratione acceptionis sacre rei: vel in loco sacro: ⁊ secundum hoc triplex est species sacrilegij: vt quando aufertur sacrum de sacro vel non sacrum: de sacro vel sacrum de non sacro. ¶ Quarto circa furtum religiosorum in retentione proprij. Notandum q dicit Augustinus de religiosis: q si quis rem sibi collatam celauerit furti iuditio condemnetur. Tunc autem intelligo hoc celari ⁊

habere p:opr̃ij rationem quando sic celatur: q; si etiam prelatus in virtute sancte obedientie preciperet q; revelaretur: etiam celaretur. Hec aliter intelligo mortale: nisi quando voluntatem prelati preceptoriam detineretur. Hoc etiam notandum de religiosis ⁊ dispensato:bus ⁊ filijsfamilias ⁊ vxo:ibus q; furtuz possunt committere: si notabiliter dominos rerum in dispensando damnificant contra voluntatem ⁊ intentionem dominorum. Quum autem intuitu pietatis etiam commune bonum procurando nec mala intentione dant aliqua vel dispensant non est iudicandum mortale. ¶ Sequitur de rapina. Est autem rapina quum quis rem alterius manifeste per violentiã accipit iniuste: ⁊ habet manifeste rationem mortalis sicut de furto dictum est. vnde Isaie sexagesimoprimo. Ego dominus diligens iudicium: ⁊ odio habens rapinam. Potest tamen esse veniale vel etiam nullum eo modo quo de furto dictum est: vel etiam in bello iusto: quando bona inimicorum rapiuntur. Quid autem requiratur ad bellum iustum: dictum est superius. Cum rapina autem sunt fructus alij scilicet inductio noue talie: vel consuetudinis exactio: extorsio: munerum acceptio: ⁊ ludus alearum. ¶ Circa primum notandum q; novas talias vel leges vel consuetudines constituere ad extorquendum pecuniam absq; iusta causa habet rationem rapine. Item exactio est cum quis debitum inordinate exigit: ⁊ potest habere rationem rapine: cum scilicet creditor videt damnum notabile debitori: nec necessitatem patitur: sed commode potest expectare: tunc enim posset ledi charitas: ⁊ tanta posset esse necessitas q; exactio habere rationem mortalem. vnde qui a subditis talias ⁊ seruitia isto modo exigunt: nec necessitati eorum quãtũcunq; sint pauperes compatiuntur: recte raptores dicũtur: vnde hec que de exactione dicta sunt contra illud preceptum mortale sunt. Exo. vigesimosecundo. Si pecuniam dederis mutuo populo meo pauperi non vrgebis eum quasi exactor. ¶ Tertius fructus rapine est extorsio: quod quidem est cũ quis terrendo vel adulando: vel violentis precibus extorquet ab aliquo seruitium vel aliquod temporale: ⁊ tunc quidem potest habere rationem mortalem cum tollitur ratio voluntarij arbitrij ab illo cui infertur talis extorsio: vnde cum talis est qui minatur vel rogat: qui potest nocere: ⁊ cuius offensa probabiliter timetur: nisi habeat qõ petit: ⁊ hoc modo extorsio violenta est: ⁊ sic est contra preceptum leuitici. q; to. Jubetur nõ aliq̃d extorqueri. ¶ Quartus fructus rapine est munerum acceptio: que quandoq; non habet rationem peccati scilicet cum pauper dat diuiti: reus iudici: creditori debitor. Suspecta est talis munerum collatio ⁊ receptio: ⁊ intentione dantis vel recipientis cito posset inueniri ratio mortalis peccati: vnde cum diues a paupere recipit: vt ipsum secundum iustitiam tueatur: cum alias hoc facere teneatur: ⁊ iudex cui datur aliquid vt peruertat iudicium: vel vt iustitiam consequatur cum munus recipit: aut iudicium peruertit aut iustitiam vendit manifeste habet rationem mortalem. Creditor etiã qui a debitore munus recipit in ratione debiti: videtur q; accipiat: ⁊ si hac ratione non accipit nunc habet rationem vsure. Quandoq; tamen non habet rationem peccati: vt cum quis simpliciter recipit munus absq; mala intentione nec habet rationem quare possit suspicari: q; mala intẽtiõe donet. ¶ Quintus fructꝰ rapine est fructꝰ alearum seu taxillorꝫ qui pro-

hibitus est tam a iure canonico q̃z ciuili. vnde ⁊ de hoc dicũt quidã q̃ sit peccatũ mortale eo q̃ sit contra ius canonicum ⁊ ciuile. Et q̃ ex ludo habetur: nullo bono titulo possidetur nec potest retineri: sed debet pauperibus errogari. Quia enim qui in ludo lucratur iniuste lucratur: ⁊ q̃ amittit iuste amittit. ideo qui lucratur: eidem a quo lucratur restituere non tenetur: nisi nõ forte induxerit ad ludendum. Cũ autez ludus satis videatur ex radice rationem habere mortalis peccati: quia. s. ex auaritia videtur procedere: ⁊ q̃ ludo multa cõmunicantur peccata scilicet. Fraus. Mendaciũ Periurium. Blasphemia. Scandalum. Amissio tẽporis. Et ira frequenter. Et hec causa prohibitionis ludi esse videat. Quũ ludit aliquis causa recreationis peccatis supradictis exclusis non videtur habere rationem mortalis. ¶ Tertius fructus principalis in iusticie ad proximum que ex ramo auaritie procedit est vsura. Dicitur autem vsura ab vsu eris: sunt enim quedam res quarum vsus est rei consumptio si quarũ dominiũ in accipientem transfertur: vt pecunia ⁊ bladũ: ⁊ vinuz: vnde qui taliũ vsum vendit: vsurarius dicitur: ⁊ habet rationem mortalis peccati. ⁊ inquantũ contra preceptũ morale iusticie est: q̃ vendit alij q̃ suum est cum iam sit translatuz dominiũ. Exo. xxij. ⁊ in psalmo. Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram: vsura. n. in has species diuiditur. ¶ Est enim vsura in spe quum quis non expresse contractum vsurariũ facit licet speret pro mutuo se aliquid accepturuz ⁊ hac intentione dat mutuũ alias non daturus. constat q̃ talis quantũ ad deum: qui cor intuet vsurarius iudicatur. vnde luce. vi. ¶ Date mutuũ nihil inde sperantes. Item est vsura nõ soluz intentione: sed ⁊ opere cũ quis debitore ad ampliꝰ obligat quoquomõ vel tacite vel expresse. Tacite quidem mutuando spẽm pro specie: vt bladũ pro blado ⁊ huiusmodi: vt ea recipiat tempore carioꝛi: vel dando antiquũ pro nouo: vt melius recipiat innouatum. in quibus casibus vsura cõmittitur cum proprium cõmodum non necessitas proximi ibidem attendatur. Tunc autẽ potest manifeste sciri corrupta intentio. cuz solũmodo precluditur infra tẽpus quo carius venduntur. Cum quis autem huiusmodi intẽdit seruare vsqz ad tempus quo vendentur carius. licet debitor in se periculum suscipiat: non tamen in creditore iudicatur vsura si hoc facit vt proximo subueniat. Item tacita vsura est cum quis ratiõe dilationis plus iusto vendit ⁊ accipit ⁊ cuz quis ratione mutui seruitium vel munus accipit: vt superius est expressum. Item est vsura tacita cum quis aliquid cõmune habet cum aliquo quicquid sit illud ⁊ periculum vel dampnũ non sit cõmune. Item est vsura manifesta cum promissum ex pacto interuenit accipiendi amplius vel etiaz obligatio ex pacto ad simile mutuũ faciendũ. Secundus ramus principalis auaritie est iniusticia occulta: que in contractibus multis modis contingit scilicet; vendendo: emẽdo: cõmutando: ⁊ hoc potest esse quando circa spiritualia vel temporalia. fit fraus in numero ponderẽ: ⁊ mensura in valore seu in quantitate in defectus taciturnitate. cum scilicet notabilis est defectus ⁊ occultus rei vendite ⁊ tacetur: ⁊ ita care venditur: ac si non esset ibi defectus aliquis. Item notabiliter care vendendo vel propter necessitatem ementis vel per solutionis dilationẽ vel propter simplicitatem ementis: qui rei valorem non nouit. Item in venditione sunt specta locutionis. plurima scilicet rei falsa cõmendatio periurium execratio verborum duplicitas seu falsitas que omnino secundũ q̃ ad nocumentũ proximi vel deceptionẽ ordinant sicut ꝓtra ꝓximi caritatez sũt. Hoc tñ aduertendũ. q̃ sicut supradictũ

est de futuro ita posset esse proximi tam modicum nocumentum: q̄ quantum esset de ratione contractus non iudicaretur mortale: hoc tamen circa mendatium est notandum: q̄ sicut habetur super illud psal'. Perdes omnes qui loquūtur mēdacium: triplex est mendatium scilicet iocosum: officiosum quod fit propter bonū proximum: vel etiam proximi: ⁊ pernitiosum: quod fit in nocumentum proximi vel fidei detrimentum: ⁊ hoc vltimum de suo genere est mortale: vnde cum mendatium fit in proximi nocumentum in contractib⁹ patet q̄ habet rationem mortalis. Hoc etiam circa periurium ⁊ iuramentum est notandum: q̄ iuramentum secundum Hieronymum: tres comites habere debet: scilicet veritatem: iudicium: ⁊ iustitiam iudicio careat: iuramentum absq̄ discretione ⁊ deliberatione factum: iustitia iuramentum illicitum quod est in detrimentum salutis eterne: vere autem quum falsum iuratur. Circa iuramentum etiam est sciendum q̄ duplex est iuramētum. s. assertorium ⁊ promissorium. Juramentum assertorium ē cum falsum iuratur: vel quod creditur esse falsum ex suo genere est mortale ⁊ contra preceptum diuinum: de non assumēdo nomen dei in vanum. hoc autem sic intelligēdum videtur: cum quis ex deliberatiōe peccat ⁊ se peccare aduertit: Circa iuramentum promissorium notandum: q̄ cum qs promittit per iuramentum aliquid se facturum ⁊ deliberatiue tenetur illud adimplere: aliter est transgressor precepti: nisi forte ad implendum reddatur impotens: vel nisi iuramentum vigeat aliquo modo contra dei vel proximi charitatem. Dicit enim Isidorus. In malis promissis rescinde fidem: in turpi voto muta decretū. De verborū autem duplicitate ⁊ falsitate quando fit in proximi deceptionem ⁊ nocumētum: sicut de mendatio iudicandum videtur. vnde dicit Isidorus. Quacunq̄ arte quis iurauerit: deus: qui conscientie testis est: illud accipit sicut ille cui iuratur intelligit. Circa fraudes que in emendo fiūt notandum q̄ quandoq̄ in venditore est simplicitas vel necessitas: ⁊ hoc modo contingit fraus in emptore scilicet cum res emit villius vel ratione simplicitatis villius vendit: vel necessitatis vel ignorātie. Jté peccata locutionis in emptoribus frequenter inueniuntur: cum scilicet res mendaciter vilipenduntur: ⁊ rationes que circa vendito res sunt dicte: ⁊ eo modo que dicta de venditore sic etiam est iudicandū ⁊ de fraude in commutationibus est similiter iudicandum. Jtem vt dictum est non solum consistit iniustitia ⁊ fraus in contractu temporalium rerum: sed etiam circa spiritualia. Et quidem potest fieri: ⁊ sic est fructus inique sententie vel circa beneficia ⁊ sic simonia. Est autem simonia secundum q̄ cōmuniter diffinitur studiosa voluntas emendi vel vendendi aliquod spirituale vel spirituali annexum ⁊ habet rationem mortalis: quia manifeste est ibi iniustitia contra deum: cum spiritualia non possint cadere sub precio temporali: ⁊ quia non potest quis vendere vel emere illud cuius non potest habere dominium: spiritualium autem non sumus domini sed ministri: vnde ad cor. q. Sic nos existimet homo ⁊c̄. Jtē quia gratis accipiuntur: gratis conferri debent. Juxta illud Mathe. decimo. Gratis accepistis ⁊c̄. Simonia autem tribus modis committitur: ⁊ secundum hoc tres fructus habet in arbore: committitur enim a manu vt munera corporalia conferendo pro spiritualibus obtinendis. Jtem mune rea lingua: vt per preces carnales ⁊ iniustas spiritualia obtinēdo. Jtem munere ab obsequio: vt cum quis per seruitium humanum: iniustum vel inhonestum spiritualia obtinet. Jtem nota alias species simo-

nie: quia permutando: transigendo spiritualia beneficia absq; superioris auctoritate contrahitur simonia secundum iura. Appellatur permutatio cum fit mutatio dignitatum: vel quorumcunq; beneficiorum ecclesiasticorum. Transactio autem est de quacunq; re spirituali non gratuita pactio Hoc autem circa materiam generaliter é aduertendum: q; spirituale dare vel accipere pro temporali: ita q; spirituale cadat sub precio est vitium simonie. Licet autez pro labore & pro sustentatione secunduz bonas consuetudines accipere seu dare. Item vt dictum est alius fructus iniustitie seu fraudis est ad proximum scilicet iniusta sententia & multos fructus mortiferos habet qui sunt iustitie peruersio: siue dilatio ordinis. iuris mutatio: falsum testimonium: iniusta aduocatio: litteraruz abusio: que omnia habent rationem mortalis secundum q; cedũt in proximi nocumentum: & ex radice auaritie procedũt vt pecunia emergatur. Circa quartũ scilicet de iniusta aduocatione nota peccata: que ibi inueniuntur frequenter scilicet iniustum patrocinium: litis prolongatio: & iuris sophistica allegatio: iniustum consilium. s. de mendatio seu periurio in iudicio faciendo: que manifeste rationé mortalis habent cum fiunt in proximi nocumétum. ¶ Circa quartum scilicet litterarum abusionem. nota etiam multa peccata que committuntur hoc facto scilicet iniusta impetratio: vt cuz veritate tacita vel falsitate suggesta littere ad vexationem proximi impetrantur: iniusta extensio: vt cum quis habet litteram ad aliquas personas specialiter: vel ad certum numerum personarum: vel ad certum negotium & vltra littere virtutez vel tenorem extenditur ad negotia vl' personas. Item additio vel diminutio per rasuram: vel fictio: cum quis bullam subtiliter raserit: vel bullã falsam facit: in quo vltimo casu ipso iure maiorem excommunicationem incurrit. ¶ Tertius ramus principalis qui ex auaritia procedit est inordinatus amor habiti: & ex hoc ramo hi fructus procedunt: iniusta congregatio: imisericordia seu iconpassio: restitutionis dilatio: irrecõpensatio: illiberalitas: de quib9 est videndum quomodo habent rationé peccati. ¶ Circa primuz de iniusta congregatione est notandum q; iniusta congregatio est: cuz quis bona sua seu fructus terre sue congregat solo ardore habendi: vel vt caristia procuretur: & res seruate postmodum carius vendantur & iterum precium reponatur: & hoc quidem rationé mortalis habere potest: dum est ibi intentio ita cõgregandi nec dispergendi loco & tempore sed solo ardore habendi & luxuriandi in eis & hoc exempluz patet in illo diuite de quo dicitur Luc. vigesimo: q; dicebat anima mea habes tẽ. Cui respons'um est. Stulte hac nocte re. animam tu. s. demones tẽ. ergo manifestum est q; inficiebat peccatuz mortale. ¶ Secundus fructus est immisericordia in effectu: cum. s. proximus in arcta necessitate videtur & scitur hoc: & non subuenitur ei: cum tamen omnia in necessitate debent esse communia: & tũc potest esse mortale: & secundum hoc mali iudicabũtur de defectu misericordie sicut patet Luc. vigesimoquinto. vnde & sic intelligit Ambrosius vbi dicit. Pasce fame morientem si non pauisti occidisti. Non solum autem est in precepto proximuz iuuare in datione temporalium: sed etiam in alijs actibus misericordie sicut patet Mathe. vigesimoqto. ¶ Tertius fructus est restitutionis dilatio: in illis enim casibus in quibus non trãsfertur dominium sicut in furto: rapina: & similibus: semper est detentor in mora & peccat mortaliter retinendo: licet peniteat accepisse: si tamen adsit reddendi possibilitas vel opportunitas: vnde & Augustinus dicit. Non dimittitur peccatum nisi restitua-

tur ablatum. In his autem in quibus dominium transit in accipientem sicut in mutuo non quis in mora nisi secundum conditiones appositas: ꝛ sic posset esse tante conditionis transgressio in proximi lesionem: ꝙ posset hére rationé mortalé. ¶ Quartus fructus inordinati amoris temporalium est ire compensatio: cum scilicet quis multa bona accipit ab alijs ꝛ ex inordinato amore temporalium aliquid recompensare dimittit: quod manifeste est contra ius naturale. De hoc tamen secundum radicem iudicandum est: scilicet vtrum hoc ex auaritia procedat que habeat rationem mortalis. Qualis autém auaritia radicem mortalis habeat dictum est. Sicut autem de irrecõpensatione ita ꝛ de illiberalitate dicendum est: cum quis non est liberalis in dando.

¶ Tertius principalis ramus concupiscentia carnis.

TErtius ramus principalis: qui ex radice concupiscentie ex trũco male voluntatis procedit est carnis concupiscentia secundũ Joannem in canonica sua: scilicet in queré do delectationem: ꝛ vitando molestiam: ꝛ secundum hoc in duos ramos principales iste ramus diuiditur. ¶ Primus autem ramus: qui ex questu delectationuꝫ consistit: in duos ramos diuiditur: quia quedam est delectatio pertinens ad conseruationem individui per actum refectionis. Alia é pertinens ad conseruationem speciei per propagationem seminis. Quantum autem ad primum specialiter peccatum gule consistit. Est autem gula secundum ꝙ habet rationem peccati mortalis: inordinatus appetitus vel vsus nutrimenti rationem subuertens ꝛ auertens a deo. Et hoc patet in illa gula precipue qua quis precepta dei non timet pretergredi: vt delectamenta ciborum sequatur: ꝛ illa in qua etiam ratio subuertitur cum ex deliberatione seu aduersione rationis procedit vt cum quis scienter se inebriat vel naturam propriam grauat. vnde Gregorius trigesimo moralium sic loquitur de gula dicens: ꝙ dominante gule vitio: omne qõ egerint homines fortiter perdunt. Sicut autem alia vitia: sua venialia habent vt supra dictum est: ita etiam gula sua venialia habet: vbi circa actum nutritionis ꝛ desiderium non est inordinatio cõtra deum nec auersio rationis: quia tales actus non sunt quandoqꝫ in potestate hominis. Ex hoc autem ramo precipue tres rami exeunt principales: scilicet: incontinentia gule: immodestia: ꝛ dilectio. ¶ Circa primum scilicet de incontinentia gule notandum est: ꝙ istos fructus habet secum. anticipationem: frequentationem ꝛ ieiunij fractionem. Anticipatio est cum quis horam comedendi anticipat: quod potest fieri tempore ieiunij: vel alio tempore. Si autem tempore ieiunij quod est in precepto: cum hora comedendi secundum iura ꝛ cõsuetudinem assignetur post meridiem: qui horã notabiliter anticipat sine causa: sola comedendi libidine fraudem facit: nec tale ieiunium reputatur: vt siquis forte hora tertia comederet: ꝛ sic se impleret: ꝙ postmodum illa die non esuriret. Qui autem fraudem legi cõmittit: cõmittit in legẽ. vnde calcidonense conciliuꝫ. Nullatenus iudicandi sunt ieiunare: qui ante comedunt qꝫ vespertinum celebretur officium quod tempore quadragesimali dicitur. Alias autem post nonam. Item ista anticipatio fit etiam alio tempore: vt multi qui volunt comedere statim quando de lecto exeunt: sicut bruta: etiam quandoqꝫ absqꝫ aliquo appetitu ex prava consuetudine quod est grave peccatum ꝛ vix potest contingere qn a radice mortali procedat. ¶ Secundus

fructus est frequentia cibi vel potus: qō nisi cogat etas: vel infirmitas: vel iusta necessitas manifeste contra rationez est peccatum: que prohibet apostolus ad gal. v. & ponit comessationez inter opera carnis de quibus dicit: qui talia agunt regnuz dei nō possidebunt: per quod patet manifeste q̄ aliqua comessatio habet rationem mortalis cuz. s. procedit ex gula eo modo quo habet rationem mortalis: quando autem habeat rationem hanc: dictum est supra. Tertius fructus incōtinentie gule: est fractio ieiunij ab ecclesia obtenti qō fit in numero & qualitate: in numero comestionum pluries comedendo. In qualitate cibi cibum vetitū comedēdo: vt comedendo carnes vl'la cticinia & huiusmodi in quadragesima. Et de hoc ieiunio est sciendū: q̄ quicūq; hoc ieiuniū absq; dispensatione superioris: iusta necessitate laboris necessarij: vel paupatis notabilis: vel etatis vel infirmitatis ē trāsgressor preceptī: & sic peccatuz mortale cōmittit: vnde Hieronymus ad lucinum loquēs de ieiunio. Unaquaq; prouincia habundat in suo sensu & precepta maiorū leges apostolicas arbitret: per qō patet ieiuniū eē in precepto. Secūdus ram⁹ principalis gule: est inodestia. s. cū in nutriendo corpus modus debitus non seruatur & duos fructus habet. s. auiditatem & nimietatem. Est autem auiditas inordinata in comedendo gulositas: & est peccatum cum motus brutales & inordinatos debeat refrenare: & pōt q̄nq; sine peccato eē: vt cuz hō non subiacet sue potestati: & quandoq; est veniale vt cum nō ita reprimat sicut decet & pōt esse mortale: si ex radice mortali procedat sicut de frequētia dictum est. Secūdus autē fructus inodestie in cibo est nimietas: vt cū quis comedit ex nimia quantitate vel bibit. Ex hoc fructu nascit corporis grauitas & infirmitas: mentis hebitudo & cecitas: iudicij precipitatio: incircōspectio ebrietas: ebriositas: loquacitas: inepta letitia: & dissolutio. Circa materiā istam notādum in generali q̄ ille nimis dicitur comedere: qui vltra cōmoditatē nature comedit & bibit: & est contra rationem & per cōsequēs peccatū: cū act⁹ nutritiōis sit ad cōseruationē individui: & per talem culpam fiat nature subuersio: vnde patet q̄ ibi ē abusio & peccatum: & nō in grauamen nature procedere pōt: si ex deliberatōe fiat q̄ habebit rationē mortalis. Ex deliberatione dico: q̄ quandoq; ex passione famis vel pretextu estimate necessitatis hoc pōt fieri: qō de facili non esset iudicādū mortale. Et hoc autem fructu vt dictum est: est corporis grauitas & infirmitas: que ex nimia cibi sumptione procedit. Et hebitudo mentis & cecitas: que ꝛ magis rationē pene q̄z culpe habeant: tamē causa peccati esse possunt: cū quis ratione infirmitatis vel grauitatis carnis iam non potest facere nec implere id ad quod a natura ex precepto tenebatur: vel cum ex nimia sumptione cibi vel potus in talem hebitudinem vel cecitatē mentis incidit q̄ necessaria ad salutz non cogitat nec diiudicat & transgreditur vel sententiam vel verbū precipitat in primi nocumentum: & tunc manifeste non excusatur: quin in talibus possit peccare mortaliter in taliū ōmissione: cum factus sit inaptus ad talia exercenda dando operā rationi illicite. Et hec intelligo nisi amisisset totaliter rationem vel forte corporis potestatem eo modo quo de ebrietate dicet. De ebrietate autem notandum: q̄ siquis sciens vini vel liquoris fortitudinem: & aduertens q̄ ex eius nimia sumptione potest ebrietatem incurrere nimis sūmendo peccat mortaliter: quia. s. vsu rationis se priuat & omnium peccatorum periculis se exponit. vnde Ambrosius in libro de patriarchis: vitādam dicimus ebrietatem: per quam crimina vitare nō possumus. Nam que sobrij cauemus: per ebrietatem ignoranter committimus. Et apostolus ad gal. v. inter o pe

ra mortalia ebrietate connumerat. Potest tamen ebrietas contingere absq; mortali & etiam veniali: vt cum quis liquoris fortitudinem non agnoscit: vel liquorem inebriantem p alio bibit vel siti ducitur nō aduertens. vnde & Aug. contra faustū. Loth de ebrietate excusat. Cum autem quis ratiōe ebrietatis: vel occasione peccatum mortale ignoranter postmodū cōmittit. si mortalis fuit ebrietas non totaliter excusatur: tamen p̄m q̄ ratio voluntarij diminuitur sic peccatum excusatur a tanto: licet nō a toto: Si autem ebrietas absq; peccato contingit: tūc a peccato mortali excusare pōt. vnde Augustinus Loth ebriū ab incestu excusat dicens contra faustum Loth culpandus nō quantū incestus: sed quantum ebrietas meruit. Tamen cum quis ad se redierit debz de illo peccato dolere vt credo. q̄ō etiā cōfiteri: q; ad superiorem pertinet iudicare. vtrum talis fuerit ebrietas: que peccatum valeat excusare. ¶ Item foliū ultius impudestie est loquacitas. que multa folia secuz habet scilicet. Multiloquiū. vaniloquiuz. Stultiloquium. Turpiloquium: de quib⁹ cum voces sint signa intellectuū: iudicāduz videtur secundū rationem radicis. ¶ Ultimus fructus nimie cōmestionis est iepta leticia & dissolutio que sortiuntur rationez peccati p̄m radicem: & in aliquibus secundum scandalum seu occasionem scandalizatur. q̄ō tantum esse poterit q̄ habebit rationem mortalis. ¶ Tertius ramus. principalis: qui ex gula p̄cedit est inordinata delectatio. & hos fructus etiam secum habet scilicet. Sollicitudinem in querendo. Studiositatem in p̄parando. Multiplicitatē in diuersificando. Caretiā in emendo. Lecacitatem in sūmendo: que rationem peccati sortiuntur p̄m rationem radicis & personarum & statuū: vel p̄m q̄ō in talibus fit ita nobilis superfluitas atq; sumptus q̄ pauperum indigētia & necessitas hoc faciat habere rationem mortalis eo modo quo superius de prodigalitate est dictū. ¶ Secūdus ramus principalis: qui ex radice carnalis concupiscentie procedit: est delectatio inordinata circa actum: qui pertinet ad cōseruationem speciei: vt dictuz est supra: que luxuria appellatur: eque quidem habet rationem peccati inquantū repugnat rationi vel nature: & habet rationez mortalis sicut patet. ad Gal. vi. Ubi inter carnis opera computatur. Hic autem ramus cum precedenti ramo conuenienter inseritur: quia ex gula procedit & gula ei materiam administrat: q; semen p̄m philosophū est superfluuz alimenti. Sicut aūt dictum est de alijs peccatis. q̄ motus proprios & diuersos qui p̄ueniunt rationem: nec adhibetur p̄sensus non habent rationem mortalis: sic etiam de luxuria est dicendū. ¶ Ex hoc autez ramo tres rami speciales p̄cedunt: qui sunt: Inhonestas. Carnalis affectio. Incontinētia. Inhonestas hos fructus emittit: q; est inuerecūda in verbo. In gestu. In facto. In habitu. ¶ Circa inuerecundiā hoc est aduertendū. q̄ licet sit passio. tamen ex vitio oritur. Cum eniz inuerecūdia sit de turpi proprie q; qui inuerecūdus est turpia videtur diligere. vnde de ipsa iudicandū est p̄m rationē radicis. Neq; enim quādoq; est in potestate hominis. q̄n voluerit vere cūdari. q; huiusmodi passiones: vt frequēter complexionem sequūtur. ¶ Circa Inhonestatē in gestu vel facto vel verbo sciēdum. q̄ multum ex affectu pensantur: vel p̄m q̄ ex hoc ratione temporis vel loci vl̄ persone potest oriri scandalum: & tūc ex aliqua circūstantia posset tantam p̄stare occasionem scandali. q̄ posset habere rationem mortalis: vt si forte persona religiosa vel posita in exemplum choreas vel tripudia ducere: vel si forte a quocunq; imparasceue talia exercerent. ¶ Inhonestas ēt in verbo: que scurilitas dicitur de qua di-

rit apostolus: nec nominetur in vobis ex affectu pensatur: vel secundum scandalum ratione persone: vel secundum q̄ verba talia alios ad malum incitant. cum ꝛ tali intentione dicuntur: ꝛ sic posset habere rationem mortalis. Et sic etiam de choreis ꝛ cantilenis ꝛ lusibus intelligendum est: per hec igitur que dicta sunt patet. quomodo istriones: saltatrices ꝛ tales ioculatores: qui in honestis verbis ꝛ factis: homines faciunt delectari non pensantes que verba vel facta proferant. dūtamen possint peccniam exto:que re: non sunt in statu salutis. Dare etiam talibus est in peccato fouere. vnde Augustinus super Johannē. Dare res suas istrionibus vitiosum. Qui autem talia exercent officia absq̄ inhonestate ad recreationem hominum. cum quandoq̄ talis recreatio sit leticia ꝛ virtus etiam secundūz philosophū entrapelia nominātur non tales damnandi: nec talibus dare iudicatur peccatum. ¶ Circa inhonestatē habitus. Notandum q̄ iste fructus quattuor: secum habet scilicet. Superfluitatem. Pꝛeciositatē. Curiositatem. Inhonestatē. Superfluitas autem consistit in duob⁹ numero: ꝛ mensura: vt cū habent vestes plures vel nimis late vel defluentes. Item curiositas in veste duobus modis inuenitur scilicet in colore ꝛ modo facture. Inhonestas autem est cū modus facture vestiū impudicitiam pretendit: ꝛ ad malū prouocat: vt preciosarū vestiū vel circa colluz: ꝛ gutur tale q̄ð. Huius autez inhonestatis sunt fructus: vnctio: lotio: deceptio. compositio. multiplicatio. adinuentio: vt cum fiūt vnctiones vel lotiones ad acquirendū colorem vel deceptiones in mutando capillos: vel focādo caput ꝛ huiusmodi. Itē cō positio vt cum nimis stricti fotulares: vel singularis modus incompositione seruat. Item multiplicatio iocaliū: etiam adinuentio noui modi in talibus: que omnia: quō rationem peccati habeant videamus. Circa ergo hanc materiam est notandū q̄ ista quattuor: possunt habere rationem peccati: vel rationē peruerse intentionis: vel contrarie cōsuetudinis: vel ꝯditionis persone: vel temporis: vel ratione radicis possunt habere rationem peccati: vel cuz ista ex superbia oriuntur: ꝛ ad inanem gloriam ordinantur: vel cum ista fiunt intentione placendi: ꝛ ad luxuriam prouocandi. Et si radix mortalis sit: ꝛ ramus mortalis erit dicit enim Augustinus q̄ non solum appetere: sed etiam appeti velle criminosum est. ¶ Nec etiam ratione consuetudinis contrarie possunt haberē rationez peccati: vt cum quis querit habitum: qui consuetudini terre non congruit: vel vnguentis vtitur: vel modo ornat: ꝛ incedit in scandalum proximorum: vt si vir veste muliebri vteretur: ꝛ econuerso: ꝛ huiusmodi Et ita talibus tanta posset dari occasio scandali q̄ posset iudicari mortale. vnde Augustinus tertio confessio. Consuetudo vel lex terre nulla ciuis vel peregrini libidine violetur. ¶ Item ratione conditionis persone: quia aliud decet deri cum: ꝛ personas ecclesiasticas: vel prelatuz ꝛ religiosuz. Aliud personas laicas. Aliud diuitem. Aliud pauperem. Aliud viduaz. Aliud coniugatam. In hoc igitur pōt contingere ratio peccati: secundū q̄ quelibet persona suum statum in aliquo predictoruz excedit: vt si forte tot paria vestium velit habere burgensis aliqua: quot regina: ꝛ sic ō aliis. vnde sic potest in talibus excedere statum suum. q̄ oportet concludi. q̄ ex aliqua mala radice procedat: ꝛ q̄ vergat in scandalum proximorum. ¶ Quarto ratione temporis: vt cum quis vtitur talibus ꝛ talia multiplicat tempore necessitatis pauperum: ꝛ cum tanta est charistia: q̄ pauperes arctam indigentiaz patiantur

q̄ deberent pauperibus errogari: que in talibus superfluitatibus expendunt: ⁊ tanta posset esse ex vna parte superfluitas: ⁊ ex alia tanta indigentia q̄ posset habere rationem mortalem eo modo quo dictum est de prodigalitate. ¶ Secundus ramus principalis luxurie est carnalis affectio: que duobus modis contingit: vel secūdū q̄ aliquis ad carnē suam seu corpus inordinate afficitur vel etiam ad alium. ℙrimum autem istorum. Cura carnis vocatur de qua dicit Apostolus ad Ro. decimotertio. Curam carnis ne feceritis inde. Huius autē rami sunt multi fructus secundum diuersa opera: in quibus consistit carnalis delectatio: ⁊ secundū hoc est mollities in vestibus in cultris: in lineis: in sedilibus ⁊ in lectis quies corporis. Item sollicita cautio aduersitatis: vel frigoris: caloris: famis ⁊ huiusmodi: ⁊ ista licet de. se non habeant rationem mortalis: tamen circa ista tanta potest esse sollicitudo q̄ ista p̄ponūtur amori diuino: vel aliquod diuinorum p̄ceptorum omittitur: vel aliquod contra deū fit: vt talia habeantur. Item carnalis affectio quandoq̄ habetur: vt cuī quis ratione eorum: que ad carnem pertinent inordinate diligit potest carnalis affectio nūcupari. In hoc autem potest esse duplex excessus. s. in affectu ⁊ effectu. In affectu autem potest esse duplex: vel secundum q̄ caro sonat in naturam: secūdū illud Apostoli. Carnem suam nemo odio habuit: vel secūdum q̄ sonat vitium secundum illud. Caro ⁊ sanguis dei regnum non possidebunt. ℙrimo modo est quando excessus in diligendo filios vel parentes vt cum amor creatori p̄feratur: vt siquis deum offendere magis eligeret q̄ amorem talium amittere vel eorum quodcūq̄ detrimentū videre: quod esset peccatum mortale secundū verbum domini dicentis. Qui amat patrem aut ma. aut filios plusq̄ me non est me dignus. ¶ Est autem alius amor carnalis secundum q̄ caro sonat in vitium: ⁊ ex corruptione carnis nascitur: vt cum quis ad aliam personam: sic quandoq̄ afficitur: q̄ q̄ ℔ actu peccati ꝓsensus nō ineruenit: tñ ad actum illum talis affectio aliqualiter ordinatur q̄ō ex eius fructibus comꝓbatur cum scilicet ex mutua collocutione: vel societate: vel aspectu: vel visu: carnis stimuli oriuntur. Constat autem secundum apostolum: q̄ si rami sint mali: ⁊ radix etiam mala erit. Hoc etiam patet. q̄ habet rationem peccati: quia ex tali affectione ratio ammittit dominium: ⁊ voluntas etiam rationem quandoq̄ sequi non potest tali affectione ligata cum scilicet affectus trahatur ad cogitandum de re amata: nec sit in potestate eius cogitationem dimittere Insuper ⁊ ad dei delectationem eleuari non potest tali affectiōe depressa. Insuper ⁊ quandoq̄ corporis detrimentum incurrit. Cum igitur aliquis se scienter inebrians: quia vsum ⁊ potestatem rationis voluntarie ammittit: ⁊ in corpus p̄prium peccat: quia ex hoc deterioratur in corpore. multo amplius videtur. q̄ qui in talem affectionis: seruitutem se scienter inijcit. cum non ita cito sicut ebrietas transeat peccat mortaliter. vnde ⁊ hoc videtur dicere Augustinus in speculo. cum de talibus dicit ꝑm q̄ concupiscentiā carnis alterutro ꝺeclarantur ardore ⁊ intactis etiam ab immunda violatione corporibus fugit castitas ipsa de moribus. Sicut autem supradictum est: q̄ quandoq̄ ebrietas rationem mortalis non habet cum aliquis fortitudine vini vel conditione decipitur non aduertens sic: ⁊ si quis per contuberninm persone alicuius in talem affectionem incidat nō aduertens non iudicare peccatū: imo potius passionē. Si inde.

aduertés affectionis periculum fouet affectioné ⁊ nutrit: iam in talé affectioné ꝓsentit. Si autē aliquis talē affectionem sentiret ⁊ semper displiceret eidem: aut si esset vrgens necessitas: vel magna vtilitas conuiuendi vel colloquendi: vel consolādi personas huiusmodi: non crederē iudicandū mortale nisi per talem affectionem sentiret in se notabile spiritualium detrimentū. Et si forte talis esset persona quam oporteret actus spirituales exercere: ⁊ per hoc impediretur ne posset implere officiū competēter: tunc licet in societate persone illius posset sequi vtilitas: tamen ex ordine charitatis tenet occasionem vitare: cum damnum suum magisq̄ alterius vitare teneatur. Item ex affectione carnali in effectu oritur acceptio personarum ⁊ peruersio ordinis charitatis ⁊ fauor mali. ¶ Circa primū. s. de acceptione personarum notandum q̄ acceptio personarum est cum alicui persone aliquid vtilitatis īpedit: cū tamē illud idem faciēdi alteri maior rō inueniat: ⁊ hoc quidē ex affectione inordinata oritur ⁊ contra legem. Deut. o. primo. Nō accipietis cuiusq̄ personam. Hec acceptio personarū quadruplicem fructum habet: q̄ in benefitijs: electionibus: honoribus ⁊ iuditijs. In benefitijs est dupliciter: vt cū dantur beneficia ecclesiastica vel temporalia. ¶ Circa collationem beneficiorū ecclesiasticorū tūc intelligo acceptionem personarum habere rationem mortalis: cum beneficium ecclesiasticum alicui indigno confertur: scienter digni postpositis: siue sit intuitu consanguinitatis: vel etiam beneficij temporalis vel affectionis spūalis. Similiter autem ⁊ indignum eligere ad dignitatem ecclesie contēpto paupere instructore: vnde Augustin⁹ super illud Jaco. ij. Non in personarū acceptione tē. Quis inquit ferat siquis diuitem eligat ad sedem honoris ecclesie contempto paupere instructore ⁊ sanctore. Si autem sint temporalia beneficia: sic in eis pōt esse personarum acceptio mortale peccatum in necessitatis articulo: quādo quis tenetur beneficiū cōferre ex precepto: ⁊ cū datur beneficium illi qui non indiget rōne particularis amoris: ⁊ ille q̄ est i arcta necessitate conēnitur. In his aūt in quibus non tenetur quis dare nō cadit acceptio personarum ꝑm illud Mat. xx. Aut non licet mihi qđ volo facere. ¶ Circa tertiū. s. de acceptione in honoribus est notādū. q̄ cū quis solū ratione diuiciarū honorat absq̄ ratione virtutis vel status peccatum est: ꝑm illud Jacobi. ij. Quicunq̄ diuitē propter diuitias honorat peccat. In hoc aūt posset habere rōnem mortalis. vt si quis paupes sanctos conēneret: nec eis rōnem sanctitatis honorē prestaret: nec aliquem nisi diuitem vel potentē honorare vellet. cum ꝑm p̄bm honor non sit aliud q̄ testimoniū veritatis. ¶ Circa quantū hoc notandū videtur. q̄ qui sic personam in iudicio accipit a vero iudicio deuiando manifeste facit ꝓtra iusticiam ⁊ proximi caritatē: ⁊ ita ñ est dubium quin peccet mortaliter. vnde ⁊ ꝓtra legē est: que dicit. Nō accipies ꝑsonaz vt a vero iudicio deuies. ¶ Circa ꝑm ꝑncipaliter qđ ex affectione carnali oritur. s. de peruersiōe ordinis caritatis hoc primo notandū est q̄ caritas ordinata eē debet ꝑm illud Cantico. i. Ordinauit in me caritatem. Quattuor autem sunt secundum caritatē diligenda per ordinē. s. deus nos proximus: ⁊ corpus nostrū. Hic aūt ordo est necessarius ad salutē respectu bonoruz spiritualium. s. q̄ amor alicuius creature deo nullatenus preferatur. Item q̄ non faciat aliquis peccatū propter dilectionem proximi. Item q̄ corpus proprīū non tantū diligat q̄ ex hoc aliquo modo peccatū vellet cōmittere. Item q̄ salutem proximi: ꝓpr̄ij corporis dilectioni ꝓponat. ¶ Tertius fructus affectionis carnalis est fauor mali: ⁊

hoc fit multis modis: quādoq; enim ex familiari amore contingit q̄ peccatuz alteri⁹ dissimulatur ꝛ ꝑm hoc est. Incorrectio. Ꝯ sensus. Procuratio seu adiutoriū ꝛ cōmunicatio in casu illicito. ¶ Circa primū notandum. q̄ correctio primi est omnibus in precepto. cum tamen scitur vel creditur. q̄ correctio peccatum impediat q̄ō alias fieret. Et licet sit omnibus in precepto. illis tñ precipue quibus incūbit ex officio: vt sunt. Domini principes prelati: ꝛ magis in hoc peccare possunt. Ad aūt correctio sit omnibus in precepto patet per Augustinuz ō verbis domini. Si negligis corrigere peior factus es eo qui peccauit. ¶ Jté procuratio peccati é consensus in peccatuz ꝛ adiutoriū q̄ōcunq; ꝛ participatio si sint re spectu peccati mortalis erunt eiusdem generis ꝑm apostolum ad Ro .i. Qui talia agunt digni sunt morte. non soluz qui talia agunt: sed etiam qui consentiūt facientib⁹. ¶ Tertius ramus carnalis concupiscētie est vt dictum est. Incōtinētia: que precipue circa actus venereos consistit. Ex hoc ramo procedit. Turpis imaginatio. Motus carnalis. Delectatio simplex ꝛ morosa. Aduersio periculi. Consensus in delectationem: ꝛ consensus in opus: ꝛ deinde fructus operis malus. ¶ Circa materiā istaz notandum est q̄ in consensu in delectationem primo mortalis ratio inuenitur. Sicut enim dicit Augustinus si mente delectatio teneatur: ꝛ voluntate: cum aduersione periculi: ꝛ in delectationem huiusmodi ꝓsentit etiam si in opus extrinsecum nō intertieniat consensus nihilominus est mortale peccatum: ꝛ propter hoc totus homo damnabitur. ¶ De consensu autez in op⁹ mortale quin habeat rationem mortalis nō est dubiū fructus aūt operis per quinq; sensus distinguitur. scilicet. In auditu visu. Odoratu loquella: ꝛ tactu. In auditu autem multiplex contingit peccatum luxurie pro vt luxuria. inordinatam delectationem ducit. scilicet in curioso auditu rumoz. Instrumentoz musicorū. Cantilenarum scurilium: verborum inhonestoz: que omnia videntur iudicanda ꝑm habitum quo ꝺo mouet ad audiendum talia. scilicet secundum conditioné radicis. Visus etiam inordinatus pestiferos fructus habet. Aspect⁹ pulchritudinū: ꝛ visus delectabilium. cum inordinatione delectationis: ꝛ curiosus aspectus mulierū. Item nutus aspectus. Signa ꝛ nutus. Item aspectus factoz̄ impudicorum. ꝛ motuū seu carnaliū peccatoz̄ de quibus dicit Augu. in speculo. Nec inquit: dicatis vos habere animos pudicos si habeatis oculos impudicos: q̄ impudicus oculus impudici cordis est nūcius: ꝛ cum sibi mutuo aspectu corda nunciāt impudica ꝛ alterutro delectantur ardore. In tactis ab immunda violatione corporibus fugit castitas ipsa de moribus. Scōm hoc igitur satis potest patere: quoniam inordinati aspectus possunt habere rationez mortalis eū scilicet ex malo consensu vel periculum graue: ꝛ probabile peccati mortalis in se vel in alio aduertitur ex aspectu. Quoniam ꝑm sapien. Qui amat periculum in illo peribit. ¶ De odoratu autez iudicandū est ꝑm conditionem radicis. De loquella autem ꝑm q̄ ex carnali concupiscentia oriri videtur. Adulti prodeunt fructus. scilicet scurilitas de qua iam dictū est cum de inhonestate verboz̄ fecimus mētionem. Item incitatio: ꝛ ꝓuocatio ad peccatū verbo vel scripto vel nūcio. Jté attractio ꝑ verba dulcia: que affectu pensant. ¶ Circa tactū hoc aduertendū videt q̄ i tactibus multiplex peccatū inuenit: ꝑm q̄ loca circa que tactus ꝓtingit: habét maiorē inhonestaté ꝛ magis possūt ad luxuriā ꝓuocare. vñ hoc circa istā materiā est tenendū q̄ libidinosi tact⁹: ꝛ oscula absq; ét ꝓsensu in opus carnale habét rōné peccati mortalis ꝑm q̄ i eis orit delectatio carnalis voluntarie: ꝛ deliberatiue. vnde ad Ephe. v.

Super illud fornicatio ⁊ omnis immundicia: ⁊ dicit glo. In osculis ⁊ amplexib⁹: de quibus dicit apostolus q̄ nō habent hereditatem in regno xp̄i dei. ¶ Hic aūt tactus distinguitur: q: vel fit in persoñā p̄priā vel in aliā: ⁊ eodē modo hꝫ rōnez peccati. Cū tactu auté ponitur corruptio carnis: que pollutio dicit̄ que duobus modis ꝓtingit. Aut per actū tactus seu imaginationem delectationis morose. Aut p̄ actum carnalē. Si primo modo per tactū vl' imaginationē: hoc ꝓtingere pōt dupliciter. Aut dormiendo: aut vigilando. ¶ Circa pollutionē in somno hoc breuiter est notādū q̄ talis pollutio ꝑm se non hꝫ rōnem peccati eo q̄ tunc liberū arbitriū vetitū sit: sez per comparationē. Potest aūt ꝓtingere ex̄ su perfluitate cibi vel potus: vel ex turpi imaginatione in vigilia p̄cedente. Dō si causa mortalis fuit: puta q: vigilando cōsensit vel actū gule mortalē exercuit: ꝑm hoc pollutio est signū grauioris: ⁊ tūc dicte circunstantie sunt in confessione notande vel dicende. Cum aūt talis pollutio illusione diaboli: vel debilitate retentiue: vel virtute exclusiue contingit: nec adest a complacentia non habet rōnem peccati. ¶ De pollutione aūt vigilando sic distinguitur q̄ si est p̄ curata per tactū vel imaginationē voluntariam quoqū vel per auditū vel visum vel motū. Omnis. n. talis resolutio si sit p̄ curata vel si consensus interueniat est mortalis quocūqz modo. Et si semē extra vas naturale volūtarie emittat̄ habet rationez mortalis peccati q̄ etiā contra naturā est. ¶ Si aūt in tactu sit sexus mutatio ét grauissimū est peccatū: ⁊ talia peccata nec nominari debēt: ⁊ ignominiosa dicunt̄. Potest ét huiusmodi pollutio ꝓtingere p̄ actū carnalē: ⁊ hoc dupliciter: q: vel per actum matrimonialē vel per actū mechie. ¶ In actu aūt matrimoniali pōt ꝓtingere deordinatio: in modo: in tpe: ⁊ in causa. In modo quidē peccatū est cū modus qui nature nō ꝓgruit inuenit̄. In tempore aūt cū tpe mestruoꝝ debitū exigitur. q̄d est contra legez si scienter fiat: ⁊ est peccatū mortale. Item cum tempora orationi: ⁊ honestati ⁊ festiuitatibus sanctoꝝ deputata nō obseruātur q̄d tamen mortale, nō dico. Item in causa cū in actu huiusmodi nō proles: sed carnis delectatio queritur q̄d licet excusēt p̄ matrimoniū. tamen posset habere rōnez mortalis: si vsqz ad hoc inordinatio extēdatur q̄ imaginando alienā mulierem cognoscat p̄priam: vel si eo affectu cognoscat. q̄ etiā si vxor p̄pria non esset vellet nihilomin⁹ delectationem complere. ¶ Si aūt p̄ actū mechie talis inordinatio ꝓpleat ꝑm hoc huiusmōi peccati sex spēs distinguunt̄. Simplex fornicatio solut⁹ cū soluta. Adulteriū ligatus cū ligata vel altero iporꝝ ligato: stup̄ū indefloratiōe virginū. Rapt⁹ qui ꝓsistit in violēta mulieris cognitiōe. Ité incestus: q̄ est deū cognoscit̄ ꝓsanguinea vel affinis. Ité sacrilegiū cū. s. deo dicate virgines vel vidue cognoscunt̄: vel i sacro loco talia exercent̄ de quib⁹ oībus p̄tāseundū iudico cum absqz hesitatiōe hñt rōnem mortalis. ¶ Scōs ramus p̄incipalis: qui ex carnis corruptiōe ꝓtingit̄: vt dictū est supra: est inordinatio in euitādis aduersis: ⁊ ex hoc ramo p̄cedit vitiū capitale. q̄d accidia noīat̄. Est aūt accidia ꝑm actū p̄prie: vt est vitiuꝝ p̄incipale: ⁊ capitale: tristicia quedā aggrauans: q̄ ita deprimit animū hoīs: vt eidem nihil agere libeat: ⁊ maxie bonū aliq̄d spirituale: hꝫ āt rōnē peccati mortalis iquātū q̄s p̄ talē tristiciā bōa spūalia deuitat̄ ōlibe ratiue nec placet ei. q̄d frequēter ex carnis corruptiōe p̄cedit: inq̄ztū. s. aliq̄s curā carnis agēs spūalia refugit carne ꝓ spīm domināte. vñ a beato Greg. xxxi. mor. inter capitalia vitia cōputat̄. Sicut aūt de alijs est p̄dictū. nō q̄libet: accidia nec q̄libet mot⁹ accidie: hꝫ rōnem mortalis: hꝫ oportet. q̄ ex deliberatiōe p̄cedat. Ex hoc ramo p̄cedūt hꝫ Isidoꝝ de sūmo bono: ⁊ hꝫ Greg. xxxi.

mor. Que sunt pusillanimitas: torpor: evagatio mētis: instabilitas corporis. Tristicia cordis: ⁊ desperatio. ¶ Circa primū ꝺ pusillanimitate sciendū. q; ille pusillanimis dicit: qui animū pusillū hz ad exequēdū bona opa: que faciliter opari posset. vñ sicut ꝓsumptio hz rōnem peccati: q; ꝓ eā tendit hō ad ea que eius potestatē excedūt. Ita ⁊ pusillanimitas est peccatū dū recusat tendere in illud bonū qꝺ cōmensuratū est sue pōne: ⁊ inde est. q; seruus qui accepit pecuniā dñi sui ⁊ fodit in terra: nec operat⁹ est ex ea: pp quendā pusillanimitatis timorem punitur a dño: vt patet Mat. xxv. Et luce. xix. Habet aūt pusillanimitas rōnē mortalis. qē pusillanimitate dimittūt necessaria ad salutē: vt diuina ꝑcepta. Posset nihilominus hre rōnem mortalis in casu: vt si quis detrimentū fidei vel dānū proximi spuale: vel etiā tpale ex pusillanimitate defensionis: ꝓdicatiōis: vel correctionis dissimularet. vñ Greg. in pasto. dicit q; illi qui prodesse vtilitati proximorum refugiunt si discrete iudicentur exemplo tantis rei sunt ex quantis venientis ad prodesse potuerunt. ¶ Ex ramo aūt pusillanimitatis procedit timor seruilis humanus: ⁊ mundanus qui eodem modo sicut de pusillanimitate dictum est: sortiuntur rationem peccati. Est autem timor seruilis cum quis vt seruus dimittit malum facere. non propter dilectionem: sed propter pene timorem. ¶ Timor autem humanus dicitur. cum quis parcens carni sue spiritualia bona refugit: que carnis delectationib⁹ aduersantur. ¶ Est autem timor mūdanus. cum quis propter timorem mūdi: persone. scilicet alicuius dimittit bonum facere solūmō. Primus autē timor semp cū mortali peccato est. s. cū quis peccatum dimittit facere solūmō rōne pene. Scōs aūt timor ⁊ tertius hnt rōnem mortalis cū ꝓpter huiusmōi necessaria: saluti dimittunt. ¶ Circa ꝺm de torpore notandū est. q; tūc ꝺs torpere dicit: cū ad bene operandū inuenitur inefficax: sicut aquā tepere seu tepidā cē dicit cum nō est efficacis caloris. vñ tibi in Apoc. dicit vtinā esses calidus aut frigidus: sed q; tepidus es incipiā te euomere de ore meo. Et talis torpor ex dīsplicentia boni videt ꝓcedere: que tāta esse poterit q; erit cū peccato mortali: vt cū ꝺs palatū aie sic corruptū hz. q; in nullo bono spuali cōplacentiā inuenit: ⁊ pp hoc quicquid boni facit: tepide ⁊ indeuote facit. ¶ Uñ ex hoc ramo ꝓcedit negligētia. cū ꝺs negligit facere qꝺ debet: vel si forte illꝺ facit: absq; diligētia facit. Et ꝺm hoc dupliciter pōt habere rōnem mortalis: vno mō si dimittantur per negligentiam necessaria ad salutem. Alio modo vt si forte talia fiant sic cū contemptu fiunt. q; quoquomodo fiant non curat omno ⁊ sic itelligit illud Prouer. xix. Qui negligit vitā suaz mortificabitur. Ex hoc aūt ramo negligētie multi fructꝰ oriūtur. s. ōmissio ignorantia obliuio. ¶ Circa ommissionem sciendum. q; multiplex est ommissio: que multipliciter habet rationez peccati. Est enim ommissio boni propositi: voti. promissi: iuramenti debiti vtiliuz saluti. ¶ Circa ommissionem boni propositi notandum. q; habet rationem peccati secundum rationem radicis seu cause: nec enim de se habet rationem mortalis nisi fuerit propositum boni necessarij ad salutem. ¶ Circa secundum. scilicet de ommissione voti sciendum q; votum est conceptio melioris propositi anim deliberatione firmata: ⁊ talem promissionez absq; causa vel dispensatione debita omittere hz rationem mortalem. vnde Dauid vouete ⁊ reddite: vbi dicit glosa. q; vouere est voluntatis: sed reddere est necessitatis. ¶ Circa tertium scilicet de ommissione promissi notandum. q; promissum nō cōplere. qñ est simplex promissio: nisi ꝓpleat

peccatum est nisi adsit impedimentum legittimum vel iusta causa dimittendi promissum: habet autem rationem peccati eo modo quo ⁊ mendatium. Tunc enim impletur mendatium: cuz non impletur promissum. Patet igitur quomodo potest habere rationem mortalis: quoniam sicut méndatium: quod in damnum vergit alterius habet rationez mortalis sic ⁊ frustrare promissum cum damnificatione alterius: vt si forte aliquis promittat adiutorium alicui in prosecutione alicuius negotij ⁊ postmodum ille succumbit vel notabiliter damnificatur in negotio propter defectum promissi. Item circa hoc sciẽdum est qõ secũdum iura est promissio secundum quam competit actio in iure illi: cui fit promissio vt cum quis facto vel verbo vel fide prestita coram bonis aliquis se obligat ad implẽdum promissum: ⁊ tunc secundum iustitiã promissam tenetur implere. Aliter directe faciendo contra iustitiam peccatum mortale committeret. In promissis autem que vergunt in detrimentum salutis non obligatur quis. vnde Isidorus. In malis promissis rescinde fidem. In turpi voto muta decretum. De omissione iuramẽti hoc idẽ dicendum q̃ sicut quis in iuramento assertorie peiorãdo peccat mortaliter si hoc deliberatiue faciat ⁊ se iurare aduertat ita etiam qui iuramentum promissorium frangit sine causa idem genus culpe incurrit. Circa omissionẽ vero iniuncti notandũ est q̃ penitentiam iniunctam a discreto cõfessore contemnere ⁊ sine causa aliqua dimittere absq; dispensatione videtur habere rationem mortalis: vnde Augustinus in epistola. Nihil aliud agit qui vere penitet nisi vt id quod male fecerat impunitũ non sinat. Circa omissionẽ debiti hoc est notandum q̃ homo debet aliqua de iure naturali: vt facere alij qõ sibi vult fieri. Aliqua de iure diuino: vt precepta decalogi aliqua de iure positiuo ex precepto vt semel in anno confiteri proprio sacerdoti. i. illi qui potest absoluere: ⁊ semel in anno. s. in pasca communicare nisi ex causa legitima dimittatur: ⁊ ille qui est in sacris ordinibus constitutus: vel beneficiuz habet ecclesiasticum tenetur ad horas canonicas ex precepto. Circa primum autem ⁊ secundum scilicet de ommissione iuris naturalis ⁊ diuini: in prosecutione predictorum dictum est. De transgressione seu ommissione eorum: que ad ius positiuum pertinent hoc sciendum est: q̃ qui ius positiuum scienter ommittit si id ius sit preceptorium inobediens est ⁊ peccat mortaliter: vnde illa que ad ius positiuum pertinent ⁊ habẽt rationem precepti dimittere: peccatum mortale iudicatur. ¶ De his vero que ad officiuz diuinum specialiter pertinent est notandũ: q̃ in hoc multipliciter peccatur scilicet dicẽdo officium inatente indeuote extra horam: ⁊ corrupte ⁊ diminute: inde tamẽ non facile est iudicandum mortale: nisi hoc proueniat ex contemptu. Simpliciter autez officiuz in ordinato in sacris. In religioso derico ⁊ professo. In beneficiato in ecclesia mortale communiter iudicatur. ¶ Circa ommissionem vtilium ad salutem hoc notare possumus: q̃ quilibet vtilia saluti tenetur querere: maxime illa sint quibus non potest habere quis cogitationem illorum: que sunt necessaria ad salutem: vnde manifestum est: q̃ ille qui sermones ⁊ monitiones ⁊ societatem bonorum euitat hac intẽtione ne. s. hac occasione moneatur ad bonum: vel vt cognitionem eorum non habeat: que necessaria sunt saluti vel vtilia: resistit spiritui sancto ⁊ gratie dei: ⁊ ex hoc mortaliter peccat: vtpote qui suam salutem cõtemnit. ¶ Secundus ramus qui ex negligentia procedit vt dictum est: est ignorantia secundum q̃ potest habere rationem peccati. Nulla enim ignorantia potest habere

rationem peccati nisi ex negligentia oriatur: vnde Augustinus de natura ⁊ gratia. Non tibi deputamus ad culpam q̄ inuitus vadis ad culpam: sed q̄ negligis querere salutem: vnde qui de salute sua diligens est: per ignorantiam damnari non potest: quia si in eo ignorantia esset inuincibilis esset: que excusat omnino: ignorantia igitur que peccatū est ex negligentia oritur que multiplex potest esse: scilicet ignorantia facti ⁊ iuris. ¶ Circa ignorantiam facti notandum: q̄ tūc dicitur esse facti ignorantia quando aliquis facit factum malum ex genere ⁊ ignorat q̄ tale factum faciat: de quo tamen nouit q̄ peccatū est: vt siqs credat interficere feram ⁊ interficiat hominem: vel credit cognoscere suam ⁊ cognoscit non suam. In hoc casu secundum modum negligentie potest ibi esse peccatum. Si enim in hoc casu non apponit aliquam diligentiaz quaz debet: ita poterit esse crassa negligentia: q̄ non excusabit a peccato. vnde Lamech qui putauit occidere ferā ⁊ occidit Caym nō excusatur. Cōtra ignorantiam iuris nota q̄ est ius naturale: diuinum ⁊ positiuum. ¶ Circa ignorantiaz iuris naturalis nota q̄ nullus excusat: quin peccet faciendo contra legem naturalem. Dic autem ius naturale seu lex naturalis appellat illud ad cuius cognitionem potest homo per naturalia attingere. Constat enim q̄ qui tale quid ignorat hoc ei ex negligentia contingit. Circa ignorantiam iuris diuini. ſ. mandatorum decalogi ⁊ articulorum fidei: notandum est q̄ hec ignorātia mortalis est: quia in potestate cuiuslibet est hoc scire ⁊ a lege naturali deriuatur. Circa ignorantiam iuris positiui notandum: q̄ quilibet illa que pertinent ad officium suū ⁊ de iure positiuo sunt scire tenetur: ⁊ taliū ignorantia est mortalis. Dic distinguendum videtur. Quedam enim sunt iura preceptoria: quedam monitoria: quedam consultatoria: vnde de iure preceptorio hoc intelligo: sic dictum est supra de iure positiuo: vbi de omissione diximus. Licet autem vt dictum est naturalis iuris ignorantia seu etiam iuris alterius non excusset: tamē si cōtingat aliquem multa peccata per ignorantiam cōmisisse: quorum non potest in modico tempore habere notitiam. In modico ātempore possunt per contritionem generalem dimitti. sicut alibi diffusius tractari habet. Item ex ramo ignorantie procedit error cōscientie ⁊ eius transgressio ⁊ perplexitas ⁊ discrimen. Est autem error conscientie: cum conscientia dictat aliquid sciendum ad quod non tenetur quis vel quod facere non est peccatum. Qui enim facit cōtra cōscientiam secundum Grego. edificat ad gehennam: ⁊ si sit conscientie iudicium. q̄ omissio aliqua vel transgressio sit mortalis peccat mortaliter dimittendo. Cum autem conscientia dimittat aliquid faciendum necessario: quod tamen peccatum mortale est mortaliter peccat dimittendo ⁊ nihilominus faciendo: ⁊ tunc perplexitas est manente conscientia: que tū dimitti potest ⁊ debet. Tunc autem discrimini si quis exponere dicitur: cum aliquid timet ⁊ dubitat esse mortale ⁊ tamen id facit: ⁊ tunc etiam mortaliter peccat: quia discrimini se exponit. Dicautem que dicta sunt vt frequenter ex negligenti discussione conscientie procedunt: que negligentia tanta esse poterit q̄ mortalis erit: sicut de ignorantia iam dictū est. ¶ Tertius ramus qui ex accidia procedit est oblitio: que in duos ramos diuiditur. Est enim oblitio peccatorum ⁊ beneficiorum dei ⁊ hominis ex qua ingratitudo oritur ⁊ indeuotio. Circa oblitionem peccatorum est notandum: q̄ peccata propria oblitiscī ex negligentia est peccatuz cū quis teneatur conteri ⁊ confiteri de peccatis suis: quod non potest facere si oblitioni tradantur: ⁊ tanta circa hoc poterit esse

negligentia q̄ habebit rationem mortalis: sicut de ignorantia est p̄dictum. Item beneficia dei obliuisci: nec considerare: ⁊ sic deo esse ingratum mortale est: vnde bene in quodam sermone de talibus dicit Bernardus. Quanto videmus quasi oblitos sui ⁊ peccatorum suorum dei quoq; ⁊ beneficiorum eius immemores sic non redimere sed ammittere tempus: ⁊ de moribus ⁊ affectionibus suis vltima apud ipsos vix mentio fiat. ¶ Ultimus ramus qui ex accidia p̄cedit est omnium pessimus: scilicet desperatio: quia quis peccatorum suorum immanitatem considerans ⁊ de dei misericordia diffidens laxat frenum peccatis Et hoc quidem grauissimum est peccatuz quod dicitur in spiritumsanctum: de quo dicit dominus remittetur non in hoc seculo nec in futuro. Non q̄ non possit dimitti: sed quia vix dimitti potest: vel quia ibi non est color excusationis: qui locuz p̄stet diuine misericordie. Hoc autem peccatum conuenienter ex accidia oriri dicitur: quia vt dictum est accidiosus complacentiam aliquam in bono non inuenit: ⁊ ideo a bono opere se subtrahit: species autem ex merito operis p̄uenit: hic vero circa peccatum in spiritumsanctum notandum est: q̄ huius peccati sex species a sanctis assignantur. s. desperatio de qua dictum est. Item p̄sumptio: quum quis in tantam p̄orumpit insaniam: q̄ non cogitat iustitiā in deo esse: sed quicquid faciat ad gloriam sui p̄uenire credit. Impenitentia cuz qs p̄ponit q̄ nunquā penitebit de peccatis suis. Et iuxta hunc ramum est alius: qui licet non dicat peccatuz in spiritumsanctuz: tamen peccatum mortale est. s. cum quis se cogitat esse in mortali peccato ⁊ in offensa diuina ⁊ non statim penitet: sed adhuc remanere in peccato itendit. ¶ Quarta species peccati in spiritumsanctum est obstinatio cum quis sic malo adherere intendit q̄ nulla persuasione vel timore redire ad bonum intendit. ¶ Quinta est impugnatio veritatis agnite: scilicet cum quis impugnat fidei veritatem vt licentius peccet. ¶ Sexta est inuidentia fraterne gratie cū quis in tantam p̄orumpit malitiam: q̄ gratiam dei multiplicari in mundo ⁊ fidez crescere videre non potest. Hec autem p̄dicta in spiritumsanctum dicuntur: quoniam licet contra totaz trinitatem sint: tamē sunt p̄cipue contra bonitatem diuinaz: que spiritui sancto app̄p̄riatur sicut potentia patri: sapientia filio. Dicitur enim quis peccare in patrem cum peccat ex infirmitate. In filium cum peccat ex ignorantia: In spiritū sanctum cum peccat ex malitia: quod hēt magis rationem peccati. Soli peccant in spiritumsanctum: qui ipenitentes existunt vsq; ad mortem. Spiritus enim sanctus caritas est diuinitatis: est amor genitoris ⁊ genite veritatis: qui suam gratiam nobis tribuit sui ipsius aram. Qui igitur peccat ⁊ gratiam suaz recuperare nō amat ⁊ nunq̄z curat ab eo diligi: qui totus est amor ⁊ caritas: nec ad illud tendit vnde sumpsit arā in spiritum sanctum peccat ⁊ nunq̄z post mortez: sicut neq; viuens consequetur veniam. Sicq; nullus peccat in spiritumsanctuz: qui fugit ad ipsum. Ecce radicem arboris male: truncum: ramos cum foliis ⁊ fructibus plenis veneno mortifero: secundum intellectus mei paruitatem descripsi. Sed sicut Dauid. Delicta quis intelligit. Neq; enim peccatorum grauitatem ⁊ conditionem me scire suppono: vnde ⁊ siquid in hoc opusculo scriptum lector inueniat: q̄ō ei scrupulum dubitationis ingerat: peritiores medicos consulat: qui sibi securius arboris ⁊ fructum ipsius periculum valeant indagare. Neq; intentionis mee est hic aliquid temere asserere vel alicui p̄iudicium generare: vt autem ea q̄ne dicta sunt plani⁹ innotescat ipsa breuiter recapīo

eo mō ordie quo sūt i arbore describēda.
¶ Epilogꝰ p̄dicatorꝝ vbi arbor describit.

Adix male arboris est cupiditas secundum Apostolum. Ex qua truncus male voluntatis procedit: qui incipit in imaginatione mala: ꝛ procedit in mala ꝛ morosa delectatione ꝛ consumatur in malo consensu: qui duplex. s. consensus in delectationem ꝛ in opus. Sunt alique circōstantie: quibus aggrauatur peccatum: que in hoc versiculo continentur. Quid: quis: vbi: cum quo: quotiens: cur: quomodo: quando. Ex p̄missa radice concupiscentie triplex ramus procedit. s. concupiscentia honoris: cōcupiscentia oculorum: ꝛ concupiscentia carnis. Ex primo ramo hi rami procedunt. s. p̄sumptio: inanis gloria: cōtemptus: p̄sumptio hos habet ramusculos. Ex se p̄o meritis: falso plus omnib⁹: ꝛ hos ramos habet p̄eminentia in gratuitis ꝛ gratis datis. Ex primo ramo procedit folium tentationis diuine cum fructu discriminis. Ex p̄eminētia ꝛ gratis datis sunt hi rami: elatio mentis. confidentia de se: de quo procedit fructus inordinate audacie. Ex ramo contēptus est ramus duplex: contemptus dei ꝛ contemptus proximi: ꝛ horum medius est inobedientia ad deuz ꝛ ad proximū. Ex contemptu dei procedunt hi fructus: irreuerentia rebus diuinis exhibita: locis: personis: temporibus: sacramentis: sustinere interdictum: suspensiones: excommunicationem: recipere quodcunqz sacramentum: in mortali peccato. Quodcunqz sacramentum ministrare vel ecclesiam officiare officium correctionis exercere. Inconfessus sacramētū recipe hita copia sacerdotij. In statu suspēsiōis vl' interdicti vl' excommunicaciōis: vl' irregl'aritatj celebrare. Itē in excōicatiōe se diuinis ingerere vl' interesse. Itē cū excōicato in diuinis participare. Ex cōtēptu ꝓrimi hi fructꝰ ꝓcedūt: subtractio a v̄bo: a societate: gestu vel mō: indignationē ostendere. Hec sunt folia: indignatio v̄boꝝ: ironia derisio: subsanatio: irreuerētia in v̄bo. ¶ Ex inobediētia ꝓcedit ramꝰ ipatiētie cū fructu murmuratiōis ꝛ blasphemie ꝓtinatie ꝛ rebelliōis: ꝛ trāsgressionis: ꝛ hec pōt eē ꝑ deū ꝛ ꝑ ꝓximū. Itē ex ramo inobediētie infidelitatis ramꝰ procedit: ꝛ hi rami ex ea creūt: diuinatio: apostasia: idolatria. Itē hec folia p̄dicta ꝓut in verbis exist̄ūt. s. ꝓuersuz dogma seu p̄dicatio. ¶ Secūdus ramꝰ superbie é inanis gl'ia ex q̄ q̄tuor rami oriunt: honoris ambitio: fauoris hūani appetitꝰ: cōfusionis timor ꝛ laudis amor. Ex ramo ābitiōis oriūtur hi fructꝰ. s. pōpa que in tres fructꝰ diuidit. s. faustū' i superbo apparatu: ꝛ comitatu ꝛ gestu ex cordis affectu: ꝛ foliū fastꝰ in v̄bo. Ex appetitu fauoris ꝓcedit foliū adulationis qđ tripartitū é: qđ aut é de bono hito: aut nō hito: vl' de malo facto. Itē ex appetitu fauoris orit fructꝰ ꝓdigalitatj: q̄dripartitꝰ: q: nō ꝓsiderat tps nec psonā nec modū ꝛ incuriā secū hz. Ex ramo timoris ꝓfusionis hi fructꝰ ꝓcedūt. mala v̄decūdia ꝛ falsa hūilitas i v̄bo vl' in facto v̄decūdia mala dicit: q: aut é ō bono ope vl' de paupe parētū vel de nāli defectu: vl' carētia gr̄e gratis date. Itē i ꝓfessionē secū hz ꝓfessio. ꝛ h folia secū hz: excusationē: ō fensionē: v̄itatj negationē in iuditio vl' extra iudiciū v̄itatj ipugnationē. Ex amore humane laudis hi fructꝰ oriunt: simulatio seu ipocresis: ostētatio: singl'aritas. Itē iactātie é foliū quod q̄dripartitū é: q: aut é ō bono hito vl' ñ hito vl' de malo facto vel nō facto. Ex singl'aritate ꝓcedit ramꝰ inuidie: que é ꝑm iudiciū capitale. Inuidia v̄o in duos ramos diuidit̄ ꝓncipales q sunt: exultatio in aduersis ꝓrimi: dolor in ꝓsperis. De exultatiōe in aduersis oriunt hi fructꝰ: machinatio: insidie: scandalum: p̄ceptio: suspitio: iudicium. Item habet folia. Diſ. ordiarum semina-

tio: secreto:um reuellatio ⁊ maxime confessionis: verbo signo vel circumstantia. Item falsum testimonium. Ex secundo ramo. scilicet de dolore prosperitatis proximi procedit detractionis folium: ⁊ ramus rancoris. Detractio autem diuiditur: q: aut fit boni alterius diminuendo: vel destruendo vel malum imponendo. Primum folium alia quattuor secum habet scilicet bonum proximi tacere. Diminuere peruertere: ⁊ negare. Secundum folium hec etiam secum habet. Malū libenter audire. Dissimulare. Cōfirmare. Aggrauare. Addere. Reuellare. Imponere. Ex ramo rancoris procedit: odium. Ex ramo odij ꝓcedit. Ira: que est tertium capitale. Ex ira procedit fructꝰ crudelitatis. ⁊ hi fructus. Percussio verberatio. Incarceratio duellum: bellū. Mutilatio: occasio. Ex folio discordie: hi filij oriūtur. Irritatio. Cōminatio. Cōtumelia improperiū: conuitiū. Maledictio procacitas: clamor: irreconciliatio. Ex ramo appetitus vindicte oriuntur. Calūnia vexatio dānificatio. Vexatio hos fructus secū habet: q: fit per falsas litteras: vel falso impetratas tacita veritate: vel suggesta falsitate vel per non suas vel nō ad hoc ipetratas vel coram diuersis iudicibus ad impossibilia obligando: dampnificatio in duos fructus diuidit: q: fit aut bonū impediēdo habituz: vel habendū aut malū inferēdo. qō etiā multis modis fit. s. faciendo percipiendo: consulendo: iurando: dissimulando.

9 Secundus ramus principalis: qui ex radice concupiscentie procedit est concupiscentia oculorum: que auaritia nominatur ⁊ est quartum vitiuz capitale. Ex auaritia autem tres rami principales. inordinatum desiderium habendi: vel inordinatus amor habiti: inordinatꝰ dolor āmissi. Ex inordinato desiderio habēdi ꝓcedūt duo fructꝰ. s. sollicitudo ⁊ iniusticia. Ex sollicitudine autem procedit festorum violatio. Iniusticia autem diuiditur: q: aut est manifesta aut occulta: que fraus nuncupatur in iusticia aperta hos fructus habet secum. s. furtum rapinā: vsuram ⁊ iniquā sententiā furtum in quinq; diuidit: qui sunt. Occulta rei acceptio: rei inuente detentio sacrilegium ⁊ proprietas in religiosis: ⁊ mala dispensatio: rapina hos etiam fructus habet qui sunt noue talie vel consuetudinis inductio ex actio: extorsio: munerꝫ acceptio: ⁊ ludus alearum: vsura diuiditur: q: quedam est in spe: quedam in rei contractu. In cōtractu autem est multiplex vsura. s. in venditione: emptione mutua cōmutatione: ratione temporis vel rei: vel periculi: vel obligationis vel corrupte intentionis. Item contingit fraus in contractibus ineptiōe ⁊ venditione in numero pondere: ⁊ mensura. In valore in qualitate in taciturnitate defectus. Item notabiliter care vendendo pro necessitate ementis: vel debitū solutionis vel per simplicitatem emētis. Item in fraude plurima mala locutionis folia cōtingunt mendacium periurium: duplicitas. Ex ramo autem mali contractus oritur fructus simonie. Item ex iniusticia ad proximum vt dictum est oritur iniqua sententia ⁊ secum habet hos fructus: qui sunt iusticie peruersio: ordinis iuris immutatio: sententie dilatio iniusta aduocatio: litterarum abusio. Mala autem aduocatio hec folia secum habet. iniustuz patrocinium iniustum consilium litis prolongatio iuris sophistica allegatio: litterarū abusio fit hiis modis iniusta impetratio tacita veritate vl suggesta falsitate. Iniusta extorsio. Additio vel diminutio siue queq; falsificatio. Secundus ramus principalis auaritie est inordinatus amor habiti: ⁊ ex ꝟ ramo hi fructꝰ ꝓcedunt. iniusta ꝯgregatio: ad proximum incōpassio: restitutionis dilatio. beneficij ir recompensatio.

Ertius ramus principalis: qui
t ex radice cupiditatis procedit
est concupiscentia carnis: que
in duos ramos diuiditur. In
querendo inordinate delectationem ⁊ vitā
do molestiam. Primus ramus diuiditur:
quia aut est circa delectationem actus: qui
pertinet ad conseruationem indiuidui. s. cir
ca actum nutritionis: aut est circa actū qui
pertinet ad conseruationem speciei. s. circa
actum generatiōis. Primus igitur ramus
qui ex concupiscentia carnis oritur est ino
dinata delectatio circa actum nutritionis: ⁊
quintum vitium capitale: quod castrimar
gia dicit. Ex vitio autem gule tres rami p̄n
cipales procedunt. s. incontinentia gule: im
modestia: ⁊ inordinata delectatio. Ex incō
tinentia gule hi fructus procedunt. Antici
patio hore: nimia frequētia: fractio ieiunij.
Secūdus. s. ex īmodestia: auiditas ⁊ nimie
tas. Cum fructu autem isto qui est nimis su
mere: sunt hi fructus. Corporis grauitas: in
firmitas: mētis hebitudo: cecitas: precipita
tio iuditij: incircōspectio: loquacitas: inepta
letitia: dissolutio: ebrietas: ebriositas. Loq̄
citas autem hec folia secum habet. Mul
tiloquium: vaniloquium: stultiloquium: tur
piloquium: ¶ Tertius ramus gule est in
ordinata delectatio circa cibum: ⁊ hos fru
ctus secum habet. s. sollicitudinem in procu
rando: studiositatem in preparando: multi
plicitatez in diuersificando: caristiā in emē
do. ¶ Secundus ramus qui ex carnali cō
cupiscentia procedit est inordinatio circa
actum generatiuum qui luxuria dicitur: ⁊
est sextum vitium capitale. Ex luxuria tres
rami principales procedunt. Inhonestas:
Affectio. Incōtinētia. inhonestas: hos fru
ctus habet inuerecondia in verbo: in ge
stu: in habitu. Inhonestas in gestu hēt co
reas ⁊ tripudia: ⁊ corporis motus. Item
inhonestas in verbo habet scurilitatem ⁊
ystrionatum. Itē inhonestas in habitu hos
fructus secum habet. s. superfluitatem: pre
ciositatem: multiplicitatem: curiositatem.
Superfluitas in duobus consistit: in nume
ro ⁊ mensura. Curiositas consistit in colo
re ⁊ modo facture ⁊ compositione corpo
ris. Huius compositionis fructus sunt: ad
inuentio noui modi nouorum iocaliuz. Itē
vnctiones: lotiones: fardatio: supplerio ca
pillorum ex alienis. Secundus ramus lu
xurie p̄ncipalis est carnalis affectio: ⁊ iste
est duplex: quia potest esse respectu sui vel
proximi. Si respectu sui sit: hos fructus ha
bet. primo curam carnis: que habet hos
fructus: mollitiem in vestibus: in cultricis
⁊ talibus. Item nimiam sollicitudinem in
euitando penam: frigus: calorem: sitim: fa
mem ⁊ huiusmodi. Carnalis affectio ad
proximum duplex potest esse: vel ad parē
tes: vel ad alios: potest etiam esse in affectu
vel in effectu. Ex ramo carnalis affectionis
oritur acceptio personarum. Peruersio or
dinis charitatis: ⁊ fauor mali. Personarū
acceptio est in benefitijs: electionibus: ho
noribus ⁊ iuditijs. Fauor mali hos fructus
secum habēt: dissimulationem: incorrectio
nem: consensum: adiutorium: communica
tionem. ¶ Tertius ramus principalis con
cupiscentie carnalis est incontinentia: que
per hos ramusculos procedit: qui sunt: tur
pi imaginatio: morosa delectatio: consen
sus in delectatione: ⁊ p̄sensus in opere. Itē
hos fructus secū habet. i. quinqz sensus: in
auditu: visu: odoratu: gustu: ⁊ tactu. In au
ditu curioso. s. rumorum: canticorum: instru
mentorum: verborum dissolutorum ⁊ scuri
lium: in visu: in aspectu oculorum: pulchri
tudinum hominum ⁊ mulierum: inhone
storum mēbrorum: gestuum: spectaculorum:
in verbo scurilia dicendo: ad malum incitā
do verbo vel in attrahendo: in tactu multi
pliciter in osculis ⁊ tactibus libidinosis sui
vel alterius: ⁊ ex hoc sequitur pollutio dor
miendo: vigilando per naturalem actuz in

vase debito: vel contra naturam per actum naturalem matrimonij actiue. Item ex hoc per actum matrimonij vel mechie. Per actum matrimonij modo inordinato: vel tempore illicito: vel intentione non recta. Mechie autem sex fructus ponuntur: fornicatio: adulterium: stuprum: raptus incestus: sacrilegium. ¶ Secundus ramus principalis concupiscentie carnalis est inordinatio in penis euitandis: ex qua oritur vltimum vitium capitale: quod accidia nominatur. Ex accidia procedunt hi fructus: pusillanimitas: torpor: euagatio mentis: instabilitas corporis: tristitia cordis: & desperatio. Ex pusillanimitate procedit timor seruilis humanus: mundanus. Ex torpore procedit negligentia cuius fructus sunt: omissio: ignorantia: & obliuio: omissio multiplex est. s. boni propositi: voti promissi: iramenti iuncti: debiti: vtilium saluti: pertinentiū ad ius naturale vel diuinum: vel positiuum. Ignorantia est multiplex. s. iuris naturalis diuini & positiui: ité facti: ité affectata: crassa & supina & inuincibilis. Ex ignorantia procedit error conscientie & eius transgressio. Obliuio est duplex peccatorum & beneficiorum dei & hominis. Ex his oritur ingratitudo: indeuotio. ¶ Vltimus fructus est desperatio: peccatum in spiritum sanctum. Peccati in spiritum sanctum sex species distinguuntur: desperatio: presumptio: impenitentia: obstinatio: impugnatio agnite veritatis & inuidentia fraterne gratie. Si quis autem plenius de singulis velit habere noticiam ad tractatū superiorē recurrat.

¶ Impressū hoc opus mira arte solertiq; cura p Bernardinū de misintis: sumptib⁹ Angeli britannici de Pallazolo ciuis Brixie. in alma ciuitate Brixie. die. xvij. Decembris. Mcccclxxxv. Ad laudē omnipotentis dei: & genetricis Marie.

BIBLIOTECA UNIVERSIDADE LAVRARIA DA

SANCTI
BONAVE

Sala
Gab. R
Est.
Tab. 10
N.º 16